

LATVIJAS REPUBLIKAS NACIONĀLIE BRUŅOTIE SPĒKI

1991 – 1994 – 2019

LATVIJAS REPUBLIKAS AIZSARDZĪBAS MINISTRS ARTIS PABRIKS

Ideja ir stiprāka par nāvi, un tai ir visas iespējas materializēties, kamēr ir kaut viens cilvēks, kurš tai tic. Pirms Latvijas valsts piedzima, radās ideja par brīvu cilvēku brīvā nacionālā valstī.

Tā bija ideja par brīvu latvieti neatkarīgā un demokrātiskā Latvijā. Vēsturnieki uzskata, ka pirmo reizi ideju par brīvu, demokrātisku un neatkarīgu Latviju izteica Miķelis Valters 1903. gadā.

Sekoja 1905. gada revolūcija, kura Latvijā izpaudās ar lielu spēku, jo tā laika latviešu sabiedrība, esot Krievijas impērijas sastāvā, nevarēja tālāk veiksmīgi attīstīties etnisku un sociālu ierobežojumu dēļ. Tā radās prasība pēc individuālās un kolektīvās brīvības, kuru Cara valdība ar kazaku un vietējas vācu aristokrātijas rokām nežēlīgi apspieda. Tomēr, ideja par brīvību bija dzimusi, un to vairs iznīcināt nebija iespējams.

Sākoties Pirmajam Pasaules karam, latviešu jaunā paaudze, kura pirms pāris gadiem bija vērojusi, kā Krievijas cara soda ekspedīcijas pātago viņu vecākus dzimtas ābeļdārzos, nebija papildus jāmotivē stāties strēlnieku bataljonos, lai ar savu dzelzs gribu un spēku paņemtu to, kas viņiem pienākas - Brīvību.

Pateicoties latviešu strēlniekam, latviešu karavīram, vēlāk neatkarības kara dalībniekam, ideja un sapnis par brīvību spēja materializēties laika posmā no 1918. līdz 1920. gadam. Latvijas armijai bija izšķiroša loma tajā, ka jaunā Latvijas valsts spēja kontrolēt savu teritoriju un starptautiski pierādīt, ka tā eksistēs neatkarīgi no tā, vai kādam citam tas patīk, vai nē. Brīvība nekad nenāk kā dāvana, tā tiek iegūta ar ticību un vēlmi par šo ticību iestāties.

Padomju okupācijas laiks uzlika Latvijas tautai lielu pārbaudījumu. Ticēt savas valsts idejai un nākotnei, kad tas likās neticami jebkuram objektīvam politikas analītiķim. Tomēr Latvijas valsts atdzima, un 1990. gada 4. maijs, tai skaitā Latvijas Bruņoto spēku militārā ikgadējā parāde šajā datumā, ir apliecinājums tam, ka brīvības ideja nav vairs iznīcināma, kā arī tam, ka Latvijas armija, mūsu zemessardze, profesionālie karavīri, rezervisti, jaunsardze un visi Latvijas pilsoņi un pilsones ir gatavi šo neatkarības ideju aizstāvēt, ja nepieciešams, ar visu, kas tiem dots.

Šī grāmata ir lielisks apliecinājums Latvijas Nacionālo bruņoto spēku paveiktajam atjaunotajā Latvijā, un paveikts ir daudz. Pēc 1990. gada Latvijas armija bija pirmā, kura atdzima kā Fēnikss no pelniem un ieguva tās pašreizējo moderno veidolu. Mūsdienu Latvijas karavīrs ir līdzvērtīgs jebkuram NATO alianses bruņoto spēku pārstāvim, un mūsu tauta var lepoties ar to. Šī grāmata dod iespēju interesentiem soļot vienā kopsolī ar Latvijas armiju un iepazīt tās veikumu, esot mūsu demokrātiskās valsts un neatkarības sardzē. Būsim lepni par Latvijas NBS un būsim lepni par savu Latviju! Mums citas, labākas vietas uz pasaules nav un nebūs, tādēļ sargāsim to, kas ir dots, ar savu spēku un mīlestību.

Latvijas Republikas aizsardzības ministrs
Artis Pabriks

NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU KOMANDIERIS ĢENERĀLLEITNANTS LEONĪDS KALNIŅŠ

Latvijas simtgade ir aizritējusi. Gadu gaitā ir veidojusies un attīstījusies mūsu valsts politiskā un sociālā uzbūve, ekonomika, tautas labklājība. Kopjam mūsu senču kultūras mantojumu.

Tomēr vienmēr Latvijas likteņgaitās nozīmīga loma ir bijusi mūsu Armijai – Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem.

Mūsu tauta ar absolūti minimāliem resursiem 90. gados spēja atjaunot nepieciešamās militārās vienības. Šajā laikā veiksmīgi tika izmantota vēsturiskā pieredze, kas ir unikāls gadījums. Mūsdienās varam būt gandarīti, jo neskatoties uz dažādiem ierobežojumiem un izaicinājumiem, sabiedrībā vienmēr atradušies līderi ar stingru vēlmi izveidot dzīvotspējīgu aizsardzības sistēmu.

Jāvaicā, kas notiktu, ja mēs būtu paļāvušies uz likteņa neatgriezeniskumu un akceptējuši lielvaru radīto situāciju.

Vai skanīgā, daudziem svešzemniekiem grūti apgūstamā latviešu valoda vēl būtu dzirdama Latvijā? Vai tie, ar kuriem mēs esam pazīstami visā pasaulē - zinātnieki, mākslinieki, intelektuāļi, rakstnieki, izgudrotāji, būtu patreiz? Kas notiktu, ja būtu zaudēts tautas ģenētiskais kods? Kādi nu būtu mūsu ideāli, ja netiktu parādīts latviešu gara spēks un izturība, spītīgi izturot vēsturiskos pārbaudījumus un saglabājot sapni par savu valsti?

Esmu pārliecināts – zaudējot minētās pamatvērtības, valstiskuma pastāvēšana būtu neiespējama un notiktu kardināli katastrofālas izmaiņas gan demogrāfiskajā vidē, gan latviskās kultūras uzturēšanā, gan ekonomiskajā attīstībā.

Savā dziļā pārliecībā uzskatu – katram Latvijas pilsonim jābūt spējīgam izpildīt vairākus pamatpienākumus. Jāveido ģimene un jārūpējas par tuvāko cilvēku labklājību. Jābūt gatavam aizstāvēt visu, kas mums ir dots no senčiem un, ko esam izveidojuši paši. Tāpēc Nacionālo bruņoto spēku uzdevums ir dot iespēju jebkuram Latvijas pilsonim realizēt šo pienākumu. Cilvēki, kuri 90. gados lika pamatus mūsu bruņotajiem spēkiem, to panāca ar titānisku darbu. Sekmīgi tika izmantota Rietumvalstu pieredze un daudzveidīgā ārvalstu nesavtīgā palīdzība. Netika palaista garām unikāla iespēja, vienlaicīgi kopā ar Igauniju un Lietuvu, kļūt par NATO dalībvalsti. Patreiz esam drošā kolektīvās aizsardzības sistēmā. Mēs ieguvām daudz draugu un Latvija nekļuva vien par drošības patērētāju. Tā kļuva par aktīvu drošības un militārā atbalsta sniedzēju citām valstīm dažādos pasaules reģionos ar destabilizētu iekšējo drošību. Mūsu karavīri kopā ar sabiedrotajiem spēkiem regulāri piedalās starptautiskajās militārajās operācijās.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas tika izveidota Zemessardze, pēc neilga laika arī Aizsardzības spēki. Apvienojot kopā šīs divas struktūras vienotā sistēmā, tapa Nacionālie bruņotie spēki. Šajā mūsu valsts sargu simboliskajā cietoksnī savu nosacīto "ķieģelīti" ir iemūrējuši tūkstošiem Latvijas patriotu. Daudzi no viņiem šajā grāmatā dalās atmiņās un pārdomās par laiku, kad izveidojās un attīstījās mūsu bruņotie spēki. Viņu teiktais uzskatāmi parāda – Nacionālo bruņoto spēku noietais ceļš nebija tikai rozēm kaisīts. Tomēr ar neatlaidīgu darbu un tradicionālo latviešu karavīru spītu mēs savu panācām.

Šodien Latvijas bruņotie spēki ir savā evolūcijas un attīstības ceļā. Nekas nestāv uz vietas, pasaule mainās, un mūs gaida jauni izaicinājumi. Latvijas karavīri, jūrnieki un zemessargi ikdienā pilda savu pilsonisko pienākumu valsts neatkarības sardzē. Tikai Latvijā mēs varam būt brīvi pēc izvēles un šeit veidot savu nākotni, kādu to redzam un izjūtam. Kamēr tauta turēs stipru savu gara spēku un mums būs spēcīgi Nacionālie bruņotie spēki, Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs vienmēr brīvi plīvos pār mūsu zemes ārēm.

Latvijas Republikas
Nacionālo bruņoto spēku komandieris
ģenerālleitnants **Leonīds Kalniņš**

LATVIAN NATIONAL ARMED FORCES 1991 – 1994 – 2019

The collapse of the Soviet Union in 1991 led to the renewal of historical justice – Latvia peacefully regained its independence that it lost in 1940. The unity of Baltic people triumphed, with the help of Western countries and Russian democrats. A whole new edifice of a totally independent state had to be built concerning all spheres of life. The totalitarian regime and communist state that ruled for the duration of half a century left deep scars in the national thinking and its perception of life. As in other former Soviet republics, old economic system of Latvia started to collapse and chaos reigned in financial area. Prices of commodities, fuel and heating soared. The transition to a free market economy and the governance principles of a democratic state was not going to be a simple and easy process. At that time, gaining the knowledge and experience was difficult since global changes were being experienced in many parts of Europe. At the beginning of the nineties, Latvia's specific situation was that the first armed units of Latvian independent state had to be formed from scratch. The idea of an independent Latvian army had understandably been out of the question for the Soviet Republic of Latvia. At the beginning of the nineties the leading politicians of the day did not prioritize the formation of an independent Latvian army and the military issues associated with it. Parts of society including a group of politicians even held the opinion that there was no need to form any army in Latvia and that a powerful state police force would suffice. The current thinking at the time was that it was the accepted rule to evade service in the soviet army. Tens of thousands of Latvian men had negative memories about compulsory service in different Soviet Army units. The existing situation demanded fast and cardinal solutions since there was an immediate need for guarding the state boarder. Another factor to consider was the presence of a significant Russian army contingent in Latvia which would continue for another three years, whilst slowly being dislocated to bases in Russia, or disbanded here in Latvia. What could the leaders and patriots of the restored state do to counter this – only to show a strong will to defend their newly regained motherland.

At the beginning of 1991, Lithuania and Estonia had started to form independent national armed forces, although our Southern neighbour had accomplished a significant amount of work in this field a year earlier. Unfortunately, in Latvia this vitally important process of national importance dragged on for far too long – three years in total. The main reason was the inability of the political leadership to agree and decide on how Latvia will be defended, and by whom. As a result, until the end of 1994 various types of armed forces coexisted – the Ministry of Defence exercised control over border guards, a few infantry units, a small navy and an aviation unit, whereas the Latvian Republic Supreme Council (at the time the State President institution was not formed yet) was responsible for the National Guard which had the largest number of people compared to the other services and the Security Service which was the size of an enlarged battalion. Because of this situation, the above mentioned institutions competed with each other, and the infighting for survival and attraction of funds from the state budget was fierce. A number of units sought salvation by providing security services for private institutions and making quick money that way. However, in the long term such a strategy brought negative impacts. As a result, there was the danger of gradually losing the real reason behind forming these military units - to guarantee the security of the state. Given the situation, the first contact with diplomats, politicians and Latvian nationality active and retired army officers from NATO countries proved very successful. From the very beginning of the nineties, the accession process of the Latvian Republic joining the NATO system was started. The first achievement of this was the formation of the Baltic Battalion in February, 1995. Up to this date, this was the first and the most successful military project of the Baltic States, this was followed by a number of other projects in the following years. The valuable experience, that was needed to form a professional Latvian army, was amassed and put into use. Western countries have always regarded the three Baltic States as a united territory. With the formation of the Baltic Battalion, the Baltic nations proved to NATO that they can and were prepared to work together. A year earlier, Latvia had received an invitation to participate in a NATO programme "Partnership For Peace", which was also a significant achievement, that ensured the necessary exchange of experience and the participation of soldiers in various international exercises.

Finally, in October 1994, with the appointment of Lieutenant Colonel Juris Dalbins as the Commander of the National Armed Forces, and with the placing of all the state armed institutions under the control of the Ministry of Defence, the proper work to form the modern day Latvian army began. From 1996 onwards, Latvian soldiers together with their colleagues from the Western armies have regularly taken part in international missions on three continents. Towards the end of the nineties the state leadership, having seen a united, well structured system being formed, in the development of which recommendations by Western experts were taken into consideration to a varying degree, started to allocate an increased amount of funds. This factor, along with the required "homework" being done, ensured a fast integration of the National Armed Forces into NATO, which Latvia joined in 2004. At that moment the army structure was fully reorganized to comply with NATO requirements and basic principles. After two years, Latvia abolished the compulsory military service and moved to a professional army. Nowadays, the Latvian National Armed Forces are an integral part of the NATO system. After the economic crisis, there is now fast development within the Armed Forces. Defence spending has reached 2% of GDP. The Armed Forces encompass 5 brigades, including a mechanized infantry brigade and four brigades drawn from the National Guard, the remainder includes the Command of the Special Operations, TRADOC, the Navy, the Air Force, the Military Police and the Staff Battalion. The supplies associated with the Latvian Army and the National Guard are catered for by the Logistics Command.

Lieutenant General
Leonīds Kalniņš
Chief of Defence Republic of Latvia

Atjaunotās Latvijas Nacionālo bruņoto spēku komandieri
No kreisās: J**uris Maklakovs, Raimonds Graube, Juris Dalbiņš, Leonīds Kalniņš, Dainis Turlais, Juris Eihmanis un Gaidis Andrejs Zeibots** /57*/

** Šeit un turpmāk - foto no NBS un personīgajiem arhīviem, skatīt dotās numerācijas skaidrojumu izdevuma beigās.*

Latvijas Republikas Aizsardzības spēku komandieris, pulkvedis Dainis Turlais 21.01.1991. – 25.10.1994.

1. Pie Brīvības pieminekļa Rīgā ar Valdi Pavlovski un Ģirtu Valdi Kristovski
2. Sagaidot Romas pāvestu Jāni Pāvilu II lidostā «Rīga»
3. Ar LR Augstākās Padomes priekšsēdētāju Anatoliju Gorbunovu un bataljona komandieri Aivaru Žilinski Sužu bāzē
4. Ar ASV armijas virsnieku Herbertu Lindi Rīgā /52/

NBS komandieris pulkvedis Juris Dalbiņš 25.10.1994. – 27.05.1998.

Vidū Latvijas Republikas Valsts prezidents Guntis Ulmanis, pa labi Aizsardzības ministrs Andrejs Krastiņš, pa kreisi Juris Dalbiņš,
Mātes dienā Aizsardzības ministrijā 1996. gada maijā /1/

1

2

3

4

NBS komandieris, pulkvedis Juris Eihmanis no 25.06.1998. – 10.12.1998.

1. Juris Eihmanis kopā ar Daini Turlaju Zemessardzes komandiera amatā
2. NBS komandiera kabinetā Aizsardzības ministrijā
3. Tikšanās ar ASV Mičiganas štata Nacionālās Gvardes komandieri Gordonu Stampu (vidū)
4. Mācībās Ādažos "Baltic Challenge –1996" /1/

NBS komandieris viceadmirālis Gaidis Andrejs Zeibots 31.01.2003. – 11.07.2006.

1. Ar Latvijas Republikas Valsts Prezidenti Vairu Vīķi- Freibergu
2. Uzrunājot Nacionālās Aizsardzības Akadēmijas kadetus
3. Ar sabiedroto valstu NBS komandieriem Dānijā /57/

1

2

3

NBS komandieris ģenerālmajors Juris Maklakovs 12.07.2006. – 05.07.2010.

1. Viesojoties Gaisa spēku bāzē
2. Ar Latvijas Republikas Valsts prezidenti Vairu Vīķi-Freibergu
3. Jāņu ielīgošanā ar Andi Dilānu /1/

1

2

3

NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube
28.01.1999. – 30.01.2003. un 06.07.2010. – 26.01.2017.

1. Ar Igaunijas NBS komandieri Johannesu Kertu un Lietuvas NBS komandieri Jonu Andriškeviču Rīgā
2. Vizītē Oslo pie Norvēģijas NBS komandiera Haralda Zundes
3. Kopā ar kolēģiem Rīgā, Aizsardzības ministrijā /26/

GALVENO NOTIKUMU HRONOLOĢIJA

1990. gada 4. maijs – Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņem „Deklarāciju par Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanu"

1990. gada 26. novembris – Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas pakļautībā nodibina Atsevišķo milicijas patruļdienesta bataljonu

1991. gada 24. janvāris – Latvijas Republikas Ministru kabineta sastāvā tiek izveidots Sabiedrības drošības departaments

1991. gada 21. augusts – Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņem likumu „Par Latvijas Republikas valstisko statusu"

1991. gada 23. augustā pieņem likumu „Par Latvijas Republikas Zemessardzi"

1991. gada 29. augustā tiek uzsākta pirmo brīvprātīgo robežsargu reģistrācija

1991. gada 10. septembrī pieņem likumu „Par Latvijas Republikas obligāto valsts dienestu"

1991. gada 19. novembrī tiek izveidota Aizsardzības ministrija

1991. gada 22. novembris - tiek dibināti Aizsardzības spēki

1994. gada 14. februāris – Latvijas Republika pievienojas NATO programmai „Partnerattiecības mieram"

1994. gada 30. aprīlis - Latvijas un Krievijas valstu vadītāji Maskavā paraksta dokumentus par Krievijas armijas izvešanu no Latvijas

1994. gada 25. oktobris, Nacionālo bruņoto spēku dibināšanas diena; komandiera amatā tiek iecelts pulkvežleitnants Juris Dalbiņš

1995. gada 8. februārī Ādažos nodibina „Baltijas Bataljonu"

1995. gada 16. februārī NBS saņem atļauju piedalīties starptautiskās militārās operācijās ārvalstīs

1996. gada jūlijā Latvijā, Ādažos pirmo reizi notiek starptautiskās militārās mācības ar NATO karavīru piedalīšanos – „Baltic Challenge –1996"

1999. gada 25. aprīlī Latvijas Republika saņem piedāvājumu izstrādāt rīcības plānu dalībai NATO

2002. gada 21. novembris - Latvijas Republika saņem uzaicinājumu iestāties NATO

2004. gada 24. augustā Latvijas Republika tiek uzņemta NATO

2007. gada 1. janvāris - Latvijas Republika pāriet uz profesionālu militāro dienestu

2014. gada septembris - Latvija uzsāk realizēt Sauszemes spēku Kājnieku brigādes bruņu tehnikas projektu

2017. gada aprīlis - Latvija Austrijā uzsāk 155 mm pašgājējhaubiču iegādes projektu

2018. gads - Latvijas AM budžets pirmo reizi pēc valsts atjaunošanas sasniedz 2 % no iekšzemes kopprodukta

2019. gada 8. marts - NBS Ādažu bāzē tiek nodibināts NATO daudznacionālās divīzijas "Ziemeļi" štābs

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU PADOMES SABIEDRĪBAS DROŠĪBAS DEPARTAMENTS ROBEŽSARDZES IZVEIDE UN DARBĪBA

Latvijas drošības struktūru izveide sākās pēc 1990 .gada 4. maija valsts neatkarības deklarācijas pieņemšanas. Šo jautājumu organizēšanu uzticēja Latvijas Augstākās Padomes Aizsardzības un iekšlietu komisijai, kuru vadīja deputāts Tālavs Jundzis. Komisija savā darbā iesaistīja neatkarīgos juristus un sabiedrisko organizāciju pārstāvjus, kā arī izveidoja lietišķus sakarus ar līdzīgām struktūrām Lietuvas Republikā un Igaunijas Republikā. Vairākas reizes uz sēdēm tika uzaicināti Latviešu strēlnieku apvienības militārie speciālisti, atvaļinātie PSRS armijas virsnieki Jānis Aivars Baškers, Voldemārs Jaronis, Auseklis Pļaviņš, Georgs Stiprais un Vilnis Zvaigzne.

Komisijas prioritārais darbs šajā laika posmā bija Latvijas Valsts robežas atjaunošanas uzsākšana, tāpēc 1990. gada 2. augustā tika izveidota attiecīga darba grupa. Pie valstiski svarīgā jautājuma tika strādāts vienlaicīgi visās trijās Baltijas valstīs, jo ik pēc mēneša notika kopīgās darba sapulces. Tālavs Jundzis par šo laika periodu saka:

„Vistālāk šajā jomā bija tikuši lietuvieši, kuri jau 1990. gada 17. jūlijā bija pieņēmuši likumu par zemes aizsardzības pienākumiem un faktiski uzsāka savas regulārās armijas veidošanu. Savukārt igauņi 1990. gada augustā jau varēja iepazīstināt ar savu nacionālās drošības koncepcijas projektu, kas paredzēja Igaunijas iedzīvotāju dienestu šādos pašaizsardzības formējumos: policijā, robežsardzē, glābšanas dienestā (visiem tiem, kuri veselības stāvokļa dēļ nav derīgi dienestam iepriekš minētajos formējumos). Igauņi tolaik nerunāja par savas armijas veidošanu, lai neradītu lieku Maskavas pretestību. Mūsu ziemeļu kaimiņi jau 1990. gadā sāka gatavot savas topošās robežsardzes instruktorus, kā arī uzsāka darbus pie Latvijas–Igaunijas robežlīguma projekta sagatavošanas. Šie darbi, kā arī nepieciešamība kontrolēt valsts ekonomiskās robežas, mudināja arī Latvijas struktūrās uzsākt konkrētas lietas – 1990. gada oktobrī uz mūsu robežām savas funkcijas sāka pildīt muitnieki un milicijas darbinieki."

Latvijas Republikas Augstākā Padome 1990. gada 20. decembrī pieņēma likumu par Valsts robežu. Igaunijā un Lietuvā tobrīd šāds likumdošanas akts vēl atradās tapšanas stadijā. Ministru Padomes Iekšlietu ministrijai nekavējoties tika uzdots izveidot Robežapsardzības departamentu. Minētās ministrijas darbinieki izstrādāja attiecīgu plānu un veica nepieciešamos aprēķinus, lai 1990. gada decembrī veiktu pirmo obligātā dienesta jauniešu iesaukšanu un nākošajā gadā izveidotu robežsargu pulku ar 1000 robežsargiem. Par tālākajiem notikumiem Jānis Aivars Baškers:

„Tomēr Robežapsardzības departamenta izveidošanu 1990. gada nogalē nesāka. To neizdarīja arī nākamā gada pirmajā pusgadā. Protams, ka to varēja izdarīt tikai ar valdības vadītāja Ivara Godmaņa piekrišanu. Iekšlietu ministrs Aloizs Vaznis tai laikā to paskaidroja, ka izdevīgāk esot palielināt milicijas darbinieku skaitu, iesaistot tos muitas posteņu apsardzē. Tas bija lēmums ar tālejošām sekām. Iekšlietu resors gan uz laiku atbrīvojās no savu pienākumu pildīšanas, bet valsts robežapsardzes izveide aizkavējās vismaz par 10 mēnešiem un novirzījās aizsardzības resora pakļautībā, kuram darbs nu bija jāsāk no nulles."

Par Aizsardzības spēku karavīru pirmā zvēresta pieņemšanas ceremoniju stāsta atvaļinātais pulkvežleitnants Jānis Aivars Baškers, tobrīd Latvijas Republikas Ministru padomes Sabiedriskās drošības departamenta direktors:

„Tas notika 1991. gada 7. novembrī – tieši šajā dienā Latvijas Republikas Augstākās Padomes sēdē apstiprināja karavīra zvēresta tekstu. Pēc deputātu sēdes Latvijas Kara muzejā tika organizēta svinīgā ceremonija, kuras laikā zvērestu pieņēma 61 karavīrs. Pēc tam, Lāčplēša dienā – 11. novembrī Mālpils robežsargu mācību centra kursanti nodeva zvērestu Rīgas Brāļu kapos."

Zemāk uzskaitīti karavīri, kuri 1991. gada 7. novembrī pieņēma Latvijas Republikas karavīra zvērestu. Aiz virsnieka vai instruktora uzvārda un vārda lasāma dienesta pakāpe 1992. gadā un amatā iecelšanas datums:

Arnicāns Antons – Aizsardzības ministrijas Kadru daļas priekšnieks, 1991. gada 18. decembris

Atis Voldemārs – virsleitnants, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Āriņš Harijs – Madonas Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Baškers Jānis Aivars – pulkvežleitnants, Aizsardzības ministrija, 1992. gads

Bluķis Raimonds – kapteinis, 1992. gada 17. februāris, Štāba bataljons

Blusiņš Valērijs – Rīgas Centra rajona Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Bogdāns Jevgēnijs – pulkvežleitnants, 1992. gada 9. aprīlis, Aizsardzības spēku štābs

Cāls Konstantins – kapteinis, 1992. gada 3. janvāris, Aizsardzības ministrijas Robežapsardzības pārvalde, atvaļināts

1992. gada 25. novembrī

Celmiņš Uldis – Robežsargu Rīgas mācību centrs, 1991. gada novembris

Daugerts Imants – kapteinis, 1992. gada 4. marts, Robežsargu brigāde

Doniks Aleksandrs – Aizsardzības ministrija, 1992. gada janvāris

Dzērvītis Uldis – Dobeles Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Eglīte Kārlis – Aizsardzības ministrija, sagādnieks – komandants

Elksnis Vladislavs – Aizsardzības ministrija, 1992. gada janvāris

Greitāns Dainis – leitnants, 1992. gada 17. februāris, Štāba bataljons

Gulbis Jānis – Rīgas Vidzemes priekšpilsētas Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Irbe Zigurds – kapteinis, 1992. gada 9. aprīlis, NAA

Ivanovs Ēriks – Jūrmalas Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Jaronis Voldemārs – pulkvežleitnants, 1992. gada 28. jūlijs,
Aizsardzības spēku komandantūras komandants

Jēkabsons Leons – majors, 1992. gada 17. februāris, Štāba bataljons

Justs Francis – Rēzeknes Valsts dienesta pārvalde

Kazradzis Reinis – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Kārkliņš Jānis – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Kevaskis Ivars – pulkvežleitnants, 1992. gada 5. novembris, Aizsardzības spēku štābs

Kitajevs Georgs – pulkvežleitnants, 1992. gada 4. marts, Robežsargu brigāde

Klovāns Jānis – pulkvežleitnants, Štāba bataljona komandieris no 1992. gada 17. februāra

Kronbergs Rolands – Robežsargu Rīgas mācību centrs, 1991. gada novembris

Krūmiņš Agris – Dobeles Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Leflers Valdis – majors, 1992. gada 30. marts, NAA

Liepiņš Vitālijs – pulkvežleitnants, 1992. gada 12. jūnijs, Aizsardzības ministrija

Lilientāls Ārvaldis Līgotnis – pulkvedis, Aizsardzības ministrija

Lurāns Edgars – Robežapsardzības pārvalde, 1992. gada 3. janvāris

Meikališs Andris – Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvalde

Mežgailis Visvaldis – pulkvežleitnants, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Norenbergs Andris – leitnants, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Osis Juris – Ventspils Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Pētersons Bruno Hugo – Aizsardzības ministrija

Pļaviņš Auseklis – pulkvedis, Aizsardzības ministrija

Pogrebņaks Andrejs – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Polis Raitis – Aizsardzības ministrija, 1991. gada 18. decembris

Ratkevičs Aivars – kapteinis, 1992. gada12. jūnijs, Robežsargu brigāde

Raups Vilis – majors, 1992. gada 6. aprīlis, NAA

Stiprais Georgs – 1991. gada 18. decembrī iecelts par Aizsardzības ministrijas Stratēģiskās plānošanas departamenta direktoru

Strods Aleksandrs – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde,1992. gada 12. jūnijā atvaļināts

Sviklis Viktors – Robežsargu brigāde

Svirskis Aleksandrs – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Vadonis Uldis – virsnieka vietnieks, 1992. gada 17. februāris, Štāba bataljons

Veide Gunārs – pulkvežleitnants, 1992. gada 17. februāris, Štāba bataljons

Villerušs Ojārs – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Virkštis Jonas – leitnants, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde

Vuškāns Vitolds – Aizsardzības ministrija, 1992. gada janvāris

Začs Paulis – majors, 1992. gada 5. februāris, Robežsargu brigāde, 1992. gada 12. jūnijā atvaļināts

Zapoļskis Elmārs – Ventspils Valsts dienesta pārvalde, 1991. gads

Zvaigzne Vilnis – Aizsardzības ministrija, 1991. gada 18. decembris

P. S. – astoņiem zemāk minētajiem karavīriem, kuri arī šajā dienā pieņēma zvērestu, turpmākā dienesta vieta nav zināma – Anatolijs Bauska, Valdis Dolotovs, Raitis Kalniņš, Mārtiņš Knops, Eižens Kursītis, Imants Staņislavs, Andris Ternovskis un Arnolds Vērzemnieks

Pirmais Aizsardzības spēku komandieris atvaļinātais pulkvedis Dainis Turlais savās atmiņās 2018. gada novembrī:

"Divdesmitā gadsimta trauksmainie deviņdesmitie gadi mani sastapa mācoties PSRS Bruņoto Spēku Ģenerālštāba akadēmijā. Biju gados jauns pulkvedis, kuram aiz muguras jau divas augstskolas, dienests Vācijā īsi pirms Berlīnes mūra "krišanas", karš Afganistānā un 40. Armijas izvešana, kur biju operāciju un plānošanas pārvaldes priekšnieks.

Tā bija tobrīd labākā militārā izglītība, kādu bija iespējams iegūt, un armijas vadības pieredze kara apstākļos trīs gadu garumā. Arī PSRS varas stagnācijas "ziedu" gadi pagāja manā acu priekšā. Lēmumu par atgriešanos dzimtenē Latvijā pieņēmu diezgan ātri un bez šaubām. Esmu dzimis, audzis, audzināts savā ģimenē un manas mājas ir tikai manas mātes zemē. Lai arī tas skan ļoti patētiski, kas man nepatīk, šajā gadījumā tā tas patiešām bija un ir. Es vēlējos būt noderīgs savai tautai, tā bija mana augstākā motivācija rīcībai. Devos pie mūsu vēstnieka Maskavā Jāņa Petera, izstāstīju viņam par sevi un savu lēmumu. Lūdzu viņa palīdzību man ar ģimeni atgriezties dzimtenē. Tagad, gandrīz pēc 30 gadiem, teikšu - Latvijā es tad būtu atgriezies vienalga vai šajā amatā, vai arī citā darbā. Protams, ka biju daudz dzirdējis par viņu, mūsu slaveno dzejnieku, lasījis viņa dzeju. Tikšanās mani pārsteidza ar visu, sākot ar viņa kabineta iekārtojumu, kurā nebija padomju augstās nomenklatūras ierēdņa iespaidīgums un bezgaumīgais greznums. Te bija dzimtenes aura, nopietnība un pārliecinoša vēstnieka stāja un valoda. Viņš uzreiz iekaroja manu sirdi ar savu apņēmību, autoritāti un patiesumu. Pēc tam vēl vairākas reizes biju Maskavā mūsu vēstniecībā, kur tikos arī ar mūsu ārlietu ministru Jāni Jurkānu un aizsardzības ministru Tālavu Jundzi. Šajās tikšanās reizēs gan Rīgā, gan Maskavā iepazinos ar dažādu dokumentu projektiem, nostādnēm, arī pats devu vairākus priekšlikumus, izteicu savu viedokli un rakstīju atzinumus. Jau 1991. gada laikā vairākas reizes no Maskavas atlidoju uz Rīgu, kur tikos ar tiem cilvēkiem, kuri bija uzsākuši pašus pirmos darbus mūsu bruņoto spēku izveidē. Tie bija Tālavs Jundzis, kurš tobrīd bija Latvijas Republikas Augstākās padomes Aizsardzības un iekšlietu komisijas priekšsēdētājs (1990. /1991. g.), atvaļināts pulkvedis Auseklis Pļaviņš, atvaļināts pulkvežleitnants Jānis Baškers, atvaļināts pulkvedis Visvaldis Mežgailis, atvaļināts pulkvedis Vilnis Zvaigzne, atvaļināts pulkvedis Ārvaldis Lilientāls un citi. Minētie virsnieki militārās zināšanas ieguldīja vispirms robežsardzes atjaunošanā, kā ari mācību centru izveidē. Pēc sarunām (ar viņiem) gribējās pēc iespējas ātrāk būt viņu vidū! Viņiem jau bija Janvāra barikāžu pieredze un izpratne, cik trausla ir Latvijas brīvība. Minētie kungi strādāja Latvijas Republikas ministru kabineta pēc Barikādēm izveidotajā Sabiedrības drošības departamentā.

Ko man deva Afganistāna? Protams unikālu pieredzi plaša mēroga militāro operāciju plānošanā un bruņoto spēku vadīšanā, dažādu bruņoto spēku veidu sadarbības organizēšanā vienotās operācijās, starptautisko militāro un diplomātisko attiecību veidošanā. Cieši strādājot ar Afganistānas valsts augstākās politiskās varas pārstāvjiem, valsts bruņoto spēku vadītājiem, valsts iekšlietu un drošības dienestu vadību, labi zināju šīs zemes problēmas, to cēloņus un sekas. Tas ļāva man izdarīt dažus ļoti svarīgus secinājumus gan politikas jomā, gan arī konkrēti bruņoto spēku veidošanas un vadības jomās. Galvenais mans secinājums – sabiedrības dalīšanās, sadrumstalotība, politiskās pretrunas un ķīviņi novājina valsti vairāk kā okupācija.

Aizsardzības spēku kareivji pēc Goda sardzes
Rīgā pie Brīvības pieminekļa 1992. gada 6. martā
3. rindā 1. no kreisās Mārtiņš Bulderis /20/

Piedāvājumam uzņemties Latvijas Aizsardzības Spēku vadību, protams, piekritu, jo, ko gan citu labāk un efektīvāk es būtu spējis darīt savas valsts labā. 1992. gada februārī Ministru kabinets mani iecēla šajā augstajā amatā. Plaša izglītība, dienesta pieredze dažādās pasaules valstīs, starptautiskā sadarbība un karš bija mana ne vieglā bagāža. Es labi sapratu un zināju, kas ir valstī jādara, lai izveidotu savu armiju. Viena lieta ir zināt, pavisam kas cits - izdarīt. Vēl jo vairāk, kad tas nav tikai mans darbs un tiesības, bet politiskās varas pienākumi un atbildība. Un vēl, konkrēts laiks un situācija valstī un sabiedrībā ir tie ļoti nozīmīgie apstākļi, kas jāņem vērā. Vairākiem ietekmīgiem politiķiem bija citi viedokļi, manus profesionālos virsnieka argumentus tie neuzklausīja. Valstī paralēli attīstījās Zemessardze un Aizsardzības Spēki (armija), kas gan politiski, gan ekonomiski un arī no sabiedrības vienotības viedokļa bija absurdi, jo Zemessardze faktiski bija bruņota sabiedriska organizācija. Uzreiz teikšu - man nebija nekādu ilūziju, sapratu, ka nekādu reālu politisku atbalstu vienotu bruņoto spēku izveidē uzreiz nesaņemšu. Tik un tā, no pirmās dienas komandiera amatā uzsvēru vienotu un modernu Nacionālo bruņoto spēku izveides tūlītēju nepieciešamību. Stājoties amatā es noformulēju galvenos uzdevumus Latvijas armijas veidošanai un arī rīcības algoritmu.

Īsumā tos var iezīmēt sekojoši:

- *Pirmais un galvenais uzdevums ir valsts aizsardzības doktrīna (koncepcija), kur tās pirmajā sadaļā (politiskajā) tiek skaidri definēti valsts drošības politiskie mērķi, uzdevumi un līdzekļi, sabiedrotie, attieksme pret dažādām starptautiskām militāri-politiskajām aliansēm, kaimiņvalstīm u.c. politikas jautājumi. Otrajā – militāri tehniskajā sadaļā, jāatspoguļo armijas struktūra, bruņojums, vadība u.c. būtiski armijas veidošanas uzdevumi un faktori;*
- *Armijas veidošanas un vadīšanas tiesiskie pamati. Šim procesam jānotiek uz valstī pieņemto likumu pamata un no tiem izrietošo normatīvo aktu bāzes;*
- *Valdībai skaidri jāparāda pieejamie resursi šo uzdevumu veikšanai, jo tikai tad es - komandieris ar savu štābu, varēšu izstrādāt armijas izveidošanas plānu un aprēķināt kādu armiju, cik ilgā laikā un kā mēs varēsim izveidot;*
- *Valsts robežu kontrole – pirmais galvenais un neatliekamais pasākums;*
- *Latvijas armijas vēsturisko tradīciju atjaunošana un jaunatnes patriotiskā audzināšana, darbs ar sabiedrību, kas neviennozīmīgi uztvēra Latvijas armijas atjaunošanu. Šī nozīmīgā un svarīgā darba "dvēsele" bija Edīte Sandoviča. Tieši pateicoties viņas idejām, iniciatīvai un plašām Latvijas vēstures zināšanām, mēs organizējām pirmos Oskara Kalpaka piemiņas pasākumus, noorganizējām pirmo virsnieku balli, atjaunojām godasardzi pie Brīvības pieminekļa un ieviesām daudz citu pasākumu, no kuriem lielākā daļa ir kļuvuši tradicionāli un notiek arī šodien. Svarīgi bija izdot laikrakstu gan karavīriem, gan plašai sabiedrībai. 1992. gada jūnijā iznāca avīzes "Tēvijas Sargs" pirmais numurs, kas vēlāk pārtapa žurnālā. Svarīgi bija veidot sadarbību ar radio, televīzijas un vadošo laikrakstu palīdzību.*

Atzinības vārdus man jāveltī pirmajam Latvijas aizsardzības ministram Tālavam Jundzim, viņš visnotaļ atbalstīja manis piedāvātos darbības virzienus. Tālavam palīdzēja viņa zinātniskā pieeja uzdevumu risinājumam, analītiskais prāts un spēja atrast īstos domubiedrus. Viņa tiešie kontakti ar ietekmīgiem cilvēkiem NATO organizācijas ģenerālsekretāra lokā, ļāva mums no paša sākuma uzņemt kursu uz integrāciju šai organizācijā. Ministra rosināti, jau 1992. gada ziemā devāmies pie kolēģiem uz Poliju, vasaras sākumā Pērnavā tikāmies ar Igaunijas karavīriem un Aizsardzības ministrijas darbiniekiem. Godam izturējām pirmā NATO štāba ģenerāļa Braiena Kenija vizīti. Bija patīkami dzirdēt augstā viesa atzinīgos vārdus par mūsu karavīru stāju un orķestra profesionalitāti.

Man bija gods satikt un uzklausīt bijušos Latvijas armijas virsniekus, tikties ar viņu bērniem. Viņu likteņstāsti mani stiprināja. Šo daudz cietušo cilvēku morālais atbalsts tajos divos gados ir nenovērtējams. Latvijas armijas virsnieki 20. gadsimta divdesmitajos un trīsdesmitajos gados bija daļa no toreizējās sabiedrības elites…

Stiprinājām latviešu karavīru kultūras dzīves tradīcijas. Allaž atsaucīgs mūsu aktivitātēs armijā bija Nacionālā teātra aktieris Ģirts Jakovļevs un mana novadniece Olga Dreģe no Dailes teātra. Mūsu valsts kultūras iestādes laipni vēra durvis ikvienam karavīram.

Tolaik vienlaicīgi bija jāstrādā dažādos virzienos un paralēli, gandrīz bez brīvdienām. Šāds ir komandiera galveno darbu uzskaitījums:

- Latvijas bruņoto spēku izveides plāna izstrāde, minētā dokumenta praktiskā realizācija;

- Darbs pie Aizsardzības spēku un vēlāk arī Nacionālo bruņoto spēku likuma izstrādes;

- Rietumvalstu militārās pieredzes apgūšana. Piemēram, ar ministra T. Jundža un ārējo sakaru nodaļas vadītāja J. Davidoviča atbalstu, 1993. g. jūnijā noorganizējām Pasaules latviešu virsnieku pirmo saietu. Tā bija pirmā tāda veida tikšanās – pieredzē dalījās latviešu virsnieki, kas dienēja vai bija dienējuši dažādu valstu armijās. Ne viens vien no viņiem palīdzēja ar padomiem, dalījās savās grāmatu bagātībās (piem. Ivars Kronītis no Austrālijas, Māris Krasts no ASV);

- Baltijas valstu sadarbība militārajā jomā ar Lietuvu un Igauniju - 1993. gada 19. un 20.novembrī Tallinā, tiekoties ar Igaunijas un Lietuvas bruņoto spēku komandieriem, izvirzīju ideju par "Baltijas Bataljona" izveidošanu. Kopējos vilcienos, visi trīs komandieri to atbalstīja, un ta pat naktī es uzrakstīju bataljona organizatorisko izveides un mācību procesa plānu. Minētā plāna pamatelementi arī tapa turpmāk veiksmīgi izmantoti. Nākotne pierādīja, ka "Baltijas Bataljona" projekts bija pats veiksmīgākais Latvijas, Igaunijas un Lietuvas militārās sadarbības piemērs.

- Armijas reglamentu, mācību programmu, instrukciju u.c. dokumentu izstrādāšana un izdošana;

- Armijas Kapelāna dienesta izveidošana. Pēc sarunām ar tradicionālo reliģisko konfesiju pārstāvjiem, konsultējos ar domubiedriem un nolēmu, ka armijai vajadzīgs kapelāna dienests. Mācītājs Atis Vaickovskis tam piekrita un uzsāka darbu ar štāba virsniekiem reliģisko pamatu apgūšanā. Visiem mums tas bija kaut kas pavisam jauns, bet mana sirdsbalss nešaubīgi lika to ieviest. Paldies Dievam, tas notika laikā… Šodien kapelāni sekmīgi veic šo karavīra dvēselei svētīgo darbu;

- Latvijas sarunas ar Krieviju par bijušās PSRS armijas izvešanu no Latvijas. Ar MK lēmumu tiku iecelts par sarunu grupas vadītāju un manā vadībā tika izstrādāts un manis parafēts Latvijas un Krievijas līgums par PSRS armijas izvešanu no Latvijas. Jau pēc trīs mēnešiem līguma teksts tika izstrādāts, savstarpēji saskaņots un parafēts. Vēlāk daži man zināmi profesionāli diplomāti izteica pozitīvu izbrīnu un komplimentu – kā tik nozīmīgu un visaptverošu dokumentu jums izdevās sagatavot tik īsā laikā!? Jāsaka gan, ka līguma parakstīšana krietni aizkavējās. Šīs kavēšanās īstenie iemesli līdz šodienai nav saņēmuši savu politisko, arī tiesisko vērtējumu. Zinu tikai vienu – parakstīšanas brīdī tas bija jau cits dokuments, bet vai Latvijai izdevīgāks?

Tā, protams, ir tikai neliela daļa no tiem uzdevumiem, kas bija jārisina neatliekami, tātad paralēli – neko neatliekot, neko neizlaižot. Sevišķi svarīgs uzdevums man bija Latvijas robežas kontrole un aizsardzība, īpaši austrumu sektorā. Latvijas valdība šajā jautājumā ieņēma nesaprotamu nostāju – finanšu līdzekļi tika piešķirti valsts robežas infrastruktūras pilnveidošanai ar Igauniju un Lietuvu, bet austrumu robeža tika atstāta pilnīgā novārtā. Tā sākotnēji tika veidota galvenokārt uz mūsu robežsargu patriotisko, dzimtenes mīlestības un atbildības jūtu pamatiem. Jautāju - vai tad šeit nenotiks robežkontrole? Saņēmu atbildi - būs, bet tikai pagaidu. Ir jānoslēdz robežlīgums, kas balstītos uz 1922. gada noslēgtā līguma pamatiem. Varbūt, ka kādam tas tiešām likās reāli un sasniedzami, bet, ko darīt tagad un tūlīt? Tolaik "sakodām zobus" un, neskatoties uz šo dīvaino situāciju, apstaigājām iespējamo valsts robežu, kas tobrīd bija administratīvā robeža starp jau neesošas valsts subjektiem, un reāli izlikām uz robežas savus posteņus. Bija gadījumi, kad priekšā jau stāvēja Krievijas robežsargi. Tad pavirzījāmies metrus simts uz vienu vai otru pusi un izlikām savu posteni. Kur mēs tolaik izlikām savus karavīrus sardzē uz robežas, tā tas praktiski arī vēlāk, ar nelieliem precizējumiem, dabā tika apstiprināts un paliek arī šodien.

Tas bija nepareizi, ka no paša sākuma Zemessardze un Aizsardzības spēki nedarbojās kopā, bet attīstījās paralēli. Tieši virkne politiķu radīja šādu situāciju. Piedalījos 1993. gada 9. janvārī Zemessardzes štāba rīkotajā konferencē "Tēvzeme. Zemessargs. Laiks." Redzēju Zemessargu gatavību cīnīties par Latviju, viņu patriotisko jūtu pārpilnību, pārliecību par savu pārākumu un viņu patiešām kvēlo apņemšanos cīnīties līdz galam. Tika pārdomāta un plānota tā laika Zemessardzes darbība krīzes situācijas gadījumā Latvijā. Tas viss bija apsveicami un neradīja nekādas problēmas sadarbības jautājumos. Tomēr Latvijas jaunie politiķi jau tad domāja par varas iegūšanu un speciālistu dalīšanu savējos un ne savējos, t.sk. arī militāro, iekšlietu un drošības jomu profesionāļus. Lojalitāte partijai tika vērtēta augstāk par profesionalitāti un spējām. Runājot atklāti, par militāriem jautājumiem principiālu problēmu mums (AS un ZS) nebija, taču, protams, zināmu uztraukumu raisīja politisko cīņu rezultātā radītā mūsu bruņoto spēku sadrumstalotība.

Ar milzīgu pateicību un patiesu cieņu par pašaizliedzību un uzupurēšanos mūsu lielo uzdevumu veikšanā atceros savus tuvākos palīgus Ārvaldi Lilientālu, Aivaru Galviņu, Kārli Kīnu, Gaidi Andreju Zeibotu, Jāni Ādamsonu, Jāni Klovānu, Aivaru Žilinski, Aivaru Jaunbērziņu, Jevgēniju Bogdānu, Staņislavu Dortānu, Ēriku Viķeli, Juri Arnesu, Ivaru Kevaski un daudzus jo daudzus Latvijas armijas pirmos virsniekus. Dziļā pateicībā es viņu priekšā noliecu galvu.

Kā jau iepriekš minēju, uzsākot savu dienestu Latvijas Republikas Aizsardzības spēku komandiera amatā, valsts līmenī vēl nebija izstrādāta attiecīgā juridiskā bāze un citi nepieciešamie dokumenti bruņoto spēku celtniecībai. Šajā jomā aktīvi strādāju visu savu komandiera laiku, tas prasīja daudz enerģijas. Nereti Latvijas politiķiem šajā jomā bija ļoti atšķirīgi, pat pretēji viedokļi. Pirmajā Ivara Godmaņa valdībā dažas personas pat uzskatīja, ka Latvijai pilnībā pietiek ar stipru valsts policiju, un, ka mums nepieciešama tikai simboliska armija. Mani argumenti par Latvijas īpašo ģeopolitisko situāciju - kļūstot par Eiropas robežvalsti, netika uzklausīti. Daudzi jaunie Latvijas politiķi uzskatīja, ka militārisma laiki ir beigušies un, ka visus bijušās armijas objektus pamatā jānodod pašvaldībām. Rezultātā tas noveda pie daudzu Latvijas armijai un aizsardzībai tik nepieciešamo objektu izlaupīšanas. Savādāk, piemēram - tolaik Polijā, tas tika saprasts un viņu pieeja tam bija valstiska, ar skatījumu uz nākotni. Ādažu kara pilsētiņa un poligons praktiski tika nolikvidēti. Pateicoties Aizsardzības ministra Tālava Jundža atbalstam Latvijas valdībā, poligons, vismaz pamatos, tika saglabāts armijas vajadzībām.

Pirmais lielais panākums likumdošanas jomā bija LR likums "Par valsts aizsardzību", kuru Augstākā Padome pieņēma 1992. gada 4. novembrī. Tālāk darbs bija jāturpina pie likuma par Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Tas tapa ilgākā laika periodā pēc ilgstošām, garām un smagām diskusijām. Pamatjautājums - bruņoto spēku veidošanas un pastāvēšanas pamatprincipu (bruņoto spēku vienotība; vienvadības princips) ieviešana. Ja par vienotiem nacionālajiem bruņotiem spēkiem principiālu domstarpību nebija, un arī kaut par vienu NBS komandieri nebija ko iebilst, tas tā bija tikai līdz brīdim, kad bija jālemj kurš tieši tas būs! Saeimas un Valsts Prezidenta Apsardzes (Drošības dienesta) statuss un pakļautība arī tobrīd bija grūti risināmi jautājumi, konkrētu politiķu ambīciju un aprobežotības dēļ. Katrs vēlējās savu "kabatas" armiju. Visvairāk iebildumu no Zemessardzes vadības puses bija pret tās iekļaušanu NBS sastāvā Aizsardzības ministrijas pārraudzībā. Mans viedoklis vienmēr bijis nemainīgs – valstī jābūt vienai armijai (Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem), kuru komandē viens komandieris! Tādas armijas izveidošanai es veltīju visus savus spēkus, zināšanas un praksi.

Kā zināms, LR likums "Par Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem" tika pieņemts Saeimā 1994. gada 30. augustā. Iepriekš, tūlīt pēc 1. lasījuma pieņemšanas, mani izsauca Valsts prezidents Guntis Ulmanis un piedāvāja Nacionālo bruņoto spēku komandiera vietnieka posteni. Ar atkāpi gribu teikt, ka principā neviens nebija pret šo likumu. Galvenais jautājums - kurš būs komandieris? Pats es tolaik atrados ļoti tālu no politikas un arī necentos par šo jautājumu runāt ar Latvijas politisko partiju līderiem. Zemessardzes līderiem šajā jomā ambīcijas bija milzīgas, viņi strādāja ar Saeimas deputātiem. Prezidents Ulmanis interesējās par manu viedokli jautājumā, kuru virzīt NBS komandiera amatam un minēja Jura Dalbiņa vārdu. Arī šodien uzskatu, ka tajā konkrētajā politiskajā situācijā tā bija labākā un pareizākā izvēle, ko Juris arī spīdoši pierādīja. Rezultātā - esot savas militārās karjeras virsotnē, pārgāju politiķa darbā. Protams, man bija un ir ļoti žēl, ka savos labākajos militārās karjeras gados, ar unikālu pieredzi un zināšanām, plašām iespējām maksimāli efektīvi to visu izmantot savas valsts labā un interesēs, dažu manis cienītu amatpersonu politisko ambīciju dēļ, biju spiests pamest dienestu. Tomēr varu būt gandarīts, ka esmu baudījis Latvijas pilsoņu uzticību un trīs sasaukumus ievēlēts LR Saeimā, kā arī jau trešo reizi - Rīgas domē. Par visu man izrādīto uzticību esmu neatlīdzināmu pateicību parādā Latvijas iedzīvotajiem.

Tagad atceroties savu laiku Aizsardzības spēku komandiera amatā, esmu gandarīts par katru nostrādāto dienu. Ekstremālos un politiski sarežģītos apstākļos ielikām pamatus Nacionālo bruņoto spēku izveidei un attīstībai. Es lepojos ar to un uzskatu par savu lielāko sasniegumu dzīvē. Tas tika veikts salīdzinoši īsā laikā un kolektīvā darbā. Mani kolēģi tolaik bija fantastiski - pašaizliedzīgi, aktīvi un zinoši Latvijas virsnieki. Mūs visus vienoja dziļa pārliecība un kopējs mērķis.

Latvijas valsts dibināšanas simtgade. Šī unikālā Dieva dāvana latviešu tautai – sava valsts. Iepriekšējās paaudzes šo dāvanu kā varējušas kopušas, sargājušas, zaudējušas un atkal ieguvušas un nu tā ir mūsu rokās. Nu, tieši tāda, kāda tā ir…"

Robežapsardzības izveides sagatavošanas un pirmos organizatoriskos darbus veica Latvijas Republikas Ministru kabineta pakļautībā esošais Sabiedrības drošības departaments Jāņa Aivara Baškera vadībā. Pirmie robežsargi tika reģistrēti jau nodibinātajās Latvijas Valsts dienesta pārvaldēs visās pilsētās un rajonos 1991. gada septembra sākumā. To noteica Ministru kabineta 1991. gada 29. augustā izdotais rīkojums „Par brīvprātīgo reģistrāciju robežapsardzības dienestam". Savukārt 19. septembrī Latvijas republikas Ministru kabinets Sabiedrības drošības departamentam iedalīja algu fondu 1048 robežsargiem. Citām nepieciešamajām vajadzībām nauda gan netika iedalīta. Pirmo robežsargu instruktoru apmācība tika uzsākta 1991. gada 7. oktobrī, kad uz Mālpils mācību centru tika nosūtīti 42 kursanti. Minēto mācību centru vadīja Vilis Raups. Pirmie vienību organizēšanas darbi Latvijas pierobežā sākās 1991. gada novembrī, kad attiecīgajās Sabiedrības drošības departamenta pārvaldēs sāka strādāt Robežapsardzības nodaļas. Pēc mācībām Mālpilī 1991. gada novembra nogalē, 56 robežsargi Rīgas mācību centrā sāka gatavoties dienesta uzdevumu izpildei Rīgas lidostā un Latvijas ostās. Galvenajos Rīgas robežkontroles punktos viņi darbu uzsāka 1992. gada janvārī.

Par mūsu robežsargu vienību pirmsākumiem stāsta Jānis Aivars Baškers:

„Tauta valsts robežas sargātājus uztvēra kā karavīrus – neatkarības sargātājus, kurus gaidīja ar nepacietību. Vajadzēja enerģiski turpināt uzsākto darbu robežsardzes veidošanā. Situāciju sarežģīja fakts, ka bija nepieciešama virkne normatīvo dokumentu, no kuriem daudzi steidzami bija jāizstrādā no jauna. Likums „Par Latvijas Republikas valsts robežu" noteica, ka robežapsardzības karaspēks ir militārs formējums. Vēlme izveidot kaujasspējīgas vienības, kuras varētu pildīt ne tikai valsts robežas sargāšanas uzdevumus, noteica robežapsardzības karaspēka struktūru un štatus. Veidojamo struktūru pamatā tika ielikta militāra shēma – bataljons, rota, vads, izmainot sākotnēji iecerēto kordonu – posteņu sistēmu. Veidojot vienību štatus, par paraugu tika ņemti strēlnieku formējumu štati un tikai pēc tam tos pielāgoja robežapsardzības uzdevumiem konkrētās vietās.

Jāatzīmē, ka situācija bija unikāla ar to, ka Sabiedrības drošības departamenta rīcībā nebija vajadzīgo mobilizācijas resursu formējumu veidošanai, kā arī materiāli tehnisko līdzekļu un bruņojuma sistēmas formējumu veidošanai. Tomēr 1991. gadā iegūtā neatkarība iedvesmoja sabiedrību aktīvai darbībai.

Sabiedrības drošības departamenta Robežapsardzības daļas galvenais speciālists Viktors Sviklis un Brīvprātīgo vienību štāba priekšnieka v.i. V. Atis 1991. gada septembrī pilnībā pārņēma personālsastāva komplektēšanas uzdevumus. Savukārt departamenta galvenais speciālists V. Zvaigzne pārņēma bataljonu organizatorisko kodolu izveidi, bataljonu dislokācijas vietu infrastruktūras izvērtēšanu un sagatavošanu, ēku remontu, projektēšanas un celtniecības plānošanu. Viņš pārzināja arī Daugavpils bataljona formēšanu un koordinēja Latvijas–Baltkrievijas robežas atjaunošanas darbus. Departamenta speciālists E. Lurāns labi pārzināja savā dzimtajā pusē esošo Latvijas–Krievijas robežu. Viņš uzņēmās koordinēt Viļakas un Ludzas bataljonu formēšanu un vēlāk turpināja dienestu Ludzas bataljonā. Viņa kolēģis V. Mežgailis – kara inženieris ar lielu militārā dienesta un zinātniskā darba pieredzi, uzņēmās koordinēt Valmieras bataljona formēšanu un Latvijas–Igaunijas robežas atjaunošanas darbus. Vēlāk viņš turpināja dienēt Robežsargu brigādes štābā pulkvežleitnanta pakāpē. Milicijas kapteinis A. Turlais no Saulkrastiem ilgus gadus bija interesējies par Latvijas robežsardzes vēsturi un to pētījis. Viņš aktīvi piedalījās valsts austrumu robežas apsekošanā un vienību dislokācijas vietu izvēlē. Tālākam dienestam viņš izvēlējās Augstākās Padomes Drošības dienestu. Savukārt, militārais ģeodēzists un kartogrāfs – A. Ratkevičs piedalījās Latvijas–Lietuvas robežas apsekošanā. Darbu viņš turpināja Aizsardzības ministrijā kā atbildīgais speciālists par Latvijas–Lietuvas robežas atjaunošanu.

Galvenie robežapsardzības bataljonu formētāji pierobežas rajonos bija bataljonu komandieru kandidāti, kas sākotnēji, līdz bataljona štata apstiprināšanai tika noformēti kā Sabiedrības drošības departamenta rajonu pārvalžu darbinieki. Sākotnēji bataljonu formēšana netika nodrošināta ar materiālajiem resursiem. Organizatoriskie pasākumi tajā laikā lielā mērā balstījās uz rajonu pašvaldībām, kuras, sevišķi Latgales rajonos, darīja daudz, lai palīdzētu robežsargiem.

Dienestā visus robežsargus centralizēti pieņēma mandātu komisija, kuru vadīja Viktors Sviklis. Komisija pēc nepieciešamības izbrauca no Rīgas uz citām rajonu pilsētām. Jau pirms 1991. gada augusta puča Brīvprātīgo vienību štābs apzināja tos brīvprātīgos, kuri vēlas dienēt robežsargos. Vēlāk lielākā daļa to arī izdarīja. 1991. gada 7. septembrī mandātu komisija pieņēma četrus pirmos brīvprātīgos – Arvīdu Svarinski, Vili Rinkuli, Oskaru Veideli un Kasparu Zviedrānu. Izbraukuma sēdēs septembrī robežsargos uzņēma 33 brīvprātīgos Talsos, 28 Tukumā, oktobrī – 18 Ventspilī, 10 Dobelē, 29 Balvos, 10 Valkā, 31 Jelgavā, 27 Alūksnē, 25 Ludzā un 10 Jēkabpilī. Kopā, līdz 1991. gada decembra vidum izbraukuma sēdās tika pieņemti pāri par 300 brīvprātīgo, bet Rīgā, Hospitāļu ielā – ap 600. Lai atlasītu šo skaitu, nācās izskatīt ap 2000 pretendentu. Izvēršot Robežapsardzības daļas sekojoši plānam, bija nepieciešams vēl vismaz 3000 cilvēku, tāpēc bija jārisina jautājums par vienību papildus nokomplektēšanu ar obligātā valsts dienesta palīdzību."

Robežsargu Mālpils Mācību centra vadība un topošie robežsargi 1991. gada nogalē
1. rindā 6. no kreisās - centra priekšnieks Vilis Raups, 4. no kreisās - Raivis Priednieks /43/

1

2

3

1., 2. Latvijas robežsargi ierindā 1992. gadā
3. Rēzeknes mācību centrā 1992. gadā, no kreisās Ivars Redisons, Jevgēnijs Bogdans un Georgs Kitajevs /2/

Atceras I. Kaukulis, brīvprātīgo reģistrācijas grupas vadītājs:

„Kad robežsargu reģistrācijas darba pirmie "uzplūdi" nedaudz mazinājās, ieradās Brēmenes televīzijas grupa, kuru interesēja mūsu rīcība un apstākļi, kādos tobrīd radās pirmie Latvijas aizsardzības formējumi. Filmēja un intervēja visus, kas tobrīd atradās reģistrācijas telpās, arī pa kādam topošajam robežsargam, kurš tajā brīdī aizpildīja pieteikuma anketu. Viņu izbrīnu radīja tas, ka intervējamais tikko demobilizējies no padomju armijas un atkal vēlas iesaistīties bruņotos formējumos. Sekoja nepārprotama atbilde: „Latvijas robežas jāsargā!" Arī atbilde uz jautājumu: „Vai Jūs zināt kādu atalgojumu par to saņemsiet, un, vai spēsiet uzturēt ģimeni? " – "Nezinu, bet tam nav nekādas nozīmes", viņus patiesi pārsteidza."

Robežsargu trīs mācību centri darbu uzsāka 1991. gada novembrī. Ventspils rajona Vārvē varēja vienlaicīgi apmācīt 500 kursantus, 200 Rīgā un 120 Liepājā.

Bataljonu komandieri tika apzināti vēl pirms 1991. gada augusta puča un amatos viņi tika iecelti 1991. gada 13. decembrī:

1. Valmieras robežsargu bataljons – pulkvežleitnants Jānis Virsis; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Valmiera, Ūdens iela 2c
2. Viļakas robežsargu bataljons – pulkvežleitnants Georgs Kitajevs; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Balvu rajons, Viļaka
3. Ludzas robežsargu bataljons – kapteinis Imants Daugerts; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Ludza, Stroda iela 14
4. Daugavpils robežsargu bataljons – majors Dmitrijs Stepanovs; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Daugavpils, Lāčplēša iela 20
5. Jelgavas robežsargu bataljons – virsleitnants Gustavs Kalniņš; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Jelgava, Tērvetes iela 85
6. Liepājas robežsargu bataljons – virsleitnants Armands Pauris; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Liepāja, Dārza iela 10
7. Ventspils robežsargu bataljons – pulkvežleitnants Juris Pluščevskis; bataljona štāba adrese 1993. gada augustā – Ventspils, Saules iela 31

P. S. Norādītās dienesta pakāpes piešķīra un bataljonu numerāciju ieviesa 1992. gadā.

Par dienestu Robežsardzē stāsta rezerves pulkvežleitnants Aivars Āboliņš:

„Mans tēvs, Jānis Āboliņš kā virsnieks dienēja padomju armijas zenītraķešu karaspēkā, tāpēc esmu dzimis 1965.gadā tālajā Uzbekijā. Gāju tēva pēdās, un pēc studijām Kijevas Zenītraķešu Inženieru kara skolā, kurā iestājos 1983. gadā. 1988. gadā uzsāku dienestu kā leitnants ar radioinženiera diplomu un pēc sadales nokļuvu Ukrainā. Pēc PSRS sabrukuma dienēju Ukrainas Republikas armijā, atvaļinājos un ukraiņu kapteiņa formā ierados Latvijā. 1992. gada 1. jūlijā Rēzeknes valsts dienesta pārvaldē saņēmu karavīra grāmatiņu, 24. jūlijā zvērēju uzticību Latvijai un 5. augustā tiku iecelts par Robežsargu brigādes Rēzeknes mācību centra mācību daļas priekšnieka vietnieku. No 1992. gada decembra līdz 1995. gada maijam biju minētā mācību centra štāba priekšnieks. Kā pasniedzējs obligātātā dienesta karavīriem mācīju taktiku, kaujas šaušanu, reglamentus. Lauka mācību laikā Janopoles poligonā organizēju nometnes administrēšanu. Ar obligātā dienesta puišiem risinājām parastās problēmas, centāmies tās atrisināt uz vietas un mācību centra teritorijā iekārtojām improvizētu aresta telpu.

Kā mācību materiālu izmantojām bijušās PSRS valsts drošības komitejas robežsargu karaspēka reglamentus. Tos tulkojām un pielāgojām Latvijas Aizsardzības spēku noteiktajiem dokumentiem. Mācību centra virsnieku kodolu tolaik veidoja nesenie padomju Maskavas robežsargu kara skolas absolventi, Latgales puiši - Oļegs Jemašovs, Sergejs Kosorotovs, Artūrs Pētersons un identiskas skolas Alma Atā absolvents Aleksandrs Šukšins. Pēc sešu mēnešu mācībām – 1992. gadā viņiem Mālpils mācību centrā pievienojās leitnanti Arvīds Prikulis un Aivars Uzulnīks. Mācību centra priekšniekam pulkvedim Georgam Kitajevam, un man kā viņa vietniekam, izveidojās teicamas dienesta attiecības ar pulkvedi Viktoru Svikli no brigādes vadības. Viņš mums ļoti daudz palīdzēja mācību centra attīstībā, kā arī dažādu nodrošinājuma jautājumu risināšanā. Mēs Rēzeknē viņu savstarpēji godinājām par mācību centra „krusttēvu".

Pēc dienesta Rēzeknē 1995. gada maijā, tiku iecelts par Robežapasardzības spēku Rīgas atsevišķā kontroles–caurlaides punkta priekšnieku. Pirms manis šo vienību vadīja Andrejs Pogrebņaks un Vilnis Noveks. Šajā gadā mēs pārcēlāmies no pirmās dislokācijas vietas Pētersalas ielā 10 uz Rīgas tirdzniecības ostas 1.eksporta rajonu, no 1996. gada augusta nosaukums bija izmainīts – Rīgas atsevišķais robežkontroles punkts. Man bija gods saņemt mūsu vienības karogu 1995.gada 13.decembrī, kad svinīgās ceremonijas laikā tas tika iesvētīts. Salīdzinoši ar Rēzeknes laiku šeit dienests bija daudz dinamiskāks un interesantāks, kopīgi veidojām jaunas nelielas struktūras plašā teritorijā. Ja sākumā manā pakļautībā bija četri robežkontroles punkti Rīgas lidostā, pasažieru, tirdzniecības un zvejas ostās, tad pārejot Robežsardzei no Aizsardzības ministrijas sistēmas uz Iekšlietu ministriju 1997. gada 7. janvārī, kopā mūsu vienībā dienēja jau vairāk kā 300 robežsargi. Uzsākām 1996. gada vasarā organizēt peldošo līdzekļu dienestu. Izveidojām robežkontroles punktus Bolderājā, Mērsragā, Rojā un Skultē, 1997. gada janvārī arī Lielupē. Šajā gadā atvadījāmies no obligātā militārā dienesta puišiem, palika tikai virsdienesta karavīri. Veidojot nosauktajās vietās robežkontroles punktus, mēs saņēmām ļoti labu atbalstu no pašvaldībām. Darbiniekus šajos nelielajos posteņos rekrutējām no vietējiem cilvēkiem, kuri pēc vairāku mēnešu apmācības tika iecelti amatos.

Mana Āboliņu dzimta trīs paaudzēs ir sargājusi Latvijas robežu – mans tēvs Jānis agrāk komandēja 2. Viļakas robežsargu bataljonu un atvaļinājās kā pulkvedis. Pats dienestu robežsargos pabeidzu 2008. gadā, mans dēls Rolands tagad turpina vectēva un tēva iesākto darbu. Arī mans jaunākais brālis Andris turpina dienēt – viņš Rēzeknē ir Robežsardzes koledžas priekšnieka vietnieks, pulkvedis."

1992. gada 6. oktobrī tika dibināts 8. Sēlijas robežsargu bataljons. Tajā komandieris bija pulkvežleitnants Aivars Latkovskis, štāba priekšnieks – majors Ivars Zālītis. Bataljona štābs 1993. gada augustā tika izvietots Rites pagasta „Druvās". Ivara Zālīša stāstījums par dienesta specifiku un apstākļiem 1994. gada nogalē šajā Latvijas pierobežas daļā:

„Pirmie mēneši jaunajā dienestā bija ļoti grūti - dienā jāorganizē štāba darbs un jākārto bataljona saimniecība, naktīs tika apbraukāti un pārbaudīti robežsargu posteņi. Bataljona virsniekiem tolaik neesot bijis ne brīvdienu, ne naktsmiera. Ieviest kārtību un disciplīnu bataljonā nav bijis viegli. No 1992. līdz 1993. gadam no bataljona par dažādiem disciplīnas pārkāpumiem tika atvaļināti gandrīz pussimts virsnieku un virsdienesta kareivju. Zīmīgi, ka 1994. gada pirmajā pusgadā par pārkāpumiem tika atvaļināti četri virsdienesta karavīri.

Pati grūtākā un smagākā nasta, kas uzvelta uz bataljona komandiera un virsnieku pleciem, ir apgāde. Ar bataljona saimniecības daļas vadītāja Jāņa Paškēviča pūlēm pēdējā gada laikā ir izdevies apgādāt Pilskalnes un Mēmeles robežsargu garnizonus ar samērā pieklājīgām kazarmām. Pilskalnē robežsargi pārņēmuši savā pārziņā bijušo kolhoza konservu cehu, bet Mēmelē garnizons iekārtojies gadsimta sākumā celtā namā, kurā vēl pirms neilga laika notika vietējās deju balles. Kamēr šo kazarmu nebija, Mēmeles robežsargi mitinājās vietējā psihiatriskajā slimnīcā. Pusdienas ēduši kopā ar slimnīcas pacientiem. Diviem garnizoniem – Aknīstē un Kurmenē – pagaidām savu kazarmu nav. Lai nokļūtu robežapsardzības posteņos karaviriem ik dienas jāveic ap 30 km garš ceļš.

Autoparka sastāvs visai raibs – padomju laika, bijušās Demokrātiskās Vācijas Republikas ražojumi, arī Francijas dāvinātie amerikāņu „vilīši". Ikdienā robežsargi plaši izmanto Zviedrijas humānās dāvanas – 2.Pasaules kara laikā ražotos divriteņus. Karavīriem kājās septiņu dažādu veidu zābaki – Vācijas, Čehijas, Norvēģijas u.c. valstu ražojumi. Robežsargi izmanto „Ļon" tipa rācijas, kas armijas apstākļiem nav piemērotas.

Robežkontroles posteņos ik dienas tiek saņemtas ziņas par nozagtām automašīnām, policijas meklētiem noziedzniekiem utt. Šīs ziņas krājas mapēs, kuras kļūst arvien biezākas, jo diemžēl mūsu valsts drošību un pilsoņu mantu sargājošās iestādes nespēj tikt galā ar milzīgo noziedzības vilni, kas veļas pāri šai zemei. Brīdī, kad pie kontroles posteņa barjeras apstājas automašīna, robežsargiem steigšus jāizšķirsta biezā mape, lai pārliecinātos, vai automobilis nav zagts. Trūkst modernu datoru, kur būtu apkopotas visas ziņas par valstī izdarītajiem noziegumiem.

Pašlaik bataljons izveidojis pastāvīgus posteņus tikai īpaši svarīgās vietās. Pārējos bataljonam uzticētos 120 km sargā ar mobilo patruļu, posteņu un slēpņu palīdzību. Vientuļam gājējam ejot pa meža taku vai pāri tīrumam, šķērsot

robežu nav problēmu. Tomēr ārkārtējos apstākļos, bataljona vīri varētu „nosegt" visu robežposmu. Taču Latvijas valdībai pašreizējā robežapsardzība šķiet pietiekama, ārkārtēju apstākļu it kā nav, tāpēc robežsargi dara tā, kā viņiem pavēlēts. Tieši tāpēc Latvijas robežu šovasar bez sarežģījumiem šķērsoja daudzi no Jelgavas cietuma izbēgušie noziedznieki. Latvijas robežu bez problēmām šķērso kurdi, čečeni, arābi un citu, vēl nenoskaidrotu tautību un rasu bēgļi."

Par dienestu 3. Ludzas robežsargu bataljonā savās atmiņās 2018. gadā stāsta NBS augstākais virsseržants Edgars Jokst–Bogdanovs:

„Pēc sešu mēnešu mācību noslēguma Siguldas sakaru mācību centrā 1992. gadā mūs visus nosūtīja dienestā kā sakarniekus uz robežsargu vienībām. Es, kā vienīgais no Siguldas puišiem nokļuvu 3. Ludzas robežsargu bataljonā. Biju priecīgs, jo Latgale ir mana dzimtā puse. Kā sakarnieks es šeit gan nedienēju, jo attiecīgais ekipējums vienībā bija ļoti vājš. Dienēju komandanta rotā tieši Ludzā, pilsētā veicām vairāku objektu apsardzi, to skaitā – skaisto pareizticīgo baznīcu, kad to remontēja. Gāju tipveida norīkojumos, lēnām man tika piešķirtas dienesta pakāpes. Obligāto dienestu pabeidzu jau kā virsseržants. Divas nedēļas biju nosūtīts uz Zilupes rotu, lai strādātu tieši uz robežas. Tagad saprotu – tas man bija pārbaudes laiks. Darbā uz robežas "kukuļus" neņēmu un centīgi pildīju savus pienākumus gan dzelzceļa stacijā, gan parastajā robežkontroles punktā. Rezultātā, maiņas vecākais virsnieka vietnieks Augustovskis uzrakstīja par mani pozitīvu atestāciju. Armijas dienests, neskatoties uz diezgan spartāniskajiem apstākļiem, man patika. Tolaik, tāpat kā tagad, Latgales pusē darbu iegūt nebija nemaz tik vienkārši. Tāpēc, pēc obligātā dienesta 1993. gada novembrī, paliku bataljona apsardzes vadā virsdienestā kā nodaļas komandieris. Vēlāk mani iecēla par vada virsseržantu un vada komandieri. Sākumā vadu komandēja leitnants Ēriks Naglis, 1994. gadā viņu iecēla par manas rotas komandieri. Bataljona komandieris tobrīd bija majors Imants Daugerts. Jāsaka, ka apmēram 70 % no mana iesaukuma puišiem, kas dienēja Ludzas bataljonā, palika virsdienestā. Visi noslēdzām 3 gadu līgumu. Tiku nosūtīts uz Robežsargu brigādes Rēzeknes mācību centru. Mūsu rotai bija četri atsevišķi vadi, kuri bija patstāvīgi un izvietoti katrs savā vietā uz robežas – Zilupē, Goliševā, Krivandā un Pasienē. Šajos atsevišķajos vados tolaik dienēja tikai virsdienesta karavīri. Savu dienestu tagad atceros ar patīkamām atmiņām, dažādās grūtības norūdīja raksturu. Darbā nebija pilnīgi vienādu dienu, veicām dažādas stipri atšķirīgas aktivitātes. Bez klasiskajiem robežsargu pienākumiem, ar apvidus automašīnām patrulējām arī apjomīgo 60 km plato Latvijas pierobežas joslu. Šajā teritorijā tolaik veicām arī policijas pienākumus. Mums bija darīšana arī ar Āzijas bēgļiem – tos vedām ar automašīnām līdz mūsu robežai, un viņi ar kājām atgriezās Krievijā. Apsardzes vads, kopā ar bataljona štābu funkcionēja Ludzā, bijušajā padomju laika jauniešu militārās audzināšanas bāzē. Siltā ēdiena sākumā uz vietas nebija, tādēļ katru dienu mērojām 3 km uz Ludzas pilsētas ēdnīcu. Pēc mūsu ēdnīcas remonta, bataljona pavāres jau uz vietas robežsargiem gatavoja garšīgas maltītes. Pēdējos dienesta mēnešos Ludzā mums katram apbruņojumā bija Rumānijā ražotā AKM tipa trieciensautene un Zviedrijas dāvinātais karavīra ekipējums. Vietējā Ludzas laikrakstā 1994. gadā izlasījām paziņojumu par „Baltijas Bataljona" veidošanu un aicinājumus tajā iestāties. Es un vairāki karavīri Ērika Nagļa vadībā devāmies no Ludzas uz Rīgu, kur turpinājām dienestu jau citā kvalitātē. Mans laiks robežsargos bija pagājis, taču turpināju sazināties ar pazīstamiem puišiem, kuri dienēja uz robežas citās Latvijas vietās. Šodien droši varu secināt, ka 3. Ludzas robežsargu bataljons tad bija viens no labākajiem visā brigādē. Esmu saticis arī savu dienesta biedru no tiem laikiem - Artūru Jegorovu, kurš turpina dienēt robežsargos Latgalē."

Par karavīru dienesta apstākļiem 1. Valmieras robežsargu bataljonā 1992. gada vasarā savā ziņojumā raksta pulkvedis Viktors Sviklis:

„Rota izvietota Salacgrīvas nomalē, bijušajā PSRS robežapsardzes radiolokācijas posteņa mītnē. Teritorija visai apjomīga (ap 3 ha) un nolaista. Rotas personālsastāvā 65 vīri – 50 obligātā dienesta, 15 virsnieku, un virsdienesta karavīru, visi izmitināti vienstāvu ēkā, kurā agrāk mita 16 padomju karavīri. Tāpēc dzīves apstākļi ir ļoti saspiesti. Teritorijā atrodas četras mājiņas, kas paredzētas virsnieku izmitināšanai, bet vienā no tām dzīvo "padarmijas praporščiks" ar ģimeni, divas mājiņas atrodas avārijas stāvoklī. Tikai vienā no tām dzīvo rotas virsnieks ar ģimeni. Ēdnīcas telpa ir par šauru 60 cilvēkiem. Nenormālie sadzīves apstākļi rada spriedzi un neapmierinātību.

Ainažu robežkontroles punkts izvietots divos mazos, šķirbainos, nekrāsotos koka vagoniņos bez apgaismojuma, sakaru līdzekļiem, bez metāla skapjiem dokumentu uzglabāšanai un konfiscētajiem ieročiem. Ēdināšana kombinēta, brokastis un vakariņas gatavo āra virtuvē ar rotas spēkiem, pusdienas – sabiedriskajā ēdnīcā par 25 rubļiem. Rotas 38 kareivji sūdzējās par zemas kvalitātes puszābakiem, kuri nopirkti firmā „Alianse". Rotā nav apmetņu lietus laikam un gumijas zābaku apgaitai gar robežjoslu. Ārējais karavīru izskats ir neapmierinošs, formas tērpi ir dažādās krāsās, jo tie izbalējuši no mazgāšanas, nav zīmotņu."

Par dienestu Robežsardzes brigādē stāsta komandleitnants Agris Meinards:

„Esmu dzimis Dundagā, no padomju armijas demobilizējos 1988. gada novembrī, un kā brīvprātīgais iestājos 1991. gada novembrī Talsu Valsts dienesta pārvaldē topošajos robežsargu spēkos. Tiku nosūtīts uz Vārves mācību centru, kur vecajā muižā, Valsts jubilejā svinīgi uzsākām mācības. Pēc to noslēguma, kad ieguvu instruktora dienesta pakāpi, pāris mēnešus dienēju 4. Jelgavas robežsargu bataljonā. Paši tolaik braucām un meklējām dienesta vietu; bijām tur astoņi puiši no Talsu rajona. Braucām uz dežūrām Meitenes robežpunktā, dzīvojām Jelgavā Latvijas Lauksaimniecības augstskolas kopmītnēs. 1992. gada agrā pavasarī turpināju dienestu 7. Ventspils robežsargu bataljonā, no sākuma štābā pilsētas vecajā poliklīnikā un pēc tam – pirmajā bataljona postenī Miķeļtornī, bijušajā pionieru nometnē pie bākas. Dienesta pakāpes mums nebija, tikai amati – instruktors vai robežsargs. Katram apbruņojumā bija Makarova sistēmas pistole, vēlāk mums izsniedza čehu trieciensautenes, Kalašņikova modifikācijā. Kopā bijām apmēram 15 karavīri, visi brīvprātīgie. Tur mūs komandēja Oļegs Krauja, viņa vietnieks – Romāns Ganiņš. Kāpai otrajā pusē vēl atradās Krievijas robežsargu vienība. Šeit ar posteņa virsdienesta karavīriem tikās Robežsargu brigādes vadība. Tikām informēti par nākotnes plāniem – visi robežsargi būs profesionāļi, līdzīgi kā Latvijas starpkaru periodā, un katram piederēs neliels zemes gabals attiecīgā robežas posma tuvumā. Uz šīs zemes valsts uzbūvēs māju, kur ar savu ģimeni dzīvos robežsargs. Šis kļuva par iemeslu konkurencei uz posteņu priekšnieku amatiem, ar laiku sapratām, ka tas ir veltīgi. Neviens no šiem solījumiem netika izpildīts.

Pakāpeniski no Krievijas robežsargiem pārņēmām posteņus. Bija jau izveidota Kolkas rota, mūs sāka sadalīt pa vadiem un pildījām dienestu decentralizēti. Pie mums atnāca obligātā dienesta kareivji. Es tiku šajā laikā nozīmēts 12 vīru grupā, kuri uz lauku ceļa ar posteņiem kontrolēja krievu karavīru automašīnu kustību, lai novērstu Staldzenes kordona izlaupīšanu. Līdzīga prakse tika organizēta gar visu mūsu jūras piekrasti, un, pamatā tā deva pozitīvus rezultātus. Pēc tam tiku nozīmēts par Jaunciema posteņa priekšnieku. Šo kordonu pārņēmām perfektā kārtībā – nekas nebija postīts, gultas uzklātas, lokators darba kārtībā utt. No padomju armijas laikiem biju apmācīts darbā ar „Najada" un „MR-10" sistēmas lokatoriem, iemācīju ar tiem strādāt arī obligātā dienesta puišus. Ar šo tehniku novērojām kuģu kustību mūsu sektorā Latvijas teritoriālo ūdeņu joslā, otrs robežas sardzes veids bija patrulēšana gar piekrasti. Katru dienu sūtījām divas patruļas – trīs apbruņoti kareivji no Jaunciema gāja garākajā maršrutā uz Mazirbi, bet divi – uz netālo Irbes upes ieteku jūrā. Tomēr Jaunciema postenis bija pārāk mazs un pēc gadiem trīs to izformēja. Es pārgāju dienestā uz bataljona štābu Ventspilī."

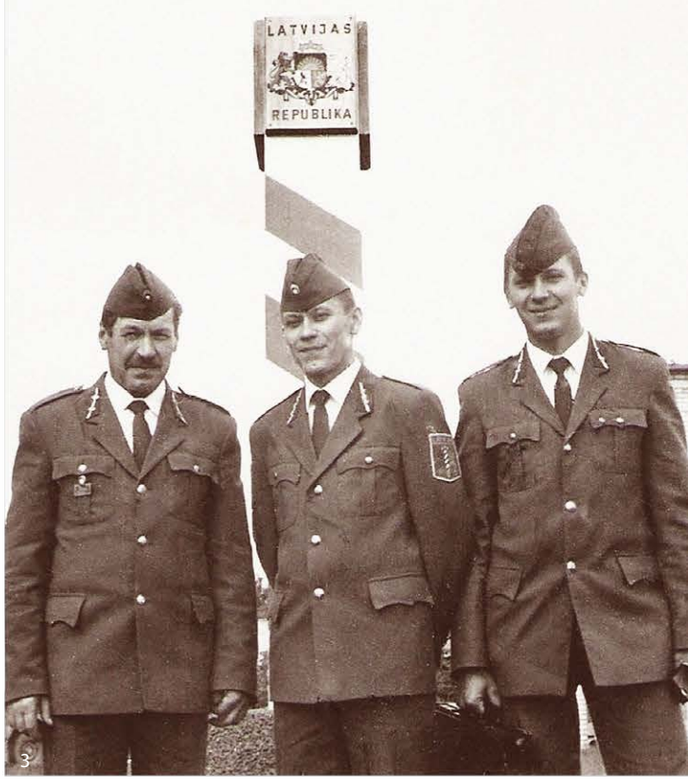
P. S. Par 7. Ventspils robežsargu bataljonu: personāla kopskaits 1992. gada decembrī – 311 cilvēki, t.s. – 247 obligātā dienesta karavīri; bataljona štats – 445 cilvēki. Bataljona apbruņojums un autotransports 1993. gada novembrī pirms pāriešanas Jūras spēku sastāvā – rokas ložmetējs RPK, 2 granātmetēji RPG, 260 AK sistēmas trieciensautenes, 142 PM sistēmas pistoles; 9 apvidus automašīnas UAZ 469, 4 smagās automašīnas GAZ 66, 3 smagās automašīnas ZIL, 3 sakaru automašīnas, 2 mikroautobusi „Latvija" un 5 dažāda tipa automašīnas.

Robežapsardzības spēki 1997. gada 7. janvārī no Aizsardzības ministrijas pārgāja Iekšlietu ministrijas pakļautībā. Pēc divām dienām Iekšlietu ministrijas preses centra vadītājs Normunds Beļskis sniedza paziņojumu Latvijas sabiedrībai par šo nozīmīgo notikumu:

„Gribu uzsvērt, ka valdība kā vienu no galvenajiem pamatuzdevumiem ir izvirzījusi integrēšanos Eiropas struktūrās, tai skaitā Eiropas Savienībā un NATO. Galvenās vadlīnijas, kas skar robežapsardzības jautājumus, ir izklāstītas līgumā par Eiropas Savienības ārējo robežu apsardzību. Un Latvijas Iekšlietu ministrija uzskata, ka šie principi ir attiecināmi arī uz Latviju. Tādēļ tā turpmāk balstīs savu darbu Latvijas Valsts robežkontroles un robežapsardzes organizēšanā tā,

1. Alūksnes robežsargu rotas komandieris Imants Ziediņš 1993. gadā /58/
2. Robežsargi Latgales Māras piemineķļa atklāšanas ceremonijā 1992. gada 13. augustā
3. Bataljona komandieris Jānis Āboliņš ar dēliem Aivaru un Andri /14/

kā noteikts šajā Eiropas Savienības dalībvalstu līgumā. Viena no svarīgākajām funkcijām ir saistīta ar bezvīzu režīma ieviešanu un pievienošanos daudziem juridiskiem dokumentiem, kas attiecas uz robežas brīvu šķērsošanu starp Eiropas Savienības dalībvalstīm."

Robežsargu vienībām pārejot Iekšlietu ministrijas pakļautībā, NBS kaujas spējas ievērojami samazinājās. Vēl dažus gadus Nacionālā Aizsardzības akadēmija turpināja jauno Robežapsardzības spēku virsnieku apmācību. Mūsdienās NBS Mācību vadības pavēlniecībā katru gadu vairāki Robežsardzes virsleitnanti apgūst sešu mēnešu garumā jaunākā štāba virsnieka kursu.

ROBEŽSARDZES VIENĪBU DARBĪBA

Robežsargu brigādes organizatoriskā struktūra 1992. gada 1. septembrī:
štābs, 8 bataljoni, 14 robežkontroles punkti, 11 robežkontroles punkti dzelzceļu stacijās,
5 ostu un 2 lidostu robežkontroles punkti, 22 vienkāršotie robežas pārejas punkti.

Laika periodā no 1992. gada februāra līdz 1993. gada janvārim tika aizturētas kontrabandas preces 11 003 635 Latvijas rubļu apjomā.

Robežsardzes brigādes darbība 1993. gada laikā (brigādes komandiera 1993. gada 17. decembra ziņojums – kopā aizturēti 16740 valsts robežas un robežas režīma pārkāpēji, kā arī 27 meklējamās automašīnas. Robežsargu blīvums uz valsts robežas sasniedzis 2,3 robežsargus uz kilometru, salīdzinot ar 1,6 robežsargu uz kilometru 1992. gadā. Robežsargu brigādes apakšvienības 1993. gadā ir pārlaidušas pār valsts robežu 8 734 918 personas, 1 258 145 automašīnas, 10382 kuģus. 9953 lidmašīnas, 40798 vilcienus.

No Krievijas robežsargiem pārņemtas visas mums piešķirtās ēkas un citas būves. Pašreizējais robežsargu tehniskais nodrošinājums neļauj izdarīt pilnvērtīgu dokumentu pārbaudi personām, kuras šķērso valsts robežu, un veikt kvalitatīvu transportlīdzekļu apskati.

Robežsargu mācību centros ir apmācīti 2462 robežsargi. Rēzeknes mācību centrā sekmīgi tiek veikta virsdienesta robežsargu apmācība, paaugstinot viņu personāla kvalifikāciju. Robežsargu apakšvienību komandieri padarījuši lielu darba apjomu valsts robežas rajonu apsardzības jomā – gan robežsargu izvietošanā, gan viņu sagatavošanā ikdienas dienesta uzdevumu izpildei. Gada laikā ir uzlabojies visu līmeņu komandieru darba stils. Valsts robežas apsardzība tiek plānota pēc esošās konkrētās situācijas katrā rajonā, kā rezultātā ir pieaudzis aizturēto valsts robežas pārkāpēju skaits, kuri mēģinājuši iebraukt valstī ar viltotiem dokumentiem.

Robežsargu brigādes diviem mācību centriem jāturpina veikt rūpīga personāla atlase, jāuzlabo esošo un jauniesaucamo robežsargu apmācība. Robežsardzes brigādes apakšvienībās jāpaaugstina robežsardzes normatīvo un dienesta dokumentu zināšanas līmenis, jāizskauž alkoholisko dzērienu lietošana un korupcija.

Neskatoties uz gūtajiem panākumiem valsts robežas apsardzībā, šajā gadā robežsargu apakšvienībās nav izskausta alkohola lietošana, tai skaitā arī dienesta vietās, un kukuļņemšana, kas apkauno Latvijas Republikas jaunizveidotos robežsargu formējumus. Atsevišķās robežsargu apakšvienībās netiek pienācīgā līmenī veikts valstiski–patriotiskās audzināšanas darbs, netiek izskaidroti robežsargu pienākumi, un viņu vieta Latvijas Republikas atjaunošanas procesā. Tā rezultātā atsevišķi robežsargi patvaļīgi pamet apakšvienības un mēģina izvairīties no šī godpilnā dienesta uz valsts robežas. Šajā gadā no Robežsardzes brigādes tikai no virsnieku personālsastāva tika atvaļināti 32 cilvēki. No tiem - par disciplīnas pārkāpumiem 22, par neatbilstību ieņemamajam amatam – 4, pēc paša vēlēšanās – 4, veselības stāvokļa dēļ – 2. Bez tam, gada laikā atvaļināti 442 virsdienesta karavīri, liela daļa no tiem par kukuļņemšanu, alkohola lietošanu un rupju izturēšanos pret pilsoņiem.

Robežapsardzības spēki tika dibināti 1995. gada 23. novembrī uz Robežsargu brigādes bāzes, ar pakļautību Aizsardzības spēku komandierim.

PERSONĀLS

Kopā 1993. gadā atvaļinājās 23 profesionālā dienesta karavīri
un 211 tika atbrīvoti no dienesta par dažādiem pārkāpumiem,
bojā gāja 11 robežsargi.
Dati 1995. gada sākumā:
316 virsnieki, 1240 profesionālā dienesta karavīri,
1651 obligātā dienesta karavīri,
215 civilie darbinieki,
373 kursanti.
Kopā – 3735 cilvēki.

NODROŠINĀJUMS

Dati par Robežsargu brigādes tehniku, ekipējumu un apbruņojumu 1995. gada sākumā.
Iekavās – ziņas par Robežapsardzības spēku ieročiem uz 1997. gada janvāri:

APBRUŅOJUMS

13 rokas ložmetēji, 2899 (2146) trieciensautenes AK,
3 (12) prettanku granātmetēji RPG,
1094 (1062) Makarova sistēmas pistoles,
219 (731) rokas granātas.

SAKARU LĪDZEKĻI

stacionārās radiostacijas –17,
pārnēsājamās radiostacijas – 117,
datori – 62.

AUTOTRANSPORTS

41 smagā automašīna (4x4),
20 smagās automašīnas (4x2),
73 vieglās automašīnas (4x4),
18 vieglās automašīnas (4x2),
13 pārtikas automašīnas,
8 traktori,
6 degvielas automašīnas,
5 pašizgāzēji, autokrāns,
8 autobusi,
26 vilcēji,
18 mikroautobusi,
9 medicīnas automašīnas,
7 sakaru automašīnas,
2 remonta darbnīcas.
Kopā 255 transporta vienības.
Salīdzinoši – 1997. gada janvārī kopā bija 232 transporta vienības,
no tām norakstāmo sarakstos – 48 automašīnas.

RIEMTUMVALSTU ARMIJĀS DIENĒJUŠO LATVIEŠU VIRSNIEKU DEVUMS NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU IZVEIDES SĀKUMA POSMĀ

Bez latviešu pieredzējušo virsnieku ar Rietumvalstu militāro pieredzi aktīvas un nesavtīgas dalības NBS izveidē, tālākā iestāšanās NATO struktūrā nebūtu iespējama. Tas mūsdienās ir jāsaka tieši un skaidri. Viņi organizēja pirmos kontaktus ar Lielbritānijas un ASV augstākās militārās vadības pārstāvjiem. Tālāk sekoja dalība vairākos projektos, jo īpaši tādos, kas attiecas uz bruņoto spēku attīstības plānošanu, darbs pie dažādu mācību jautājumu organizēšanas, īstermiņa, kā arī ilgāks dienests tieši kādā konkrētā mūsu bruņoto spēku struktūrā.

Pirmā valsts, kas Latvijā mūsu komandieriem organizēja kaujas operāciju apmācības, bija Lielbritānija. Par to stāsta atvaļinātais Lielbritānijas bruņoto spēku brigādes ģenerālis Jānis Kažociņš:

„Esmu dzimis 1951. gadā, Lielbritānijā, latviešu karavīru ģimenē. 1973. gadā absolvēju Sandhērstas Karalisko militāro akadēmiju. Biju pirmais Lielbritānijas militārais atašejs Baltijas valstīs 1994./1995. g., pēc tam sekoja divu gadu komandējums uz Latviju – pildīju NBS štāba priekšnieka vietnieka pienākumus no 1994. gada novembra līdz 1997. gada jūnijam. No 1997. gada – atkal dienests Anglijā. Pēc tam – no 2000. gada strādāju Čehijas Republikā kā britu padomnieku vienības komandieris. Darbības lauks ievērojams - Centrāleiropa un Austrumeiropa, kam sekoja militārā padomnieka amats Slovākijā. No britu armijas atvaļinājos 2002. gadā. Pēc tam – no 2003. gada līdz 2013. gadam vadīju Latvijas Republikas Satversmes aizsardzības biroju. Tagad pildu Latvijas Valsts prezidenta Nacionālās drošības padomnieka un Nacionālās drošības padomes sekretāra pienākumus.

Jau no 60. gadiem man bija kontakti ar Eiropas latviešu jauniešu savienību, uzturēju sakarus ar Ati Lejiņu, dienot britu armijā Vācijā, nereti viesojos Minsteres latviešu ģimnāzijā. 1991. gadā piedalījos Līča karā un kopā ar kolēģiem gatavoju plānu Kuveitas atbrīvošanai – tā bija ļoti vērtīga pieredze. Pamatvilcienos, biju informēts par notikumiem Latvijā – jau 1991. gada novembrī uzzināju par Zemessardzes vadības vēlmi no Lielbritānijas saņemt militāro padomnieku palīdzību. Kopīgi ar Ati Lejiņu sākām nepieciešamos darbus, informēju arī savu divīzijas komandieri, kurš 1991. gada decembrī Viļņā konferences laikā tikās ar Tālavu Jundzi. Gada nogalē saņēmu ziņu – varēšu doties uz Latviju, bet ne ilgāk kā uz vienu mēnesi. Pēc tam – no 1992. gada 12. marta līdz 9. aprīlim biju Rīgā. Kārtojot formalitātes ar Lielbritānijas Aizsardzības ministriju un Latvijas pusi, 1992. gada septembrī noorganizēju britu armijas vecāko virsnieku–lektoru darba grupas ierašanos Cēsīs. Vairāku nedēļu garumā viņi šeit vadīja taktikas kursu Zemessardzes brigāžu un bataljonu komandieriem. Pēc tam, Cēsīs, no 1994. gada februāra līdz maijam, divi britu armijas kapteiņi un divi virsseržanti sagatavoja Zemessardzes mācību centra instruktorus. Abi minētie mācību cikli, kurus man izdevās noorganizēt, tālākajā perspektīvā bija ļoti efektīvi un rezultatīvi – Zemessardze visās savās vienībās ātri ieviesa NATO štābu struktūru, kā arī vienību organizāciju. Bez tam, Zemessardze pilnībā pārņēma britu vieglo kājnieku taktiku un uzsāka tās sistemātisku apmācību, ko ar laiku ieviesa arī NBS regulārajās vienībās. Šajā apjomīgajā darbā ievērojamu ieguldījumu sniedza Austrālijas armijas kājnieku majors Juris Ābols, kurš ieradās Latvijā un strādāja pie attiecīgo taktikas rokasgrāmatu pārtulkošanas latviešu valodā.

Kā NBS štāba priekšnieka vietnieks no 1994. gada nogales, biju atbildīgs par „Baltijas Bataljona" projektu. Vienība tika nodibināta 1995. gada februārī, un projekts kopumā bija veiksmīgs, turklāt visas trīs Baltijas valstis guva ļoti vērtīgu pieredzi. Tas jau bija nopietns solis virzībā uz iestāju NATO, un sāka veidoties moderni domājoša latviešu virsnieku jaunā paaudze. „Baltijas Bataljona" projekts būtu uzsākts jau ātrāk, bet tam tolaik kardināli trūka nepieciešamā finansējuma no pašu Baltijas valstu puses.

No mūsdienu skatu punkta izvērtējot NBS izveidi, kopumā jāsaka, ka kompromiss beidzot tomēr tika panākts. Process nebija vienkāršs, jo Aizsardzības spēku un Zemessardzes virsnieku korpuss bija pilnīgi atšķirīgi. Pirmais bāzējās uz agrākās padomju armijas pamatiem, otrie savukārt bija stingri orientēti Rietumu virzienā. Nenoliedzami, pretrunas bija ievērojamas, tomēr lēnām un pamazām, vismaz pamatvilcienos tās tika pārvarētas. Šajā smagajā procesā liels bija NBS komandiera Jura Dalbiņa un NBS štāba priekšnieka Jura Arnesa personīgais ieguldījums. Viņi abi kopā veidoja spēcīgu tandēmu, un tas tolaik deva arī tik nepieciešamo rezultātu."

Par latviešu ASV bruņotajos spēkos dienējušo virsnieku darbu NBS spēku izveidē un attīstībā stāsta atvaļinātais flotiles admirālis Andrejs Mežmalis:

„Komandkapteiņa dienesta pakāpē dienēju ASV kara flotē, atvaļinājos 1986. gadā. Laikā, kad sabruka Padomju Savienība un Latvija atguva neatkarību, ASV, Vašingtonas pilsētā un tās tuvumā dzīvoja vairāki atvaļināti amerikāņu bruņoto spēku ģenerāļi un vecākie virsnieki, kā arī ASV aizsardzības resora darbinieki, kuru saknes nāca no Baltijas valstīm. Pulcējāmies visi kopā un domājām, kā varam palīdzēt Latvijai, Igaunijai un Lietuvai atjaunot savus bruņotos

1., 2. Lielbritānijas armijas instruktoru vadītās Zemessardzes mācības Cēsu rajonā 1994. gada martā /27/

3. Jānis Kažociņš veic instruktāžu karavīriem, pirms viņu došanās uz pirmsmisijas apmācībām Dānijā, Rīga, Zemessardzes štāba bataljons, 1995. gads /37/

spēkus. Paši sagādājām finansējumu un 1990. gadā Vašingtonā izveidojām „Baltijas Institūtu". 1991. gadā tikām oficiāli reģistrēti. Pirmais Valdes priekšsēdētājs bija ģenerālis Jons Kronkaitis, kurš vēlāk – no 1999. līdz 2004. gadam bija Lietuvas NBS komandieris. Pēcāk es viņu nomainīju, iesākumā pildot „Baltijas Institūta" prezidenta pienākumus. Arī viens no mūsu darba grupas aktīvākajiem vīriem, ģenerālis Aleksanders Einselns, no 1993. līdz 1995. gadam bija Igaunijas NBS komandieris. Diemžēl, Latvijā 90. gados, dažādu iemeslu dēļ, neviens no latviešiem, kuri bija dienējuši Rietumu valstīs kā ģenerāļi vai pulkveži, netika nozīmēts par NBS komandieri.

Vēl, kā dibinātāji jāmin lietuvieši Leonards Sadauskas, Donatas Skucas, igauņi Madis Valge, Veve Eldridge, latvieši Tālivaldis Šmits un Pēteris Kaufmanis. Turpmākajos gados institūta darbinieki strādāja dažādos virzienos – pie Latvijas bruņoto spēku attīstības plānošanas un visa veida ASV palīdzības organizēšanas. Pamatmērķis bija mūsu valsts iestāja NATO, kā arī ASV sabiedrības informēšana par Baltijas valstīm. Institūtam izveidojās sekmīga sadarbība ar Vācijā, Bonnā izvietoto „International Defence Adviser Board", ar kuru mēs apmainījāmies ar informāciju un koordinējām aktivitātes. Mūsu darbību nosacīti var iedalīts divos posmos. Pirmajos piecos gados, neskatoties uz to, ka vairāki „Baltijas Institūta" dalībnieki ilgāku laiku strādāja Latvijā kā padomnieki, eksperti un atsevišķos gadījumos pat augstākos amatos valsts aparātā, lietas negāja uz priekšu. Bija reāli apdraudēta Latvijas iestāja NATO. Igaunija un Lietuva bruņoto spēku attīstības jomā Latvijai bija krietni aizsteigusies priekšā. Otrais darba posms bija sekmīgs – nolēmām kardināli mainīt taktiku. Sākot ar 1997. gadu sākām organizēt vairāku dienu seminārus ne tikai Rīgā, bet arī citās lielākajās valsts pilsētās. Protams, galvenās aktivitātes notika Rīgā. Uz šiem semināriem aicinājām Latvijas valdības vadītājus, dažādu ministriju darbiniekus, Saeimas deputātus, sabiedrībā labi pazīstamus cilvēkus, NBS vadību, bruņoto spēku vecākos virsniekus, kā arī Rīgā akreditētos Rietumvalstu vēstniekus un militāros atašejus. Šādi semināri tika rīkoti arī Vašingtonā, kur mēs aicinājām piedalīties ASV politiķus, amerikāņu armijas ģenerāļus, vietējās latviešu sabiedrības pārstāvjus. Kā piemēru varu minēt Rīgā, Latviešu biedrības namā mūsu 1998. gada augustā organizētā semināra „Latvija un NATO" galvenos ziņojumus: ASV armijas atvaļinātā pulkvežleitnanta Arta Plato ziņojums „Kāpēc NATO?"; Andreja Mežmaļa „Vēsturiskie pamati un mērķis"; ASV armijas atvaļinātā pulkvežleitnanta Ilmāra Damberga „Priekšnoteikumi uzņemšanai NATO"; kā arī Latvijas Ministru prezidenta Ilmāra Krasta „Ieteikumi: NATO? Kā to panākt!"

Galu galā šie semināri izrādījās efektīvi, situācija lēnām sāka mainīties uz labo pusi. „Baltijas Institūta" noorganizētā „Latvijas valsts aizsardzības darba grupa – ASV" strādāja dažādos virzienos – Sauszemes spēki (Ilmārs Dambergs, Zigurds Lieljuris, Ģirts Jātnieks, Viesturs Drupa), Jūras spēki (Andrejs Mežmalis, Alfons Mednis, Imants Eicens, Jānis Karps, Ilmārs Krasts), Zemessardze/rezerves vienības (Vilmārs Kukainis, Hermanis Rediņš), Gaisa spēki (Guntis Šrāders, Arnis Kupliņš), NBS apgāde un nodrošinājums (Egons Goldšmits, Visvaldis Ķimenis), militārais sakaru dienests (Ivars Kronītis), medicīnas nodrošinājums (Arnolds Ruperts), militārās tradīcijas (Ēriks Priedītis), inženieru/sapieru vienības (Arnis Plato). Šajos vairāk kā desmit gados līdz Latvijas iestājai NATO, mēs pamatā strādājām uz piecām ļoti svarīgām lietām, bez kurām Latvijas NBS nākotnes nebūtu:

1) Angļu valodas apmācību organizācija Latvijā. Ar ASV un Lielbritānijas palīdzību tika noorganizēta efektīva sistēma – pēc amerikāņu ekspertu atzinuma, pat labāka nekā dažās „vecajās" NATO valstīs.

2) NBS instruktoru korpusa izveide. Mūsdienīga Instruktoru skola tika izveidota Cēsīs, vēl pirms Latvijas iestājas NATO. Tā neradās „tukšā" vietā, bet gan uz Zemessardzes kājnieku mācību centra bāzes.

3) Vienota personāla un ekipējuma saraksta ieviešana NBS sistēmā. Šajā ziņā, 90. gadu nogalē mēs stipri atpalikām no Igaunijas un Lietuvas. Kad ierados uz patstāvīgu dzīvi un darbu Latvijā, jautājumu pakāpeniski atrisinājām.

4) Virsnieku nosūtīšana uz ASV, Lielbritānijas un Kanādas kara skolām – tā noritēja sekmīgi, jo jautājums par angļu valodas apmācību bija atrisināts veiksmīgi.

5) Virsnieku rotācija starp NBS dažādām vienībām un štābiem.

Atsevišķi un īpaši jāpiemin mūsu grupas aktīvais darbs ar ASV, Mičiganas štata Armijas Nacionālo Gvardi – šeit bija jāstrādā gan ar amerikāņu politiķiem, gan ar viņu augstāko militāro vadību. Tikko tika nosvinēta Latvijas NBS un Mičiganas 25. sadarbības jubileja, sasniegumi bija acīmredzami. Daudz enerģijas un laika veltījām, lai Latvijas NBS tiktu izveidoti divi jauni spēka veidi – Mācību vadības pavēlniecība un Nodrošinājuma pavēlniecība – pie šī projekta daudz strādāja Egons Goldšmits. Ēriks Priedītis, 90. gados dzīvodams Rīgā, izveidoja NBS parādes ceremoniālu, kurš joprojām darbojas un tiek stingri ievērots. Pašos Zemessardzes pirmsākumos, viņa nopelni arī ir vērā ņemami."

Par savu darbu pie NBS kājnieku reglamenta sagatavošanas un mācību programmas izveides ar mūsdienu skatījumu stāsta atvaļinātais Austrālijas armijas majors Juris Ābols:

„Esmu dzimis Jēkabpils pusē – Saukas pagastā, 1944. gadā mana ģimene devās bēgļu gaitās. Austrālijā ieradāmies ar kuģi no Itālijas 1949. gadā, kad es vēl biju puika. No 14 līdz 47 gadu vecumam dienēju Austrālijas bruņoto spēku kājnieku vienībās; sāku kā jauns kadets Adelaidas kara skolā. Atvaļinājos no armijas 1990. gadā, kad Latvijā sākās lielās pozitīvās izmaiņas. 1993. gadā Melburnas Latvijas Tautas frontes nodaļa, Valdas Liepiņas un Jāņa Vējiņa personā, aicināja mani sešu mēnešu garumā braukt uz Latviju un palīdzēt mūsu jauno bruņoto spēku apmācībā,
jo šajā jomā man bija laba praktiskā pieredze. Savulaik biju arī ilgstošā komandējumā kara darbības zonā Jaungvinejā. Mana māte, kura jau bija krietni gados, atbalstīja šo ideju, un es piekritu. Valda Liepiņa veica nepieciešamo oficiālo saraksti ar Austrālijas Aizsardzības ministriju. Man, kā rezerves virsniekam, tika noteikti daži ierobežojumi darbībai Latvijā – es nedrīkstu nēsāt Austrālijas armijas karavīra formu un mācību laikā pielietot ieročus. Nebija atļauts arī ņemt līdzi un izmantot Austrālijas karavīru mācību grāmatas. Par Latviju atbildīgais Austrālijas vēstnieks tolaik stacionēja Kopenhāgenā. Braucot atpakaļ uz mājām 1993. gada nogalē, es ar viņu tur tikos, un vēstnieks bija patiesi ieinteresēts manis paveiktajā Latvijā.

Melburnas Latvijas Tautas frontes nodaļa nopirka man aviobiļetes un pārtikas iegādei Latvijā izsniedza 1000 dolāru, Rīgā – dzīvošanu Pērnavas ielā, un transportu nodrošināja Latvijas bruņotie spēki. Pērnavas ielas dzīvokļa īpašniece bija Irma Brakše, kura strādāja Aizsardzības ministrijas Vispārējā daļā par speciālisti, un viņa piekrita atbalstīt manu misiju Latvijā. Ierodoties Rīgā, trīs dienas gaidīju, lai mani pieņem Aizsardzības ministrs Valdis Pavlovskis. Nekas nenotika, un tad es pats aizbraucu uz Nacionālo aizsardzības akadēmiju, kur zināmu laiku kopā ar Valdi Barisu uz latviešu valodu tulkojām britu vieglā kājnieku bataljona standarta operāciju procedūras dažādās kaujas situācijās. Starp citu, Valdis angļu valodu bija iemācījies savdabīgā veidā – darbojoties ar komiksiem. Pagāja kāds laiks, un es sapratu, ka Nacionālās aizsardzības akadēmijas taktikas pasniedzēji neizrāda interesi par manu darbu. Parasti sestdienās un svētdienās Valdis Baris mani veda rādīt Zemessardzes lauka mācības Rīgas tuvumā. Saņēmu piedāvājumu tālāk strādāt šajā karaspēkā. Mans darbs sakrita ar Lielbritānijas armijas virsnieku aktivitātēm mācību jomā Zemessardzes Cēsu bāzē, 1992. gada rudenī un 1993. gadā. Šeit man jāpaskaidro svarīgs fakts – britu un austrāliešu kājnieku taktika tolaik bija savietojama, atšķirību principā nebija. Tāpēc man turpmākais darbs Latvijā jānovērtē ar pozitīvu zīmi. Tolaik Rīgā nebija iespējams atrast vienu klusu telpu, kur varētu netraucēti strādāt. Zemessardzes štābs bija pārpildīts, brīvu istabu nebija, līdz ar to normāli strādāt tur nevarēja. Tāpēc trīs mēnešus dienu dienā kopā ar Zemessardzes mācību dienesta vadītāju Jāni Hartmani strādājām viņa personīgajā mājā Ikšķilē. Par pamatu ņēmām jaunākās Lielbritānijas kājnieku karaspēka kauju instrukciju grāmatas, kuras Latvijā Zemessardzei nodeva britu virsnieki 1992. gadā. Kopīgi tās iztulkojām, pielāgojām Latvijas situācijai. Sagatavojām arī izdošanai kājnieku vada reglamentu, pēc tam – attiecīgās mācību programmas kareivja un kaprāļa līmenim, ar nepieciešamajiem pielikumiem. Šo mācību literatūru tūlīt sāka izmantot gan Zemessardzes, gan dažu Aizsardzības spēku vienību virsnieki un instruktori. Latvijā otrreiz atgriezos 1994. gadā, arī uz sešiem mēnešiem. Tad vairāk strādāju Zemessardzes Cēsu bāzē, nodevu tālāk latviešu virsniekiem un instruktoriem savu metodiskā darba pieredzi kājnieku praktiskajā apmācībā. Rezultātā biju gandarīts, jo redzēju arī sava darba augļus. No mūsdienu skatu punkta, tas ir īpaši labi redzams, jo palīdzība no Austrālijas nāca tieši laikā. Latvija manu darbu atcerējās un novērtēja pēdējo desmit gadu laikā – saņēmu vispirms Zemessardzes komandiera, pēc tam – NBS komandiera apbalvojumu."

SITUĀCIJA PIRMS NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU NODIBINĀŠANAS

Māris Gailis, Latvijas Republikas Ministru kabineta priekšsēdētājs no 1994. gada septembra līdz 1995. gada decembrim, Aizsardzības ministrs no 1994. gada novembra līdz 1995. gada decembrim, savā 1997. gadā izdotajā atmiņu grāmatas „Varas tehnoloģija" nodaļā „Aizsardzības ministrija" detalizēti stāsta par NBS tapšanas laiku:

„Kā jau minēju, „Latvijas ceļā" par tādu kā dabīgu aizsardzības ministra kandidātu tika uzskatīts Ģirts Kristovskis, taču Birkavs, sastādot valdību, nosvērās par labu Valdim Pavlovskim – daļēji arī tāpēc, ka tādejādi tika saglabāts līdzsvars ar trimdas latviešiem tobrīd vēl ne pārāk stiprajā LC struktūrā. Godmaņa laikā, kad ministrs bija Tālavs Jundzis, Pavlovskis bija viņa vietnieks. Tā nu Kristovskis Godmaņa valdībā kļuva par iekšlietu ministru un man, sastādot savu kabinetu, šķita, ka viņš šajā amatā jau ir iestrādājies un tur arī jāatstāj. Līdz ar to aizsardzības ministra amatam vajadzēja meklēt citu pretendentu. Nākamā, par kuru varēja būt runa, bija kādreizējā padomju armijā iesaukto puišu aizstāve Anita Stankeviča. Taču viņa bija piekritusi aizsardzības ministra amatam nenotikušajā Andreja Krastiņa valdībā un līdz ar to aizgāja no mūsu frakcijas. Beigu beigās iznāca tā, ka valdības aprises man jau bija tikpat kā skaidras, bet kandidāta šim atbildīgajam amatam nebija. Un tad, Birkavs man piedāvāja cilvēku, kuru es nekad nebiju ne redzējis, ne saticis – Jāni Arvedu Trapānu. Kad vēl strādāju pie Jurkāna ārlietu ministrijā, biju gan dzirdējis par Trapānu kā par cilvēku, pie kura par dažādiem ārpolitiskiem jautājumiem mēdz konsultēties Mārtiņš Virsis.

Lēmumu vajadzēja pieņemt ātri. Par Trapānu bija zināms tik daudz, ka viņam nav tiešas militāras pieredzes, bet ir militāri politiskā pieredze – viņš, būdams radio „Brīvā Eiropa" pētniecības institūta direktors, bija darbojies dažādās jomās saistībā ar NATO un labi pārzināja starptautisko attiecību militāros aspektus. Es piezvanīju Trapānam un lūdzu atbraukt, lai pārrunātu iespējamo piedalīšanos valdībā. Drīz vien viņš bija klāt. Biju dzirdējis, ka viņš it kā esot LNNK biedrs, tomēr Trapāns to noliedza, gan piebilzdams, ka viņam tajā partijā esot labi draugi, piemēram Odisejs Kostanda un Andrejs Krastiņš. Bet tas nevarot būt par šķēršli viņa ieiešanai LC valdībā. Ne visiem būs zināms, ka Trapāns man apsolīja vienu lietu, ko arī izpildīja: proti, Kostandas pozitīvu balsojumu par mūsu valdību Saeimā. Tā patiešām arī notika. Kostanda nobalsoja par LC valdību tā, ka rūc.

Jāteic, ka Trapāns bija vīrs, ar kuru man nezin kāpēc nebija patīkami ilgi sarunāties. Aizvien centos pēc iespējas ātrāk pārrunāt nepieciešamās lietas un – sveiki! Pats galvenais manas valdības aizsardzības ministra uzdevums bija sagatavot Latvijas aizsardzības doktrīnu un iespējamo draudu analīzi, jo šo vitāli svarīgo dokumentu izstrādāšana bija nepiedodami aizkavējusies. Turklāt, diezgan nopietnas problēmas saistījās ar Latvijas Bruņoto spēku komandieri Daini Turlo. Daudziem – sākot ar prezidentu Ulmani un beidzot ar dažādiem ārvalstu vēstniekiem – Turlais bija kā dadzis acīs. Nereti tika runāts, cik nepiemērots viņš ir savam amatam: spējīgs, ambiciozs un varaskārs, bet diemžēl orientēts uz veco padomju militāro domāšanu. Es, pēc militārās izglītības būdams gan tikai padomju armijas vecākais seržants, šo viņa trūkumu izpratu kā vēlmi orientēties uz militāriem spēkiem un metodēm, kādi Latvijā nav un nekad nebūs. Man no paša sākuma pieņemamākā bija Zemessardzes dominējošā koncepcija, ka mazā valstī, kāda ir Latvija, vienīgās iespējamās ir partizānu kara metodes apvienojumā ar profesionālu, augstvērtīgu izlūkošanu un labi sagatavotām speciālo uzdevumu vienībām.

Abi ar Trapānu zinājām, ka ar Turlo jārīkojas pietiekami delikāti. Trapāns solīja, ka izkārtos viņam stipendiju mācībām Rietumos, bija ideja viņam piešķirt arī ģenerāļa pakāpi. Tas bija veids, kā zināmās bruņoto spēku aprindās ietekmīgo Turlo uz laiku attālināt no aktīvās darbības Latvijā. Tomēr pret ģenerāļa pakāpes piešķiršanu iebilda prezidents Ulmanis. Tā nu Turlais, joprojām pulkveža pakāpē, devās uz Angliju, uz īpašām augstāko pulkvežu un ģenerāļu apmācībām. Jāteic, ka dažu gadu laikā bija radies un nobriedis konflikts starp Bruņotajiem spēkiem un Zemessardzi. Kā zināms, Zemessardze radās ar īpašu likumu, tā tika veidota uz citiem, no tradicionālās armijas atšķirīgiem pamatiem, tur nepastāvēja un joprojām nepastāv liela daļa no problēmām, kas nomoka Bruņotos spēkus – kaut vai no padomju armijas degradācijas laikiem pārmantotās karavīru neformālās attiecības, tā sauktā „ģedovščina". Būtībā var teikt, ka Zemessardze attīstījās no nulles, izmantojot dažādus Rietumu instruktorus. Bija skaidrs, ka Latvijā nevar pastāvēt divas armijas, vajadzēja apvienot Bruņotos spēkus un Zemessardzi zem viena štāba, viena virspavēlnieka. Lai to sekmīgi veiktu, par Bruņoto spēku komandieri bija jāliek kāds no Zemessardzes virsniekiem, jo Zemessardze bija skaitliski lielāka un politiski jūtīgāka – tā sastāvēja no brīvprātīgajiem. Šī iemesla pēc, par Bruņoto spēku komandieri izvēlējāmies Zemessardzes štāba priekšnieku Juri Dalbiņu, un Saeima viņu apstiprināja.

Bet Trapāns tik' darbojās. Visi bijām ārkārtīgi apmierināti ar to, cik labi viņam veidojas attiecības ar Ārlietu ministriju un cik veiksmīgi sokas darbs kontaktu dibināšanā un lietu kārtošanā ar Briseli, ar NATO štābu. Diemžēl ne tik labi sekmējās mājās – Bruņotajos spēkos, kur bija nepieciešamas vairākas pašai armijai nepatīkamas reformas, jo zēla un plauka tā pati „ģedovščina", armija netika vaļā no ārkārtīgi daudziem un dažādiem īpašumiem, kurus tā, Krievijas karaspēkam aizejot, bija pārņēmusi automātiski un nu nespēja apsaimniekot. Rezultātā tautsaimniecībai gāja zudumā lielas zemes platības un tika izlaupītas un sagrautas dažādas ēkas u.tml. Nekādi nevarējām sagaidīt arī tik ļoti nepieciešamo aizsardzības doktrīnu. Vārdos Trapāns bija ar mieru darīt visu nepieciešamo, bet faktiski darbs neveicās.

Diemžēl, būdams Ministru prezidents, Aizsardzības ministrijai es varēju veltīt, augstākais, pusotru dienu nedēļā. Jāsaka, ka Bruņoto spēku attīstība neapšaubāmi pirmām kārtām balstījās uz ministrijas valsts sekretāra un Bruņoto

spēku komandiera pleciem. Ar gandarījumu varu minēt, ka laikā, kad Dalbiņš mācījās Amerikā, Bruņoto spēku komandiera pienākumus ar atzīstamu veiksmi pildīja Eihmanis.

Pavisam īpašs ir jautājums attiecībā uz likumu par obligāto valsts dienestu. Līdzšinējais likums radās tad, kad vēl pastāvēja padomju armija un vajadzēja dot zēniem iespēju izvairīties no dienesta tajā. Manas darbības laikā jaunais likums tika sagatavots un "dabūts cauri" Saeimai pirmajā lasījumā, taču pēc tam iestrēga komisijās. 5. Saeimas Aizsardzības komisija bija mazspēcīga, tur kopā bija salasījušās tik pretēju uzskatu personības kā Oskars Grīgs, Odisejs Kostanda, Roberts Milbergs u.c. Iemesli likuma bloķēšanai bija tie paši, kas vēlāk – 6. Saeimā, bet, tā kā tur vēl nebija tādu politiķu kā Māris Vītols, kuri to varētu tik spīdoši ciniski izmantot sava politiskā tēla veidošanai, likumu gremdēja pa kluso. Līdz ar to Bruņoto spēku kontingents bija un joprojām ir visai vājš."

P. S. – Valda Birkava vadītās valdības Aizsardzības ministrs Valdis Pavlovskis jau 1993. gada 26. augustā izdeva rīkojumu, ar kuru viņš uzdeva Aizsardzības spēku komandierim pulkvedim Dainim Turlajam izstrādāt NBS štāba nolikumu un veikt nepieciešamos organizatoriskos pasākumus NBS štāba izveidei, tomēr tas netika izdarīts. Minētais rīkojums tapa ciešā saistībā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta 1994. gada 30. augustā apstiprinātajiem noteikumiem, Satversmes 81. panta noteiktajā kārtībā „Par Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem" .

Minēto noteikumu pamatnostādnes:

- Nacionālie bruņotie spēki ir organizēta un apbruņota tautas daļa, kas tieši un aktīvi piedalās valsts aizsardzībā.
- Nacionālo bruņoto spēku galvenie uzdevumi ir:
- sargāt un aizstāvēt valsts robežu;
- nodrošināt valsts sauszemes teritorijas, jūras akvatorijas un gaisa telpas neaizskaramību;
- novērst vardarbīgu likumīgās varas gāšanu un Satversmē noteiktās valsts iekārtas maiņu;
- piedalīties ANO miera uzturēšanas spēku pasākumos.
- Nacionālo bruņoto spēku komandieris ir Nacionālo bruņoto spēku augstākais militārais vadītājs, viņš realizē vienotu militāro vadību Nacionālajos bruņotajos spēkos un ir tieši pakļauts Aizsardzības ministram. Nacionālo bruņoto spēku komandieris nodrošina valsts aizsardzības operatīvā plāna izstrādi un ir atbildīgs par šo noteikumu 2. punktā Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem noteikto uzdevumu plānošanu, izpildi un kontroli. Nacionālo bruņoto spēku štāba struktūru un štatu sarakstus apstiprina Ministru kabinets pēc Aizsardzības ministrijas priekšlikuma.
- Saeima pēc Valsts prezidenta priekšlikuma uz 4 gadiem ieceļ amatā Nacionālo bruņoto spēku komandieri. Saeima var atcelt no amata Nacionālo bruņoto spēku komandieri pirms minētā termiņa beigšanās.

Sarunā „Lauku Avīzes" redakcijā 1994. gada aprīlī situāciju pirms NBS izveides Aizsardzības spēku komandieris, pulkvedis Dainis Turlais skaidroja ar šādiem argumentiem:

„Man gribētos domāt, ka Aizsardzības spēku un Zemessardzes konfliktsituācija ir radīta mākslīgi, neizprotot šo divu pilnīgi patstāvīgo bruņoto struktūru būtiskās atšķirības. Tās nevar būt ne pretstatītas viena otrai, ne savstarpēji pakļautas.

Dažkārt pat augsti amatvīri man jautā: vai tad tiešām Jūs ar Zemessardzes štāba priekšnieku Eihmani nevarat visu norunāt zem četrām acīm? Varam – bet ko? Mēs varam kopīgi paēst vakariņas, kuru laikā vienoties par atsevišķu bataljonu kopīgām mācībām. Taču, ne vairāk! Mēs nedrīkstam savstarpēji izlemt, ka iecelsim kādu par bruņoto spēku virspavēlnieku, ko atbalstīs gan Zemessardze, gan armija, un savu lēmumu darīt zināmu valdībai. Vai tad tikai vārdos veidojam demokrātisku Latviju, kurai iekļauties Eiropā? Vai bruņotie spēki drīkst diktēt, kas darāms valdībai, Saeimai, prezidentam? Nē, gluži otrādi – jādomā par bruņoto spēku civilo un politisko kontroli. Ja ASV kāds karavīrs formas tērpā iedomātos teikt Klintonam: "Tas, ko jūs runājāt, man ir ne visai pa prātam!", tad jau nākamajā dienā no sava mundiera šķirtos. Pie mums tāds paliek ne vien ar visiem uzplečiem, bet arī turpmāk cērt dūri galdā, citus mācīdams.

Es nekad un nekur neesmu prasījis, lai Zemessardze pakļautos Aizsardzības spēkiem vai otrādi. Mans viedoklis: visiem bruņotajiem spēkiem jābūt vienotai civili-politiskai vadībai, jāieceļ Nacionālo bruņoto spēku vadītājs un jāsaka viņam: "Jūsu pienākums ir izstrādāt visiem bruņotajiem spēkiem vienotu plānu un uzdevumu, un vadīt tos krīzes gadījumā." Bet miera laikā abiem formējumiem nekad nebūs paralēlu uzdevumu! Tiesa, Zemessardzei obligāti jāpiedalās apmācībās un jāzina, kur pēc trauksmes izziņošanas katram jāierodas, kā ierindas zemessargam vai karavīram. To visu neesmu izgudrojis es. Ideju par bruņoto spēku centralizētu vadību kāds gudrs vīrs izteica vēl pirms mūsu ēras, un pagaidām nekas labāks nav izdomāts."

Par situāciju pirms NBS izveides un kavēkļiem procesa uzsākšanai stāsta pirmais Zemessardzes štāba priekšnieks rezerves pulkvedis Ģirts Valdis Kristovskis:

„Aizsardzības spēkos daudziem bija principiāli iebildumi pret Zemessardzi kā tādu. Tas bija šo bijušo latviešu tautības padomju karjeras virsnieku augstprātības rezultāts, kas radās deviņdesmito gadu sākumā, kad viņi atgriezās Latvijā un sāka veidot Aizsardzības spēkus. Šādu uzskatu paušanu pat varēja saprast, jo Zemessardzē, saprotamu iemeslu dēļ, pārsvarā bija ļaudis ar rezerves virsnieku pieredzi, vai tādu, kas gūta obligātajā dienestā padomju armijā. Šī pieredze tomēr bija salīdzinoši atšķirīga nekā PSRS armijas kadru virsniekiem. Arī stils, kā par mūsu bruņoto spēku nākotni runāja viens otrs Aizsardzības spēku virsnieks, zemessargiem nebija pieņemams. Domāju, ka no Krievijas atsevišķi virsnieki atgriezās ar norādēm bremzēt Latvijas aizsardzības spēju, tajā skaitā Zemessardzes attīstību, apgrūtinot Latvijas virzību dalībai NATO. Nevēlos neko konkretizēt, taču bija pazīmes, kas par šādu iesūtītu vīru klātbūtni neapšaubāmi liecināja."

Par situāciju pirms NBS izveides stāsta atvaļinātais pulkvežleitnants, bijušais Aizsardzības ministrijas ģenerālinspektors Jānis Aivars Baškers:

„Attiecības starp Zemessardzi un Aizsardzības spēkiem veidojās grūti. Tas bija atkarīgs no priekšnieku un komandieru savstarpējām attiecībām. Iemeslus var minēt vairākus – zemessargi sevi pozicionēja kā Latvijas patriotus un tautas pārstāvjus, savukārt regulāro vienību virsnieki sevi uzskatīja par gandrīz vienīgajiem militāro lietu profesionāļiem mūsu valstī. Kā vienmēr šādās situācijās, starp atsevišķajām bruņoto spēku struktūrām tolaik bija arī nikna konkurence un cīņa par labāku finansējumu. Attiecības nebija vienkāršas, zemessargiem skaitliskā ziņā bija pamatīgs cilvēku pārsvars, no viņu puses ik pa brīdim varēja just zināmu spiedienu no spēka pozīcijām. No otras puses bija augstprātība no viena vai otra Aizsardzības spēku priekšnieka, vai komandiera pret zemessargiem – es arī ar to saskāros. Vai tās attiecības varēja veidot labākas vienota mērķa sasniegšanai – tas lielākā mērā bija atkarīgs no cilvēku ambīcijām."

PIRMIE DARBI NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU IZVEIDĒ

Atvaļinātā pulkveža Jura Dalbiņa atskats un pārdomas 2018. gadā par NBS izveides sākuma posmu:

„Protams, tolaik lielas mīlestības starp Aizsardzības spēkiem un Zemessardzi nebija. Personīgi man ar Daini Turlaju problēmas nebija – kopā savulaik mācījāmies Valmieras Viestura vidusskolā, bijām jau tad pazīstami, viņš ir trīs gadus par mani vecāks. Visi jau saprata šo komplicēto situāciju, bija zaudēts daudz laika. Igaunijā un Lietuvā NBS sistēma un organizācija strādāja jau no 1991. gada. Bija beidzot jārod risinājums. Zemessardze, pēc Jura Eihmaņa atmiņām, tolaik izvirzīja stingru prasību – apvienošanās gadījumā man jākļūst par NBS komandieri, savukārt NBS štāba priekšnieks tiek izvirzīts no Aizsardzības spēku vecāko virsnieku kolektīva. Zemessardze šajā laikā bija skaitliski lielākā mūsu bruņoto spēku sastāvdaļa, arī kājnieku ieroču ziņā tai bija pārsvars pār regulārajām vienībām. Daiņa Turlaja situāciju sarežģīja arī fakts, ka vairāki viņa pakļautībā esošie virsnieki, kuri tobrīd atradās lielos amatos, faktiski nostājās pret viņu. Kā piemēru var minēt pulkveža pakāpes piešķiršanu Voldemāram Jaronim bez saskaņošanas ar Aizsardzības spēku komandieri.

Kuluāros tika skaņoti NBS komandiera amata kandidāti, un, saprotams, šajās sarunās es nepiedalījos. Zemessardzes vadība ļoti rūpīgi sekoja situācijai par iespējamo Saeimas deputātu balsojumu. Valsts prezidents Guntis Ulmanis izsauca mani uz Rīgu, uz savu tā laika rezidenci Maikapara namā un izteica piedāvājumu par atbildīgo amatu. Jāpiebilst, ka iepriekš nekāds politisks spiediens uz mani netika izdarīts. Uzklausot Gunta Ulmaņa skaidrojumu par galvenajiem nākotnes uzdevumiem un saprotot milzīgo atbildības nastu, piekritu pieņemt NBS komandiera posteni. Saeimas balsojums 1994. gada 25. oktobrī bija pozitīvs. Šeit vēl jāpiebilst par tā laika nesinhrono darbību valsts likumdošanā – likums „Par valsts aizsardzību" Saeimā tika pieņemts tikai 1994. gada 24. novembrī un izsludināts 13. decembrī. Likuma II nodaļā detalizēti bija noteikti NBS komandiera uzdevumi, tiesības un atbildība. Savukārt jau 1994. gada 30. augustā LR Ministru kabinets pieņēma noteikumus Nr. 163 par Nacionālo Bruņoto spēku izveidošanu!

Sākot dienestu atbildīgajā amatā, ļoti labi sapratu esošo situāciju, daudzus nepadarītos darbus. Konfliktu starp Zemessardzi un regulārajām vienībām nedrīkstēja eskalēt, bija jārīkojas gudri un apdomīgi. Bez tam, bija jāuzlabo attiecības arī ar Aizsardzības ministrijas vadību. Tolaik Latvijā mēs vēl nesapratām, ko nozīmē civilā kontrole pār bruņotajiem spēkiem. Tas bija arī pamats vairākām asām situācijās darbā ar Aizsardzības ministrijas vadību. Šajās jomās man neatsverams palīgs bija NBS štāba priekšnieks pulkvedis Juris Arness, kuru es pats ministrijas vadībai ieteicu iecelt šajā svarīgajā postenī. Virsnieku dienesta sapulces tolaik NBS štābā nereti notika sakarsētā un saspīlētā atmosfērā, cilvēciski jau varēja saprast vairāku cilvēku aizvainojumu, bet bija jāpilda nospraustie uzdevumi. Vairāki virsnieki tad nāca pie manis pieņemamajā laikā un risinājām šīs problēmas individuāli. Nenoliedzami – darba ritms un atmosfēra bija tolaik spraiga, ievilkt elpu nebija laika.

Atskatoties pagātnē, tagad ir jāatzīst – tolaik mēs īsti nesapratām, ka nauda būs tik, cik ir. Manā NBS komandiera laikā finansu trūkums bija galvenā problēma, par cilvēku resursu, īpaši pirmajos pāris gados, nevarēja sūdzēties. Zināmā mērā, bruņotie spēki tolaik veica "piāru" uz ārpusi, bet pašas kaujas spējas karaspēka vienības reālistiski bija vājas. Protams, valstij tolaik bija citas prioritātes. Tobrīd tā bija iešana tā kā pa purvu, ik pa brīdim regulārajās vienībās notika padomju laika mantojuma t.s. „ģedovščinas" uzliesmojumi – tā bija cīņa ar vējdzirnavām. Mums trūka resursu modernas instruktoru skolas, psihologu dienesta un militārās policijas izveidei, vājais valsts obligātā dienesta likums reāli apturēja izglītotākās jaunatnes dienestu NBS struktūrās. Vislielākās dažāda rakstura problēmas tolaik bija robežsargu vienībās, kas sedza visu Latvijas sauszemes robežu. Attālajos posteņos lauku apvidū obligātā dienesta puiši principā bija atstāti savā vaļā, trūka virsdienesta karavīru, esošie tika pārslogoti, un Zemessargi nemitīgi prasīja situācijas uzlabošanos ekipējuma un apbruņojuma ziņā. Tomēr, karavīru lielākā daļa pildīja savus pienākumus, un smagā darbā tika likti pamati NBS sistēmai. Situācija jūtami uzlabojās sākot ar 1999. gadu, kad mūsu detalizēti iepriekšējā gadā sagatavotais NBS attīstības budžets guva Saeimas politisko atbalstu. Pagāja vēl daži gadi un mūs jau uzņēma NATO.

Šajā periodā nozīmīgu atbalstu NBS vadībai sniedza pulkvedis Jānis Kažociņš, kurš bija Lielbritānijas militārais atašejs Baltijas valstīs. Viņa idejas un problēmu risinājumu varianti mums ļoti noderēja, īpaši tas jāsaka par sadarbības organizēšanu ar NATO valstīm. Nenoliedzami Jānis Kažociņš bija viens no galvenajiem „Baltijas Bataljona" izveides organizatoriem. Vēlāk viņš kā NBS štāba priekšnieka vietnieks pārzināja, kā arī koordinēja ar ārvalstīm mūsu karavīru pirmo vienību sagatavošanu misijām un to nosūtīšanu uz Bosniju. Jānis Kažociņš atbildēja arī par NATO programmas „Partnerattiecības mieram" realizāciju NBS vienībās.

Neskatoties uz daudzām tā laika iekšējām Latvijas problēmām, tieši sadarbībā ar Rietumvalstīm, kā arī ar Igauniju un Lietuvu, mēs guvām labus rezultātus. Pakāpeniski un lēnām mūs jau sāka uztvert kā līdzvērtīgus partnerus. Starptautiskajās mācībās un ārvalstu misijās NBS karavīru sniegums neatpalika no citu valstu sasniegtajiem rezultātiem. Pārgājām uz NATO karaspēka struktūru, ieviesām angļu valodas sistemātisku apmācību virsdienesta karavīriem. Regulārajās vienībās un Zemessardzē uzsākām mācīt vienotu kājnieku taktiku. No ārvalstu kara skolām atgriezās pirmie tur apmācītie mūsu virsnieki."

Ar 1995. gada sākumu gandrīz katru mēnesi topošajā NBS sistēmā tika uzsāktas vairākas ilglaicīgas attīstības programmas kopējas Latvijas aizsardzības struktūras stiprināšanai. Pie vairākiem projektiem darbi jau bija uzsākti, nu tos vajadzēja jau turpināt realizācijas fāzē. Bez mūsu pašmāju vietējiem uzdevumiem, tika strādāts arī starptautiskajā jomā. Galveno uzsākto un paveikto darbu uzskaitījums 1995. gadā, pa mēnešiem:

- 8. februāris, Ādažu bāze, „Baltijas Bataljona" dibināšanas diena
- 21. februāris, Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā tiek iekļautas šādas vienības: Mobilo strēlnieku bataljons, Inženiersapieru bataljons un Atsevišķā ķīmiskās aizsardzības rota. Rezultātā tiek izveidota efektīvāka komandķēde, un notiek esošo pieejamo resursu koncentrācija
- 20. marts, Zemessardzei, no visām piecām brigādēm deleģējot labākos virsniekus un instruktorus obligātā

«Baltijas Bataljona» dibināšanas ceremonija Ādažos 1995. gada februārī /22/

dienesta jaunkareivju apmācībai, Ādažu bāzē darbu uzsāk Mācību bataljons. Jāpiemin, ka tobrīd bija izveidojusies kritiska situācija, jo Mobilo strēlnieku brigādei nebija cilvēku resursu darbam ar jauniesauktajiem

- Maijā notiek pirmās Baltijas valstu Jūras spēku kuģu mācības, kuras vada jūras kapteinis Gaidis Andrejs Zeibots
- 21. maijs, Ādažu bāzē Lielbritānijas armijas speciālistu vadībā tiek uzsākts trīs mēnešu apmācību kurss pasniedzējiem–instruktoriem Aizsardzības spēkos, kā arī Zemessardzes un Nacionālās Aizsardzības Akadēmijas karavīriem
- Jūnijs, starptautiskajās mācībās „Baltop–1995" piedalās Jūras spēku mīnu kuģis „Imanta"
- 6. un 16. jūnijs, uz mācībām Dānijā dodas 37 virsnieki un instruktori. Uzdevums – gatavoties dienestam Dānijas miera uzturēšanas bataljona sastāvā. Grupas komplektējas no NBS štāba, Zemessardzes, Mobilo strēlnieku brigādes, Jūras spēkiem un Nacionālās Aizsardzības Akadēmijas
- 9. un 10. jūnijs, Latvijas Zemessardzes un Igaunijas Zemessardzes (Kaitseliit) pirmās lauka kaujas apmācības „Saldējums–1995", kuras notiek Dienvidigaunijā
- 27. jūnijs, uz Robežsargu brigādes Vārves mācību centra bāzes, darbu sāk obligātā dienesta jaunkareivju Mācību bataljons, kuru komandē kapteinis Guntars Skrējāns. Vienības pasniedzēju – instruktoru sastāvu veido 18 virsnieki un instruktori no Zemessardzes, 7 karavīri no Izlūkdesanta bataljona un 4 karavīri no Mobilo strēlnieku brigādes
- 5. augusts, uz trīs nedēļu starptautiskajām lauka mācībām ASV, Luiziānas štata Polka fortā dodas NBS apvienotais vads 41 karavīra sastāvā virsleitnanta Raimonda Žalubovska vadībā. Vads komplektējas no Izlūkdesanta bataljona, Zemessardzes un Nacionālās Aizsardzības Akadēmijas karavīriem,
- 11. septembris, NBS štābā pie kopēja Zemessardzes un Robežsargu brigādes rīcības plāna miera un kara situācijai, pulkvežleitnanta Gundara Ābola vadībā, darbu uzsāk attiecīgo struktūru virsnieku grupa
- Oktobris, Ādažu bāzē pēc noteiktā apmācību cikla sāk formēties "Baltijas bataljona" Latvijas rota – pirmā NBS profesionālā militārā dienesta vienība,
- Oktobris, Dānijā starptautiskajās mācībās „Cooperative Jaguar–1995" piedalās Jūras spēku kuģis „Imanta", kā arī NBS štāba un Izlūkdesanta bataljona virsnieku grupa,
- 28. un 29. novembris, Jūrmalā, Kauguros notiek Baltijas valstu NBS komandieru dienesta sapulce ar mērķi izstrādāt tālākos sadarbības plānus izstrādē un veikt aktivitāšu koordinēšanu,
- Decembris, nolemts uz Izlūkdesanta bataljona bāzes veidot Latvijas miera uzturēšanas bataljonu, vēlāko "Latbat", mūsdienās – 1. mehanizētais kājnieku bataljons.

Visa 1995. gada gaitā veikto darbu apjoms un spektrs nenoliedzami bija iespaidīgs. Īpaši nozīmīga bija dažādo NBS vienību karavīru kopīgā darbība mācību aktivitātēs, tādejādi veicinot vienotu izpratni par militārajām operācijām, kā arī ciešu sadarbības kontaktu izveidošanos starp agrāk dažādā pakļautībā esošajiem štābiem un bataljoniem. Nākotnes skatījumā, ļoti svarīga bija arī mūsu karavīru dalība starptautiskajās mācībās, gatavošanās miera uzturēšanas misijām ārvalstīs un „Baltijas Bataljona" projekta tālākā praktiskā attīstība.

Tāds arī bija NBS izveides galvenais mērķis – visiem mūsu karavīriem strādāt kopā Latvijas valsts aizsardzības stiprināšanā un vienlaicīgi turpināt kursu iestājai NATO.

Tomēr, 1995. gada laikā iezīmējās arī vairākas nopietnas problēmas, no kurām dažas jau bija fiksētas iepriekš. Vispirms vajadzēja stiprināt NBS štābu, kurš, jau iepriekšējā statusā 1993. gadā un 1994. gadā, izjuta akūtu virsnieku trūkumu. Štāba darbā tika iesaistīti vairāki virsnieki no Zemessardzes, kā arī no citām regulāro spēku vienībām. Taču būtiski uzlabojumi netika panākti, kā minēts NBS komandiera pulkveža Jura Dalbiņa pavēlē par 1995. gada darba rezultātiem:

„NBS vadības struktūras izmaiņas veiktas, pamatojoties uz izmaiņām likumdošanā, kas paredz NBS komandiera institūcijas ieviešanu, NBS štāba izveidi, ņemot par pamatu NATO valstu štābu struktūru. Kadru problēma neļāva izveidot spējīgu, ar augstu operativitātes līmeni saliedētu kolektīvu. Ne tikai kompetences trūkums, bet arī primitīvisms uztverē, šablonisms analizē un gribas trūkums mazināja atbildību par rezultātu un bailes par amata zaudēšanu. Tas likvidēja iniciatīvu, un tas grauj disciplīnu. Kadru problēmu veicina arī algu jautājums. Pie tik minimāla atalgojuma, kad Latvijas armijas virsniekam ir jādomā, kā uzturēt ģimeni, nav iespējams radoši strādāt pie aizsardzības sistēmas izstrādes."

Otrs "sāpju bērns" bija karavīru disciplīna un viņu morālais stāvoklis, īpaši tas sakāms par obligātā dienesta personālu. Diemžēl, situācija 1995. gada ritumā neiepriecināja, tieši otrādi – vairākos rādītājos tā kļuva vēl sliktāka, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Piemēram – 1995. gadā tika notiesāti 57 karavīri, bet 1994. gadā – 32 karavīri. Gandrīz puse notiesāto bija no Robežsargu brigādes – 27, no Mobilo strēlnieku brigādes – 11, Jūras spēkiem – 9, Izlūkdesanta bataljona – 5, Štāba bataljona – 3, un Zemessardzes – 2.

Visvairāk pārkāpumu tika izdarīts Robežsargu brigādē. Piemēram, 7. Sēlijas robežsargu bataljonā katrs no tajā dienējošajiem 131 kareivjiem gada laikā izdarīja vidēji 8 dažādus pārkāpumus. Ādažos, NBS un Iekšlietu ministrijas militāro formējumu virsnieku 1996. gada 22. marta sapulcē tika analizēti iemesli, kāpēc šāda situācija bija izveidojusies. Pamatoti un atklāti tika minēti vairāki iemesli:

- slikts vienību nokomplektējums ar virsniekiem un instruktoriem,
- zems obligātā dienesta iesaukuma jauniešu vispārējais izglītības un morāles līmenis,
- nepietiekamais finansiālais nodrošinājums kareivju apgādes un dzīves līmeņa uzlabošanai,
- vairāku vienību virsnieku un instruktoru nespēja organizēt kareivju apmācību un audzināšanu, to primitīvi pēc padomju armijas parauga aizstājot tikai ar draudiem un sodiem,
- nav izveidota NBS Instruktoru skola, kurai būtu jāstrādā pie profesionālu kaprāļu un seržantu sagatavošanas.

Kāpēc izveidojās šāda situācija, un kādi bija iemesli? Atbilde būtu meklējama abos likumos „Par Latvijas Republikas obligāto valsts dienestu", kuri viens no otra atšķīrās tikai ar nelielām detaļām. Likumi tika pieņemti, attiecīgi, 1991. gada 10. septembrī un 1993. gada 26. aprīlī. Aktīvā valsts dienesta ilgums tika noteikts 18 mēneši, darba dienestā – 24 mēneši. Kā mūsdienās atzīst pirmais Latvijas Republikas Aizsardzības ministrs Tālavs Jundzis, minēto likumdošanas aktu saturu ļoti ietekmēja tā laika lielākās daļas Augstākās Padomes deputātu pacifistiskais noskaņojums un padomju okupācijas laikā uzkrātais naids pret visu militāro. Rezultātā tika radīta situācija, kad lielākā daļa jauniešu noteiktajā 19 gadu vecumā netika iesaukti dienestā. Kā piemērs jāmin laika periods no 1994. gada septembra līdz 1995. gada augustam – iesaukums no uzskaitē esošajiem 24683 vīriešiem tika atlikts 17376 cilvēkiem, jeb 70% no kopējā skaita. Vairāki likuma panti neļāva iesaukt šādu kategoriju Latvijas Republikas pilsoņus:

- audzēkņus un studentus no klātienes izglītības sistēmas iestādēm,
- zemniekus, kuri strādāja savā vai vecāku saimniecībā,
- personas, kuru apgādībā bija nepilngadīgi bērni,
- iekšlietu ministrijas un ierindas darbiniekus,
- vienīgos apgādniekus darba nespējīgiem ģimenes locekļiem, un pilsoņus kuri jau sasnieguši 25 gadu vecumu.

Iepriekš minētajā laika periodā – no 1994. gada septembra līdz 1995. gada augustam kopumā tika iesaukti 4220 jaunieši, no kuriem NBS vienībās tika ieskaitīti 3218, un iekšlietu ministrijas formējumos – 1002 cilvēki. Vidēji tas nodrošināja tikai 66 % no minēto struktūru vajadzībām. Tomēr, arī šo NBS vienībās iesaukto kareivju uzturēšanai regulāri trūka finansu līdzekļi. Kā savās atmiņās par šo laika periodu atceras pirmais NBS komandieris Juris Dalbiņš, tad nereti šādi „tukšie robi" tika aizpildīti ar naudas summām, kas tika ietaupītas uz NBS štāba ekspluatācijas, remonta un virsniekiem neizmaksāto prēmiju rēķina.

Kā savā pētījumā atzīst un pamato Latvijas Kara muzeja zinātniski pētnieciskā darba vadītājs Juris Ciganovs, tad tolaik pret jebkādas armijas izveidi Latvijā iestājās vairākas sabiedrībā pazīstamas personības – rakstnieks un publicists Andrejs Dripe, kā arī latviešu senvēstures pētnieks un rakstnieks Laimonis Purs. Viņu nostāju aktīvi atbalstīja populāro periodisko izdevumu žurnālisti Ilmārs Ezernieks un Ingus Gailums. Tolaik, sabiedrības viedoklis par armijas izveidi un obligāto militāro dienestu bija ievērojami atšķirīgs – pozitīvi par to nostājās attiecīgi 71,5 % un 34 % Latvijas Republikas pilsoņu.

NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU APVIENOTAIS ŠTĀBS

NBS Apvienotais štābs ir bijušā NBS štāba, Galvenā Aizsardzības spēku štāba un Aizsardzības spēku štāba, kurš tika dibināts 1992. gada 31. janvārī, darba turpinātājs. NBS štābs tika izveidots 1995. gada 1. janvārī uz izformētā Aizsardzības spēku Galvenā štāba bāzes. Savukārt Aizsardzības spēku štābs tika dibināts 1992. gada 31. janvārī, bet Aizsardzības spēku Galvenais štābs – 1994. gada 10. jūnijā, jo Gaisa spēki un Jūras spēki šajā gadā izveidoja savus štābus. NBS Apvienotais štābs tika izveidots 2006. gada 1. janvārī, un tā nosaukums arī nosaka tā galveno uzdevumu – plānot, koordinēt un kontrolēt NBS spēka veidu, kā arī atsevišķo vienību darbību.

Pirmā praktiskā plašāka apjoma operatīvā darba pieredze pēc NATO pamatprincipiem tika apgūta 1996. gada pirmajā pusē, kad notika gatavošanās pirmajām starptautiskajām mācībām Latvijā „Baltic Challenge–1996". Vingrinājums notika Ādažos, no 8. līdz 18. jūlijam ar visu Baltijas valstu un 700 ASV karavīru līdzdalību. Mācībās tika modulēta tipiska miera spēku uzturēšanas operācijas izpilde. Nākošajā gadā štābs Latvijā plānoja un vadīja pirmās starptautiskās militārās mācības NATO programmas „Partnerattiecības Mieram" ietvaros „Cooperative Best Effort–1997", kuras notika no 8. līdz 12. septembrim Ādažu bāzē un tās poligonā. Vingrinājumā kopā piedalījās 15 valstis un tās apskatīja Latvijas Valsts prezidents Guntis Ulmanis. Apjomīgo mācību organizēšanā un norisē tika iesaistīti arī virsnieki un instruktori no citiem spēku veidiem, kā arī NAA kadeti.

Atvaļinātais brigādes ģenerālis Kārlis Krēsliņš par laika posmu no 2000. gada līdz 2004. gadam, kad viņš bija NBS štāba priekšnieks:

„Šajos gados notika trīs štābu vingrinājumi, kuros NBS štābs aktīvi piedalījās. Pirmkārt – 3. aizsardzības novada vingrinājums „Austrumi–2002", kas notika Rēzeknes rajona Maltā. NBS štābs sava priekšnieka vadībā veica vingrinājuma virsvadību. Viesu dienā, ar vingrinājuma mērķiem un norisi tika iepazīstināta arī Valsts prezidente Vaira Viķe-Freiberga.

Vēlāk uz NAA bāzes bija organizēts NBS štāba vingrinājums „Otrais solis–2004", kur trenējās galvenokārt NBS štāba personāls. Personāla darbības kvalitāti vērtēja ārvalstu militārie speciālisti. Nākamā līmeņa mācības 2004. gadā bija Baltijas valstu sadarbības vingrinājums „Amberworkshop–2004", kas notika Baltijas militārajā koledžā Tartu. Mācības bija slēgtas, mēs ar NATO valstu militārajiem speciālistiem izvērtējām Baltijas valstu operatīvos aizsardzības plānus un sadarbības scenārijus. Latvijas Valsts aizsardzības operatīvajā plānā izspēlētajos scenārijos netika atrasti trūkumi – atšķirībā no Lietuvas un Igaunijas. Tas bija mūsu darba kvalitātes atzinums, par ko es kā NBS štāba priekšnieks biju gandarīts."

Atvaļinātais brigādes ģenerālis Juris Kiukucāns par dienestu NBS štāba un NBS Apvienotā štāba priekšnieka amatā:

„Dienestu šajā nozīmīgajā postenī uzsāku 2004. gada sākumā. Tas bija laiks, kad Latvija iestājās NATO un sākās reāls mūsu NBS integrācijas process šajā apjomīgajā militārajā struktūrā. Man jau iepriekš bija vairāku gadu pieredze kā NBS štāba vecākajam virsniekam Personāla departamenta vadībā.

Galveno veicamo darbu apjoms šo 3,5 gadu laikā bija iespaidīgs. Daudz laika veltījām Valsts operatīvā plāna izstrādei, kurā lielu ieguldījumu deva Vilis Bauska, kurš 2004. gadā pārņēma Operatīvās plānošanas departamenta vadību. Viņš turpināju sava priekšgājēja Kārļa Krēsliņa darbus – NATO plānošanas ciklus savietojām ar attiecīgām darbībām NBS sistēmā, īpaši saistībā ar finanšu lietām; sākām no Aizsardzības ministrijas prasīt stingras NBS attīstības vadlīnijas, iepriekš tās strikti nebija noteiktas; no plānošanas viedokļa darbā cieši iesaistījām finansistus un ekonomistus. Sākām pildīt NATO noteiktos uzdevumus mūsu vienību attīstības organizēšanā. Tolaik daudz bija dažādas darba grupas starptautiskās sadarbības jautājumos, sistemātiski notika Baltijas valstu darba sapulces.

Štāba personāls strādāja ar lielu entuziasmu, tika veikti dažādi izpētes darbi, 2006. gadā no Rīgas centra visi pārnācām uz jauncelto ēku pie Krusta baznīcas. Šajā laikā tika ieviests NBS Apvienotā štāba priekšnieka vietnieka amats, kurš pastāv joprojām. Daudz darba tika ieguldīts pārejai no obligātā militārā dienesta uz profesionālo armiju. No 2006. gada nogales daudz tika darīts Rīgas NATO samita plānošanai un organizēšanai, kas sekmīgi noritēja 2017. gada vidū."

Ģenerālmajors Andis Dilāns 2019. gada janvārī stāsta par savu laiku Apvienotā štāba priekšnieka amatā:

"Pirms tam jau biju dienējis atbildīgā amatā šajā štābā - no 2002. gada februāra līdz 2004. gada februārim biju J-3 departamenta priekšnieks. Pēc tam sekoja dienests "Baltijas Aizsardzības koledžā" Tartu pilsētā. Pirms tiku iecelts par štāba priekšnieku, tiku jau no 2006. gada decembra aicināts uz NBS darba grupām, kur tika gatavots jaunais NBS struktūras modelis. Tas bija ļoti labi, jo situāciju apjomīgajā NBS sistēmā pārzināju detalizēti. Ar Latvijas

NBS Apvienotā štāba jaunās ēkas atklāšana 2006. gada 30. maijā, centrā Aizsardzības ministrs Atis Slakteris,
pa labi NBS komandieris Gaidis Andrejs Zeibots, pa kreisi aiz Goda sardzes kareivja – Apvienotā štāba priekšnieks Juris Kiukucāns /3/

NBS vadība, virsnieki un instruktori ar sadarbības partneriem pēc NATO samita noslēguma 2006. gada 30. novembrī /3/

Pirmā NBS virsnieku grupa «Baltijas Aizsardzības koledžas» vecākā štāba virsnieka kursā 1999. gada nogalē;
1. rindā no kreisās - Ēriks Naglis, Andis Dilāns, Mārtiņš Liberts, 2. rindā no kreisās - Viesturs Bubucis, Egils Leščinskis, Ainārs Azacis, Valērijs Kovgers, Aivars Lagunovskis /36/

valdības lēmumu, jaunajā amatā tiku nozīmēts 2007. gada 20. jūnijā, un nākošajā dienā es pieņēmu Apvienotā štāba priekšnieka posteni no Aināra Ozoliņa, kurš bija vairākus mēnešus pagaidu štāba priekšnieks. Amatu man piedāvāja jaunais NBS komandieris Juris Maklakovs. Piekritu gan tikai pēc trešā aicinājuma, jo vēl biju jauns šādam postenim un iepriekš nebiju izgājis brigādes komandiera līmeni. Mans dienesta sākums Apvienotajā štābā cikliski sakrita ar vairāku vecāko virsnieku rotācijas laiku, un tāpēc varēju štāba darbā iesaistīt virkni pieredzējušu virsnieku. No paša sākuma mani darbi sadalījās divās lielās sadaļās - administratīvo darbu organizēšana un veikšana, kā arī NBS plānu operacionālā izpēte ar nepieciešamajām sekojošajām darbībām. Daudz enerģijas prasīja pirmā darbu sadaļa, jo no 2007. gada 1. jūlija sāka funkcionēt jaunā NBS struktūra. No kopējā NBS apmaksāto štata vietu saraksta izņēmām ārā vairāk kā 400 pozīcijas, kuras ilgstoši nebija aizpildītas. Apvienotajā štābā sāka strādāt NBS Centralizētā grāmatvedība, no vienību komandieriem noņemtā administratīvā slodze tika pārlikta uz Apvienoto štābu. Dažu labu mēnesi dienas laikā vajadzēja parakstīt arī tūkstošiem zemessargu algas nodokļu paziņojumus.

Apvienotā štāba priekšnieka amatā biju līdz 2012. gada 12. decembrim – kopā piecus gadus un sešus mēnešus. Šajā laikā desmit mēnešus mācījos ASV, šos kursus Kara koledžā pabeidzu 2011. gadā. Ar šodienas acīm skatoties, varu nosaukt minētajā posmā galvenos paveiktos darbus:

- *izstrādājām jaunus Latvijas aizsardzības plānus, kurus balstījām uz spējām, ieviesām 2010. gadā apstiprināto NBS struktūru,*
- *uzsākām NBS mācību "Namejs" norises ciklu, kurā lielu darbu ieguldīja Ilmārs Atis Lejiņš; vingrinājums "Namejs" turpinās arī mūsdienās,*
- *pēc piecu gadu klusuma, 2008. gadā Apvienotais štābs izbrauca uz praktiskajām mācībām Allažu un Siguldas tuvumā,*
- *mūsu karavīri sistemātiski brauca uz ārvalstu misijām, bija kritušie un ievainotie,*
- *finanšu krīzes laikā – 2008. / 2010. g., kad NBS finansējums saruka pat par 52 %, akcentu likām uz struktūras sakārtošanu, kas uz to brīdi zināmā mērā bija jau "uzblīdusi", likvidējām nevajadzīgās štata vietas, centāmies mūsu personālu izglītot intelektuāli, maksimāli samazinājām mūsu aktivitātes ārvalstu misijās,*
- *šajā laikā sākās ciešāka Aizsardzības ministrijas darbinieku un Apvienotā štāba virsnieku sadarbība, kā arī darbu koordinācija,*
- *uzsāka strādāt sistemātiska personāla rotācijas kārtība, kaut gan krīzes laikā no dienesta aizgāja daudz pieredzējušu karavīru.*

Strādājām pie tradīcijām, lai mūsu karavīri labāk izprastu ciešo saikni ar agrāko laiku Latvijas brīvības cīnītājiem. Pēc mana ierosinājuma, Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā tika ieviesta ģenerāļa Mārtiņa Hartmaņa zobena tradīcija. Apvienotā štāba sapulču telpas iekārtojām kā izcilāko latviešu militāro līderu piemiņas vietas. Šajā darbā lielu ieguldījumu deva Jānis Hartmanis un Arnis Bērziņš. Jāsaka, ka diemžēl mana štāba priekšnieka laikā es nevarēju palepoties ar nozīmīgiem iepirkumiem NBS vajadzību nodrošināšanai."

Apvienotais štābs kopā ar Aizsardzības ministrijas kolēģiem no 2012. gada sāka plānot un sagatavot jaunu NBS tradīciju – valsts Neatkarības atjaunošanas dienā 4. maijā rīkot svētku parādi tiem Latvijas iedzīvotājiem, kuriem nav iespēju apmeklēt 18. novembra ceremoniju Rīgā. Vienlaicīgi sabiedrība tiek iepazīstināta ar karavīru ekipējumu, tehniku un apbruņojumu. Pēdējos gados 4. maija svētku pasākumā piedalās arī Latvijā izvietoto NATO ārvalstu karaspēka vienības. Parādes norises vietas pa gadiem:

2012. gads – Rēzekne, 2013. gads – Kuldīga, 2014. gads – Valmiera, 2015. gads – Jelgava, 2016. gads – Krāslava, 2017. gads – Liepāja, 2018. gads – Madona, 2019. gads – Jēkabpils, 2020. gads – Daugavpils.

Par dienestu NBS Apvienotā štāba priekšnieka amatā stāsta ģenerālmajors Juris Zeibārts:

„2011. gada 14. oktobrī beidzu pildīt Zemessardzes komandiera pienākumus un mani iecēla par NBS Apvienotā štāba priekšnieka vietnieku operacionālajos jautājumos, gadu vēlāk - 2012. gada beigās, brigādes ģenerālim A. Dilānam kļūstot par militāro pārstāvi NATO, nomainīju viņu NBS Apvienotā štāba priekšnieka amatā.

Organizēt NBS Apvienotās mācības – tāds lēmums tika pieņemts 2012. gada otrā ceturkšņa sākumā. Tas bija viens no atbildīgākajiem uzdevumiem kā vietniekam operacionālajos jautājumos, gan vēlāk jau kā štāba priekšniekam. NBS komandiera ģenerālmajora R. Graubes uzdevums bija – mācībās jāpiedalās visiem NBS Spēku veidiem, visiem vadības līmeņiem un jāiesaistās maksimāli dažādām vienībām un noteikts mācību laiks - 2014. gada maijs. Par mācību uzdevumu runājot, komandiera uzstādījums bija trenēt un pārbaudīt valsts aizsardzības spējas. Vienlaikus tika pieņemts ilgtermiņa lēmums, ka šādām mācībām turpmāk jānotiek reizi četros gados, nākamo reizi - 2018. gadā. Plānošanas process NBS Apvienotajām mācībām (vēlāk tām tika izvēlēts nosaukums "Namejs–2014") sākās nekavējoši – 2012. gada vidū. Jau no paša sākuma tās netika plānotas kā tikai bruņoto spēku mācības – gan plānošanas procesā, gan vēlāk izpildē tika iesaistīta lekšlietu ministrijas sastāvā esošā Latvijas Robežsardze. Kā paredzēts, mācības notika 2014. gada maijā un dažādas mācību aktivitātes notika daudzviet Latvijā. Paradoksālā veidā tās gandrīz pilnīgi sakrita ar satraucošajiem 2014. gada pavasara ģeopolitiskajiem notikumiem un līdz to mācības "Namejs–2014" sanāca kā piemērota Latvijas atbilde tābrīža izaicinājumiem – Krievijai, uz tās izraisīto drošības situācijas krīzi, un nozīmīgs vēstījums Latvijas sabiedrībai. Šāda veida mācības faktiski līdz tam nebija notikušas, salīdzināmas mācības notika vēl pirms Latvijas dalības NATO. Jebkurā gadījumā, iegūtā pieredze bija neatsverama, ko sekmīgi izmantojām nākošo liela mēroga mācību plānošanā.

Kā ļoti nozīmīgs veikums jāmin NBS vadības lēmuma izpilde par Robežsardzes virsnieku iesaisti NBS Jaunākā štāba virsnieka kursā. Bruņoto spēku un Robežsardzes sadarbība vienmēr bija laba, taču dažādie ikdienas uzdevumi tomēr veidoja atšķirības dažu jautājumu risināšanā. Lai uzlabotu savstarpējo izpratni, īpaši ņemot vērā, ka krīzes situācijā Robežsardze nonāktu Bruņoto spēku sastāvā, mēs komandierim ieteicām piedāvāt Robežsardzes vadībai nosūtīt uz mūsu Jaunākā štāba virsnieka kursu divus Robežsardzes virsniekus. 2013. gadā tas notika pirmo reizi. Sevišķi svarīgi tas pierādījās kā būtisks ilgtermiņa lēmums tieši kopīgo mācību ietvaros.

Karavīra profesiju var raksturot ļoti īsi – jāmācās ir vienmēr, visas karjeras laikā. Jebkuras vienības komandieru tuvākie palīgi ir dažādu instruktoru pakāpju karavīri, un tieši no viņu sagatavotības ir atkarīga vienības uzdevuma izpilde. NBS Apvienotā štāba Personāla departamentā radās revolucionāra ideja sasaistīt karavīru atalgojumu ar izglītības līmeni, lai dotu papildu stimulu tieši instruktoru pakāpju karavīriem pilnveidot savu izglītību atbilstoši karjeras prasībām. Par idejas pareizību izdevās pārliecināt NBS komandieri ģenerālleitnantu R. Graubi un vēlāk, sadarbībā ar Aizsardzības ministriju, tapa jauni noteikumi par karavīru mēnešalgu noteikšana kārtību, kuri sadalīja jebkuras pakāpes karavīra atalgojumu divās kategorijās, nosakot papildu piemaksu, ja attiecīgais karavīrs jau bija pabeidzis Militārā dienesta likumā paredzēto dienesta pakāpei noteikto militārās izglītības kursu. 2014. gada augustā Ministru kabinetā šie noteikumi tika arī apstiprināti.

Kā NBS Apvienotā štāba priekšniekam un vienlaikus NBS komandiera vietniekam, pats svarīgākais pienākums bija īstenot komandiera uzdevumus bruņoto spēku spēju attīstībā. Lielākais šķērslis komandiera uzstādījumam – " sasniegt minimāli nepieciešamās valsts aizsardzības spējas" (starp citu – tas nenozīmēja, ka tām ir jābūt mazām, bet tieši otrādi - pietiekošām, lai atturētu jebkuru vēlmi apdraudēt Latviju) un pilnībā īstenot visus NBS 2012. – 2024. gada attīstības plāna pirmo gadu uzdevumus, bija valsts aizsardzības budžets. Man kā NBS Apvienotā štāba priekšniekam, kurš zināmā mērā bija galvenais NBS finanšu "turētājs" un ikgadējā NBS budžeta izstrādes vadītājs, iekrita laiks, kad aizsardzības budžetam krīzes rezultātā bija vēsturiski vieni no mazākajiem % no IKP – 2013. gadā tikai 0,92 %, 2014. gadā - 0,93 %.

Līdz pat 2015. gadam aizsardzības un NBS budžets kopumā joprojām, kā izteicās komandieris, "bija plakans", faktiski nosedzot tikai visnepieciešamākās vajadzības. Pagrieziena punkts bija jau pieminētie 2014. gada globālie notikumi, un jau 2015. gada pavasarī NBS Apvienotais štābs varēja jau plānot 2016. gada budžetu 1,4 % apjomā no valsts IKP, savukārt 2016. gada pavasarī varējām plānot 2017. gada izdevumus jau 1,7 % apjomā. Tas beidzot ļāva atvēlēt vairāk līdzekļu investīcijām un attīstībai. Ja vēl 2015. gada budžetā personāla izmaksas pārsniedza 52 % no kopējā budžeta, tad neskatoties uz personāla pakāpenisko pieaugumu 2016. gada budžetā personālam varējām tērēt jau mazāk par 50 % - precīzāk 45 %, savukārt investīcijām varēja atvēlēt jau 28 % no finanšu līdzekļiem. Var teikt, ka tādējādi tajos gados NBS štābam izdevās ielikt pietiekoši stabilus pamatus nākotnes attīstībai.

Nobeigumā, gribētu teikt, ka īsti pat nevēlos izcelt kādu konkrētu dienesta posmu. Katra vienība, kurā esmu dienējis, ir kļuvusi par daļu no manas dzīves un palikusi atmiņā, tāpat kā mani dienesta biedri, ar kuriem esmu bijis kopā. Katrs dienesta posms ir nācis ar savām veiksmēm, bijušas arī neveiksmes, jo ne vienmēr var gūt tikai uzvaras, taču tas viss kopā devis tikai papildu pieredzi. Turklāt, vienmēr esmu centies mācīties no saviem kolēģiem – profesionālajiem karavīriem un zemessargiem, neatkarīgi no viņu amatiem un pakāpēm, jo cilvēka vērtību nosaka citās mērvienībās.

Mazliet nenopietni par nopietno - man kabinetā pie sienas vienmēr atradās ierāmēti Mērfija likumi, kas darbojas militārajā jomā, un pirmais no tiem skan: "Nekas nav neiespējams tam, kuram tas pašam nav jādara." Pirms pieņemt lēmumu, katram komandierim vēlams to izlasīt, pirmkārt, jau kolēģu dēļ. Līdz ar to mans dienesta vadmotīvs vienmēr bija, ka virsniekam - jebkurā amatā, jāspēj pieņemt lēmumu un uzņemties atbildību. Ir jābūt gatavam atbildēt gan par to, kas izdarīts, gan arī par to, kas nav izdarīts. Pirms pieņemt lēmumu, jācenšas paredzēt vēl nepieņemtā lēmuma sekas. Vai man pašam tas izdevās? Tas nu lai paliek neatbildēts."

PERSONĀLS

1995. gadā tika finansētās kopā 155 karavīru un darbinieku štata vietas.

1999. gada jūnijā NBS štābā kopā dienēja un strādāja 159 cilvēki – 85 virsnieki, 28 instruktori un 46 civilie darbinieki.

2002. gadā finansētas 170 virsnieku un instruktoru štata vietas.

2003. gadā finansētas 184 profesionālā dienesta karavīru štata vietas.

2009. gadā kopā finansētas 259 štata vietas, no tiem 3 civilie darbinieki.

2010. gadā finansētas 215 štata vietas; saistībā ar finanšu krīzi personāls tika ievērojami samazināts.

2012. gadā finansētas 217 štata vietas, to skaitā 26 civilie darbinieki.

PAMATUZDEVUMI

NBS štābs 1995. gadā pildīja šādus noteiktos pamatuzdevumus:

- nodrošināt aizsardzības operatīvā plāna izstrādi,
- organizēt un piedalīties valsts robežas apsardzības, aizstāvības plānošanā un vadībā,
- organizēt un piedalīties valsts sauszemes teritorijas, jūras akvatorijas un gaisa telpas neaizskaramības nodrošināšanas plānošanā un vadībā,
- vadīt un kontrolēt mūsu valsts NBS vienību darbību ANO miera uzturēšanas spēku operācijās,
- pilnveidot NBS kaujas gatavību, veikt bruņojuma iegādi un apgādes funkcijas.

Štāba priekšnieks ģenerālmajors Ivo Mogiļnijs 2019. gada janvārī:

"Esmu dzimis Rīgā 1968. gadā, uzaugu Mežaparkā vectēva celtajā privātmājā. 1989. gadā pabeidzu Gorkijā Augstāko kara skolu kā inženieris-ekonomists. Sākoties Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanās procesiem 1991. gadā uzrakstīju PSRS Aizsardzības ministram iesniegumu par atvaļināšanu no Padomju armijas. Tobrīd dienēju kara flotes aviācijas vienībā Rīgas tuvumā, Skultē. Pavēli gaidīju sešus mēnešus, šajā laikā uz dienestu negāju un virsnieka algu arī nesaņēmu. Rīgā, Latvijas Valsts dienesta pārvaldē reģistrējos kā virsnieks. Palīdzēju zemessargiem no Skultes kara pilsētiņas noliktavām iegūt dažādas nepieciešamās mantas. Manas vecmātes labs paziņa Andrejs Kasparovičs, kurš tobrīd dienēja Zemessardzes štābā, mani informēja, ka veidojas Nacionālā Aizsardzības Akadēmija, un tās vadība meklē virsniekus ar augstāko militāro izglītību. 1992. gada februārī ierados Aizsardzības ministrijā, kur Akadēmijai bija iedalītas dažas telpas. Rektors Valdis Matīss pēc sarunas aicināja man nākt uz Akadēmiju, jo viņam tieši trūka apgādes un nodrošinājuma virsnieks. Vairākus gadus atbildēju par mūsu galvenās izglītības iestādes nodrošinājumu. Tas bija rutīnas darbs un tāpēc 1998. gadā pārgāju dienestā Akadēmijā par pasniedzēju, sāku pastiprināti apgūt militāro zinātni, tiku nosūtīts uz mācībām Vācijas bruņoto spēku vienībām. Kopumā, mūsu Akadēmijā nodienēju desmit gadus, pēc tam tiku pārcelts uz NBS štābu, uz Nodrošinājuma departamentu. Sekoja divu gadu mācības Vācijas Ģenerālštāba Akadēmijā. Atgriezos dienestā NBS Apvienotajā štābā, 2011. /2012. g. biju misijā Afganistānā – kontrolēju un sekoju līdzi valdības karaspēka apmācībai, kā arī pārzināju nodrošinājuma jautājumus. Vēlāk – trīs gadus biju militārais atašejs ASV un Kanādā. Atgriežoties Latvijā, biju Apvienotā štāba priekšnieka vietnieks, un tagad jau trešo gadu esmu Apvienotā štāba priekšnieks.

Latvijas ekonomiskās krīzes laikā un tai sekojošajā periodā no 2009. līdz 2013. gadam, mūsu bruņotajos spēkos bija reāla stagnācija, iemesli mums ir zināmi. Daudziem komandieriem un priekšniekiem nevarēja redzēt acīs to īpašo spīdumu... Tomēr situācija mainījās uz labo pusi, ko ietekmēja arī notikumi Ukrainā. Ar 2016. gadu varējām uzsākt organizēt un plānot reālu NBS attīstību. Iepriekš zinātniskajā darbā mūsu Akadēmijā labi izpratu un zināju Latvijas bruņoto spēku problēmas nodrošinājuma jomā. Mācības vairākās ārvalstīs deva pārliecību un stingri iezīmēja ceļu, pa kādu mums turpmāk jāiet uz priekšu. Vienmēr esmu turējies pie šajā laikā iegūtajiem militārajiem pamatprincipiem, kā arī cenšos skatīties gadus 3 – 4 uz priekšu.

Pēc trīs gadiem ASV, atgriežoties Latvijā, visvairāk izaicinājumu saistījās ar mūsu Zemessardzes vienībām. Sāku reāli tās uztvert kā līdzvērtīgas regulārajām NBS vienībām – nodrošinājuma, sociālo garantiju un apgādes jomā. Bija nepieciešams savstarpēji pamatīgāk integrēt mūsu dažādo bataljonu darbību NBS vingrinājumu laikā. Labs piemērs nu jau ir - pagājušā gada mācības "Namejs 2018." Tāpēc 2017. gadā ejot uz NBS Apvienotā štāba priekšnieka amatu, lūdzu vadībai man par vienu no vietniekiem nozīmēt Imantu Ziediņu, kuram tobrīd bija piecu gadu dienesta pieredze Zemessardzes štāba priekšnieka amatā. Tā arī notika, un NBS vadība ir par to gandarīta. Saprotam – jo spēcīgāka būs Zemessardze, jo pieaugs arī regulāro vienību kaujas spējas reālā situācijā. Pēdējā pusotra gada laikā Apvienotajā štābā esam veikuši departamentu priekšnieku rotāciju. Uz štābu dienestā nāk virsnieki ar vienību pieredzi un ar jaunām idejām. Tas viss jau tagad dod savus rezultātus, bet plašāk tie būs redzami pēc gadiem diviem.

Svarīgs Apvienotā štāba attīstības posms ir Kanādas bruņoto spēku Latvijā izvietotā kontingenta vadības grupas pilna integrācija mūsu štāba darbā. Tas pierāda mūsu cilvēku spējas strādāt kopā ar Kanādas kolēģiem, un ceļ viņu pašapziņu. Mūsu sadarbība nu ir stabilā ikdienas režīmā, palīdzam viens otram kā pilnvērtīgi partneri. Nesen notikusi jau trešā Kanādas kontingenta karavīru rotācija, tās ilgums pakāpeniski kļūst garāks. Nenoliedzami - mūsu veiksmīgo sadarbību veicina arī kanādiešu un latviešu līdzīgā mentalitāte.

Jau pirms gadiem desmit centos uzsākt darbinieku rotāciju starp Aizsardzības ministriju un Apvienoto štābu. Šeit ir runa par vadītājiem, speciālistiem un referentiem. Beidzot ledus ir izkustējies, un pagājušā gadā mūsu štābā ir uzsācis darbu bijušais ministrijas darbinieks Gunārs Upītis, kuram sekoja Juris Mačis. Nākotnē ar cerību skatos uz minētā procesa attīstību, jo šādā veidā strādājot abu struktūru sadarbība kļūs arvien ciešāka. Esam uzsākuši iesaistīt Apvienotā štāba atvaļinātos virsniekus, piedāvājam viņiem civilo darbinieku – speciālistu darbu. Veterānu ilgā darba pieredze mums ir īpaši noderīga. Kā labu piemēru varu minēt Ivara Pauliņa, Valda Jurgelāna, Alda Sauleslejas, Haralda Darguža u.c. cilvēku ienākšanu mūsu lielajā kolektīvā.

Noslēgumā vēlos teikt, ka katrs gads dod jaunu pieredzi un nāk ar jauniem izaicinājumiem. Apvienotajā štābā esmu centies daudz strādāt ar cilvēkiem individuāli – motivēt, pārliecināt, izskaidrot. Rezultātā kolēģi sāk aktīvāk līdzdarboties, un darba rezultāti ir labāki. Pēcāk jau man pamatā atliek šiem virsniekiem uzticēties un viņus atbalstīt jebkādā veidā. Tas viss ikdienā prasa daudz laika un enerģijas. Patreiz ar gandarījumu jūtu, ka štāba darbinieki sāk to novērtēt un savstarpējā komunikācijā kolēģi kļūst atklātāki."

NBS Apvienotā štāba personāls pie Latvijas Nacionālā Mākslas muzeja 2015. gada 10. decembrī /3/

Latvijas Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba un Kanādas bruņoto spēku Pavēlniecības Latvijā personāls. 2018.gada 9.novembris, Rīga

PERSONĀLA DEPARTAMENTS (J-1)

Mūsu bruņoto spēku atjaunošanas laikā, Latvijas iedzīvotāju skaits vecumā līdz 40 gadiem, kuri bija nodienējuši obligāti noteikto laiku PSRS armijā un kara flotē, ir apjomīgs. Dati par rezerves instruktoriem un kareivjiem/matrožiem (informācija par rezerves virsniekiem Latvijā nav pieejama, jo attiecīgā dokumentācija tika izvesta uz Krievijas arhīviem):

- kopējais skaits – 172021 cilvēks (no tiem – 41494 rezerves instruktori),
- galvenās skaitliski apjomīgākās grupas pa specialitātēm: automašīnu ekspluatācijas, remonta un tehnikas uzglabāšanas speciālisti – kopā 48614 cilvēki (10355 instruktori, 38259 kareivji),
- strēlnieki un izlūki – kopā 23009 cilvēki (5028 instruktori, 17981 kareivji),
- ievērojams skaits rezerves karavīru bija dienējuši bruņu tehnikas vienībās kā tanku karaspēka speciālisti, kopā – 3770 cilvēki (1794 instruktori, 1976 kareivji), kā arī kājnieku visu veidu bruņu tehnikas speciālisti, kopā – 3293 (1027 instruktori, 2266 kareivji).

Mūsdienās varam secināt, cik aptuveni no šiem rezerves karavīriem bruņoto spēku atjaunošanas laikā brīvprātīgi iestājās Latvijas Republikas dažādajās militārajās vienībās – Robežsardzē un Aizsardzības spēkos – ap 1500 cilvēku, Drošības dienestā – ap 1000 cilvēku, Zemessardzē – ap 20.000 cilvēku. Būtu nepieciešami atsevišķi pētījumi – kāpēc ar tik ievērojamu rezerves karavīru skaitu, mūsu bruņotajiem spēkiem to izveides jau pašā sākumā bija nopietnas problēmas piesaistīt pieredzējušus karavīrus virsdienestam. Krietna daļa cilvēku pēc 1991. gada barikāžu laika pieredzes uzskatīja nevardarbīgās pretošanās formu kā efektīvu un pietiekoši piemērotu Latvijas situācijai. Smagas pārdomas rosina traģiskā statistika par bojā gājušo karavīru kopskaitu Aizsardzības spēkos un NBS vienībās laika periodā no 1992. gada līdz 1996. gada aprīlim – kopā 56 cilvēki, vairāk kā puse no kuriem bija robežsargi. Salīdzinājumam – no Padomju Latvijā iesauktajiem obligātā dienesta kareivjiem PSRS – Afganistānas kara laikā kaujas darbības gaitā krita 63 karavīri.

Atvaļināta brigādes ģenerāļa Jura Kiukucāna atmiņas par dienestu NBS štāba Personāla pārvaldes priekšnieka amatā:

„Šo darbu uzsāku 1994. gada decembrī, iepriekš biju apguvis startēģiskās plānošanas kursus ASV Dž. Maršala centrā Garmišparterkirhenē. Man bija daudz labu novatorisku ideju, ko guvu Bavārijas mācību laikā, ne tikai nodarbībās, bet arī kontaktējoties ar NATO valstu augstākajiem virsniekiem. Tās pacietīgi stāstīju un skaidroju NBS štāba priekšniekam pulkvedim Jurim Arnesam. Ceļā uz NATO, personāla jautājumos kopīgi ieviesām virkni jaunu lietu – NBS štatu tabulu un ekipējuma sarakstu pēc NATO parauga, kas ievērojami palīdzēja visā NBS attīstības plāna tālākā izstrādē; virsnieku atestāciju un izvērtēšanu; izveidojām ciešu sadarbību ar ASV armijas Mičiganas štata Nacionālo gvardi. Uzsākām pilnu personāla menedžmentu mūsu karavīru nosūtīšanai uz ārvalstu misijām – medicīniskās pārbaudes, sociālās garantijas, līgumu sagatavošana utt."

No 1996. gada decembra NBS struktūrā instruktora dienesta pakāpes piešķīra tikai pēc attiecīgas akreditētas mācību programmas apguves. Minētā kārtība tuvākajos gados noteica visa instruktoru korpusa tuvināšanu NATO sistēmā pieņemtajiem pamatprincipiem.

ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra darba grupas 1998. gada novērtējums:

„Personāla politikas principus nosaka orientācija uz obligāto militāro dienestu un profesionālu kadru atlasi; notiek personāla politikas pārskatīšana. Latvijas militārais dienests tiek balstīts uz obligāto militāro dienestu ar profesionālu virsnieku un apakšvirsnieku korpusu. Iesaukšanas vecums jauniešiem ir no 19 līdz 27 gadu vecumam, dienesta ilgums – 12 mēneši. Pilsoņi var tikt brīvprātīgi iesaukti dienestā, sasniedzot 18 gadu vecumu. Šobrīd nacionālo aizsardzības spēku personāls ir 19300 cilvēku, no kuriem 14900 ir ārrindas zemessargi. Bruņotajos spēkos ir uzsākta arī kompetences līmeņa paaugstināšanas programma, palielinot apakšvirsnieku profesionalitāti un to skaitu.

Personāla politika tiek pārskatīta, lai ieviestu piemērotāku militāro pakāpju struktūru, jo pašreizējā sistēmā ir ievērojams augstāko pakāpju pārsvars, kā arī, lai panāktu savietojamību ar NATO pakāpju sistēmu un pilnveidotu iesaukšanas procedūras. Virsnieku rotācijas ieviešana tiek uzskatīta par līdzekli, kas veicina nepieciešamās pieredzes veidošanos un līdzsvaro profesionālās karjeras modeli. Svarīgs mērķis ir arī uzlabot virsnieku profesionālās izglītības līmeni.

Virsnieki un apakšvirsnieki tiek apmācīti Nacionālajā Aizsardzības Akadēmijā. Liels skaits virsnieku un apakšvirsnieku apmeklē profesionālās un tehniskās izglītības kursus vairākās NATO dalībvalstis un dažās citās Rietumu valstīs ārpus NATO. Instruktori – gan no NATO, gan Ziemeļvalstīm vada militāro mācību kursus Latvijā.

Šobrīd likumdošana tiek pilnveidota tā, lai radītu iespēju pēc obligātā militārā dienesta pabeigšanas demobilizēties rezervē Zemessardzes vienībā. Rezervistu skaits līdz ar to pieaugs paralēli iesaucamo un virsnieku skaita pieaugumam, kuri pabeiguši regulāro militāro dienestu un pārgājuši dienestā Zemessardzē."

2001. gada februārī J–1 departaments no J–6 departamenta pārņēma personāla datorizēto uzskaites projektu "Baltpers". Par projekta izveidi un attīstību pulkvedis Jānis Hofmanis:

„Ideja par šī apjomīgās informācijas apkopošanu modernā sistēmā radās laikā no 1993. gada līdz 1995. gadam, kad mūsu Aizsardzības ministrijas darbinieki uzsāka sadarbību ar Zviedrijas Nacionālā dienesta administrāciju. Zviedru kolēģi ieradās Latvijā, iepazinās ar konkrētajiem apstākļiem un izstrādāja vairāku etapu darbības plānu. Savukārt Zviedrijas finansējums ļāva laika posmā no 1997. gada līdz 1999. gadam iekārtot savstarpēji savietotu datortehniku Latvijas Valsts dienesta pārvaldēs, Aizsardzības ministrijā un NBS štābā vairāk kā 70 darba vietas. Šajā laikā Zviedrijas vadītajā projektā iesaistījās arī Igaunija un Lietuva, tāpēc šo sistēmisko darbu nosauca par "Baltpers". Latvijas datu bāzē 2001. gada sākumā bija dati par vairāk kā 380 000 personām. Rezultātā mēs ieguvām profesionāli izstrādātu programmatūru, kura atbilst Rietumvalstu standartiem. Tika iegādāta projekta prasībām atbilstoša tehnika, kā arī ieviesta vienota amatu un specialitāšu kodifikācijas sistēma visā NBS struktūrā. Šajā sadaļā lielu darbu veica pulkvežleitnants Staņislavs Voicehovičs. Pats šo projektu vadīju vairākus gadus."

Pirms iestājas NATO 2003. gadā, NBS personāla kopskaits bija 18971 cilvēks, t.sk.:

– 4401 profesionālā dienesta karavīri (1400 virsnieki jeb 89,4 % no atvērtajām štata vietām, 1905 instruktori jeb 94,1 %, un 1096 kareivji jeb 95,7 %),
– 13009 ārrindas dienesta zemessargi,
– 1378 obligātā dienesta instruktori un kareivji (87,4 %) - 183 civilie darbinieki (87,5 %).

Dati par profesionālā dienesta karavīru tautībām uz 2003. gada 1. jūniju:
4054 latvieši, 386 krievi, 44 poļi, 32 lietuvieši, 27 ukraiņi, 26 baltkrievi un 15 citas tautības.
Obligātajā dienestā:
979 latvieši, 312 krievi, 38 poļi, 21 baltkrievs, 11 lietuvieši, 9 ukraiņi un 8 cittautību pārstāvji.

Salīdzinoši ar situāciju pirms četriem gadiem, vienību nokomplektējums bija jūtami uzlabojies.

2009. gadā saistībā ar kopējā budžeta samazināšanu, attiecīgi visās NBS struktūrās tika aizvērtas 217 štata vietas.
2014. gadā dienestā tika pieņemti 315 karavīri; 2015. gadā – 390 karavīri.
2016. gadā dienestu pēc Nacionālās Aizsardzības akadēmijas absolvēšanas uzsāka 28 leitnanti, savukārt, lai iegūtu nākošo dienesta pakāpi, minētā gada laikā ārvalstīs mācījās 28 NBS virsnieki.

Departamentu vadījuši:

Valdis Pētersons, Juris Kiukucāns, Juris Poļevskis, Jānis Kurtišs, Zigurds Balodis, Rimants Štrimaitis, Aivars Vizulis, Aleksandrs Stepanovs, Mareks Ozoliņš. Patreiz departamentu vada pulkvežleitnante Ilze Žilde.

IZLŪKOŠANAS DEPARTAMENTS (J–2)

Par departamenta darbu Latvijas ekonomiskās krīzes laikā stāsta rezerves pulkvežleitnants Ivars Pauliņš:

„Vadīju J–2 darbu nepilnus trīs gadus – no 2008. gada februāra līdz 2010. gada septembrim. Nenoliedzami, tas bija pasmags periods, īpaši visu līmeņu izlūkošanas darba speciālistiem. Jau ar iestāju NATO mūsu augstākā vadība uzskatīja, ka tagad varam būt mierīgi, un par savas teritorijas aizsardzību netika padomāts. Arī izlūkošanas jomā pamatā viedoklis fokusējās uz domu par alianses it kā lielo pienesumu šajā specifiskajā jomā vajadzīgajā brīdī. Pieņēmums par NATO Baltijas valstu aizsardzības plāna esamību izrādījās nepareizs. Arī pati NATO vadība līdz notikumiem 2008. gadā Gruzijā uzskatīja Krieviju par sadarbības partneri, tomēr tad situācija un attiecības lielvalstu starpā sāka mainīties.

Mantojumā saņēmu sistēmu, kurā trūka attiecīgi sagatavotu speciālistu. Tam sekoja krīzes rezultātā veiktā štatu samazināšana. Visas neaizpildītās štatu vietas arī tika slēgtas. Īpaši saruka izlūkošanas virsnieku un instruktoru skaits visos NBS štābos, vienībās S–2 nodaļās speciālistu kodols palika, kaut gan Zemessardzes bataljonos šīs štata vietas bija slēgtas jau iepriekš. Mūsu speciālisti pārgāja darbā uz citām Latvijas drošības iestādēm, apsardzi, kā arī privātām struktūrām; vispār, šajā laikā atvaļinājās krietna daļa manu kolēģu.

NBS Apvienotajā štābā krīzes laikā no astoņiem departamentiem palika tikai trīs (J–1, J–4 un J–3, kuram pievienoja Stratēģiskās plānošanas departamentu J–5). Atlikušie departamenti tika reducēti par pārvaldēm, tostarp arī J–2. Tam protams arī ilgtermiņā bija negatīvas sekas, J-2 departamenta statusu atguva tikai 2018.gada 1. janvārī.

Vērtējot no mūsdienu viedokļa jāsecina, ka darbs kā tāds izlūkošanas jomā neapstājās. Šajā laikā izveidojām datoru sistēmā datu apmaiņu ar kolēģiem NATO centrālajos štābos, daļu no pieredzējušiem izlūkošanas speciālistiem spējām paturēt ierindā. Tomēr iepriekš ieguldītā darba pamati tika saglabāti un tagad nākotnē varam skatīties ar plašu vērienu."

Gadu gaitā J–2 departamentu vadījuši:

Andris Kalniņš, Ēriks Rozenbaums, Ivars Pauliņš, Dainis Ozoliņš, Edgars Allers. Patreiz departamenta priekšnieks ir pulkvežleitnants Kaspars Pudāns.

OPERĀCIJU UN PLĀNOŠANAS DEPARTAMENTS (J–3)

Pirmo apjomīgāko pieredzi NATO sistēmas lauka apmācību plānošanā un organizēšanā departamenta virsnieki ieguva 1996. gada 1. pusgadā, kad notika gatavošanās pirmajām starptautiskajām mācībām Latvijā „Baltic Challenge–1996", kuras notika desmit dienu garumā jūlijā, Ādažos. Vingrinājuma gaitā Baltijas valstu bruņoto spēku vienības kopā ar ASV karaviriem apguva tipveida miera uzturēšanas operāciju praktiskās iemaņas. Nākošajā gadā turpat notika jau krietni apjomīgākas starptautiskās mācības ar 15 valstu piedalīšanos – „Cooperative Beste ort–1997". Abu minēto vingrinājumu sagatavošanā un norises gaitā iegūtās zināšanas deva krietnu pamatu tālākajam darbam NBS attīstības darba plānošanā.

Pirmais izstrādātais NBS piecu gadu attīstības plāns tika prezentēts 1997. gada maijā Latvijas Republikas Ministru kabinetā, un pamatvilcienos tas tika akceptēts. Balstoties uz šo dokumentu, pēc dažiem mēnešiem departamenta vadība kopā ar NBS štāba finansistiem sagatavoja bruņoto spēku 1998. gada budžeta projektu.
Valsts vadība beidzot saņēma aprēķinus, kuros tika atspoguļotas NBS prioritātes, attīstība un plašāks skatījums nākotnē. Iepriekšējo gadu NBS budžetu projekti bija t.s. „izdzīvošanas aprēķini", kuros nebija iestrādāta attīstības līkne.

Departaments plānoja un kontrolēja NBS mācību „Krasts–2002" norisi Kurzemes reģionā. Vingrinājums notika divos līmeņos – vispirms 4. Aizsardzības novada štāba mācības, pēc tam – iesaistīto vienību lauka kaujas apmācības. To mērķis bija pilnveidot 4. Aizsardzības novada kaujas spējas un sadarbību starp dažādām vienībām, kā arī spēku veidiem, attīstīt personāla prasmi operāciju plānošanā un vadīšanā. Vingrinājums noritēja no 2002. gada 28. maija līdz 5. jūnijam, un to vadīja 4. Aizsardzības novada komandieris komandkapteinis Andrejs Zvaigzne. Mācībās piedalījās Zemessardzes 4. brigādes vienības, Jūras spēki, Gaisa spēki, Artilērijas divizions, Pretgaisa artilērijas divizions, NBS Speciālo uzdevumu vienība, kā arī Iekšlietu ministrijas formējumi. Kopējais iesaistītais personāla kopskaits – vairāk kā 900 cilvēku. Kopumā, mācību norise tika novērtēta pozitīvi. Tika sasniegta reālistiskāka vienību darbība salīdzinājumā ar iepriekšējā gada mācībām „Krasts–2001." Vingrinājuma pozitīvāku norisi negatīvi ietekmēja autotransporta trūkums, kā arī problēmas sakaru sistēmu funkcionēšanā, jo iepriekš nebija veikts sakarnieku praktiskās sagatavošanas posms. Atbilstoši taktiskajai situācijai, desantu imitējošais pretinieks bija mazskaitlīgs, un tas nespēja pilnībā veikt savus uzdevumus. Problēmas sagādāja arī attiecīgu militāro karšu nodrošinājums. Minēto mācību analīze tika izmantota nākošajās NBS mācībās „Austrumi–2002", kuras notika oktobrī. Tomēr, mācību plānošanā netika ņemtas vērā arī tās problēmas, kuras atklājās iepriekšējā gada vingrinājumā „Krasts–2001."

NBS mācības „Austrumi–2002" notika 2002. gada oktobrī Latgalē, un vingrinājuma vadības štāba priekšnieks bija J–3 departamenta priekšnieka v.i. pulkvežleitnants Andis Dilāns. Pēc izpildes veida tas bija štāba vingrinājums ar praktisku taktisko elementu izpildi. Mācībās piedalījās NBS štābs, Sauszemes spēku štābs, 2. un 3. Aizsardzības novadu bataljoni, Zemessardzes SUV „Vanags", Nodrošinājuma centra un Mācību vadības štāba karavīri, kā arī NAA personāls. Vingrinājuma laikā tika trenēta sadarbība ar Robežardzi un Valsts Policiju. Tika reāli dzīvē pārbaudīts, kā darbojas Valsts operatīvā aizsardzības plāna elementi, NBS pieņemtās standarta operāciju procedūras, un Aizsardzības novadu jaunās struktūras."
(P. S. – mācībās „Austrumi–2002" Rēzeknes rajonā kopā piedalījās 903 karavīri un zemessargi)

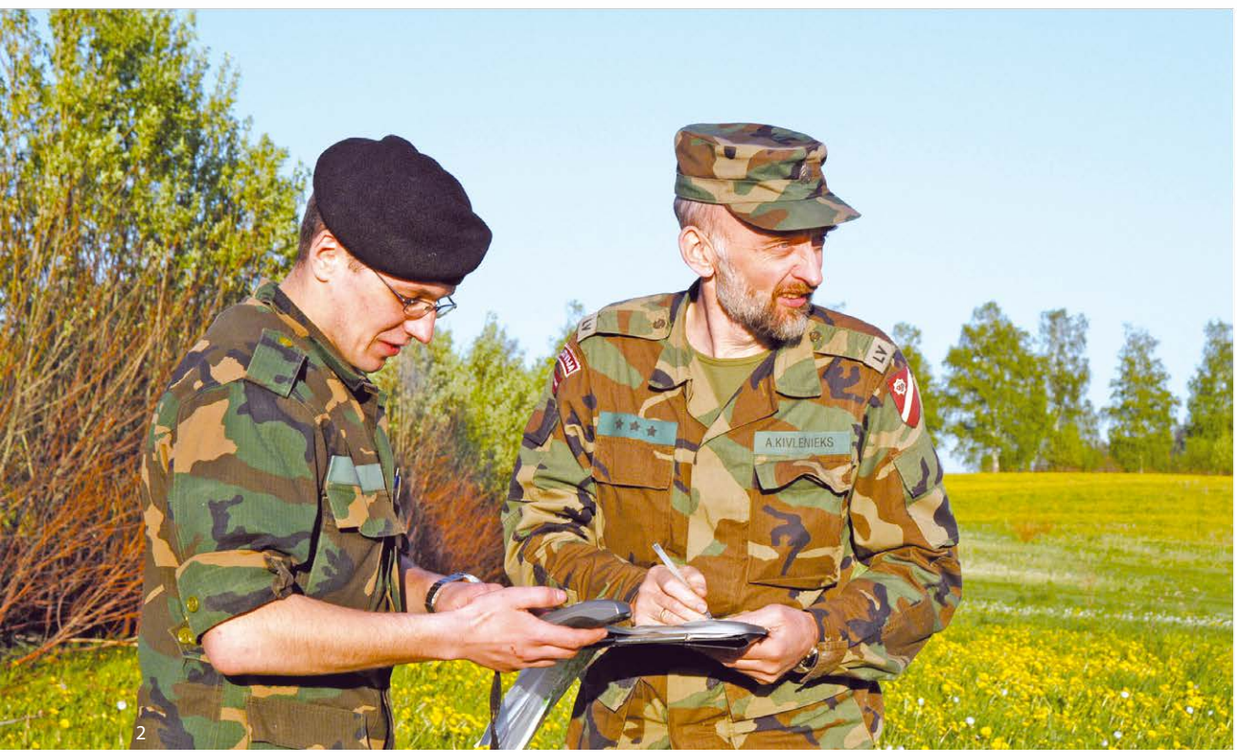
Par dienestu J–5 departamentā un dokumentu sagatavošanu Latvijas iestājai NATO stāsta atvaļinātais brigādes ģenerālis Kārlis Krēsliņš:

„1999. gada vasarā man piedāvāja štābā veidot Stratēģiskās plānošanas (J–5) departamentu, kas, atbilstoši NATO standartiem, ir Politikas un plānošanas departaments, un to vadīt. Man tas bija pazeminājums amatā, jo biju NBS štāba priekšnieka vietnieks, bet es piekritu un nekad to nenožēloju.

Sākotnēji bija izveidota darba grupa, un no tās mēs veidojām departamentu. Pirmkārt ir jāatzīmē Norvēģijas padomnieks pulkvežleitnants Jans Kristensens, kura devumu NBS attīstības sistēmas izveidē, un, vēlāk – dažādu NBS attīstības plānu izstrādē, bija ļoti nozīmīgs.

Tas bija pirmais no ārzemju valstu padomniekiem, kas strādāja ar pilnu atdevi NBS labā, un viņa darbs bija efektīvs. Piemēram – 1999. gadā NBS štābā strādāja militārais padomnieks no Francijas. Viņa kabineta durvis bija atvērtas, taču es nezināju, kā izpaudās viņa darbs. J–5 departamentā katru dienu apspriedām operatīvos jautājumus ar Janu Kristensenu, parasti ņēmu viņu līdzi uz visām sanāksmēm un informēju, par ko ir sarunas. Visi plāni un citi dokumenti tika sagatavoti latviešu un angļu valodā. Ļoti labi tulkoja un rakstīja abās valodās Rasma Volkovska. Tas ļāva mums ātri sagatavot un iesniegt dažādus dokumentus mūsu sadarbības partneriem. Dažreiz Jans pārstāvēja mūsu departamentu arī dažādās sanāksmēs, kad pats nebiju klāt. Viņš bija pilnvērtīgs mūsu departamenta loceklis un, galvenais, ar NATO virsnieka reputāciju.

1. NBS Apvienotā štāba Ģeometeoinformācijas pārvaldes un Zemessardzes 31. Aizsardzībai no masu iznīcināšanas ieročiem bataljona karavīri Ainis Ločmelis un Aleksejs Solovjovs uzpilda un palaiž meteonovērošanas zondi 2010. gada 15. jūnijā /3/
2. Ģeometeoinformācijas pārvaldes speciālisti Gatis Blumbergs un Andris Kivlenieks topogrāfisko karšu lauka apsekošanas ekspedīcijā 2004. gada jūnijā /3/

Es jau sen meklēju variantus NBS plānošanas sistēmai. Kad Jans parādīja Norvēģijas bruņoto spēku attīstības plānošanas sistēmu, sapratu, ka tas ir sen meklētais variants. Tajā ietilpa trīs līmeņu plāni: ilgtermiņa, vidējā un viena gada plāni. Mēs arī izveidojām tādu sistēmu. Dažu mēnešu laikā izstrādājām NBS operatīvo koncepciju un NBS ilgtermiņa 12 gadu attīstības plānu. Tad vēl tapa NBS vienību attīstības plāni. Kopumā tā bija skaidri pārskatāma NBS plānošanas sistēma. Mums paveicās, ka Aizsardzības ministrijā par padomnieci strādāja kāda Lielbritānijas finansiste, kas labi izprata „Rīcības plāna dalībai NATO" izstrādes gaitu.

Bija jau labi, ka Aizsardzības ministrijā par padomniekiem strādāja amerikāņu latvieši, kas centās palīdzēt. Sevišķi daudz un produktīvi strādāja Māris Krasts. Māris daudz palīdzēja „Rīcības plāna dalībai NATO" izstrādē, it sevišķi pirmā šī dokumenta sagatavošanā. Viņš bija Aizsardzības ministra padomnieks, kuru ministrijā uzklausīja. Viņš bija arī autoritāte karavīriem, un pavisam noteikti arī manā skatījumā. Kad ministrs bija norīkojis atbildīgos (Māri Krastu, Jāni Sārtu un mani) minētā plāna ar pielikumiem pabeigšanai, darbs sāka ritēt veiksmīgāk. Mums, trim cilvēkiem, savā starpā bija vienkāršāk vienoties gan par plāna formu, gan saturu. Dokumenti tika veiksmīgi sagatavoti un galvenais – tika organizēta šo plānu izpilde."

2003. gada laikā tika veikta četru NBS līmeņa mācību plānošana un vadība: „Centrs–2003", „Līcis–2003", „Vidzeme–2003" un „Signāls–2003".

2011. gada oktobrī departaments vadīja mācību vingrinājumu „Kristaps–2011", kura darbība tika organizēta visā Latvijas teritorijā ar mērķi trenēt NBS vienību štābus, veikt darbības krīzes situācijās un veikt sadarbību ar civilajām struktūrām.

Departaments divu gadu garumā sagatavoja un vadīja 2014. gada maija NBS apvienotās mācības „Namejs–2014". Par to norisi pulkvedis Didzis Nestro:

„Mācības sākām plānot jau 2012. gadā, vingrinājums praktiski notika plašā teritorijā – Rīgā, Baltijas jūras piekrastē pie Liepājas un Ventspils, Ādažu poligonā, Garkalnes novadā un Zaķumuižā. Tika izvērsti NBS Apvienotā štāba un Sauszemes spēku brigādes komandpunkti, praktiskajā darbībā tika iesaistīti vairāk kā 2000 karavīru un zemessargu. Darbojās divi izvērsti kājnieku bataljoni un Jūras spēku taktiskā grupa – štāba un apgādes kuģis „Virsaitis", pretmīnu kuģi „Viesturs" un „Tālivaldis", patruļkuģi „Skrunda" un „Jelgava". Nosacīto pretinieku tēloja kuģi „Varonis" un „Astra". Mācību laikā gaisa atbalstu sniedza mūsu Gaisa spēku helikopteri un Igaunijā Emari aviācijas bāzē izvietotie Dānijas iznīcinātāji. Nosacītā pretinieka lomās bija ASV bezpilota lidaparāti. Mācību praktiskajā norisē tika iesaistītas arī Valsts robežsardzes vienības un Valsts policija. Kopējais mācību „Namejs–2014" koncepts bija aizsardzības operācijas īstenošana valsts līmenī. Pēdējos gados tā bija lielākā NBS mācību operācija. Tagad mēs ieejam četru gadu ciklā – nākošās apjomīgās NBS mācības „Namejs" notiks 2018. gadā."

Apjomīgākās militārās mācībās „Namejs–2018" Latvijas teritorijā kopš valsts neatkarības atjaunošanas notika 2018. gadā no 20. augusta līdz 2. septembrim, 36 novados. Kopumā tajās piedalījās vairāk kā 10360 karavīru no Latvijas un 11 ārvalstīm. No visa iesaistītā personāla kopskaita 90 % pārstāvēja Latviju. Pirmo reizi praksē tika īstenoti divi uzdevumi – pārbaudīt NBS sadarbību ar Valsts policiju un Valsts robežsardzi. Tika testēta arī Latvijas tautsaimniecī- bas resursu mobilizācijas spēja. Aktīvākās mācību fāzes notika Rīgas tuvumā, pie Liepājas, Ventspils, Valmieras, Jēkabpils un Daugavpils.

NBS komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš pēc vingrinājuma „Namejs–2018" noslēguma:

„Arī šo mācību rezultāti skaidri parāda, ka mums ir izveidota sistēma, kas pilnībā gatava nodrošināt Latvijas valsts aizsardzību. Mācībās izmantotais hibrīdscenārijs ļāva nodemonstrēt, ka gan mūsu bruņotie spēki, gan citu valstu struktūras un sabiedrotie ir gatavi strādāt šādā ļoti sarežģītā situācijā. Latvijas sabiedrība mūs atbalstīja ne tikai ar saviem privātīpašumiem un infrastruktūru, bet arī nodrošināja ar visu nepieciešamo informāciju par nosacītā pretinieka pārvietošanos un darbībām – viņiem nebija ne mazāko iespēju kaut ko izdarīt slepeni. Līdz ar to man nav nekādu šaubu par pilnīgu Latvijas sabiedrības atbalstu bruņotajiem spēkiem.

Vērtīga pieredze iegūta sadarbībā ar Valsts policiju un Valsts robežsardzi. Pēc scenārija tika modulēti civilie nemieri un uzbrukumi robežsargu posteņiem, kā arī nelegāla robežas šķērsošana un dažādas provokācijas.
Ar Valsts robežsardzi lielākoties sadarbojās Zemessardze un arī šeit, man jāuzsver, sadarbība bija lieliska. Zināmas problēmas visos starpresoru sadarbības gadījumos izraisīja izmantojamo tehnisko un sakaru līdzekļu savietojamība, taču uzdevumu izpildi tas nav ietekmējis. Zemessargi mācību laikā izpildīja tieši tādus pašus taktiskos uzdevumus kā regulārās vienības, turklāt darbojās visā Latvijas teritorijā.

Mācību laikā notika rezerves karavīru mobilizācija, to dalība vingrinājumā nebija apmierinoša – piedalījās tikai apmēram 50 % no apziņotajiem. „Namejs–2018" laikā dažādu uzdevumu izpildē tika iesaistītas 19 pašvaldības, valsts un privātās kompānijas. Pamatā šie uzdevumi bija saistīti ar transporta pakalpojumiem un fortifikācijas uzdevumu izpildi, un veikums bijis ļoti labā līmenī. Sadarbība ar sabiedrību notika daudz plašākā mērogā. Pirms mācībām bruņotie spēki noslēdza pāri par 500 līgumu ar privātpersonām par to īpašumā esošās infrastruktūras un zemju izmantošanu."

Mācību „Namejs–2018" norise Latvijas novados: Zemgalē aizkavēšanas un aizsardzības operācijā Vecumnieku novadā bija iesaistīta Sauszemes spēku Mehanizētā brigāde, Zemessardzes un Kanādas vadītā daudznacionālā kaujas grupa. Nosacītais pretinieks – Čehijas un Polijas bruņoto spēku karavīri ar kaujas tehniku un atbalsta ieročiem. Vecumniekos karavīri un zemessargi bija izvērsušies divos objektos, to aizstāvība bija vienību galvenais uzdevums. Uzbrukumu sākotnēji aizkavēja Mehanizētās kājnieku brigādes 1. mehanizētais kājnieku bataljons. Pēc tam objektu aizsardzību veica Studentu bataljona kaujas grupa kopā ar Kanādas vadīto daudznacionālo kaujas grupu.

Kurzemē, Skrundas novada poligonā „Mežaine" Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes 44. kājnieku bataljons, 45. nodrošinājuma bataljons, 51. kājnieku bataljons un 52. kaujas atbalsta bataljons veica aizkavēšanas un aizsardzības operāciju. Savukārt Zemessardzes 46. kājnieku bataljons aizsargājās Otaņķu mežā. Nosacītā pretinieka loma Kurzemē bija uzticēta Čehijas un Lietuvas karavīriem.

Latgalē galvenās darbības notika „Meža Mackeviču" poligonā, kur Zemessardzes 3. Latgales brigādes 32. kājnieku bataljons, 34. kājnieku bataljons un 35. kājnieku bataljons veidoja slēpņus un izcīnīja aizsardzības kauju. Savukārt brigādes 55. kājnieku bataljons un 56. nodrošinājuma bataljons kā vienota kaujas grupa darbojās Aknīstes un Neretas apkaimē.

Vidzemē un Ziemeļlatgalē Zemessardzes 2. Vidzemes brigādes vienības pirmo mācību aktivitāti veica kopā ar Valsts policiju – 22. kaujas nodrošinājuma bataljons atbalstīja policijas vienības civilo nemieru apspiešanā Valmierā. Pēc tam ninētais bataljons kopā ar 27. kājnieku bataljonu veica aizsardzības operācijas uz ceļa Smiltene–Gulbene, kā arī tuvākajās teritorijās. Valsts robežsardzi Apes–Viļakas–Šķilbēnu rajonā atbalstīja 25. kājnieku bataljons un 31. kājnieku bataljons. Pēc tam mācību noslēgumā 25. kājnieku bataljons kopā ar citām brigādes vienībām savā atbildības teritorijā Sinoles–Lejasciema, kā arī ceļa Smiltene-Gulbene rajonā veica aizsardzības kauju.

Mācībās piedalījās visi Jūras spēku kuģi un personāls. Pēc noteiktā scenārija darbība notika gan jūrā, gan arī ostās un piekrastē. Kurzemes piekrastē mācībās tika iesaistīti arī Lietuvas Jūras spēki. Mūsu Jūras spēki reaģēja uz modulētajiem vingrinājuma scenārijiem. Tika trenēti tie paši uzdevumi, kas vienmēr aktuāli Jūras spēkiem, tikai šogad tie notika lielākā mērogā. Mīnu kuģu eskadras komandieris komandkapteinis Gvido Ļaudups:

„Mācību laikā kuģi jūrā trenējās veikt dažādus uzdevumus lielākās un mazākās grupās, kā arī veikt individuālus uzdevumus, piemēram – mīnu meklēšanas operācijas. Mācību laikā cieši sadarbojāmies ar Liepājas pašvaldību, jo daļu mācību uzdevumu veicām Liepājas ostā, tai skaitā ūdenslīdēji veica iegremdēšanos un pārbaudīja ostas zemūdens stāvokli. Šādi uzdevumi ir noderīgi ne tikai mums, ber arī sniedz vērtīgu informāciju ostai un pašvaldībai.

Jūrā tika veikta kuģu ceļu un pieeju pārbaude ostām, kaujas šaušana pa peldošiem mērķiem. Mācību laikā mūsu kuģis atrada iepriekšējo karu mantojumu – jūras mīnu, kura tika iznīcināta. Liepājas ostā tika inscinēts uzbrukums

bāzei un kuģu mīnēšana, attiecīgi – darbībā iesaitījās mūsu ūdenslīdēji. Kuģu apkalpes mācību sākumā tika papildinātas ar mobilizētajiem rezerves karavīriem."

Gaisa spēki mācību „Namejs–2018" laikā veica plaša spektra darbības – sniedza atbalstu citiem NBS spēku veidiem, veica uzdevumus kopā ar Latvijā izvietoto daudznacionālo NATO spēku kaujas grupu, ar Zemessardzes 2. Vidzemes brigādes rotu, kura apsargā Aviācijas bāzi Lielvārdē, un Nodrošinājuma pavēlniecības 2. reģionālo nodrošinājuma centru. Pirmo reizi praktiski tika vingrināta Gaisa spēku atsevišķu vienību pārdislokācija uz citām pozīcijām.

NODROŠINĀJUMA DEPARTAMENTS (J–4)

Laika posmā no 1992. gada līdz 1995. gadam, J-4 departamenta funkcijas veica Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvalde. Šo trīs gadu laikā to vadīja Pauls Jākobsons, pulkvedis Jevgēnijs Bogdans un pulkvežleitnants Aleksandrs Svirskis. Pārvaldē kopā strādāja apmēram 50 cilvēku, kas pamatā bija civilpersonas. Šajā ļoti svarīgajā bruņoto spēku veidošanās sākuma posmā pārvaldes padotība tieši Aizsardzības ministrijas vadībai bija efektīvs risinājums – ministrs Tālavs Jundzis svarīgos jautājumos varēja risināt ātrāk un pacelt šīs problēmas Latvijas Ministru kabineta līmenī. 1995. gada janvārī izveidojoties NBS štābam, apgādes un nodrošinājuma funkcijas pārņēma J-4 departaments. Savukārt Bruņojuma un apgādes pārvalde savu darbību pilnībā izbeidza 1995. gada aprīlī, kad tika pabeigti darbi pie iesāktajiem iepirkumiem.

Minētā pārvalde trīs gadu laikā strādāja ar plaša spektra un apjoma iegādēm, ārvalstu palīdzības organizēšanu, objektu remontiem, īpašumu un dažādas tehnikas, kā arī ekipējuma pārņemšanu utt. Galvenie uzdevumi bija klasiskie šādos apstākļos, kad pilnīgi no jauna ir jāveido valsts bruņotie spēki – karavīru apģērbšana, izvietošana, pabarošana, medicīniskā aprūpe, apbruņojuma, autotransporta, dažāda ekipējuma un degvielas iegāde, ēku sagatavošana ekspluatācijai, tehnikas remonts, attiecīgo finanšu plānu un iepirkumu dokumentācijas sastādīšana.

AUTOTRANSPORTA NODROŠINĀŠANA

Līdzīgi kā ieroču jomā, problēma pirmajos gados tika atrisināta daļēji. Kopējā situācija autotransporta jomā 1995. gada sākumā – ierindā bija 46 % no nepieciešamajām tehnikas vienībām, savukārt 60 % no šīm automašīnām tobrīd bija beidzies ekspluatācijas laiks.

Aizsardzības spēku pirmais auto parks:

- saņemts kā dāvinājums no Vācijas, Zviedrijas un Francijas – 261 automašīna,
- pārņemts no bijušās Padomju Latvijas paramilitārajām struktūrām, valsts rezervēm, civilās aizsardzības, kolhoziem – 161 automašīna,
- nopirkts Latvijā par Aizsardzības ministrijas budžeta līdzekļiem no valsts iestādēm, firmām, Krievijas armijas – 98 automašīna.

Salīdzinājumam – Zemessardzes autoparks 1993. gada martā: kopā 213 tehnikas vienības, t.sk. – 131 vieglā automašīna, 41 apvidus automašīna, 29 kravas automašīnas, 11 speciālās automašīnas, kā arī viena BRDM tipa bruņu mašīna.

Kopā Aizsardzības spēkos uz 1994. gada 1. janvāri - 520 dažāda tipa automašīnas. Sarakstā nav iekļautas 60 tehnikas vienības, kuras atradās Aizsardzības ministrijas auto bāzes uzskaitē un Nacionālās aizsardzības akadēmijas 11 automašīnas. Ārpus saraksta ir arī 13 no Zviedrijas un 2 no Polijas kā dāvinājums saņemtās riteņu bruņu mašīnas, kuras Latvija saņēma bez apbruņojuma un sakaru ierīcēm. Minētā Zviedrijas ražojuma bruņu tehnika pēc neilga laika tika nodota lekšlietu ministrijai. Vērtīgākie sūtījumi tika saņemti 1992. gada decembrī un 1993. gada jūnijā no Vācijas – attiecīgi 95 un 90 automašīnas. Atvaļinātais virsseržants Jānis Bitenieks par šīs tehnikas sagatavošanu transportēšanai uz Latviju:

Gadu gaitā J–3 departamentu vadījuši:

Aivars Galviņš, Vitālijs Liepiņš, Vitauts Mihalovskis, Oļegs Krauja, Andis Dilāns, Normunds Aleksis, Vilis Bauska, Ēriks Naglis (divus laika periodus), Imants Ziediņš, Didzis Nestro (pirmajā laika periodā), Gunārs Kauliņš. Patreiz departamenta priekšnieks ir pulkvedis Didzis Nestro.

„Esmu dzimis Liepājā 1959. gadā. Padomju armijā obligāto militāro dienestu izgāju auto daļā, šo karaspēka veidu pārzināju labi. Vēlāk, no 1992. gada divus gadus dienēju 6. Liepājas robežsargu bataljonā kā autotransporta nodaļas priekšnieks. Ieviesu kārtību, lai katra automašīna ir piestiprināta konkrētam karavīram, lai tehnika neiet „no rokas uz roku". Pirms tam strādāju Liepājas autobusu parkā. Mani dienestā uzaicināja bataljona komandieris Armands Pauris, kuru kā liepājnieks pazinu jau agrāk. Viņš bija atbraucis uz autobusu parku un aicināja vīrus stāties robežsargos.

Desmit vīri no dažādām Robežsargu brigādes vienībām ar jaunu mikroautobusu „Latvija" 1992. gada oktobrī devāmies uz Vāciju un strādājām mēnesi kara bāzē 70 km attālumā no Rostokas. Gatavoties jau sākām vasarā, bet izbraukšanu atlika. Vācijas armijas bāzē atlasījām no konservācijā esošajām bijušās Vācijas Demokrātiskās Republikas armijas tehnikas parka labākās automašīnas, uz vietas tās remontējām un mainījām nepieciešamās detaļas. Strādājām civilajās darba drēbēs, jo pēc Vācijas tā laika noteikumiem Latvijas armijas formu mēs nedrīkstējām uzvilkt. Vācu karavīri mums palīdzēja ar rezerves daļām, kuras gan uz Latviju mums līdzi nedeva. Kopā atlasījām un sagatavojām ceļam uz Latviju 95 automašīnas – „UAZ" tipa apvidus džipus, kā arī smagās automašīnas „IFA" un „Robur" ar piekabēm. Šajā partijā ietilpa arī lauka virtuves un ģeneratori. Visu tehniku ar saviem spēkiem nogādājām uz Rostokas ostu. Pēc tam, 1992. gada decembrī prāmis to atveda uz Rīgas ostu. Mans Liepājas bataljons no šī veduma saņēma divus „UAZ" džipus un citu tehniku."

Divu gadu laikā situācija autotransporta jomā uzlabojās nedaudz – 1996. gadā NBS regulārajās vienībās (bez Zemessardzes) kopā bija 606 transporta automašīnas un 130 speciālās automašīnas. No 1997. gada 7. janvāra, kad Robežsardzes vienības pārgāja lekšlietu ministrijas pakļautībā, NBS autoparks samazinājās par 232 tehnikas vienībām.

1996. gada augustā NBS auto parku papildināja 160 ASV ražotās „Chevrolet" apvidus automašīnas, kuras Rīgas ostā tika atgādātas ar kuģi no Vācijas. Tām bija divas modifikācijas – personāla un dažādu kravu pārvadāšanai. 1997. gada augustā NBS saņēma lielāko automašīnu dāvinājumu – 250 vieglās apvidus automašīnas „Volksvagen Iltis" no Vācijas Aizsardzības ministrijas, kuru vērtība bija 430000 LVL. Dāvinājums tika nodots Zemessardzes, Jūras spēku un Gaisa spēku vienībām.

PAR ABRUŅOJUMU

Ļoti aktuāla problēma mūsu bruņoto spēku izveides sākuma posmā. Daudzas valstis apbruņojumu mums nevēlējās pārdot, un neliels skaits vieglo kājnieku ieroču tika saņemts kā dāvinājums no Polijas: 23 ložmetēji, 20 prettanku granātmetēji, 5 mīnmetēji, 611 mašīnpistoles, 143 416 patronas. No bijušās Padomju Latvijas VDK arsenāla Aizsardzības spēki, Zemessardze un Drošības dienests 1991. gada nogalē un 1992. gada sākumā saņēma vairākus simtus AK-74 trieciensauteņu, kā arī dažus desmitus rokas ložmetējus RPK-74 un granātmetējus RPG-7. Ar šo nelielo ieroču daudzumu tika apbruņotas daudzās objektu sardzes, kā arī vienību operatīvās grupas. Ieroču iegādes darbības līdz NBS izveidei Aizsardzības ministrija un Zemessardze iespēju robežās savstarpēji koordinēja. Lielākās AK tipa trieciensauteņu partijas šajā laika periodā tika nopirktas no Čehoslovākijas un Rumānijas.

Vieglo kājnieku ieroču skaits pirms NBS izveides: Aizsardzības spēki - 6128 un Zemessardze - 5553.

(P. S. – dotā informācija par ieročiem: rokas ložmetēju, trieciensauteņu un karabīņu kopskaits; dati par Aizsardzības spēkiem pēc situācijas 1993. gada augustā, dati par Zemessardzi uz 1994. gada augustu)

Pie salīdzinošās statistikas jāprecizē vairākas svarīgas lietas, jo kopējais ieroču skaits tomēr ir apjomīgs. Tomēr ložmetēju un snaipera šauteņu skaita īpatsvars attiecībā pret visu minēto bruņojumu bija niecīgs. Tas pats jāsaka par prettanku granātmetējiem, kuri gan salīdzinoši bija vairāk. Tobrīd katram ierocim nebija arī pilnībā nodrošināta pilna kaujas komplekta munīcijas deva.

Lai vismaz daļēji uzlabotu situāciju apbruņojuma jomā, Aizsardzības ministrija 1995. gada 27. novembrī slēdza līgumu ar Slovākijas Republikas firmu „Katrim Stella". Ministru Kabinets apstiprināja minēto darījumu ar galvojumu 3 900 000 USD apmērā. Diemžēl apjomīgais projekts (50 lielkalibra ložmetēji, 400 prettanku granātmetēji, 5830 AK tipa trieciensautenes, munīcija, 16260 rokas granātas) savu mērķi nesasniedza, jo firmas „Katrim Stella" iepriekšējā darbība tika izpētīta paviršī. Negatīvie signāli no Slovākijas Republikas valdības palika bez ievērības. Pilnībā visi piegādes termiņi netika izpildīti, un ar nokavēšanos tika saņemta tikai daļa no paredzētā apbruņojuma apjoma, no kura, pēc tā novērtēšanas Latvijā, zināms daudzums ieroču izrādījās kaujai nederīgi. Latvijas Ministru Kabinets 1996. gada 10. septembrī atsauca savu galvojumu, un valstij tieši finanšu zaudējumi netika radīti. Diemžēl tika zaudēts dārgais laiks un izšķērdēts cilvēku darba resurss vismaz gada garumā. Neviens tagad nespēs novērtēt neveiksmīgā darījuma radītos morālos zaudējumus, jo nemitīgie solījumi par jaunu ieroču iegādi karavīrus jau bija krietni nogurdinājuši.

MEDICĪNAS DIENESTU IEKĀRTAS UN APRĪKOJUMS

Šajā jomā ārvalstu palīdzība jānovērtē kā ļoti ievērojama. Laika periodā no 1992. gada līdz 1994. gadam Francija piegādāja medicīniskās aprūpes komplektu bataljona apmērā un medikamentus, Vācija – medicīnas instrumentus un medikamentus, ASV – zobārstniecības instrumentus, Zviedrija – medicīnisko aparatūru un instrumentus, Dānija – medikamentus un medicīnas instrumentus. Vienību mediķiem darba organizēšanā tolaik krietni palīdzēja pulkveža Pētera Brūvera 1994. gada martā izdotais darbs „Bataljona ārsta rokasgrāmata".

PERSONĀLA APGĀDE AR FORMAS TĒRPIEM UN APAVIEM

Viena no smagākajām problēmām bruņoto spēku izveides sākumā. Latvijas firmām trūka nepieciešamās pieredzes, kā arī attiecīga izturīga auduma nepieciešamais apjoms. Pašmāju ražotajai produkcijai kliboja kvalitāte, karavīru cepures tika ražotas Lietuvā, Kauņas rūpnīcā. Situācija ievērojami uzlabojās 1993. gadā, kad no Zviedrijā ražotā auduma sērijveidā Latvijā sāka šūt izturīgas lauka formas. Kopā šajā gadā tika uzšūti 14108 ziemas formas komplekti, 2836 ikdienas formas tērpi, kas atbilda plānotajiem darbiem šajā jomā. 1993. gadā par 65 % no paredzētā izdevās apgādāt karavīrus ar ziemas cepurēm un zeķēm. Karavīru puszābaki tika pirkti no dažādām formām un valstīm. Galvenā problēma bija apavu kvalitāte, jo trūcīgā budžeta ietvaros tika iegādāta pati lētākā produkcija. Situācija nedaudz stabilizējās jau pēc NBS izveidošanas. Šajā laikā daudzi virsdienesta karavīri apavus pirka par savu naudu, bet valsts izsniegtos puszābakus atdeva obligātā dienesta kareivjiem.

Sarežģītajā finanšu situācijā ievērojams atbalsts bija Zviedrijas, Vācijas un Francijas humānās palīdzības sūtījumi. Īpaši jūtami tas atviegloja situāciju ar karavīru zābakiem. Salīdzinoši, par Aizsardzības ministrijas budžeta līdzekļiem no 1992. gada līdz 1993. gada augustam tika iegādāti 11 213 minētā veida apavi, un no ārvalstīm šajā laikā tika atsūtīti 15 890 zābaku. Lielāko apjomu piegādāja Zviedrija un Vācija, mazākā daudzumā – Norvēģija, Francija un Polija.

Salīdzinoši, Zviedrija bija dāsnākā sponsore – minētajā laika posmā viņa dāvināja Latvijas Aizsardzības spēkiem 10 000 karavīru metāla ķiveres, 10 031 sapieru lāpstiņu, 10 000 kareivju katliņus, kā arī 1750 tik nepieciešamos datorus un kopēšanas iekārtas vienību štābu aprīkošanai. Šajā laikā vairākās jomās tikai ārvalstis vismaz daļēji nodrošināja mūsu karavīru vajadzības – tika dāvinātas 34 ūdens cisternas, 18 saldējamās kameras produktiem un 29 dīzeļģeneratori. Latvija tolaik minēto ekipējumu nespēja iegādāties. Arī lauka mācībās karavīriem tik nepieciešamās pārvietojamās virtuves mēs vairāk saņēmām kā palīdzību no ārzemēm – kopā 58, bet paši pirkām 55.

Vērtīgākie ārvalstu dāvinājumi laika posmā no 1992. gada līdz 1994. gadam bija no Vācijas saņemtās divas lidmašīnas L-410, kuru kopējā vērtība tolaik bija 274 650 LVL.

NBS NODROŠINĀJUMA UN APGĀDES SISTĒMA NO 1995. GADA LĪDZ MŪSDIENĀM

ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra vadītās darba grupas NBS nodrošinājuma un apgādes sistēmas novērtējums 1998. gadā:

„Apgādes un infrastruktūras sfērā galvenais uzsvars tiek likts uz Rietumvalstu lietoto armijas iekārtu ziedojumiem Latvijai. Komplektēšanas programmas no valsts budžeta netiek finansētas. Tiesa, Aizsardzības ministrija ir sākusi pievērst uzmanību problēmām, kas saistītas ar bruņoto spēku modernizāciju, lai sasniegtu savietojamību ar NATO standartiem.

Visas komplektēšanas prasības netiek arī pienācīgi dokumentētas un novērtētas. Neviena no deklarētajām militārajām problēmām līdz šim nav tikusi pilnībā finansēta, daudzas no tām vispār nav saņēmušas nekādu finansējumu no valsts budžeta.

Pašreizējā budžeta ietvaros aizsardzības apgādes plāni vispār nav realizējami. Apgādes sfērā 1997. – 1998. gadā ir jānodrošina trūkstošā ekipējuma iegāde saskaņā ar NBS attīstības plānu 1997. – 2001. gadam, un, lai nodrošinātu savietojamību ar NATO standartiem, īpaši sakaru jomā. Apgādes politikai jābūt vērstai uz tuvās darbības un vieglo prettanku ieroču, vidējās distances vadāmo prettanku ieroču, zemā līmeņa pretgaisa ieroču, vieglo un vidējo mīnmetēju, kā arī atbilstošas munīcijas iegādi, jo smagie ieroči un bruņojums šobrīd būtu vērtējams kā pārāk sarežģīts un dārgs. Tāpat Latvijai ir jāpievērš uzmanība vieglo ieroču un sakaru sistēmas nodrošinājumam, vienību mobilitātes un personāla drošības veicināšanai.

Viskritiskākais ir ievērojams finansējuma trūkums degvielai, rezerves daļām un apgādei, kā rezultātā vienības nav spējīgas attīstīt nepieciešamo infrastruktūru un atjaunot ekipējumu. Kopumā, apgādes un militārās infrastruktūras jomā vajadzētu attīstīt bruņoto spēku apgādes atbalsta spējas, gan centralizējot militārās apgādes sistēmu, gan stiprinot tās drošumu. Vienam no primāriem mērķiem būtu jābūt tādam atbalsta nodrošinājumam, kas būtu salīdzināms ar rietumvalstu analogiem. Piegāžu sistēmai un noliktavu tīklam ir jānodrošina efektīva munīcijas, pārtikas, ekipējuma un citu materiālu uzglabāšana, kā arī tā savlaicīga nogādāšana vajadzīgajā vietā. Tāpat bruņoto spēku personālsastāvs ir jādrošina ar pienācīgu medicīnas aprūpi.

Militārā infrastruktūra ir jāattīsta tā, lai būtu iespējams sniegt reālu atbalstu nacionālās aizsardzības operācijām, ir jāmodernizē un jāstandartizē pēc NATO parauga visas komandas, kontroles, sakaru un datorsistēmas. Visai datorizētajai infrastruktūrai ir jābūt ar augstu drošības pakāpi."

1999. gadā NBS no ASV saņēma 64 ložmetējus un karavīru individuālo ekipējumu par kopējo vērtību 265 602 LVL.

2000. gadā tika iepirkta tikai viena ieroču partija – Militārās policijas vajadzībām darbībai Kosovā NBS iegādājās MP-5 sistēmas mašīnpistoles.

No Polijas 2003. gadā tika saņemtas 10 PTS amfībijas, 5 uz tanka bāzes pārvietojamie inženieru tilti, 104 prettanku granātmetēji RPG-76 un 30 prettanku granātmetēji RPG-7.

No 2003. gada janvāra par NBS standarta trieciensauteni tika noteikts Zviedrijā ražotais ierocis AK-4 (7,62 mm). Kopā no 2001. līdz 2003. gadam NBS no Zviedrijas saņēma 15 000 minētās sistēmas trieciensautenes.

2005. gadā tika organizēts NBS ieroču dāvinājums Irākas armijai, pamatā tās bija AK sistēmas trieciensautenes un RPG-7 prettanku granātmetēji.

2006. gadā bruņojuma un munīcijas iegādei tika iedalīti 15 000 017 LVL. Karavīri šajā gadā saņēma pirmās Vācijā ražotās trieciensautenes G-36.

Valsts ekonomiskās krīzes apstākļos 2009. gadā apjomīgs darbs tika ieguldīts dažādu NBS vienību pārvietošanas plāna sagatavošanā un realizēšanā. Tas bija jādara, jo NBS budžets tika ievērojami samazināts. Izmaiņas skāra Rīgā, Ādažos, Rēzeknē, Liepājā un Alūksnē izvietotās vienības. Zemessardze zaudēja vairāku gadu laikā izveidotos desmit rotu atbalsta punktus visā Latvijas teritorijā.

Par NBS vienību apgādi ar sausās pārtikas pakām stāsta J–4 departamenta kapteine Ingrīda Eidiņa–Mežsēta:

„Sausās pārtikas pakas mūsu armijā parādījās 2006. gadā, kad Rīgā notika NATO samits. Toreiz pakas tika iepirktas no lietuviešiem. Pirms tam tās tika organizētas NBS vienību virtuvēs, liekot plastmasas maisiņos maizi, speķi un citus labumus. Tikai kopš 2008. gada sausās uzturdevas iegāde ir regulārs iepirkums, kam tiek piešķirti naudas līdzekļi. Kopš tā laika armijas pārtikas paku saturs un izskats sāka atgādināt pie citu valstu kolēģiem iepazīto un baudīto. Gadu gaitā mūsu sausās pārtikas pakas pakāpeniski tika mainītas un pilnveidotas. Pašreiz tās ir līdzvērtīgas citu valstu identiskiem ražojumiem.

Mūsu departamenta cilvēki regulāri sazinās ar komandieriem, lai noskaidrotu viedokļus un ieteikumus par ēdienu un tā lietošanas ērtumu, tomēr mēs cenšamies arī nepastarpināti uzklausīt karavīru viedokli – gan personīgi runājot, gan lasot viņu komentārus internetā. Daudzi karavīru ieteikumi ir ļoti konstruktīvi un noderīgi. Tomēr vēl daudziem karavīriem ideālais sausās pārtikas devas variants ir amerikāņu ražojums. Nenoliedzami, ASV ražotās pārtikas pakas funkcionālajā un iepakojuma jomā ir perfektas, bet amerikāņu pārtikā ir ļoti daudz konservantu. Mūsu pārtikas paku saturs patiesi var lepoties ar dabisku izcelsmi un minimālu konservantu daudzumu. Turklāt to palīdzējuši izstrādāt zinātnieki, kas kā ļoti būtisku faktoru izvirzījuši karavīra veselību.

Deviņu dažādu konservu saturu, kas pieejami mūsu sausajās pārtikas pakās, un rudzu maizes recepti īpaši Latvijas karavīriem izstrādājuši zinātnieki no Latvijas Lauksaimniecības Universitātes. Ap 2008. gadu reti kāds no Latvijas uzņēmējiem gribēja ar mums sadarboties. Tagad tā ir kļuvusi tā kā par modes lietu un uzņēmēji pat konkurē savā starpā, lai varētu iegūt tiesības apgādāt mūsu karavīrus. Arī tas ir veids, kā paust savu patriotismu.

Viena sausās pārtikas deva paredzēta vienai ēdienreizei, tā nodrošina ap 2200 kilokaloriju, tātad gandrīz pilnu vīrieša dienas normu. Pārtikas paku kvalitāte saglabājas nemainīgi augsta pat pie lielām temperatūras svārstībām robežās no –20 līdz +34 grādiem. Pārtikas paku derīguma termiņš ir divi gadi. Par apjomiem – tie pieaug ik gadu, 2016. gadā NBS vajadzībām iepirkām 63 000 pārtikas pakas."

Par militārās medicīnas jomas izaicinājumiem mūsdienās, kā arī nākotnes vīziju stasta J–4 departamenta Medicīnas pārvaldes priekšnieks pulkvežleitnants Normunds Vaivads:

„Amatā esmu no 2015. gada decembra. Mans tēvs dienēja no 1991. gada, Zemessardzes 14. bataljonā, un jau no jaunības dienām gāju viņam līdzi uz lauka mācībām un darbojos. Tam sekoja studijas Medicīnas akadēmijā, pirms tam biju beidzis Rīgas 4. medicīnas skolu.1999. gadā pabeidzu virsnieka speciālista kursus, uzsāku dienestu NBS militārās medicīnas jomā. Pirms nonācu Apvienotajā štābā, mans lielākais darbs bija jaunā Ādažu medicīnas centra iekārtošana.

Šobrīd un nākotnē uz lietām es skatos sistēmiski. Līdz 2014. gadam mūsu militārā medicīna bija pakārtota NBS karavīru nosūtīšanai uz NATO misijām divas reizes gadā. Budžeta iespējas pirms gadiem četriem bija ierobežotas. Sākot no 2014. gada, pēc Velsas un Varšavas NATO samitu lēmumiem mums ir jauni izaicinājumi – tā ir teritoriālā aizsardzība, ko mēs īstenojam kopā ar sabiedrotajiem. Tagad bez Sauszemes spēku brigādes mēs attīstam arī četras Zemessardzes brigādes. Tas attiecas arī uz medicīnas nodrošinājumu. Tagad daudz darba veltam tehniskajām specifikācijām un dažādām iegādēm. Pēdējos divos gados NBS mediķi ir izstrādājuši Medicīnas nodrošinājuma ilgtermiņa plānu. Visādā ziņā, pašlaik esam precīzi apzinājuši, ko un kādos daudzumos mums vajag – tas ir pamatīgs darbs. Ir nostiprinājusies sadarbība ar veselības ministriju un Neatliekamās medicīnas palīdzības dienestu.

Papildus optimismu raisa tas, ka arī Veselības ministrija atzīst – pusotra gada laikā mēs esam izdarījuši vairāk nekā iepriekšējos 20 gados. Praktiski, 2017. gadā vingrinājām cietušo evakuācijas procedūras kopā ar NBS vienībām, Lielvārdē dislocētajiem ASV helikopteriem un Neatliekamās medicīnas palīdzības dienestu. Milzīgās intereses dēļ par Zemessardzi ir mainīti normatīvie akti, kas ļauj arī zemessargiem kļūt par pilnībā līdzvērtīgiem mūsu profesionālajiem karavīriem – ievainoto un cietušo glābējiem.

Īpaši jāpiemin situācija ar individuālajām medicīnas paketēm. Tās ir trīs veidu. Pasaules līmeņa kvalitātes OLAES paketes ir iepirktas visiem un izsniegtas vienībām, bet to lietojums ir saistīts ar šautu brūču un citu būtisku traumu gadījumiem – tās nav domātas sadzīves situācijām. Un tad mums ir iepriekšējos gados ar humāno palīdzību saņemtie pārsēji, kuri tiek lietoti mācību nolūkos. Vēl ir arī paplašinātās pirmās medicīniskās palīdzības komplekti, kurus agrāk karavīriem izsniedza pirms došanās ārvalstu misijās. Tagad tās izsniedz visiem Sauszemes un Zemessardzes cilvēkiem pēc paplašinātā pirmās palīdzības kursa apgūšanas.

Profesionālu mediķu jomā Zemessardzē gan ir milzīgs iztrūkums, iemesli tam meklējami pēckrīzes laikā, kad daļu amatu likvidēja. Daudzi aizgāja paši – labākas dzīves meklējumos. Tagad atgriežamies pie tā, lai katrai brigādei būtu sava medicīnas struktūrvienība ar saviem mediķiem. Dodamies uz mācību iestādēm un popularizējam NBS. Jāteic, ka interese un atsaucība ir liela – mūsu Rekrutēšanas un atlases centrā katru gadu ierodas ap desmit ārstiem.

Viens no nākotnes izaicinājumiem ir sadarbība Baltijas valstu līmenī, lai mēs spētu izveidot kopējas vienības. Lai gan esam kaimiņi, tomēr ekipējums un darbības struktūra visām trim valstīm būtiski atšķiras. Tomēr mēs nākotnē tuvināsimies, vismaz būtiskākajās procedūrās."

Departamentu vadījuši:
pulkvežleitnants Māris Jurdžs, pulkvedis Alfrēds Buls, pulkvedis Ivo Magiļnijs, pulkvedis Ainārs Ozoliņš, pulkvežleitnants Sandris Brālēns, pulkvedis Igors Kalnačs un pulkvedis Vilis Bauska.
Patreiz J–4 departamentu vada pulkvežleitnants Kaspars Miezītis.

SAKARU DEPARTAMENTS (J–6)

Departamentu vadījuši: pulkvežleitnants Uldis Kauliņš, majors Hugo Duksis, pulkvedis Jānis Hofmanis, pulkvežleitnants Ēriks Plečkens, pulkvežleitnants Jānis Vunģis, pulkvežleitnants Armands Saltups, pulkvedis Egils Kupčs un pulkvežleitnants Edgars Einiks. Patreiz departamentu vada pulkvežleitnants Aleksandrs Holmanovs.

1993. gadā kā dāvinājums no Francijas tika saņemtas 180 radio stacijas un 10 to remonta komplekti. Dāvinātais ekipējums bija ražots pirms 40 gadiem, rācijām bija maza jauda, barošanas baterijām Latvijā nebija analoga. Kopumā viņas dienesta vajadzībām tika izmantotas retos gadījumos. Savukārt šajā laika posmā Aizsardzības ministrija iegādājās 588 radiostacijas. Zināmu skaits sakaru līdzekļu pirmās bruņoto spēku vienības saņēma no Latvijas civilās aizsardzības centra. Bez tam, kā humanitārā palīdzība no ārvalstīm minētajā laikā tika saņemtas 7 automašīnas ar iekārtotiem sakaru centriem. Lielākā problēma sakaru jomā tolaik bija radio staciju remonta darb- nīcu trūkums. Pašu spēkiem šīs sakaru ierīces remontēja Robežsargu brigādes štābā, Štāba bataljonā, Siguldas sakaru mācību centrā, Daugavpils un Jelgavas robežsargu bataljonos.

Sakaru tehnikas kopskaits Aizsardzības spēkos 1994. gada janvārī: kopā 784 radio stacijas (607 portatīvās, 142 mobilās, 35 stacionārās).

1995. gadā tika saņemts Dānijas dāvinājums – 1200 radiostacijas, kā arī 70 „Motorolas" radiostacijas Ludzas robežsargu bataljonam. Robežsargu brigādei tika nopirktas 300 civilā diapazona mobilās radiostacijas.

1996. gada augustā NBS sakaru speciālisti uzsāka dalību mācībās „Combined Endeavor", kuras tika organizētas Vācijā un Austrijā, NATO programmas „Partnerattiecības mieram" ietvaros. Pirmo mūsu virsnieku delegāciju vadīja NBS Štāba sakaru daļas priekšnieks majors Uldis Kauliņš. Par šo ikgadējo mācību norisi 2000. gadā stāsta kapteinis Ivo Baumgarts:

„Vingrinājumā Vācijā, Baumholderas poligonā piedalījās karavīri no 35 valstīm. Mūsu grupā bija astoņi sakaru speciālisti. Mācību mērķis bija pārbaudīt dažādu valstu sakaru sistēmu savstarpējo savietojamību, kā arī organizēt kopēju daudznacionālu sakaru tīklu. Pēc mācībām tika sagatavota pārbaudītās sakaru tehnikas datu bāze. Katrai valstij ierādītajā teritorijā bija iekārtots savs sakaru centrs. Tālākie korespondenti atradās Kazahstānā un Kanādā. Vācijā strādāju kopā ar kapteini Jāni Oskaru Vanagu, virsleitnantu Gunāru Sproģi, leitnantu Jāni Miķelsonu, leitnantu Miku Apini, virsnieka vietnieku Agri Sūngaili, kaprāli Ingu Raini, zemessargu Mārtiņu Ekmani. Jau trešo gadu Latvijai no mūsu valsts teritorijas sakarus nodrošināja Siguldas sakaru mācību centrs – to organizēja virsleitnants Egils Kupčs un leitnants Ilmārs Kašs. Tika iesaistīts arī personāls no Jūras spēkiem un Sauszemes spēkiem. Mēs izmantojām tādu tehniku, ar kuru mēs strādājam ikdienā. Salīdzinot mūsu tehniku ar attīstīto valstu sakaru tehnoloģijām, mēs nevaram lepoties. Vēl ļoti daudz jādara personāla apmācīšanā un modernu sakaru sistēmu ieviešanā."

ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra vadītās darba grupas 1998. gada NBS sakaru sistēmas novērtējums:

„Tāpat arī lielas rūpes sagādā sakaru kvalitāte, jo tie ir pilnīgi neefektīvi. Tomēr esošo sakaru sistēmu darbības rādiusā Latvijas vienības lauka apstākļos var operatīvi sadarboties ar NATO valstu vienībām. Atbilstošas sakaru sistēmas trūkums acīmredzami ierobežo iespēju panākt savietojamību ar NATO standartiem."

Kā redzams zemāk citētajos faktos, minētais ziņojums ievērojami veicināja moderna sakaru ekipējuma materiālās iegādes:

– 1998. gadā NBS sakaru sistēmas attīstībā tika ieguldīti 625 000 LVL un, attiecīgi, 1999. gada laikā – 1 528 000 LVL,
– 1999. gadā tika saņemtas pirmās ASV ražotās radiostacijas „Harrys".
Sakaru sistēmas modernizācija turpinājās arī turpmāk – 2004. gadā NBS sakaru sistēmas attīstībai tika iedalīti 4 568 000 LVL.
– 2005. gadā tika slēgts NBS Radiocentrs, kura funkcijas pārņēma NBS Apvienotā štāba komandcentrs, un NBS sakaru sistēmas attīstībai tika iedalīti 1 533 952 LVL.
– 2010. gadā NBS sakaru sistēmas attīstībai tika iedalīti 2 200 000 LVL.
– 2017. gadā tika saņemtas ASV ražotās radiostacijas „Harrys" 8 600 000 eiro vērtībā.

J–6 departamenta priekšnieks pulkvežleitnants Aleksandrs Holmanovs 2019. gada martā:

„Šogad mums ir daudz izaicinājumu, bet īpaši vēlos izcelt piecus galvenos rīcības virzienus:

1. Atbilstoši NBS attīstības plānam organizēt vienībās minimāli nepieciešamo individuālo un kolektīvo radiosakaru ekipējuma nodrošinājumu.
2. Sakaru tīkla izveide ar NBS karavīriem, kuri atrodas misijās ārvalstīs.
3. Radio monitoringa spējas pilnveidošana un elektroniskās karadarbības sākotnējas spējas izveide.
4. NBS informācijas sistēmu kiberdrošības spēju stiprināšana.
5. Sakaru skolas attīstība – darbs pie testēšanas laboratorijas un jaunu apmācību programmu izstrāde."

FINANŠU UN BUDŽETA PLĀNOŠANAS DEPARTAMENTS (J–8)

ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra vadītās darba grupas situācijas novērtējums NBS 1998. gadā:

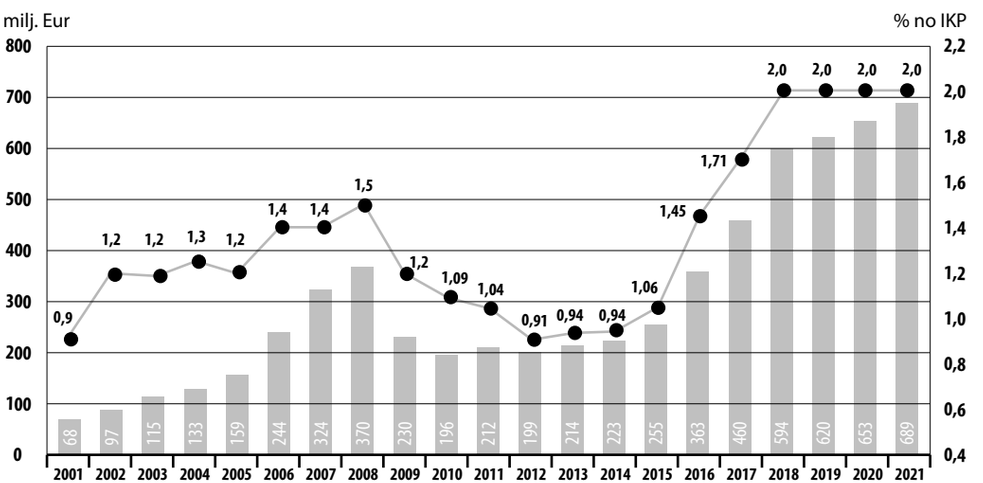
„Finansējuma trūkums padara maz ticamu un pat neiespējamu esošo nelielo aizsardzības spēju saglabāšanu. Aizsardzības nozares izdevumi līdz šim nav bijuši adekvāti izvirzītajām prasībām. 1998. gada Latvijas aizsardzības budžets 23 miljonu latu apjomā sasniedz tikai 0,67 % no IKP. Ar esošo finansējumu Latvijas nevar uzturēt pat tos aizsardzības spēkus, kas tai jau ir.

Kaut arī Latvija turpinās saņemt ārvalstu palīdzību bruņoto spēku veidošanai, ar ārzemju palīdzību vien nevar izveidot Latvijai nepieciešamos aizsardzības spēkus. Kopumā valsts aizsardzībai pieejamie resursi Latvijā neatbilst nozares prasībām, bet gada budžetu veido galvenokārt ekspluatācijas un personāla izmaksas. Arī 1997. gada aizsardzības budžetā praktiski nemaz netika paredzēti izdevumi ekipējuma iegādei, un šis apstāklis padarīja neiespējamu jebkādas apgādes sistēmas izveidi. Resursu trūkums ir aizkavējis arī Latvijas bruņoto spēku modernizāciju un pārstrukturēšanu. Jāpiemin arī atpalikusī atalgojuma sistēma, kas neparedz pat kompensāciju par ikgadējo inflāciju 9 % apmērā.

Lai arī valdība aizsardzības sfērai paredzējusi palielināt finansējumu, tomēr tas joprojām ir nepietiekošs, lai varētu efektīvi veikt valsts aizsardzību. Turklāt minētais līdzekļu trūkums var radīt grūtības uzturēt jau esošo līmeni Nacionālajos bruņotajos spēkos. Palielinot finansējumu, vispirms ir jānodrošina infrastruktūras uzturēšana un attīstība, ekipējuma iegāde, kā arī jāuzlabo karavīru, jūrnieku un lidotāju dzīves apstākļi. Ja šie soļi netiks sperti, Latvijas aizsardzības spējas turpmākajos gados ievērojami samazināsies. Pašreizējie un tuvākajam laikam paredzētie finanšu līdzekļi ir nepietiekami, tāpēc ir nepieciešams izveidot ilgtermiņa plānošanas un līdzekļu ieguldīšanas sistēmu. Tas nozīmē, ka Saeimai jāstrādā kopā ar aizsardzības struktūrām, nosakot iespējamos finansējuma līmeņus tuvāko gadu laikā."

Departamentu pārvaldi vadījuši: Lidija Dzene, Jānis Liniņš, Anita Bērziņa un Inese Šeškena.
Patreiz J–8 departamentu vada majore Dita Mežaka.

AIZSARDZĪBAS MINISTRIJAS BUDŽETA DINAMIKA 2001.– 2021.

Avots - Aizsardzības ministrijas arhīvs

PRESES DIENESTS

Par darbu ar sabiedrību un masu medijiem stāsta atvaļināts virsleitnants Uldis Davidovs:

„Šajā darbā bruņotajos spēkos strādāju ilgu laika periodu – kopā 15 gadus, tagad turpinu palīdzēt kolēģiem kā ārštata darbinieks. Nāku no Vilces pagasta puses, esmu dzimis 1964. gadā. Manā dzimtā ir bijuši vairāki karavīri – mātes abi brāļi karoja latviešu leģionā, mans vectēvs no tēva puses dienēja padomju armijā. Strādāt šajā specifiskajā jomā 1993. gadā mani aicināja Zemessardzes sabiedrisko attiecību vadītājs Andris Šmarovs. Sāku savu darbu Zemessardzes štābā kā jauns leitnants – preses virsnieks, citās bruņoto spēku struktūrās šāda amata nebija. Atklāti jāatzīst - tolaik šī joma reāli bija „bērnu autiņos". Attiecīgās pieredzes un zināšanu iztrūka, mācījos daudzas lietas no kolēģiem civilajā vidē, ļoti noderīgi bija ASV armijas speciālistu rīkotie kursi preses virsniekiem. Lēnām krājās pieredze, iepazinu mūsu vienības un karavīrus. Pret Zemessardzi tad bija liela pretdarbība, daudzas lietas sabiedrībai bija pacietīgi jāskaidro. Daudz laika un enerģijas veltījām dažādu ārvalstu, īpaši Lielbritānijas, militārās palīdzības aktivitāšu atspoguļošanai. Tolaik ļoti aktīvi un efektīvi strādāja Zemessardzes videogrupa, kur ilgu laiku dienēja arī vecā latviešu strēlnieka Ēvalda Valtera dēls kapteinis Raits Valters. No Zemessardzes štāba 1995. gadā tiku pārcelts uz dažiem mēnešiem robežsargu struktūrā. Pēc tam, līdz 2009. gadam strādāju pie NBS vadības kā vecākais preses virsnieks. Sākumā biju pakļauts NBS štāba priekšniekam, pēc tam NBS komandierim.

Obligātais militārais dienests 90. gados Latvijā nebija populārs, tas negatīvi reducējās uz kopējo NBS popularitāti sabiedrības novērtējumā. Tomēr gadsimtu mijā cilvēku attieksme pret armiju sāka mainīties uz labo pusi. Soli pa solim mēs panācām šo pozitīvo lauzienu, tam ievērojami palīdzēja arī pieaugošā Rietumvalstu palīdzība. Diezgan savdabīga situācija izveidojās Latvijai iestājoties NATO 2004. gadā. Krieviski rakstošie un runājošie masu mediji sistemātiski pauda savu pozitīvo viedokli par mūsu bruņotajiem spēkiem, savukārt viņu attieksme pret NATO bija negatīva. Latviešu prese, televīzija un radio savukārt NBS bieži kritizēja un meklēja mūsu struktūrās dažādas negācijas, par NATO tika izteiktas tikai labas lietas un atziņas.

Pēc iestājas NATO un pāriešanas uz profesionālo militāro dienestu, situācija uzlabojās krietni uz labo pusi. Pieaugot militārajam budžetam un karavīriem saņemot jaunu tehniku, sabiedrības pozitīvā attieksme ievērojami pieauga, kas ir loģiski un saprotami. Ar gandarījumu atceros savu kopīgo darbu ar kolēģiem Jāni Podiņu, Airi Rikveili un Agniju Ozoliņu. Esmu gandarīts, jo varu vēl sniegt palīdzību mūsu bruņotajiem spēkiem un likt lietā savu pieredzi."

Atvaļinātais kapteinis Normunds Stafeckis par dienestu NBS preses virsnieka amatā:

„Pēc ilgstoša dienesta posma 11 gadu garumā Ādažu bāzē tiku iecelts Ulda Davidova amatā, kurš atvaļinājās no aktīvā militārā dienesta. Šajā laikā, kad NBS komandieri bija Gaidis Andrejs Zeibots, Juris Maklakovs, Raimonds Graube, darbā ar masu medijiem un sabiedrību ieviesām vairākus jauninājumus un inovatīvas lietas. Vienmēr pirmie aktīvi gājām pie preses ar savu stāstījumu. Dažādos starpgadījumos un negatīvos notikumos stāstījām kā pirmie, lai sabiedrībai nerastos viedoklis par to, ka kaut kas tiek slēpts. Izveidojām internetā NBS mājas lapu un tīmekļa vietni, kā arī mūsu bruņoto spēku vēstures laika grafiku. Sasniedzot maksimālo vecumu, no profesionālā dienesta atvaļinājos 2016. gadā."

KAPELĀNU DIENESTS

Kapelānu dienests savu darbību uzsāka 1993. gada 31. martā, kad Aizsardzības ministrija ar Latvijas Evaņģēliski luterisko baznīcu noslēdza sadarbības līgumu par karavīru garīgo aprūpi. Arī pirms tam garīdznieki piedalījās Aizsardzības spēku, Zemessardzes, Drošības dienesta ceremonijās un svinīgos pasākumos – gan zvēresta došanā, vienību karogu iesvētīšanā, organizējot iespēju apmeklēt dievnamus.

NBS Kapelānu dienesta virskapelāns Elmārs Pļaviņš:

„Mūsu uzdevums ir klātesamība un garīgais atbalsts karavīriem, gan viņu dienesta izpildes laikā, gan īpašos dzīves brīžos. Kapelāns ir līdzās karavīram abās dzīves pusēs, gan priecīgajā – laulībās, kristībās un citos nozīmīgos brīžos, gan arī sāpīgajā – slimībā, zaudējumā, šķiroties no tuviem ģimenes locekļiem un draugiem. Nozīmīgu izaugsmi Kapelānu dienestam ir devušas starptautiskās operācijas, kurās karavīriem ir bijis jāsastopas ar kara realitāti. Šajos apstākļos kapelāniem ir bijis nepieciešams kļūt par uzticības personām, par cilvēkiem, kuriem var izstāstīt savas bēdas, bailes, ar kuriem var dalīties pārdomās, sapņos un priekā. Kapelāna uzdevums ir ciešā sadarbībā ar virsniekiem un instruktoriem sekmēt, lai karavīrs būtu gan ārēji sagatavots, gan iekšēji stiprs. Kapelāni aicina karavīrus apzināties, ka dienestam ir divas puses un abas ir vienlīdz svarīgas. Latvijai ir nepieciešami stipri un fiziski labi sagatavoti karavīri, kas bezbailīgi stātos pretī ienaidniekam. Vienlaikus karavīriem ir jāapzinās, ka viņu spēks nav tikai ieročos, fiziskajā sagatavotībā, prasmēs un zināšanās. Tas ir spēks, kas sakņojas viņa vērtībās, ticībā Dievam un labās izvēlēs.

Esmu dzimis 1970. gadā Ogrē, kristības pamatus manī ielika jau vecmāmiņa. Rīgā apguvu dzelzceļa lokomotīves mašīnista profesiju. Obligātā dienesta laikā padomju armijā biju lidmašīnu tehniķis. Demobilizējos kā jaunākais seržants. Nolēmu savā dzīvē ar militārām lietām vairāk nesaistīties. Tomēr mans liktenis vēlāk izlēma savādāk. Tiku ordinēts par sludinātāju 1997. gadā un tad Skrīveros nodibināju pirmo baptistu draudzi, 1999. gadā kļuvu par mācītāju Ogrē. Pats savu kalpošanu NBS uzsāku 1997. gada 15. septembrī kā kapelāns Izlūkdesanta bataljonā Sužos. Mani kā jaunieti ar sportisku ievirzi, pamēģināt šo darbu uzaicināja toreizējais NBS virskapelāns Raimonds Locs. Man vajadzēja sevi pierādīt, jo daži uzskatīja, ka šeit izturēšu tikai mēnesi. Dzīvojot kopā ar karavīriem, skrienot, lecot no lidmašīnas ar izpletni un piedaloties mācībās, es sapratu, ka tas man patīk kā hobijs, turklāt karavīriem varu dot motivāciju, ka dzīve nav tikai karošana. Par mācītāju tiku ordinēts 2002. gadā.

Par kapelāna galveno darbības moto uzskatu būt tur, kur ir karavīrs. Kapelāna galvenais ierocis ir ticība, kuru jāmāk iedot karavīriem, kad viņi pilda savus pienākumus. Šis darbs ir mans aicinājums – tieši šajā skarbajā vidē, ar savu paša piemēru varu pastāstīt, kas ir Dievs, ko viņš dara un kā viņš reāli var palīdzēt karavīram izpildīt līdz galam savu uzdevumu. NBS Kapelānu dienests cieši sadarbojas ar mūsu Psihologu dienestu, jo daļa karavīru vienmēr vairāk uzticas psihologiem, citi – kapelāniem. NBS virskapelāna amatā esmu no 2006. gada. Lai atbalstītu mūsu karavīrus Ziemassvētkos, esmu bijis pie viņiem šajā laikā Afganistānā un Irākā. Karavīru sievas saka, es esmu tikpat traks, kā viņu vīri. Esmu izvadījis pēdējā gaitā mūsu karavīrus, kuri ir krituši ārvalstu operācijās, kā arī vadījis karavīru laulību ceremonijas. Šobrīd kalpoju arī Rīgas Golgātas baptistu draudzē. Brīvo laiku veltu ģimenei un sportošanai."

Rezerves pulkvežleitnants Ivars Pauliņš par Elmāra Pļaviņa darbu Izlūkdesanta bataljonā:

„Tolaik mums nederēja klasiskā tipa mācītājs, bet Elmārs vienībā ienāca un sevi pozicionēja kā neordināra persona – sportisks, ar raksturu un karavīra stāju, atklāts, vienkāršs un tuvs kareivjiem savstarpējā saskarsmē. Īpaši svarīga viņam bija kolektīva izjūta. Tieši tāds vīrs mums tolaik bija nepieciešams. Elmārs bataljonā veica vairākas funkcijas, karavīri viņam uzticējās un ar viņu labprāt sarunājās. Neuzkrītoši viņš nogludināja vairākus konfliktus, kopā ar jauniešiem sportoja, deva padomus un uzmundrināja puišus grūtā brīdī. Tolaik es biju rotas komandiera amatā. Elmārs ļoti palīdzēja vienības vadībai darbā ar obligātā dienesta karavīriem, jo bataljonā šajos gados bija izteikts virsnieku trūkums. Viņš bieži sestdienās un svētdienās ieradās bataljona izvietojumā, mērķtiecīgi darbojās ar jaunajiem karavīriem. Šīs pozitīvās aktivitātes varēja ar laiku redzēt daudzu kareivju lēnā izaugsmē par kārtīgiem vīriem."

NBS kapelānu dienesta kolektīvs 2019. gada janvārī, no kreisās Oļegs Jermolajevs, Normunds Celmiņš, Zigmārs Atvars, Ruslans Markēvičs, Ilmārs Kravalis, Estere Pumpura, Uģis Brūklene, virskapelāns Elmārs Pļaviņš, Rinalds Broks, Dāvids Šterns, Haralds Broks, Raimonds Krasinskis, Gints Polis, Mareks Savickis /3/

Kapelāns Uģis Brūklene:

„Obligātajā dienestā sākumā biju Robežsardzes mācību centrā, vēlāk Ludzas robežsardzes bataljonā. Palīdzēju vietējam kapelānam, vadīju lazaretē Bībeles stundas. Mācījos Latvijas Universitātē un Lutera akadēmijā. Tad trīs gadus palīdzēju tautiešiem Īrijā. Tad, pēc virskapelāna mudinājuma, atgriezos armijā. Esmu luterāņu mācītājs.

Kapelāni neizmanto savu virsnieka statusu, lai kādu sodītu. Ja karavīrs aizietu pie savas vienības vadītāja un pastāstītu par kādām iekšējām cīņām, tas varētu samazināt viņa izredzes uz paaugstināšanu. Savukārt armijas garīdznieki uzklausa un pamāca, bet nenosoda. Tādēļ daudzi karavīri, kuri savu vecāku un vecvecāku spiediena dēļ ir sākuši apmeklēt konsultācijas pirms kāzām, vēlāk šīs sarunas ar garīdznieku sāk uztvert kā kaut ko vērtīgu un vajadzīgu, nevis vairs uzspiestu. Esam vadījuši vairākas kāzu ceremonijas, kad jaunie vīri ir ģērbušies armijas formās, nevis uzvalkos. Un vēl pēc tam bijušie karavīri no citām Latvijas malām dodas uz Ādažu kapelu, lai šeit nokristītu savus bērnus."

Ādažu bāzē 2004. gadā tika atvērta jaunuzbūvētā kapela, kur patlaban dievkalpojumus var apmeklēt ne tikai karavīri, bet arī vietējie iedzīvotāji. Armijas kapelas ir arī Alūksnē, Cēsīs un Liepājā. 2012. gadā dienests izdeva pirmo Kapelānu rokasgrāmatu Latvijas vēsturē, kuru sastādījis kapelāns Dāvids Šterns. Kopš 2014. gada Ukrainas krīzes NBS Kapelānu dienests sadarbojas ar Ukrainas armijas atbildīgajām struktūrvienībām, lai sniegtu atbalstu ukraiņu karavīriem un civiliedzīvotājiem.

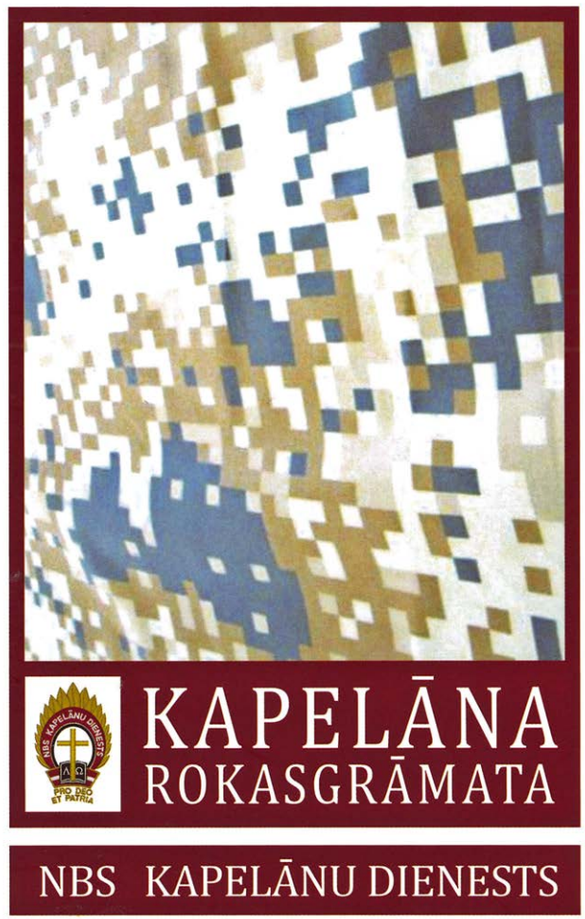
Dienests savas darbības 25. jubileju atzīmēja 2018. gada 13. aprīlī, kad klātesot Latvijas Valsts prezidentam Raimondam Vējonim, Aizsardzības ministram Raimondam Bergmanim un NBS komandierim ģenerālleitnantam Leonīdam Kalniņam, Rīgas Svētās marijas Magdalēnas baznīcā notika pateicības dievkalpojums.

Šobrīd Kapelānu dienestu veido 12 kapelāni, kuri pārstāv Latvijas tradicionālās kristīgās konfesijas un nodrošina garīgo aprūpi NBS karavīriem un zemessargiem gan mūsu valstī, gan atrodoties starptautiskajās operācijās.

Par NBS Kapelānu dienestu 2019. gada janvārī stāsta NBS štāba bataljona kapelāns virsleitnants Zigmārs Atvars:

"Šobrīd NBS vienībās dienestā kopā ir 14 kapelāni, kuri pārstāv četras kristiešu konfesijas – luterāņus, katoļus, pareizticīgos un baptistus. No Latvijā dzīvojošajiem cilvēkiem 3/4 ir kristieši. Mūsu virskapelāns ir Elmārs Pļaviņš. Bez tam, Zemessardzes bataljonos kalpo 20 mācītāji, kuriem tas nav pamatdarbs. Viņu darbu organizē un koordinē vecākais kapelāns Raimonds Krasinskis. Mūsu kapelāni NBS vienībās veic karavīru un zemessargu garīgo aprūpi, kā arī ir komandieru garīgie konsultanti. Profesionālā dienesta karavīriem pirmais kontakts ar kapelānu notiek Kājnieku skolā Alūksnē, kur tiek uzsvērtas visiem kristiešiem kopīgās vērtības attiecībā uz savas valsts aizsargāšanu. Ja karavīrs dienesta laikā nokļūst slimnīcā, un dienesta biedri nespēj viņu apmeklēt, tad kapelāna uzdevums ir doties pie cietušā karavīra. Pēc karavīru lūguma kapelāni palīdz organizēt laulību ceremonijas – atrod piemērotu mācītāju un baznīcu, nereti paši vada ceremonijas norisi. Kapelāna uzdevums ir profesionālā dienesta karavīriem–veterāniem gadus divus pirms dienesta noslēguma atgādināt par dzīvi civilajā sabiedrībā pēc armijas – ar ko varētu nodarboties, kas būtu jāiemācās utt. Kapelāns izvada pēdējā ceļā mūžībā aizgājušos karavīrus un zemessargus, palīdz dienesta biedriem un tuviniekiem organizēt bēru procesiju. Ir dažādas situācijas, kad kapelāns karavīriem sniedz savu palīdzību. Varu minēt vienu piemēru – jauns kaprālis, kuram ir uzticēta nodaļas vadība, nespēj pārvarēt t. s. "kunga slimību". Tā ir situācija, kad Instruktoru skolā Cēsīs kaut kas līdz galam nav izdarīts. Šādos gadījumos es balstu savu sarunu ar šādu instruktoru ciešā saistībā ar cilvēku savstarpējās cieņas pamatprincipiem.

Mani kolēģi regulāri dodas pie karavīriem, kuri atrodas ārvalstu misijās. Šādā netiešā veidā dažreiz tiek novērsts kāds konflikts sākuma stadijā ar dzīvesbiedru, kurš palicis pie ģimenes Latvijā. Kapelāni noliek vainagus uz ārvalstu misijās bojā gājušo NBS karavīru kapu kopiņām. Tas tiek regulāri darīts tieši tai dienā, kad karavīrs ir kritis. Katru vasaru mūsu kapelāni organizē karavīru svētceļojumu ar kājām uz Svētās Marijas svētkiem Aglonā. Pieminam Rīgas Brāļu kapos pie Mātes tēla apglabāto mūsu armijas mācītāju, Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri Pēteris Apkalnu. Pērn piedalījāmies Baltijas jūras valstu bruņoto spēku kapelānu saietā. Mūsu virskapelāns Elmārs Pļaviņš 2015. gadā palīdzēja Ukrainas armijai izveidot savu kapelānu dienestu, un viņš regulāri organizē ziedojumu un humānās palīdzības kravu komplektēšanu, kā arī to nogādi ukraiņu karavīriem un viņu ģimenēm. Ukrainas kolēģi ir bijuši pie mums Latvijā pieredzes apmaiņas vizītēs. Esam izdevuši "Kapelāna rokasgrāmatu" un neliela formāta, karavīram praktiski piemērotu svēto rakstu krājumu. Palīdzam garīgajā aprūpē arī ārvalstu karavīriem, kuri patreiz izvietoti Ādažu bāzē, jo ne katrai vienībai līdzi visu laiku ir savs kapelāns. Mūsu dienesta pamatprincips – kapelānam ir jābūt tur, kur ir karavīrs."

NBS kapelānu dienesta izdevuma vāks

MILITĀRĀ POLICIJA

Dibināta – 1997. gada 1. jūlijā
Devīze – „Likums. Modrība. Taisnīgums."
Karogs iesvētīts 1999. gada 5. augustā
Komandieri:
majors Raimonds Rublovskis, no1997. gada jūlija līdz oktobrim
majors Ervīns Zorgenfreijs, 1997. – 2001. gads
pulkvedis Andris Kalniņš, 2003. – 2010. gads
pulkvedis Tālis Majors, no 2010. gada
Apbalvojumi – 1., 2. un 3. pakāpes apbalvojums „Par nopelniem Militārās policijas attīstībā"

Pēc Latvijas Republikas atjaunošanas, 1990. gada 26.novembrī, Iekšlietu ministrijas pakļautībā tika dibināts Atsevišķais milicijas patruļdienesta bataljons jeb 1. Policijas bataljons. Rīgā tika dislocēta 1. un 2. rota, bet 3. rota – Jelgavā. Tobrīd vienībai tika stādīti šādi uzdevumi – cīņa ar organizēto noziedzību, terorismu un speciālu Latvijas valdības uzdevumu veikšana.

Atvaļinātais majors Gunārs Rusiņš:

„Zvērestu pēc veiktajām apmācībām devām 1991. gada 30. aprīlī Rīgā, Svētā Jēkaba katedrālē. Kopā tobrīd bataljonā bija 180 cilvēki, no kuriem viena daļa šajā datumā atradās posteņos, un viņi vēlāk tika nozvērināti atsevišķi."

Atvaļinātais brigādes ģenerālis Juris Vectirāns par šiem trauksmainajiem mēnešiem:

„Majora pakāpē tiku iecelts par bataljona komandieri. Tūlīt uzsākām Latvijai uzticīgu vīru ar militāru pieredzi rekrutēšanu. Vienības kodolu veidoja puiši no Rīgas un Jelgavas, kā arī no Ogres, Jūrmalas un citām galvaspilsētai tuvākajām vietām. Pamatā cilvēki nāca no brīvprātīgo kārtības sargu vienībām. Ilgs laiks pagāja Maskavā saskaņojot bataljona štatu sarakstu – tobrīd vēl mēs nebijām pilnīgi neatkarīgi. Vairāku mēnešu garumā veicām apmācību un 1991. gada 30. aprīlī bataljona karavīri Rīgas Svētā Jēkaba katedrālē pieņēma zvērestu. Bijām pirmā Latvijas Valsts valdībai uzticamā karaspēka vienība, tautā saukta par „Baltajām beretēm". Zvēresta tekstu sastādīju kopā ar tuvākajiem kolēģiem, par pamatu izmantojām pirmskara Latvijas Armijas karavīra svinīgo solījumu. Bataljona kopējais štats bija 300 vīri. Bataljona pirmā vienība izveidojās Jelgavā, kur vietējā pašvaldība ļoti operatīvi mūs nodrošināja ar piemērotām telpām. Bataljona štābu un atbalsta elementu izveidojām Rīgā, Grostonas ielā. Ar Rīgas policiju mums izveidojās neitrālas attiecības, savstarpēji viens otru centāmies neaiztikt. Sargājām Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Ministru kabineta ēkas, kā arī Brīvības pieminekli. Bez tam, veicām arī patrulēšanu un novērojām Latvijai naidīgās OMON vienības aktivitātes. Ar cilvēku motivēšanu un morāli problēmu nebija, algas gan bija nelielas. Vadība to saprata un atļāva veikt ikmēneša naudas piemaksas. Lielākā problēma tolaik bija ieroču trūkums – 1991. gada aprīlī bataljons varēja operēt tikai ar 7 trieciensautenēm un 30 pistolēm, latviešu leģionāri mums nodeva savus 2. Pasaules kara ieročus – 3 ložmetējus un 22 pistoles. No rūpnīcas VEF saņēmām lielāku daudzuma sporta ieročus. Dažas šautenes pielāgojām snaiperu darbībai. Pēc 1991. gada augusta neveiksmīgā padomju militāristu puča, no bijušās Padomju Latvijas Valsts drošības komitejas pārņēmām 25 trieciensautenes. Autotransports bija otra lielā problēma. Cik vien varējām, izlīdzējāmies ar personīgajām vieglajām automašīnām. Pēc augusta puča, no valsts rezervēm un likvidētās kompartijas auto bāzes saņēmām zināmu skaitu piemērotu automašīnu."

Par Latvijas Republikas 1. Policijas bataljona un, vēlāk – Augstākās Padomes Apsardzes dienesta plašo darbības apjomu un aktivitātēm 1991. gada otrajā pusē liecina ieraksti dežūras žurnālā par drošības pasākumu organizēšanu: 29. augusts, Zviedrijas Tieslietu ministres Lailas Freivaldes vizīte; 1. septembris, Krievijas Federācijas prezidenta Borisa Jeļcina vizīte; 6. septembris, Francijas Nacionālās Asamblejas un Senāta sociālistu grupas delegācijas vizīte; 12. septembris, Vācijas ārlietu ministra H. D. Genšera vizīte; 1. novembris, Eiroparlamenta delegācijas vizīte; 11. novembris, Austrālijas ārlietu ministrijas vizīte; 12. decembris, ASV Finanšu ministra vietnieka Dž. Robinsona vizīte. Šajā laika posmā bija jāveic arī specifiski uzdevumi – 27. novembrī uz Augstākās Padomes ēku tika pārvesti Padomju Latvijas Valsts drošības komitejas (VDK) arhīva dokumenti, savukārt 27. / 29. novembrī tika pārņemti Latvijas Republikas pārziņā esošie VDK bijušie ieroči un munīcija.

Par 1. Policijas bataljona un Latvijas Republikas Augstākās Padomes Apsardzes dienesta darbību 1991. un 1992. gadā atvaļinātais leitnants Nils Elksnis:

„Tolaik biju rīdzinieks, dzīvoju pilsētas centrā. Iestājos bataljonā 23 gadu vecumā, pirms tam izgāju obligāto dienestu PSRS armijā. Biju uz barikādēm un sapratu, ka darbība bez ieročiem ir tā kā nenopietna. Tas man bija viens

no galvenajiem dzinuļiem uzvilkt Latvijas karavīra formas tērpu. No paziņām ieguvu telefonu, kur jāzvana par iestāšanos dienestā. Sazvanījos, izturēju pārbaudes un tiku pieņemts vienībā. Šajā sākuma procesā tika ievērota zināma konspirācija. Kopā nodienēju vairāk kā divus gadus, 1991. gada aprīlī pieņēmu zvērestu un decembrī man piešķīra leitnanta dienesta pakāpi. Man kā jaunam vīrietim šis laiks deva daudz ko derīgu, īpaši psiholoģisko un fizisko rūdījumu, kā arī pieredzi dažādās situācijās. Aci pret aci Dubultos tikāmies ar Rīgas bēdīgi slaveno vienību OMON, stobrs bija pret stobru. Labi, ka šāvieni neatskanēja. Jūrmalā Jomas ielā piedalījos padomju armijas bijušo desantnieku savaldīšanā. Visvairāk laika šajos mēnešos aizņēma patrulēšana Rīgā, nakts dežūras pie Brīvības pieminekļa, kā arī citu objektu apsardze. Kādus mēnešus mēs daļēji dublējām policiju – aizturējām pārkāpējus un tos nodevām policistiem. 1993. gadā pārgāju uz civilu darbu – tolaik tas bija mans individuālais lēmums. Man nepatika dažas lietas, ko Drošības dienests diemžēl bija pārņēmis no bijušās padomju armijas. Joprojām uzskatu, ka mūsu bāzes atstāšana Rīgā, Grostonas ielā, 1991. gada augusta padomju armijnieku puča laikā, bija kļūda."

BATALJONA PERSONĀLS 1991. GADA 15. AUGUSTĀ:

Aļeksejevs Viktors – jaunākais seržants
Amatnieks Kaspars – staršina
Andersons Jānis – jaunākais seržants
Ansbergs Andris – staršina
Arbidāns Ainārs – jaunākais seržants
Arbidāns Juris – jaunākais leitnants
Arnicāns Harijs – vecākais seržants
Atvase Ervīns – ierindnieks
Augstkalne Lolita – inspektore
Augšpolis Aigars – seržants,
Aumeisters Zigurds – leitnants
Aurītis Edmunds – ierindnieks
Auziņš Auseklis – jaunākais seržants
Āboltiņš Aldis – ierindnieks
Āzens Vilnis – vecākais seržants
Babra Didzis – ierindnieks
Balodis Sarmis – ierindnieks
Baumanis Ilmārs – ierindnieks
Bārtulis Dainis – seržants
Bedre Guntis – jaunākais seržants
Beikmanis Verners – ierindnieks
Beks Armands – jaunākais seržants
Binders Ilgvars – ierindnieks
Birniks Juris – leitnants
Bračulis Valdis – staršina
Brazauskas Ēvalds – ierindnieks
Birnbaums Aldis – ierindnieks
Brants Ivo – jaunākais seržants
Brikovs Konstantins – ierindnieks
Brizga Arnis – ierindnieks
Brūniņš Dainis – seržants
Bučelis Aleksandrs - seržants
Bukšs Aldis – vecākais seržants
Burnevics Artis – ierindnieks
Caunītis Gundars – seržants
Cīrulis Jānis – seržants
Celms Kaspars – ierindnieks
Daibe Dzintars – seržants
Dalbiņš Juris – ierindnieks,
Diļavka Gunārs – majors
Drebeiniks Aigars – ierindnieks
Druvaskalns Andris – ierindnieks
Dzenis Artūrs – ierindnieks
Dzerkalns Ainārs – vecākais seržants
Elksnis Nils – jaunākais seržants
Firsts Auseklis – staršina
Franckevičs Gunārs – jaunākais seržants
Freivalds Dzintars – seržants
Gailis Gundars – ierindnieks
Gailis Jānis – ierindnieks
Gailis Māris – ierindnieks
Gavariņš Arnis – seržants
Geduševs Jānis – vecākais seržants
Gilis Juris – staršina
Garbačovs Guntars – jaunākais seržants
Gončarova Viktorija – ierindniece
Goris Aivars – staršina
Gorņevs Arnis – vecākais seržants
Goršanovs Igors – ierindnieks
Grīnbergs Mairis – ierindnieks,
Grīnbergs Ainārs – ierindnieks
Grūtups Gaitis – leitnants,
Indrašis Harijs – jaunākais seržants
Jakobsons Gundars – seržants
Jakubovskis Jānis – seržants
Janovs Andrejs – ierindnieks
Jansons Aivars – jaunākais seržants
Jansons Artis – jaunākais seržants
Jansons Askolds – ierindnieks
Jaškovskis Guntars – vecākais seržants
Jēgers Agris – ierindnieks
Jēcis Aivars – ierindnieks
Jurāns Jānis – ierindnieks
Jurevičs Haralds – vecākais seržants
Jušvajevs Batirs – ierindnieks
Kaktavičs Marguts – seržants
Kalnbērziņš Udo – ierindnieks
Kalveitis Aivars – jaunākais leitnants
Karņickis Guntars – ierindnieks
Kašs Normunds – jaunākais seržants
Kaupužs Aivars – ierindnieks
Kāposts Ēriks – vecākais seržants
Kārkliņš Gunārs – ierindnieks
Kiseļovs Anatolijs – seržants
Klaģis Uldis – staršina
Kociņš Normunds – ierindnieks
Kokarītis Andris – jaunākais seržants
Kolbasenko Sergejs – jaunākais seržants
Koļesņikovs Artūrs – ierindnieks
Kostenko Aleksandrs – ierindnieks
Kozlovs Oļģerts – ierindnieks
Kravcovs Ervīns – ierindnieks
Krišjanovs Gints – ierindnieks
Krūmiņš Kaspars – vecākais seržants
Krūze Arnis – jaunākais seržants
Kukulis Oskars – seržants
Kulovs Edvīns – staršina
Kupčus Guntis – jaunākais leitnants
Kurgans Guntis – seržants
Kurpnieks Ivars – staršina
Kurtiša Marija – finansu daļa
Lapiņš Aldis – ierindnieks
Lašinskis Ainārs – ierindnieks
Lauva Gintars – ierindnieks
Lācis Normunds – vecākais seržants
Lēvics Ainis – ierindnieks
Liepiņš Dainis – vecākais leitnants
Lindemanis Aivars – jaunākais seržants
Lisinskis Edgars – seržants
Litke Aigars – jaunākais seržants
Lukass Juris – ierindnieks
Lūsis Rolands – ierindnieks
Ļebeds Igors – jaunākais seržants
Markovs Nauris – ierindnieks
Martinelli Rolands – vecākais seržants
Mazkalniņš Jānis – staršina
Mekšs Jānis – seržants
Meija Ainārs – ierindnieks
Melderis Normunds – ierindnieks
Mihalovičs Raimonds – ierindnieks
Mihelsons Aldis – jaunākais seržants
Milaševics Aivars – ierindnieks
Millers Arvis – ierindnieks
Miltiņš Aigars – ierindnieks
Minčenko Ināra – jaunākā seržante
Molņiks Rolands – vecākais seržants
Nitišs Raimonds – jaunākais seržants
Osītis Edgars – ierindnieks
Osnačs Andrejs - vecākais seržants
Ošacs Juris – ierindnieks
Otikovs Aigars – ierindnieks,
Ozoliņš Aigars – seržants
Ožehs Roberts – vecākais seržants
Paškovskis Normunds – ierindnieks
Peinberga Aija – vecākā seržante
Perhurovičs Andris – vecākais seržants
Pēterfelds Ivars - ierindnieks
Pētersons Jānis - ierindnieks
Pirogovs Nikolajs – kapteinis
Pirtnieks Normunds – seržants
Planics Ziedonis – ierindnieks
Platais Jevgenijs – ierindnieks
Podavilniks Ēriks – seržants
Polis Gints – ierindnieks
Pošeiko Harijs – staršina
Priediens Arnis – ierindnieks
Priekulis Dzintars – jaunākais seržants
Princis Romāns – jaunākais seržants
Puisītis Māris – ierindnieks
Puķe Silvestrs – seržants
Pumpišs Anrijs – ierindnieks
Pumpišs Haralds – jaunākais seržants,
Pumpuriņš Uldis – jaunākais seržants
Punāns Ilmārs – vecākais seržants
Purviņš Māris – ierindnieks
Putreņš Raimonds – ierindnieks
Ramlovs Adrians – ierindnieks
Rasimjonoks Genādijs – seržants
Raštiķis Rimants – seržants
Redisons Agris – seržants
Rocēns Aldis – ierindnieks
Rocēns Valdis – ierindnieks
Rozenbergs Arnis – seržants
Rubīns Edgars – staršina
Rubīns Pēteris – jaunākais seržants
Rublovskis Raimonds – ierindnieks

Rudmiezis Haralds – seržants
Rudzuroga Rūdolfs – ierindnieks
Rusiņš Gunārs – seržants
Ruslanovs Anatolijs – vecākais leitnants
Sēlis Valdis – ierindnieks
Sietiņš Raimonds – ierindnieks
Siksna Aldis – jaunākais seržants
Sjomins Pāvels – seržants
Skribāns Jurijs – jaunākais leitnants
Smočs Andris – jaunākais leitnants
Spricis Vents – jaunākais seržants
Stārasts Aivars – jaunākais seržants
Strautmanis Ingus – vecākais seržants
Strautnieks Aivars – ierindnieks
Šacšneiders Imants – staršina
Šestakovskis Olafs - ierindnieks
Šimaitis Imants – ierindnieks
Šleija Juris – ierindnieks
Štubis Uldis – seržants
Šūmanis Ainārs – ierindnieks
Šveņķis Jānis – ierindnieks
Tamme Māris – ierindnieks
Tapiņš Arvils – ierindnieks
Tasse Kārlis – jaunākais leitnants
Taube Ziedonis – seržants
Tepers Andis – jaunākais seržants
Tēviņš Jānis – ierindnieks
Tihomirova Jeļena – ierindniece
Tilāns Māris – seržants
Tiškovs Staņislavs – ierindnieks
Tomelis Aivars – jaunākais seržants
Tomsons Andris – ierindnieks
Treiguts Aldis – seržants
Ulmanis Arnolds – ierindnieks
Upītis Uģis – ierindnieks
Vaitovskis Ivars – jaunākais seržants
Vasiļevskis Nikolajs – seržants
Vārpiņš Andris – ierindnieks
Vectirāns Juris – majors
Veinšteins Laimonis – ierindnieks
Vilčinskis Valdis – seržants
Volodkins Andrejs – ierindnieks, kinologs
Zagorskis Andris – ierindnieks
Zaharāns Inārs – ierindnieks
Zandbergs Aleksandrs – seržants
Zeltīte Anita – grāmatvede
Ziediņš Normunds – ierindnieks
Ziņģis Ainārs – ierindnieks
Zorgenfreijs Ervīns – jaunākais seržants
Žukovskis Jānis – ierindnieks
Žuks Jānis – staršina

Nedēļu pirms padomju militāristu puča bataljons nebija pilnībā nokomplektēts – no 300 štata vietām 81 skaitījās vakanta, visvairāk trūka cilvēku vienības nodrošinājuma elementā. Bataljona 27 karavīri 1991. gada 23. augustā arestēja bij. Padomju Latvijas komunistiskās partijas 1. sekretāru Alfrēdu Rubiku, kā arī pārņēma savā kontrolē minētās partijas centrālkomitejas ēku Elizabetes ielā. Nākošajā dienā bataljons piedalījās Rīgā Valsts Drošības komitejas arhīva apzīmogošanā, tika pārtraukta dokumentu iznīcināšana. Nekavējoties, 1991. gada 26. augustā uz bataljona bāzes tika izveidots Latvijas Republikas Augstākās Padomes (AP) Apsardzes dienests, kurš tika pakļauts AP priekšsēdētājam Anatolijam Gorbunovam. Par dienesta komandieri iecēla pulkvedi Juri Vectirānu. Principā, bijušā 1. policijas bataljona vietā tika izveidota struktūra divu bataljonu apjomā. Dienesta štats tika apstiprināts 1991. gada 10. oktobrī - kopā 1030 cilvēki. Sevišķo uzdevumu bataljona sastāvā bija trīs rotas, katrā 96 karavīri. Bataljona komandieris – pulkvežleitnants Jānis Kušķis. Apsardzes bataljona struktūra bija sarežģītāka – Goda sardzes rota (pieci vadi, katrā 53 karavīru), atsevišķais ceļa patruļdienesta un eskorta vads, atsevišķais jātnieku eskadrons. Tomēr reāli dzīvē visas minētās nelielās vienības tika izvērstas. Apsardzes bataljona komandieris tolaik bija majors Arvīds Virkutis. Taču vairāk kā puse no minētajām štata vietām 1991. gada decembrī nebija aizpildītas, reāli ierindā skaitījās 377 karavīri. Dienesta vajadzībām šajā laikā Rīgā tika piešķirtas ēkas Salnas un Progresa ielā.

1992. gada 28. janvārī struktūrai otro reizi tika mainīts nosaukums, tas kļuva krietni īsāks – Latvijas Republikas Drošības dienests. Pakļautība palika iepriekšējā – Augstākās Padomes – priekšsēdētājam (Valsts prezidentam). Šajā gadā ievērojami nomainījās dienesta personāls – klāt nāca jauni karavīri, kāda daļa pārgāja uz citām Latvijas Valsts bruņotajām vienībām. Kādi tam bija iemesli, daļēji min bijušais bataljona karavīrs, rezerves kapteinis Māris Gailis:

„Dienēju Padomju armijā, objektā „Zvaigznīte" pie Ventspils, kā izlūks. Tūlīt pēc demobilizācijas Latvijā sākās tautas Atmodas straujie procesi, kuros es aktīvi darbojos. Pieņēmu vēsturisko zvērestu kopā ar citiem 1. Policijas bataljona puišiem 1991. gada 30. aprīlī. Pirms un pēc zvēresta mēs aktīvi mācījāmies; ļoti trūka ieroču. Tomēr vadība mums neko nesolīja. Dienesta uzdevumos pamatā ietilpa svarīgu objektu apsardze Rīgā, arī pie Brīvības pieminekļa. Uzskatu, ka šajā laikā mums trūka politiskās vadības, nebija arī nākotnes redzējuma. Puiši arī nesaprata, kāpēc 1991. gada augusta puča laikā mēs atstājām savu bāzi Rīgā, Grostonas ielā. Man un dienesta biedram Uldim Pumpuriņam bija vēlme darboties aktīvi militārajā jomā, stacionārā atrašanās posteņos mums nelikās pievilcīga. Tāpēc 1992. gada jūlijā abi pārgājām dienestā uz Zemessardzes 54. bataljona sevišķo uzdevumu vienību."

Atvaļinātais pulkvedis Andris Kalniņš, kurš pieredzēja visas četras Drošības dienesta reorganizācijas, ar mūsdienu skatījumu par notikumiem vairāk kā 20 gadu ritējumā:

„Esmu viens no 1. Policijas bataljona un Drošības dienesta veteräniem. Biju šajā struktūrā no paša sākuma. Labi atceros visas reorganizācijas, te gribu gan piebilst – mainījās padotība un nosaukumi, bet funkcijas principā nemainījās!

Drošības dienestam pirmajos darbības gados apjomīgākās un nozīmīgākās bija divas operācijas – Romas pāvesta Jāņa Pāvela II vizīte Latvijā 1993. gada septembrī, kuras gaitā viņš iesvētīja Drošības dienesta karogu. Trīs dienu vizītes noslēgumā Romas pāvests personīgi atvadījās no katra dienesta karavīra, kuri veica viņa apsardzi. Iegūtā pieredze ļoti noderēja ASV prezidenta Bila Klintona vizītes laikā 1994. gada jūlijā Rīgā, kad pie Brīvības pieminekļa viņš uzrunāja Latvijas tautu. Jāmin arī Dānijas karalienes Margaretes II vizīte Latvijā 1992. gada jūlijā un viņas Rundāles pils apmeklējums, kad mēs sekmīgi strādājām kopā ar Zemessardzes vīriem.

Nākošajos gados dienesta uzdevumi kļuva konkrētāki, jo Rīgā ārvalstu diplomātisko pārstāvniecību apsardzi pārņēma Iekšlietu ministrijas formējumi. Drošības dienests ar vairāk kā 500 labi bruņotiem un ekipētiem karavīriem 1997. gadā bija NBS spēcīgākā un kompaktākā struktūra, šajā gadā policijas dienesta pakāpes tika nomainītas uz vienotām NBS karavīru pakāpēm. Sākoties 1999. gadā Valsts prezidentes Vairas Vīķes–Freibergas laikam, Drošības dienesta vadība tika nomainīta, un mani pārcēla uz NBS Štābu. No vecākajiem virsniekiem – veteräniem dienestā palika tikai Inārs Zaharāns un Imants Kasparāns. Par Militārās policijas komandieri tiku iecelts 2003. gadā. Maigi izsakoties, situācija struktūrā nebija tā labākā, jo divus gadus MP nebija komandiera – to vadīja vietas izpildītājs. Kliboja disciplīna, liels skaits štata vietu nebija aizpildītas, nereti avārijās tika bojātas vienības automašīnas, bāzes novietojums Rīgā, Čiekurkalna ielā atstāja drūmu iespaidu – telpas neremontētas, mēbeles nolietotas utt.

Vispirms ķērāmies pie jaunu karavīru rekrutēšanas. Ļoti palīdzēja ar attiecīgu reklāmu žurnāla „Tēvijas Sargs" redaktore Līga Lakuča. Ar stingru atlasi pieņēmām jauniešus no civilās vides. Situācija lēnām uzlabojās, izveidojām Kurjeru dienestu, kuru vadīja Liene Karale. Vairāku Latvijas ministriju dokumentu plūsma starp Rīgu un Briseli tika nodota profesionāļu rokās.

Nopietns pārbaudījums Militārajai policijai bija Rīgā notiekošais NATO Samits 2006. gada novembrī. Mūsu atbildībā bija operatīvi taktiskais centrs Rīgas lidostā. Darbojāmies kopā ar citām NBS struktūrām un Iekšlietu ministrijas Drošības policiju. Gatavošanās laikā mums daudz palīdzēja Gaisa spēki, kuri fotogrāfējot no putna lidojuma, izveidoja detalizētu Rīgas lidostas un tuvākās apkārtnes plānu.

Politisks lēmums par Militārās policijas, Saeimas un Valsts prezidenta Drošības dienestu apvienošanu tika pieņemts jau 2008. gadā, jo divas struktūras nelielā valstī ar līdzīgām funkcijām tomēr ir liekas. Praktiskā izpilde kavējās, jo mainījās Aizsardzības ministri. Sekojošie notikumi Rīgā 2009. gada 13. janvārī, kad Jēkaba ielā satrakojies cilvēku pūlis centās iekļūt Saeimas ēkā, šo apvienošanu strv auji veicināja.

Īpašs gods Militārajai policijai tika uzticēts 2008. gada 18. novembra Valsts svētku parādes laikā Rīgā, Daugavmalā – NBS karoga vadu komandēja virsleitnants Jānis Slaidiņš, bet NBS karogu nesa virsleitnants Madars Veliks – abi militārie policisti."

Vairāku reorganizāciju laikā turpmākajos gados uz Latvijas Republikas Drošības dienesta bāzes tapa vairākas struktūras: Saeimas un Valsts prezidenta Drošības dienests (no 1994. gada 22. novembra, pakļautība – Aizsardzības

1. Policijas bataljona personāls 1991. gada 30. aprīlī pēc zvēresta pieņemšanas pie Brīvības piemineklja Rīgā /12/

1. Militārās policijas kinologu grupa /47/
2. Militārās policijas personāls Kosovā
3. Militārās policijas komandieris Andris Kalniņš, Jānis Slaidiņš (centrā) un Madars Veliks 2008. gadā pie vienības karoga

ministram), Aizsardzības ministrijas NBS Militārā policija, NBS Speciālo uzdevumu vienība un Iekšlietu ministrijas Valsts apsardzes dienests, izveidots 1994. gada 22. novembrī svarīgu valsts objektu un ārvalstu pārstāvniecību apsardzei. Atvaļinātais pulkvedis Andris Kalniņš min faktu, ka zināms skaits bijušo Drošības dienesta speciālistu 1995. gadā pārgāja dienestā uz Satversmes aizsardzības biroju.

Savukārt 1997. gadā, kad tika dibināta Militārā policija, uz bijušā LR Drošības dienesta bāzes, septembrī izveidojās LR Saeimas un Valsts prezidenta Drošības dienests. Minētā struktūra tika pakļauta NBS komandierim.

MILITĀRĀS POLICIJAS IZVEIDOŠANA

Mūsu NBS vienībās jau no to izveides sākuma liela problēma bija karavīru dažāda veida veiktie pārkāpumi. Īpaši daudz galvassāpes sagādāja obligātā iesaukuma kareivji. Bojā gājušo kopējais skaits sniedzās vairākos desmitos. Rezultātā, Latvijā bruņoto spēku prestižs bija zems. To vairākas reizes publiski uzsvēra Valsts prezidents un Ministru kabineta priekšsēdētājs. Ik gadus NBS konferencēs Ādažos tika spriests, ko darīt un kā novērst šo negatīvo situāciju. Plānotā pasākumu kompleksa ietvaros nolēma veidot Militāro policiju, kura būtu pakļauta NBS komandierim. Latvijas Ministru kabinets, izmantojot savas pilnvaras Saeimas sesiju starplaikā, 1997. gada 7. aprīlī akceptēja grozījumus Likumā par Aizsardzības spēkiem, kas noteica Militārās policijas (MP) izveidi. Pagaidu štatu saraksts tika apstiprināts 1997. gada 1. jūlijā – ar šo brīdi tika finansēts tikai MP amats. Majors Raimonds Rublovskis uzsāka topošās vienības organizēšanu. Kā pirmo, 1997. gada 30. jūlijā izveidoja Izziņas daļu. Tās uzdevums bija militāro noziegumu izmeklēšana. Nākošā gada maijā darbu uzsāka Militārās policijas Apsardzes dienests, kurš veica arī vairāku NBS objektu stacionāro apsardzi. Šajā laikā noorganizējās arī Militārās policijas štāba nodaļas. Kopumā, 1998. gadā struktūrai tika uzticēti šādi uzdevumi: izmeklēt rupjus militārās disciplīnas pārkāpumus, kā arī ārkārtas gadījumus NBS; kontrolēt karavīru uzvedību un disciplīnu, kā arī NBS transportlīdzekļu pārvietošanos; veikt militāro automašīnu kolonu eskortēšanu un apsardzi; meklēt un aizturēt dezertierus; turpināt vienības personāla komplektēšanu.

Rezerves pulkvedis Raimonds Rublovskis par Militārās policijas pirmsākumiem:

„Jau 1997. gada sākumā virsnieki Drošības dienestā sāka runāt par NBS Militārās policijas (MP) izveidi. Mūsu kurss uz NATO jau bija skaidrs, un katrā šīs organizācijas armijā bija pa MP struktūrai. Tiku sūtīts aprīlī uz Dāniju, kur apguvu ANO Militārās policijas virsnieka kursu mēneša garumā. Kurss mums ļoti noderēja praktiski, jo no ārzemēm atvedu arī dažādus materiālus par citu valstu pieredzi šajā specifiskajā jomā. Atgriežoties Latvijā, pēc laika NBS komandieris Raimonds Graube man piedāvāja MP komandiera amatu. Biju jauns majors, enerģijas pilns un gatavs uzņemties dažādus izaicinājumus. Piekritu piedāvājumam un to nenožēloju.

Struktūras izveidei bija divi varianti: vienkāršākais – Drošības dienestu nosaukt par Militāro policiju; otrs – veidot pilnīgi jaunu struktūru. Kā zināms, dzīvē tika realizēts pēdējais variants. Biju Militārās policijas komandiera amatā nepilnus četrus mēnešus, šajā laikā izveidoju struktūras pamatus un aprises, kuras vēlāk vairāku gadu garumā reāli piepildīja nākošais MP komandieris Ervīns Zorgenfreijs. Galvenā problēma šajā intensīvajā laika posmā bija klasiskais tā laika NBS atbilstošu speciālistu trūkums. Uz konkrētiem amatiem bija jāmeklē karavīri ar nepieciešamo specialitāti un dienesta pakāpi. Kā tuvākie mani palīgi šajā vienības formēšanas laikā bija jau minētais Ervīns Zorgenfreijs, Raimonds Nitišs un Vēsma Jenzena. Situācija mainījās ātri, un 1997. gada oktobrī tiku iecelts par Drošības dienesta komandieri. Šajā amatā biju sešus gadus, redzēju ar savām acīm, kā MP attīstījās un nostiprinājās. Dienesta gaita un saikne ar bijušajiem kolēģiem man, kā pirmajam MP komandierim, uzlika pienākumu palīdzēt Ervīnam un viņa vietniekiem vairāku jautājumu risināšanā. No mūsdienu viedokļa šos notikumus pirms gadiem divdesmit atceros ar gandarījumu."

MP otrais komandieris Ervīns Zorgenfreijs stāsta par vienības darbību 1998. gada martā:

„Lielākā slodze ir konvojēšanas darbs, eskortēšana, mūsu pienākums ir arī nodrošināt ar apsardzi Aizsardzības ministrijas un NBS štāba grāmatvedību, kad tiek veikta naudas transportēšana. Iespēju robežās pavadam militārās kolonnas. Sadarbojamies ar Valsts policiju. Kā piemēru minēšu „Baltijas Bataljona" gadījumu par narkotiku lietošanu. Lietotāji bija karavīri, bet piegādātāji civilpersonas. Lai veiktu attiecīgās pārbaudes, mums, policijas struktūrām, ir jāsadarbojas. Notiek informācijas apmaiņa.

Mums ir sadarbība ar ASV un Vācijas līdzīgām struktūrām. Divas reizes ir bijuši lektori no ASV. Šogad trīs cilvēki ir beiguši Militārās policijas skolu Vācijā – tas bija sešu mēnešu kurss. Ar katru dienu darba kļūst arvien vairāk, esam noslogoti gan ar krimināllietām, gan ar lietām, kas saistītas ar patvaļīgo prombūtni. Iespēju robežās paši veicam, ko varam. Bet mūsu personāls ir salīdzinoši neliels, mūsu darbības lauks nav visa Latvijas teritorija, tādēļ atsevišķu darbu veikšanai palīdzību lūdzam Valsts policijai uz Zemessardzei. Piemēram, ir gadījumi, kad dezertējušais puisis ir dienējis Liepājā, pats ir no Daugavpils, bet ir ziņas, ka viņš dzīvo kaut kur Rīgas rajonā."

MILITĀRĀS POLICIJAS ATTĪSTĪBA UN DARBĪBA LĪDZ MŪSDIENĀM

Vienības pamatu tās pirmajos gados veidoja bijušie Drošības dienesta karavīri – pirmajos darbības mēnešos tie bija vairāki pieredzējuši virsnieki un instruktori, vēlāk – 1998. gada sākumā uz Militāro policiju dienestā brīvprātīgi pārgāja 38 seržanti un kaprāļi. Tolaik Militārās policijas visi vecākie virsnieki iepriekš bija dienējuši Drošības dienestā. Arī tīri vēsturiski, MP dien tikai profesionālā dienesta karavīri. Vienības attīstību raksturo tās karavīru kopējais skaits pēc atvērtajām štata vietām: 1998. gada decembri – 80 karavīri, 5 civilpersonas, 1999. gads – 120 karavīri (šajā gadā MP Apsardzes dienestu pārveidoja par MP rotu), 2000. gadā MP reāli dienēja 109 karavīri, 2002. gads – 157 karavīri, 2004. gads – 232 karavīri (šajā gadā izveidoja Kurjeru nodaļu), 2008. gads – 288 karavīri; 2010. gada janvārī – 659 karavīri (decembrī – 554 karavīri, jo krīzes rezultātā NBS finansējums tika ievērojami samazināts).

Militārajai policijai 2009. gadā pievienoja Latvijas Republikas Saeimas un Valsts prezidenta Drošības dienestu, tāpēc kopējais karavīru skaits krasi pieauga. Protams, veicamo uzdevumu apjoms un spektrs attiecīgi pieauga.

Kopš 2000. gada februāra militārie policisti piedalās starptautiskajās operācijās. Dažādās miera uzturēšanas misijās ir pildīti dienesta uzdevumi Kosovā, Bosnijā un Hercogovinā, Irākā un Afganistānā. Šāda veida pieredze ārvalstīs krietni pacēla mūsu Militārās policijas profesionālo līmeni. Tika izveidota Starptautisko operāciju rota. Visvairāk ārvalstu misijās ir dienējis virsseržants Atis Ģēģeris – kopā septiņas reizes.

Militārās Policijas komandieris pulkvedis Tālis Majors:

„Drošības dienestā, kas vēlāk pārtapa par Militāro policiju, esmu no paša sākuma. Pašreiz vienībā esam četri veterāni, kuri 1991. gada aprīlī pieņēma Rīgā vēsturisko zvērestu kalpot Latvijas Republikai – tie, kopā ar mani, ir majors Batirs Jušvajevs, kapteinis Aigars Litke un kapteinis Jānis Pētersons. Komandieris esmu no 2010. gada janvāra, kad apvienoja Militāro policiju ar Saeimas un Valsts prezidenta Drošības dienestu, kurā pirms tam biju pusgadu komandiera vietnieks. Viens no iemesliem, kāpēc notika apvienošana, bija 2009. gada 13. janvāra vardarbīgie nemieri pie Saeimas ēkas Rīgā.

Šobrīd komandēju struktūru, kura skaitliski ir kājnieku bataljona apjomā – 500 karavīru. Tomēr ir liela atšķirība pašā saturā, man ir padoti pamatā virsnieki un instruktori, kareivju ir izteikti maz. Salīdzinoši, apmācība ir sarežģītāka – vispirms kājnieku kaujas kurss, tad militārā policista pamata kurss, individuālā speciālā apmācība, tam seko apmācība vienībā miera laika situācijā un kara apstākļos. Tas prasa daudz laika, mācību process pie mums ir ļoti elastīgs

Militārie policisti dienestā pavada diennakti, pēc tās trīs diennaktis ir brīvas. It kā izklausās ļoti labs darba režīms, taču parasti netiek ņemts vērā, ka lielāko daļu laika atņem tieši apmācības un treniņi. Mūsu zināšanas ir universālas, jo jāprot orientēties un rīkoties ļoti dažādās situācijās, jāpatur prātā liels informācijas apjoms. Tas prasa nemitīgus treniņus un pilnveidošanos, jo formu zaudēt nedrīkst. Karavīram pie mums ir interesanti – ir plašs aktivitāšu spektrs: militāro kolonu konvojēšana un pavadīšana, dažādu drošības pasākumu organizēšana, personu un objektu apsardze, spridzekļu meklēšana, kinoloģija, kuģu, lidmašīnu un automašīnu pārbaude u.c. Mans, kā komandiera uzstādījums ir prasība, lai visi vienības karavīri ir sagatavoti kā militārie policisti. Tagad dienestā esam pārgājuši uz 3 maiņām, lai viens vads var plānveidīgi veikt nedēļas ilgu nepārtrauktu kolektīvo apmācību. 2017. gadā, Latvijā ierodoties NATO ārvalstu karavīru grupējumam, ievērojami ir pieaugušas mūsu MP karavīru aktivitātes. Piemēram, amerikāņi

ir visās trīs Baltijas valstīs, viņu tehnika un personāls regulāri pārvietojas, tādēļ kravas un kolonas nākas līdz robežai pavadīt gandrīz katru nedēļu. Tā ir liela slodze gan MP personālam, gan tehnikai. Man, kā MP komandierim tas ir liels izaicinājums – kā sabalansēt vienības personāla un materiālos resursus. Jaunu karavīru rekrutēšana ir sarežģīts uzdevums, parasti pie mums nāk motivēti un pieredzējuši cilvēki no citām NBS vienībām.

Mūsu Militārā policija labi kotējas arī starptautiskajā līmenī. Pats 2013. gadā biju sešus mēnešus Afganistānā. Mūsējie no citu valstu militārajiem policistiem neatpaliek ne par matu. Piemēram, daudzās citās partnervalstīs personu apsardzi nodrošina tikai virsnieki, bet mums pārsvarā to dara instruktori. Un esam tādā pašā līmenī!"

Kāds ir dienests Militārajā policijā?
Par to vienības 20. gadadienā vairāku militāro policistu viedokļi un pārdomas.

Štāba virsseržants Ilmārs Priednieks:

„Reizēm sastopamais stereotips, ka militārie policisti ir tie cilvēki, kas stāv krustojumā ar zizli vai pie barjeras kontrolē transporta kustību, ir pilnīgi aplams. Es nevaru iedomāties vēl kādu tik dinamisku un dažādu izaicinājumu piepildītu dienesta vietu."

Virsseržants Aleksejs Lokotko:

„Esmu mūsu bruņotajos spēkos no 1993. gada, kad sāku kā zemessargs 16. Rīgas Kurzemes rajona bataljonā. Pēc gada uzsāku obligāto militāro dienestu Rīgā, Vienības gatvē, Zemessardzes rotā. No šīs rotas laika biedriem vēl šobrīd NBS turpina dienēt Vladislavs Cvetkovs. Kādu laiku biju civilajā dzīvē. Jau 17 gadus esmu profesionāls karavīrs. Par armiju sāku interesēties jau no 5 gadu vecuma. Militārais dienests man ir kā senču aicinājums, jo vairāki radinieki gan no tēva, no mātes puses agrāk savu dzīvi bija saistījuši ar armiju. Militāro policiju izvēlējos, jo šeit varu kā karavīrs vairāk pilnveidoties. Vispār dienests armijā ir kā pašsaprotama lieta, man imponē militārās tradīcijas, karavīra forma, kā arī īpaša piederība Latvijas valstij. Esmu apguvis arī labi apmaksātu civilo profesiju, bet es to nemainu pret savu dienestu Militārajā policijā."

Kaprāle Evita Pētersone:

„Dienestu sāku kā mediķe Drošības dienestā, bet 2009. gadā notika apvienošana. MP mediķa vietas nav bijušas. Par laimi, komandieris piedāvāja darbu Militārās meklēšanas vadā, tikai pirms tam bija jāpabeidz kursi Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolā. Likās – man kā sievietei tas būtu pilnīgi traki, taču – piekritu, kursu pabeidzu, un tā nu esmu šeit. Un esmu ļoti apmierināta ar savu toreizējo izvēli, darbs man ļoti patīk."

Virsseržants Sandris Jansons:

„Par dienestu armijā nedomāju pat tai laikā, kad mācījos tehnikumā. Pieteicos obligātajā dienestā, tā beigās nolēmu veidot militāro karjeru. Dzīve ienes savas korekcijas. Ādažos,1. kājnieku bataljonā nodienēju 4 gadus, divas reizes biju misijā Irākā, līdz bijušais kolēģis, kurš tolaik dienēja Militārajā policijā, pastāstīja, ka tiekot veidota jauna apakšvienība – Starptautisko operāciju vads. Tas mani ļoti ieintriģēja. Devos uz pārrunām un kopš tā laika dienu struktūrvienībā, kas nu jau izaugusi par specializēto militāro policistu rotu. Rutīnā noteikti nevaram ieslīgt. Vienu dienu tev ir treniņi bāzes teritorijā, nākošajā – eskorts no Rīgas uz Liepāju, vēl pēc tam kaujas šaušana ar ložmetēju Ādažu poligonā, bet vēl nākamajā dienā tu jau uzvalkā nodrošini drošību kādai augsta ranga amatpersonai. Šī daudzveidība un dinamika man pašam ir ļāvusi palikt šajā apakšvienībā vairāk kā desmit gadus. Dienests ir ļoti intensīvs, tādēļ ir jābūt elastīgam un spējīgam pielāgoties ātri mainīgajai situācijai. Gandrīz katru gadu mūsu karavīri strādā arī Jāņos, Lieldienās, citos svētkos. Ir grūti, tāpēc motivācija un attieksme ir tik svarīga. Mūsu dienestā ir ļoti daudzveidīga apmācību programma, tāpēc samērā plašs ekipējuma un ieroču klāsts. Cilvēks te var iegūt gan pamatīgu pieredzi tuvcīņas, drošas braukšanas un vairāku veidu ieroču lietošanas prasmē, gan arī iemaņas personiskajā apsardzē un eskortēšanā. Netiek aizmirstas arī apmācības lauka un pilsētvides kaujas iemaņu uzturēšanai un papildināšanai."

Seržants Kaspars Rudmiezis:

„Par karavīru var kļūt tikai tas cilvēks, kuram ir pārliecība. Ieroci vai formu var iedot gandrīz katram, taču tas nenozīmē, ka no šī cilvēka sanāks īsts karavīrs. Ne jau forma padara cilvēku par karavīra vārda cienīgu, bet gan viņa prāts, pārliecība un izvēle kalpot valstij. Militārajā policijā dienu no 2006. gada, pirms tam piecus gadus biju Valsts policijā. Par karavīru gribēju kļūt jau no bērnības. Cik sevi atceros, ar zaldātiņiem vien spēlējos. Tā arī tālāk secīgi gāju pa militārās karjeras kāpnēm – sākumā Jaunsardze, Zemessardze un obligātais militārais dienests, tad – policija un atgriešanās bruņotajos spēkos. Mans dienests saistīts ar objektu apsardzi un caurlaižu režīma ievērošanu. Svarīga militārā policista prasme ir māka kontaktēties ar cilvēkiem. Mēs strādājam dažādās vidēs – gan ar karavīriem, gan civilistiem."

DALĪBA MĀCĪBĀS UN STARPTAUTISKAJĀS OPERĀCIJĀS

Militārā policija kopā ar citām NBS vienībām 2000. gadā veica trīs mācības – patrulēšanu Ogres rajonā, Zemessardzes 52. bataljona mācību laikā – rajona perimetra nodrošināšanu, kā arī autotransporta kontroles operāciju Ādažu pašvaldības teritorijā.

2017. gada oktobrī Militārā policija kopā ar Sauszemes spēku mehanizētās brigādes karavīriem Alūksnes novada Jaunzemu pagastā veica kopēju pretnemiernieku mācību operāciju.

Militārās policijas štāba priekšnieks pulkvežleitnants Artūrs Ludboržs 2019. gada martā:

"Militārā policija arī šobrīd veic Nacionālo bruņoto spēku likumā noteikto uzdevumu izpildi. Papildus tam, MP ir uzsākusi, un turpinās attīstīt jaunu spēju un kompetenci dronu/pretdronu darbības jomā.

Atbilstoši Nacionālo bruņoto spēku likumam, Militārās policijas amatpersonām, pildot dienesta pienākumus, atbilstoši kompetencei ir tiesības Aizsardzības ministrijas valdījumā esošajos objektos, apsargājamos objektos un militāro pasākumu norises vietās, ir dotas tiesības veikt noteiktas darbības. Savukārt, sākot no 2020. gada MP t iesību un uzdevumu apjoms palielināsies vēl vairāk, un tas ir saistīts ar izmaiņām normatīvajos aktos administratīvā procesa jomā. Respektīvi, MP tiks deleģētas tiesības izskatīt un pieņemt lēmumus noteiktu administratīvo pārkāpumu gadījumos.

Dažu gadu laikā ir palielinājusies citu NATO valstu bruņoto spēku klātbūtne Latvijas teritorijā. Šis apstāklis prasīs vēl lielāku Militārās policijas iesaisti likumības nodrošināšanā, savstarpēji sadarbojoties, kā arī koordinējot darbības starp NATO partneriem un Latvijas valsts iestādēm.

Nākamo gadu laikā svarīgs jautājums būs MP jauna dislokācijas vieta. Šobrīd esošais MP izvietojums, tā tehniskais stāvoklis vairs nenodrošina pilnvērtīgu vienības darbību."

ZEMESSARDZE

Dibināta – 1991. gada 23. augustā
Devīze – „Par tēvu zemi un brīvību!"
Karogs iesvētīts 1996. gada 23. augustā
Komandieri:

- Anatolijs Gorbunovs, 1991. – 1994. gads (Zemessardzes priekšnieks)
- pulkvedis Juris Eihmanis, 1995. – 1998. gads
- pulkvedis Raimonds Graube, 1998. – 1999. gads
- pulkvedis Jānis Kononovs, 1999. – 2000. gads
- pulkvedis Juris Kiukucāns, 2000. – 2004. gads
- pulkvedis Juris Bezzubovs, 2004. – 2008. gads
- brigādes ģenerālis Juris Zeibārts, 2008. – 2011. gads
- brigādes ģenerālis Leonīds Kalniņš, 2011. – 2016. gads
- brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš, 2016. – 2019. gads
- pulkvedis Egils Leščinskis, no 2019. gada

(P. S. – komandieriem līdz 2004. gadam bija Zemessardzes dienesta pakāpes)

Likumu „Par Latvijas Republikas Zemessardzi" Augstākā Padome pieņēma 1991. gada 23. augustā, un jau nākošajā dienā tika uzsākta pirmo brīvprātīgo reģistrācija. Zemessarga zvēresta tekstu apstiprināja 1991. gada 12. septembrī Latvijas Republikas Augstākās Padomes prezidijs. Zemessardzes Štāba vadība un darbinieki, kā arī bataljonu komandieri un štābu priekšnieki 1991. gadā uz attiecīgajiem amatiem tika rekomendēti pamatā no pilsētu un rajonu pašvaldībām, kā arī no Latvijas Tautas frontes nodaļām un Latviešu strēlnieku apvienības. Retos gadījumos kandidātus ieteica bataljona organizēšanas grupas aktīvisti. Zvēresta teksts:

„Es, Latvijas Republikas zemessargs, zvēru, netaupot savus spēkus un dzīvību, aizsargāt Latvijas tautu un Latvijas valsti, tās neatkarību. Apsolos pēc labākās sirdsapziņas pildīt zemessarga pienākumus, stingri ievērot Latvijas Republikas likumus, Zemessardzes dienesta nolikumu un reglamentus."

(P. S. – 2010. gada 1. septembrī zemessarga zvērestā tika ieviesti grozījumi)

Pirmais zvērests notika 1991. gada 17. oktobrī, Latvijas Republikas Augstākajā Padomē. To pieņēma Augstākās Padomes prezidijs, zvērēja Zemessardzes augstākā vadība, Zemessardzes štāba darbinieki, bataljonu komandieri un štābu priekšnieki. Zvērestu pieņēmušo 60 cilvēku saraksts, aiz uzvārda un vārda – dienesta vieta 1991. gadā:

Aluts Ilgars – 43. bataljons
Arājs Dainis – ZS štābs
Bašķis Ainārs – ZS štābs
Berķis Mārtiņš – 27. bataljons
Beverts Vilnis – ZS štābs
Blaus Jēkabs – 27. bataljons
Buls Alfrēds – 33. bataljons
Burvis Imants – 12. bataljons
Ceplis Atis – ZS štābs
Čerņavskis Vilnis – 46. bataljons
Eihenbaums Voldemārs – ZS štābs
Ežmalis Edvīns – 12. bataljons
Gabdulļins Valērijs – 25. bataljons
Gackis Harijs – 22. bataljons
Gorbunovs Anatolijs – ZS priekšnieks
Grigulis Mārtiņš – ZS štābs
Hartmanis Jānis – 54. bataljons
Jasens Ildefons – 52. bataljons
Kalniņš Kārlis – 51. bataljons
Kaminskis Jānis – 34. bataljons
Kasparovičs Andrejs – ZS štābs
Kivlenieks Boļeslavs – 35. bataljons
Kļaviņš Juris – 24. bataljons
Kondrāts Jānis – ZS štābs
Krauze Gunārs – ZS štābs
Krēsliņš Jānis – 36. bataljons
Kristovskis Ģirts Valdis – ZS štābs
Ķīselis Mārtiņš – 13. bataljons
Lagzdiņš Normunds – 46. bataljons, atbrīvots no amata 1991. gada novembrī
Leitis Juris – 52. bataljons
Līne Sarma – ZS štābs
Lūsis Oļģerts – 18. bataljons
Mačulis Māris – 53. bataljons
Millers Bruno – ZS štābs
Millers Roberts – 19. bataljons
Niedrītis Juris – 56. bataljons
Orbe Pauls – ZS štābs
Ošenieks Gaidis – 44. bataljons
Potapovs Aleksandrs – ZS štābs
Puķīte Kārlis – 23. bataljons
Putnieks Edijs – ZS štābs

Raļļa Imants – 43. bataljons
Rambahs Edgars – 55. bataljons
Rezebergs Imants – ZS štābs
Ruduss Roberts – 26. bataljons
Stepermanis Viktors – 11. bataljons
Strēlis Andris – 18. bataljons
Teikmane Zigrīda – ZS štābs
Valainis Viktors – ZS štābs
Vanags Uldis – 45. bataljons
Veliks Ivars – 34. bataljons
Zābelis Valdis – 31. bataljons
Zoldners Valdis – 9. bataljons
Znatnajs Aivars – 42. bataljons
Zvejnieks Pēteris – 33. bataljons
Žagare Renāte – ZS štābs
Žagata Jānis – 36. bataljons

P. S. – trīs cilvēkiem dienesta vieta pēc zvēresta pieņemšanas nav noskaidrota:

Alberts Ansons, Laimonis Dreimanis, Raimonds Lācis. Kā pēdējais no 60 minētajiem cilvēkiem no profesionālā militārā dienesta 2018. gadā atvaļinājās pulkvežleitnants Pēteris Zvejnieks.

Par Zemessardzes izveidošanos un par tās darbības uzsākšanu karaspēka 25. jubilejā stāsta pirmais tās štāba priekšnieks Ģirts Valdis Kristovskis:

„Vēl pirms 1990. gada 4. maija balsojuma par neatkarību, būdams viens no jaunākajiem Augstākās Padomes deputātiem, izšķīros par iesaistīšanos Aizsardzības un iekšlietu komisijas darbā. Man toreiz bija 28 gadi. Abi mani vectēvi bija piedalījušies Latvijas Atbrīvošanas karā, īpašas iedvesmas avots man bija vectēva brālis pulkvedis – leitnants Aleksandrs Kristovskis.

No 1990. gada maija aizsardzības aspektu aizmetņu izsvēršanā vadošo lomu uzņēmās Latviešu strēlnieku apvienība: Jānis Baškers, Georgs Stiprais, Auseklis Pļaviņš, Voldemārs Jaronis un virkne citu personību. Neatkarīgi no viņiem bija uzsākta brīvprātīgo kārtības sargu vienību veidošana. Es Augstākajā Padomē uzņēmos šīs topošās struktūras tādu kā kuratora lomu. Vēlāk pieteicos kopā ar Tautas frontes Aizsardzības darba grupas aktīvistiem uzsākt likuma par Zemessardzi rakstīšanu. Jāuzsver, ka šis likums tapa PSRS represīvās sistēmas ielenkumā. Nācās uzklausīt draudus un ņirgāšanos no Augstākās padomes „Līdztiesības" frakcijas deputātiem, kā arī no padomju armijas virsniekiem. Paralēli strādāju pie nevardarbīgās pretošanās centra nolikuma. Tiku nosūtīts uz Holandi pieredzes apmaiņā kopā ar deputātu Juri Dobeli, uz pasaules nevardarbīgās pretošanās treniņnometni. Šeit mūs abus pārsteidza 1991. gada augusta puča notikumi. Tā – atrodoties ārzemēs, tiku apstiprināts par Zemessardzes štāba priekšnieka vietas izpildītāju.

Sākums bija diezgan kuriozs. Tiku nozīmēts atbildīgā valsts amatā, bet nav neviena līdzstrādnieka. Nav ne darba telpu, ne konkrētu cilvēku. Pirmie entuziasti, kurus ar Daiņa Īvāna pavadvēstuli atsūtīja Tautas fronte, pirmās divas trīs nedēļas strādāja Augstākās padomes mums izbrīvētā telpā. Pie deputātu darba paredzētajiem galdiem sasēdās raiba publika, un tomēr vajadzēja uzreiz novērtēt, ko kuram vari uzticēt, kas kuram varētu būt pa spēkam. Ar konkrētību izcēlās Ogres zemessargu aktīvistu grupa, kurā bija vēlākais pulkvedis Jānis Hartmanis un ģenerālis Gundars Ābols, militārās vēstures entuziasts Voldemārs Eihenbaums. Viņu atbalsts un pienesums ļāva noticēt, ka ar kopēju pārliecību un neatlaidību varam salikt kopā Zemessardzes struktūru situācijā, kad tautā bija liela vēlēšanās iestāties Zemessardzē. Viņi tūlīt katrs uzņēmās izstrādāt kādu aizsardzības sistēmas virzienu, kādu darbības reglamentu. Kopā ar Voldemāru Eihenbaumu meklējām telpas Zemessardzes štāba ierīkošanai. Tā, Rīgas Latgales priekšpilsētas bijušajā kara komisariātā satiku vēlāko Zemessardzes un NBS komandieri Juri Eihmani. Kādas divas nedēļas strādājām kādā plašākā dzīvoklī Elizabetes ielā. Pēc tam uz ilgāku laiku iekārtojām štābu Kalnciema ielā, kur tagad atrodas NATO Stratcom mītne. Tur palīgos no Studentu rotas pieteicās tagadējie Latviešu virsnieku apvienības vadītāji Aleksis Ozoliņš un Sarma Līne. Štāba apsardzi uzsāka zemessargi, bijušie brīvprātīgo kārtības sargu vienību dalībnieki, kuru vidū bija arī patreizējais NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, vēlākie pulkveži Normunds Aleksis un Egils Nīlenders un citi, kas veica ļoti nozīmīgu darbu tālākajā Zemessardzes izveides gaitā. No šīs zemessargu grupas un dažiem Studentu rotas aktīvistiem sāka formēties Zemessardzes speciālo uzdevumu vienība „Vanags" pulkvežleitnanta Viļa Skujas vadībā.

Saspringta situācija izveidojās 1991. gada novembrī, kad Zemessardzei joprojām nebija piešķirts finansējums. No Aizsardzības un iekšlietu komisijas atbalstu nesaņēmu, šāda attieksme man bija nepatīkams pārsteigums. Sabiedrība bija paudusi savu gribu, tūkstošiem cilvēku pieteikušies Zemessardzē, un te pēkšņi tāda attieksme no atbildīgās komisijas. Sapratu, ka atkāpšanās ceļa nav un cilvēkus nedrīkst pievilt. Šajā brīdī man ticēja un atbalstu sniedza tieši Augstākās padomes priekšsēdētājs un Zemessardzes priekšnieks Anatolijs Gorbunovs. Līdz ar to, arī Ministru kabineta priekšsēdētājs Ivars Godmanis galu galā – pēc vairāku mēnešu domāšanas piekrita novirzīt no Valsts kases pirmos līdzekļus Zemessardzei.

Pašā 1991. gada nogalē kopā ar Lietuvas Zemessardzes komandieri Jonasu Gjaču tikām uzaicināti uz pārraidi Lietuvas televīzijā. Tās gaitā mans lietuviešu kolēģis nepārtraukti akcentēja Latvijas Zemessardzi kā paraugu, kurai lietuviešiem jālīdzinās. Tas bija apliecinājums, ka mēs Latvijā īsā laikā mērķtiecīgā darbā esam spējuši jau šo to panākt. Šādu procesu apturēt bija grūti. Turklāt cilvēki tolaik bija pacēlumā, patriotiski noskaņoti, un daudzi paraugu atrada savu ģimeņu iepriekšējās paaudzēs – strēlniekos un leģionāros.

Uzskatu, ka pamati, kas tika ielikti Zemessardzei 1991. gadā, bija vienīgie iespējamie un ir pareizi. Sākotnēji nekas dziļi nebija izplānots. Bija tā kā bija. Daudz nācās apgūt un eksperimentēt jaunās pieredzes apgūšanas procesā. Vienīgi laiks varēja apstiprināt, vai Zemessardze varēs izpildīt kādas konkrētas policejiskas vai militāras funkcijas plašākā vai šaurākā apjomā."

Zemessardze jau 1991. gada decembrī ar mobilajiem posteņiem uzsāka Latvijas robežas epizodisku apsardzību, jo kontrabanda un nelikumīga materiālo vērtību izvešana no Latvijas sasniedza ievērojamus apmērus. Kā pirmie šāda tipa operācijās Zemgales pusē iesaistījās 9. bataljona zemessargi. Valsts amatpersonas un vairāki pašvaldību vadītāji griezās pie Zemessardzes vadības pēc palīdzības. Robežsargu vienību izveide bija sākuma stadijā, to izvēršana uz Latvijas robežas bija paredzēta 1992. gada otrajā pusē. Daži bataljoni darbību uz robežas uzsāka jau 1992. gada februārī, bet sistemātiska un visas Zemessardzes darbība visaptverošā robežapsardzībā sākās martā. Lielākais darba apjoms bija nepieciešama Latgalē, tāpēc uz Latvijas austrumu robežu tika sūtīti arī zemessargi no Rīgas, Kurzemes un Vidzemes vienībām. Darbību plānoja un koordinēja Zemessardzes štābs, kurš centralizēti zemessargiem izmaksāja naudu ikdienas uzturam. Kopumā, tā tolaik bija brīvprātīga tautas kustība, lai pasargātu savu jauno valsti no izlaupīšanas. Bez algas un ilgstoši atrauti no ģimenēm, zemessargi ievērojami apturēja kontrabandas kustību pierobežā, šajos Latvijas vienmuļajos nostūros tika uzsākta cīņa pret visa veida nelikumībām. Tika izmantots arī vēl esošo kolhozu un zemessargu personīgais autotransports. Zemessardzes posteņu skaits uz robežas pieauga – aprīlī jau 87 (tajos vienlaicīgi atradās 600 zemessargu), bet maijā posteņu kopskaits pieauga līdz 104. Detalizētāk darbība uz robežas apskatīta pie katra bataljona vēstures sadaļas. Robežsargi posteņus uz robežas no Zemessardzes uzsāka pārņemt 1992. gada jūlijā – tas notika trīs vietās Ziemeļvidzemē. Turpmākajos trīs mēnešos līdz novembrim Zemessardze nodeva Robežsargu brigādei pārējos posteņus. Līdz gada nogalei vēl vairākās vietās (Alūksnes, Balvu, Krāslavas un Daugavpils rajonos) zemessargi palīdzēja robežsargiem. No valsts viedokļa Zemessardzes darbība uz Latvijas robežas 1992. gadā jāvērtē kā apjomīga un pozitīva operācija ar konkrētu rezultātu. Zemessardze reālā darbā pārbaudīja savus cilvēkus, parādīja savu varēšanu, tika atlasīti spēcīgākie komandieri un organizatori. Zināmā mērā tā arī bija jaunās valsts konkrēta klātbūtne pierobežā un attālos nostūros. Vietējie cilvēki ar gandarījumu ieraudzīja formās tērptus Latvijas bruņoto spēku pārstāvjus. Tomēr Zemessardze no sava budžeta zaudēja ievērojamus finansu līdzekļus, kuri tolaik ļoti būtu noderējuši formas tērpu izgatavošanai, bruņojuma, tehnikas, ekipējuma utt. iegādei. Zemessargu darbība uz Latvijas robežas 1992. gadā būtu vēl efektīvākas, ja ik brīdi nebūtu jāsastopas ar benzīna trūkumu.

Par Zemessardzes štāba darbības pirmo posmu stāsta Voldemārs Eihenbaums, kurš no 1991. gada oktobra līdz 1992. gada augustam bija Zemessardzes štāba priekšnieka 1. vietnieks nodrošinājuma jautājumos:

„Zemessardzes štābs darbu uzsāka 1991. gada 2. oktobrī Augstākās Padomes deputāta Ģirta Kristovska vadībā. Pirms tam jau Zemessardzes izveides darba grupa 13 cilvēku sastāvā bija izstrādājusi Zemessardzes dienesta nolikumu, kurš tika apstiprināts 1991. gada 12. septembrī. Dokumentam par pamatu izmantojām Latvijas starpkaru posma Aizsargu organizācijas nolikumu, kurš tika pielāgots 1991. gada esošajai situācijai. Minētā darba grupa kopā ar vairākiem štāba darbiniekiem līdz novembrim izstrādāja vairākas nepieciešamākās dokumentu paketes par Zemessardzes struktūru, budžetu, vienību izvietojumu, nodrošinājumu un apgādi utt. Papildus saviem tiešajiem dienesta

Latvju dēli un meitas!

Tēvu zemei grūti laiki,
Dēliem jāiet palīgā!

Latvijas Republikas zemessardzes priekšnieka

PAVĒLE Nr. 1

Saskaņā ar Latvijas Republikas likuma
par Latvijas Republikas zemessardzi 11. pantu

PAVĒLU:

1. Uzsākt zemessargu reģistrāciju Latvijas Republikas pašvaldību teritorijā.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs
un zemessargu priekšnieks

A. GORBUNOVS

1991. g. 24. augustā,
Rīgā

UZSĀKTA ZEMESSARGU REĢISTRĀCIJA JĒKABPILĪ UN PAGASTOS:

Jēkabpilī Jūs gaida Brīvības ielā 175 (ieeja no sētas) kārtības sargu štāba telpās. Telefons — 31272. Štābs darbojas visu diennakti. Līdzi jāņem pase.

DIEVS SVĒTĪ LATVIJU!

LTF nodaļa, rajona un pilsētas valdes,
Latviešu strēlnieku apvienība,
Latvijas Nacionālo karavīru biedrība

Pēc ēĐs Jēkabpils tip. Pas 2603 700 1991

Zemessardzes 56. Jēkabpils bataljona Saukas vienības dibināšana 1991. gadā no kreisās - Juris Niedrītis, Dzintars Caunītis, Ojārs Melbārzdis, Ziedonis Neifelds, militārajā formā Aivars Latkovskis, no viņa pa labi - Jānis Lācis /5/

pienākumiem, nereti Ģirta Kristovska vietā piedalījos Latvijas spēka struktūru vadītāju darba sapulcēs. Parasti tajās piedalījās Iekšlietu ministrs Ziedonis Čevers, Aizsardzības spēku štāba priekšnieks pulkvedis Ārvaldis Lilientāls un Drošības dienesta komandieris pulkvedis Juris Vectirāns. Visenerģiskāk par visu spēka struktūru kopdarbību iestājās Ziedonis Čevers – gan informācijas apmaiņas jomā, gan vienotā pieejā jautājumā par ieroču iegādēm utt. Ministru Padomes priekšsēdētāja Ivara Godmaņa attieksme pret Zemessardzi tolaik bija neizprotama un dīvaina – sapulcē saistībā ar šaurā vadības lokā plānoto 1991. gada 11. decembra kopējo visu spēka struktūru pēkšņo operāciju Rīgas Centrāltirgū viņš man uzdeva jautājumu: „Kas jūs tādi īsti esat – družiņiki vai…?" Arī vēlākie centieni runāt pa tiešo ar Ivaru Godmani par kopēju problēmu risināšanu ar viņa palīdzes Ilzes Cielavas palīdzību beidzās bez rezultāta. Atbilde bija vienkārša – jūs man neesat pakļauti, prasiet un jautājiet Augstākai Padomei.

Jau 1991. gada septembra nogalē tika izveidoti pirmie 17 Zemessardzes bataljoni. Augstākajā Padomē aktīvi darbojās Zemessardzes rota 30 deputātu sastāvā. Noorganizējās arī Padomnieku rota, kurā apvienojās pamatā latviešu leģiona 2. Pasaules kara veterāni, uz kuriem šajā laikā tika liktas lielas cerības viņu izmantošanai informācijas dienestā. Latviešu strēlnieku apvienības vadība pie Zemessardzes štāba izveidoja Instruktoru rotu, kura izstrādāja pirmos Zemessardzes iekšējā dienesta reglamentus.

Nenoliedzami, pirmie mēneši pamatā tika veltīti ļoti plaša spektra un apjoma organizatoriskajiem jautājumiem. Kopumā jāsaka, ka daudz kas tika paveikts uz Atmodas laika tautas pašmobilizācijas rēķina. Materiālajā jomā izmantojām bijušās Padomju Latvijas resursus – tas attiecas pamatā uz sakaru un autotransporta jomu, kā arī uz produktu un medicīniskā aprīkojuma iegādi. Jau 1991. gada 6. septembrī tika izstrādāta un vadības akceptēta Zemessardzes standarta bataljona struktūra, kurai visā Zemessardzes sistēmā bija jābūt par galveno elementu. To paveica minētās darba grupas pieci vīri no Ogres bataljona izveides koordinācijas štāba Jāņa Hartmaņa vadībā.

Ne viss tolaik notika pēc plāna, vairākas kļūdas un nepilnības ar laiku pārtapa lielākās problēmās, kuru risinājumi nopietni tika uzsākti tikai Latvijai jau stāvot pie NATO durvju sliekšņa. Kā pirmo jāmin mobilizācijas jautājumu problemātika kā tāda. Sabrūkot padomju sistēmas uzņēmumiem un kolektīvajām saimniecībām, praktiski izveidojās vakuums, kuru tolaik īsti neviens nezināja, kā aizpildīt. Skaidrs, ka cilvēku entuziasmam un personiskajām rezervēm ir savs ierobežots limits. Otra problēma bija Rīgas pilsētā pa tās rajoniem/priekšpilsētām izvietotie seši Zemessardzes bataljoni, no kuriem ilgstošu laiku trīs bataljoni pēc zemessargu kopskaita bija neliela apjoma – vidēji no 250 līdz 300 cilvēku katrs. Tomēr centieni tos pārformēt un apvienot ar spēcīgākām vienībām atdūrās pret Rīgas dažāda ranga politiķu izliktajām barjerām. Tas tika izdarīts tikai 21. gadsimta sākumā.

Tomēr pati galvenā problēma bija Zemessardzes apbruņojums – jautājums šajos gados netika atrisināts. Tas lēnām noveda pie ļoti pamatīgas vispārējas problēmas – brīvprātīgie jutās apmānīti un lieki, jaunajai valstij nevajadzīgi un aizmirsti. Sākās masveidīga zemessargu izstāšanās no bataljoniem, kas ilgstošā laika gaitā varēja beigties Zemessardzei ar katastrofu. Principā situāciju izglāba 1992. gadā Zemessardzes izveidotā Jaunsardzes organizācija – patriotiskie jaunieši un viņu instruktori. Ar laiku bijušie jaunsargi stājās aizgājušo zemessargu vietā.

Atgriežoties pie apbruņojuma – 1991. gada 2. oktobrī Zemessardze saņēma no Iekšlietu ministrijas licenci kārtot ieroču lietas patstāvīgi. Pateicoties Talsos dzīvojošā Latvijas patriota un uzņēmēja Andra Jaunbērziņa kontaktiem ar Ļevskas ieroču rūpnīcas vadību, no 1991. gada decembra līdz 1992. gada nogalei zemessargi no dažādiem bataljoniem par saviem finanšu līdzekļiem iegādājās vairāk kā trīs tūkstošus pistoļu. Līdzīgi, no Baltkrievijas par zemessargu naudu tika nopirktas 1000 SKS sistēmas karabīnes. Šajā darījumā Zemessardzei daudz palīdzēja Aizsardzības ministrijā dienējošais pulkvedis Jevgēnijs Bogdans. Divi Kalašņikova sistēmas trieciensautenu pirkumi Čehoslovākijā un Rumānijā notika 1992. gada jūnijā un septembrī. Rezultātā kopā ar no Ministru Padomes rezerves 1991. gada decembrī saņemtajām AK-74 sistēmas 300 kaujas ieročiem 1992. gada rudenī Zemessardzei bija 4310 trieciensautenes un 1000 karabīnes, klasisko ložmetēju vispār neviena, vēl pāris desmiti rokas ložmetēju. Tātad – viena šautene uz trīs vai četriem vīriem! Tuvākajos gados situācija īpaši nemainījās.

Pirmajā Zemessardzes gadā formas tērpu šūšana un iegāde nesekmējās, Latvijas rūpnīcas nebija gatavas ražot tik liela apjoma produkciju. Ārzemju pasūtījumiem trūka finanšu līdzekļu. Rezultātā zemessargi tolaik bija diezgan „raibi" – nelielas partijas dažādās Latvijas vietās šuva privātfirmas, kādu skaitu formas tērpu zemessargi paši pirka no aizejošās Krievijas armijas karavīriem. Situācija ar formas zābakiem, salīdzinoši, bija labāka.

Mūs izglāba veiksmīgs darījums Ukrainā, kur 1992. gada martā un maijā nopirkām 17 698 gaisa desantnieku puszābakus. Šajā pirkumā lielāko darbu ieguldīja mans kolēģis Bruno Millers. No šiem krājumiem sniedzām palīdzību arī Robežsargu brigādei un Iekšlietu ministrijas formējumiem."

Par apbruņojuma un munīcijas iegādi Krievijā 90. gadu sākumā stāsta bijušais Zemessardzes 41. Talsu bataljona zemessargs Andris Jaunbērziņš:

„Zemessardzē iestājos pirmajā Talsu bataljona dibināšanas dienā. Man uzreiz bija skaidrs – tik nepieciešamo ieroču iegāde būs liela problēma. Padomju Savienības laikā ilgāku laiku nodarbojos profesionāli ar sporta šaušanu. Vairāku gadu garumā man izveidojās labi kontakti ar augsta ranga Krievijas attiecīgiem darbiniekiem un vairāku ieroču rūpnīcu vadību. Kādu laiku strādāju arī Padomju Savienības sporta šaušanas valsts komandā, biju tolaik atzīts treneris un speciālists pistoļu pielietošanas jomā. Latvijai atgūstot neatkarību, minētie kontakti un iedibinātā sadarbība ar ietekmīgiem vīriem Krievijā mums ļoti noderēja. Rezultātā divu gadu laikā noorganizēju Krievijā vairāk kā 10 000 dažādu marku pistoļu iegādi un to transportēšanu uz Latviju. Pamatā tās bija pazīstamās Makarova tipa pistoles. Mans brālēns Jānis Aivars Baškers tolaik strādāja par Sabiedrības drošības departamenta vadītāju, vēlāk viņš bija Aizsardzības ministrijas vadībā. Pēc viņa pieprasījuma, 1991. gada novembrī un 1992. gada jūnijā par valsts budžeta līdzekļiem Aizsardzības spēkiem un citām valsts struktūrām nopirku 9650 pistoles. Zemessargi no dažādiem bataljoniem pistoles pirka par savu personīgo naudu, darījumus kārtoju ar Zemessardzes štābu Rīgā un 54. Ogres bataljonu, kura novietojums toreiz atradās Ķegumā. Ar Zemessardzes štāba līdzdarbību vienību zemessargi saņēma 2822 pistoles. Arī 54. Ogres bataljons iepirka un tūlīt nekavējoties decentralizēja savā rajonā, kā arī tuvākajās teritorijās 1020 pistoles. Krievijas rūpnīcu vadība bija ieinteresēta šajos pirkumos, jo daļēji tie bija arī bartera darījumi – vedu no Latvijas VEF telefonu centrāles, kuras speciāli šim nolūkam tika saražotas pēc Ministru padomes pirmā priekšsēdētāja Ilmāra Bišera rīkojumu. Rīgas elektromašīnbūves rūpnīcas galvenais inženieris Ilmārs Bilāns savukārt noorganizēja transportēšanai uz Krieviju tikko saražotu veļas mazgājamo mašīnu partiju, kuras bija nopircis Ogres bataljons. Tolaik no Krievijas uz Latviju atvedu arī zināmu skaitu Mosina sistēmas karabīnes, kuras iegādājās zemessargi un mednieki."

ZEMESSARDZES STRUKTŪRAS VEIDOŠANĀS TĀS PIRMAJĀ DARBĪBAS GADĀ:

1991. gada 24. augustā LR Augstākās Padomes priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs kā Zemessardzes priekšnieks izdeva pavēlei par zemessargu reģistrāciju pašvaldību teritorijās.

1991. gada 2. septembrī par Zemessardzes štāba priekšnieku tika iecelts LR Augstākās Padomes deputāts Ģirts Kristovskis, kurš uzsāka štāba organizēšanas darbu.

1991. gada 9. septembris – 1. novembris, amatos iecēla 30 bataljonu komandierus.

1991. gada 25. septembrī tika dibināts Zemessardzes štābs un ieviestas Zemessardzes personāla amatu atšķirības zīmes.

1991. gada 18. oktobrī apstiprināja Zemessardzes štāba un tipveida bataljona štatu sarakstus,
1991. gada 15. novembrī – vasaras un sardžu dienesta ietērpu, kā arī nolikumu par karogiem un standartiem.

1991. gada 28. novembrī apstiprināja Zemessardzes ieroču glabāšanas un pielietošanas reglamentu; noteica kārtību, kā Zemessardzē tiek iekļautas LR Valsts meža dienesta struktūras.

1992. gada 27. janvārī Zemessardzē tika ieviests jauns štatu saraksts, visi bataljoni pēc savas attīstības pakāpes tika iedalīti četrās kategorijās, attiecīgi tika atvērtas jaunas štata vietas – lielākajos bataljonos algoto darbinieku skaits tolaik bija apmēram 25 cilvēki.

1992. gada 25. martā 43. Saldus un 52. Jelgavas bataljonam atļāva izgatavot karogus pēc apstiprinātajiem metiem.

1992. gada 14. aprīlī Zemessardzes Vidzemes, Kurzemes, Latgales un Zemgales bataljoni tika pakļauti attiecīgo novadu komandieriem, Rīgas reģiona un Jūrmalas bataljoni vēl neilgu laiku – līdz 30. jūnijam palika tiešajā Zemessardzes štāba priekšnieka pakļautībā.

1992. gada 1. maijā, reorganizējot Zemessardzes štāba 9. bataljonu, tika izveidota Zemessardzes štāba

Speciālo uzdevumu vienība.

1992. gada 8. jūnijā Zemessardzes bataljoniem tika uzdots maksimāli aktīvi piedalīties ugunsgrēku dzēšanā visā Latvijas teritorijā.

1992. gada 1. jūlijā Zemessardzes bataljoni pēc teritoriālā principa tika pakļauti jaunizveidotajām piecām brigādēm – 1. Rīgas brigādē ietilpa 9 bataljoni, 2. Vidzemes brigādē – 7 bataljoni, 3. Latgales brigādē – 6 bataljoni, 4. Kurzemes brigādē – 6 bataljoni un 5. Zemgales brigādē – 6 bataljoni; tobrīd Zemessardzē kopā bija 34 bataljoni, Speciālo uzdevumu vienība, četras atsevišķās rotas, Medicīnas centrs un Aeroklubs. Turpmākajos trijos gados tika izveidoti vairāki mācību centri, 1993. gadā darbu uzsāka Zemessardzes aviācija un Jaunsardze, ierindas zemessargiem piešķīra dienesta pakāpes. Pamatvilcienos šāda struktūra saglabājās nepilnus desmit gadus, kad sākās Zemessardzes samazināšana.

Zemessardze 1993. gadā ieguva uzticamu un spēcīgu draugu – ASV Mičiganas štata Nacionālo gvardi. Sadarbība ar amerikāņu kolēģiem stiprināja Zemessardzes struktūru visās jomās, pēc kāda laika veiksmīgajai sadarbības programmai pievienojās arī citas NBS struktūras. Stāsta tā laika Mičiganas štata Nacionālās gvardes komandieris ģenerālmajors Gordons Stamps:

„Partnerattiecību programma ar bijušajām Padomju Savienības republikām bija ASV Nacionālās gvardes biroja komandiera ģenerālleitnanta Džona Koneveja ideja – stiprināt trauslo drošību Austrumeiropā. Kā otrs mērķis tika nolemts Nacionālo gvardi aktīvi iesaistīt starptautiskajā sadarbībā. Kad ģenerālis Konevejs pēc vizītes Eiropā atgriezās ASV, viņš izziņoja, ka tiek meklēti partnerštati Lietuvai, Igaunijai un Latvijai. Man jau bija izveidojusies zināma saikne ar Latviju – mana asistente Dace Meisone bija no Latvijas un runāja latviski. Viens no maniem labākajiem draugiem un viņa sieva bija dzimuši Latvijā, tāpēc es šo valsti zināju. Sarunā ar šiem cilvēkiem es noskaidroju, ka Mičiganā ir arī liela latviešu diaspora, tāpēc ideja par Mičiganas Nacionālās gvardes sadarbība ar Latvijas Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem man šķita perfekta partnerība.

Mičiganas un Latvijas sadarbības programmu izstādāja pulkvežleitnants Tims Everets. Tims paveica lielisku darbu un sagatavoja lielisku programmu, ar kuru mēs aizbraucām uz Vašingtonu. Bija vajadzīgas vairākas reizes, lai pārliecinātu Nacionālās gvardes biroja vadību. Beidzot mums sacīja: „Padodamies, varat dabūt Latviju!""

Latvijas un Mičiganas partnerība tika apstiprināta 1993. gada 27. aprīlī. Šajā dienā Igaunija parakstīja līgumu ar Merilendas štatu un Lietuva – ar Pensilvānijas štatu. Pēc savstarpējas iepazīšanās, sākot ar 1995. gadu sadarbība koncentrējās uz jaunu ikgadēju iniciatīvu – divu nedēļu lauka kaujas mācībām „Guardex" Mičiganas štata ziemeļos – Kempgreilingas bāzē. Šajā gadā minētajā vingrinājumā kā novērotāji piedalījās seši Zemessardzes virsnieki, nākošajā gadā jau tieši mācībās dalību ņēma 49 karavīri no NBS dažādām vienībām – Aizsardzības akadēmijas, Zemessardzes, Izlūkdesanta bataljona, Mobilo strēlnieku brigādes.

Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis Mičiganas un Latvijas partnerības 25. gadu jubilejā par turpmākās sadarbības iespējām:

„Pirmo reizi tiekoties ar Mičiganas Nacionālās gvardes komandieri ģenerālmajoru Gregoriju Vadnesu, man bija sajūta, ka es viņu pazīstu jau ļoti sen. Tā sajūta nav mainījušies. Es novēlu, kaut visām valstīm būtu tādas savstarpējās attiecības ar partnerattiecību štatiem, kā ir Latvijai ar Mičiganu.

Šī personīgā attieksme man ir palīdzējusi saprast, kā Mičiganas Nacionālā gvarde saprot mūsu vajadzības. Viens spilgts piemērs, kas to raksturo, ir gaisa atbalsta kontrolieru spējas izveidošana un attīstīšana. Līdz pagājušajam gadam Latvija bija vienīgā visā Eiropā, kur bija uzstādīts apmācību stimulators gaisa atbalsta kontrolieru apmācībai, un mūsu speciālisti bija vieni no labākajiem pasaulē.
Un tas viss – pateicoties sadarbībai ar Mičiganu.

Šobrīd Sauszemes spēku mehanizācijas, artilērijas un pretgaisa aizsardzības spējas mēs būvējam no jauna. Mičiganas Nacionālā gvarde, kurai ir šīs spējas, var mums dot padomus un palīdzēt tās attīstīt. Tas ir ļoti sarežģīts, ilgstošs process, un bez Mičiganas atbalsta mums tik raiti neveiktos to ieviešanā. Mēs sadarbojamies arī kiberaizsardzības jomā. Mičiganieši zina, kādas ir aktuālākās tendences pasaulē aizsardzības jomā un moderno tehnoloģiju attīstībā, kas ASV ir ļoti augstā līmenī.

Kā piemēru varu minēt Lielvārdes bāzi – lai tā varētu pilnvērtīgi funkcionēt, tai nepieciešami ļoti specifiski sagatavoti cilvēki. To sagatavošanā Mičiganas Nacionālās gvardes loma bija neatsverama.

Mēs atceramies, ka kopā ar Mičiganas karavīriem dienējām Operacionālās sadarbības padomnieku grupā divarpus gadus. Mūsu īpašā draudzība Afganistānā ir ar asinīm rakstīta, jo mēs esam cīnījušies vienā kaujā, un abas valstis šajā operācijā ir zaudējušas karavīrus. Pēc mūsu aicinājuma, 2014. gadā, pāris mēnešus pēc krīzes sākšanās Austrumukrainā, Latvijā ieradās Mičiganas bezpilota militārie lidaparāti „Predator", kuri pie mums atradās ilgāku laiku un piedalījās militārās mācībās."

Zemessardze mērķtiecīgi ar Lielbritānijas, ASV, Zviedrijas un Dānijas speciālistu palīdzību sāka veidot savu apmācību sistēmu. Cēsīs, 1992. gada 9. septembrī Ivara Auziņa vadībā tika dibināts Zemessardzes Kājnieku mācību centrs, kurš 1995. gadā saņēma Izglītības ministrijas akreditāciju. Savukārt 1993. gada 23. septembrī Ogrē Ulda Kauliņa vadībā tika izveidots Zemessardzes Sakaru mācību centrs, un 1995. gada 23. augustā Dobelē Ivara Švēdes vadībā darbu atklāja Zemessardzes Izlūku mācību centrs. Nacionālajā Aizsardzības Akadēmijā 1993. gada septembrī neklātienes divu gadu apmācību kursu uzsāka apgūt 65 virsnieki un 1994. gada septembrī – 42 virsnieki, kas kopā sastādīja 25 % no kopējā Zemessardzes ierindas virsnieku skaita.

Par 90. gadiem 2018. gadā stāsta atvaļinātais pulkvedis Juris Eihmanis, Zemessardzes komandieris no 1995. gada līdz 1998. gadam:

„Jau Atmodas laikā aktīvi darbojos Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas Latvijas tautas frontes nodaļā, strādāju par inženieri Praktiskās bioķīmijas institūtā „Olainfarm". 1991. gada janvāra notikumu laikā atbildēju par barikāžu dalībnieku dežūrām, sakaru organizēšanu un Daugavas tilta sardzi. Pēc tam iestājos „Īpašajās brīvprātīgo vienībās", jo tautas pretestību padomju režīma paliekām vajadzēja organizēt. Kad 1991. gada augustā tika pieņemts Zemessardzes likums, dežūras laikā Rīgas Latgales priekšpilsētas izpildkomitejā Lāčplēša ielā reģistrēju pirmo 14. bataljona brīvprātīgo. Sākumā darbojos šajā vienībā kā ārrindas zemessargs, tad mani uzrunāja bataljona komandieris Arnolds Ūbelis, kurš vienlaicīgi arī vadīja Latgales priekšpilsētas pašvaldību. Piekritu no 1992. gada janvāra uzsākt dienestu bataljona štābā kā komandiera adjutants un sakaru priekšnieks. Darba bija daudz, tas bija ļoti dinamisks laiks, rajona īpašā kriminogēnā situācija arī prasīja veikt regulāras dežūras un reidus. Kopā ar vairākiem štāba darbiniekiem un rotu komandieriem sākām ieviest bataljonā militāru kārtību, jo vienībā visu noteica t. s. „virsnieku sapulce", tipisks demokrātijas surogāts, kas stipri atgādināja 1917. gada Kerenska laika Krievijas armijā ieviestās zaldātu komitejas. Laikā no 1992. gada aprīļa līdz 1993. gada maijam biju 14. bataljona komandieris.

Tolaik jau labi zināju angļu valodu, Zemessardzes virsnieku apmācību laikā britu virsnieku vadībā 1992. gada rudenī Cēsīs uzrādīju labākos rezultātus. Zemessardzes štāba priekšnieks Ģirts Kristovskis man piedāvāja dienestu turpināt Zemessardzes štābā par priekšnieka vietnieku operatīvajos jautājumos. Piekritu un nomainīju šajā postenī no Drošības dienesta piekomandēto Vilni Bērziņu, kuru šāda izmaiņa ļoti iepriecināja.

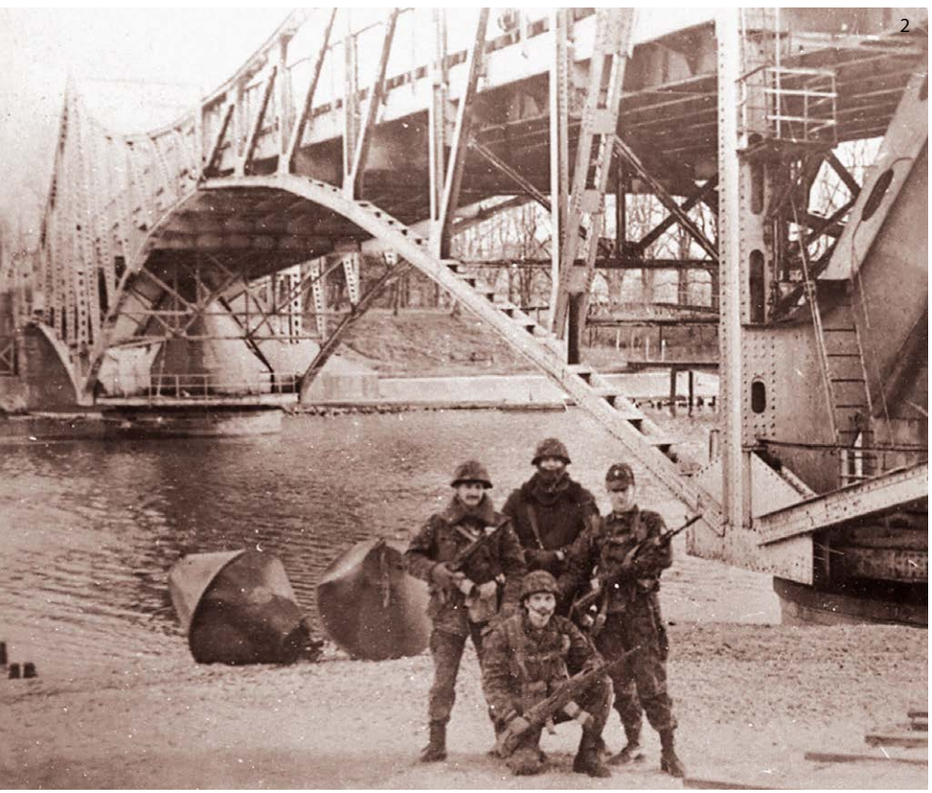
Nācu uz Zemessardzes štābu ar jau krietnu bataljona komandiera pieredzi, ļoti labi zināju, kas ir nepieciešams Zemessardzes vienībām, kādas ir galvenās problēmas. Katastrofāla situācija bija ar formas tērpiem, to skaits bija neliels, fasonu dažādība ļoti plaša. Paši izstrādājām vienotu lauka formas skici, no ASV firmas nopirkām kamuflēto audumu, kuru tolaik izmantoja arī ASV armija. Lauka formas pēc jaunā modeļa uzsāka šūt Latvijas firma. Bez tam šuvām arī ziemas jakas, nopietnu finansu atbalstu šajā jomā nodrošināja Austrālijas latvietis, bijušais leģionārs Jānis Vējiņš. Tobrīd Zemessardzē nebija vienota mācību sistēma, funkcionēja tikai kopīga zemessargu pirmszvēresta apmācību programma. Izmantojot Lielbritānijas armijas palīdzību un britu armijas kaujas taktikas grāmatas tika uzsākta visu zemessargu vienota apmācība, Cēsīs izveidojām Latvijas Izglītības un zinātnes ministrijā akreditēto Kājnieku mācību centru. Paralēli Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā sākās Zemessardzes vienību komandieru neklātienes apmācība.

Zemessardzes 18. Jūrmalas bataljona zemessargu pirmais zvērests 1991. gada 18. novembrī,
pēc ceremonijas pie Slokas luterāņu baznīcas. 1. rindā no karoga pa kreisi bataljona komandieris Oļģerts Lūsis /36/

1

2

3

Zemessardzes 9. bataljons Liepājas kara flotes bāzes bloķēšanas operācijā 1992. gada aprīlī

1. Raimonds Kursītis pie darbības norises shēmas
2. Zemessargu grupa pēc instruktāžas
3. Operācijas noslēgumā pie Liepājas kara ostas Kalpaka tilta /34/

Visu Zemessardzes karaspēka štābu struktūru pārveidojām tā, lai no „priekšniekiem" tie pārvērstos par vienību palīgiem un atbalstītājiem. Daudzo brigāžu un bataljonu speciālo uzdevumu instruktoriem uzdevām apmācīt ārrindas zemessargus. Manā Zemessardzes komandiera laikā katru gadu tika organizētas Zemessardzes konferences, kurās atklāti tika spriests par problēmām un plānoto attīstību. Jaunos kadrus mums nodrošināja Jaunsardze, kuru Zemessardze šajos gados attīstīja, un bez jaunsargu vienībām bataljonos mums tolaik bija arī vairākas Jaunsardzes skolas – Aizkrauklē, Apē, Jaunaglonā, Kazdangā un Ozolniekos pie Jelgavas. Bija mēģinājumi 90. gadu otrajā pusē Jaunsardzi no Zemessardzes nodalīt, bet es to nepieļāvu. Nevar nepieminēt ASV Mičiganas štata Armijas Nacionālās gvardes palīdzību – ar viņu atbalstu pilnveidojām apgādes un nodrošinājuma sistēmu. Tādejādi amerikāņu kolēģi kopumā ļoti palīdzēja visai NBS sistēmai ātrāk integrēties NATO.

Savos pirmajos gados Zemessardzei bija jāpalīdz Latvijas iedzīvotājiem – gan policejiskajā darbībā, gan kontrolējot transporta kustību pierobežā. Apsargājām dažādus valstiski svarīgus objektus, dzēsām meža ugunsgrēkus, plūdu laikā glābām cilvēkus. Pakāpeniski valsts nostiprinājās, minētās funkcijas gandrīz pilnībā pārņēma iekšlietu ministrijas struktūras. Zemessardze nostājās uz „militārās takas", viss pamatvilcienos notika loģiski. Konsultējoties ar Rietumvalstu padomniekiem bija doma 90. gadu nogalē uz Zemessardzes bāzes veidot NBS Sauszemes spēkus, NBS štābu pārveidot par NBS stratēģiskās plānošanas un kontroles struktūru, savukārt Zemessardzes štābs kļūtu NBS operacionālo štābu. Kā zināms, tas netika realizēts."

Par situāciju Zemessardzē divus gadus pēc tās iekļaušanas Nacionālo bruņoto spēku sastāvā liecina Zemessardzes padomes 1996. gada 21. oktobrī pieņemtais lēmums:

"Zemessardzes padome uzskata par pārdomātu un atbalstāmu valdības vadītāja iecerēto valsts un tās ekonomiskās sistēmas sakārtošanas programmu, kuras sastāvdaļa ir bezdeficīta budžeta izveidošana. Mēs izprotam arī to, ka bezdeficīta budžets nav pašmērķis. Šā brīža galvenais uzdevums ir sakārtot valsts, tai skaitā arī aizsardzības struktūras atbilstoši Latvijas faktiskajām ekonomiskajām iespējām. Mūsu sfērā tas nozīmē – ieguldīt naudu reālu valsts aizsardzības spēju nostiprināšanā, nevis kārtējos nereālos militāri teorētiskos eksperimentos.

Zemessardzes saimniekošanas metode ir neveidot parādus, kurus pēc tam lūgt apmaksāt valstij uz citu rēķina. Mēs neesam darbojušies pēc principa - tērēt tik, cik var, nerēķinot naudu savā "maciņā". Uzskatām, ka arī turpmāk mēs varam balstīties tikai uz šiem principiem, patstāvīgi uzlabojot sava darba efektivitāti un kvalitāti.

Ar nožēlu jākonstatē, ka finansējums valsts aizsardzībai katastrofāli pietrūkst ne tikai valsts smagā ekonomiskā stāvokļa dēļ, bet arī neprasmīgas, nepamatotas militārās un finansiālās plānošanas rezultātā. Lai pamatotu šo apgalvojumu, var ieskicēt esošo situāciju Zemessardzes finansēšanā.

1. Zemessardzes 1997. gada budžeta apjoms pēc mūsu pieprasījuma Aizsardzības ministrijai – 7,7 miljonu latu apjomā (kopā ar bataljonu nopelnītajiem ieņēmumiem 9,17 miljoni latu) - ir nepietiekams. Tomēr izprotot situāciju, mēs plānojam savu attīstību minimāli nepieciešamo līdzekļu ietvaros. Trūkst līdzekļu visnepieciešamākajam – ieročiem, degvielai, formas tērpiem, apmācību nodrošināšanai utt. Lai gan valstij vairākkārt ir politiski un konceptuāli deklarēts par Zemessardzi kā aizsardzības sistēmas pamatu, Aizsardzības ministrija mums ir ieplānojusi tikai 5,4 miljonus latu no valsts budžeta līdzekļiem, kas ir 25 % no visa LR aizsardzības budžeta un iezīmē sākumu Zemessardzes kā valstiskas sistēmas sagraušanai.

2. Varētu domāt, ka šāda pieeja ir saistīta ar plānoto palīdzību no Aizsardzības ministrijas centralizētajiem fondiem, bet līdzšinējā pieredze pierāda pretējo, konkrētāk:

– lai optimizētu neracionāli izveidojušās militārās vadības struktūras, 1996. gada aizsardzības budžets tika samazināts par 600 000 LVL. Šie līdzekļi tika bez paskaidrojumiem par pamatojumu noņemti mūsu budžetam - Zemessardze acīmredzot tika uzskatīta par pietiekami efektīvi funkcionējošu, lai tā izdzīvotu arī bez šīs naudas;

– no 1996. gada budžeta labojumos aizsardzībai plānotajiem 2 miljoniem latu mums ir iedalīti tikai 14 %. Tas ir saistīts ar Aizsardzības ministrijas sistēmas radītajiem vairāk nekā 700 000 LVL parādiem. Turpretī Zemessardze no 1996. gada 1. janvāra līdz 1. oktobrim ir, pārdomāti saimniekojot, spējusi samazināt no Zemessardzes neatkarīgu iemeslu dēļ radītos parādus par gandrīz 80 %. Jāsecina, ka Aizsardzības ministrijā tiek kultivēta pārdomātas saimniekošanas sodīšana.

– 1995. / 96. gada apkures sezonai Zemessardzei tika centralizēti iedalītas ogles 16 600 LVL vērtībā. Tomēr šo naudu Aizsardzības ministrija ieturēja no jau samazinātā Zemessardzes budžeta. Nav saprotams, kādēļ centralizēti un bezierunu kārtībā bija jāiepērk ogles pat par dubultcenu no to vērtības;

– Aizsardzības ministrijas "bezpeļņas" organizācija, valsts uzņēmums "infrastruktūra" pat pieprasa īres maksu no Zemessardzes apakšvienībām par lietošanā nodotajiem valsts objektiem.

3. Ir iemesls uzskatīt, ka atbildīgas Aizsardzības ministrijas amatpersonas savas personiskās intereses vērtē augstāk par aizsardzības interesēm, piemēram:

- attieksme pret vairāk kā 4000 jaunsargu – Aizsardzības ministrijā ir vairāk nekā 150 neaizpildītas štata vietas, kuras tiek izmantotas, lai radītu darba algas fonda ekonomiju ministrijas ierēdņu prēmijām. Savukārt uz mūsu vairākkārtējiem lūgumiem piešķirt 47 štata vietas jaunsargu audzinātājiem no Aizsardzības ministra tika saņemta atbilde, ka tas nav iespējams. Ņemot vērā minēto, Zemessardzei kļūst arvien grūtāk atbalstīt jaunatnes militārpatriotisko audzināšanu – tas notiek laikā, kad Aizsardzības ministrijas ierēdņi, sūkstīdamies par "nepatriotisko" jaunatni, saņem prēmijas. Papildus militārpatriotiskajai audzināšanai, jaunatnes kustībai ir liela nozīme cīņā ar nepilngadīgo noziedzību, narkomāniju un alkoholismu.

– lai attaisnotu lielo valsts dienesta pārvalžu ierēdņu skaitu, tiek plānots iesaukt vēl vairāk karavīru, nedomājot par to, ka Aizsardzības ministrija nespēj apģērbt un apmācīt esošos kareivjus. Taču nesakārtotā vadības un plānošanas sistēma neļauj tos padarīt par apmācītu un disciplinētu spēku.

4, Par klaju valsts aizsardzības un drošības interešu ignorēšanu ierēdņu ērtības labad liecina:

– 1995. / 96. gadā Zemessardzei, jau esot Nacionālo bruņoto spēku sastāvā, nebija pilnvaru iepirkt ieročus. No centralizētajām iegādēm tika saņemtas vairāk kā 1500 tehniskajām prasībām atbilstošas trieciensautenes. Šobrīd Aizsardzības ministrijas ierēdņi, neprasmīgi realizējot līguma izpildes kontroli, ir radījuši situāciju, kurā ministrs pieprasa atdot šos ieročus. Tā vietā, lai strādātu ar piegādātājfirmu un novērstu atklātās neatbilstības, ministrijas ierēdņi nolēmuši nosūtīt atpakaļ visu piegādātā bruņojuma partiju. Par ieganstu minot Ministru kabineta lēmumu (kurš tikai atsauca maksājuma garantijas), pat necenšoties vienoties par tehniskajām prasībām atbilstoša bruņojuma saglabāšanu. Aizsardzības minisitrija izvēlējās līguma laušanu. Netiek ņemts vērā, ka samazinot Zemessardzes bruņojumu par 1500 trieciensautenēm, tiek būtiski vājinātas Latvijas aizsardzības spējas un samazināta valsts iekšējā drošība, bet tā ir ērtāk!

Zemessardzes padome uzskata par nepieciešamu lūgt valdību pievērst pastiprinātu uzmanību racionālai līdzekļu plānošanai un izmantošanai valsts aizsardzības sfērā. Uzskatām, ka visīsākajā laikā Valsts aizsardzības sistēmas vadītājiem ir jāmaina sava attieksme pret saviem pienākumiem, pretējā gadījumā Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem var tikt nodarīts grūti labojams ļaunums. Savukārt Zemessardzē, kā brīvprātīgā valsts sabiedrības pašaizsardzības formējumā, bez pietiekama valsts atbalsta var sākties neatgriezeniski procesi. Šādu attīstības perspektīvu mēs uzskatām par pilnīgi nepieļaujamu."

P. S. – pie Jura Eihmaņa atmiņām jāpiebilst fakts, ka 1998. gada 5. maijā Zemessardzes komandierim tika pakļautas lielākā daļa no NBS regulārajām vienībām – Izlūkdesanta bataljons Sužos pie Rīgas, Mobilo strēlnieku bataljons Alūksnē, Sakaru mācību centrs Siguldā, Mobilo strēlnieku mācību centrs Ādažos un „Baltijas Bataljona" Latvijas rota. NBS štāba pakļautībā palika Speciālo uzdevumu vienība un NBS Štāba bataljons.

Zemessardzes štāba Apmācību departamenta priekšnieka Jāņa Hartmaņa intervija laikrakstam „Latvijas Vēstnesis" 1998. gada 25. augustā :

"Zemessardzes mācību pamatprogramma tika izstrādāta 1993. gadā. Programma ir domāta vairākiem līmeņiem – zemessargiem, kaprāļiem, seržantiem un leitnantiem. Šo programmu palīdzēja izstrādāt angļu kājnieku armijas virsnieki un Austrālijas armijas majors Juris Ābols. Mēs tulkojām britu mācību grāmatas, jo tūlīt pēc mācību programmām bija nepieciešami attiecīgi mācību materiāli. Mācības pamats ir kājnieku vadi, jo Zemessardzei kā teritoriālajai armijai pamataizsardzības metode pret varbūtējo iebrucēju ir mazo vienību taktika. Mūsu mācības notiek kareivju līmenī – bataljonos, katrā Latvijas rajonā. Dobelē ir izlūku mācību centrs, Cēsīs – kājnieku mācību centrs,

Ogrē – sakarnieku mācību centrs. Nacionālajā Aizsardzības Akadēmijā ir Zemessardzes neklātienes fakultāte, kurā tiek mācīti virsnieki. Vēl, runājot par Zemessardzes apmācības principiem, ir jāmin tas, ka daudzi virsnieki brauc mācīties uz ārzemēm, īpaši uz ASV. Visas mācības ārzemēs apmaksā attiecīgā valsts, kurā mācās virsnieki.

Mūsu sadarbība ar Zviedriju sākās jau pirms diviem gadiem. Zviedrija piedāvāja savā zemessardzes mācību centrā ik pa diviem mēnešiem apmācīt divus mūsu kursantus, lai tie apgūtu divu nedēļu kursus specialitātē, kas ir nepieciešama Latvijai, piemēram, kauja pilsētā, ostu, lidlauku aizsardzība. Šogad Zviedrija savu palīdzību ir vēl vairāk aktivizējusi. Zviedrijas karalistes virsnieku korpusa mācību centra virsnieki ir ieradušies Latvijā un šeit strādā no 17. līdz 22. augustam. Zviedru virsnieki māca visus 36 Latvijas Zemessardzes bataljonu komandierus. Kursu darbība notiek spēles formā pēc scenārija „miers–krīze–karš". Viens no mācību aspektiem ir sadarbība ar rajona pašvaldību, policiju un robežsardzes dienestu. Tas ir īpaši aktuāli Latvijas apstākļos, jo bieži vien laukos Zemessardze ir vienīgais kārtību sargājošais spēks, te varētu minēt Zemessardzes operatīvo palīdzību Jēkabpils iedzīvotājiem plūdu laikā."

(P. S. – papildinot šo interviju, vēlos minēt tos virsniekus, ar kuriem kopā tolaik vairāku gadu garumā Zemessardzes štāba apmācību departamentā izstrādājām apjomīgo mācību materiālu paketi – Agris Jermacāns, Georgs Kerlins, Andrejs Līcis, Egils Nīlenders, Aivars Sudrabiņš un Verners Šulcs)

Zemessardzes vispārējs novērtējums 1998. gadā ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra vadītās darba grupas skatījumā:

„Zemessardze ir lielākā Latvijas bruņoto spēku sastāvdaļa. Tas ir teritoriālās aizsardzības spēks, kuras uzdevums ir aizsargāt Latviju. Taču tai nav stingri noteiktas struktūras, kaut arī tajā dien daudzi profesionāli karavīri. Zemessardze ir Latvijas galvenais aizsardzības spēks, tomēr Zemessardzes vienības nav aktīvas, tās paredzēts mobilizēt tikai nepieciešamības gadījumā. Zemessardze organizatoriski sastāv no centrālā štāba, kas atrodas Rīgā, un pieciem brigāžu štābiem, kas izvietoti Latvijas reģionu centros un 35 bataljoniem. Ir 1672 ierindas un 14 900 ārrindas zemessargi. Personu skaitu ir plānots palielināt līdz 25 000. Pieaugot personāla skaitam, notiks reorganizācija vienību līmenī, un tas atstās ietekmi uz spējām absorbēt rezervistus mobilizācijas gadījumā."

2000. gada laikā abās Zemessardzes obligātā dienesta vienībās Rīgā un Cēsīs tika fiksēti vairāki karavīru ārpusreglamenta attiecību gadījumi, kuru rezultātā tika piekauti septiņi kareivji. Pret vainīgajiem tika ierosinātas vairākas krimināllietas, īpaši smaga situācija bija izveidojusies Cēsu rotā.

Zemessardzes samazināšana, jeb kā agrāk to oficiāli definēja – optimizācija un restrukturizācija, sākās 2000. gada janvārī. Ilgstošais process noslēdzās tikai 2006. gadā, Zemessardzes bataljonu skaits tika samazināts divkārt – Latvijas teritorijā turpināja funkcionēt 18 bataljoni.

Zemessardzes sabiedrisko attiecību daļas 2003. gada 6. februāra paziņojums par Zemessardzes restrukturizāciju:

„Lai izveidotu militāriem standartiem atbilstoši komplektētas militāras vienības, efektivizētu Zemessardzes un Nacionālo bruņoto spēku vienību administrēšanu un vadību, nodrošinātu pilnvērtīgu apmācību ārrindas zemessargiem, pilnvērtīgi iekļautu ZS vienības jaunajā NBS struktūrā un operatīvās vadības sistēmā, 2002. gadā NBS reformas ietvaros ir sākta ZS restrukturizācija.

Šī restrukturizācija ir orientēta uz aizsardzības resursu efektīvāku pārvaldīšanu, zemessargu kvalitatīvu apmācību, vienkāršāku komandvadību un finanšu resursu koncentrēšanu investīcijām.

ZS restrukturizācija ir apspriesta Saeimas Aizsardzības un iekšlietu komisijā, apstiprināta Ministru prezidenta vadītajā NATO integrācijas padomes sēdē, kā arī atzīta NATO, apstiprinot Latvijas Rīcības plānu dalībai NATO.

Ir veikti aprēķini ZS reorganizācijas efektivitātes noteikšanai naudas izteiksmē. Reorganizācijas rezultātā tiks ietaupīti aptuveni 2 miljoni latu gadā. Šie līdzekļi tiks novirzīti ZS infrastruktūras un vadības sistēmas attīstībai."

Nosacīti šo ļoti sarežģīto un grūtāko Zemessardzes vēstures posmu var iedalīt trīs etapos:

• trīs Rīgas bataljonu un divu mācību centru izformēšana, kā arī Zemessardzes aviācijas pievienošana Gaisa spēkiem 2000. gadā. Tātad – 13. Rīgas Vidzemes rajona bataljonam pievienoja 12. Rīgas Ziemeļu rajona bataljonu, 14. Rīgas Latgales rajona bataljonam pievienoja 11. Rīgas Centra rajona bataljonu, un 16. Rīgas Kurzemes rajona bataljonu pievienoja 15. Rīgas Zemgales priekšpilsētas bataljonam. Maijā izformēja Ogres sakaru mācību centru, oktobrī uz bijušā Kājnieku mācību centra bāzes Cēsīs izveidoja NBS Instruktoru skolu,

• trīspadsmit bataljonu izformēšana 2002. gadā un 2003. gadā, jeb t.s. „lielā samazināšana". Iesākumā 2002. gada laikā 54. Ogres bataljonam pievienoja 53. Bauskas bataljonu, 17. Rīgas rajona bataljonam pievienoja 18. Jūrmalas bataljonu, 25. Gulbenes bataljonam – 6. Madonas bataljonu, 44. Liepājas bataljonam – 47. Liepājas rajona bataljonu, Zemessardzes Štāba bataljons tika izformēts decembrī. Nākošajā gadā tika likvidēti šādi astoņi bataljoni:

– 21. Limbažu bataljons, kura funkcija pārņēma 27. Cēsu bataljons,

– 23. Valkas bataljons, kura funkcijas pārņēma 22. Valmieras bataljons,

– 24. Alūksnes bataljons, kura funkcijas pārņēma 31. Balvu bataljons,

– 33. Krāslavas bataljons, kura funkcijas pārņēma 35. Preiļu bataljons,

– 36. Rēzeknes bataljons, kura funkcijas pārņēma 32. Ludzas bataljons,

– 41. Talsu bataljons, kura funkcijas pārņēma 46. Ventspils bataljons,

– 42. Tukuma bataljons, kura funkcijas pārņēma 51. Dobeles bataljons,

– 43. Saldus bataljons, kura funkcijas pārņēma 45. Kuldīgas bataljons.

Savukārt 2003. gadā Zemessardzes Speciālo uzdevumu vienību „Vanags" pievienoja NBS Speciālo uzdevumu vienībai, decembrī tika izformēti pieci brigāžu štābi. To vietā izveidoja divus novadu štābus, pa desmit bataljoniem iekļāva 1. Zemessardzes novada un 2. Zemessardzes novada sastāvā.

• bataljonu specializācija un Zemessardzes samazināšanas noslēgums. Kopumā NBS attīstības plāna ietvaros 2004. gada laikā specializāciju uzsāka šādi bataljoni – 17. Rīgas rajona bataljons kļuva par Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljonu, 34. Daugavpils bataljons – par Zemessardzes 34. artilērijas bataljonu, 54. Ogres bataljons – par Zemessardzes 54. Inženiertehnisko bataljonu. Šogad izformēja 13. kājnieku bataljonu, kura personālu pievienoja Studentu bataljonam. Savukārt 2005. gadā 31. Balvu bataljons tika pārveidots par vienību aizsardzībai pret masu iznīcināšanas ieročiem. Ilgstošais process noslēdzās 2006. gadā, kad Studentu bataljons pārņēma Zemessardzes 15. kājnieku bataljona funkcijas un Zemessardzes 19. nodrošinājuma bataljonam pievienoja 14. kājnieku bataljonu.

Par savu laiku Zemessardzes komandiera amatā 2018. gadā stāsta atvaļinātais pulkvedis Juris Bezzubovs:

„Pirms iecelšanas atbildīgajā postenī gadu dienēju kā Zemessardzes štāba priekšnieks, pirms tam ieguvu labu pieredzi „Baltijas Bataljonā" un ārvalstu misijās. Visparms man jāmin, kas šo četru gadu laikā man neizdevās:

• panākt, lai bataljonu apvienošana tiktu izbeigta. Mani argumenti palika neuzklausīti, Aizsardzības ministru Ģirtu Valdi Kristovski nespēju pārliecināt. Tomēr man izdevās apturēt nākošo iecerēto Zemessardzes samazināšanas vilni, kad bija plānots vairākas vienības pārveidot par rezerves mobilo strēlnieku bataljoniem,

• tas pats jāsaka par Jaunsardzes organizācijas pārcelšanu Aizsardzības ministrijas sistēmā. Iepriekš esot Zemessardzē rotas un bataljona komandiera amatā, labi pārzināju jaunsargu darba specifiku, un tās ciešo praktisko saikni ar bruņoto spēku vienībām. Tomēr bērns tika atrauts no mātes, rezultātā Zemessardze un arī regulārās vienības tālākajā nākotnē zaudēja ievērojamu skaitu jauna personāla. Igaunija gan atrada iespēju neko nemainīt šajā jomā, pie viņu „Kaitselīta" joprojām darbojas „Jauno Ērgļu" organizācija,

• ieviešot jauno NBS struktūru un divkārt samazinot Zemessardzes bataljonu skaitu, no dienesta aizgāja daudzi labi sagatavoti virsdienesta karavīri un zemessargi.

Tomēr bija arī vairākas pozitīvas lietas, viss jau nebija tik drūmi. Virknē lietu panācām attīstību, īpaši tas sakāms par Zemessardzes dalību starptautiskajās operācijās, tika apgūta un krāta nepieciešamā pieredze nākotnē. Dānijas

Praktiskie vingrinājumi Zemessardzes Izlūku mācību centrā Dobelē
1995. gada oktobrī /27/

Zemessardzes komandieris Juris Bezzubovs (centrā) ar 2. novada komandieri Gunāru Anču (pa kreisi) un 2. novada bataljonu komandieriem /13/

bataljona sastāvā Kosovas misijā sekmīgi sevi parādīja Apvienotā zemessargu rota, starptautisku atzinību Irākā ieguva mūsu nesprāgušas munīcijas iznīcināšanas speciālisti no 54. Inženiertehniskā bataljona, Afganistānā labi darbojās Zemessardzes speciālās mobilās izlūkošanas vienību puiši. Militāri nostiprinājās sadarbība ar ASV Mičiganas Nacionālo gvardi, latviešu virsnieki tika integrēti amerikāņu lauka kaujas apmācību vingrinājumu norisē. Savukārt mūsu speciālisti gatavoja viņu kontingentu misijai Irākā, jo paši ASV vecākie virsnieki atzina, ka Zemessardzes instruktori šajā jomā ir labāki nekā amerikāņi. Zemessardze kopā ar citām NBS vienībām sekmīgi nodrošināja apjomīgā NATO samita norisi Rīgā 2006. gada novembrī.

Spējām šajā Zemessardzes grūtajā periodā noturēt vienību komandieru un speciālistu kodolu. Panācām, lai no Zemessardzes tiek atdalīti Sauszemes spēki. Šāda kārtība funkcionēja vairākus gadus, tomēr tā bija zināmā mērā mākslīgi izveidota sistēma, kurai bija virkne nopietnu trūkumu. Galvenā problēma bija finansēšanas kārtība, profesionālā dienesta vienībām prioritāri parasti tika piešķirts ap 1/3 no visa kopējā naudas apjoma. Zemessardzei organizatoriskā jomā kļūstot patstāvīgai, tā varēja precīzi operēt ar tai iedalīto budžetu un, līdz ar to, detalizēti plānot gada izdevumus.

Zemessardzes komandiera laikā mani tuvākie kolēģi un palīgi bija pulkvedis Juris Zeibārts, pulkvežleitnants Tālis Blūmfelds, majors Ilgvars Baumanis, majore Lidija Jankūne, kapteine Laura Boča."

Kā šo laiku atceras un novērtē notikumu aculiecinieki – štāba virsseržants Atis Nemmiks:

„Tolaik dienēju Ogres bāzē, kur bija izvietots 5. brigādes štābs un 54. bataljons. Lielās samazināšanas laikā 2002. – 2003. gadā tika likvidēti daudzi bataljoni. Vairāk kā puse Zemessardzes štata vietu tika pārceltas uz citām NBS regulārajām vienībām. Visvairāk karavīru un štata vietu saņēma Sauszemes spēku brigāde. Rezultātā Zemessardzes vienības zaudēja lielāko daļu apmācītu un pieredzējušu instruktoru. Salīdzinoši atlikušajos bataljonos virsnieku sastāva kodols saglabājās, bet profesionāli instruktori dienestā Zemessardzē palika ļoti maz. Secīgi tuvākajos gados ārrindas zemessargu skaits krietni samazinājās, jo apmācību līmenis minēto apstākļu ietekmē bija strauji krities. Kā piemēru kadru aizplūšanai varu minēt Ogres bāzi – no maniem dienesta biedriem, instruktoriem šajā laikā uz regulārajām vienībām tika pārcelti Edgars Močāns (Zemessardzes štābs), Normunds Norberts (Mācību vadības pavēlniecības štābs), Jurijs Jefremovs un Uldis Pumpuriņš (Militārā policija), Sandis Kārkliņš (Pretgaisa aizsardzības divizions), pats dienestu turpināju Ādažos, 2. kājnieku bataljonā.

Izformētā 41. kājnieku bataljona četriem virsdienesta instruktoriem tika piedāvāts turpināt dienestu Sauszemes spēku brigādē Ādažos, bet tur nebija nekāda sociālā atbalsta un dienesta dzīvokļu, kā arī jebkādas iespējas īrēt apdzīvojamo platību. Attālums no Talsiem līdz Ādažiem ir ievērojams, tā visa rezultātā visi četri instruktori no dienesta NBS atvaļinājās."

P. S. – tikai no Zemessardzes 2., 3. un 4. brigādes 2002. gadā un 2003. gadā, pamatā iepriekšminētā iemesla dēļ, no NBS brīvprātīgi aizgāja 25 virsdienesta virsnieki un instruktori, kuri varēja turpināt dienestu.

Par savu laiku Zemessardzes komandiera amatā stāsta ģenerālmajors Juris Zeibārts:

„2008. gada 6. martā stājos Zemessardzes komandiera amatā, nomainot pulkvedi Juri Bezzubovu, kura tālākās dienesta gaitas veda uz ASV.

Formas tērpu ar Latvijas zīmotnēm es uzvilku kā Zemessardzes 25. bataljona zemessargs Gulbenē. Sākotnēji no 1991. gada rudens biju zemessargs, tad vada komandiera vietnieks - līdz 1993. gada jūlijam, kad tajā pašā bataljonā iestājos profesionālajā dienestā.

Līdz ar to joprojām ceru, ka no tā laika, kad biju „parasts" zemessargs, esmu saglabājis spēju paskatīties uz daudzām lietām no „apakšas" – ar zemessarga acīm.

Līdz kļuvu par Zemessardzes komandieri, kā jau minēju, biju vada komandiera vietnieks, vēlāk Zemessardzes 25. bataljona štāba priekšnieks, tad Zemessardzes 65. Studentu bataljona komandieris Rīgā, pēc mācībām Vācijas Bundesvēra Vadības akadēmijas Ģenerālštāba kursā sekoja dienests Liepājā, Zemessardzes 4. brigādē un 1. Zemessardzes novadā, tad 3. Zemessardzes novada izveide. Pa vidu ir bijuši arī kādi citi, īslaicīgāki pienākumi – mācību bataljons Ādažos 1995. gadā un darbs plānojot drošības pasākumus Zemessardzes vienību dalībai NATO samitā Rīgā, 2006. gada rudenī.

Iesaiste NATO samita Rīgā drošības pasākumu plānošanā sakrita ar uzdevumu izveidot Zemessardzes 3. novada štābu, un pārņemt vairāku bataljonu vadību no 1. Zemessardzes novada un 2. Zemessardzes novada, lai 2007. gada sākumā 3. Zemessardzes novads kļūtu operacionāls, t. i. – darboties spējīgs. No 2006. gada vidus Zemessardzes komandiera uzdevumā biju atbildīgais par Zemessardzes iesaisti NATO samita drošības pasākumos, kas bija profesionāli gan interesants, gan izaicinājumu pilns uzdevums. Gribētu teikt, ka tā joprojām ir lielākā operācija, kurā iesaistīta Zemessardze.

Zemessardzes personāls NATO samita nodrošināšanā iesaistījās naktī no 2006. gada 22. novembra uz 23. novembri un uzdevumu veica līdz 29. novembra vakaram. Pavisam samita drošības pasākumos iesaistījās vairāk nekā 2700 zemessargi. Katram novadam bija atšķirīgs uzdevums un sadarbības partneris, kas neļāva izveidot identiskas Spēku grupas struktūras, šajā gadījumā 1. Zemessardzes novada spēku grupas struktūra atbilda vairāk militāra uzdevuma veikšanai, bet 2. Zemessardzes novada spēku grupas struktūra – policejisku funkciju veikšanai. Vislielākais Zemessardzes personāla skaits vienlaikus tika iesaistīts 2006. gada 29. novembrī – pavisam kopā 1986 PD karavīri un zemessargi.

Ar pulkvedi J. Bezzubovu man, kā viņa amata turpinātājam, bija ļoti koleģiālas attiecības un mūsu domas par to, kas nepieciešams Zemessardzei, pārsvarā saskanēja.

Pēc 2003. gada reformas, kurai, pēc oficiālā nodoma, vajadzēja daudzas lietas sakārtot, Zemessardze īstenībā bija nonākusi visai smagā situācijā. Zemessardzes brigāžu vietā bija izveidoti divi Zemessardzes novadi – katrā 10 bataljoni. Faktiski nebija militāras struktūras un tādu vienību daudzumu no viena štāba vadīt bija diezgan sarežģīti. Bataljonu štābos bija samazināts personāla skaits – tikai 13 profesionālā dienesta karavīri, un būtībā visa Zemessardzes vienību nodrošinājuma spēja, kāda nu tā tobrīd bija, tika nodota Nodrošinājuma pavēlniecībai. Uzdevumi gan beigās palika nemainīti, tikai ar mazāku personālu. Jau tūlīt pēc divu novadu izveides, mums ar pulkvedi J. Bezzubovu bija sarunas par 3. novada izveidi, kas galu galā arī tika izdarīts.

Pirmais lielais izaicinājums, stājoties Zemessardzes komandiera amatā, bija toreizējās NBS vadības priekšlikums apvienot Zemessardzi ar Sauszemes spēkiem. Būtībā lēmums par to jau bija sagatavots un to gatavojās apspriest Aizsardzības ministra vadītā Spēku veidu komandieru sanāksmē, lai tas kļūtu oficiāls. Šāds lēmums nozīmētu tikai to, ka Zemessardze, kuras attīstība toreiz nebūt nebija prioritāte, nonāktu situācijā, kurā jebkāda tās iekšējā pašattīstības iespēja tiktu liegta. Faktiski tikko biju stājies amatā, nemaz nenoliegšu, ka tas man bija pārsteigums. Par to, ko plāno lemt paredzētajā sanāksmē, uzzināju no NBS komandiera tikai kādu pusotru stundu pirms sanāksmes. Neiedziļināšos detaļās, bet izdevās šo nepārdomāto lēmumu apturēt.

Vienlaikus ar Latvijas iestāšanos NATO sākās vienkāršota mūsu dalības izpratne – liela daļa amatpersonu saskatīja tikai Ziemeļatlantijas līguma 5. pantu par kolektīvo aizsardzību, un no tā – daļēji par dalību starptautiskajās operācijās, nepamanot tā paša līguma 3. pantu, kas runā par katras valsts aizsardzību, t. i. – savas teritorijas aizsardzību. Protams, šāda izpratne neveicināja atbalstu Zemessardzei.

Kopā ar Zemessardzes štāba kolēģiem viens no būtiskākajiem uzdevumiem bija jauna Zemessardzes likuma izstrāde. Darbs, gatavojot jauno Zemessardzes likumu, ilga vairāk nekā divus gadus un faktiski aizņēma gan 2008. gadu, gan visu 2009. gadu. Likuma nostādnes tika veidotas ar skatījumu nākotnes attīstībā, un tajā laikā bija gana daudz sanāksmju NBA Apvienotajā štābā, kā arī Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā, ko vadīja bijušais NBS komandieris J. Dalbiņš. Iepriekšējais likums, kas reglamentēja Zemessardzes darbību kopš 1993. gada 5. maija, bija grozīts13 reizes un Zemessardzes uzdevumi, tās vieta valsts aizsardzības sistēmā, pakļautība un struktūra aizvadīto gadu laikā bija būtiski mainījusies.

Vairākās likuma darbības jomās bija nepieciešams precīzāks un pilnīgāks regulējums, piemēram, Zemessardzes uzdevumi un tās apgāde, zemessargu statuss, zemessargu izdiena, sociālās garantijas, kā arī Zemessardzes veterānu statuss. Jaunais likums noteica Zemessardzes uzdevumus, struktūru, vadību un komplektēšanas principus, zemessargu dienesta gaitu, sociālās garantijas, tiesības, atbildību, apbalvošanas nosacījumus, kā arī nostiprināja Zemessardzes štāba institūciju. Tieši par Zemessardzes štāba pieminēšanu likumā, ar NBS Apvienoto štābu bija viskarstākās debates, drīzāk jāsaka – pilnīgi pretēji viedokļi.

Juridiski tika noteikts zemessarga statuss un precizēts zemessarga kandidāta statusa skaidrojums. Pirmo reizi tika risināts arī zemessarga izdienas jautājums – zemessarga izdienas stāžā ieskaitīs dienesta laiku Zemessardzē, ja zemessargs būs piedalījies dienesta uzdevumu izpildē vai mācībās ne mazāk kā 20 dienas gadā. Par vienu no nozīmīgākajiem jaunievedumiem uzskatāms likumdošanā nostiprinātais princips, ka vienādos apstākļos zemessargu tiesībām un sociālajām garantijām jābūt līdzvērtīgām profesionālā dienesta karavīru tiesībām un sociālajām garantijām. Tas atrisināja līdz tam dažādi traktētos jautājumus: kas pienākas vai nepienākas zemessargam, pildot uzdevumus.

Tieši jaunā likuma redakcija pirmo reizi juridiski noformulēja zemessarga tiesības turēt mājās ieroci, jo, lai cik tas neliktos neparasti, iepriekšējā likumā tas nebija sakārtots.

2010. gada 6. maijā Latvijas Republikas Saeima galīgajā lasījumā pieņēma Latvijas Republikas Zemessardzes jauno likumu, kas spēkā stājās 1. septembrī.

Ļoti smags pārbaudījums bija 2008./2009. gada valsts finanšu krīze. Īpaši smags bija 2009. gads, kad valdība, pieņemot budžeta grozījumus, samazināja valsts izdevumus par 500 miljoniem un šis samazinājums skāra tieši 2009. gada otro pusi. Zemessardzes jau tā pieticīgais finansējums tika samazināts par 65 %. Tīri vidēji izdalot visu Zemessardzei atvēlēto finansējumu, no jūlija līdz decembrim, katram bataljonam mēnesī „sanāca " ap 2000 LVL – gan štāba darbam, gan mācību organizēšanai, tai skaitā arī zemessargu ēdināšanai. Piedevām NBS vadība pieņēma lēmumu pārtraukt likumā noteikto kompensāciju par dalību mācībās izmaksu uz nenoteiktu laiku. Nenoliedzami, tas bija smags brīdis. Runāju ar zemessargiem pats, gan uzdevu to darīt vienību komandieriem, aicinot brīvprātīgos zemessargus turpināt dalību mācībās. Izskatās, ka izdevās atrast pareizos vārdus, jo zemessargu dalības kritums bija neliels. Jāteic, ka zemessargi toreiz parādīja fantastisku valstisku apziņu un patriotismu, jo turpinot apmeklēt mācības, ja tā var teikt, uz sava rēķina, viņi sponsorēja valsts aizsardzību.

Vienlaikus finansējuma samazinājumam 2009. gada vasaras beigās, parādījās ministrijas un NBS Apvienotā štāba priekšlikumi par NBS struktūras optimizāciju. Nenoliegšu, ka daži priekšlikumi, kas skāra Zemessardzi, tapa Zemessardzes vadībai nezinot. Galvenais, ka šie priekšlikumi jau bija ieguvuši oficiālu statusu arī Aizsardzības ministra pavēles veidā. Kaut vai jāpiemin priekšlikums par jau tā skaitliski nelielo kājnieku bataljonu štābu – 13 profesionālā dienesta karavīrus – samazināt līdz 5-6. Izmaiņas skartu gan novadu štābu, gan specializētos bataljonus. Kopumā vērtējot, šāda optimizācija faktiski novestu pie jebkādas Zemessardzes nozīmes samazināšanas. Uzsākot aktīvu diskusiju ar ministriju un NBS Apvienoto štābu, izdevās panākt, ka šie priekšlikumi tā arī netika ieviesti.

Viens no pulkveža J. Bezzubova novēlējumiem man, kļūstot par Zemessardzes komandieri – panākt gados jaunu cilvēku stāšanos Zemessardzē. Gribētu teikt, ka vienlaikus ar krīzi notika pagrieziens, ko varētu saukt par Zemessardzes rindu atjaunošanos. Vēl kā novada komandieris, vispirms 1., vēlāk 3. novada komandieris, bataljonu komandieriem stādīju uzdevumu iet uz skolām, runāt ar jauniešiem, aicināt stāties Zemessardzē. 3. Zemessardzes novads 2007. gadā izdeva nelielu informatīvu bukletu par novada bataljoniem Zemessardzē, ko izplatīja novada atbildības teritorijas skolās un pašvaldību telpās. Tobrīd tas likās kā ambiciozs uzdevums – katram bataljonam gada laikā sarekrutēt līdz 30 jauniem zemessargiem, taču rezultāti pierādīja, ka tas ir iespējams. 2008. gadā vairāk par 900 jauniem zemessargiem kļuva par Zemessardzes daļu, bet 2009. gadā Zemessardzē iestājās gandrīz 750 jaunuzņemtie zemessargi. Būtiskākais bija uzņemto vecums - tā 2009. gadā no 750 uzņemtajiem 87 % bija jaunāki par 35 gadiem. Zināms kritums bija 2010. gada laikā, kad Zemessardzē iestājās nedaudz vairāk par 400 cilvēkiem. Iemesls šādam samazinājumam bija ļoti vienkāršs - 2010. gadā zemessargu kandidāti nepieciešamās medicīniskās pārbaudes varēja veikt tikai Rīgā, Militārās medicīnas centrā, kas daudziem lauku jauniešiem nebija nemaz tik viegli. Kopš 2011. gadā medicīniskās pārbaudes varēja veikt atkal decentralizēti un jau pirmajos sešos mēnešos uzņemto zemessargu un kandidātu skaits sasniedz 600. Laika posmā no 2008. līdz 2011. gadam Zemessardzē kopumā nāca klāt vairāk par 2700 zemessargiem un 2011. gada vidū 40 % no personālsastāva bija krietni jaunāki par 30 gadiem.

Viena no principiālākajām lietām bija, tā teikt, cīņa par Zemessardzes štābu. Jau minēju, ka Zemessardzes likuma izstrādes laikā Zemessardzes un NBS vadībai bija pilnīgi pretēji viedokļi par Zemessardzes štābu, pareizāk sakot – par tā pastāvēšanu. Bija pat doma par Zemessardzes štāba pārvēršanu par NBS Apvienotā štāba departamentu un pārvietošanu uz štāba telpām. Jāatzīst, ka diskusijā pat tika pārkāpta subordinācija, jo vairāki ziņojumi ar manu parakstu aizgāja "pa tiešo " ministram. Iznākumā Zemessardzes štābs turpināja pastāvēt kā atsevišķs štābs un Zemessardzes likumā tam ir veltīta sadaļa.

Kā vienu no smagākajām Zemessardzes ilgtermiņa problēmām jāmin jaunāko komandieru, īpaši jau sākot ar nodaļas komandieru līmeni, apmācība, ko pilnībā pielāgot regulāro vienību instruktoru apmācībai nebija iespējams, tieši Zemessardzes specifikas dēļ. Zemessardze to centās risināt ar dažādu iekšējo kursu palīdzību, taču tie nebija pamats ne atzītas kvalifikācijas saņemšanai, ne arī kaprāļa pakāpes piešķiršanai. Ilgāku laiku šo jautājumu neizdevās izkustināt, pozitīva virzība faktiski sākās pēc ģenerālmajora R. Graubes stāšanās amatā 2010. gada otrajā pusē un līdz 2011. gada vasarai Zemessardzes štābam sadarbībā ar Mācību vadības pavēlniecību izdevās sagatavot tieši Zemessardzei piemērotu programmu. Diskusijas par labāko risinājumu bija pietiekoši dedzīgas, taču konstruktīvas un tajās iesaistījās arī NBS komandieris."

PERSONĀLS

Kopējais personāla skaits 1991. gada septembrī – 3093 cilvēki; 1992. gada martā – 11 897 cilvēki, no tiem 904 virsdienestā; 1992. gada 2. pusgadā ierindas zemessargu kopskaits nedrīkstēja pārsniegt 1600; 1993. gada martā – 16 437 ierindas un ārrindas zemessargu. Kadru mainība 1994. gadā – 3000 cilvēki, bet 1995. gadā – 2188 cilvēki. Salīdzinoši daudz no dienesta šajos divos gados, pēc pašu vēlēšanās, aizgāja virsdienesta virsnieki un instruktori. Kā galveno iemeslu jāmin viņu vilšanās valsts attieksmē pret Zemessardzes attīstību, tās apbruņošanu, apgādi ar autotransportu utt.

Zemessardzes Jaunsargu struktūrā 1996. gada martā bija vairāk kā 4000 jaunsargu un 27 algotie darbinieki.

1995. gada 1. janvārī – 1381 ierindas dienestā, 14 964 ārrindas dienestā, kopā – 16 345 virsnieki, instruktori un zemessargi. Par smagiem pārkāpumiem 1995. gadā tika notiesāti 2 zemessargi.

Situācija 1997. gada februārī – dienestā 1515 profesionālā dienesta karavīri, 177 obligātā dienesta karavīri divās rotās Cēsīs un Rīgā, 12 736 zemessargi. Uz apmācībām 1998. gadā ieradās 40–50 % zemessargu.

Dati uz 1999. gada decembri - amatos bija 1468 profesionālā dienesta karavīri, 213 obligātā dienesta karavīri, 14 397 zemessargi (t.sk. – 294 virsnieki, 2202 instruktori).

2002. gada decembris – 13 565 ārrindas zemessargi.

Situācija 2004. gada decembrī – 450 profesionālā dienesta karavīri, 12 159 ārrindas zemessargi, 13 civilpersonas.

Finansētās štata vietas 2007. gada decembrī – 600 profesionālā dienesta karavīri un militārie darbinieki, kā arī 729 algotie zemessargi, kuri veica NBS objektu apsardzes funkcijas.

Apmaksātās štata vietas 2009 .gada decembrī – 555.

Iestājušies Zemessardzē: 2011. gadā – 649 zemessargi, 2012. gadā – 823 zemessargi, 2013. gadā – 481 zemessargs, 2014. gadā – 815 zemessargi, 2015. gadā – 1210 zemessargi (šajā gadā izslēgti 1197 zemessargi).

2013. gadā profesionālā dienesta karavīru kopskaits – 501 cilvēks.

2015. gadā profesionālā dienesta karavīru skaits tika palielināts par 25 štata vietām.

Zemessardzes komandieris brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš 2018. gada decembrī:

"Šogad Zemessardze organizatoriski un militāri ir nostiprinājusies, jo tika atjaunoti trīs bataljoni (36. kaujas atbalsta bataljons Latgalē, 13. kājnieku bataljons Rīgā, 53. kājnieku bataljons Zemgalē) un 4. Kurzemes brigāde ar štābu Kuldīgā, kā arī 1. Rīgas brigāde. Valmierā tika izvietots 2. Vidzemes brigādes štābs, kurš iepriekš atradās Rīgā. Tātad no trīs Zemessardzes novadiem tika izveidotas četras brigādes. Minēto izmaiņu rezultātā Zemessardzes struktūras pārklājums Latvijas teritorijā būs efektīvāks un tuvāks zemessargu dzīves vietām. Nākošajā gadā mums lielākais izaicinājums ir rekrutēt un piesaistīt mūsu karaspēkam jaunus cilvēkus. Gada nogalē kopējais zemessargu skaits ir 8282 cilvēki, vēl vairāki desmiti patreiz ir uzņemšanas procesā. No minētajiem zemessargiem 70 % ir vidējā un augstākā izglītība. Salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem, beidzot esam pārvarējuši 8000 zemessargu robežu.

Starptautiskās mācības «Bastions–2018» Madonas novadā /5/

Zemessardzes darbība mācībās «Namejs–2018» /5/

Zemessardzes štābā, četros brigāžu štābos un bataljonos tagad kopā ir 700 profesionālā dienesta karavīru, Zemessardzes veterānu organizācijā ir 1200 cilvēku, kuri savu iespēju robežās atbalsta mūsu vienību darbību.

Ir jāmin vairāki faktori, kas veicināja zemessargu skaita palielināšanos. Vispirms vēlos nosaukt divas lietas – beidzot varam zemessargiem izsniegt pilnu ekipējuma komplektu, uzlabojusies apmācību kvalitāte, jo sākām efektīvi koncentrēt attiecīgos resursus un uzlabot infrastruktūru mūsu poligonos Kurzemē pie Skrundas, Latgalē "Meža Mackevičos, "Strautiņos" pie Alūksnes Vidzemē. Vairāk uzmanību pievērsām kolektīvajai vienību sagatavošanai, kā arī speciālistu (izlūku, snaiperu u.c.) apmācībai. Rezultātus redzējām apjomīgo NBS mācību "Namejs–2018" laikā. Plānoto 2500 zemessargu vietā pieteicās dalībai vingrinājumā 3300 zemessargu, kas priecē mūsu vienību komandierus. Minēto mācību laikā Vidzemē sekmīgi tika iesaistīti "Latvijas Valsts ceļi", kuri ar savu smago tehniku veidoja dzelzsbetona mākslīgos šķēršļus. Ļoti sekmīgi iesaistījām izlūkziņu vākšanā vietējos iedzīvotājus. Piemēram – masveidā redzamās vietās tika izlikta informācija, kāds ir Igaunijas karavīru ārējais izskats un kam ziņot par viņu darbību; mūsu sabiedrotie igauņi šajās mācībās iejutās nosacītā pretinieka lomās. Kopumā šajās mācībās mēs pārbaudījām Zemessardzes bataljonu paaugstinātās gatavības rotu darbību.

Bataljonos strādājam ar smago atbalsta ieroču apkalpju apmācību. Tas attiecas uz Austrijā iepirktajiem 120 mm mīnmetējiem un 155 mm pašgājējhaubicēm, kā arī uz 40 mm zenītlielgabaliem. Gatavojamies saņemt un apmācīt zemessargus darbībā ar pretgaisa aizsardzības vadāmajām raķetēm "Stinger" – šie ieroči būs katrā Zemessardzes bataljonā. Šajā gadā mūsu Dobeles mācību centrs sagatavojis vairāk kā 200 kaprāļus, sākam gatavot jaunos seržantus, jo viņi ar attiecīgo padomju armijas pieredzi ir sasnieguši maksimālo vecumu un devušies pensijā. Ir atjaunojies bataljonu virsnieku sastāvs, kurš spēj konkurēt ar brigāžu štābos dienējošajiem virsniekiem. Zemessardzes jaunie komandieri sekmīgi darbojas dažādās starptautiskajās mācībās kopā ar mūsu NATO sabiedrotajiem. Kā piemērus varam minēt mācības "Anakonda–2018" novembrī Polijā un vingrinājumu "Orkaan–2018" decembra sākumā Igaunijā. Gada laikā turpinājām darbu pie mūsu noliktavu sistēmas sakārtošanas – jaunas ēkas uzcēlām Kuldīgā un Ventspilī.

Nākošajā gadā Zemessardzei ir vairāki izaicinājumi – lielu uzmanību veltīsim personāla resursa palielināšanai un tā apmācībai, īpaši speciālistu treniņiem. Turpināsim darbu pie bataljonu infrastruktūras attīstības un uzlabošanas, vairākās vienībās situācija šajā jomā ir neapmierinoša. Jāiepērk un jāapgūst jauni dažādu jomu simulatori, kuri cels apmācību kvalitāti un ekonomēs mūsu resursus. Turpināsim ieguldīt finanses mūsu poligonos, jāuztur tehniskā kārtībā Zviedrijā ražotie gumijas kāpurķēžu visurgājēji, kuri ir ļoti piemēroti Latvijas apstākļiem."

PAMATUZDEVUMI :

1998. gadā Zemessardzei bija noteikti septiņi pamatuzdevumi:

– iesaistīt Latvijas Republikas pilsoņus valsts aizsardzības un kārtības nodrošināšanā,

– nodrošināt savu struktūrvienību kaujas un mobilizācijas gatavību, veikt pretizlūkošanas funkcijas savas struktūras ietvaros,

– veikt zemessargu tiesisko un militāro sagatavošanu uzdevumu izpildei,

– piedalīties valsts tiesiskās kārtības nodrošināšanā,

– veikt valsts teritoriālo aizsardzību,

– pildīt valsts aizsardzības uzdevums izņēmuma stāvoklī,

– piedalīties avāriju un stihisko nelaimju novēršanā un to radīto seku likvidēšanā.

STRUKTŪRA

Zemessardzes komandierim ir pakļauts Zemessardzes štābs un četras Zemessardzes brigādes, kā arī Kiberaizsardzības vienība, Speciālo psiholoģisko operāciju atbalsta vads, Mācību centrs, Zinātnes, pētniecību un inovāciju centrs, kā arī Zemessardzes orķestris.

Štābā 2004. gadā dienēja 92 profesionālā dienesta karavīri un strādāja 13 civilie darbinieki.

Zemessardzes štābam pirmsākumos bija pakļauta 62. Padomnieku rota, kura tika dibināta 1992. gada 21. martā, 1995. gada 6. novembrī to pievienoja Zemessardzes Štāba bataljonam. Rotas galvenais uzdevums bija darbs ar jaunatni, īpaši ar Jaunsardzi Latvijas vēstures jautājumu objektīva atspoguļošana, izcilāko latviešu karavīru piemiņas pasākumu organizēšana, dalība mūsu cīnītāju vēsturisko kauju atceres dienās.
Viens no uzdevumiem bija arī Latvijas kara muzeja apsardze. Rotu izveidoja tās pirmais komandieris kapteinis Ojārs Stefans. Sākotnēji rotā bija 130 zemessargi, lielākā daļa agrāk no viņiem bija karojuši 2. Pasaules kara laikā latviešu leģionā vai arī cīnījušies nacionālo partizānu rindās. Vēlāk rotā iestājās arī vairāki bijušie padomju armijas virsnieki, latvieši. Rotai bija sava krūšu nozīme un arī atsevišķas atšķirības zīmes.
Par šo rotu stāsta kapteinis Jānis Slaidiņš:

„Esmu dzimis Rīgā 1974. gadā, mans vectēvs Voldemārs Slaidiņš 2. Pasaules kara laikā cīnījās latviešu leģiona rindās, Padomju Latvijā. Pēc gūsta plašajās Krievijas ārēs, viņš atgriezās tikai 1956. gadā. Pats es Zemessardzē iestājos 1993. gada maijā, mani iedalīja 1. brigādes 13. bataljonā, pēc tam pusotru gadu – no *1995. līdz 1997. gadam biju Zemessardzes Štāba bataljonā obligātajā dienestā. Šajā vienībā arī paliku virsdienestā, jo bataljona komandieris Valerians Supe 1998. gadā mani nozīmēja par šīs rotas komandieri, un tolaik es biju seržanta dienesta pakāpē, iepriekš biju komandējis nodaļu un vadu. Tolaik rotā bija ap 200 veterānu, sākumā mans vietnieks bija virsleitnants Oļģerts Mentelis, rotas virsseržants Ernests Liberts, vada komandieris virsleitnants Voldemārs Rulliņš. Vēlāk mans tuvākais palīgs bija rotas virsseržants Didzis Ancāns, abi bijām vienīgie štata darbinieki. Ar viņu kopā izveidojām jaunsargu vadu no Rīgas un tuvākās apkārtnes jauniešiem, viņu vidū bija vairāki NBS virsnieku dēli. Katru vasaru organizējām trīs nedēļu ilgu mācību nometni, atmiņā palikušas trīs – Ainažos, Madonā un Pāvilostā. Šajās reizēs, bez jau minētajiem vīriem, man daudz palīdzēja Gunārs Stefans – pieredzējis bijušais partizāns. Kopumā rotu komandēju piecus gadus, paralēli mācījos neklātienē Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. To sekmīgi absolvēju un tiku paaugstināts par leitnantu. Šajās specifiskajās studijās man ļoti palīdzēja pasniedzēja majora Gunāra Opmaņa padoms un dzīves pieredze. Šajos gados pats daudzas lietas iemācījos tieši no šo karu veterānu pieredzes, pierakstīju vairāku leģionāru atmiņas. Tolaik rotas vīri vīri regulāri pēc grafika daudzās Latvijas vietās organizēja militāri patriotiskus pasākumus, galvenā auditorija – skolnieki un studējošā jaunatne. Tagad mūsdienās redzu citu ainu – vairs mūsu valstī nav šādas struktūras, kura sistemātiski šajā jomā visā Latvijā strādā ar nākošo paaudzi.*

Rotas pēdējos pāris darbības gados zemessargu–veterānu skaits pieauga līdz 400 cilvēkiem. Samazinot Zemessardzi, rotā iekļāva daļu no likvidētā 42. Tukuma bataljona cilvēkiem, bez tam vienībā iestājās vairāki atvaļinātie Nacionālās Aizsardzības akadēmijas virsnieki. Kad tika izformēts Zemessardzes Štāba bataljons, tad rotu uz neilgu laiku pakļāva Zemessardzes 1. brigādes štābam, bet, kad arī šī struktūra aizgāja vēsturē, mana vadītā veterānu rota beidza eksistēt. Mans dienests turpinājās NBS Militārajā policijā. Šos gadus kopā ar sirmajiem latviešu karavīriem atceros ar dziļu sirsnību un pateicību. Īpaši tuva draudzība man izveidojās ar virsleitnantu Rolandu Kovtuņenko, palīdzēju viņam kopt Mores kauju laukus, izveidot tur muzeju un uzrakstīt grāmatu par šo leģionāru cīņu 1944. gadā. Iespēju robežās mūsdienās kopā ar citiem mūsu militārās vēstures entuziastiem turpinu „celt saulītē" mūsu karavīru agrākās gaitas – izvietojam Kurzemes cietokšņa 2. Pasaules kara nogales kauju vietās un Nāves salā informatīvos plakātus, kā arī organizēju un piedalos dažādās talkās."

APBRUŅOJUMS

Pirmie ieroči tika saņemti no Augstākās Padomes apsardzes dienesta 1991. gada 15. novembrī – piecas AK sistēmas trieciensautenes un desmit Makarova sistēmas pistoles.
Pamatā šos ieročus izmantoja ikdienas Zemessardzes štāba apsardzei posteņu darbības nodrošināšanai.

Kopā 1993. gada martā – 10 rokas ložmetēji (5,45 mm), 2802 trieciensautenes AK, 1000 karabīnes SKS, 1664 pistoles, 23 rokas granātas; 1993. gada jūlijā tika saņemti 10 rokas ložmetēji (5,45 mm) un 108 trieciensautenes AK–74.

1993. gadā dažādās situācijās tika zaudēti 40 ieroči, 1995. gadā – 30 ieroči. Pamatā tās bija par zemessargu personīgajiem līdzekļiem iegādātās pistoles, kuras pārkāpjot likumdošanu, tika šādā veidā „privatizētas."

Ieroču apjoms 1994. gada augustā – kopā apmēram 9500 vienības, tai skaitā:

– 4310 trieciensautenes (300 saņemtas 1991. gada decembrī no bijušās Padomju Latvijas Valsts drošības komitejas

krājumiem; 1992. gada jūnijā un septembrī nopirktie 600 Čehoslovākijas, kā arī 2000 Rumānijas ražotie AK tipa analogie ieroči)

– apmēram 3200 SKS un Mosina sistēmas karabīnes (lielākā daļa iegādātas par zemessargu personīgajiem līdzekļiem)

– 223 rokas prettanku granātmetēji RPG-7

– 20 rokas ložmetēji RPK-74

– 1664 pistoles PM (lielākā daļa pirktas par zemessargu personīgajim līdzekļiem)

Situācija 1996. gada jūlijā – 215 granātmetēji RPG-7, 100 ložmetēji HK-216, 400 rokas ložmetēji RPK (7,62 mm), 20 rokas ložmetēji RPK-74 (5,45 mm), 7.597 trieciensautenes (7,62 mm), 408 trieciensautenes (5,45 mm), 200 trieciensautenes HK, apmēram 3000 karabīnes, 135 mašīnpistoles, 2391 pistoles, 8770 rokas granātas.

1996. gadā kopējais nokomplektējums ar kājnieku ieročiem – 68 %, gada laikā tika zaudēti 16 ieroči.

No ASV 1997. gadā tika saņemtas kā dāvinājums 10 000 trieciensautenes M14.

Zaudēti ieroči laika posmā 1997. – 2000. gads: 1997. gadā – 9 ieroči; 1998. gadā – 9 ieroči; 1999. gadā – 5 ieroči; 2000. gadā – 7 ieroči. Kopā – 30 ieroči.

AUTOTRANSPORTS

Kopā 1993. martā – 201 automašīna, t. sk. – 131 vieglās, 41 apvidus, 29 kravas, bruņu transportieris BRDM, 11 speciālās nozīmes automašīnas (4 štāba, 6 sakaru, 1 degvielas).

1996. gadā Zemessardze kopumā bija nodrošināta ar autotransportu par 40 %.

SAKARU NODROŠINĀJUMS

Majors Valdis Norenbergs par Zemessardzes sakaru dienesta darbu 90. gados:

"Esmu dzimis Dobelē 1966. gadā, biju obligātajā dienestā padomju armijā 1984./1986. g., pēc tam uzsāku piecu gadu studijas Rīgas Politehniskajā Institūtā daudzkanālu elektrosakaru specialitātē. Kopā ar citiem studentiem trešā kursa laikā 1991. gada janvārī biju Rīgā uz barikādēm. Kad sākās ceturtā kursa mācības, sāku meklēt sev prakses vietu, pazīstami cilvēki man ieteica iet uz Zemessardzi. Tā 1992. gada janvārī uzsāku dienestu Zemessardzes štāba Sakaru daļā pie priekšnieka Ata Cepļa. Tas bija ļoti dinamisks un interesants laiks, jo sakaru sistēma Zemessardzē tikai tagad sāka veidoties. No šī brīža esmu kopā ar savu kolēģi Hariju Zorģi, ar kuru turpinām dienēt sakaru jomā NBS sistēmā. Darījām tolaik visu, kas bija nepieciešams. Katrs sākām no kareivja līmeņa. Sākumā strādājām bez datoriem. Mūsu priekšnieks Atis Ceplis ļoti enerģiski gādāja par dažāda līmeņa radiostaciju iepirkšanu. Vienību vajadzībām zemākā līmeņa bataljons – rota–vads sakariem no Bulgārijas iepirkām 1000 "Ļon" tipa rāciju. Tās bija vienkāršas un praktiskas, padomju laikā tās tika izmantotas kolhozu un sovhozu sistēmā. Šīs rācijas izvietojām gan stacionāri pēc nepieciešamības, gan likām arī uz automašīnām. Pa visu Latviju izvietojām retranslatorus un tādējādi izveidojās visu valsti pārklājošs sakaru tīkls. Salāgojām šo sistēmu arī ar Aizsardzības spēku kolēģiem, lai savstarpēji varētu sazināties. No dažādām bijušās padomju sistēmas struktūrām un Krievijas armijas vienībām iegādājāmies arī militārās radiostacijas un izdalījām tās bataljoniem. Parasti vienam bataljonam izsniedzām pa divām R–173 rācijām, kuras tika ievietotas automašīnās, kā arī piecas rotas līmeņa rācijas R–159. Aktīvi un enerģiski zemessargi darbojās arī uz vietām – tā 51. Dobeles bataljons nopirka 50 tanku radiostacijas R–173. Visa līmeņa Zemessardzes štābos jau 1992. gadā sāka strādāt diennakts sakarnieku dežūras, kas ļoti palīdzēja zemessargu vienībām operatīvi veikt savas darbības gan atbildīgā rajona teritorijā, gan arī sadarbībā ar kaimiņos izvietoto bataljonu. Ar īsviļņu radiostacijām tolaik uzturējām sakarus līnijā Liepāja–Viļaka. Atis Ceplis Liepājā iegādājās uz smagās automašīnas ZIL–131 izveidotus sakaru centrus ar attiecīgo papildus ekipējumu, un tā mums tapa Zemessardzes štāba pārvietojamais komandpunkts. Vēlāk šo pieredzi 1993. gadā izmantojām piecu Zemessardzes brigāžu komandpunktu izveidē. Tad Uldis Kauliņš kopā ar Valfrīdu Klagišu Ogrē izveidoja Zemessardzes Sakaru mācību centru, jo mūsu sakarniekus vajadzēja sagatavot pēc vienotām programmām un prasībām. 1993. gadā Latvijas valdība Zemessardzei nodeva divus bijušos padomju armijas sakaru centrus – "Rīti" un "Andrejbaudas", tie atradās starp Ķekavu un Olaini, viens no otra 12 km attālumā. Pēdējo objektu mums atdeva ar visu dzīvojamo fondu. Abus sakaru centrus pārņēmām neskartus un ar visu tehniku, ieguvām ļoti labas iespējas strādāt tālās distancēs ar īsviļņu sakariem visā rādiusa apmērā. Sākām regulāri strādāt kopā ar Lietuvas un Igaunijas kolēģiem. Gadsimtu mijā Zemessardzei bija izveidojusies stabila sakaru sistēma ar sagatavotiem kadriem – darbs dežūrsistēmā notika trīs līmeņos: Zemessardzes štābs – pieci brigāžu štābi – bataljonu štābi. Katrā brigādes štābā un bataljonā bija virsdienestā sakaru virsnieks un četri sakaru instruktori. Zemessardzes samazināšanas laikā šo labi funkcionējošo organismu izjauca – sakaru dežurantu štata vietas likvidēja, tāpat izformēja trīs no pieciem brigāžu štābiem, tika likvidēts arī Zemessardzes Sakaru mācību centrs. Pēdējais mana laika Zemessardzes sakaru priekšnieks bija Ēriks Plečkens."

P. S. Kopā 1993. gada martā Zemessardzes rīcībā bija 6 smagās automašīnas–sakaru centri.

APJOMĪGĀKIE FINANSU IEGULDĪJUMI

Par situāciju finanšu jomā laikā no 1991. gada līdz 1993. gadam stāsta bijušais Zemessardzes štāba priekšnieka 1. vietnieks Voldemārs Eihenbaums:

„Pirmos trīs Zemessardzes darbības mēnešus no sava budžeta apmaksāja Augstākā Padome. Zemessardzes patstāvīgo budžetu apstiprināja 1991. gada nogalē – 23 miljoni rubļu, kaut prasīti tika 59 miljoni. Galvenais šķērslis bija Augstākās Padomes budžeta komisijas priekšsēdētājas Valentīnas Zeiles nostāja, kas šo jautājumu formulēja šādi – vispirms jāliek pamati Zemessardzei – jāierīko telpas, jāsagatavo cilvēki, un tikai pēc tam var sākt to apbruņošanu. Neliela palīdzība nāca no ASV latviešiem, konkrēti – militāro formu auduma un sakaru līdzekļu iegādei. Finanšu līdzekļus ziedoja arī Latvijas uzņēmēji, dažādas firmas un iestādes. Šeit jāmin G. Rutmanis (0,5 miljoni rubļu un 1500 USD), kā arī firma „Daba" – 100 000 rubļu. Ziedojumus saņēma ar tiešu norādi konkrētai vienībai – piemēram, 43. Saldus bataljons, no agrofirmas „Nīgrande", kopsaimniecības „Draudzība", Lutriņu pārvietojamās mehanizētās kolonas, Blīdenes, Brocēnu, Kursīšu, Lutriņu, Pampāļu, Remtes un Saldus pagastiem."

Zemessargu 2000. gada mācību nodrošinājums (5 dienu apmācību apmaksa katram zemessargam, materiālais nodrošinājums, pretērču vakcinācija) – 988 000 LVL.

Zemessargu 2008. gada mācību kompensēšanai/apmaksai – 1 008 948 LVL; 2013. gadā – 939 158 eiro; 2015. gadā – 1 465 569 eiro.

DARBĪBA VALSTS LĪMEŅA MĀCĪBĀS LATVIJĀ UN ĀRVALSTĪS

Zemessardzes komandierim pakļauto struktūru ziņojumu kopsavilkumi 2019. gada janvārī par darbību 2018. gadā. Zemessardzes Speciālo uzdevumu vienība, pulkvežleitnants Ilmārs Dženevs:

"Pavēle par struktūras izveidošanu izdota 2018. gada 3. janvārī. Pērn katrā bataljonā izveidota speciālo uzdevumu vienība, esam saņēmuši daļu no ieročiem un vairākas apvidus automašīnas. Šogad saņemsim Vācijā ražotās Heklera un Koha sistēmas trieciensautenes, kā arī nepieciešamo sakaru ekipējumu. Pērn galveno uzmanību veltījām personāla komplektēšanai un sadarbības veidošanai ar NBS SUV un NATO ārvalstu kolēģiem. Veicām vairākus praktiskos vingrinājumus. Šogad turpināsim pie šīm jomām strādāt."

Zemessardzes Mācību centrs, majors Artūrs Maksis:

"Darbu uzsākām praktiski no nulles cikla, esam dibināti 2018. gada 3. janvārī. Atrodamies vienā bāzē Dobelē ar Zemessardzes 51. kājnieku bataljonu. Pats esmu uzaudzis Dobeles pusē, un tas man palīdz veikt dienesta pienākumus. Esam izvietoti 2003. gadā izformētā Zemessardzes Izlūku mācību centra ēkā, kopā esam 14 profesionālā dienesta karavīri. Patreiz organizējam visas Latvijas zemessargiem trīs dažādus instruktoru kursus. Instruktori bieži ar zemessargiem strādā papildus arī pa vakariem, jo puiši pie mums ierodas ar dažādu iepriekšējās sagatavotības pakāpi. Gatavojamies nākotnē organizēt instruktoru mācību procesu ar tālmācības palīdzību."

1

2

3

1., 2. Zemessardzes sakarnieki dienesta izpildes laikā, pa labi – Ēriks Plečkens
3. Zemessardzes štāba mobilais sakaru centrs Ādažu poligonā 1995. gada februārī; centrā – sakaru daļas priekšnieks Atis Ceplis /59/

Zemessardzes veterānu aktivitātes

1. Tikšanās ar Latvijas Republikas Valsts prezidentu Andri Bērziņu 2014. gadā
2. Veterānu vizīte Igaunijā 2017. gadā pie Paju kaujai veltītā pieminekļa
3. 27. bataljona veterāni Cēsīs
4. Bataljonu veterānu apvienību vadītāji Alūksnē 2018. gadā /16/

Zemessardzes Speciālo psiholoģisko operāciju atbalsta vads, komandieris Sandris Blumbergs:

"Esmu amatā no 2010. gada 22. februāra, kad vads tika dibināts. Tas izvietots Valmierā, Kaugurmuižā. Pērn piedalījāmies mācībās "Siil–2018", "Namejs–2018" un "Sabre Strike–2018". Mūsu speciālisti apguva mācību kursu Lietuvā. Latvijas apvidus izpētē 2018. gadā mums nozīmīgu atbalstu sniedza Ādažos izvietotie Kanādas karavīri. Šogad gatavojamies darboties mācībās "Silver Arrow–2019" un "Zobens–2019". Turpināsim apgūt ārvalstu NATO bruņoto spēku palīdzību, Latvijā strādāsim ar speciālo psiholoģisko operāciju pamatapmācību kursu."

Zemessardzes zinātnes, pētniecības un inovāciju centrs, atvaļināts kapteinis Juris Ķiploks:
"Centrs dibināts 2018. gada 9. oktobrī, tā darbinieku kodolu veido Rīgas Tehniskās Universitātes zinātnieki. Kopā esam deviņi darbinieki, no tiem četriem ir doktora zinātniskais grāds. Mūsu darba telpas iekārtotas Zemessardzes Studentu bataljonā. Pagājušajā gadā pirms NBS vērienīgajām mācībām "Namejs–2018", testējām vairākas tehniskas ierīces. Noteicām to lietderību un izmantošanas iespējas NBS uzdevumu izpildē. Gatavojam Latvijā izvērst militārā hakatona organizāciju. Hakatons – cilvēku grupa, kura dažu dienu laikā sagatavo ātru tehnisku risinājumu konkrētai problēmai."

Zemessardzes KIberaizsardzības vienība, majors Ivars Erčums:

"Vienība dibināta 2013. gada30. jūlijā, tās pirmais komandieris – majors Gatis Graudiņš. Amatā esmu no 2016. gada 23. maija. Tobrīd kibersargi jau bija iekrājuši krietnu pieredzi, jo 2014. gadā piedalījās piecās starptautiskās mācībās, 2015. gadā vienībā bija viens profesionālā dienesta karavīrs un 48 zemessargi. Zemessardzes štābā 2015. gada janvārī tika atklātas speciāli iekārtotas darba telpas. Pērn piedalījāmies septiņās starptautiskās mācībās, vienas no vērtīgākajām bija vingrinājums "Cyber Europe–2018". Šogad turpināsim sadarbību ar ASV Mičiganas štata un lgaunijas kolēģiem, veidosim ciešākus kontaktus ar Lietuvas kibersargiem. Nākotnē domājam par reģionālajiem centriem visā Latvijā."

Zemessardzes orķestris, kapteinis Andis Karelis:

"Orķestris dibināts 2011. gada 1. novembrī, to izveidoja majors Viesturs Lazdiņš un kapteinis Andis Karelis. Patreiz esmu orķestra vadītājs un diriģents. Mūsu kolektīvā kopā ir divi profesionālā dienesta karavīri, 70 orķestra mūziķi un 29 kora dalībnieki. Pērn nodrošinājām 131 pasākuma norisi, pirmo reizi ar lepnumu piedalījāmies NBS 18. novembra parādē Rīgā - par godu Latvijas simtgadei. 2018. gadā ieguvām divus jaunus sadarbības partnerus - no ASV Mičiganas štata Armijas Nacionālās gvardes un Kanādas bruņoto spēku Centrālā orķestra. Mūsu kolektīvam ir uzšūtas formas un iegādāti ziemas apģērbi, kā arī nopirkti nepieciešamie instrumenti. Šogad izdosim savu kompaktdisku, jūnijā uzņemsim mūsu kolēģus no Mičiganas. Latvijas Armijas simtgades svinībās 6. jūlijā Rīgā, Daugavmalā sniegsim koncertu."

Zemessardzes veterānu priekšnieks, atvaļināts majors Ilgvars Baumanis 2018. gada decembrī stāsta par savu vadīto organizāciju un tās darbību:

„Zemessardze ir gados jauna organizācija, taču tās veterānu korpuss ir visai plašs, jo dienestā var būt līdz 55 gadu vecumam. Arī tāpēc, ka Atmodas gados politiskajās un sabiedriskajās aktivitātēs, tajā skaitā īpašo kārtības sargu vienībās, kas bija Zemessardzes sākums, iesaistījās jau nobrieduši un spēcīgi cilvēki, kuri tolaik bija no 18 līdz 60, un pat vecāki gados. Daudzi no viņiem, gados jaunākie, izgāja cauri visai atjaunotās Latvijas bruņoto spēku izveides sistēmai.

Pēc izdienas vecuma sasniegšanas militārajai karjerai jāliek punkts. Taču bez kādreizējiem pienākumiem un darbiem aizsardzības jomā, daudziem kaut kā pietrūka. Viri tāpat satikās, sprieda, kā vēl varētu būt valstij noderīgi, kā pavadīt pēkšņi atbrīvojušos laiku. Ideju par veterānu apvienību veidošanu Zemessardzes bataljonos izauklēja kādi 30 entuziasti, un 2011. gada rudenī sākās praktiskais organizatoriskais struktūras izveides darbs.

No pāris simtiem pašā sākumā, šodien veterānu skaits ir izaudzis līdz 1220 cilvēkiem. Tas varētu būt vēl lielāks, jo pa šiem gadiem Latvijas armijā dienējuši desmitiem tūkstošu cilvēku. Daudzi no viņiem jau tai saulē, citiem veselība pieklibo, arī uz ārzemēm pārcēlušies. Tomēr ir daļa, kas vēlas saglabāt savu saikni ar Zemessardzi un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem arī cienījamos gados. Viņi slēdz līgumus un uzņemas jaunus pienākumus.

Veterānu uzdevumi ir uzskaitīti Zemessardzes likumā: mūsu sabiedrības patriotiskā gara uzturēšana, atbalsts Zemessardzei apmācību procesā, sadarbība ar Jaunsardzi, Latvijas armijas vēstures apzināšana un saglabāšana, sporta un kultūras pasākumu organizēšana Zemessardzes vienībās. Jauns uzdevums ir iesaistīšanās karavīru rekrutēšanā. Bet, personīgi veterāniem, īpaši svarīga misija ir sociālā palīdzība bijušajiem dienesta biedriem. Naudas šim nolūkam gan nav daudz – cik nu paši spēj samest pašpalīdzības kasē un saņemt palīdzību no fonda „Namejs". Taču arī saskaldīta malka vai iepirkumu soma, atnesta no veikala, kādam ir liels atspaids. Un varbūt pat vissvarīgākā lieta ir domubiedrs, ar ko sarunāties par sirdij tuvām tēmām. Sarunāties Zemessardzes veterāni varot daudz, arī izvilloties varot kārtīgi. Katram savas aktualitātes, tad reizēm veterānu priekšnieks saviem vīriem jūtas kā māte un tēvs kopā.

Mums ir ar ko lepoties, vairāki konkrēti piemēri no Zemessardzes veterānu darbības visos Latvijas novados:

1. piemērs

2011. gada 15. augustā Valmieras Kultūras centrā tika atklāta Zemessardzes veterāna Jāņa Bahmaņa vēsturisko fotogrāfiju izstāde "Cauri gadsimtiem ar sauli simbolā". Izstāde bija veltīta atjaunotās Valsts un Zemessardzes 20. gadadienai.

Jānis Bahmanis ir Latvijas vēstures entuziasts. Izstādē aplūkojamas fotogrāfijas un materiāli no viņa apjomīgās kolekcijas par trim latviešiem tuvām saulēm – ticības, uzvaras un brīvības. Izstādes autors stāsta: "Izstāde tematiski bija iedalīta trīs daļās. Pirmā, par uzvaras sauli, veltīta šodienai, kad atceramies iepriekšējās paaudzes un lepojamies ar to atstāto mantojumu. Otrā daļa – ticības saule – simbolizē senlatviešu saules pielūgsmi un garīgo mantojumu – latviešu tautasdziesmas. Savukārt brīvības saule simbolizē saules ceļu un cīņu ar tumsu.

Jānis pētījis saules simbolisko nozīmi pēdējā gadu tūkstotī, pētniecības mērķi aizveduši līdz pat Itālijai. Viņš atzīst, ka lasījis daudz latviešu tautasdziesmu par sauli. Ar mākslinieku palīdzību tautasdziesmu saturs ar krāsām uzlikts uz papīra un tad atklājies pavisam kas cits – dziļākā tautasdziesmu jēga.

Izstādē eksponētajās fotogrāfijās iemūžināti Valmierai, Cēsīm un Latvijai svarīgi notikumi pēdējos 30 gados, kā arī vēsturiskas fotogrāfijas par Latvijas Brīvības cīņām 1919. / 1920. g., kā arī mākslinieku Arnolda Veides un Marikas Sarmules gleznas. Fotogrāfijās varēja aplūkot gan atjaunoto Cēsu pulka Skolnieku rotai veltīto pieminekli Valmierā un Cēsu uzvaras pieminekli, gan atjaunoto Cēsu rotas karogu.

Jānis Bahmanis piebilst, ka nākamajā gadā apritēs 800 gadi, kopš Autīnes leti un Cēsu līvi sacēlās pret bruņniecību un bojā gāja Rūsiņš. Pieminot šo vēsturisko personību, Valmieras muzejā tiks veidota izstāde no Jāņa Bahmaņa kolekcijas.

2. piemērs

2011. gada 17. novembra rītā Ozolnieku vidusskolā katru nācēju, gan mazu, gan lielu, sagaidīja ar svecīšu gaišumā starojošu Latvijas kontūras zīmējumu. Skolā sveču gaišums ved pretim Latvijas karogam. Esi sveicināts Latvijas 93. dzimšanas dienā – tavas zemes, tavas tautas lielākajos svētkos! Apsveikuma vārdus teica arī Ozolnieku novada Domes izpilddirektors Pēteris Veļeckis un Zemessardzes 52. kājnieku bataljona Zemessardzes veterāns virsseržants Ilgars Puškevics.

Skanēja dzeja par Zemgales plašumu, Latgales ziedošām pļavām, jūras skauto Kurzemi un pauguriem rotāto Vidzemi. Koris dziedāja par mūsu Tēvzemi, skanēja lūgums Dievam: „Svētī debesis, šo zemi!" Ar debesīs aizlidojošiem baloniem skolēni teica paldies „par pļavu, pilnu miglas piena, par dzērvju kāsi debesīs, rūgtenu dzērveni sūnās, par pīpeņu pļavu un dzintara gabaliņu pludmalē, par tautasdziesmām, par skanīgajām latvju balsīm." Cauri visam pasākumam sirnsnīgi izskanēja : „Esi sveicināta, Latvija! Esi sveicināta, mana Tēvzeme – mana pagātne, tagadne un nākotne!"

3. piemērs

Līvbērzes pagasta Vārpas ciemā, kas atrodas Jelgavas ziemeļu pievārtē, 2009. gadā atklāja piemiņas akmeni Latvijas armijas Artūra Kēlera bataljonam, kurš 1919. gada 20. un 21. novembrī atbrīvoja Jelgavu no Kalnciema puses. Šeit bija sapulcējies jau krietni lielāks ļaužu pulks, kurā bija gan politiķi, gan atvaļinātas militārpersonas, gan pašu pagasta cilvēki. Vistālākais viesis bija Oskara Kalpaka dzimtās puses – Ošupes pagasta pārvaldes vadītājs Aigars Šķēls. Viņš uzsvēra, ka Jelgavas zemessargi ir bieži talcinieki Oskara Kalpaka dzimtajos Meirānos. Tādēļ viņš uzskatījis par pagodinājumu ierasties uz kaujas 90. atceres svētkiem Jelgavā.

Sirsnīgi tika sveikts arī piemiņas akmens idejas virzītājs rosīgais sabiedriskais darbinieks un Zemessardzes veterāns Ilgars Puškevics, kā arī Brīvības cīņu varoņa dēls Juris Kēlers. Vārpas ciema Informācijas centra vadītāja Smaida Verza uzsvēra, ka piemiņas akmens uzliek Vārpas iedzīvotājiem par pienākumu zināt Brīvības cīņu vēsturi. Nedrīkst taču būt tāda situācija, kad uz ciemu atbrauc kāds ekskursants un vietējiem cilvēkiem jautā par notikumiem 1919. gadā un nesaņem nekādu atbildi.

4. piemērs

Latgalē dzimšanas dienā sveic godājama vecuma zemessargu. 2016. gada 7. oktobrī kupli sveicēju pulki devās uz Ciblas novada Zvirgzdenes pagastu, kur ļoti ievērojamu jubileju – 90. dzimšanas dienu svinēja pagasta iedzīvotājs Jevgenijs Kivrāns. Jubilāru sveica arī Zemessardzes 32. kājnieku bataljona pārstāvji, jo Jevgenijs Kivrāns ir Zemessardzes veterānu apvienības aktīvs dalībnieks. Bataljona veterānu vadītājs virsseržants Antons Cauņa un personālsastāva nodaļas speciāliste štāba virsseržante Valentīna Kaša pasniedza viņam apbalvojumu – Zemessardzes 32. kājnieku bataljona krūšu zīmi «Sorgoj Latviju».

Jevgeņijs Kivrāns savu dzīvi saistījis ar Zemessardzi 1992. gada 28. jūlijā. Viņš piedalījies militārajās mācībās, robežas apsardzībā, dabas stihiju seku likvidēšanā – visur, kur Latvijas valstij bija nepieciešama zemessargu palīdzība. Ciemiņus Jevgenijs Kivrāns sagaidīja, tērpies karavīra formas tērpā, ko šūdinājis par saviem līdzekļiem. Pirmo reizi ņemt rokās ieroci Jevgenijam Kivrānam nācās Otrā pasaules kara laikā, kad 1944. gadā viņu mobilizēja padomju armijā. Frontē kauju laikā viņš tika ievainots. Atmodas gados Jevgenijs iestājās Latvijas Tautas frontē. Cienījamā veterāna darba mūžs aizvadīts ceļubūves uzņēmumā. Kopta arī sava saimniecība. «Viņi bija tie, kas deviņdesmito gadu sākumā stājās Zemessardzē, lai veidotu neatkarīgu Latvijas valsti. Toreiz viņi riskēja ar daudz ko, bet vienalga – gāja un darīja!»

5. piemērs

2014. gada 12. februārī Latvijas Valsts prezidents Andris Bērziņš tikās ar Nacionālo bruņoto spēku komandieri ģenerālleitnantu Raimondu Graubi, Zemessardzes komandieri pulkvedi Leonīdu Kalniņu un Zemessardzes veterānu priekšnieku Ilgvaru Baumani, kā arī ar veterānu apvienības padomes pārstāvjiem. Tiekoties tika pārrunātas apvienības darba aktualitātes, tajā skaitā medicīnas un sociālo garantiju nodrošināšanas iespējas Zemessardzes veterāniem.

Zemessardzes veterānu apvienības priekšnieks atvaļinātais majors Ilgvars Baumanis informēja, ka apvienību mērķis ir apvienot zemessargus, kuri sasnieguši noteikto vecumu – 55 gadus, un atvaļinātos profesionālā dienesta karavīrus, kuri ieguvuši Zemessardzes veterāna statusu, lai atbalstītu Zemessardzi un Nacionālos bruņotos spēkus to uzdevumu veikšanā. Ilgvars Baumanis norādīja, ka viens no apvienības svarīgākajiem uzdevumiem ir sniegt atbalstu Zemessardzes vienībām Latvijas pilsoņu rekrutēšanā dienestam Nacionālo bruņotajos spēkos. Zemessardzes veterānu priekšnieks sarunas laikā informēja Valsts prezidentu par priekšlikumu attiecībā uz vienlīdzīgu medicīnas pakalpojumu atvieglojumu saņemšanu gan profesionālā dienesta karavīriem, gan zemessargiem gadījumos, kad dienesta laikā ir gūts ievainojums. Patlaban šī kārtība ievērojami atšķiras. Ilgvars Baumanis kā vēl vienuZemessardzes aktualitāti minēja jautājumu par pensijas palielināšanu zemessargiem ar lielu dienesta stāžu. Tas būtu simbolisks solis, lai zemessargiem pateiktos par brīvprātīgo zināšanu, prasmju un sava brīvā laika ieguldījumu Latvijas valsts labā. Gan Nacionālo bruņoto spēku komandieris, gan Zemessardzes komandieris atbalstīja minētos priekšlikumus. Raimonds Graube arī informēja klātesošos, ka viņš jau ir sācis darbu pie jautājuma virzības par vienlīdzīgu medicīnas pakalpojumu nodrošināšanu. Savukārt Valsts prezidents aicināja apvienību iesniegt konkrētus argumentus un aprēķinus Aizsardzības un Labklājības ministriem par šiem priekšlikumiem un apliecināja, ka minēto jautājumu pārrunās arī plānotajās tikšanās reizēs ar atbildīgajiem ministriem. Tikšanās reizē tika pārrunāts arī jautājums par zemessargu veterānu ieguldījumu vēstures pētīšanā, tās popularizēšanā un iespējamajām nākotnes aktivitātēm, tajā skaitā Cēsu kaujas 95. gadadienas piemiņas pasākumu organizēšanā.

Pēc minēto priekšlikumu iesniegšanas, Latvijas Republikas Saeima veica grozījumus Zemessardzes likumā un noteica – ja zemessargam veselības traucējumu dēļ, kuri iegūti dienesta laikā, ir no Zemessardzes jāaiziet, tad viņš no Aizsardzības budžeta saņem kompensācijas un ārstnieciskos pakalpojumus tieši tādā pašā apmērā, kā profesionālā dienesta karavīrs.

6. piemērs

2014. gadā sākoties krīzei Ukrainā, mūsu bruņotajiem spēkiem bija jāsāk domāt par nākamajiem soļiem, lai nepieļautu līdzīgu scenāriju Latvijā. Pamatojoties uz NBS komandiera ģenerālleitnanta Leonīda Kalniņa un Zemessardzes komandiera brigādes ģenerāļa Aināra Ozoliņa pavēlēm līdz 2018. gada martam, tika atjaunotas četras Zemessardzes brigādes, Latgalē uzsākts organizēt profesionālā dienesta Kaujas atbalsta bataljonu, kāds iepriekš Zemessardzē nekad nav bijis. Tika arī izveidotas jaunas Zemessardzes veterānu vienības – 13. kājnieku bataljonā un 53. kājnieku bataljonā. Zemessardzes veterāni par padarīto ir gandarīti, un arī turpmāk, savas kompetences ietvaros, viņi sniegs atbalstu NBS.

Kopējais pasākumu skaits Zemessardzes veterānu apvienībā 2017. gadā salīdzinājumā ar 2016. gadu bija samazinājies, taču uzlabojusies to kvalitāte. Labi pasākumi ir organizēti sadarbībā ar Jaunsardzi un skolām, veicinot patriotisko audzināšanu, kā arī atbalstot Zemessardzes vienības sporta un kultūras pasākumu organizēšanā. Veterāni sadarbībā ar pašvaldībām un skolām ir organizējuši vairākas aktivitātes, lai godinātu Zemessardzes pirmos veidotājus. Īpaši veiksmīgi pasākumi tika organizēti 32. kājnieku bataljonā. Ar visu Zemessardzes veterānu apvienību dalību ir notikušas vairākas ekskursijas Latvijas teritorijā, tādejādi tika panākta ciešāka sadarbība starp dažādām apvienībām. 27. kājnieku bataljona un 19. nodrošinājuma bataljona veterāni ikgadēju pasākumu ietvaros piedalījās Atbrīvošanas kara varoņu atcerē Igaunijā. Zemessardzes veterānu apvienība sadarbībā ar Zemessardzes bataljoniem ir ieguldījusi lielu darba apjomu rekrutēšanas pasākumos. 2018. gada 3. augustā notika paplašinātā Zemessardzes veterānu padomes sēde Kuldīgā, kur tika analizēta apvienības darbība 2017. gadā. Spriedām par sadarbības iespējām ar Valsts aizsardzības un patriotisma fondu „Namejs". Sēdē piedalījās arī fonda priekšsēdis Raimonds Graube, kas sniedza redzējumu par fonda darbības principiem un nākotnes plāniem."

1. RĪGAS ZEMESSARDZES BRIGĀDE

Dibināta 1992. gada 30. jūnijā
Devīze – „Celsies ar tevi Tēvzeme visa!"
Karogs iesvētīts 1997. gada 7. jūlijā
Komandieri:
pulkvedis Juris Poļevskis, 1992. – 1993. gads
majors Raimonds Graube, 1993. – 1995. gads
majors Ilmārs Baikovs, 1995. – 1999. gads
pulkvežleitnants Valerians Supe, 1999. - 2003. gads
pulkvežleitnants Sandris Gaugers, 2017. – 2018. gads
pulkvežleitnants Aivars Krjukovs, no 2018. gada

Kopējais brigādes personāla skaits 1993. gada martā – 3755 cilvēki. 1996. gada jūlijā brigādē dienēja 77 virsnieki, 189 instruktori, 3689 ārrindas zemessargi ar dažādām dienesta pakāpēm.

1997. gadā brigādes rīcībā bija 149 automašīnas, t. sk. – 10 specializētās, ar sakaru iekārtām. Brigādes sastāvā no 1991. gada 25. septembra līdz 1993. gada 1. janvārim ietilpa 10. Rīgas apriņķa Zemessardzes pulks, kura sastāvā bija 17. bataljons un 19. bataljons.

Pirmais brīgādes komandieris atvaļinātais pulkvedis Juris Poļevskis 2019. gada februārī:

"Pirms brigādes izveides biju Zemessardzes štāba operatīvās daļas priekšnieks. Par brigādes komandieri vēlējās kļūt 1. Rīgas apriņķa Zemessardzes pulka komandieris Roberts Millers. Tomēr tam pretojās septiņi topošās brigādes bataljonu komandieri, kuru vienības bija izvietotas Rīgas pilsētā. Tobrīd pats labi pārzināju Rīgas specifiku, jo Operatīvā daļa koordinēja zemessargu aktivitātes mūsu galvaspilsētā. Izvēles iespējas man nebija un Zemessardzes štāba priekšnieks uzdeva veidot 1. brigādi. Par tuvāko palīgu izvēlējos Juri Lambertu, kurš pirms tam bija teicams rotas komandieris Babītē. Viņš tika iecelts brigādes štāba priekšnieka amatā, Juris sekmīgi noorganizēja kopēju sakaru sistēmu. Pašu štābu izvērsām Tirainē, tā tobrīd bija ļoti piemērota vieta, saņēmām pilnu pašvaldības atbalstu. Brigādes darbības pirmajā posmā tika paveiktas vairākas nozīmīgas darbības – ievērojami "iztīrījām" zemessargu rindas, jo Rīgas specifiskajā situācijā sākumā iestājās daudz šaubīgu un dienestam nederīgu cilvēku, nomainīju 11. un 15. bataljonu komandierus. Ieviesām visā brigādē kopēju finanšu organizācijas sistēmu, kā arī sākām strādāt ar datoriem. 1. Rīgas apriņķa pulks tika loģiski sadalīts uz pusēm – 17. bataljons Daugavas kreisajā krastā un 19. bataljons – Daugavas labajā pusē. Brigādes sastāvā pēc mana ierosinājuma iekļāvu Zemessardzes SUV, kuru Ģirts Valdis Kristovskis gribēja izformēt."

Brigādes komandieris pulkvežleitnants Aivars Krjukovs 2019. gada janvārī:

"Amatā esmu no 2018. gada 5. decembra, kopējais dienesta laiks NBS – 21 gads. Pirms tam biju Nacionālās Aizsardzības akadēmijas prorektors un Zemessardzes 17. bataljona komandieris. Mūsu brigāde tika atjaunota nesen un 2018. gadā daudz tika strādāts pie dažādiem organizatoriskiem darbiem. Kopā, 2018. gadā brigādes štābā, piecos bataljonos un vienā atsevišķajā rotā dienēja apmēram 140 profesionālā dienesta karavīri un apmēram 1750 zemessargi. Bez tam, pērn tika atjaunoti divi bataljoni – 13. kājnieku bataljons Rīgā un 53. kājnieku bataljons ar atbildības teritoriju bijušā Bauskas rajona teritorijā, pagaidām šīs vienības štābs izvietots Iecavā. Minēto abu bataljonu personāla komplektācija šajā gadā turpināsies. Brigādes štābs un 13. kājnieku bataljons 2018. gadā iekārtojās jaunajā NBS objektā - apjomīgajā Linezera kompleksā Rīgā, Linezera ielā 6. Līdz 2016. gadam šeit bija izvietota sabiedrībai labi pazīstamā Linezera slimnīca. Pagājušajā gadā brigādes vienības piedalījās vairākās augstāka līmeņa lauka apmācībās, no kurām apjomīgākais bija vingrinājums "Namejs–2018". Šajās mācībās sekmīgi savus uzdevumus veica Studentu kājnieku bataljons. 2018. gadā tika sertificēti vairāki bataljonu izlūku vadi, šogad pēc plāna šo darbu turpināsim un nostiprināsim. Bez tam, pastiprināti organizēsim smago kājnieku kaujas atbalsta ieroču, kā arī tuvās darbības pretgaisa vadāmo raķešu apkalpju apmācību. Attīstīsim mobilos sakaru centrus un gatavosimies mācībām "Zobens–2019". No brigādes pieciem bataljoniem divi ir nesen atjaunoti un šogad viņiem ir cītīgi jāstrādā pie zemessargu rekrutēšanas – 13. kājnieku bataljonam ir uzdots uzņemt 200 cilvēkus. Šajā jomā aktīvi jāstrādā arī Aizsardzības no masveida iznīcināšanas ieročiem rotai, kura patreiz dislocēta Rīgā, NBS Krusta baznīcas garnizonā. Kopumā, pērn brigādes vienības tika papildinātas ar vairāk kā 300 zemessargiem. Esam lepni par mūsu Studentu kājnieku bataljonu, kurš 2018. gadā Zemessardzē kopējā visu vienību vērtējumā ar 27. kājnieku bataljonu ieņēma 2. vietu."

STUDENTU KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1997. gada 3. jūlijā
Devīze – „Mēs iesim turp, kur tēvu zeme sauc!"
Karogs iesvētīts 1998. gada 19. decembrī
Tradīcijas – „Bataljona karoga godināšanas diena"; 100 km pārgājiens; „Studentu rotas ceļojošā balva"; Barikāžu ugunskurs Zaķusalā
Komandieri:
pulkvedis Juris Poļevskis, 1997. gads
kapteinis Aleksejs Ozoliņš, 1997. – 1999. gads
majors Juris Zeibārts, 1999. – 2001. gads
kapteinis Agris Purviņš, 2002. – 2003. gads
kapteinis Druvvaldis Līcis, 2004. – 2009. gads
pulkvežleitnants Ainārs Ķienis, 2009. – 2014. gads
pulkvežleitnants Māris Robežnieks, 2014. – 2016. gads
majors Pēteris Suveizda, 2016. - 2019. gads
majors Aigars Liepiņš, no 2019. gada

Studentu kājnieku bataljons ir 1918. gada 20. decembrī dibinātās Atsevišķās Studentu rotas tradīciju pārmantotājs. Vienības pirmsākumi meklējami 1991. gada 17. decembrī, kad pie 11. Rīgas Centra rajona Zemessardzes bataljona tika uzsākta Studentu rotas organizēšana. Rotas pamatkodolu veidoja Rīgas Tehniskās Universitātes, kā arī Latvijas Valsts Universitātes pasniedzēji un studenti. Nepieciešamos pamatdarbus organizēja un koordinēja vēlākais rotas komandieris Aleksejs Ozoliņš. Nākošā gada 1. jūlijā rota tika atdalīta no 11. bataljona un to pakļāva Zemessardzes 1. brigādes komandierim, vienlaicīgi vienībai tika mainīts nosaukums – Atsevišķā Studentu rota. Tobrīd rotas struktūra – štābs, četri vadi, izlūku grupa un operatīvā grupa. Kopā 1993. gada martā rotā bija 184 zemessargi. Rīgā, Daugavmalā 1992. gada 14. augustā dežūras laikā bandītiskā uzbrukumā tika nošauts rotas zemessargs Jānis Ramanis, kuru apbedīja ar militāru godu Siguldas kapsētā. Rotas sastāvā 1995. gada 12. jūnijā tika izveidots Latvijas Lauksaimniecības Universitātes vads. Uz Zemessardzes 1. brigādes 65. Atsevišķās studentu rotas bāzes 1997. gada 3. jūlijā tika dibināts Zemessardzes Atsevišķais Studentu bataljons ar pakļautību Zemessardzes komandierim.

No 1997. gada septembra bataljona sastāvā bija četras rotas:

- 1. rota, personāls no Rīgas Tehniskās Universitātes,

- 2. rota, Latvijas Lauksaimniecības Universitātes pasniedzēji un studenti,

Nacionālo bruņoto spēku Studentu kājnieku bataljons mācībās /5/

- 3. rota, Latvijas Valsts Universitātes personāls rota,

- 4. rota, dažādu Latvijas augstskolu mācību spēki, studenti, darbinieki, studentu korporāciju biedri.

Bataljons 1998. gada vasarā uzsāka regulāru Latvijas augstskolu studentu apmācību, kura tika organizēta lauka nometņu formātā vairākās vietās. Zemessardzes samazināšanas laikā – 2004. gada 1. martā bataljonam tika pievienots izformētā 13. kājnieku bataljona personāls, bet 2006. gada 25. aprīlī – izformētā 15. kājnieku bataljona personāls. Bataljonam tika nodoti arī abu bijušos vienību karogi. 2004. gada 2. martā tika mainīts vienības nosaukums – Zemessardzes Studentu bataljons. Tobrīd vienība dislocējās Rīgā, Stendes ielā 8. Turpinoties izmaiņām Zemessardzes organizācijā 2007. gada 1. janvārī bataljons tika pakļauts 3. Zemessardzes novada komandierim.

Zemessardzes samazināšanas laikā 2006. gadā Studentu kājnieku bataljonam tika pievienots Zemessardzes 15. kājnieku bataljona personāls, kuram savukārt 2000. gadā tika pievienots zemessardzes 16. Rīgas Kurzemes rajona bataljona personāls. Ieskats šo divu bijušo vienību vēsturē.

Zemessardzes 15. kājnieku bataljons tika dibināts 1991. gada 15. novembrī kā Zemessardzes 15. Rīgas Zemgales priekšpilsētas bataljons. Bataljona devīze: „Ņem zobenu rociņā, sargā savu Tēvu zemi!". Vienības komandieri: Dainis Arājs, 1991. – 1992. gads, majors Valerians Supe, 1992. – 1996. gads, kapteinis Bierants Ignāts, 1996. – 2000. gads, kapteinis Jānis Skulte, 2000. – 2003. gads, kapteinis Ilgvars Baumanis, 2004. gada janvāris – 2004. gada decembris, kapteinis Aigars Ostrovskis, 2003. – 2006. gads. Bataljona pirmā pavēle izdota 1991. gada 10. novembrī, kad tika noteiktas piecu rotu formēšanas teritorijas – Āgenskalns, Bieriņi, Katlakalns, Ziepniekkalns, Zolitūde. Pirmais zvērests tika dots 1991. gada 5. decembrī Torņakalna baznīcā, to pieņēma 68 zemessargi, 12. decembrī 27 zemessargiem dienesta lietošanā tika izsniegtas PM sistēmas pistoles. Pirmajam bataljona komandierim Dainim Arājam sākumā tuvākie palīgi bija štāba priekšnieks Andris Briedis, intendants Jānis Jēkulis, operatīvās daļas priekšnieks Leo Hiršsons, adjutants–sakaru virsnieks Dainis Tilgalis, rotu komandieri Sigurds Balts, Juris Mauriņš, Valerians Supe. Bataljona štāba izvietojus – Zemgales priekšpilsētas pašvaldības ēka, Eduarda Smiļģa ielā, pēc tam Jāņa Endzelīna ielā, vēlāk – Jūrkalnes ielā, un no 1994. gada – Stendes ielā 8.

Atvaļinātā kapteiņa Bieranta Ignāta atmiņas:

„Lauka kaujas apmācībām izmantojām Ādažu poligonu, Sužu vienības mācību laukus, Iecavas pagasta „Zālītes" bijušo padomju armijas teritoriju, Zaķumuižas apvidu u.c., bataljona štāba mācības organizējām divos variantos – pilsētas un lauka apstākļos – Rīgā, Lejupes ielā un Babītes pagastā. Mums bija ļoti cieša sadarbība ar Zemessardzes 17. bataljonu, Zemgales priekšpilsētas policijas pārvaldi, Katastrofu medicīnas centru, kā arī, protams, ar mūsu pašvaldību.

Bataljona lielākā problēma bija akūts virsnieku trūkums, piemēram – 1998. gadā vienībā ierindas dienestā bija tikai divi virsnieki. Viņu vietā tika nozīmēti spējīgākie. Lai uzlabotu bataljona situāciju nodrošinājuma jomā un celtu kaujas gatavību, apsargājām objektus un pelnījām naudu. Pēc 1999. gada grāmatvedības datiem var secināt, ka pašu ienākumi un valsts budžeta piešķirtais finanšu apjoms ir identisks. Pēc brīvprātības principa, līdzīgi kā citos Zemessardzes bataljonos, tika izmantots vīru privātais autotransports. Pozitīvais bataljonā bija patriotisms, ārrindas un ierindas dienesta zemessargi nežēloja laiku, spēkus un arī privātos līdzekļus kopēja mērķa labad.

Zemgales priekšpilsētā Rīgā ir vislielākā privātmāju apbūves teritorija. Tas arī noteica mūsu bataljona zemessargu savstarpējās attiecības. Lielākā daļa bija draugi, kaimiņi, paziņas vai dzirdējuši par citiem. Ārrindas dienestā stājās vecāko zemessargu bērni un viņu draugi. Savstarpējā palīdzība un atbalsts bija ikdienas parādība dienestā un ārpus tā. Zemessargs Kārlis Zariņš, rūpnīcas „Orions" īpašnieks, darbā apsardzē pieņēma tikai mūsu bataljona cilvēkus, darbā paša rūpnīcā – galvenokārt zemessargus. Viņš izbūvēja rotas ieroču noliktavu un treniņu zāli zemessargiem. Savukārt Juris Mauriņš, transporta uzņēmuma īpašnieks, savā īpašumā pie Rīgas robežas izveidoja vienības atbalsta punktu un ieroču telpu. Mācību laikā mūs ar ēdināšanu atbalstīja SIA „Prizma", SIA „Baltijas Transporta grupa", ēdināšanas uzņēmuma „Spāres" īpašnieks, un atvaļināts Latvijas Drošības dienesta pulkvedis Smagars."

Personāla kopskaits 1993. gada martā – 423 ārrindas zemessargi, 1996. gadā – 435 ārrindas zemessargi.

No 2001. gada 28. decembra vienības nosaukums – Zemessardzes 15. kājnieku bataljons. No 2003. gada decembra vienībā tika ieviests jauns štata saraksts – 15 virsdienesta štata vietas. Bataljons 2006. gada 31. jūlijā tika izformēts un personāls tika pievienots Zemessardzes Studentu kājnieku bataljonam. 1992. gadā dienestu bataljonā kā arrindas zemessargs uzsāka vēlākais Zemessardzes 17. bataljona komandieris Valērijs Morozs.

Zemessardzes 16. Rīgas Kurzemes rajona bataljons dibināts 1991. gada 3. oktobrī, devīze – „Par Latviju un tautu!", karogs iesvētīts 1993. gada 15. maijā Rīgas Mārtiņa baznīcā. Pirmā Rīgas Kurzemes rajona topošo zemessargu sapulce notika 1991. gada 3. oktobrī, Kalnciema ielā 11b, kad atklāti tika ievēlēta bataljona vadība. Tas ir unikāls gadījums visā Zemessardzes vēsturē. Štāba priekšnieka pienākumus uzsāka pildīt Bierants Ignāts, un 22. oktobrī ar Zemessardzes priekšnieka pavēli par bataljona komandieri tika iecelts Gunārs Zaķis. Pirmais zvērests tika organizēts 1991. gada 18. novembrī – Rīgas 69. vidusskolas telpās zvērēja 78 zemessargi. Ārrindas zemessargu kopskaits 1993. gada martā – 262 cilvēki. Kapteinis Gunārs Zaķis vadīja bataljonu līdz tā izformēšanai 2000. gada janvārī. Vienības personāls tika pievienots 15. bataljonam.

Bataljona pirmsākumos Gunāra Zaķa tuvākie palīgi bez Bieranta Ignāta bija adjutants–sakaru virsnieks Augusts Brasliņš, operatīvās daļas priekšnieks Valdis Filipsons, intendants Paulis Stambergs, vēlāk viņu nomainīja Ralfs Pladers, kura vietā savukārt stājās Juris Godiņš. Pirmā bataljona pavēle tika izdota 1991. gada 15. novembrī. Iesākumā bataljona štāba dislokācijas vieta bija Kalnciema ielā 11b, no 1992. gada februāra štābs izvietojās Mārtiņa ielā 3, vēlāk štābs atgriezās Kalnciema ielā 11b. Slēdzot līgumus, vienība no 1992. gada aprīļa līdz jūlijam sāka sargāt četrus dažādus objektus. Bataljona teritoriālā struktūra tika noteikta 1991. gada 25. novembrī – uzsākās trīs rotu veidošanas process, 1. rota formējās Sudrabkalniņa apkaimē, 2. rota – Āgenskalnā, 3. rota – Iļģuciemā, 1992. gada oktobrī tika izveidots atsevišķais dzelzceļnieku vads, par kura komandieri iecēla Andri Sitņiku. Nākošajā gadā bataljonā tika izveidota jaunsargu vienība, kuru vadīja Zigismunds Nadziņš. Zemessardzes 1. spartakiādē Tērvetē 1992. gada 10. / 13. jūlijā piedalījās četri bataljona zemessargi.

Bataljona apbruņojums 1993. gada novembrī: 60 AK sistēmas trieciensautenes, 60 pistoles, 120 rokas granātas; zemessargu nopirktie ieroči – 6 karabīnes un 53 pistoles. Ieroču apjoms 1996. gada augustā: 2 ložmetēji, 6 rokas ložmetēji, 119 AK sistēmas trieciensautenes, 3 G3 sistēmas trieciensautenes, 3 mašīnpistoles MP5, 4 granātmetēji RPG7, 18 karabīnes; zemessargu nopirktie ieroči – 30 karabīnes un 55 pistoles.

1993. gada novembrī bataljonam bija piestiprinātas 5 autotransporta vienības – t. sk. smagā automašīna ZIL–130 un divi mikroautobusi RAF.

Atvaļinātais kapteinis Gunārs Zaķis par 16. Rīgas Kurzemes rajona bataljonu:

„Esmu rīdzinieks ceturtajā paaudzē, dzimu 1952. gadā, uzaugu pie vectēva Alfrēda Vilhelma Artūra Dižkača un vecāsmātes Otīlijas Paulīnes Dičkačas. Vecvecāki vakaros regulāri klausījās radio „Amerikas balss." Viņi mani uzaudzināja kā Latvijas Republikas patriotu, no bērna dienām šķirstīju un lasīju žurnālu „Atpūta", kā arī citu tai laikā aizliegto starpkara latviešu literatūru. Padomju armijas obligātajā dienestā dienēju latviešu vidū, Kaļiņingradā, 167.motorizēto strēlnieku pulkā un vēlāk – divīzijas laikraksta redakcijā. Demobilizējos 1972. gadā kā jaunākais seržants. Atmodas sākumā aktīvi sāku darboties Latvijas Tautas frontē, savā darba vietā sadzīves pakalpojumu kombinātā „Vilnis" nodibināju tās nodaļu. Kad iznāca likums par Latvijas Republikas Zemessardzi, devos uz Rīgas rajona Kurzemes rajona pašvaldību un reģistrējos tur kā zemessargs. Satiku pašvaldības vadītāju Oskaru Cauni, kurš man uzdeva sākt veidot vietējo Zemessardzes bataljonu. Sākumā mūsu rajona brīvprātīgos reģistrējām divatā.

Vēsturiskā pirmā zemessargu kandidātu sapulce notika 1991. gada 3. oktobrī bijušā padomju armijas kara komisariāta ēkā Kalnciema ielā 11b. Man bija uzdots šo sapulci vadīt, tās gaitā atklāti visi nobalsoja par topošā bataljona vadību. Uzsāku vienības veidošanu kopā ar štāba priekšnieku Bierantu Ignātu, bataljona ārstu Pēteri Putniņu, un viens no tuvākajiem mūsu palīgiem bija Augusts Brasliņš, kuru pazinu kopš bērnības. Viņam bija liela organizatoriskā darba pieredze Latvijas pilsoņu kongresa norises sagatavošanā. Līdzīgi kā citos Rīgas Zemessardzes bataljonos, arī mums trūka virsnieku, viņu posteņos tika nozīmēti bijušie padomju armijas seržanti ar labu praktisko militāro pieredzi. No šī kaluma vīriem, mūsu bataljonā kā izcilākais bija Ernests Onckulis, kurš agrāk bija dienējis gaisa

desanta karaspēkā. Vēlāk viņš dienēja kā virsnieks Zemessardzes štābā. Kopā ar citiem zemessargiem 1991. gada 18. novembrī zvērēja Dzidra Vagre, kura daudzus gadus pie mums dienēja kā bataljona grāmatvede. Viņas vīrs Jānis Vagris bija pēdējais Padomju Latvijas komunistu līderis. Dzidra bija Latvijas patriote, teicams speciālists, skolas gados viņa nebija pat pioniere!

Komplektējot bataljonu ar zemessargiem, galveno uzsvaru likām uz cilvēku uzticamību un disciplīnu, uz kvantitāti mēs nestrādājām. Es tāpēc vienmēr zināju, ka krīzes brīdī 80 – 90 % vīru tūlīt būs klāt. Ieroči, materiālās vērtības un ekipējums bija maksimāli decentralizēts, rotās bija izveidotas savas ieroču istabas. Bataljona štābs tika izvietots vietā, kas ir zemessargiem ērti pieejama. Krievijas bruņotajiem spēkiem atstājot Latviju, bija iespēja iegūt labu objektu Daugavgrīvā, tomēr tas bija pārāk tālu no mūsu zemessargu dzīves vietām. Visās trīs bataljona rotās cilvēki tika sadalīti pēc konkrētiem uzdevumiem – 1. rotas bija trieciena rota, 2. rota veica atbalsta funkcijas, savukārt 3. rotā sagrupējām vecāka gada gājuma vīrus, kuriem pēc teritoriālā principa bija jāveic konkrētu objektu aizsardzība. Lauka kaujas apmācības pamatā veicām Kleistu mežā, kur mūsu lietošanā bija piešķirta zeme ar šautuvi. Ar Bolderājas pusē izvietoto NBS SUV mums izveidojās teicama sadarbība, kopīgi ar elitārās vienības komandieri kopīgi plānojām un organizējām apmācības. Bataljons pie iespējas izmantoja Jāņa Kušķa vienības treniņu poligonu. Ar Bolderājā izvietoto Jūras spēku Centrālā rajona kolēģiem mums bija izstrādāts kopīga plāns kara darbības gadījumā.

Vēlos piebilst par Rīgas Zemessardzes vienību vienu no galvenajiem pamatprincipiem – decentralizāciju. Vienmēr esmu to uzsvēris un argumentēti aizstāvējis. Pašā Zemessardzes izveides sākumā daži no mūsu augstākās vadības centās uzsākt pulku veidošanu Latvijas galvaspilsētā. Kopā ar Zemessardzes Štāba priekšnieka Ģirta Kristovska atdjutantu Zigurdu Balodi panācām, ka šis projekts netika realizēts.

Līdzīgi kā citi 1. Rīgas brigādes bataljoni, pēc attiecīgu līgumu noslēgšanas, veicām dažādu objektu apsardzi. Iegūtos finanšu līdzekļus izmantojām galvenokārt mācību procesa nodrošināšanā – degvielas, produktu iegādē utt. Sargājām Spilves lidlauku, Rīgas vēstures un kuģniecības muzeju, Latvijas Mākslas muzeju, Rīgas Latviešu biedrību, Rīgas pilsētas Kurzemes rajona pašvaldības ēku, Imantas kultūras centru u.c. objektus. Apsardzes postenī vienmēr nozīmēju divus zemessargus, tikai retos gadījumos – mazā objektā un slēgtā telpā – atļāvu apsarga uzdevumus veikt vienam apbruņotam cilvēkam.

Pieredzēju dabīgu procesu bataljona darbības pēdējos gados, kad vecāko zemessargu vietā nāca viņu dēli, pamatā tas notika pēc jauniešu darbības vienības jaunsargu rindās. Viss mūsu vienības kolektīvs jutās kā viena liela ģimene, korporatīvās saiknes starp zemessargiem bija ciešas. Pēc bataljona likvidācijas, daļa zemessargu pārgāja uz citiem Zemessardzes bataljoniem, citi jutās vīlušies un izbeidza savu darbību Zemessardzē. Savukārt, zemessardzes vienību samazināšana bija milzīga kļūda, mūsdienās tā novēloti tiek labota, vairāki izformētie bataljoni tiek atjaunoti."

Bataljona štāba priekšnieks, kapteinis Ilgvars Baumanis par vienības lauka mācībām 1998. gada 23. /25. maijā Kleistu mežā Rīgas teritorijā:

„Mācību mērķis bija noskaidrot, kā zemessargiem veicies gada laikā apgūstot teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas dažādos kaujas taktikas elementos. Mācības tika rīkotas Zemessardzes septiņu dienu apmācības programmas ietvaros.

Jau piektdien Kleistu mežā tika izvērsts kaujas mācību štābs, mobilo sakaru centrs, lazarete un lauka virtuve. Tika veikta arī teritorijas izlūkošana. Sestdien zemessargi veidoja aizsardzības pozīcijas un gatavojās uzbrukumam, kā arī veica izlūkošanu, imitēja ienaidnieka meklēšanu mežā, piedalījās dienas un nakts reidos. Šoreiz taktiskajās spēlēs ienaidnieka lomā iejutās speciālo uzdevumu vienības kaujinieki.

Mācībās piedalījās apmēram 150 ārrindas zemessargu, kā arī viss ierindas personāls, un tik lielas mācības Rīgas teritorijā bataljonam notika pirmo reizi. Šo trīs dienu laikā izmantojām tikai mācību munīciju. Pēc mācībām secinājām, ka zemessargu kaujas iemaņas atbilst izvirzītajām prasībām, un kopumā bataljona vadība ir gandarīta par paveikto."

Vecākā zemessardze Tatjana Liepkalne par bataljona pēdējo gadu:

„Neraugoties uz gandrīz sešpadsmit izsūtījumā pavadītajiem gadiem (no 1941. līdz 1957. gadam), biju spējīga iegūt mediķa profesiju. Tomskas medicīnas tehnikumā ieguvu militārā feldšera diplomu un seržanta pakāpi. 1991. gada janvārī strādāju uz barikādēm, izveidoju medpunktu. Zvērestu pieņēmu 1991. gada 18. novembrī kopā ar pirmajiem bataljona zemessargiem. Atskatoties uz pagājušiem 25 gadiem Zemessardzē, uzskatu, ka bataljona likvidācija bija nepārdomāta, nepamatota un varētu teikt, noziedzīga. Mēs pazaudējām lieliskus cilvēkus – patriotus, kuriem likās, ka viņi valstij vairs nav vajadzīgi."

Studentu kājnieku bataljona komandieris majors Pēteris Suveizda 2019. gada februārī:

"Amatā esmu jau trīs gadus. Šajā laikā bataljonā ir notikusi zemessardzes sastāva kardināla atjaunošana – ir atnākuši 250 jauni zemessargi. Uz doto brīdi no vēsturiskās studentu vienības ir palicis tikai nosaukums – tas patreiz ir tipisks kājnieku bataljons. No kopējā personāla skaita tikai 50 ir studenti. Bataljonā 90 % esam rīdzinieki – no dažādiem sociālajiem slāņiem un politiskajām partijām. Kā piemēru minēšu situāciju mācību "Namejs–2018" laikā – nodaļa, kura vienkopus pie Vecumniekiem aizsargāja vienu ierakumu, sastāvēja no četru politisko partiju biedriem!

Šogad mūsu lielākie izaicinājumi – pretterorisma operāciju apmācība, patrulēšana biezi apdzīvotā vietā, konkrētas teritorijas kontrole, transporta kontroles posteņu organizēšana. Vēlos atzīmēt savos tuvākos un aktīvākos kolēģus – Mārtiņu Banku, Edgaru Grundšteinu, Mārtiņu Sarmu un Rinaldu Stipro."

17. KAUJAS ATBALSTA BATALJONS

Dibināts 1992. gada 4.augustā
Devīze – „Mēs iesim tur, kur Tēvu zeme sauc!"
Karogs iesvētīts 1994. gadā
Tradīcijas - bataljona dibināšanas dienas svinības
Komandieri :
kapteinis Agris Grīnvalds, 1992. – 1993. gads
kapeinis Valērijs Morozs, 1993. – 1999. gads
majors Sandris Lembergs, 2000. – 2003. gads
kapteinis Gunārs Babris, 2004. – 2010. gads
pulkvežleitnants Valērijs Kovgers, 2010. – 2014. gads
majors Aivars Krjukovs, 2014. – 2017. gads
pulkvežleitnants Jānis Rutkovskis, no 2017. gada

Vienības pirmsākumi meklējami 1991. gada 25. septembrī, kad tika izdota pavēle par Rīgas apriņķa Zemessardzes pulka formēšanas uzsākšanu, pulka sastāvā bija jādibina 17. un 19. bataljons. Pirmais – ar atbildības teritoriju Daugavas kreisajā krastā, otrais – Daugavas labajā krastā. Bataljona štābs no 1992. gada augusta kopā ar sakaru centru tika izvietots Baložu pilsētciemata policijas telpās. Tika izveidoti sakari ar rotu štābiem Ķekavā, Daugmalē, Mārupē, Babītē un Olainē. Minētā gada novembrī bataljona štābs pārcēlās uz Mārupes pagasta Tīraines kultūras nama telpām. Bataljona struktūras reorganizācija notika 1993. gada februārī, kad deviņu rotu vietā tika izveidotas trīs strēlnieku un viena atbalsta rota. No 1993. gada maija vienība ir izvietota Mārupes pagasta „Ceros" – bijušajā padomju armijas bāzē. Ar 1993. gada 1. janvāri bataljons tika pakļauts Zemessardzes 1. brigādes komandierim. Kopā 1993. gada martā vienībā bija 326 zemessargi. Zemessardzes mobilizācijas mācību laikā 1993. gada 6. martā vienības rotas savā atbildības teritorijā izvietoja 47 kontrolposteņus. Bataljona mācību komanda tika izveidota 1993. gada jūlijā.

Personāla kopskaits:
1993. gada marts – 326 ārrindas zemessargi; 2017. gads – vairāk kā 250 ārrindas zemessargi.

Bataljona pamatuzdevumi mūsdienās: pretgaisa aizsardzības spēju paaugstināšana, Latvijas Republikas pilsoņu sagatavošana dienestam Zemessardzē, pildīt valsts aizsardzības uzdevumus, sniegt atbalstu valsts un pašvaldību institūcijām.

Par vienības darbības pirmajiem gadiem stāsta atvaļināts virsleitnants Andrejs Indzers:

„Zemessardzē sāku darboties 1991. gada septembrī, kad Rīgas apriņķa pulka komandieris Roberts Millers aicināja mani izveidot Rīgas rajona Baložu pilsētā zemessargu vienību. Līdz 1991. gada nogalei tika nokomplektēts zemessargu kandidātu saraksts vada sastāvam. Ķekavas kultūras namā 1992. gadā devām zvērestu – godam kalpot Latvijai un Latvijas tautai. Pēc zvēresta pieņemšanas tiku norīkots par Baložu pilsētas atsevišķā vada komandieri. Jau no 1991. gada septembra regulāri piedalījos pulka štābā iknedēļas sapulcēs. Vēlāk, 1992. gada pavasarī, nojautu, ka zem pulka karoga „nomaskēti" divi bataljoni – 17. un 19. bataljons. Pirmais aptvēra Rīgas rajona Daugavas kreiso krastu, bet otrais – Daugavas labā krasta teritoriju. Kā atsevišķa struktūrvienība 17. bataljona sāka darboties tikai 1992. gada augustā. Tobrīd bataljona izvietojums bija šāds – trīs rotas: Ķekavā, komandieris Normunds Runtulis, Mārupē, komandieris Agris Grīnvalds un Salas pagastā, komandieris Juris Lamberts un seši vadi Baldonē, Daugmalē, Olaines pilsētā, Olaines pagastā, Baložu pilsētā un Babītē. Agrim Grīnvaldam kļūstot par bataljona komandieri, viņa pienākumus pārņēma Kārlis Urbanovičs."

Zemessarga Jāņa Veceļa atmiņas 2018. gadā par dienestu 17. bataljonā:

"Esmu dzimis 1970. gadā Rīgā, biju uz barikādēm 1991. gada janvārī. Zemessardzes 17. bataljonā iestājos kopā ar draugu Mārci Ulmani, kura radinieks bija šajā vienībā jau no paša sākuma. Tobrīd biju students Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas mehanizācijas fakultātē. Zvērestu devām 1992. gada pavasarī, tā bija otrā zemessargu grupa, kura tika ieskaitīta bataljonā. No 1993. gada pavasara nepilnus divus gadus biju arī ierindas dienestā – sākumā sakaru dežurants un vēlāk speciālists transporta nodaļā. Pēc tam pārgāju uz ārrindas dienestu Mārupes rotā, kuru komandēja Imants Buks. 90. gadu sākumā Skultē piedalījos bijušās Krievijas kara pilsētiņas apsardzē. Apguvu angļu nodaļas un vada kājnieku taktiku un izgāju speciālo policejisko darbību apmācību kursu. Man tika izsniegta dienesta trieciensautene, kura atradās manā dzīves vietā Tīrainē. No 90. gadu nogales līdz 2002. gadam biju arī vada komandieris. Tobrīd bataljonā bija četras rotas - Ķekavā, Babītē, Olainē un Mārupē. Praktiskās zemessargu apmācības pamatā tolaik organizējām Skultes apkārtnes mežos, reizēm bijām arī taktikas mācībās Ādažu poligonā. Manā rotā bija arī NBS virsnieka Oskara Lejnieka tēvs Jānis Lejnieks. Iespējamai krīzes situācijai jeb X stundai Latvijā 90. gados mums katram bija zināms, kas jādara un, kur ir jāierodas. Kopumā Zemessardzē biju desmit gadus, kad sākās tās samazināšana un citas zināmās pārmaiņas, es no bataljona izstājos. Šajā laikā no Mārupes rotas aizgāja prom apmēram puse zemessargu."

2001. gada 14. oktobrī bataljonu apmeklēja Valsts prezidente Vaira Vīķe–Freiberga. Vienības bāzē Skultē viņa tikās arī ar jaunsargiem un vēroja zemessargu uzbrukumu nocietinātai ēkai.

Vienības nosaukums tika mainīts 2001. gada 10. decembrī uz Zemessardzes 17. kājnieku bataljonu. Nākošā gada 2. septembrī vienībai tika pievienots izformētā 18. kājnieku bataljona personāls, savukārt 2004. gada 1. septembrī uz vienības bāzes tika izveidots Zemessardzes 17. Pretgaisa aizsardzības bataljons, kurš tika pakļauts 1. Zemessardzes novada komandierim, bet no 2007. gada 1. janvāra – 3. Zemessardzes novada komandierim. No 2017. gada 2. novembra bataljons ir pakļauts Zemessardzes 1. Rīgas brigādes komandierim.

Katru gadu bataljons ar 40 mm zenītlielgabaliem nodrošina 18. nobembra svētku zalves Rīgas centrā, Daugavas kreisajā krastā.

Ādažu poligonā, 2011. gada 23. oktobrī, pēc mācību noslēguma, nesankcionētā darbībā ar atrastu sprādzienbīstamu priekšmetu gāja bojā vecākais zemessargs Ilmārs Mitenbergs.

2014. gadā apbalvojumu „Latvijas lepnums" saņēma bataljona dižkareivis Kaspars Garsils, kurš Jaunmārupē no degošas ēkas izglāba divus jauniešus. Bataljonā savas dienesta gaitas NBS ir uzsākuši vēlākais Nacionālās Aizsardzības akadēmijas prorektors pulkvežleitnants Valdis Jurgelāns, bijušais Mācību vadības pavēlniecības Sakaru skolas priekšnieks majors Normunds Kuplums.

2014. gada jūlijā bataljona zemessargi uzsāka apgūt tuvās darbības rādiusa pretgaisa aizsardzības vadāmo raķešu RBS–70 sistēmu, nākošā gada janvārī minētā ieroča operatora eksāmenu sekmīgi izpildīja 12 zemessargi. Apmācību veica Gaisa spēku karavīri Lielvārdes bāzē. Spējīgākie zemessargi apguva arī darbības ar radaru – no tā saņemto datu izmantošanu šaušanas precizitātes uzlabošanai.

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Aivars Krjukovs 2016. gada augustā:

„Divu gadu laikā bataljonā iestājās 180 jauni cilvēki. Patlaban vienībā ir 320 cilvēki. Jaunpienācēju attieksme ir nopietnāka, katrs zemessargs vēlas pilnveidot zināšanas, nāk ar savu artavu, mēģina celt Zemessardzes prestižu un kuplināt mūsu rindas, to reklamējot. Mūsu bataljona zemessargi paši radīja informatīvo kampaņu, izplatīja uzsaukumus ar aicinājumu pievienoties Zemessardzei. Jaunieši nāk patriotisku jūtu vadīti, sākumā daži man pat uzdeva īpatnēju jautājumu – cik man par apmācībām bataljonā ir jāmaksā! Pērn ieviesu jaunu tradīciju – godinot bataljona dibināšanas dienu organizējām balli kopā ar zemessargu ģimenēm.

Nākotnē bataljonu gaida jauni izaicinājumi, jo pretgaisa aizsardzības stiprināšana ir viena no NBS prioritātēm. Par apmēram 80 % vienības struktūra tika kardināli mainīta. Bataljonā plānots profesionālā dienesta karavīru pieaugums, kas līdzās zemessargiem intensīvi apgūs tuvās darbības RBS–70 ieroču sistēmas un uzturēs 40 mm zenītlielgabalu L–70 kaujas spējas. Papildus plānots integrēt nesen no ASV iegūto taktisko pretgaisa aizsardzības

1. Aivars Lagunovskis partizānu taktikas apmācības kursā 1992. gadā, 2. no kreisās
2. Starptautiskajās mācībās ASV 1995. gadā,1. no kreisās
3. Tanku vadītāju apmācībās Ādažu poligonā 2002. gadā /36/

radiolokatoru sistēmu „Sentinel". Vienības personālam tas nozīmē arvien intensīvākas komplicētākas individuālās un kolektīvas apmācības, lai vienmēr būtu gatavi aizsargāt Latvijas gaisa telpu."

Par 2002. gadā izformēto 18. kājnieku bataljonu – dibināts 1991. gada 24. septembrī, devīze – „Par uzvaru cīnās varoņa sirds!". Vienības pirmo personālu veidoja Jūrmalas aizsargu nodaļas biedri un Jūrmalas pilsētas pašvaldībā reģistrējušies brīvprātīgie. Pirmais bataljona komandieris Oļģerts Lūsis amata pienākumus uzsāka pildīt 1991. gada 24. septembrī, pēc divām dienām par viņa tuvāko palīgu štāba priekšnieka amatā tika iecelts Andris Strēlis. Vienības štābs tika izvietots bijušajā padomju armijas kara komisariāta ēkā Jūrmalā, Jomas ielā 19. No 1994. gada līdz 2000. gadam vienību komandēja Māris Šusts, pēdējais bataljona komandieris bija Druvvaldis Līcis.

1991. gada novembrī tika izveidotas trīs rotas: 1. rota, komandieris Zigfrīds Ozols–Priedaine, zvejnieku kolhozs „Uzvara", Bulduri, Dzintari, Dubulti, Majori; 2. rota, komandieris Jānis Rovičs – Asari, Druvasciems, Jaundubulti, Melluži, Pumpuri, Vaivari, Valteri; 3. rota, komandieris Edvīns Juškovskis – Kauguri, Ķemeri, Sloka. Pirmo zvērestu bataljona zemessargi deva 1991. gada 18. novembrī Slokas baznīcā. Jau bataljona pirmsākumos tika organizēta sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizēšana, to veica Gunārs Krims un Lenijs Krūmiņš.

Bataljona apbruņojums pirmajos mēnešos bija tikai medību ieroči un daži nereģistrēti 2. Pasaules kara laika ieroči. Novembra nogalē no dažādām bijušās Padomju Latvijas militārajām struktūrām tika saņemtas 23 pistoles, bet 1991. gada 3. decembrī – 12 Kalašņikova sistēmas trieciensautenes, kā arī RPK sistēmas rokas ložmetējs. Kopā, 1994. gada maijā bataljonā bija 63 Kalašņikova trieciensautenes, minētais rokas ložmetējs, 15 karabīnes, 88 pistoles. Sprāgstvielas – 1094 kg trotila un 1000 m detonējošās auklas, kā arī 120 rokas granātas. Bez tam, 1992. un 1993. gadā vienības zemessargi par personīgajiem līdzekļiem iegādājās 16 karabīnes un 58 pistoles.

Autotransports 1994. gada maijā – kopā 9 automašīnas: viena ZIL 131 un viena GAZ 66 automašīna, trīs mikroautobusi „Latvija", divas UAZ apvidus automašīnas u. c.

1992. gada martā bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu Zilupes sektorā – Opoļos un Terehovā, maiņas notika ik pa nedēļu. Marta nogalē Opoļu posteni pārņēma mūsu robežsargi. Turpmāk, līdz 8. maijam bataljona zemessargi uz robežas strādāja Terehovā un tās tuvumā. Pēc tam, maijā – jūnijā vienība darbību turpināja uz Latvijas un Lietuvas robežas Auces muitas posteņa rajonā.

Padomju desantnieku dienā Jūrmalā, 1992. gada 2. augustā, bataljona zemessargi savaldīja un aizturēja vairākus iereibušu bijušos karavīrus, kuri alkohola reibumā nepakļāvās nekādām prasībām un demolēja Latvijas dzelzceļa īpašumu. Bataljona SUV tika izveidota 1994. gada aprīlī, to komandēja Aivars Treimanis.

Bataljona karogs 2002. gada 30. augustā tika nodots Latvijas Kara muzejam. Vairāki bataljona ārrindas zemessargi vēlāk iestājās profesionālajā dienestā dažādās NBS vienībās – virsnieki Imants Armolovičs, Jolanta Armoloviča, Aivars Lagunovskis, Andris Strēlis, Raits Valters, Mārtiņš Zilberts, štāba virsseržants Raimonds Šķirus.

Atvaļināts majors Oļģerts Lūsis stāsta par 18. Jūrmalas izveidošanu un tā darbības pirmajiem gadiem:

"Nāku no karavīru ģimenes - mans vectēvs Jēkabs Lūsis Latvijas armijas rindās 1919. / 1920. g. cīnījās Atbrīvošanas kara laikā. Par to viņam īpašumā piešķīra zemi Arakstes pagastā. Pats esmu dzimis Jūrmalā, padomju armijā dienēju obligāto laiku Baltkrievijā 1974. / 1976. g. Atmodas sākumā darbojos Vides aizsardzības kustībā un LNNK, biju uz barikādēm Rīgā 1991. gada janvārī. Bataljona formēšanas laikā mani tuvākie palīgi bija Andris Strēlis, Mārtiņš Zilberts, Mārtiņš Vērdiņš (viņus trīs pēc kāda laika pārcēla dienestā augstākos mūsu militāro formējumu štābos), Edvīns Juškovskis – 4. rotas komandieris, Jānis Jansons, Guntis Grīnbergs. Mans uzvārda brālis Māris Lūsis padomju armijā bija dienējis speciālo uzdevumu vienībās, viņš tolaik bija viens no labākajiem bataljona instruktoriem. Salīdzinoši ar citiem Zemessardzes bataljoniem, Jūrmalā 90. gadu pirmajā pusē bija augsta reketieru aktivitāte. Īpaši tas jāsaka par Kauguriem, savukārt Asaros un Bulduros, kur pamatā ir privātmājas, tā bija krietni zemāka. Tāpēc jau no 1992. gada janvāra uzsākām patrulēšanu ielās. Aktīvi veicām apsardzi - tā 1992. gadā zemessargi sargāja 13 dažādus objektus. Sargājām Latgalē mūsu robežu, kontrolējām Jūrmalas teritorijā Krievijas armijas transporta pārvietošanos. No Dobeles Krievijas armijas vienības ieguvām ejošu bruņutransportieri BRDM, kuru izmantojām bataljona taktiskajās mācībās un policejiskā rakstura patrulēšanā. Profesionāls atmīnētājs, mūsu bataljona zemessargs Gunārs Krims šajos gados padarīja nekaitīgus simtiem sprāgstošu priekšmetu, ko bija atstājuši Jūrmalā abu pasaules karu cīnītāji un bijusī padomju armija. Bataljona aktivitāte 90. gadu otrajā pusē vairs nebija tik liela – tam bija vairāki iemesli, līdzīgi kā visā Zemessardzē. Vēl jāpiebilst – šajā laikā bez jau trim pieminētajiem vīriem uz citām vienībām augstākos amatos pārgāja arī citi jauni un spējīgi virsnieki – Gints Kalniņš un Aivars Lagunovskis. Bez 18. bataljona šādi procesi tolaik notika arī 14. bataljonā, 27. bataljonā, 53. bataljonā un 54. bataljonā. Esmu lepns, jo mans dēls Ivars Lūsis pēc vairākiem gadiem Jaunsardzē nodienēja savu laiku Zemessardzes obligātā dienesta rotā Cēsīs un pēc tam iestājās 17. bataljonā. Lielu darbu bijušā 18. Jūrmalas bataljona vēstures datu apkopošanā ir ieguldījis atvaļinātais virsleitnants Aigars Dadzis."

Par Zemessardzes 18. bataljona izveidošanos un savu dienestu stāsta atvaļināts kapteinis Aivars Lagunovskis:

"Esmu dzimis 1966. gadā Jūrmalā, dienēju padomju armijā dzelzceļa apsardzē pie Rjazaņas 1984. / 1986. g. Lielo pārmaiņu laikā strādāju Rīgā, darbojos LNNK organizācijā, 1991. gadā stāvēju arī uz barikādēm. Iestājos Jūrmalas aizsargu vienībā, bet tās darbība noklusa. Tad 1991. gada 7. novembrī iestājos Zemessardzes 18. bataljonā, pēc pamatapmācības kursa zvērestu pieņēmu 1991. gada 12.decembrī. Tiku iedalīts kā ierindas zemessargs bataljona operatīvajā grupā, šajā laikā sāku strādāt arī kā instruktors un vadīt zemessargu nodarbības, jo pirms tam gadu biju mācījies tuvcīņas kursos. Biju arī Latvijas robežas sardzē Latgalē 1992. gadā. Aktīvi veicām dažādas policejiskās funkcijas, 1992. gada vasarā Ogres rajonā apguvu intensīvu Zviedrijas bruņoto spēku partizānu taktikas kursu, to tūlīt izmantoju 18. bataljona zemessargu apmācībā. Minētais kurss ievērojami cēla mūsu bataljona apmācību kvalitātes līmeni, tas bija tiešām kas jauns un efektīvs! Tas mums daudziem atvēra acis – ko praktiski nozīmē izlūkošana un piesegšana, slēpņa organizēšana un tā darbība utt. Biju instruktors arī Zemessardzes bataljonu un rotu komandieru taktikas praktiskajās mācībās 1993. gada vasarā Ogres rajona Tīnūžu pagastā. No 1992. gada dienēju 18. bataljona štābā - gan personāla nodaļā, gan arī operatīvajā nodaļā. Ar kolēģiem plānojām un organizējām mācības. Pats kā instruktors apmācīju ne tikai zemessargus, bet arī bataljona jaunsargus. 1993. gada rudenī tiku pārcelts uz Zemessardzes 1. Rīgas brigādes štāba operāciju daļu. Piedalījos starptautiskajās mācībās ASV Luiziānas štatā, kur es komandēju zemessargu nodaļu. Mūsu NBS apvienotais vads šajā vingrinājumā 17 valstu konkurencē ieguva 3. vietu – tas viss neskatoties uz šausmīgo karstumu, pats es no svara zaudēju 7 kg. Vēlāk mācījos "Baltijas Aizsardzības" koledžā, dienēju "Baltijas Bataljonā", Zemessardzes štābā, NATO struktūrā Heidelbergā un NBS Sauszemes spēku štābā. Sasniedzot maksimālo vecumu, 2014. gadā tiku atvaļināts.

No 90. gadu sākuma 18. bataljonā īpaši gribu uzsvērt tā laika zemessargu augsta līmeņa patriotismu, to atceros ar milzīgu gandarījumu. Strādājot ar zemessargiem šajā laikā, taktisko treniņu laikā mācījām viņus arī domāt, ne tikai akli izpildīt konkrētas darbības. No 18. bataljona tā laika jaunsargiem dienestā dažādās NBS vienībās iestājās Imants un Jolanta Armaloviči, Ģirts Līcītis, Ingars Mētra un Mārtiņš Tenbergs."

19. NODROŠINĀJUMA BATALJONS

Dibināts 1991. gada 2. oktobrī kā Rīgas apriņķa pulka 19. bataljons
Devīze – „Lai zobens izlemj cīņu, lai karogs vada mūs!"
Karogs iesvētīts 1998. gada 14. novembrī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svētki un 13. janvāra barikāžu atceres diena
Komandieri:
majors Roberts Millers, 1991. – 2002. gads
pulkvežleitnants Dainis Greitāns, 2002. – 2006. gads
majors Valentīns Toleikis, 2006. – 2009. gads
majors Ervīns Kopeika, 2009. – 2011. gads
majors Armands Veters, 2011. – 2015. gads
pulkvežleitnants Intars Kušners, 2015. – 2017. gads
pulkvežleitnants Juris Čudo, no 2017. gada

Sākotnēji vienības štābs tika izvietots Rīgā, Daugavpils ielā 31. Zemessarga zvērestu 1991. gada novembrī un decembrī kopā trijās ceremonijās deva 431 zemessargs. No 1993. gada februāra bataljons izvietots patreizējā dislokācijas vietā Stopiņu novada „Jugla–1", bijušajā padomju armijas bāzē. Kopā 1993. gada martā bataljonā bija 638 zemessargi, bet 2018. gadā – apmēram 400 zemessargu. Nosaukums no 2010. gada – Zemessardzes 19. nodrošinājuma bataljons. 1991. gada nogalē bataljons uzsāka Latvijas Republikas muitas posteņu apsardzi Rīgas dzelzceļa stacijā un Rīgas lidostā.

Bataljona zemessargs Jānis Ceilerts gāja bojā 1994. gada apšaudē ar bruņotiem laupītājiem apsardzes postenī Saulkrastu degvielas uzpildes stacijā.

Bataljona vienība 2008. gada un 2010. gada Lāčplēša dienā NBS Rīgas garnizona vienību parādē pie Brīvības pieminekļa pārstāvēja Zemessardzi.

Seržants Intars Krūms 2018. gadā stāsta par savu dienestu un Zemessardzes 19. nodrošinājuma bataljonu:

"Mana dzimtā puse ir Madona, mans vectēvs Kristaps Krēķis 2. Pasaules karā bija virsnieks latviešu leģionā. Zemessardzē iestājos nepilnu 18 gadu vecumā un 1995. gadā un tiku nosūtīts iziet obligāto dienestu 2. Vidzemes brigādes Cēsu rotā. Mans vada komandieris bija Didzis Šarkovskis, kurš vēl tagad turpina dienestu NBS. Pēc Cēsīm pārgāju virsdienestā Zemessardzes Štāba bataljonā Rīgā, Vienības gatvē. Biju nodaļas komandieris, vada komandiera vietnieks, pēc tam, līdz bataljona izformēšanai 2002. gadā, pildīju operatīvās nodaļas priekšnieka amatu. Pārgāju dienestā uz Militāro policiju, no 2004. gada nogales mana dienesta vieta ir 19. nodrošinājuma bataljons. Sāku kā operatīvās nodaļas instruktors, tagad jau ilgāku laiku esmu štāba un apgādes rotas virsseržants. Ienākot 19. bataljona kolektīvā, man visvairāk dienesta lietās palīdzēja kapteinis Artis Freimanis, kurš patreiz ir pensijā un brīvajā laikā veic bērnu namu jauniešu patriotisko audzināšanu.

Mūsu bataljonā šobrīd ir apmēram 460 zemessargu un piecas rotas – eskorta un patruļdienesta rota, vidējās kravnesības transporta rota, kājnieku rota, nodrošinājuma rota un jau minētā štāba un apgādes rota. Nepieciešamības gadījumā varam izvērst mediķu rotu. Mūsu štāba un apgādes rotā kopā ar mani ikdienā dienestu pilda vēl četri štata darbinieki – izlūku vada seržants, sakaru vada komandieris, viņa seržants un nodaļas komandieris. Bez minētajiem diviem vadiem, mūsu rotā vēl ir apsardzes vads. 19. bataljonā esmu jau 14 gadus, un varu tāpēc izdarīt arī vairākus secinājumus par šo laika posmu:

– bataljonā ir notikusi strauja paaudžu maiņa, rekrutēšanu pamatā balstam ar darbu tuvāko paziņu, kaimiņu lokā; braukšana pa skolām nav īpaši efektīva metode,

– esam saņēmuši jaunas sakaru iekārtas, jaunu autotransportu un mūsdienīgus karavīru ekipējuma komplektus, kuri turpina pienākt,

– mūsu bataljona lauka virtuves personāls apguvis augstu profesionālo līmeni, šogad katrs zemessargs no šī darba kolektīva pildījis dienesta pienākumus 90 dienas,

– bataljona autotransporta remonta darbnīcas zemessargi ar savu tehniku regulāri strādā lauka apstākļos. Piemēram, tikko – decembra sākumā viņi piedalījās starptautiskajās mācībās "Orkaan–2018" Igaunijā,

– mums vienīgajiem visā NBS struktūrā ir izveidota ugunsdzēsēju komanda uz Zviedrijā ražoto visurgājēju bāzes,

– bataljons regulāri veic mācības sadarbībā ar "Latvijas gāzes" Inčukalna krātuves personālu, lai krīzes gadījumā nenotiktu gāzes noplūde,

– mūsu bataljona veterānu vienība Ulda Rumbas vadībā ir aktīvākā visā Zemessardzē,

– sniedzam atbalstu gan Rīgas, gan Pierīgas reģiona jaunsargu apmācībā.

Katru gadu atzīmējam bataljona dibināšanas dienu, kā arī 13. janvāri jeb Rīgas barikāžu dienu – šo tradīciju iedibināja pirmais bataljona komandieris Roberts Millers, viņa nāves dienu kolēģu šaurākā lokā 2. janvārī atzīmējam kopš 2010. gada."

Par 19. bataljonu 2018. gada decembrī stāsta atvaļināts štāba virsseržants Uldis Rumba:

"Esmu dzimis Rīgā, 1946. gadā, un mans tēvs Krišjānis Rumba kopā ar abiem brāļiem Latvijas Atbrīvošanas kara laikā brīvprātīgi iestājās mūsu armijā. Tēvs karoja 8. Daugavpils kājnieku pulka rindās. Zemessardzē kā kandidāts reģistrējos tūlīt pēc padomju militāristu puča 1991. gada augusta nogalē. Mani aicināja to darīt Jānis Staškevičs, kurš vēlāk ilgu laiku komandēja bataljona 1. rotu – tā saukto Stopiņu rotu. Man bija trīs gadu dienesta pieredze padomju armijā, Arhangeļskas apgabalā. Pēc zvēresta pieņemšanas 1991. gada 5. decembrī, tiku iecelts par vada komandieri 1. rotā, toreiz vadā kopā bija 60 zemessargi. Parasti uz mācībām ieradās apmēram 25 vīri no visiem. Pirmajā gadā aktīvi veicām policijas funkcijas un uzsākām taktikas apmācības, vadu komandierus bataljonā mācīja centralizēti. Par savu naudu pirkām no Krievijas armijas karavīriem patronas kājnieku ieročiem. Tā vienreiz izvedām no Cekules noliktavām pilnu piekrautu smago automašīnu. Ieročus gan mums neizdevās nopirkt.

Ar savām acīm pieredzēju lielās personāla izmaiņas visā garajā bataljona darbības laikā. Uzskatu, ka visstiprākie zemessargi visās jomās bija tie, kas atnāca tūlīt 1991. gada vasaras nogalē. Otrajā zemessargu pieplūduma vilnī, kad bija iespēja piepelnīties dažādu objektu apsardzē, vīri jau nebija tik morāli spēcīgi un izturīgi. Tagadējo bataljona bāzi no Krievijas armijas pārņēmām 1992. gada 30. decembrī, pēdējie 14 krievu karavīri vēlējās pārnākt dienestā pie mums un palikt Latvijā. Kopumā bataljonā kā vada komandieris nodienēju 20 gadus, šajā laikā pēc līguma gāju apsardzē Getliņu objektā. Mācības mums notika divos etapos – vispirms gada iesākumā tika strādāts ar vadu komandieriem, pēc tam – ar zemessargiem. Tagad redzu, ka bataljonā nāk jauni puiši, jo skolās vairāk māca par Latviju, jauniešos patriotisms ir audzis. Rezultātā zemessargu skaits bataljonā pieaug, tas priecē, jo Zemessardzes samazināšanas laikā situācija šajā jomā bija diezgan bēdīga. Varu arī novērtēt mūsu jaunās paaudzes virsnieku profesionalitāti – tā ir ievērojami augusi. Īpaši to vēlos teikt par bataljona komandieri pulkvežleitnantu Juri Čudo.

Ar pirmo bataljona komandieri Robertu Milleru iepazinos 1991. gada janvāra barikāžu laikā. Tolaik Roberts dzīvoja Inčukalnā. Mēs uz Rīgu braucām kā vienots kolektīvs ar elektriķu autobusu, no Rīgas rajona Stopiņu pagasta apdzīvotas vietas "Līči" . Barikādes vēl tikai sāka veidoties un Roberts Millers, kā organizators Zaķusalā, mūsu ierašanās brīdī bija viens pats. No šī brīža ar viņu bieži satikos un vienmēr zināmā mērā apbrīnoju Roberta enerģiju un patriotismu. Viņš bija līderis, kurš spēja ļaudis iedvesmot un cilvēki viņam sekoja. Vēlāk bataljona laikā Roberts darīja arī vienkārša zemessarga darbu, netēloja t. s. "kungu". Viņš vienmēr bija aktīvs arī lauka mācībās un dažādās policijas rakstura aktivitātēs, ceļu bloķēšanas laikā Roberts Millers dežūrēja pie rācijas, un nepieciešamības brīdī bija tūlīt klāt.

Bataljona veterānu vienību vadu no 2011. gada, un kopā mēs esam 75 cilvēki, no kuriem aktīvi ir apmēram puse. Viņu vidū ir arī mana bijušā vada zemessargs Viktors Vindelis. Nereti Latvijā rīkotajos pasākumos esam ierindā kā vienīgā militāri organizētā NBS vienība ar savu karogu. Kā piemēru varu minēt mūsu dalību 2018. gada vasarā Rendas pagastā, kad svinīgi tika atklāts Andreja Ķeizara vadībā izveidotais Nacionālās pretošanās muzejs, kur daudzpusīgi ir attēlotas mūsu partizānu cīņās pēc 2. Pasaules kara. Arī tikko – 23. decembrī Lestenes Brāļu kapos pieminējām mūsu kritušos latviešu leģionārus. No saviem bijušajiem dienesta biedriem vēlos pieminēt arī kapteini

Zemessardzes 19. bataljona personāls 90. gadu sākumā, 1. rindā 4. no labās – bataljona komandieris Roberts Millers /5/

Zemessardzes 19. nodrošinājuma bataljona aktivitātes /5/

Andreju Kalēju, kurš vēlāk tika pārcelts uz Zemessardzes štābu un savu rotas komandieri – virsnieka vietnieku Jāni Staškeviču. Diemžēl abi jau devušies aizsaules ceļos."

Par 14. kājnieku bataljonu, kuru 2006. gada 1. augustā izformēja un personālu pievienoja 19. nodrošinājuma bataljonam: dibināts 1991. gada 5. decembrī kā Zemessardzes 14. Rīgas Latgales priekšpilsētas bataljons, pirmā pavēle izdota 1991. gada 19. decembrī. Bataljona komandieri – Arnolds Ūbelis, no 1991. līdz 1992. gadam, Juris Eihmanis, no 1992. līdz 1993. gadam, majors Leons Mačs, no 1993. līdz 1998. gadam, kapteinis Andris Čeičinieks, no 1998. līdz 2002. gadam, kapteinis Gunārs Babris, no 2002. līdz 2005. gadam, majors Valentīns Toleiķis, no 2005. līdz 2006. gadam.

Atzīmējot Latvijas Republikas 77. gadadienu un bataljona dibināšanas 4. gadadienu, 1995. gada 18. novembrī tika iesvētīts bataljona karogs. Ceremoniju organizēja vienības S–4 nodaļas priekšnieks, leitnants Drosmis Mūrnieks. Bataljonā tobrīd dienēja 28 štata darbinieki.

Kopā ar pirmo komandieri Arnoldu Ūbeli, pirmie bataljona ierindas zemessargi bija intendants Henrihs Znotiņš, adjutants – operatīvās nodaļas priekšnieks Juris Eihmanis, grāmatvede Tekla Šepko, vecākais instruktors Dainis Kurkēns.

No 1992. gada maija līdz decembrim bataljons Rīgas pilsētā pēc attiecīgu līgumu noslēgšanas uzsāka 13 dažādu objektu apsardzību, darbs tika nodrošināts daudziem vienības zemessargiem. Iegūtie finansu līdzekļi tika ieguldīti bataljona apmācībā un lauka kaujas apmācību nodrošināšanā.

Sākot ar 1992. gada decembri bataljons uzsāka deleģēt zemessargus apvienotajām dažādu bruņoto formējumu kopīgām patruļām Rīgas pilsētas teritorijā.

1994. gada janvārī bataljonā tika iekļautas 10 SUV dienestnieku štata vietas no 1. Zemessardzes brigādes. Savukārt 1997. gada oktobrī bataljona SUV tika pārveidots par izlūku vadu.

1995. gada janvārī bataljons organizēja trīs policejiska rakstura operācijas kriminogēnās situācijas novēršanai – divas Rīgas Centrāltirgū un vienu Rīgas Zvejniecības ostas teritorijā. Kopā tajās piedalījās 36 zemessargi.

2000. gada janvārī bataljonam tika pievienots izformētais 11. Rīgas centra rajona bataljons, 2001. gada decembrī tika nomainīts bataljona nosaukums uz Zemessardzes 14. kājnieku bataljonu. Vienība 2006. gada 1. augustā tika izformēta, un tās personālu pievienoja Zemessardzes 19. nodrošinājuma bataljonam.

Par 14. bataljona darbības pirmsākumiem 2018. gadā stāsta atvaļināts majors Ilmārs Baikovs:

„Esmu dzimis 1950. gadā Rīgā, mans tēvs Amoss Baikovs 2. pasaules kara laikā cīnījās latviešu leģiona 19. divīzijas rindās. Interese par militārajām lietām man bija jau no bērna kājas. Pirms obligātā dienesta padomju armijā biju izmācījies par lokomotīvju remontatslēdznieku, acīmredzot tāpēc tiku iedalīts tanku vienībā Dobelē. Apguvu tanku mehāniķa–vadītāja un vada komandiera vietnieka specialitāti. Demobilizējos kā jaunākais seržants. Latvijai atgūstot neatkarību, strādāju Rīgā, Zasulauka lokomatīvju depo. Aktīvi darbojos Latvijas tautas frontē, piedalījos divos tās kongresos. Zemessargu zvērestu pieņēmu pirmajā bataljonu brīvprātīgo grupā 1991. gada 18. novembrī. Nākošā gada martā tiku iecelts par tikko izveidotā dzelzceļnieku vada komandieri, darbu turpināju Zasulauka depo. No 1992. gada jūlija uzsāku ierindas dienestu – vienu gadu komandēju bataljona 3. rotu. Mans vietnieks bija Vilnis Kļaviņš, kopā rotā bija apmēram 70 zemessargu. Lielākā daļa vīru bija saistīti ar tehniku un striktu darba režīmu – 1. vads komplektējās no autoparka personāla, to komandēja Juris Heidemanis, 2. vada zemessargi strādāja dažādās vietās, komandieris Ludvigs Ģēģeris, 3. vadā bija dzelzceļnieki, komandieris Osvalds Lucāns. Lauka kaujas apmācības pēc grafika veicām Tīnūžu pagasta Kranciema dolomīta karjerā, šeit bija piemērota vieta arī šautuvei. Regulāri uz šejieni mācībās brauca visas trīs bataljona rotas, parasti kā ienaidnieks darbojās mūsu SUV puiši. Šeit, 1992. gada vasarā arī veicām rotas līmeņa mācības. Izmantojām padomju armijas reglamentus, kurus tulkojām, attiecīgo dokumentāciju un nodarbību sarakstus sagatavoja Ivars Sproģis, kuram bija ļoti laba pedagoga pieredze pēc darba Rīgas Industriālajā tehnikumā. Bataljona 2. rotu tolaik komandēja Leons Mačs. Bataljona SUV zemessargi 1. Rīgas brigādē bija vieni no labākajiem, jo visi, pēc eksāmenu sekmīgas pabeigšanas, ieguva sarkanās beretes. No viņiem dienestu NBS mūsdienās turpina pulkvežleitnants Ilmārs Džeņevs un majors Ilmārs Šepko, kurš nesen bija militārajā misijā Mali.

Rotas 3. vadā mēs izveidojām operatīvo grupu, kura patrulēja pa Latvijas dzelzceļa teritoriju. Īpašu vērību mēs pievērsām Šķirotavas stacijai. No 3. rotas zemessargiem tikai daži gāja sargāt dažādus objektus, jo viņi bija stingri saistīti ar noteiktu darba režīma grafiku. Pēc dienesta rotas komandiera amatā, dažus mēnešus biju apmācību daļas virsnieks Zemessardzes štābā, 1993. gada jūlijā tiku iecelts par 1. Rīgas brigādes štāba priekšnieku."

Vēsturiski 19. nodrošinājuma bataljons ir arī 2000. gadā izformētā 11. Rīgas Centra rajona bataljona mantinieks. Galvenie notikumi vienības vēsturē – bataljons dibināts 1991. gada 24. oktobrī ar nosaukumu Zemessardzes 11. Rīgas Centra rajona bataljons. Devīze – „Nevienam es Rīgu nedodu!" Komandieri: Viktors Stepermanis, no 1991. līdz 1992. gadam, kapteinis Juris Geislers, no 1992. līdz 1994. gadam, leitnants Jānis Bite, no 1994. līdz 2000. gadam. Pirmā bataljona pavēle tika izdota 1991. gada 7. novembrī. Kopā ar bataljona komandieri Viktoru Stepermani, pirmie vienības ierindas zemessargi bija intendants Rolands Smalcis, operatīvās nodaļas priekšnieks Aivars Kuģenieks, rotas komandieris Indriķis Kalniņš, adjutants – sakaru virsnieks Vilhelms Delvers, instruktori Gunārs Kairovs un Arnis Ošs. Ieskaites teorijā un praktiskajos pārbaudījumos sekmīgi nolika pirmā zemessargu kandidātu grupa, no kuras 1991. gada 11. decembrī zvērestu pieņēma 72 zemessargi. Šajā dienā no viņiem tika izveidota bataljona operatīvā grupa 25 zemessargu sastāvā, kuriem lietošanā tika izsniegtas 25 dienesta PM sistēmas pistoles. Bataljona struktūrā 1991. gada 17. decembrī tika nodibināta Studentu rota, nākošā gada 1. jūlijā tā tika atdalīta no bataljona un pakļauta Zemessardzes 1. Rīgas brigādes komandierim. Bez Studentu rotas bataljona struktūrā, 1992. gadā bija trīs rotas, kuru atbildības teritorijā tolaik pēc apstiprinātā plāna bija šādi Rīgas pilsētas Centra rajona objekti – Galvenais pasts, Centrālais telegrāfa un telefona mezgls, Telefona centrāle, „Rīgas telefons", Radiotelevīzijas noliktavas un dzelzceļa tilts pār Daugavu. Bataljona ārsts Kārlis Rinkužs darbu uzsāka 1992. gada janvārī.

Bataljona apbruņojums 1999. gada februārī: 104 AK sistēmas trieciensautenes, 100 M–14 sistēmas automātiskās šautenes, 5 G3 sistēmas trieciensautenes, 2 ložmetēji, 8 rokas ložmetēji, 17 karabīnes, 3 mašīnpistoles, 5 RPG–7 sistēmas granātmetēji un 69 pistoles. Bez tam, par zemessargu personīgajiem līdzekļiem bija iegādātas 17 karabīnes un 70 pistoles.

Bataljona zemessargi darbības iesākumā 1992. gadā pieļāva vairākus smagus disciplīnas parkāpumus – novembrī, rotas komandiera vadībā, operatīvā grupa ar ieročiem veica nesankcionētu reidu Saldus pilsētā, kura laikā tika pārkāptas vietējo iedzīvotāju tiesības. Martā un augustā alkohola reibuma stāvoklī vienības zemessargi nozaudēja divas PM sistēmas pistoles.

Bataljonā dienēja latviešu dzejnieka Ojāra Vācieša dēls leitnants Žanis Vācietis, bijušais bataljona komandieris majors Juris Geislers gadsimtu mijā dienēja NSB Štāba J–3 departamenta apmācību daļā.

Zemessardzes reorganizācijas laikā 19. bataljons no 2004. gada 1. janvāra tika iekļauts Zemessardzes 1. novada sastāvā. Minētās struktūras štābs atradās Liepājā, un minētais apstāklis zināmā mērā apgrūtināja bataljona darbību.

No 2007. gada 1. janvāra, kad tika izveidots Zemessardzes 3. novads ar štābu Rīgā, un bataljons tika iekļauts šajā struktūrā, situācija jūtami uzlabojās.

No 2018. gada 3. janvāra, 19. nodrošinājuma bataljons ir Zemessardzes 1. Rīgas brigādes sastāvā.

13. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 24. septembrī kā Zemessardzes 13. Rīgas Vidzemes priekšpilsētas bataljons
Devīze – „Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods!"
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības
Komandieri:
Mārtiņš Ķīselis, 1991. – 1993. gads
kapteinis Jānis Skulte, 1993. – 1996. gads
virsleitnants Sandris Lembergs, 1996. – 2000. gads
kapteinis Gunārs Zaķis, 2000. – 2001. gads
kapteinis Jānis Jaudzems, 2002. gads
kapteinis Druvvaldis Līcis, 2002. – 2004. gads
pulkvežleitnants Kaspars Mazitāns, no 2018. gada

Pirmā bataljona komandiera Mārtiņa Ķīseļa tuvākie palīgi bataljona izveidošanas laikā bija štāba priekšnieks Gunārs Tilaks un intendants Imants Bude, kā arī adjutants Voldemārs Markuss. Pirmais bataljona intendants 1992. gadā tika nomainīts, viņa amatā stājās Otomārs Plaudis. Pirmo zvērestu bataljona 90 zemessargi deva 1991. gada 18. novembrī, Rīgas Brāļu kapos, pie Svētās uguns altāra. Nākošā 77 zemessargu grupa zvērēja 1991. gada 22. decembrī Rīgā, Jaunās Ģertrūdes baznīcā. No 1992. gada marta līdz augustam bataljona zemessargi ar vairākiem posteņiem Ludzas rajonā sargāja Latvijas robežu.

Vienības personāla pieaugumu raksturo 1992. gadā zvērestu pieņēmušo zemessargu kopskaits – 355 cilvēki. Svinīgā ceremonija vienmēr notika Rīgā, Jaunās Ģertrūdes baznīcā. Kopā bataljonā 1993. gada martā bija 469 zemessargi, apmaksāto jeb ierindas zemessargu kopskaits 1992. gada jūlijā – 28 cilvēki. Bataljonā sākumā bija 9 rotas, 1993. gadā, pēc Zemessardzes optimizācijas – 5 rotas un 2001. gadā – 3 rotas. Vienības izformēšanas aktus 2004. gadā parakstīja bataljona komandiera v. i. virsleitnants Romāns Kāposts.

Vairāki bataljona zemessargi vēlāk dienēja kā virsnieki Zemessardzes štābā un citās NBS vienībās – Gunārs Kandis, Druvis Kleins, Ojārs Vītols un Jānis Slaidiņš. Kā ārrindas zemessargs bataljonā dienēja arī Latvijas Republikas Augstākās Padomes deputāts Odisejs Kostanda.

Zemessardzes samazināšanas laikā 2000. gada 28. martā vienībai pievienoja izformēto 12. Rīgas Ziemeļu rajona bataljona personālu. Savukārt 2004. gada 1. martā bataljona darbība tika izbeigta un vienības funkcijas pārņēma zemessardzes Studentu bataljons.

Vienība ar nosaukumu 13. kājnieku bataljons tika atjaunota 2018. gada 3. janvārī ar dislokācijas vietu Rīgā.

Par 12. kājnieku bataljonu, kurš 2000. gadā tika izformēts un iekļauts 13. kājnieku bataljona sastāvā. Dibināts 1991. gada 25. septembrī, devīze – „Tēvzemei un brīvei esam sargi mēs!" Bataljona komandieri: Imants Burvis, no 1991. gada septembra līdz 1992. gada februārim, Edvīns Ežmalis, no 1992. gada februāra līdz 1992. gada jūlijam, majors Voldemārs Markuss, no 1992. gada jūlija līdz 1993. gada oktobrim, kapteinis Ilgvars Baumanis, no 1993. gada oktobra līdz 1997. gada aprīlim, virsleitnants Ivars Šauers, no 1997. gada aprīļa līdz 2000. gada martam. Bataljona pirmie 32 zemessargi zvērestu deva 1991. gada 1. decembrī Vecmīlgrāvī, kultūras pilī „Ziemeļblāzma", 16. decembrī bataljona štābā Rīgā, Mežaparkā zvērēja otra zemessargu grupa – 28 cilvēki. Pirmā bataljona pavēle tika izdota 1991. gada 27. novembrī – vienības štāba priekšniekam Edvīnam Ežmalim tika uzdots vadīt jauno zemessargu uzņemšanas komisiju, viņa tuvākie palīgi bija vienības ārsts Juris Miškins, Juris Bisenieks un Aleksandrs Vabiščevičs. Bataljonā 1992. gadā bija sešas rotas un šādi komandieri – 1. rota – Juris Gulbis, 2. rota – Alfrēds Bandzers, 3. rota – Romualds Poskočijs, 5. rota – Aldis Kārkliņš, 6. rota – Agris Innus, 7. rota – Harijs Leimanis. Tobrīd vienībā kopā bija 25 algoti darbinieki, no tiem 9 dienestnieki, kā arī minētie rotu komandieri.

No 1992. gada aprīļa līdz jūlijam bataljona zemessargi vienas nedēļas režīmā pa grupām četru cilvēku sastāvā sargāja Latvijas–Lietuvas robežu Skaistkalnes muitas postenī. Vienības apsardzes posteņu izvietojums 1992. gada novembrī – Zemessardzes 1. brigādes štābs Tīrainē, Andrejostas spēkstacija ar „Latvenergo" noliktavu Rīgā, Tirdzniecības ostas rajons Nr. 3 – konteineru terminmāls Kundziņsalā, Rīgas pašvaldības uzņēmums „Mežaparks" un Tvaika iela 35a, Rīgā.

Standartizējot Zemessardzes struktūru, 1992. gadā bataljona daudzo nelielo rotu vietā tika izveidotas četras rotas – štāba rota, komandieris Ilgvars Baumanis, 1. strēlnieku rota, komandieris Jānis Reke, 2. strēlnieku rota, komandieris Edvīns Ežmalis un atbalsta rota, komandieris Agris Innus. Bataljona organizācija dažādos laika posmos: 1993. gads – piecas rotas; 1994. gads – piecas rotas un SUV; 1999. gads – trīs rotas un štāba rota ar sakaru vadu, izlūku vadu un transporta vadu.

Bataljona apbruņojums un autotransports 1993. gada oktobrī: 50 Kalašņikova sistēmas trieciensautenes, 14 SKS sistēmas karabīnes, 116 pistoles, 60 rokas granātas, 969 kg trotila, 1000 m detonējošās auklas, 9 autotransporta vienības (3 smagās automašīnas GAZ–66, 2 mikroautobusi „Latvija", UAZ tipa apvidus automašīna u. c.). Vienības sakaru nodrošinājums 1997. gada janvārī: radiostaciju skaits – deviņas R147, septiņas R159, trīs R158, divas R173, 26 Bulgārijā ražotās stacijas „Ļon" un 26 dažāda tipa radiostacijas, taktiskai darbībai nelielos attālumos.

53 . KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 25. septembrī ar nosaukumu –
Zemessardzes 53. Bauskas bataljons
Devīze – „Nevienam es nedošu Tēvu zemi nicināt!"
Karogs iesvētīts 1993. gada 17. novembrī
Tradīcijas – bataljona gadadienas ceremonija Bauskā pie Brīvības pieminekļa
Komandieri:
Māris Mačulis, 1991. – 1992. gads
Juris Dalbiņš, 1992. – 1993. gads
pulkvežleitnants Ainārs Ķienis, 1993. – 2001. gads
majors Uldis Albiņš, 2001. – 2002. gads
majors Elmārs Popakuls, no 2018. gada

Atvaļinātais pulkvežleitnants Ainārs Ķienis:

„Bataljona komandiera amatam Bauskas rajona Tautas deputātu padome 1991. gada 26. septembrī rekomendēja Māri Mačuli, vienlaicīgi tika izbeigta Īpašās kārtības sargu vienības darbība. Inventārs un automašīna tika nodota topošajam bataljonam. Bataljons dibināts 1991. gada 17. oktobrī – par tā komandiera v. i. tika iecelts Māris Mačulis, pirmais štāba priekšnieks – Rolands Vinogradovs. Māris Mačulis pirms tam vadīja Bauskas Īpašo kārtības sargu vienību, viņš bija rajona Tautas deputātu padomes deputāts. Pirmajam bataljona komandierim izveidojās laba sadarbība ar Bauskas Robežsardzes nodaļas komandieri Guntaru Žilinski, ar kuru viņš kopā iepriekš darbojās Īpašajās kārtības sargu vienībās. Tobrīd Mārim Mačulim tuvākie palīgi bija Janīna Broka, Francis Novarenskis un Vilnis Špelis. Pirmie vienību organizatori rajona teritorijā: Bauskas pilsētā – Herberts Mucenieks, Ceraukstes pagastā – Vitālijs Rutka, Iecavas pagastā – Jānis Kauķis, Īslīces pagastā – Juris Dalbiņš un Aigars Paozols, Skaistkalnes pagastā – Agris Strēlis, Vecumnieku pagastā – Ainārs Ķienis. Bataljona štābā 1991. gada novembrī dienestu uzsāka intendants Oskars Rigasts un operatīvās

daļas priekšnieks Modris Rauda. Pirmā bataljona pavēle tika izdota 1991. gada 4. novembrī – par vienībai piešķirto mikroautobusa RAF reģistrāciju, 3. decembrī tika uzsākta zemessargu kandidātu apmācība pa vadiem. Pirmās zvēresta ceremonijas notika 1991. gada 12. decembrī Bauskā – zvērēja 38 zemessargi, 20. decembrī Iecavā – 37 zemessargi, 28. decembrī Rundālē – 23 zemessargi, 1992. gada 9. janvārī Gailīšos zvērēja 14 zemessargi, 10. janvārī Viesturos – 13 zemessargi, 14. janvārī Stelpē – 14 zemessargi, 16. janvārī Vecsaulē 13 zemessargi, 17. janvārī Brunavā – 31 zemessargs, Skaistkalnē – 27 zemessargi, Codē –10 zemessargi, 18. janvārī Vecumniekos – 45 zemessargi, 20. janvārī Bārbelē – 20 zemessargi, 30. janvārī Mežotnē – 25 zemessargi. No visa Bauskas rajona, tikai Dāviņu pagastā Zemessardzē neiestājās neviens brīvprātīgais. 1991. gada 16. decembrī tika izveidotas trīs rotas – Bauskas, komandieris Herberts Nucenieks, Iecavas, komandieris Jānis Kauķis un Vecumnieku, komandieris Ainārs Ķienis. Bataljons darbību pret vietējiem likumpārkāpējiem uzsāka 1992. gada 17. februārī – sadarbībā ar policiju rajona teritorijā sistemātiski tika organizēta patrulēšana. Tās uzdevums bija kontrabandas un noziedzības apkarošana, kā arī Krievijas armijas darbības kontrole. 1992. gada 27. aprīlī bataljona struktūru pārveidoja – pieaugot zemessargu kopskaitam, trīs rotu vietā tika izveidotas sešas. Rajona mežniecības darbinieki 1992. gada 10. septembrī tika apvienoti t. s. „Zaļajā rotā", par kuras komandieri tika iecelts virsmežzinis Andrejs Bulle. Kopā bataljonā 1992. gada augustā bija 317 zemessargi, bet 1993. gada martā – 399 zemessargi, turklāt, šajā mēnesī tika ieviesta arī bataljona krūšu zīme. Desmit gadu laikā tā tika pasniegta 172 bataljona zemessargiem un 15 citu Latvijas spēka struktūru, kā arī ārvalstu pārstāvjiem. Tās meta autors bija zemessargs Modris Broks. Bataljona karoga autore ir mākslinieces Armanda Krutko. Karogu vienībai dāvināja Bauskas rajona Padome, to iesvētīja Bauskas evaņģēliski luteriskās draudzes prāvests Paulis Žibeiks. Pirms karoga ceremonijas, 1993. gada 17. novembrī Bauskā notika bataljona parāde. Pirmā bataljona parāde tika organizēta Bauskā 1992. gada Lāčplēša dienā, un to komandēja Juris Dalbiņš."

Bataljona štābs no 1991. gada rudens izvietojās bijušajā padomju armijas kara komisariātā Bauskā, Rīgas ielā 20. Savukārt 1992. gada vasarā tas tika pārdislocēts 4 km ārpus Bauskas pilsētas – paju sabiedrības „Līdums" dispečeru telpās. Bauskas rajona pašvaldības piešķirtajās telpās Bauskā, Rīgas ielā 3, bataljona štābs izvietojās 1994. gada aprīlī.

Par nodrošinājumu – līdz 1992. gada maijam bataljons bija saņēmis 130 dienesta formas komplektu, bet līdz 1992. gada 16. novembrim – kopā 260 formas komplektu. Ievērojamu materiālo un finansiālo palīdzību 1992. gada laikā bataljonam sniedza vairākas pašvaldības – Bauskas, Brunavas, Iecavas, Īslīces un Vecumnieku, kā arī Iecavas putnu fabrika, Misas kūdras fabrika, paju sabiedrība „Grenctāle", firma „Pārsla" un ASV kopuzņēmums „Namejs". Bataljona ieroči 1992. gada maijā: 28 trieciensautenes, 26 PM pistoles, 4 MCM pistoles.

1995. gada rudenī tika uzsākta sadarbība ar Lietuvas Republikas Zemessardzes 5. Paņevežas brigādi un 53. Pasvales bataljonu. Tika rīkotas kopīgas lauka kaujas mācības – 1996. gada maijā Lietuvā, Biržos un 1997. gadā pie Dobeles, vingrinājums „Saule–97". Bataljona virsnieku grupa 1999. gada martā Paņevežā piedalījās Lietuvas Zemessardzes 5. brigādes štāba mācībās.

Pirmās kopīgās bataljona lauka kaujas apmācības notika 1992. gada augustā, Īslīces pagastā. Katra no sešām rotām uz tām deleģēja 20 zemessargus, bez tam mācībās, pamatā kā instruktori piedalījās vienības ierindas zemessargi. Tika atstrādāta vada taktika, izlūkošana, cīņa ar diversantiem. Zemessardzes 1993. gada 6. marta mobilizācijas mācībās no 393 bataljona zemessargiem noteiktajās vietās ieradās 303 cilvēki, pēc tam izvietotajos posteņos tika pārbaudīta 851 automašīna, no kurām 57 tika aizturētas. Turpmākajos gados kopumā zemessargu apmeklētību lauku mācību laikā raksturo šādi skaitļi: 1992./1994. gads – 80/85 % no bataljona personālsastāva; 1995./1997. gads – 60/70 % un 1998./1999. gads – 50/60 %. ANO misijā Bosnijā–Hercogovinā 1996. gadā Dānijas bataljona Latvijas vada sastāvā piedalījās bataljona kaprālis Viktors Ivbulis. Kopīgās mācībās ASV, Mičiganas štatā ar amerikāņu kolēģiem piedalījušies vairāki bataljona zemessargi – 1998. gadā seržants Valdis Rusiņš, 1999. gadā virsseržants Ikars Ūdrēns un 2001. gadā – virsseržants Guntis Macpāns.

Darbību uz Latvijas Republikas robežas bataljons uzsāka 1992. gada 10. janvārī, tā noslēdzās pēc pusgada – 12. jūnijā. Kopumā šajā laikā šajā dienestā uz robežas ar Lietuvu tika iesaistīti 120 bataljona zemessargi, virkne no tiem pat vairākas reizes. Kopējais darba apjoms – 354 cilvēkdienas. Stacionārie posteņi tika izvietoti Grenctālē, Skaistkalnē un Adžūnos, vienlaicīgi vairāki mobilie posteņi epizodiski mainīja savu izvietojumu. Kopējā aizturēto materiālo vērtību summa bija apmēram 18,8 miljoni LR rubļi. Aktivākās operatīvās grupas vadīja – Vilnis Špelis, Herberts Mucenieks, Laimonis Adreika un Agris Strēlis.

Karstajā 1992. gada jūlijā bataljona zemessargi devās palīgā uz citiem Latvijas rajoniem, lai dzēstu ugunsgrēkus Slīteres rezervātā un Inčukalna mežniecībā – kopā 123 cilvēki. Bataljons vairākas reizes palīdzēja likvidēt naftas vada Polocka–Ventspils noplūdes sekas, tika strādāts arī pie Vecumnieku dzelzceļa katastrofas seku likvidēšanas. Bataljona atmīnēšanas speciālisti virsleitnants Kazimirs Martinkens un virsnieka vietnieks Vilnis Špelis no 1993. gada līdz 2001. gadam rajona teritorijā kopā iznīcināja 491 sprādzienbīstamu priekšmetu. No Bauskas pilsētas Kalna ielas 2001. gada jūlijā tika iznīcināšanai izvesta 500 kg smaga aviobumba. Tas bija mantojums no 2. Pasaules kara kaujām un padomju armijas.

Pirmā jaunsargu vienība tika izveidota Ceraukstes pagasta Griķu pamatskolā, svinīgo solījumu jaunsargi deva 1993. gada 17. novembrī. Vēlāk jaunsargu vienības izveidojās arī Bauskā un Iecavā. Pirmie jaunsargu vienību vadītāji – Mārlis Bulīga, Jānis Gavrilka, Herberts Mucenieks un Arnolds Bangevičs. Bataljona līmenī, no 1995. gada jaunsargu darbu organizēja un koordinēja virsleitnants Jānis Zviedris. Pirmo reizi bataljona jaunsargu nometne tika organizēta 1999. gada aprīlī Iecavas pagasta „Zālītē", bijušajā padomju armijas nometnes teritorijā. Kopā piedalījās 136 jaunsargi un 22 jaunsargu kandidāti.

1999. gada 1. jūlijā tika mainīts vienības nosaukums – Zemessardzes 53. kājnieku bataljons. Bataljons tika likvidēts 2002. gada 1. septembrī, Zemessardzes samazināšanas ietvaros. Personālu pievienoja Zemessardzes 54. kājnieku bataljonam.

Bataljona komandieris majors Elmārs Popakuls 2019. gada martā:

"Vienība tika atjaunota 2018. gada 3. janvārī. Tās atbildības teritorija ir bijušais Bauskas rajons. Komandiera pienākumus pildu no pagājušā gada maija. Patreiz atrodamies Iecavā, vēl, Bauskā mums ir rotas atbalsta punkts. Nākotnē Vecsaules pagastā bataljonam tiks uzcelta jauna bāze ar šautuvi, nepieciešamā zemes teritorija – 18 hektāru apjomā, jau ir piešķirta Aizsardzības ministrijai. Šobrīd bataljona kodolu veido Daiņa Kravaļa rota, kura pērn tika pārcelta uz mūsu vienību no 54. inženiertehniskā bataljona. Sākam komplektēt arī otru rotu, izlūku vadu un mīnmetējnieku vadu. Šogad ar personālu tiks papildināts arī bataljona štābs. Organizējam mūsu jauno instruktoru apmācību, zemessargu lauka mācības notiek ik pa diviem mēnešiem vairākās bijušā Bauskas rajona vietās, izmantojam arī bijušo padomju armijas "Zālītes" objektu. Jaunu zemessargu rekrutēšana ir viens no lielākajiem bataljona izaicinājumiem."

2. VIDZEMES ZEMESSARDZES BRIGĀDE

Dibināta 1992. gada 30. jūnijā
Devīze – „No zobena saule lēca"
Karogs iesvētīts 1996. gada 11. novembrī
Komandieri:
pulkvedis Jēkabs Blaus, 1992. – 1998. gads
kapteinis Valdis Sviķis, 1998. – 2002. gads
majors Gunārs Ančs, 2002. – 2003. gads
pulkvedis Juris Zeibārts (3. ZS novada komandieris), 2006. – 2008. gads
pulkvedis Normunds Aleksis, 2008. – 2012. gads
pulkvežleitnants Andris Kniploks, 2012. – 2013. gads
jūras kapteinis Rūdolfs Rudzuroga 2013. – 2017. gads
pulkvedis Mareks Ozoliņš, no 2017. gada

Par Zemessardzes 2. Vidzemes brigādes pirmsākumiem un darbību 90. gados 2019. gada janvārī stāsta pulkvedis Didzis Nestro:

„1992. gada jūlijā tika izveidota Zemessardzes 2. Vidzemes brigāde ar štābu Cēsīs. Tās sastāvā ietilpa septiņi bataljoni – 21. Limbažu, 22. Valmieras, 23. Valkas, 24. Alūksnes, 25. Gulbenes, 26. Madonas un 27. Cēsu bataljons. Par brigādes komandieri tika iecelts Jēkabs Blaus, bet par štāba priekšnieku Andrejs Nestro. Mārtiņš Berķis līdz ar to tika iecelts par 27. bataljona komandieri, kā štāba priekšnieku saņemot Jāni Ošiņu.

Pie 2. brigādes štāba tika izveidots mācību centrs, kuru vadīt tika uzticēts Indulim Zālītei. Es kļuvu par vienu no šī centra instruktoriem. Sākumā manos uzdevumos ietilpa tuvcīņas apmācība. Jau pirms Zemessardzes izveidošanās, 1990. gadā studējot Rīgā, trenējos karatē Latvijas Tradicionālā karatē federācijas dibinātāja, vēlākā Saeimas un Valsts prezidenta Drošības Dienesta majora – Jāņa Reimandova vadībā. Šajā laikā, sekojot savam tēvam un tuvcīņas trenerim, pievienojos Īpašo kārtības sargu vienībām. Iestājoties Zemessardzes 27. Cēsu bataljona rindās, kļuvu par instruktoru – trenēju bataljona operatīvās grupas zemessargus karatē un tuvcīņā. Vēlākos gados, papildus citiem dienesta pienākumiem, turpināju trenēt gan 2. brigādes štāba SUV zemessargus, gan arī OMD rotas karavīrus. OMD rotas apmācībai 1994. gadā izstrādāju sešu mēnešu tuvcīņas apmācības programmu.

1992. gada augustā, jaunizveidotais Zemessardzes 2. brigādes štābs orgnizēja bataljonu rotu komandieru apmācības Brunīšos. Instruktoru grupu veidoja esošie entuziasti. Mācījām to, ko paši vislabāk pratām. Zelta vērts bija no PSRS armijas atvaļinātais vecākais leitnants Guntis Porietis (vēlāk viņam tika piešķirta majora dienesta pakāpe, un viņš tika iecelts Zemessardzes 2. Vidzemes brigades štāba Operatīvās plānošanas daļas priekšnieka amatā). Pateicoties savai pieredzei, viņš spēja profesionāli skaidrot kājniekam nepieciešamās elementārās iemaņas, kā arī nodaļas un vada taktikas elementus. Citas tēmas – iepazīšanās ar sprāgstvielām un mīnām, ko veica izbijis padomju armijas sapieris (zīmīgi, ka viņam bija viena roka), sākotnējā kaujas apmācība, ko vadīja Cēsu 1. vidusskolas bijušais militārās apmācības skolotājs, nepieciešamās zināšanas valsts likumos un ieroču apmācība.

Paralēli,1992. gada vasarā pie Cēsīm, Jāņmuižā notika visu Zemessardzes bataljonu SUV apmācību nometne, kuru vadīja Zemessardzes SUV komandieris Valdis Zoldnera un vecākais instruktors Leons Markelova. Kursantu skaits un apmācību intensitāte SUV šajā nometnē bija patiešām iespaidīga. Vērienīgs bija arī reids Cēsu pilsētā, ar mērķi aizturēt sabiedriskās kārtības traucētājus, reketierus un tamlīdzīgus indivīdus. Atceros instruktāžu Jāņmuižas profesionāli tehniskās vidusskolas stadionā, kur ierindā stāvēja 2. brigādes rotu komandieru kursa kursanti. No kopmītnēm viena pēc otras braši, dziedot rotas dziesmu, piesoļoja trīs SUV mācību rotas, Raimonda Graubes, Jura Leščinska un Arņa Garanča vadībā. Saņemot instruktāžu, sapratām, ka uz jebkuru aizturamo personu vai transporta līdzekli jāskatās kā uz potenciālu pretinieku, jādarbojas pāros, vienam otru piesedzot ar trieciensautenēm. No šodienas skatupunkta raugoties, tas izskatījās samērā raupji. Tomēr atsevišķos momentos šāda taktika atmaksājās un nodrošināja panākumus. Pēc instruktāžas Leona Markelova vadībā, līdz ar saules rietu, garā automašīnu kolona devās Cēsu pilsētas virzienā. Jāatzīst, ka reida rezultāti nebija slikti. Tika aizturēti vairāki reketieri. Atsevišķos gadījumos tika izrādīta pretošanās, suvieši pielietoja fizisku spēku un speciālos paņēmienus. Viens gadījums bija pieminēšanas vērts. Kāda uzņēmēja mājās tika izveidots slēpnis. Tika gaidīta naudas izspiedēju grupa. Tā ieradās, un izkāpuši no automašīnas, ātri saprata, ka iekļuvuši slēpnī. Viens no reketieriem ātri devās atpakaļ automašīnas virzienā. Sekoja SUV kaujinieka sauciens: "Uzmanās! Granāta!" Nekavējoties kāds cits suvietis no "mazāk sagatavotās trešās rotas" strauji noreaģēja – skrienot lēcienā pārlēca pāri automašīnai un ar kājas triecienu nogāza reketieri pie zemes. Straujā SUV kaujinieku rīcība gan šajā, gan arī citos aizturēšanas gadījumos reketieriem bija negaidīts pārsteigums.

Pirmajos pastāvēšanas gados Zemessardze strauji attīstījās. Līdz ar to, arī manā dienestā katrs gads ienesa zināmus notikumus un piedzīvojumus. 1993. gada jūnijā man tika piešķirta leitnanta dienesta pakāpe. Tiku iecelts 2. brigādes štāba S–2 jeb Informācijas daļas virsnieka amatā. Nākošajā mēnesī tiku izsaukts uz Zemessardzes štābu praksē G–2 (Informācijas) dienestā. Šķita, ka vismaz 90 % no dienesta uzdevumiem bija saistīti ar informācijas vākšanu un analīzi, lai veiktu cīņu pret kriminālajām organizācijām. Dažbrīd aizturēšanas un nopratināšanas šķita nedaudz komiskas. Atceros kādu epizodi, kad kāda Rīgas bataljona telpās tumšā gaitenī uz grīdas pamanīju vairākus palielus maisus. Ieskatoties vērīgāk, tie izrādījās aizturētie reketieri. Vienu no viņiem kāds bataljona S–2 darbinieks izjautāja/ nopratināja. Kabinets neliels, gaiss izsmēķēto cigarešu dūmu pilns, nopratināmais ar rokudzelžiem pieslēgts pie apkures caurules, izmeklētājs izskatījās noguris, it kā nakti būtu pavadījis bez miega.

1993. gada nogalē 2. brigādes štābs saņēma uzdevumu sagatavoties obligātā militārā dienesta rotas izvietošanai brigādes bāzē Cēsu pilsētā, Valmieras ielā 8. Sākām izvērtēt jauno uzdevumu un to, ko tas no mums prasa. Visi jautājumi bija svarīgi – kazarmas, personāls, apgāde utt. Vispirms bija nepieciešams rotas komandējošais sastāvs. Rotas komandiera amata kandidātu nebija. Brigādes štāba priekšnieks atbilstošus virsniekus meklēja pat ārpus Cēsu rajona. Viens no tādiem bija kapteinis Juris Bezzubovs. Tomēr, tā kā viņam bija ieplānoti citi uzdevumi Ādažu Mobilo Strēlnieku mācību centra komandiera amatā, Zemessardzes štābs šo kandidatūru atteica. Nācās meklēt citus. Minētās rotas vadu un nodaļu komandieru sagatavošana tika balstīta uz astoņiem 2. brigādes štāba SUV ierindas zemessargiem. Sagatavošanas programmu izstrādāja S–3 daļas priekšnieks, majors Guntis Porietis, kurš pats personīgi arī vadīja daļu no nodarbībām. Pieredzes krāšanā devāmies mācīties arī uz citām vienībām – Alūksnes Mobilo strēlnieku bataljonu un Sužos dislocēto Izlūkdesanta bataljonu. Sadarbība ar Izlūkdesanta bataljonu tika uzturēta arī vēlāk. 1997. gadā biju piekomandēts kā tulks Latvijas NBS apvienotā vada apmācībās Dānijas armijas Viborgas pulkā. Tad tika veiktas mūsu karavīru Bosnijas pirmsmisijas apmācības. Vada personālsastāvs, tajā skaitā komandējošais, pamatā veidojās no Izlūkdesanta bataljona karavīriem. Kopējā dienestā izveidotie kontakti vēlāk man palīdzēja laikā, kad vadīju 2. brigādes Apmācību daļu.

1994. gada februāra beigas/maijs – kājnieku vada komandiera kursi Lielbritānijas armijas instruktoru vadībā. Izņemot 1992. gada rudenī Cēsīs notikušos Lielbritānijas bruņoto spēku virsnieku vadītos kursus, šie bija pirmie padziļinātie un detalizētie kājnieku vada taktikas kursi. Vadīja četri Lielbritānijas armijas karavīri – divi kapteiņi un divi virsseržanti. Britu kursa pamatmērķis bija sagatavot instruktoru sastāvu Zemessardzes Kājnieku mācību centram. Sekmīgi šo kursu apguvu, un iegūtās zināšanas turpmākajos gados varēju efektīvi pielietot.

1994./1996. g. dienēju Zemessardzes 2. brigādes Kājnieku mācību centrā pasniedzēja–metodiķa amatā. Vadīju kājnieku nodaļas komandieru kursus, vēlāk arī vada seržanta kursus. Pirmajā ziemā gatavojām apmācību programmas un rakstījām nodarbību plānus, bet no 1995. gada aprīļa līdz oktobrim vienu pēc otra organizējām taktikas kursus.

1995. gadā apguvu kājnieku vada komandiera kursus Dānijā. Pēc britu kursa man tā bija nākošā nopietnākā pieredze. Praktiski apguvām kājnieku taktiku. Tomēr bieži vien dāņu instruktori interesējās arī par mūsu pieredzi un taktikas īpatnībām. Man tā bija pirmā iespēja kaujas mācībās izmantot visu vieglo kājnieku vada aprīkojumu, tehniku un ieročus – trieciensautenes, vieglos un smagos ložmetējus, 60 mm mīnmetējus, prettanku granātmetējus, radiosakarus utt. Šķita, ka dāņu munīcijas krājumi kaujas šaušanu laikā bija neizsīkstoši. Iepazinu dāņu pieredzi fiziskajā sagatavošanā. Uzturēju sevi formā – Dānijā regulāri veicu 5 km krosa distanci, darbojos svaru zālē, dziļās muskulatūras treniņos. Praktiski izgāju viņu militāro šķēršļu joslu, orientēšanās maršrutus, peldēju lauka formas tērpā ar trieciensautenes G–3 maketu. Viesojāmies Dānijas skolās un stāstījām par Latviju, tās Nacionālajiem

1. Didzis Nestro, vadot 27. bataljona lauka praktiskās nodarbības pie Līgatnes 2001. gadā - sēž uz bruņutransportiera, 1. no kreisās
2. 1999. gada 27. bataljona mācības pie Asaru ezera Līgatnes novadā
3. Didzis Nestro vada instruktāžu 1999. gada 27. bataljona mācību laikā /40/

bruņotajiem spēkiem. Es pratu vācu valodu, mans kolēģis Rolands Sesks no NBS SUV runāja tekoši angliski. Tikšanās organizēja dāņu kapteinis, mūsu instruktors. Tās notika divās valodās – attiecīgi vācu un angļu, atkarībā no tā, kurš no mums abiem runāja.

No 1996. gada biju vietnieks 2. brigādes štāba S–3 daļas priekšniekam, kapteinim Valdim Sviķim. Veicu operatīvās plānošanas uzdevumus kopā ar brigādes septiņu bataljonu S–3 nodaļām. Pieauga administratīvais un biroja darbs. Novērtēju un izmantoju katru iespēju izrauties no rutīnas – apmācot tuvcīņā brigādes štāba suviešus, piedaloties praktiskajās taktikas nodarbībās apvidū.

Lai nodrošinātu efektīvāku obligātā dienesta rotas apmācību un uzturētu augstu motivācijas līmeni, 2. brigādes komandieris pulkvedis Jēkabs Blaus uzdeva atlasīt spējīgākos rotas karavīrus. Uzdevums bija šos deviņus puišus atsevišķi sagatavot kā kājnieku nodaļu komandieru vietniekus. Pozitīvais ieguvums būtu konkrēts, jo šie zemessargi labāk izprastu vienaudžu problēmas, vajadzības un rezultātā sekmīgi atbalstītu nodaļu un vadu komandierus. Brigādes štāba S–3 daļa izstrādāja apmācību programmu, un to uzsāka realizēt ar brigādes SUV kaujinieku palīdzību. Pēc kāda laika šo apmācība programmu astoņu nedēļu garumā turpināja vadīt atvaļinātais Austrālijas armijas majors Juris Ābols. Rezultāts bija lielisks. Vēlāk no šo deviņu obligātā dienesta zemessargu vidus vairāki turpināja dienestu Zemessardzes ierindā un kļuva par labiem virsniekiem. Divi piemēri ir majors Eduards Kairišs un kapteinis Mareks Dombrovskis.

90. gadu otrajā pusē sākām apgūt pieredzi no citām Zemessardzes brigādēm – komandpunktu darbības, standarta procedūras, taktiskās štāba mācības, operāciju plānošana utt. Daudz noderīgu lietu pārņēmām no Zemessardzes 5. Zemgales brigādes štāba, kur izteikts līderis bija majors Aivars Bramanis. 1996. gada augustā organizējām brigādes līmeņa štābu mācības "Vidzeme–96." Pirms tam organizējām štāba mācības ar 2. brigādes bataljonu štābiem. Vērtīgas bija Nacionālās Aizsardzības akadēmijas taktikas pasniedzēja pulkvežleitnanta Aivara Pētersona lekcijas. Viņš izklāstīja mācību manevru shēmu, akcentēja atbalsta ieroču – artilērijas lomu operāciju sagatavošanā. Sākotnēji neizpratām, kāpēc viņš runā par lietām, kuru mūsu rīcībā nav. Tomēr vēlāk kļuva skaidrs, ka plānotājiem ir jāprot paredzēt smago ieroču atbalstu. Šķiet, ka mēs Zemessardzē tolaik bijām pārāk fokusēti uz mazo vienību taktiku, tādējādi nepievērsām uzmanību citām ne mazāk svarīgām lietām. Papildus mācībām uz kartēm, 2. brigādes štābs organizēja arī brigādes komandpunkta izvēršanu apvidū un strādāja pie štāba darba procedūru izveidošanas. Tā kā brigādes pakļautībā atradās obligātā dienesta rota, tā tika iesaistīta gan maršrutu izlūkošanā, gan arī komandpunkta apsardzē. Šie uzdevumi uzlika papildus pienākumus minētās rotas vadībai, bet vienlaicīgi nodrošināja iespējas pilnveidot rotas darbības procedūras.

1996. gads palicis atmiņā arī ar vērienīgu atbalsta plānošanu civilajai sabiedrībai. Ziema bija kārtīga, daudz sniga un jau janvārī bija skaidrs, ka strauja sniega kalnu kušana var izraisīt plašu teritoriju applūšanu. Tāpēc no Zemessardzes štāba saņēmām pavēli izstrādāt plānus atbalsta sniegšanai civilajai sabiedrībai, apzinājām un sagatavojām lietošanai laivas, motorzāģus, sprāgstvielas un citus nepieciešamos materiālus. 2. brigādes aviācijas vienība regulāri kaisīja kūdru uz ledus klātajām ūdeskrātuvēm, lai veicinātu tā vienmērīgu kušanu. Tomēr māte daba parūpējās par visu pati, nodrošinot ļoti vienmērīgu sniega kušanu, līdz ar to sagatavotie plāni palika nerealizēti, un plūdu līmenis nepārsniedza Latvijas ikgadējo vidējo līmeni.

Zemessardze laiku pa laikam tika iesaistīta atbalstā nelegālo lašu ķērāju aizturēšanā. Kāds gadījums izrādījās savā ziņā ironiski komisks. Kādā novembra vakarā zvejas inspektors, četri brigādes izlūku vada zemessargi un es, no brigādes štāba devāmies uz Līgatnes rajonu, lai patrulētu un aizturētu tur manītos nelegālos lašu dūrējus. Apvidū pavadījām labu daļu no nakts. No rīta atgriežoties pilsētā uzzinājām, ka iepriekšējā vakarā pilsētā notikuši divi bruņoti uzbrukumi – vienam azartspēļu namam un kādam veikalam. Nosmīnējām: "Redz kā sanāca – tikko kā izbraucām no Cēsīm, tā pilsētā notika nepatikšanas."

1996./1997. gada ziemā un pavasarī biju tulks Latvijas NBS apvienotā vada pirmsmisijas apmācībās Dānijā, karavīrus gatavoja misijai uz bijušo Dienvidslāvijas teritoriju. Guvu vērtīgu pieredzi. Kontingentu veidoja apmēram 80 % puišu, kuri 1996. gada decembrī tika demobilizēti no Sužu Izlūkdesanta bataljona. Pārējie karavīri bija no dažādām NBS vienībām. Atgriežoties no Dānijas, tiku iecelts 2. brigādes štāba jaunizveidotās Apmācību daļas priekšnieka amatā. Organizējām brigādes bataljonu vadu komandieru un vadu seržantu apmācības. Strādājām ar bataljonu izlūku vadu zemessargiem.

1997. gada vasarā piedalījos plānotajā kājnieku vada taktikas kursa sagatavošanā, britu instruktoru vadībā. Kursu organizēja Zemessardzes Kājnieku mācību centrs, tā mērķis bija apmācīt Zemessardzes piecu brigāžu štābu Mācību daļu personālu – kopskaitā ap 40 ierindas zemessargus. Mani uz laiku piekomandēja Kājnieku mācību centram, ar uzdevumu pienācīgi veikt vairākus sagatavošanas darbus. Vēlāk kursa laikā kopā četriem citiem kolēģiem strādājām kā tulki. Kurss bija fantastisks. Tas ļāva pieredzēt vasaras svelmi, rudens lietu un ziemas sākuma salu. Aptuveni 16 nedēļu laikā no kursantiem izveidojās lieliski saliedēts un kā Šveices pulkstenis funkcionējošs kājnieku vads. Noslēguma vingrinājumā Galgauskas poligonā vadīju pretinieku darbībām norīkotu obligātā dienesta zemessargu vadu. Kādā epizodē izveidoju lineāro slēpni, kurā pēc nodarbību plāna bija paredzēts iekļūt kursantu vienībai. Biju izvēlējies iespējami ideālu slēpņa vietu ar aptuveni 100 m klajumu mūsu pozīciju priekšā. Vads nāca uzmanīgi, ievērojot lielus atstatumus starp grupām. Sapratu, ka uz visa vada ienākšanu plānotajā "uguns" zonā nav pat ko cerēt. Tas manam vadam nesolīja neko labu, tomēr mācību uzdevuma norise bija jānodrošina. Tāpēc atklāju uguni, tādējādi dodot signālu vada puišiem uzsākt pretinieka apšaudi. Mācību vienības reakcija bija zibenīga. Divas nodaļas vienā acumirklī pagriezās un uzbruka manām pozīcijām no kreisā flanga. Vienīgi ātras kājas mūs paglāba no "sagūstīšanas." Kursa noslēgums un tam sekojošās atvadīšanās no britu kolēģiem, bija emocionāli piesātināti brīži. Kopā taču bija pavadīti vairāki mēneši, izveidojušās biedriskas karavīru attiecības.

Nākošā gada janvārī kopā ar dažiem virsniekiem no citām brigādēm tiku piekomandēts Zemessardzes štāba Apmācību departamentam. Kopīgi ar kolēģiem izveidojām darba grupu un rakstījām Zemessardzes kājnieku vada taktikas rokasgrāmatu. Kā pamatu izmantojām jaunākās Lielbritānijas armijas attiecīgo instrukciju grāmatas, kā arī Austrālijas bruņoto spēku majora Jura Ābola tulkotos materiālus. Plaši izmantojām iepriekšējā britu kursā gūto pieredzi. Minēto rokasgrāmatu apstiprināja NBS komandieris, un to daudzus gadus izmantoja visu līmeņu komandieri."

1994. gada decembra nogalē, trīs dienu laikā brigādes virsnieki, instruktori un zemessargi kopā ar robežsargiem uz Latvijas un Igaunijas robežas aktīvi piedalījās kurdu bēgļu aizturēšanā.

Kopā brigādes personāla skaits 1993. gada martā – 3840 cilvēki. 1996. gada jūlijā brigādē dienēja 87 virsnieki, 160 virsdienesta instruktori, 2903 ārrindas zemessargi ar dažādām dienesta pakāpēm, kā arī 96 obligātā dienesta instruktori un kareivji.

1997. gadā brigādes rīcībā bija 95 automašīnas, t. sk. – 5 specializētās ar sakaru iekārtām.

2. Vidzemes brigādes komandieris Mareks Ozoliņš stāsta par padoto vienību dalību Igaunijas un Latvijas kopīgajās mācībās „Siil–2018", 2018. gada maijā:

„Gatavošanās jau tika uzsākta pērnā gada rudenī. Mums bija daudz koordinēšanas sanāksmju, arī vairāki sakaru savietojamības treniņi. Šogad martā notika mācību scenāriju izspēlēšana ar datorsimulācijas palīdzību, vienlaicīgi gan Latvijā, gan Igaunijā. Tās bija mūsdienu Igaunijas bruņoto spēku lielākās mācības – kopā ar 13 ārvalstu piedalīšanos, vingrinājumā ņēma dalību vismaz 15 000 cilvēku. Latvijas vienības darbojās tikai mūsu valsts teritorijā – Alūksnes, Apes un Valkas novados, kā arī Valkas pilsētā. Manis komandētajai brigādei tika piekomandētas divas Igaunijas vienības – kājnieku rota un prettanku vads. Mēs veicām aizkavējošo aizsardzību, nosacītais pretinieks bija Latvijas Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes un Ādažos izvietotās NATO kaujas grupas karavīri. Pretinieks bija ļoti spēcīgs un mobils, kas mācību procesu padarīja dinamisku un darbības maksimāli pietuvināja reāliem kaujas apstākļiem.

Igauņiem tās bija nacionāla mēroga mācības, taču mēs galvenokārt koncentrējāmies uz savām vajadzībām. Vienlaikus tā arī bija laba iespēja uzzināt, kas notiek pie kaimiņiem, jo starpvalstu sadarbība ir ļoti svarīga. Mēs pārbaudījām brigādes bataljonu paaugstinātas gatavības rotu vadu sagatavotību. „Siil–2018" noslēdzās ar divu dienu ilgu vingrinājumu pilsētvidē – Valkā. Parasti šādus vingrinājumus pilsētās organizējam reti, bieži tas tiek darīts Skrundas poligonā. Tagad tas notika dzīvā, kustībā esošā pilsētā. Tā bija ļoti laba iespēja mums saprast, ko īsti reāli nozīmē kauja pilsētā. Svarīgi, ka to sajuta un saprata arī Valkas iedzīvotāji, kuri ilgstoši varēja no attāluma vērot dažādas karavīru darbības. Sabiedrības interese par šīm mācībām bija ārkārtīgi liela. Liels izaicinājums mums bija arī Vidzemes šosejas slēgšana uz konkrētu brīdi. Sadarbība ar kaimiņiem ir jātrenē, iepriekš tas tādā līmenī ar valsts nozīmes ceļiem praktiski nebija darīts.

Vingrinājuma noslēgumā varēja redzēt, ka ieguvēji ir visi mācību dalībnieki. Visiem bija interesanti, varēja redzēt

aizrautību, dzirksteli acīs. No ļoti daudziem dzirdēju, ka šis bijušas vienas no pašām interesantākajām un dinamiskākajām mācībām."

Brigādes komandieris pulkvedis Mareks Ozoliņš 2019. gada janvārī:

"Pagājušajā gadā brigādes bataljonos uzņemti 229 jauni zemessargi, kopumā aktīvi mācību procesā pērn piedalījās nepilni 70 % no visiem mūsu zemessargiem. 2018. gadā sertifikāciju saņēma ievērojams skaits kājnieku nodaļu un vairāki izlūku vadi. Mūsu karavīri sekmīgi darbojās nedēļu ilgajās mācībās kopā ar Igaunijas kolēģiem vingrinājumā "Siil–2018". Mūsu brigādes vienības trenēja aizsardzības darbības – izlūkošanu, kavēšanu, mākslīgo šķēršļu izvietošanu, slēpņu veidošanu utt. Igauņi mums palīdzēja ar salūtmunīcijas nodrošināšanu kājnieku ieročiem. 2018. gada sākumā brigādes štābs pārcēlās no Rīgas uz Valmieru, tas ievērojami sekmēja mūsu kopējo darbu, jo tagad esam krietni tuvāk bataljonu dislokācijas vietām. Šogad strādāsim pie brigādes kaujas atbalsta bataljona organizēšanas un smago kājnieku kaujas atbalsta ieroču apkalpju apmācības. Gatavojamies mācībām "Zobens–2019" un "Bastions–2019", kuras notiks Madonas novadā. Plānojam šogad rudens sākumā 27. kājnieku bataljonu no Valmieras ielas Cēsu pilsētā pārvietot uz NBS bāzi "Pipariņi" pie Cēsīm, attiecīgās ēkas jau ilgāku laiku tiek remontētas un pielāgotas militārajām vajadzībām."

22. NODROŠINĀJUMA BATALJONS

Dibināts 1991. gada 10. oktobrī kā Zemessardzes 22. Valmieras bataljons
Devīze – „Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods!"
Karogs iesvētīts 1993. gada 22. oktobrī
Tradīcijas – Irākā bojā gājušā virsleitnanta Olafa Baumaņa ikgadējā piemiņa 8. jūnijā
Kocēnu kapsētā un ģenerāļa Pētera Radziņa vārdā nosauktās militārās un sporta sacensības, kuras tiek organizētas divos posmos pavasarī un vasarā
Komandieri:
majors Harijs Gackis, 1991. – 1997. gads
majors Aivars Miruškins, 1997. – 2002. gads
majors Roberts Gavars, 2003. – 2005. gads
majors Voldemārs Čigāns, 2005. – 2006. gads
majors Ainārs Azacis, 2006. – 2010. gads
pulkvežleitnants Māris Tūtins, 2010. – 2014. gads
pulkvežleitnants Gvido Brenneris, 2014. - 2018. gads
pulkvežleitnants Dmitrijs Oreškins, no 2018. gada

Pirmais bataljona zemessargu zvērests tika dots 1991. gada 21. decembrī Valmierā, Svētā Sīmaņa baznīcā un Rūjienas baznīcā. To pieņēma štāba darbinieki un 150 zemessargi. Bataljonā 1993. gada martā bija 354 zemessargi, personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 596 cilvēki. Bataljonam 2003. gada nogalē bija viens rotas atbalsta punkts – Valkas pilsētā. Zemessardzes samazināšanas laikā 2003. gada 1. aprīlī bataljonam pievienoja izformētā 23. kājnieku bataljona personālu.

Sākotnēji bataljona štābs izvietojās Valmierā, netālu no pilsētas centra, Rīgas ielā 50.
No 1997. gada štāba dislokācijas vieta ir ievērojami ērtākā teritorijā – Valmieras „Kaugurmuižā", Cēsu ielā 54.

Pirmās lauka kaujas mācības bataljona līmenī tika organizētas Rencēnu pagastā 1994. gada janvārī. Viena rota aizsargājās izveidotajās pozīcijās, bet pārējās bataljona rotas veica plānotu uzbrukumu. Pēdējos gados bataljons regulāri piedalās lauka mācībās dažādu pašvaldību teritorijās:

• 2011. gada augustā un septembrī kopā ar 27. bataljonu – vingrinājumos „Mazais Vidzemes zobens–2011" un „Vidzemes rudens–2011", Beverīnas, Kocēnu, Pārgaujas un Smiltenes novados,

• 2013. gadā Ādažu poligonā mācībās „Bulta–2013" un „Silver Arrow/Zobens–2013",

• 2014. gadā NBS mācībās „Namejs–2014", Cēsu pilsētā, mācībās „Wenden–2014" tika vingrinātas prasmes darboties biezi apdzīvotā vietā, decembrī izlūku vads darbojās Igaunijas Republikā – "Kaitselīta" organizētajās mācībās „Orkaan 9".

Par dalību Igaunijas Republikas NBS lielākajās mācībās „Siil–2018" stāsta bataljona leitnants, vada komandieris Alvis Puzulis:

„Vingrinājums notika 2018. gada maijā, nepilnu divu nedēļu garumā plašā teritorijā gan Igaunijā, gan Latvijā. Piedalījās apmēram 15 000 karavīru no 13 valstīm. Mēs darbojāmies noslēdzošajā fāzē Ziemeļvidzemē, Valkas tuvumā. Mūsu uzdevums šajās mācībās nebija cīnīties līdz pēdējam vīram, bet aizkavēt pretinieka virzīšanos. Veicot ātras un efektīvas pretdarbības, mēs neļāvām uzbrucējiem brīvi pārvietoties pa ceļiem. Pielietojām imitētu spridzināšanu un slēpņu izveidi, visu laiku izlūkojām. Bija jādarbojas arī pret ienaidnieka snaiperiem, uz viņiem ar koriģēšanu novadījām mūsu mīnmetējnieku uguni. Vingrinājuma laikā pret mums darbojās NBS Sauszemes mehanizētās brigādes kolēģi un karavīri no Ādažu bāzē izvietotās NATO ārvalstu apvienotā spēku bataljona."

Zemessardzes samazināšanas laikā 2003. gada 1. aprīlī 22. bataljonam pievienoja izformētā 23. bataljona personālu. Līdz ar to vienības atbildības teritorija dubultojās – Valmieras rajonam klāt nāca Valkas rajons.
Par Zemessardzes 23. Valkas bataljonu: dibināts 1991. gada 11. septembrī, devīze – „Līdz ar sauli mūsu tautai saules mūžu dzīvot būs!" Pirmie zvērestu 1991. gada 17. novembrī pieņēma Smiltenes rotas 36 zemessargi, komandieris Jānis Fabiāns. Kopā ar kapteini Jāni Fabiānu 25 gadus rotas sastāvā kalpojuši – seržants Jānis Dinga, medmāsas Laine un Evija Ziemiņas. Karogs iesvētīts 1995. gada 4. jūnijā, to dāvināja Valkas pilsētas dome.
Karoga meta autors ir leitnants Imants Pielis. Bataljonam tā pastāvēšanas laikā ir bijis viens komandieris – majors Kārlis Puķīte. Viņa dēls virsleitnants Dzintars Puķīte mūsdienās dien Zemessardzes 27. kājnieku bataljonā.
Bataljona pirmsākumos štāba priekšnieks bija Laimonis Dreimanis, intendants – Andris Metuzāls.
Bataljona štābs no 1991. gada septembra līdz 1996. gada jūlijam bija izvietots Valkas pilsētā, Beverīnas ielā 3. Pēc tam, līdz vienības izformēšanai, tas atradās Valkā, Varoņu ielā 26.

Bataljona zemessargi no 1992. gada marta vidus līdz augustam sargāja Latvijas Republikas robežu, tika izveidoti divi stacionārie un viens mobilais postenis, jūlijā viens stacionārais postenis tika nodots robežsargiem. Darba apjoms – 2246 cilvēkdienas. Aktīvākie zemessargi – Andris Purmalis, Jānis Šicāns un Aldis Šumskojs.

Vēsturiski bataljonam izveidojās cieša sadarbība ar Igaunijas Republikas Zemessardzi – "Kaitselīta" organizācijas Valgas vienību, kura tika uzsākta 1994. gadā.

Viens no pirmajiem bataljona zemessargiem, Trikātas pamatskolas absolvents, štāba virsseržants Ziedonis Zaļkalns ir sasniedzis izcilus panākumus militārā sporta distancēs – 2010. gadā viņš sacensībās „Zemessardzes patruļa–2010" laikā ieguva titulu „Dzelzs karavīrs". Tobrīd Ziedonis dienēja NBS Sauszemes spēku brigādē.

25. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 17. oktobrī kā Zemessardzes 25. Gulbenes bataljons
Devīze – "Mēs iesim tur, kur Tēvu zeme sauks!"
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības
Karogs iesvētīts 1997. gada 11. novembrī
Komandieri:
pulkvežleitnants Valērijs Gabduļins, 1991. – 2008. gads,
pulkvežleitnants Normunds Baranovs, 2008. – 2017. gads,
pulkvežleitnants Ģirts Pintāns, no 2017. gada.

No 1992. gada februāra nogales līdz maija beigām bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu, tika izveidots viens stacionārais postenis, darba apjoms – 138 cilvēkdienas. Kopā 1993. gada martā bataljonā bija 520 zemessargi, 2003. gada aprīlī – 661 cilvēks, 2017. gadā – 13 profesionālā dienesta karavīri un 510 zemessargi. Vienībai 2002. gadā pievienoja izformētā 26. kājnieku bataljona personālu un atbildībā nodeva bijušā Madonas rajona teritoriju. Bataljona dislokācijas vieta ir Gulbenes pilsēta, Oskara Kalpaka iela 58. Mācības pamatā tiek veiktas Galgauskas pagastā, bijušajā padomju armijas kara bāzes teritorijā. Šo teritoriju Aizsardzības ministrija savā īpašumā ieguva 2002. gadā. 2001. gadā, pirms izformēšanas, 26. kājnieku bataljons rotu atbalsta punktu vajadzībām īrēja telpas Ērgļos un Varakļānos, bet 2003. gadā 25. kājnieku bataljonam bija tikai viens rotas atbalsta punkts – Madonas pilsētā.

Par Zemessardzes pirmajiem gadiem stāsta zemessargs Jānis Trops:

„Dienēju kā ārrindas zemessargs 26. Madonas bataljona Liezeres rotā no 1991. gada līdz 1998. gadam. Man jau bija padomju armijas pieredze – obligātais dienests īpašajā autotransporta vienībā no 1981. gada līdz 1983. gadam, Maskavas tuvumā. Divas reizes pa nedēļai 1992. gadā sargāju Latvijas robežu Balvu rajona teritorijā. Ieroču trūkumu toreiz daži vīri kompensēja ar legalizētajām 2. Pasaules kara laika Mosina sistēmas šautenēm. Piedalījos bataljona organizētajās mācībā, kuras notika arī naktīs. Man pašam dienesta ierocis nebija piestiprināts. No Zemessardzes izstājos, jo tas bija saistīts ar manu dzīves vietas maiņu – no Liezeres ar ģimeni pārgāju uz Lubānu. Neredzēju arī vairāk Zemessardzē attīstību, Madonas pusē sākās zināms regress, kas vēlāk noveda vispār pie bataljona izformēšanas. Manu iesākto ceļu tagad turpina jaunākais dēls Jēkabs Trops. Viņš ir 25. kājnieku bataljona ārrindas dienesta kaprālis."

Par bataljona darbību NBS mācībās 1998. gada 28./29. augustā stāsta vienības komandieris majors Valērijs Gabduļins:

„Pēc plāna mums bija paredzēts mobilizēt visus bataljona zemessargus. Kopā mācībās piedalījās 74 % no visiem mūsu zemessargiem, kā arī viss ierindas personāls. Pēc izlūku ziņām un saņemtās informācijas no 2. brigādes štāba, tika noteiktas aizsardzības līnijas, kurās 25. bataljonam bija jāizveido slēpņi, lai kavētu ienaidnieka kolonu tālāku virzīšanos. Caur 25. bataljona teritoriju virzījās divas kolonas – viena no Alūksnes un otra pa ceļu Viļaka–Balvi–Gulbene. Slēpņi tika pielāgoti reljefam, kur būtu iespējams maksimāli ilgi aizstāvēt ieņemtās pozīcijas. Uz ceļa Lejasciems–Gulbene tika izveidots slēpnis divu vadu sastāvā. Viens vads tika izvietots vienā ceļa pusē, bet otrs – pēc pusotra kilometra, pretējā pusē. Tā kā šeit bija apdzīvota teritorija, un, lai kaujā neciestu civiliedzīvotāji, no šīs teritorijas cilvēki tika evakuēti. Tad attiecīgi tika sagaidīta kolona. Pretinieks tika apturēts un iesprostots, jo tika imitēta tilta un caurtekas uzspridzināšana, kolonai bija jāmeklē cits ceļš. Otrs slēpnis ceļa posmā Gulbene–Smiltene tika izveidots teritorijā no karjeras līdz Tirzas tiltam. Šeit izvietojām pastiprinātu rotu ar izlūku vadu un sapieriem. Kad kolonas priekšējie izlūki izgāja caur mūsu slēpņa „nāves zonu", tika imitēta Tirzas tilta iznīcināšana un caurtekas uzspridzināšana pretinieka aizmugurē. Tādejādi šeit, noteiktajā ceļa posmā, kolona tika iesprostota uz ilgāku laiku.

Kā sakaru līdzekļus pamatā izmantojām kādreizējās lauksaimnieku radiostacijas. Jāsaka, ka sakaru līdzekļu trūkums bija lielākā problēma visā operācijas gaitā. Izveidojām sadarbību ar policiju, kopīgi patrulējām Gulbenes pilsētā, jo bija paredzama diversantu darbība. Atsaucība bija arī no ceļu policijas priekšnieka – uz ceļiem tika izvietoti novērošanas posteņi. Bija informēti visi Gulbenes rajona civiliedzīvotāji, lai izrādītu atsaucību ienaidnieka auto kolonu pārvietošanās fiksācijā. Te iedzīvotāji nebija īpaši atsaucīgi – tā viena kolona šķērsoja pusi no rajona teritorijas, un mums informācija par viņu nebija."

Minētais divu dienu vingrinājums tolaik vispār bija pirmās kopīgās dažādu NBS vienību lauka mācības Latvijas austrumu teritorijā. Bez Gulbenes zemessargiem, tajās piedalījās arī Nacionālā Aizsardzības akadēmija, NBS Speciālo uzdevumu vienība, Izlūkdesanta bataljons un Alūksnes Mobilo strēlnieku bataljons.

Par dienestu Zemessardzes 25. kājnieku bataljonā 2018. gadā stāsta kapteinis Arnolds Mačs:

„Esmu dzimis 1970. gadā Balvos, mana dzimta arī nāk no Ziemeļlatgales, manas mātes brālis pēc 2. Pasaules kara bija nacionālo partizānu vienībā. Dienēju padomju armijā, no 1989. gada līdz 1991. gadam – sakarnieku vienībā Jaroslavļā, demobilizējos kā seržants. 1995. gadā brīvprātīgi iestājos NBS, dienēju kā seržants 1,5 gadu NBS štāba bataljonā. Neklātienē pabeidzu Nacionālās akadēmijas kursu, dienēju Alūksnē Mobilo strēlnieku bataljonā. No 2003. gada esmu 25. bataljonā dažādos amatos, varu izdarīt par šiem 15 gadiem dažus secinājumus:

• zemessargu skaits bataljonā pamatvilcienos šajā laikā palicis nemainīgs – ap 500 cilvēku,

• pēc notikumiem Ukrainā 2014. gadā bataljonā uzlabojusies situācija autotransporta jomā, zemessargi centralizēti sākuši saņemt individuālo ekipējumu, jo iepriekš pamatā katram bija tikai forma un šautene,

• bataljona apbruņojuma arsenāls tiek pastiprināts ar kājnieku smagajiem ieročiem,

• runājot par apmācību, jāsecina, ka ar obligāto iesaukumu strādāt bija vienkāršāk, tagad nāk jauni puiši ar labu pārliecību, bet pilnīgi „zaļi", darbs ir jāiegulda pamatīgs,

• Zemessardzē ļoti liela nozīme ir vietējam komandierim, tam jābūt ar autoritāti un spēju vienot cilvēkus. Kā piemēru jāmin virsseržants Māris Ezeriņš. Kad izformēja 26. Madonas bataljonu, kādreiz spēcīgā Varakļānu rota zaudēja savas spējas, no 45 cilvēkiem palika kādi 20, jo nebija, kas strādā ar zemessargiem ikdienā. Kādus gadus atpakaļ Māris šo rotu ar lielu entuziasmu atjaunoja, tajā iestājās vietējie jaunieši,

• zemessargiem ar patriotismu viss ir kārtībā. Kad Latvijā iestājās ekonomiskā krīze, mūsu bataljona brīvprātīgie nāca uz mācībām arī bez jebkādām naudas kompensācijām un finansiālajiem atbalstiem.

Papildus saviem tipveida pienākumiem, esmu strādājis arī pie Galgauskas poligona pilnveidošanas, nesen šautuves distanci pagarinājām no 200 m līdz 300 m. Valņus uzbērām līdz 9 m augstumam. Katru gadu jūnijā piedalos NBS un Jaunsardzes regulārajā trīs dienu Litenes nometnes pasākumos, kopīgi ar kolēģiem, pēc vēsturiskajiem starpkaru posma dokumentiem, esam apsekojuši Latvijas armijas mācību aktivitāšu vietas."

Par Zemessardzes 26. kājnieku bataljonu, kurš tika izformēts 2002. gada 1. septembrī – dibināts kā Zemessardzes 26. Madonas bataljons 1991. gada 30. novembrī. Pirmais komandieris – Roberts Ruduss, viņu 1993. gada jūlijā nomainīja majors Jānis Jakubovskis, vienības pēdējais komandieris bija majors Aivars Birznieks, kurš amatā stājās 2000. gadā. Bataljona devīze – „Latvija ir, paliks un būs!", karogs iesvētīts 1997. gadā. No 1992. gada februāra nogales līdz jūnija beigām bataljona zemessargi sargāja robežu ar diviem stacionāriem posteņiem Balvu rajona Žīguru un Lazdukalna sektorā, darba apjoms – 276 cilvēkdienas.

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Ģirts Pintāns 2019. gada janvārī:

"Amatā neesmu pārāk ilgu laiku, bet esmu iejuties jaunajā kolektīvā ļoti labi. Palīdzēja mana pieredze Sauszemes spēku brigādes štāba plānošanas un operāciju vecākā virsnieka amatā. Bez tam, esmu uzaudzis kaimiņu novadā - Cēsu rajona Dzērbenes pagastā. Ieiet jaunajās dienesta lietās man krietni palīdzēja divi pieredzējuši vīri - bataljona operāciju virsnieks Arnolds Mačs un rotas komandieris Edgars Līcītis, kurš Zemessardzes samazināšanas laikā spēja saturēt Madonas puses spēcīgāko zemessargu kodolu. Pagājušajā gadā uzņēmām 48 jaunus zemessargus, tas arī šogad mums ir lielākais izaicinājums. Demogrāfiskās "bedres" ietekmi jūtam diezgan sāpīgi. Turpināsim strādāt šai

jomā, jo attiecīgā pieredze rekrutēšanas informācijas kampaņu organizēšanā mums ir laba. Sasniegti jau konkrēti pozitīvi rezultāti, kā piemēru varu minēt Lubānu, kur savu darbību ir atjaunojusi zemessargu vienība. To ar enerģisku darbu noorganizēja virsseržants Māris Ezeriņš.

2018. gada laikā bataljons piedalījās trīs apjomīgās mācībās – "Namejs–2018", "Siil–2018" un "Bastions–2018". Pēdējās vēlos atzīmēt īpaši, jo pirmo reizi mūsu bataljona atbildības teritorijā darbojās piecu ārvalstu armiju karavīri. Oktobrī notikušā vingrinājuma uzdevums bija stiprināt kājnieku vienību sapieru un inženieru prasmes situācijā, kad kauja notiek biezi apdzīvotā vietā. Mācības vadīja Zemessardzes 54. inženiertehniskais bataljons, un tās notika bijušajā padomju armijas bezpilota izlūkaparātu bāzē Madonas novada Mārcienā. Mūsu bataljona zemessargiem tā bija vērtīga praktiska pieredze, jo tika veikta dažāda veida spridzināšana, kā arī smagās inženieru tehnikas pielietošana u.c. specifiskas darbības. Šogad mācības "Bastions–2019" Mārcienā tiks turpinātas un gaidīsim ciemos karavīrus no citām vienībām. Gatavojamies arī mācībām "Zobens–2019". Kopumā droši varu teikt, ka mīts par Zemessardzi, kas it kā atstāta pabērna lomā, ir salauzts. Zemessardzei ir sava specifika, tās bataljoniem nevajag kopēt regulārās NBS vienības. Ir efektīvi jāizmanto Zemessardzes lielie plusi – stiprie kontakti ar vietējiem iedzīvotājiem un labā apvidus pārzināšana. Šogad pavasarī palīdzēsim Gulbenes novada Litenes pagastam, lai varētu turpināt labiekārtot vēsturisko Latvijas armijas karavīru piemiņas vietu bijušās Latgales divīzijas vasaras nometnes vietā."

27. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 30. novembrī kā Zemessardzes 27. Cēsu bataljons
Devīze – „Par Tēviju"
Karogs iesvētīts 1996. gada 11. novembrī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības un pulkvežleitnanta Mārtiņa Berķa piemiņai veltītās ložu šaušanas sacensības novembrī
Komandieri:
Jēkabs Blaus, 1991. – 1992. gads
pulkvežleitnants Mārtiņš Berķis, 1993. – 1996. gads
kapteinis Valdis Sviķis, 1996. – 1998. gads
kapteinis Didzis Nestro, 1998. – 2002. gads
kapteinis Ainārs Azacis, 2002. – 2003. gads
kapteinis Jurijs Kokins, 2004. – 2008. gads
pulkvežleitnants Ainārs Rauza, 2008. – 2013. gads
pulkvežleitnants Rolands Moļņiks, no 2013. – 2018. gads
pulkvežleitnants Normunds Zaviļeiskis, no 2018. gada

Sākotnēji – no 1991. gada līdz 1992. gadam bataljona štābs atradās Cēsīs, Gaujas ielā 5. Pēc tam, no 1992. gada 22. februāra bataljons patstāvīgi tika izvietots Cēsīs, Valmieras ielā 8 – vēsturiskajās Latvijas armijas 8. Daugavpils kājnieku pulka kazarmās. Apjomīgā Cēsu militārā bāze bija pirmais bijušās padomju armijas objekts ārpus Rīgas, kuru pārņēma savā kontrolē Latvijas Republika. Liels nopelns minētā procesa veiksmīgā realizācijā bija bataljona pirmajam komandierim Jēkabam Blauam.

Par bataljona darbību uz Latvijas robežas 1992. gadā stāsta vienības pirmais komandieris Jēkabs Blaus:

„27. Cēsu bataljona atbildībā bija robežpārejas punkti Veclaicene, Pededze un vietējas nozīmes ceļu robežpārejas punkti. Veclaicenē un Pededzē bija būdiņas sargposteņu izvietošanai, vietējās nozīmes robežpārejas punktos nebija nekā. Dažviet no Cēsīm vilkām celtnieku vagoniņus, kad tie aptrūkās, būvējām zaru būdas, zemnīcu tipa daļu ierokot zemē. Nebija elektrības, slikti sakari. Ar pārtiku daļēji nodrošināja Zemessardzes centrālais štābs, citviet iztikām ar no mājas līdzpaņemto. Kur vēl darbojās kolhozu ēdnīcas, siltas pusdienas vienreiz dienā varēja paēst. Mūsu vīri bez kurnēšanas pildīja pienākumus. Tika aizturētas daudzas auto kravas ar kontrabandas precēm, divreiz ar ieročiem, policijas iestādēs nogādāti vairāki robežpārkāpēji."

Bataljons robežapsardzībā no 1992. gada marta vidus līdz maija nogalei uz Latvijas robežas izvietoja trīs stacionāros un divus mobilos posteņus. Veiktais darba apjoms – 1100 cilvēkdienas, labākie zemessargi – Varis Ādamsons, Andris Ģipslis, Vilis Lazbergs, Ansis Raugulis, Kārlis Žīgurs.

No 2005. gada bataljona štābs izvietots atsevišķā vienstāvu ēkā. Vienībā 1993. gada martā bija 769 zemessargi. Zemessardzes samazināšanas laikā 2003. gadā bataljonam pievienoja izformētā 21. kājnieku bataljona personālu un nodeva atbildībā bijušo Limbažu rajona teritoriju. Limbažu pilsētā tika izveidots rotas atbalsta punkts. Karavīru un zemessargu kopskaits 2003. gada aprīlī – 835 cilvēki, 2018. gadā – vairāk kā 400 cilvēki.

Par 27. bataljona dibināšanu un pirmajām aktivitātēm stāsta atvaļināts majors Andrejs Nestro:

„Esmu cēsinieks no laika gala, trīs gadu obligātajā dienestā padomju armijā tālajā Kirgīzijā kalnu strēlniekos ieguvu labu militāro pieredzi. Sapratu divas svarīgas lietas – valsts, kurai ir šāda armija, ilgi nevar pastāvēt. Otrs svarīgs secinājums par šiem jaunības trīs gadiem – 1991. gadā skaidri apzinājos, kāda veida karaspēku mēs Latvijā nedrīkstam veidot. Pamatus Cēsu bataljonam likām trijatā – pirmais komandieris Jēkabs Blaus, viņa štāba priekšnieks Mārtiņš Berķis un es, kā atbildīgais par vienības saimniecību un nodrošinājumu. Diemžēl Jekabs un Mārtiņš vairs nav mūsu vidū. No paša bataljona sākuma aktīvi iesaistīju ārrindas dienestā savu dēlu Didzi, kurš nu jau tagad NBS rindās ir uzdienējis līdz pulkvedim. Pats sasniedzot maksimālo vecumu, no dienesta atvaļinājos 1997. gadā kā majors, biju Zemessardzes 2. Vidzemes brigādes štāba priekšnieks.

Jau dažas dienas pirms Zemessardzes dibināšanas Latvijā, padomju armijnieku 1991. gada augusta puča laikā, mūsu mazā grupiņa un daži atbalstītāji sāka aktīvi darboties. Pēc Māra Niklasa informācijas, sagatavojāmies rīkoties pret Nītaures pusē izvietotā vecā režīma aktīvistu objektu, kurš bija izvietots zvejnieku kolhoza „Brīvais Vilnis" īpašumā. Fiziski pārņēmām bijušās Padomju Latvijas čekas Cēsu nodaļas telpas un seifus. Katram gadījumam līdzi paņēmām divas manas personīgās kaujas pistoles. Aizgājušās varas vietējie čekas darbinieki vien noteica – ātri gan, zēni jūs ieradāties! Lielu izbrīnu mums radīja kandžas aparāta atrašanās šajās slepenajās telpās. Līdzīgi pārņēmām pēdējo kompartijas pasta sūtījumu no Rīgas uz Cēsīm.

Bataljona izveidē mums ļoti daudz palīdzēja Cēsu rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks Māris Niklass, kurš 1992. gadā kļuva par šīs padomes priekšsēdētāju. Iekārtojām bataljona štābu Gaujas ielas vēsturiskajā ēkā. Iepriekš mūs neinformējot, šeit pēkšņi ieradās Aizsardzības spēku komandieris pulkvedis Dainis Turlais. Sardzē norīkotie dieninieki viņu nepazina un tālāk par durvīm nelaida. Pulkvedis apvainojās un tūlīt aizbrauca. Atšķirībā no viņa, ar Nacionālās aizsardzības akadēmijas rektoru pulkvedi Valdi Matīsu Cēsu zemessargiem uzreiz izveidojās ciešas un draudzīgas attiecības. Līdzīgi kā citās Latvijas Zemessardzes vienībās, arī mums Cēsīs tolaik bija daži pārspīlējumi. Veicot pārbaudi Cēsu tirgū, ar šautenēm plecos saņēmu no daudzu gadu pazīstamas sirmas cēsinieces izbrīnas pilnu pārmetumu un dusmu frāzi – ko tad Tu, Andrej, pret tautu ar durkli! Tomēr jau pamatvilcienos zemessargu stingrā nostāja pret tā laika likumu pārkāpējiem bija efektīva. Priekuļu mācību nometnes laikā 1992. gada vasarā Zemessardzes speciālo uzdevumu apvienotā bataljona kaujinieki veica vairākus enerģiskus reidus pret noziedzīgās pasules elementiem gan Cēsīs, gan arī tuvākajā apkārtnē. Pirmajos gados bataljons

Zemessardzes 27. kājnieku bataljona 1. rotas personāls lauka mācībās Ādažu poligonā 2016. gadā /15/

attīstījās strauji, jo Cēsu kazarmās, bez 2. Vidzemes brigādes štāba un Kājnieku mācību centra, tika izvietota arī obligātā dienesta rota, kā arī ASV uzdāvinātā angļu valodas mācību klase. Zemessargu praktiskās lauka mācības,, līdz ar angļu kājnieku taktikas ieviešanu, ieguva savu jēgu un ļoti ievērojami cēla to kvalitāti. Iepriekš mēs maldījāmies tā kā pa tumšu gaiteni. Lēnām sāka veidoties militāri moderni izglītotā jaunā virsnieku un instruktoru paaudze, kuras vadībā mēs iestājāmies NATO."

Pulkvedis Didzis Nestro 2019. gada janvārī stāsta par Zemessardzes 27. bataljona izveidošanos un vienības pirmajām aktivitātēm:

„1991. gada augusta beigās un septembrī Latvijā sāka veidoties Zemessardzes bataljoni. Es tajā laikā biju Rīgas Tehniskās Universitātes Elektroenerģētikas fakultātes 3. kursa students. Ar interesi sekoju līdzi tam, kā attīstījās notikumi. Mans tēvs Andrejs Nestro kopā ar domubiedriem un aktīvistiem organizēja Zemessardzes vienības veidošanu Cēsīs. Tas viss šķita kā loģisku notikumu virkne. Mans tēvs pirms tam bija aktīvs Latvijas Tautas Frontes Cēsu nodaļas biedrs. Savā ziņā Zemessardzes vienības veidošana Cēsīs bija saistīta ar šo procesu virzošo personu dalību Īpašajās kārtības sargu vienībās –1991. gada janvāra barikādēs, atsevišķu Cēsu pilsētas vadošo amatpersonu apsardzes organizēšanā u.c. Pēc 1991. gada augusta puča notikumiem Andrejs Nestro, kopā ar domubiedriem Jēkabu Blauu, Mārtiņu Berķi, Pēteri Andreicēnu, Māri Niklasu, Jāni Līpaci un citiem vīriem, aktīvi īstenoja jauno patriotisko vēsmu īstenošanu Cēsīs. Atmiņā palikuši vairāki zīmīgi notikumi. Viens no tādiem – bijušās Valsts drošības komitejas Cēsu nodaļas "ieņemšana." Tiklīdz pa valsts radio izskanēja ziņas par čekas likvidēšanu Latvijā, Jēkabs Blaus un Andrejs Nestro devās uz čekas Cēsu nodaļu, lai pārņemtu Latvijas Tautas Frontes kontrolē tur esošo dokumentāciju. Viņus ar zīmīgu smīnu sagaidīja priekšnieks, sakot: "Jūs gan ātri esat atnākuši!" Nekādu dokumentāciju neatrada. Bija skaidrs, ka viss jau sen izvests uz Maskavu. Visticamāk jau astoņdesmito gadu beigās, kad parādījās pirmās brīvību nesošās vēsmas. Seifos nekā vairāk par trieciensauteni AKSU un pistoli TT nebija. "Čekas pagrabā" atradās kartupeļu kaudze, ievārījuma burciņas un kandžas dzīšanas aparāts.

Veidojot 27. Cēsu bataljonu, tā vadībā loģisku apsvērumu dēļ izvirzījās četras personas, kuras faktiski arī bija bataljona veidošanas iniciatori – Jēkabs Blaus, Andrejs Nestro, Mārtiņš Berķis un Pēteris Andreicēns. Attiecīgi tika nokomplektēti amati – bataljona komandieris Jēkabs Blaus, štāba priekšnieks Mārtiņš Berķis, intendants Andrejs Nestro un informācijas (izlūkošanas) nodaļas priekšnieks Pēteris Andreicēns.

Zemessardzei pievienojos 1992. gada februārī, kad iestājos 27. Cēsu bataljona Cēsu pilsētas rotā. Drīz man izsniedza ekipējumu, bruņojumā saņēmām PSRS ražojuma trieciensautenes AK-74 un 9 x 18 mm kalibra pistoles PM. Pirmie formas tērpi bija padomju armijas maskēšanās kombinezoni, zābaku pāris un virsnieka josta. Autotransportu saņēmām kā dāvinājumu no Cēsu rajona iestādēm – automašīnu GAZ 24–10 „Volga" un UAZ 469 džipu – no rajona izpildkomitejas, bet UAZ 3303 no Jāņmuižas Profesionāli tehniskās vidusskolas, kur Mārtiņš Berķis strādāja kā pasniedzējs. Telpas bataljonam ierādīja Gaujas ielā 5, bijušā PSRS kara komisariāta ēkā.

Bataljona štābs un rotas ātri sāka pildīties ar entuziasma pilniem cilvēkiem, tādejādi zemessargu skaits strauji auga. Tomēr man bieži šķita, ka bataljonu pilsētā spēlējam kādi 12 ātri apziņojami ierindas un ārrindas dienesta zemessargi. Faktiski vienmēr, kad radās nepieciešamība savaldīt kārtības traucētājus pilsētā (sākumā lielu daļu no Zemessardzes uzdevumiem sastādīja atbalsts Valsts policijai), uz notikuma vietu šie zemessargi visbiežāk ieradās pirmie. Visi izsaukumi bija saistīti ar sabiedriskās kārtības traucētāju, bieži vien agresīvi noskaņotu personu, aizturēšnau un nogādāšanu Valsts policijas Cēsu nodaļā.

Pirmais nozīmīgais operacionālais uzdevums, kurā aktīvi piedalījās Zemessardze, bija Valsts robežas apsardzība. Cēsu zemessargiem bija jānodrošina robežkontrole Veclaicenes sektorā. Kaut arī uzdevums bija saistīts ar Valsts robežsardzes un muitas dienesta funkcijām, tas deva iespēju praktiski organizēt un nodrošināt bataljona apakšvienības atrašanos ārpus pastāvīgās dislokācijas vietas. Mācījāmies organizēt apgādi un sakarus ar augstāko štābu, bataljona komandpunktu, līdzās esošajām robežsargu un muitas struktūrvienībām. Tāpat arī bija jāizprot Zemessardzes specifiskie uzdevumi, tiesības un pienākumi."

Par Zemessardzes 21. Limbažu bataljonu – dibinātu 1991. gada 5. novembrī, kad par komandieri tika iecelts Andris Melbārdis, 1995. gada 2. oktobrī viņu nomainīja pulkvežleitnants Arnis Špons, no 2000. gada 28. decembra pēdējais bataljona komandieris bija pulkvežleitnants Mārtiņš Berķis. No 1992. gada līdz 1995. gadam bataljona sastāvā darbojās Limbažu aeroklubs. Vienības karogs iesvētīts 1996. gada 14. decembrī Limbažu luterāņu baznīcā. Karoga metu un izgatavošanu veica Limbažu muzeja darbinieki. Bataljona devīze – „Par Tēvu zemi un brīvību!"

Par 21. bataljona izveidi un pirmajām aktivitātēm savās atmiņās stāsta atvaļinātais pulkvežleitnants Arnis Špons:

„Par 21. Limbažu bataljona dibināšanas dienu var uzskatīt 1991. gada 10. oktobri. Šajā dienā Limbažu rajona un pilsētas vadības, Latvijas Nacionālo karavīru biedrības kopsapulcē tika ievēlēts bataljona komandieris un štāba priekšnieks. Par pirmo bataljona komandieri tika izvirzīts Andris Melbārdis, par štāba priekšnieku – Arnis Špons. Bataljona darbības nodrošināšanai tika ierādītas telpas bijušajā rajona kara komisariāta ēkā.

Alojas, Salacgrīvas un Ainažu novadu zemessargi iesaistījās cīņā ar kontrabandu un nodrošināja Latvijas robežas kontroli. Tika izveidoti divi posteņi, kas kontrolēja meža ceļus un robežu ar Igauniju. Aktīvākie zemessargi sardzē uz robežas – Ojārs Liedeskalniņš, Raimonds Homka, Maldonis Rozenbergs, Kārlis Velkers, A. Gaugers un H. Štemers."

P. S. – 1992. gada martā–jūnijā 21. bataljona zemessargu darba apjoms uz robežas – 465 cilvēkdienas; sasniedzot maksimālo vecumu pulkvežleitnants Arnis Špons no dienesta atvaļinājās 2000. gada decembrī.

Par 21. bataljona pirmsākumiem stāsta atvaļināts kapteinis Gunārs Āboliņš:

„Esmu dzimis Madonā, 1947. gadā, biju divus gadus obligātajā dienestā padomju armijā – noslēgumā vada komandiera vietnieks, seržants, un vienmēr esmu aktīvi sportojis. Atmodas laikā iesaistījos Latvijas Nacionālās neatkarības kustībā, strādāju Ainažos muitas kontroles punktā. Zemessardzē iestāties mani aicināja Haralds Bruņinieks, LNNK Limbažu nodaļas aktīvists. Bataljonā rindās esmu no 1991. gada, pieredzēju tā izveidošanu un pievienošanu 27. bataljonam. Pildīju dažādus amatus – operāciju un izlūkošanas virsnieks, jaunsargu instruktors, bruņojuma pārzinis. Maksimālā vecuma sasniegšanas laikā 2003. gadā tiku atvaļināts.

Pirmais bataljona komandieris Andris Melbārdis godam „izvilka" smago bataljona organizēšanas posmu. Viņam bija labas organizators prasmes, daudzos jautājumos viņš nekautrējās un prasīja kolēģu, kā arī speciālistu viedokli. Andris Melbārdis bija dzimis 1953. gadā, viņš mira priekšlaicīgi 2018. gada augustā. Biju to dienesta biedru vidū, kas no pirmā bataljona komandiera atvadījās Rencēnu kapsētā.

Atceros šo laiku uz patriotisma nots, cilvēkos 90. gadu sākumā bija pacēlums – mums ir sava valsts! Uz Zemessardzi nāca ne tikai jauni vīrieši, kuri bija piemēroti militāram dienestam, bet arī vīri ar sirmām galvām. Viņus mēs likām pildīt dažādus nodrošinājuma jautājumus. Tolaik gandrīz katrs gribēja ko labu darīt Latvijas labā. Pirmajos Zemessardzes gados mēs jau arī nezinājām, ko darīs Krievija. Sapratām šo situāciju, ka var notikt arī kara darbība. Tagad situācija ir krietni savādāka, tomēr – Latvija ir NATO sastāvā."

Vienības praktiskā organizēšana sākās 1991. gada 22. oktobrī, bataljona struktūra tika noteikta 1991. gada 17. decembrī:

1. rota – Limbažu pilsēta, Limbažu pagasts, Umurgas pagasts,
2. rota – Ainažu pilsēta, Salacgrīvas pilsēta, Salacas pagasts,
3. rota – Alojas pilsēta, Braslavas, Brīvzemnieku, Pāles un Staiceles pagasti,
4. rota – Lēdurgas, Liepupes, Skultes un Vidrižu pagasti.

Atsevišķi vadi tika izveidoti Katvaru un Viļķenes pagastos, uz kuru bāzes, kopā ar Pāles pagastu, 1992. gada martā tika izveidota 5. rota. Vienlaicīgi tad tika noorganizēta arī 6. rota, kurā iekļāva Limbažu virsmežniecības darbiniekus. Jaunsargu apmācība bataljona atbildības teritorijā tika uzsākta 1993. gada rudenī.

Vienības pēdējā darbības posmā komandiera pienākumus pildīja kapteinis Egils Andersons. Bataljons tika izformēts 2003. gada 1. aprīlī, un tā personālu pievienoja 27. kājnieku bataljonam, arī karogs tika nodots

Cēsu zemessargu vadībai.

Par dienestu 27. bataljonā stāsta pulkvežleitnants Ainārs Azacis:

„Esmu dzimis 1962. gadā, pēc obligātā dienesta padomju armijā atsevišķajā auto rotā Minskā, demobilizējos kā seržants un kādu laiku strādāju. Tad uzsāku mācības Latvijas Lauksaimniecības Universitātes Mehanizācijas fakultātē, kuru absolvēju 1989. gadā, ieguvu arī rezerves virsnieka dienesta pakāpi. Iestājos Cēsīs Zemessardzē 1994. gadā kā zemessargs, pēc dažiem mēnešiem pārgāju virsdienestā 27. Cēsu bataljona štāba operāciju nodaļā, vēlāk vadīju personāla nodaļu, biju štāba priekšnieks un divus gadus – bataljona komandieris. Kopumā šos deviņus gadus 27. bataljonā atceros ar ļoti patīkamām, sirsnīgām atmiņām. Īpaši gribu atzīmēt laiku, kad bataljonu komandēja Mārtiņš Berķis. Aktīvi piedalījos lauka mācībās kopā ar zemessargiem. Mārtiņš Berķis katru vingrinājumu plānoja ļoti rūpīgi, pats vīriem rādīja ar savu piemēru, kā lietas jādara. Gan uguni un kustību, kā arī darbības mājas ieņemšanā. Mārtiņš lieliski zināja kājnieku taktiku, liekot talkā savas prāta spējas un kolēģu darbu, lauka mācības vienmēr visiem deva gandarījumu. Tā bija tāda īpaša karotāju brālības sajūta, kad zemessargs Viesturs Pētersons, saukts par Lāci, kopīgajam pusdienu katlam atveda puscūku, citi palīdzēja ar kartupeļu maišeli. Kopīgi pusdienojot pārrunājām daudz dažādas lietas un problēmas.

Ņēmu dalību bataljona karoga meta izstrādē, to paveicām kopā ar Jāni Bahmani, Andri Jērcēnu, Andreju Ozoliņu. Karogu šuva māksliniece Gaļina Genkina. Zemessardzes pirmajos gados Cēsu bāzē vienmēr kaut kas notika, tā bija kā visas Latvijas Zemessardzes galvenās aktivitātes – centrs cauru gadu. Šeit ik pa brīdim ieradās ārvalstu instruktori un dažādi viesi, Kājnieku mācību centrs uz nodarbībām pulcēja vīrus no visas Latvijas, kazarmā bija izvietota Zemessardzes obligātā dienesta rota. Šos jaunos puišus mēs iesaistījām arī 27. bataljona mācību procesā. No 1997. gada bataljonam sākās ļoti vērtīga sadarbība ar Dānijas Zemessardzes mācību centru no Numindegabes. Iegūtā militārā pieredze bija noderīga abām pusēm, lauka apmācību ietvaros notika arī vienību apmaiņa. Parasti no Cēsīm uz Dāniju brauca mūsu zemessargu vads, viņu poligonā bija lieliska iespēja šaut no visa veida kājnieku ieročiem un izlietotās munīcijas daudzums šādās reizēs nekad netika ierobežots. Izveidojās arī ilgstoša draudzība starp vairākām abu valstu zemessargu ģimenēm. Sākoties Latvijā ekonomiskajai krīzei, šī sadarbība oficiāli apstājās."

Bataljons vairākas reizes piedalījies „Kaitseliit" lauka mācībās Igaunijā, Pērnavas pilsētā un apgabalā – 2009. gada decembrī vingrinājumā „Orkaan–4", 2012. gada novembrī mācībās „Orkaan–7" un apjomīgajā operācijā „Orkaan–8", 2013. gada novembrī, kura notika Hāpsalu un Pērnavas pilsētās ar vairāk kā 1000 brīvprātīgo no Igaunijas, Somijas un Latvijas piedalīšanos.

Plašākās mācības pēdējos gados ar nosaukumu „Wenden–2016" bataljons organizēja 2016. gada 8./10. jūlijā Raunas, Jaunpiebalgas un Vecpiebalgas novados. Mācību gaitā tika organizētas uzbrukuma un aizsardzības operācijas, kā arī kara darbība biezi apdzīvotā vietā – viens no mērķiem bija gatavošanās apjomīgajām NBS mācībām „Namejs–2018". Vingrinājumā piedalījās Studentu bataljons, 22., 25. un 27. kājnieku bataljons, kā arī vienības no Igaunijas Zemessardzes un Dānijas Zemessardzes. Mācību norisē atbalstu sniedza 54. Inženiertehniskais bataljons un NBS Instruktoru skola. Vingrinājumu vadīja pulkvežleitnants Rolands Moļņiks:

„No 10 baļļu sistēmas mācības vērtēju ar „8", nebija nekādas valodas barjeras ar igauņiem un dāņiem. Komunikācija starp vienībām jāvērtē kā ļoti laba. Ir jāuzlabo zemessargu spēja sniegt pirmo palīdzību ievainotajiem. Īpaši laba sadarbība bija ar igauņu „Kaitseliit" vienību no Pērnavas, kuri šāda veida mācībās ar latviešiem piedalījās atkārtoti. Augstu profesionālo sagatavotību demonstrēja dāņu izlūku vads, tomēr viņi atzina, ka Vidzemes sarežģītais apvidus viņiem bijis izaicinājums. Arī citi vienību komandieri to apstiprināja, īpaši uzsverot teritoriju no Jaunpiebalgas līdz Raunai, kas bija uzbrukuma objekts. Mācību vadība pateicas vismaz 300 zemes īpašniekiem, kuri atļāva izmantot viņu īpašumu. Vingrinājumā piedalījās arī vairāki zemessargi, kuri pašlaik dzīvo minēto mācību teritorijā, viņu kā izlūku darbs bija nenovērtējams. Īpašu vērību mēs veltījām bataljonu vadu un nodaļu komandieru darba plānošanai, izlūkošanai un darbības vadīšanai. Šajā jomā mums daudz palīdzēja NBS Instruktoru skola, kuri papildus gatavoja šos jaunākos komandierus jau no 2016. gada februāra. Līdzīgas mācības „Wenden–2015", tikai mazākā apmērā, pērn notika Alojas novadā."

Par bataljona dalību 2018. gada maijā lielākajās Igaunijas Republikas NBS mācībās „Siil–2018" stāsta 1. rotas virsseržants Arnolds Bahmanis:

„Esmu dzimis Cēsīs, 1975. gadā, Zemessardzē iestājos brīvprātīgi – Cēsu obligātā dienesta rotā. Jau ceturto gadu esmu 1. rotas virsseržants, pašreiz rotā ir 119 zemessargi, pamatā jaunieši, bijušie jaunsargi. Viņi vairākiem rotas veterāniem tagad iedod it kā otro dzīvību – vecākajiem jāvelk līdzi jaunajiem. Uzskatu, ka jauniešu dalība un palikšana Zemessardzē ļoti ir no svara, cik kvalitatīvi un radoši tiek organizētas praktiskās mācības. Nekādā gadījumā nedrīkst pieļaut dīkstāvi un ilgstošu neko nedarīšanu, tas grauj brīvprātīgo morāli. Mūsu rotā kā zemessargi dienestu pilda arī abi mani dēli – Brendens Bahmanis un Lauris Bahmanis, mana dzīvesbiedre Sigita Bahmane bataljona štābā veic administratīvo darbu.

Lielo mācību „Siil–2018" noslēdzošajā fāzē mēs uz dienvidiem no Valkas pilsētas veicām pretinieka uzbrukuma aizkavēšanas darbības. Kaimiņu 22. bataljona kolēģi kā saimnieki mācību laikā pildīja vadošo lomu, mums atbalstu sniedza arī 54. inženiertehniskā bataljona speciālisti no Ogres. Imitējām tilta spridzināšanu, veicām ātru pārvietošanos, veidojām slēpņus. Teicami darbojās kaprāļi Jānis Lozbergs un Pēteris Poga, kuri pildīja nodaļu komandieru pienākumus. Darbs bija atbildīgs, jo svarīgos brīžos viņi ar saviem zemessargiem darbojās atsevišķi no mūsu galvenajiem spēkiem."

31. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 24. decembrī kā Zemessardzes 31. Balvu bataljons
Devīze – „Savai tautai, tēvzemei un brīvībai"
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svētki
un 11. novembra lāpu gājiens Alūksnē un Balvos
Komandieri:
pulkvežleitnants Valdis Zābelis, 1991. – 2007. gads
kapteinis Māris Kaldavs, 2008. gads
pulkvežleitnants Tomass Delvers, 2008. – 2014. gads
pulkvežleitnants Māris Simsons, 2014. – 2017. gads
pulkvežleitnants Jānis Ritenis, no 2017. gada

Pirmie 107 vienības zemessargi zvērestu pieņēma Balvos 1991. gada 24. decembrī. Sākotnēji bataljona štābs izvietojās Balvos, Vidzemes ielā 7g, no 1995. gada – Balvos, Partizānu ielā 66. No 1992. gada janvāra nogales līdz jūlija vidum bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu pie Luģiem un Tribunovas, darba apjoms – vismaz 600 cilvēkdienas. Labākie zemessargi – Māris Akmens, Evars Bukovskis, Aivars Cibulis, Elmārs Jermacāns un Aivars Pauliņš.

No 2001. gada decembra bataljonu nosauca par Zemessardzes 31. kājnieku bataljonu. Bataljonam 2003. gada aprīlī pievienoja izformētā 24. Alūksnes bataljona personālu un nodeva atbildībā bijušo Alūksnes rajona teritoriju. No 2005. gada līdz 2018. gadam vienības nosaukums bija Zemessardzes 31. aizsardzības pret masveida iznīcināšanas ieročiem bataljons. Vienības štābs 2009. gada decembrī tika pārcelts no Balviem uz NBS Kājnieku skolas bāzi Alūksnes pilsētā, Lāčplēša ielā 1.

Kopējais virsdienesta karavīru un zemessargu skaits bataljonā dažādos laika posmos: 1993. gada marts – 426 cilvēki; 1998. gada janvāris – 355 cilvēki, 2003. gada aprīlis – 879 cilvēki.

Par bijušo Zemessardzes 24. Alūksnes bataljonu – dibināts 1991. gada 24. septembrī. Bataljonu, no tā dibināšanas līdz izformēšanai 2003. gada 1.aprīlī, komandēja majors Juris Kļaviņš.

Atvaļinātā majora Jura Kļaviņa atmiņas par 24. bataljona izveidošanu un darbības pirmajiem gadiem:

„Pirmie bataljona zemessargi bija Valdis Remerts, Andris Stepe, Vigo Zaķis un Jānis Kļaviņš, kuram tobrīd vēl nebija pat 16 gadu. Ievietojām aicinājumu stāties Zemessardzē rajona laikrakstā. Sazinājos ar pagastu vadītājiem, jautājot, kad notiks pilnsapulces. Lūdzu atļauju, lai varētu uzstāties ar aicinājumu stāties zemessargu rindās. Vēlos pieminēt aktīvākos pagastu vadītājus: Liepnas pagastā – Laimonis Sīpols, Annas pagastā – Aivars Fomins, Trapenes pagastā – Jānis Liberts, Malienas skolas direktors Viktors Litaunieks, Mālupes skolas direktors Broņislavs Andronovs. Cilvēki, kuri iestājās bataljonā, neprasīja, ko es par to saņemšu, viņi nāca idejas vārdā.

Noorganizējām bataljona štābu, par kura priekšnieku iecēla Juri Loču, apgādes nodaļu vadīja Nikolajs Žukovs, vēlāk – Ansis Bulders, izlūkošanas nodaļu – Valdis Bērziņš, operatīvo nodaļu – Francis Turonaks, galvenais mehāniķis bija Ivars Sprukulis, 1. rotu komandēja Aivars Mālnieks, 2. rotu – Vasīlijs Koļegovs, 3. rotu – Guntis Rozdovskis, 4. rotu – Imants Bertāns. Medicīnas vadu pārzināja ķirurgs Ainārs Junkurs, sakaru vadu – Gunārs Auseklis, transporta vadu – Vasīlijs Bašmakovs. Ļoti aktīvs bija mežsargu vads, kuru komandēja Andis Krēsliņš un Laimonis Kļaviņš. Aktīvs darbā ar jaunsargiem bija Liepnas internātskolas pedagogs Jānis Bērziņš.

Bataljonā 1992. gada nogalē jau bija apmēram 700 zemessargu. Bez parastajām tā laika aktivitātēm Alūksnes zemessargi rīkoja kopīgas mācības ar tuvākajiem kaimiņiem ziemeļos – Igaunijas Veru rajona zemessargiem un igauņu armijas regulāro Kuperjanova bataljonu. Papildus finanšu līdzekļus ieguvām apsargājot uzņēmuma „Latvijas gāze" un Latvijas bankas objektus. Lauka mācības rīkojām Strautiņu poligonā, kurš tika nodots Zemessardzes lietošanā.

Pirms bataljona likvidēšanas 2003. gada sākumā vienībā bija vairāk kā 500 zemessargu un apmēram 450 jaunsargu. Vairāk kā desmit gadu laikā Alūksnes zemessargi aktīvi sadarbojās ar policiju, ugunsdzēsējiem un veterināro dienestu. Katra pagasta zemessargi nodrošināja kārtību pagasta rīkotajos pasākumos, tāpēc mūs pašvaldības atbalstīja."

No 1992. gada marta vidus līdz jūlija vidum bataljona zemessargi apsargāja Latvijas robežu, darba apjoms – 576 cilvēkdienas.

Zemessardzes 31. kājnieku bataljona komandieris pulkvežleitnants Jānis Ritenis 2019. gada janvārī:

"Bataljona nosaukums 2017. gada 1. janvārī tika mainīts trešo reizi, palikām pie otrā vienības nosaukuma – 31. kājnieku bataljons. Pašreiz mūsu atbildības teritorija ir bijušie Alūksnes un Balvu rajoni - Alūksnes, Apes, Balvu, Baltinavas, Rugāju un Viļakas novadi. Vienība dislocēta Alūksnē, Lāčplēša ielā 1, vēsturiskajā Latvijas Armijas 7. Siguldas kājnieku pulka garnizonā. Šeit bataljons ir izvietots no 2009. gada decembra, esam vienā NBS bāzē kopā ar Mācību vadības pavēlniecības Kājnieku skolu. Pērn tika apstiprināta bataljona goda krūšu nozīme. Pēdējos gados bataljonā notiek paaudžu maiņa – 2015. gadā tika uzņemti 116 zemessargi, 2016. gadā - 81 zemessargs, 2017. gadā - vairāk kā 60 zemessargi, 2018. gadā – 53 zemessargi. Tomēr ar katru gadu pēc 2014. gada Ukrainas krīzes šī līkne lēnām iet uz leju. Esam joprojām procesā, lai tuvākajā laikā pilnībā funkcionētu kā pilnvērtīgs kājnieku bataljons. Visa tehnika, autotransports un speciālais ekipējums, kas pildīja funkcijas aizsardzībai pret masveida iznīcināšanas ieročiem, ir pārdislocēts uz atsevišķo rotu Rīgā, Krusta baznīcas kazarmās. Dienestā uz Latvijas galvaspilsētu no bataljona tika pārcelta arī daļa speciāli apmācīto profesionālo karavīru. 2018. gadā veicām lielu darba apjomu mācībās "Namejs–2018" un "Siil–2018" – nedēļas ilgumā mūsu vienība operēja plašā frontē pie pašas Igaunijas robežas. Šādu vērtīgu pieredzi ieguvām pirmo reizi, strādājām cieši kopā ar igauņu kolēģiem. Šogad turpināsim cītīgi rekrutēšanas procesu – plānā ir uzņemt vismaz 50 jaunus zemessargus, jo pērn 40 cilvēki no mūsu bataljona pārgāja profesionālajā dienestā uz citām NBS vienībām un robežsargiem. Bez zemessargu pamatapmācības, organizēsim mīnmetējnieku un citu speciālistu apmācību. Ceremonijām un parādēm mums kalpo bijušā 24. bataljona karogs."

54. INŽENIERTEHNISKAIS BATALJONS

Dibināts 1991. gada 9. septembrī
Devīze – „Par Latviju!"
Karogs iesvētīts 1992. gada 11. septembrī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības; 11. novembra lāpu gājiens Ogrē
Komandieri:
Jānis Hartmanis, 1991. – 1992. gads
Gundars Ābols, 1992. – 1993. gads
kapteinis Juris Bezzubovs, 1993. – 1995. gads
majors Gunārs Ančs, 1995. – 2001. gads
pulkvežleitnants Gunārs Kučāns, 2001. – 2006. gads
majors Agris Purviņš, 2006. – 2012. gads
pulkvežleitnants Rolands Moļņiks, 2012. – 2013. gads
majors Arvīds Sarkans, 2013. – 2017. gads
pulkvežleitnants Ainārs Rauza, no 2017. gada

Pirmo Ogres rajona zemessargu reģistrācija sākās jau 1991. gada 24. augustā, pēc divām dienām Ogres rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs Ēriks Zaķis par Ogres rajona zemessargu koordinācijas štāba vadītāju iecēla rajona deputātu Jāni Hartmani, par viņa vietnieku – Voldemāru Eihenbaumu, par saimniecības vadītāju - Juri Teilānu. Bataljona izveides darba grupā darbojās arī Gundars Ābols un Uldis Kauliņš. Minētās personas 1991. gada 3. septembrī tika piekomandētas Latvijas Republikas Augstākās Padomes Zemessardzes izveides darba grupai, kuru vadīja Mārtiņš Grigulis. Līdz 17. oktobrim šie pieci Ogres bataljona pamatlicēji periodiski strādāja Rīgā pie Zemessardzes nolikuma, štatu sarakstiem, tipveida bataljona struktūras, kā arī citu nepieciešamo dokumentu izveides. Septembra nogalē Voldemārs Eihenbaums tika iecelts par Zemessardzes štāba priekšnieka Ģirta Kristovska 1. vietnieku.

Bataljons bija vienīgā Zemessardzes vienība, kuru laika posmā no 1991. gada līdz 1993. gadam apmeklēja Zemessardzes priekšnieks Anatolijs Gorbunovs. Vizīte notika 1992. gada 25. jūlijā, kad Augstākās Padomes priekšsēdētājs iepazinās ar bataljona novietojumu Ogrē un Tīnūžos, kā arī tikās ar zemessargiem.

Bataljona nosaukums gadu gaitā mainīts četras reizes:

- no 1991. gada 9. septembra – Zemessardzes 27. Ogres bataljons
- no 1991. gada 25. septembra – Zemessardzes 54. Ogres bataljons
- no 2001. gada 10. decembra – Zemessardzes 54. kājnieku bataljons
- no 2004. gada 19. jūlija – Zemessardzes 54. Inženiertehniskais bataljons

Rotu komandieri amatos tika iecelti 1991. gada 14. septembrī, vienlaicīgi noteicot rotu atbildības teritorijas. Pakāpeniski standartizējot Zemessardzes struktūru, rotu skaits tika samazināts. Līdz 1992. gada 4. janvārim

bataljonā bija 11 rotas, pēc tam līdz 1992. gada maijam – sešas rotas, piecas rotas līdz 1993. gada janvārim un četras rotas ilgstošākā laika posmā līdz Inženiertehniskā bataljona izveidei 2004. gadā.

Rotu komandieri 1993. gadā – Andris Zaķis, 1. rota (štābs Ogresgalā), Andris Bukovskis, 2. rota (štābs Taurupē), Juris Bezzubovs, 3. rota (štābs Birzgalē), Gunārs Kučāns, 4. rota (štābs Ogrē).

Par bataljona darbību uz Latvijas Republikas robežas stāsta atvaļinātais pulkvežleitnants Uldis Kauliņš:

„Ogres zemessargi pieredzi darbā uz robežas 1991. gada decembrī un 1992. gada sākumā pārņēma no Zemessardzes 9. bataljona, kuru komandēja Valdis Zoldners. Mūsu robeža, izņemot Rīgas lidostu un galvenās jūras ostas, tolaik bija pilnīgi caurstaigājama. Robežsargu vienības tobrīd tikai uzsāka savu formēšanos, visa veida kontrabantistiem un Latvijas izlaupītājiem tie bija zelta laiki. Tolaik biju Ogres bataljona Ogresgala rotas komandieris un kopā ar bataljona vadību sapratām, ka īslaicīgi izbraucieni ar operatīvajām grupām uz robežu dod mazu efektu. Bija jāveido konkrēta sistēma ar stacionāriem posteņiem, šī ideja guva atbalstu no Zemessardzes vadības puses, tika izdotas attiecīgas pavēles. Kā pirmais Latvijas robežu plašajā sauszemes līnijā stacionāri sāka sargāt 54. Ogres bataljons.

Jau iepriekš mūsu bataljona vadībai bija izveidojušies dienesta kontakti ar 34. Daugavpils bataljona kolēģiem, saskaņojām ar viņiem turpmāko darbību un ievācām ar nepieciešamo informāciju. Bataljona komandieris Jānis Hartmanis ar pāris vīriem uz vietas veica izlūkošanu un priekšdarbus zemessargu vienības bāzes vietas ierīkošanā. Lielu atbalstu nodrošinājuma lietās mums sniedza Subates padomes priekšsēdētājs Viktors Barons.

Pastiprinātā vada sastāvā ar bataljona komandieri Jāni Hartmani automašīnu kolonā izbraucām no bataljona bāzes Ķegumā 1992. gada 18. februārī. Izvēlējāmies labākos ceļus un pašā Subatē iebraucām caur Lietuvas teritoriju. Tūlīt no Subates līdz Eglainei iekārtojām trīs stacionāros posteņus, ar mikroautobusu „Latvija" papildus veicām pēc nepieciešamības nakts stundās mobilo patrulēšanu. Subates centrā vecās skolas 2. stāvā izveidojām kazarmas telpu un sakaru centru saziņai ar bataljona štābu Ķegumā. Posteņi savstarpēji uzturēja sakarus ar „Ļon" tipa rācijām. Mūsu vadā visi vīri bija ar padomju armijas dienesta pieredzi – ar virsnieku, prapoščiku un seržantu dienesta pakāpēm. Vienības lielākā daļa bija ārrindas zemessargi no Ogres rajona Meņģeles, Mazozoliem, Suntažiem un Ogresgala. Bruņojums – Kalašņikova trieciensautenes un Makarova pistoles. Ar lauka formām bijām nodrošināti daļēji, tomēr katram bija formas cepure ar saulīti. Zemessardzes štābs katram vada karavīram maksāja ikdienas produktu naudu. Kādas citas papildus finanšu iemaksas mēs nesaņēmām.

Subates posteni ierīkojām nelielajās muitnieku telpās, divus pārējos lauka apvidū uz pašas robežas – smagajās automašīnās ar kulbu, kur bija ar malku apkurināmas krāsniņas. Šeit puiši silto ēdienu paši gatavoja uz vietas, Subatē izmantojām vietējās ēdnīcas pakalpojumus. Pirmās nedēļas laikā darbs bija pietiekoši, jo mums bija jāveic gan robežsargu, gan muitnieku pienākumi. Vienreiz naktī nācās šaut gaisā ar trasējošajām lodēm, jo vietējie iedzīvotāji ar kolhoza tehniku pāri laukiem nelegāli šķērsoja robežu. Mūsu bataljona komandieris nākošajā dienā devās vizītē pie kolhoza priekšsēdētāja un viņu iepazīstināja ar Augstākās Padomes priekšsēdētāja Anatolija Gorbunova pavēli. Rezultātā kolhoza tehnika no pierobežas zonas tika izvesta. Vēlāk kontrabandas kravu plūsma strauji samazinājās, jo to pārvadātāji sāka meklēt citus apkārtceļus blakus rajonos. Ar laiku tas arī beidzās, jo martā daudzie Zemessardzes bataljoni ar posteņiem noklāja visu Latvijas sauszemes robežu.

Kopā Ogres bataljons rokādes režīmā ik pa nedēļai uz Subati un tuvāko apkārtni nosūtīja piecus vadus, 24. martā mūsu posteņus pārņēma 34. Daugavpils bataljona kolēģi. Šajā laikā aizturēto kontrabandas preču kopējā vērtība bija iespaidīga – 5 020 000 Latvijas rubļu. Turpmākajos mēnešos Ogres bataljona zemessargi robežu sargāja Jelgavas rajona Mūrmuižā, kur mums izveidojās lieliska sadarbība ar vietējā robežsargu bataljona komandieri Gustavu Kalniņu. Kopumā varu teikt, ka darbība uz robežas stiprināja bataljona kodolu, spartāniskie un ekstremālie dzīves apstākļi stiprināja vīru gribu, no apjomīgā visa personāla kopuma izkristalizējās topošie komandieri. Nemitīgais benzīna bads gan mums neļāva veikt vēl plašākas darbības pierobežas teritorijā, tomēr savu mēs panācām. Civiliedzīvotāji bija gandarīti par Latvijas formās tērptu bruņotu vīru ierašanos, jo bez darbības uz robežas mēs savaldījām ar dažu labu vietējo likumpārkāpēju."

Kopējais darba apjoms uz Latvijas robežas Daugavpils un Jēkabpils rajonos, kā arī Jelgavas rajona Mūrmuižā no 1992. gada 7. februāra līdz 2. jūnijam – 1030 cilvēkdienas. Aktīvākie zemessargi – Māris Aperāns, Ainis Bleija, Aivars Bramanis, Andris Bukovskis, Jānis Igaunis, Andris Konovalovs, Vitauts Mihalovskis, Valdis Slava, Valentīns Špēlis un Broņislavs Trops.

Pie Ulda Kauliņa atmiņām tomēr jāpiebilst, kāda situācija uz robežas Subatē bija pēc četriem gadiem. Diemžēl nekas labs Aizsardzības ministrijas inspekcijas ziņojumā nav lasāms – 1996. gada 12. augusta negaidītā pārbaudē tika fiksēti kliedzoši fakti:

„4. Daugavpils robežsargu bataljona Subates robežkontroles punkta priekšnieks nav atrodams, maiņas vecākais atrodas dienesta vietā alkohola reibumā – vadošos dokumentus viņš nezin. Subates robežsargiem uzdevumi nav doti jau vairākas dienas, esošais norīkojuma personāls ir postenī jau veselu nedēļu, no vadības pamestā stāvoklī un bez kontroles, visur valda netīrība un nekārtība. Ieraksti pārbaudes žurnālā tiek veikti formāli, nenorādot pat trūkumu novēršanas termiņus. Lielākā daļa robežsargu neprot latviešu valodu. Postenī uz robežas nav Valsts karoga un attiecīgo uzrakstu, uz robežstabiņiem nav Latvijas Republikas ģerboņa. Soda nauda no pārkāpējiem tiek iekasēta nelikumīgi. Atrunas, ka kārtības ievešanas cēlonis ir naudas trūkums, neatbilst patiesībai – iepriekšējā gadā Subates posteņa remontam izlietoti 1229,56 LVL tikai nav skaidrs, kur nauda palikusi? Turpinās Latvijas prestiža graušana."

Bataljona zemessargi 1992. gada 25. aprīlī piedalījās Krievijas Federācijas kara flotes Liepājas bāzes bloķēšanas operācijā, kurā kopā bija iesaistīti astoņi Zemessardzes bataljoni. Vienība nodrošināja kontrolposteņa Nr. 2 darbību, kurš bija izvirzīts vistālāk uz ziemeļiem, pie ceļa Šķēdes virzienā.

Jāatzīmē, ka 2002. gada 5. jūlijā Zemessardzes samazināšanas laikā vienībā iekļāva izformētā 53. kājnieku bataljona personālu. Līdz ar to bataljona atbildības teritorija dubultojās – tajā ietilpa bijušie Ogres un Bauskas rajoni. Vienības specializācijas gaitā 2004. gadā tika izveidotas sešas rotas – Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas rota ar trim vadiem Ogrē, Saldū un Rēzeknē (profesionālā dienesta karavīri), divas zemessargu inženiertehniskās rotas, štāba un apgādes rota, tiltlicēju rota, kājnieku rota.

No 2018. gada 9. janvāra tika atjaunota 53. kājnieku bataljona darbība, tāpēc vienības atbildības teritorija ievērojami samazinājās. Notika bataljona reorganizācija – 2018. gada februārī uz 53. kājnieku bataljonu tika pārcelti 106 karavīri un zemessargi.

Pirmo zvērestu bataljona zemessargi pieņēma Ogrē 1991. gada 1. novembrī.
Personāla kopskaits dažādos laika posmos:

- 1991. gada decembrī – 428 cilvēki
- 1992. gada septembrī – 750 cilvēki
- 1993. gada martā – 747 cilvēki
- 1999. gada decembris – 534 cilvēki
- 2003. gada aprīlis – 716 cilvēki
- 2006. gada decembris – 693 cilvēki
- 2010. gada decembris – 497 cilvēki
- 2018. gada marts – 480 cilvēki

Bataljonā 1991. gadā iestājās vairāki zemessargi, kuri vēlāk NBS dažādās struktūrās dienēja atbildīgos amatos: brigādes ģenerāļi Gundars Ābols un Juris Kiukucāns, pulkveži Juris Bezzubovs, Jānis Hartmanis un Juris Poļevskis, pulkvežleitnanti Dainis Jaunbērziņš, Māris Jurdžs, Uldis Kauliņš, Gunārs Kučāns, Vitauts Mihalovskis.

Par dienestu 54. bataljonā 2018. gadā stāsta rezerves kapteinis Gints Rosnis:

„Esmu dzimis 1967. gadā Ogrē, mana Rošņu dzimta ir ar septiņām paaudzēm Suntažu pagastā. Mans vecvectēvs 1. Pasaules karā bija latviešu strēlniekos, vectēvs – Arnolds Plūme 2. Pasaules karā bija latviešu leģionā.

1

2

3

1., 3. Zemessardzes 54. bataljons uz Latvijas robežas Latgalē, 1992. gada februārī
2. Zemessardzes 54. bataljona pirmā parāde Lielvārdē,1992. gads /27/

Zemessardzes 54. inženiertehniskā bataljona Tiltlicēju rota mācību laikā /5/

Seši brāļi Cviguni dienestu NBS uzsāka 54. bataljonā, no kreisās – kapteinis Aleksandrs, kaprālis Andrejs, vecākais zemessargs Jānis, seržants Sergejs, zemessargs Anatolijs, zemessargs Ainārs, 2018. gads /5/

Dienēju no 1985. gada līdz 1987. gadam padomju armijā autotransporta vienībā, kur guvu labu karavīra rūdījumu. Piemēram – ziemā veicu nepārtrauktu maršu 500 km garumā ar smago automašīnu ZIL–131.

Zemessarga zvērestu devu Suntažos 1991. gada 23. novembrī, tagad no 80 vīru lielās bijušās Suntažu vienības 54. bataljonā esmu palicis viens. Paaudžu maiņa ir notikusi par šiem gadiem pilnībā. Sešus gadus bija ārrindas dienestā, saņēmu virsseržanta dienesta pakāpi. Profesionālo dienestu uzsāku 1997. gadā, kad mans rotas komandieris, kapteinis Andris Zaķis devās pensijā. Pirms tam jau biju uzsācis kā vienīgais ārrindas zemessargs studijas Nacionālās Aizsardzības akadēmijas neklātienes fakultātē, kuru sekmīgi pabeidzu 1998. gadā. Pēc tam, no 2001. līdz 2007. gadam pakāpeniski izgāju trīs apmācību ciklus (rotas komandiera, štāba virsnieka, bataljona komandiera) Šveices Kara skolā. Biju rotas komandieris 54. bataljonā līdz 2004. gadam, kad reorganizāciju rezultātā mani pārcēla dienestā uz Nodrošinājuma pavēlniecību. No aktīvā dienesta aizgāju krīzes laikā, jo nespēju vairāk ar nelielo algu nodrošināt ģimeni. Pēc tam atgriezos ārrindas dienestā savā dzimtajā 54. bataljonā.

Par apmācību procesu 90. gados salīdzinājumā ar mūsdienām kopumā jāsaka, ka tad bija vieglāk, jo visi zemessargi agrāk bija dienējuši padomju armijā. Katrās mācībās mēs pievienojām arī zināmu risku, tās ļoti centāmies tuvināt reālām situācijām. Tad visi 100 % bijām psiholoģiski gatavi karot, tagad mūsu jaunajai maiņai pēc maniem novērojumiem 30 % ar to ir zināmas problēmas. Protams, laiki ir mainījušies, to var saprast. 90. gadu nogalē sākām integrēt manas komandētās rotas sastāvā arī 82 mm mīnmetējus. Pateicoties manas rotas Ikšķilē dzīvojošā zemessarga Jura Šuteļa aktīvai rīcībai, katram no četriem vadiem Ikšķilē, Lēdmanē, Suntažos un Ogresgalā bija savs autotransports – pa vienai smagajai automašīnai GAZ–66 un pa vienai padomju laika ražojuma apvidus automašīnai. Juris Šutelis strādāja Rīgas taksometru parkā par direktora vietnieku, un viņš savu iespēju robežās palīdzēja Zemessardzei. Minētās automašīnas bija norakstītas, un rotas zemessargi par nelielām naudas summām tās nopirka. Juris gādāja tām rezerves daļas un zemessargi paši šo tehniku remontēja. Ātrai un operatīvai rīcībai šīs automašīnas atradās pie vīru personīgajām mājām. Kombinācijā ar ieroču glabāšanu mājās tas bija ļoti efektīvi, to vēlāk es novēroju Šveicē. Diemžēl nepārdomātā Zemessardzes samazināšana un citas reformas NBS pēc dažiem gadiem šīs aktivitēs izjauca."

Par dalību Igaunijas Republikas NBS organizētajās lielākajās mācībās „Siil–2018" ar ārvalstu karavīru piedalīšanos 2018. gada maijā stāsta bataljona 3. rotas seržants Agris Bērziņš:

„Bataljonā dienestā esmu jau 25 gadus un tik teicami organizētās mācībās piedalījos pirmo reizi. Darbojāmies Ziemeļvidzemē sešas dienas, veicām no ziemeļiem uzbrūkošā pretnieka virzības kavēšanu. Gatavojām tiltus un caurtekas spridzināšanai, likām dažādus mākslīgos šķēršļus. Ar man uzticēto dienesta smago automašīnu kopā vingrinājuma laikā nobraucu 1000 km, darbība kopumā bija intensīva un konkrēta. Mūsu pretinieki bija Kanādas karavīri, kuri izmantoja „Hammera" tipa armijas apvidus automašīnas. Vairākās situācijās kanādieši mūs apsteidza, jo viņi ļoti sekmīgi izmantoja dronus un nakts novērošanas ierīces. Pēc sešām dienām pēc intensīva praktiskā darba mana lauka forma un apavi kļuva nelietojami. Mācību noslēgumā mums visiem bija neviltots gandarījums, jo, kopā ar citu valstu karavīriem no NATO, mēs esam spēks!"

NESPRĀGUŠAS MUNĪCIJAS NEITRALIZĒŠANAS ROTA

Šāda veida rota ir vienīgā NBS sistēmā, un tās atbildības teritorija ir visa Latvijas Republika. Rotas vadība izvietota Ogrē, Mednieku ielā 12, kur dislocēts 2. vads, Saldū izvietots 1. vads, bet Rēzeknē – 3. vads.

Ceļā uz NATO vienlaicīgi tika realizēti divi savstarpēji saistīti projekti – Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas (NMN) rotas un Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skolas izveide.

Galvenā atbalsta un sponsora valsts bija Norvēģija, no Latvijas puses procesus vadīja un koordinēja pulkvežleitnants Guntis Aizporietis. Abu projektu galvenās aktivitātes koncentrējās NBS Ādažu bāzē, kur 2003. gada 27. oktobrī rota tika dibināta. Sākotnēji tās sastāvā bija 34 pieredzējuši karavīri, kurus no 2004. gada 17. augusta sāka komandēt kapteinis Andris Rieksts Par 1., 2., un 3. vada komandieriem attiecīgi tika iecelti virsleitnanti Didzis Ševels, Normunds Staģītis un Ilmārs Apeinis. No 2004. gada 19. jūlija rotu iekļāva Zemessardzes 54. Inženiertehniskā bataljona sastāvā, tās vadība un 2. vads izvietojās NBS Ogres bāzē bijušā Zemessardzes 5. Zemgales brigādes štāba ēkā. Kodols rotas personāla komplektēšanai tolaik bija 20 piecu Zemessardzes brigāžu nesprāgušas munīcijas iznīcināšanas speciālisti, kuriem jau bija iekrājusies ievērojama praktiskā darba pieredze.

Par rotas izveidošanos un tās darbību stāsta pulkvedis Andris Rieksts:

„Esmu dzimis 1973. gadā Kursīšu pagastā, savu senču dzimtas „Strautu" mājās. Pēc mācībām Kursīšu 8. gadīgajā skolā, Kazdangas tehnikumā un Latvijas Lauksaimniecības Akadēmijā,1995. gada novembrī sākās viena gada studijas Latvijas Aizsardzības akadēmijā. Kā jauns leitnants dienestu uzsāku NBS štābā, kā virsnieks ar inženiera izglītību tiku nozīmēts pie sapieru un spridzinātāju jautājumu risināšanas. Pēc tam, 1997. gadā tiku iecelts Zemessardzes 43. Saldus bataljonā, S–1 (personāla) nodaļas priekšnieka amatā. Saņēmu uzdevumu sagatavot procesu, lai visā Latvijas Zemes- sardzē varētu sertificēt spridzinātājus un spridzināšanas darbu vadītājus. Kopā ar tuvākajiem kolēģiem to arī paveicām. Paralēli šiem pienākumiem, regulāri bataljona spridzināšanas speciālista kapteiņa Daiņa Kristāla vadībā Zvārdes bijušā padomju aviācijas poligona teritorijā un 2. Pasaules kara Kurzemes cietokšņa kauju vietās neitralizējām lādiņus un veco munīciju. Dainis bija ļoti pieredzējis speciālists šajā jomā, ar pamatīgu padomju armijas pieredzi. Viņš vairākus gadus bija mans skolotājs, vēlāk es Kurzemē turpināju viņa iesākto darbu kā spridzināšanas darbu vadītājs.

Rotas kodols sāka veidoties 2002. gadā, kad katrā Zemessardzes brigādē tika izveidota NMN nodaļa. Apmācību izgājām Norvēģijā, vēlāk norvēģu speciālisti kursu turpināja Latvijā. Šie pirmie četri mūsu vecākie instruktori pakāpeniski apmācīja pārējo personālu. Ļoti cieši strādājām kopā ar izveidoto NMS skolu, kuru vadīja pulkvežleitnants Guntis Aizporietis. Atbalstu no NBS štāba nodrošināja pulkvežleitnants Gunārs Kučāns. Savstarpēji veicām nepieciešamo kad- ru rotāciju. Rota tika dibināta 2003. gadā, pats tad atrados kā vada komandieris misijā Kosovā, un, atgriežoties pēc diviem mēnešiem, 2004. gadā devos misijā uz Irāku. Par rotas komandieri tiku iecelts 2004. gada augustā, tieši pēc sešiem gadiem – 2010. gada augustā savu amatu nodevu kapteinim Oskaram Lejniekam. Par rotas izveidi misiju laikā daudz kopā spriedām ar virsleitnantu Ilmāru Apeini, kuram bija attiecīgā PSRS–Afganistānas kara pieredze. Paši veidojām štatu un ekipējuma sarakstus. Visas specifiskās lietas pārbaudījām darbībā misiju laikā ārzemēs. Veicām nepieciešamos labojumus un precizējumus. NMS skolas mācību saturu salāgojām ar esošo ekipējumu un apbruņojumu. Tolaik mūsu rota bija viena no NBS prioritātēm, jo tā NATO Reaģēšanas spēkiem gatavoja vienu vadu. Tad 2006. gada rotas 96 karavīri nosacīti tika sadalīti trīs skaitliski vienādās grupās – Nr. 1 veic ikdienas pienākumus visā Latvijas teritorijā; Nr. 2 gatavojas ārvalstu misijai; Nr. 3 atrodas NATO Reaģēšanas spēku sastāvā. Šāds ritms un darba kārtība nodrošināja rotai augstu kaujas un profesionālo sagatavotību. Vads, kuru gatavojām NATO Reaģēšanas spēkiem, sekmīgi tika sertificēts īpašas piecu nedēļu ilgas operācijas laikā. Intensīvā darbā mēs Atlantijas okeāna Zaļā raga salās, Kaboverdes Republikā iznīcinājām lielu apjomu aviobumbu un artilērijas lādiņu krājumus. NATO Reaģēšanas spēku sastāvā atradāmies 10 dienu gatavībā visu 2006. gada 2. pusgadu. Pēc tam vēl divas reizes ik pa sešiem mēnešiem viens rotas vads atradās NATO Reaģēšanas spēku sastāvā – 2008. gadā un 2014. gadā.

No mūsdienu viedokļa vērtējot tas bija ātrs profesionālu karavīru izaugsmes process un straujš attīstības kāpiens NBS sistēmā kā tādā, Latvija ieguva starptautisku atpazīstamību un citu valstu karavīru respektu. Rotas izveide un at- tīstība bija kas jauns, tās darbības pamatidejas, vimpelis, himna vienoja un turpina vienot

karavīrus spēcīgā kolektīvā. Mūsdienās turpinās darbs pie abu Pasaules karu un padomju armijas atstātā bīstamā mantojuma iznīcināšanas, NBS vienības regulāri integrē savās mācību aktivitātēs dažādas NMN aktivitātes. Tas viss nekad neļaus rotas karavīriem iesūnot un apstāties savā attīstībā."

Rotas komandieris majors Gatis Muižnieks par sevi un dienesta biedriem 2018. gada vasaras nogalē:

„Esmu dzimis 1978. gadā, nāku no Skrīveru puses. Pēc Skrīveru pamatskolas pabeigšanas iestājos Aizkraukles arodskolas jaunsargu grupā, tieši tad šeit sākās Aiņa Ambarova vadībā jaunsargu apmācība. Mūsu kursa sastāvs bija spēcīgs – vairāki mani grupas biedri vēl tagad dien NBS. Kaspars Lindbergs ir Zemessardzes 35. bataljona komandieris, Ēriks Leonovičs – Nacionālās Aizsardzības akadēmijas tehniskā personāla instruktors, Ādažu kaujas atbalsta ieroču skolā jaunos speciālistus apmāca Normunds Steselis, kopā ar mani Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas rotā dienestu turpina Aigars Pūce un Raivo Grīnbergs. Arī nākošā kursa puišu komplektācija bija spēcīga, diemžēl turpmākajos gados Aizkraukles jaunsargu klases skolas līmenis kritās.

Vēl mācoties jaunsargu grupā, 1996. gada novembrī iestājos Zemessardzes 55. bataljonā, pēc skolas absolvēšanas 1997. gadā gadu dienēju Aizkraukles bataljona speciālo uzdevumu vienībā. Obligāto militāro dienestu izgāju Cēsīs, pēc tam dienēju kā 3. rotas virsseržants un apbruņojuma speciālists 55. bataljonā. Paralēli mācījos Nacionālās Aizsardzības akadēmijas neklātienes kursā, kuru sekmīgi absolvēju. Uz Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas rotu pārnācu pirms gadiem desmit, biju misijā Afganistānā. No 2016. gada 11. jūlija esmu rotas komandieris, lepojos ar saviem dienesta biedriem. Mums kolektīvs ir saliedēts, puišiem ir ievērojama šīs specifiskās karavīra specialitātes pieredze, tā prasa apjomīgas tehniskās zināšanas, pacietību un vēlmi sevi nemitīgi attīstīt. Šobrīd 79 % no rotas karavīriem ir bijuši ārvalstu misijās, tagad Afganistānā ir viens mūsu instruktors, septembrī uz šo nemierīgo valsti dosies vēl divi mūsu biedri. Laika gaitā rotai un Ādažu kaujas atbalsta ieroču skolai ir izveidojusies veiksmīga iekšējā kadru rotācija, skaitliski tā ir neliela, bet cenšamies jebkādā veidā viens otram palīdzēt – kā saka, strādājam roku rokā. Jaunie karavīri rotas personāla atjaunošanas gaitā mums pamatā nāk no Ādažu brigādes inženieru vienības, šiem puišiem jau ir zināms pamats un iestrādes darbā ar munīciju un spridzināšanu. Esmu priecīgs, jo pēc atvaļināšanās no aktīvā dienesta rotā, pie mums turpina strādāt īpaši pieredzējis speciālists un mūsu kolektīva veterāns – Ilmārs Apeinis, kuram ir pat vēl padomju–afgāņu kara laika pieredze.

Esmu Latvijas sardzē jau vairāk kā 20 gadus, ar milzu cieņu atceros un esmu pateicīgs diviem stingriem vīriem, kuri vairāku gadu garumā mani skoloja un mācīja karavīra amatu – Aizkraukles skolas vadītājam, majoram Ainim Ambaro- vam un Nesprāgušas munīcijas rotas izveidotājam, pulkvedim Andrim Riekstam."

Par rotas straujo attīstību no 2005. gada nogales, kad Latvija sāka gatavot iekļaušanai NATO Reaģēšanas spēkos Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas vadu, stāsta ilggadējais rotas virsseržants Normunds Norberts:

„Kapteinis Andris Rieksts rotu sāka komandēt un veidot īstajā laikā, jo šādas nelielas un specifiskas vienības izveide tobrīd bija viena no NBS prioritātēm. Rotas virsseržanta amatā es esmu no 2005. gada. Andris pēc dabas ir ļoti enerģisks un tiešs cilvēks, viņš prata savas idejas pamatot. Mēs savā darbā saņēmām pilnu Aizsardzības ministrijas un NBS vadības atbalstu. Pats 2006. gadā nodarbojos ar nodrošinājuma un sagādes jautājumiem. Apbraukājām visas NBS noliktavas, no kurām saņēmām pieprasīto ekipējumu, vairākas specifiskas ierīces mums nodeva Drošības dienests. Par Latvijas budžeta iedalīto naudu nepieciešamās lietas pirkām pēc atvieglotiem iepirkuma noteikumiem. Tagad tas būtu jādara vismaz divas reizes ilgāk. ASV mums uzdāvināja divus spridzekļu izlūkošanas un iznīcināšanas robotus. Lielu atbalstu mums sniedza Nodrošinājuma pavēlniecības komandieris pulkvežleitnants Sandris Brālēns. Rezultātā, kopīgā darbā tika iegādāts moderns aprīkojums nesprāgušas munīcijas, kā arī improvizēto spridzekļu iznīcināšanai. Kopumā visas rotas kaujas spējas līdz ar to tika ievērojami paaugstinātas."

Rotas 3. vada seržants Andrejs Rudzinskis stāsta par savu dienestu:

„Esmu dzimis 1984. gadā Rēzeknē, Latvijas sabiedrībā mani pazīst kā režisora Jāņa Streiča mākslas filmas „Cilvēka bērns" galvenās lomas tēlotāju Boņuku. Tad man bija septiņi gadi, pati filma ir neizdzēšama manas dzīves un apziņas daļa un 99 % manas bērnības emociju. Brīvprātīgi no 2003. gada marta līdz 2004. gada martam izgāju obligāto militāro dienestu Jūras spēkos – Liepājā, Ventspilī un Kolkā. Demobilizējos kā dižmatrozis un sāku strādāt Rīgā. Brīvdienu laikā 2005. gadā Rēzeknē satiku savu bijušo jaunsargu instruktoru Ilmāru Apeini, kurš mani aicināja uz profesionālo militāro dienestu viņa komandētajā Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas rotas 3. vadā. Piekritu un jau 2006. gadā četrus mēnešus biju militārajā misijā Afganistānā ātrās reaģēšanas vienības sastāvā. Braucām uz izsaukumiem, tāpat kā Latvijā, tikai darba apstākļi bija savādāki. Misija man arī bija dzīves skola ar vides, drošības apstākļu un uztveres izmaiņām. Pirmās divas nedēļas pētīju vietējos iedzīvotājus ar zināmām bailēm, tad pielāgojos un pēc tam sākās cīņa ar karstumu. Atbraucām pavasarī, vēl bija kādi 20 grādi dienā un plus 5 naktī, pēc tam – jau tuvāk maija beigām sākās īsta vasara, kad saule cepināja jau 4 no rīta. Bet, kas pārsteidza, tur satumst momentāni – ap septiņiem vakarā ir dziļa tumsa – pat neredz izstieptu roku. Protams, daba ir fantastiska – kalni un klintis. Afganistānā es atgriezos 2016. gada septembrī, uz savu otro misiju sešu mēnešu garumā."

2018. gada septembrī rotas karavīri organizēja bijušo Cekules munīciju teritorijā starptautiskās mācības „Detonators–2018", kurās piedalījās arī 9 citu valstu speciālisti. Divu nedēļu laikā 170 karavīri atrada un iznīcināja 3071 sprādzienbīstamu priekšmetu un 985 kg vieglo kājnieku ieroču munīcijas. Salīdzinājumam – pērn mācībās „Detonators–2017" tika iznīcināti 1070 sprādzienbīstami priekšmeti. Cekules noliktavu teritorijas attīrīšanas darbi tika uzsākti jau 1994. gadā.

Starptautiskās mācības «Detonators–2018» /5/

3. LATGALES ZEMESSARDZES BRIGĀDE

Dibināta 1992. gada 30. jūnijā
Devīze – „Ņem tēvzeme – tavs esmu viss!"
Karogs iesvētīts 1998. gada 13. novembrī
Komandieri:
Jānis Krēsliņš, 1992. – 1993. gads
pulkvedis Jānis Žagata, 1993. – 2003. gads
majors Gunārs Ančs, 2004. – 2006. gads
pulkvedis Jānis Hartmanis, 2006. – 2008. gads
pulkvedis Gunārs Upītis, 2008. – 2010. gads
pulkvežleitnants Aivars Valeniks, 2010. – 2015. gads
pulkvežleitnants Ervīns Kopeika, 2015. – 2017. gads
pulkvežleitnants Māris Simsons, no 2017. gada

Par Zemessardzes 3. Latgales brigādi 90. gados 2018. gada novembrī stāsta tās ilggadējais komandieris atvaļinātais pulkvedis Jānis Žagata:

"Esmu dzimis 1952. gadā, mana dzimtā puse ir Tilžas pagasts Balvu rajonā. Majora dienesta pakāpē 1991. gada pirmajā pusē atvaļinājos no dienesta padomju armijā. Tiku dienējis dažādās vienībās, kopā 16 gadus trīs kara apgabalos – Ļeņingradas, Aizbaikāla un Baltijas. Pēc demobilizācijas pārgāju uz civilo dzīvi Rēzeknē, no sākuma strādāju uz dzelzceļa, pēc 1991. gada augusta puča pārgāju darbā uz LR Ministru padomes Sabiedrības drošības departamenta Rēzeknes pārvaldi speciālista amatā. Drīz pēc tam iestājos Zemessardzē, citi Rēzeknē tolaik dzīvojošie latviešu virsnieki pamatā tad devās dienēt uz mūsu robežsargu vienībām, kuras arī tolaik sāka paralēli veidoties. No 1991. gada 25. oktobra pildīju 36. Rēzeknes bataljona štāba priekšnieka amatu, no 1992. gada jūlija līdz 1994. gada aprīlim biju Zemessardzes 3. Latgales brigādes štāba priekšnieks. Pēc tam deviņus gadus līdz 2004. gada janvārim biju 3. Latgales brigādes komandieris, šajā amatā nomainīju Jānis Krēsliņu.

Esot trīs gadus brigādes štāba priekšnieka amatā, daļēji pildīju arī brigādes komandiera pienākumus, jo Jānis Krēsliņš dažādu iemeslu dēļ nespēja realizēties kā šāda augsta ranga militārs līderis. Darba bija daudz, bet tas bija interesants laiks – cilvēki ar entuziasmu un patriotismu lika pamatus Zemessardzes vienībām Latgalē, bet ne jau visos rajonos mūs atbalstīja. Sākumā mani Rēzeknē neuzņēma kā savējo, jo nācu no Ziemeļlatgales. Latgales novada specifika tolaik krietni atšķīrās no citiem Latvijas novadiem. Tāpēc man kā brigādes komandierim bez tiešās militārās darbības bija jāskaidro arī atjaunotās Latvijas valsts politika. Cieši uzturējām sakarus ar pašvaldībām, attiecīgās darbības cieši koordinējām. Bez tam bija jāņem vērā specifiskie Latgales apstākļi, jo mūsu brigādes bataljoni izvietoti netālu no robežas ar Krieviju. Tas prasīja no manas puses veltīt papildus daudz enerģijas un laika darbam ar specifisku informāciju, kā arī veikt nepieciešamos pasākumus valsts drošības jomā. Šajā komplicētajā sfērā man daudz palīdzēja bijušais padomju armijas speciālo spēku virsnieks Jānis Pitkevičs, ar kuru agrāk dienēju kopā Mongolijā. Viņa profesionālie padomi un ieteikumi mums ļoti noderēja. Tulkojām un ieviesām darbā dažādu padomju laika drošības iestāžu mums nepieciešamos materiālus. Tas viss notika arī kopdarbībā ar Latgales Valsts policijas un robežsargu virsniekiem, īpaši vēlos atzīmēt Rēzeknes policijas pulkvežleitnanta Antona Gaisiņa ieguldījumu kopējās sadarbības izveidošanā. Pašā 90. gadu sākumā mums bija problēmas sadarbības jomā ar Krāslavas Valsts policiju, tomēr laika gaitā tās izzuda. Esmu gandarīts par savu ieguldījumu darbā pie "Baltnet" gaisa novērošanas sistēmas objektu izvietošanas plānošanas Latgales teritorijā. Izdevās ar konkrētiem argumentiem pārliecināt Aizsardzības ministrijas vadību par radara izvietošanu Rēzeknes tuvumā, nevis pie Daugavpils, kas būtu no visiem viedokļiem nepareizi. Manā brigādes komandiera laikā labākā vienība bija 34. Daugavpils bataljons, kuru komandēja Valdis Silapēteris. Atceroties tos laikus teikšu īsi – mēs bijām īstie vīri īstajā vietā!"

Brigādes komandieris pulkvedis Māris Simsons 2019. gada janvārī:

"Pagājušajā gadā aktīvi darbojāmies rekrutēšanas jomā, tur vidēji mums aiziet 15 % no visiem brigādes resursiem. Uzņēmām 324 jaunus zemessargus un rekrutējām 89 profesionālā dienesta karavīrus, no kuriem 37 palika dienēt brigādes teritorijā. 2019. gadā mums ir vairāki jauni izaicinājumi – astoņām Daugavpilī izvietotajām pašgājējhaubicēm gatavosim personālu, paralēli trenēsim zemessargus darbībai ar smagajiem kājnieku ieročiem– mīnmetējiem, vadāmajām pretgaisa raķetēm u.c. Turpināsim plānotos darbus divos mūsu prioritārajos objektos – Lūznavā un "Meža Mackeviču" poligonā. Meklēsim vietu, kur varam mācīt kauju biezi apdzīvotā vietā, jo Galgauskā vecās padomju armijas celtnes ir nojauktas. Līdzīga ir situācija ar praktisko pretgaisa ieroču pielietošanu mācību nolūkos. Gatavojamies NBS 4. maija parādei Jēkabpilī un mācībām "Zobens–2019." Kopā ar brigādes bataljonu komandieriem risināsim jautājumu, kā skaitliski palielināt kaprāļu sagatavošanas kopējo apjomu, jo Zemessardzes Dobeles mācību centram trūkst kapacitātes šajā jomā."

32. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 21. novembrī
Devīze – „Sorgoj Latviju!"
Karogs iesvētīts 2001. gada 9. februārī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības
Komandieri:
Jānis Auzāns, 1991. – 1992. gads
majors Jānis Kononovs, 1992. – 1999. gads
majors Aivars Valeniks, 1999. – 2002. gads
pulkvežleitnants Andrejs Omuļs, 2003. – 2006. gads
majors Voldemārs Čigāns, 2002. – 2003. gads, 2006. – 2016. gads
majors Jānis Ritenis, 2016. – 2017. gads
pulkvežleitnants Aivars Leicāns, no 2017. gada

Bataljona štābs no 1991. gada novembra līdz 1992. gada martam izvietojās Ludzā, Stroda ielā 12,

no 1992. gada marta līdz 1992. gada jūnijam – Ludzā, Tālavijas ielā 16. Patreiz bataljona štābs atrodas Rēzeknē, Dzintara ielā 7.

Vienības pirmais štata darbinieks no 1991. gada novembra bija Jevgēnijs Paškevičs, kurš tika iecelts štāba priekšnieka amatā. No 1992. gada marta līdz decembrim bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu Ludzas rajona teritorijā, posteņu skaits no sākuma līdz vasaras beigām bija septiņi, vēlāk – divi vai trīs mobilie posteņi. Darba apjoms – 805 cilvēkdienas.

Kopējais profesionālā dienesta karavīru un zemessargu skaits bataljonā dažādos laika posmos:

1992. gada marts – 43 cilvēki; 1992. gada jūlijs – 180 cilvēki; 1992. gada septembris – 322 cilvēki; 1993. gada marts – 328 cilvēki

(P. S. – šeit jāpiezīmē svarīga detaļa – minētā gada maijā vienību sāka komandēt Jānis Kononovs,

kurš veica pamatīgu bataljona zemessargu izvērtēšanu un tai sekojošo atskaitīšanu par bezdarbību, kā arī citiem pārkāpumiem);

Rotu izvietojums un to komandieri 1992. gada septembrī:

Ludza – Edgars Boldencovs, Cibla – Andris Abramāns, Malnava – A. Vorkalis, Mežvidi – Aivars Valeniks, Rundēni – S. Dukulis, un Zilupe – Artūrs Vasilāns; 1993. gadā bataljona struktūra tika optimizēta, četras rotas izvietojās Ciblā, Malnavā, Zilupē un Ludzā. Šajā gadā darbu uzsāka mācību komanda, kura uzsāka sistemātisku zemessargu apmācību.

1998. gada janvārī bataljonā kopā dienēja 200 cilvēki, 2003. gada aprīlī – 652 karavīri un zemessargi.

Par bataljona darbību 90. gados stāsta atvaļināts pulkvedis Jānis Kononovs:

"Mana dzimtā puse ir Ciblas pagasts, esmu dzimis 1962. gadā. Mani tālie senči Latgalē ienāca no Krievzemes, viņi glābās no vecticībnieku vajāšanām. Pēc vidusskolas absolvēšanas 1980. gadā uzsāku studijas Rīgas Politehniskajā institūta Mehānikas un mašīnbūves fakultātē. Biju obligātajā dienestā 1983./1985. g., padomju armijas gaisa desanta vienībā, demobilizējos ar seržanta dienesta pakāpi. Tūlīt atsāku studijas augstskolā, kuru absolvēju 1989. gadā, kara katedrā apguvu arī tanku vada komandiera specialitāti un man tika piešķirta leitnanta pakāpe. Pēc augstskolas strādāju Ciblas vidusskolā par informātikas un vēstures skolotāju.

Atmodas laikā aktīvi darbojos Ciblas Latvijas Tautas frontes grupā, biju 1991. gada janvārī Rīgā, Zaķusalā uz barikādēm. 1992. gada 21. janvārī kopā ar 11 pagasta puišiem devu zemessargu zvērestu Ciblas pagasta valdes zālē. Zvērestu pieņēma bataljona štāba priekšnieka amata izpildītājs Jevgēnijs Paškevičs. Ar Ciblas pagasta priekšsēdētājas Zojas Policānes atbalstu ierīkojām pagasta mājā ar rāciju aprīkotu diennakts dežuranta vietu, kā arī drošības noteikumiem atbilstošu ieroču istabu. Tiku iecelts par Ciblas vada komandieri. Jāsaka, ka tobrīd bataljons reāli bija "uz papīra" – 1992. gada martā ierindā bija 11 štāba darbinieki un tikai 32 ārrindas zemessargi. Pirmais bataljona komandiera pienākumu izpildītājs Jānis Auzāns, kurš tika iecelts amatā 1991. gada 29. novembrī, vairāku mēnešu laikā nebija izveidojis pat rotas izmēra vienību. Ar visām valsts struktūrām, kuras bija izvietotas Ludzas rajonā, Jānis Auzāns konfliktēja, rezultātā bijušā padomju armijas kara komisariāta telpas mums nepiešķīra. Centralizēti no Zemessardzes štāba formu un ieroču piegādes arī nenotika, no bataljona vadības Ciblas zemessargi saņēma tikai tukšus solījumus. 1992. gada pirmajos mēnešos vairākas reizes biju Rīgā, kur papildināju skolotāja zināšanas kvalifikācijas celšanas kursos. Aizgāju vizītē pie Zemessardzes štāba priekšnieka Ģirta Kristovska un viņa vietnieka militāros jautājumos Viļņa Bērziņa. Vaicāju, kāpēc Ciblas vadam netiek izsniegti ieroči, formas tērpi, kāpēc nesaņemam uzdevumus, lai gan ekonomiskā un sabiedriskās drošības situācijas pierobežā tikai pasliktinājās. Saņēmu atbildi, ka Zemessardzei Ludzas rajonā bataljons varētu arī nebūt, pietiks ar Rēzeknes bataljona atsevišķo rotu. Lūdzu to nedarīt, jo katrā Latvijas rajonā ir pa bataljonam, bet Ludza tad būs kā negatīvs izņēmums! Saņēmu atbildi – man nekavējoties jāpārņem bataljona vadība, un tad jautājums par Ludzas atsevišķo rotu netiks risināts. Piekritu, un manā dzīvē iestājās ļoti aktīvas un daudzveidīgas darbības posms.

Jānis Auzāns no bataljona komandiera amata tika atbrīvots 1992. gada 20. maijā par neatbilstību, un šajā pašā dienā es pārņēmu bataljona vadību. Pakāpeniski uzsāku organizēt savu komandu, cilvēku lietderību katram amatam vēroju caur viņu reālās darbības prizmu. Par maniem tuvākajiem palīgiem un līdzgaitniekiem 90. gados gados bija trīs virsnieki – Ainārs Tihovskis, nedaudz vēlāk Aivars Valeniks. Ainārs štāba priekšnieka amatā nomainīja Jevgēniju Paškeviču, Aivars ar Mežvidu rotas komandiera pieredzi tika iecelts par operatīvās nodaļas priekšnieku. Neaizvietojams bija izlūkošanas nodaļas priekšnieks Alberts Naglis, kuram bija vērtīga policijas virsnieka pieredze. Principā bataljona štāba vadībā es nomainīju galvenās personas, speciālistus lielāko daļu atstāju amatos. Visu 1992. gadu strādājām vaiga sviedros, jo 32. Ludzas bataljona visā Latgales reģionā bija krietni atpalicis pilnīgi visās jomās, laiks vismaz sešu mēnešu garumā bija nokavēts. Vienība bija jāveido no sākuma. Galvenais tobrīd bija zemessargu rekrutēšana, uz to tika likts galvenais akcents. Rezultātā 1992. gada jūlijā bataljonā kopā bija 179 zemessargi, bet septembrī – jau 296 zemessargi. Izveidojām sešas rotas ar šādām dislokācijas vietām:

1. Ludzas rota – 114 zemessargi, komandieris Edgars Boldencovs,

2. Ciblas rota – 34 zemessargi, komandieris Andris Abramāns,

3. Mežvidu rota – 27 zemessargi, komandieris Aivars Valeniks,

4. Rundēnu rota – 20 zemessargi, komandieris Staņislavs Dukulis,

5. Malnavas rota – 42 zemessargi, komandieris Aleksandrs Vorkalis,

6. Zilupes rota – 33 zemessargi, komandieris Artūrs Vasilāns.

Zemessardzes struktūras standartizācijas gaitā 1993. gada vasarā bataljonā notika reorganizācija – tika izveidotas četras rotas ar centriem Ludzā, Ciblā, Malnavā un Zilupē. Kopā 1993. gada jūlijā bataljonā bija 29 ierindas un 260 ārrindas zemessargu. Ieroču jautājums bija visakūtākais – pārņemot 1992. gada maijā bataljona vadību, mums bija tikai viena Makarova sistēmas pistole! Tāda situācija tobrīd nebija nevienā Zemessardzes bataljonā visā Latvijā. Pirmās septiņas trieciensautenes saņēmām 1992. gada vasarā. Kopumā 1993. gada jūlijā situācija apbrunojuma jomā bija neapmierinoša - 23 % nodrošinājums ar trieciensautenēm un 8 % ar pistolēm. Situācija ieroču lietās 1995. gada janvārī – 50 % nodrošinājums ar trieciensautenēm un 16 % ar pistolēm, esošais munīcijas apjoms – 80 % no kaujas komplekta. Tobrīd bataljonā kopā bija 202 ierindas un ārrindas zemessargi.

Uzņemoties bataljona vadību, tūlīt un nekavējoties bija jārisina jautājums par vienības štāba izvietojuma maiņu, jo esošā ēka pie Ludzas auto ostas tam nebija funkcionāli piemērota. Piemēram – abi bataljona džipi dienu un nakti mums stāvēja ielas malā, izejas durvis bija pret ielu utt. Pēc sarunām ar pašvaldību mums Ludzā piešķīra bijušā bērnu dārza ēku. Tur mēs ievācāmies 1992. gada vasarā, objekts atradās pilsētas nomalē un mūs apmierināja.

No 1992. gada marta līdz decembrim bataljons Ludzas rajona teritorijā sargāja Latvijas robežu. Līdz vasaras nogalei nodrošinājām 7 (4 stacionārie un 3 mobilie) posteņu darbību, vēlāk, līdz gada nogalei operējām ar diviem vai trīs mobilajiem posteņiem. Kopējais uz robežas pavadīto cilvēkdienu skaits - 805 un izlietoti 439 875 rbļ. no valsts budžeta. Valstij tika atgrieztas materiālās vērtības par 7,5 miljoniem rbļ. Līdzīgi kā citos Zemessardzes bataljonos Ludzas rajonā mēs aktīvi cīnījāmies pret reketieriem un dažādiem likuma pārkāpējiem. Laika periodā no 1992. gada jūlija līdz 1993. gada jūlijam 48 personas tika aizturētas un nodotas policijai, starp viņiem bija arī 2 slepkavas. Sistemātiski tika kontrolēta Krievijas armijas autotransporta kustībā. Minētajā laika posmā bataljona zemessargi pārbaudīja 143 Krievijas karavīru automašīnas. Jāmin gadījums Mežvidos, kad zemessargiem, apturot armijas transporta kolonu, krievu virsnieks izbrīnā stāstīja par to, ka šodien viņus jau piekto reizi aptur Zemessardzes postenis. Šāds fakts zināmā mērā liecina arī par vājo informācijas apmaiņu starp Zemessardzes bataljoniem.

Pirmajā savā bataljona komandiera gada laikā ik pa diviem mēnešiem organizēju mācību trauksmi un visu zemessargu mobilizāciju ar tālāko konkrēto uzdevumu izpildi. Apmācību procesam tolaik bija šāda intensitāte – mēnesī katram ārrindas zemessargam 15 stundas, bataljona štāba darbiniekiem - 16 stundas mēnesī, speciālo uzdevumu vienības zemessargiem - 60 stundas mēnesī, t. sk. – reizi nedēļā kaujas šaušana. Šeit jāpiebilst, ka 1994. gadā obligāto militāro dienestu šajā vienībā uzsāka 7 jaunieši. Bataljona zemessargi 90. gados Ludzas pilsētā veica divu objektu apsardzi – maizes kombināta un ceļu remonta daļas novietojumu.

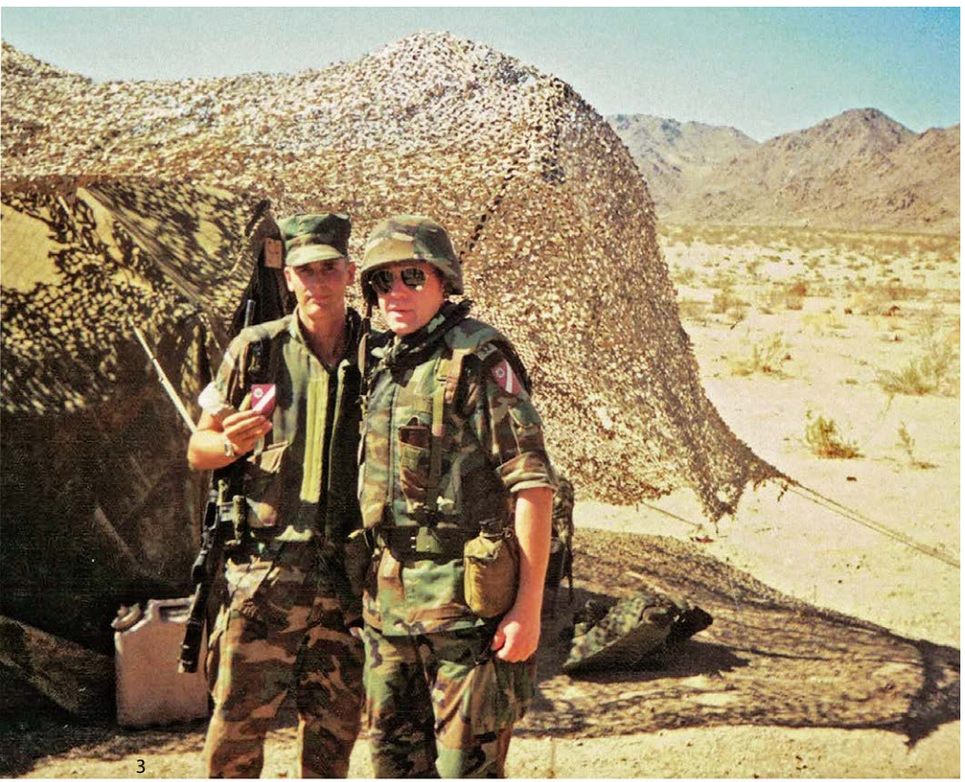
Plānveidīgi un aktīvi organizējot bataljona personāla apmācību varēju konstatēt, kurš cilvēks uz Zemessardzi nācis ar nopietniem nolūkiem un kuram gribējās tikai rokās turēt ieroci un savā pagastā dižoties ar formas tērpu. Rezultātā 1994. gada laikā atskaitījām ievērojamu skaitu zemessargu – kopā 72, no tiem 15 par mācību neapmeklēšanu, par Zemessardzes diskreditāciju – 22, pēc paša vēlēšanās – 15 u. c. Savukārt 7 bataljona vīri pārgāja dienestā uz robežsargiem un policiju.

1998. gadā uzsākam darbu, lai bataljonam būtu savs karogs. Veicām dokumentālu izpēti, apkopojām vairākas radošas idejas. Karoga metā izmantojām vēsturiskā 9. Rēzeknes kājnieku pulka karoga dažas detaļas un devīzi, jo starpkaru posmā viens pulka bataljons dislocējās Ludzā. Stingri nolēmām – karogs taps par tautas finanšu līdzekļiem, naudu no firmām vai uzņēmējiem mēs neprasīsim. Tā ar mākslinieces Ausmas Apšas rokām un ar Ludzas, Kārsavas un Zilupes pilsētu, kā arī ar Malnavas, Mežvidu, Ciblas, Pasienes, Pureņu, Zvirgzdenes, un citu pašvaldību atbalstu tapa mūsu vienības karogs. Viņš tika iesvētīts 2001. gada 9. februārī Ludzas katoļu baznīcā, ceremoniju vadīja arhibīskaps Jānis Bulis, karogu bataljonam svinīgi pasniedza Valsts Prezidente Vaira Vīķe–Freiberga.

Mans komandiera laiks 32. bataljonā noslēdzās 1998. gada martā, kad tiku iecelts par Zemessardzes komandieri.

1. Zemessardzes 32. bataljona mācības, priekšplānā no kreisās Jānis Kononovs un Aigars Tihovskis
2. Zemessardzes 32. bataljona komandieris Jānis Kononovs
3. Jānis Kononovs mācībās ASV 1997. gadā
4. Zemessardzes 32. bataljona karoga iesvētīšana /32/

1., 2. Aivars Valeniks veic instruktāžu pirms mācību uzsākšanas
3. Aivars Valeniks Rēzeknē 2008. gada 18. novembrī komandē NBS, Zemessardzes un lekšlietu ministrijas bruņoto formējumu parādi /53/

Vienībā pēc manīm turpināja dienēt vairāki virsnieki un instruktori, ar kuriem 1992. gada pavasarī uzsāku reālu bataljona veidošanu. No viņiem īpaši jāatzīmē majors Ainārs Tihovskis, kurš tika atvaļināts no dienesta 2016. gada septembrī, kopā viņš mūsu vienībā dienēja kā štāba priekšnieks un S–3 nodaļas priekšnieks 23 gadus."

Par darbu ar Ludzas rajona jaunsargiem 2018. gada novembrī stāsta štāba virsseržants Juris Lelis:

"Uz 32. bataljonu atnācu jau ar padomju armijas pieredzi – biju obligātajā dienestā 1983./1985. g. Baltkrievijā, ķīmiskā karaspēka vienībā. Darbu ar jaunsargiem sāku kā bataljona operatīvās grupas dienestnieks, to darīju brīvajā laikā pēc dienesta. Pēc tam pārgāju uz bataljona speciālo uzdevumu vienību un kopā ar četriem dienesta biedriem organizējām pirmo jaunsargu mācību nometni. Tā notika Malnavas lauksaimniecības tehnikuma bāzē 1995. gada 21./23. augustā. Jaunieši bija no Blontiem, Ciblas, Kārsavas, Malnavas u. c. vietām, to kopskaits bija apmēram 50. Pēc tam katru vasaru, pēc rotācijas principa, turpinājām organizēt šādas nometnes. Jaunsargu skaits pakāpeniski pieauga. Pats 1996. gadā tika iecelts par bataljona jaunsargu vadītāju. Ludzas jaunsargu komanda 2000. gadā pārstāvēja Latviju Zviedrijā – Baltijas jūras valstu jauniešu sacensībās. Mūsu bataljonā 2001. gadā bija 344 jaunsargi. Ilgāku laiku biju arī Latgales jaunsargu vadītājs. Arī tagad turpinu darbu ar jaunsargiem kā 32. kājnieku bataljona ārrindas zemessargs."

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Jānis Ritenis 2017. gada sākumā:

"Aizvadītais gads bija izaicinājumu pilns, gan veicot zemessargu apmācību, gan piedaloties kā vadošajam bataljonam lauka taktiskajā vingrinājumā "Zobens–2016". Lielākais izaicinājums bija saskaņot teritorijas ar vietējiem iedzīvotājiem. Vēl līdz šim ļaudis runā par rudenī notikušajām mācībām. Vietējie patiesi priecājās, ka uz viņu zemes notika tāds vingrinājums, radot papildus drošības sajūtu, pat nebija pretenziju, ka kaujas tehnika izbraukā īpašumus. Mūsu bataljonā ir aizsācies lielāks projekts sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru. Nevienam nav noslēpums, ka Latgalē ir liels bezdarbs, un smagākā statistika ir tieši Rēzeknes un Ludzas novadā. Lai situāciju labotu un mēģinātu uzrunāt potenciālos zemessargus un karavīrus, saņēmām bezdarbnieku sarakstus un sazvanījām tos, kuri varētu būt mūsu mērķauditorija. Piedāvājām dienestu Latgales reģionā plānotajā Zemessardzes profesionālajā vienībā. Tika apzvanīti vairāk kā 500 cilvēki. Efekts ir liels – atnāca vairāk kā 100 cilvēku, kuri vispār nebija informēti par tagadējo militāro dienestu, viņi uzrakstīja iesniegumus. Pēc mums šo projektu uzsāka citas vienības.

Pērn 32. kājnieku bataljonā uzņēmām 87 zemessargus, bija jāveic liels darbs, lai viņus apmācītu. Ļoti liels atbalsts bija Zemessardzes 3. Latgales brigādes organizētā pamatapmācību lauka nometne, kuru izgāja 44 mūsu bataljona zemessargi. Šogad zemessargu apmācība kļūs vēl intensīvāka, iesaistīsim zemessargus, kuri nav speciālisti. Vēl tika uzsākti arī jauni projekti – apmācība par mīnu lauka likšanu u. c.

Lai uzrunātu 18 gadus vecos jauniešus, dodamies uz skolām, stāstam par Zemessardzi, pagastos, veikalos liekam afišas. Ar rotu komandieru palīdzību mēģinām uzrunāt katru jaunieti. Ja man jaunietis prasa – vai labāk stāties Zemessardzē vai profesionālajā dienestā, iesaku izmēģināt ar Zemessardzi. Šobrīd bataljonā ir 623 zemessargi un 104 veterāni, kurus vada Antons Cauņa. Antons bataljonā 13 gadus bija vada komandieris. Labākā bataljona rota ir izvietota Krievijas pierobežā – Kārsavas novadā, Ciblā, daļa Zilupē, Mežvidos, Goliševā, Malnavā, Mērdzenē, Blontos, Zvirgzdenē. To komandē virsleitnants Žanis Žukovskis un rotā kopā ir 141 zemessargs. Īpaši var izcelt seržantu Vilhelmu Barkānu, kā arī Jāni Matvejenko un Artēmiju Paramonovu. Rotas komandierim pieder vairāki zemes īpašumi, uz kuriem regulāri tiek rīkotas praktiskās zemessargu mācības. Tas ir ļoti izdevīgi, jo atkrīt daudzie saskaņojumi ar zemes īpašniekiem."

Pēdējo 15 gadu laikā bataljonā notika ievērojamas organizatoriskas izmaiņas - 2003. gada 1. aprīlī vienībai pievienoja izformētā 36. kājnieku bataljona personālu. No Ludzas 32. kājnieku bataljona štābs 2009. gada nogalē tika pārvietots uz NBS bāzi Rēzeknes pilsētā, Dzintara ielā 7. Savukārt 2018. gada 24. maijā tika atjaunots Zemessardzes 36. kaujas atbalsta bataljons. Vienība pakāpeniski tiek veidota pilnībā no jauna, tās personāls būs profesionālā dienesta karavīri. Dislokācijas vieta – bijušā Lūznavas profesionālās vidusskolas bāze. Daļa no 32. kājnieku bataljona personāla tika pārvietota dienestā uz 36. kaujas atbalsta bataljonu.

34. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 11. novembrī kā Zemessardzes 34. Daugavpils bataljons
Devīze – „Dari pareizi un bez bailēm!"
Karogs iesvētīts 2018. gada 24. septembrī
Tradīcijas – Svētās Barbaras diena 4. decembrī
Komandieri:
Ivars Veliks, 1991. – 1994. gads
kapteinis Valdis Silapēteris, 1994. – 2005. gads
pulkvežleitnants Gunārs Vizulis, 2005. – 2010. gads, 2011. – 2015. gads
majors Oskars Omuļs, 2015. – 2018. gads
majors Anatolijs Derjugins, no 2018. gada

Pirmais štāba priekšnieks bija Jānis Kaminskis. Bataljona štāba izvietojums Daugavpilī laiku gaitā tika vairākas reizes mainīts:

no 1991. gada novembra – Lāčplēša ielā 20, no 1993. gada janvāra – Vienības iela 20, no 1993. gada decembra – Lāčplēša iela 6/8, no 1995. gada decembra štābs un bataljona bāze izvietota patreizējā dislokācijas vietā Daugavpilī, Lidotāju ielā 2. Pirmā tika izveidota Daugavpils pilsētas rota, bet 1991. gada 11. decembrī – Ilūkstes rota. Nākošā gada sākumā tika izveidots Dugnas un Nīcgales rotas. Rotu izvietojums 1992. gada maijā – Daugavpils, Ilūkste, Nīcgale, Medumi, Tabore un Višķi.

No 1992. gada februāra līdz augustam bataljona zemessargi apsargāja Latvijas robežu. Kopējais darba apjoms – 858 cilvēkdienas. Pirmajos divos mēnešos tika organizēti četri stacionārie un seši mobilie posteņi, vēlāk posteņu skaits tika samazināts.

Atvaļinātā kapteiņa Valda Silapētera atmiņas 2019. gada janvārī par 34. bataljonu:

"Esmu dzimis un uzaudzis Ilūkstē. Latvijai atgūstot neatkarību, biju virsdienesta karavīrs padomju kara flotē – jūras kājnieku ūdenslīdējs/sapieris. Pabiju vairākos tā laika "karstajos punktos" – Angolā, Vidusjūrā, Āfrikas piekrastē u. c. Vēlāk šajos gados iegūtā pieredze man krietni palīdzēja Zemessardzes dienestā. PSRS Aizsardzības ministrs 1991.gadā izdeva pavēli par no Baltijas iesaukto karavīru atvaļināšanu, un es nolēmu doties uz dzimto pusi. Zemessardzes 34. Daugavpils bataljonā iestājos tā izveidošanas sākumā un 1992. gada janvārī tiku iecelts par Ilūkstes rotas komandieri. Bataljona pirmajos gados manā rotā vidēji bija no 90 līdz 100 zemessargiem. Pirmo lauka mācību nometni organizējām 1992. gada vasarā, tā ilga vienu nedēļu. Šajā amatā biju līdz 1994. gadam, kad pārņēmu bataljona vadību. Tolaik Ilūkstes rota bija visās jomās labākā bataljona vienība, un tas bija loģiski, ka tiku iecelts par bataljona komandieri. Trīs gadu laikā, bez rotas komandiera

pienākumiem, devos daudzos atmīnēšanas darbos/ izbraucienos pa visu Latgales teritoriju – kopā ar saviem asistentiem Nikolaju Maslovu un Verneru Paukšti iznīcinājām ievērojamu apjomu dažādu sprādzienbīstamu objektu.

Kopā bataljona komandiera amatā biju desmit gadus. Uzsākot dienestu Daugavpilī, beidzot nācās bataljonu izvietot piemērotā bāzē. Iepriekš vienības štābs bija novietots trīs dažādās vietās. No 1995. gada sākām iekārtoties tagadējā kara pilsētiņā Lidotāju ielā 2. Telpas prasīja remontu, Latvijas Valdības vadītājs Māris Gailis mums apsolīja 30 000 latu, bet tos nesaņēmām. Divu gadu laikā firmas veiktos remonta darbus paši apmaksājām no bataljona nopelnītās objektu apsardzes naudas. 90. gados sargājām ap 60 dažādus objektus – gan valsts, gan privātos, arī slimnīcas un veikalus. Lielākais darbs šajā jomā bija saistīts ar "Latvijas gāzi". Gāzes vadu sargājām ne tikai Daugavpils rajona teritorijā, bet arī citās vietās – piemēram Bauskas pusē. Šos darbus sāku jau laikā, kad Ilūkstē biju rotas komandieris. Nodarbinājām ap 170 mūsu zemessargus. Šos darbus beidzām 2003. gadā, kad mainījās likumdošana. Iegūto naudu pamatā ieguldījām bataljona bāzes remontos, "Meža Mackeviču" poligona uzturēšanā un dažādās iegādēs.

90. gados mani tuvākie palīgi bataljonā bija štāba priekšnieks Valdis Ruskulis, nodrošinājuma nodaļas priekšnieks Verners Paukšte, speciālo uzdevumu vienības/izlūkvada komandieris Raimonds Teikmanis. Kopīgi visi plānojām un organizējām Latvijas robežas apsardzību, kuru mūsu bataljona zemessargi Daugavpils rajonā veica līdz 1995. gadam. Latvijas robežsargiem tolaik trūka cilvēku un attiecīgo resursu, bataljona zemessargi par šo dienestu uz robežas saņēma algu kā robežsargi. 90. gados ieguvām bataljona rīcībā vērtīgu mācību vietu bijušajā padomju armijas poligonā pie apdzīvotās vietas "Meža Mackeviči", Vaboles pagastā. Mūsdienās šī bāze ir labiekārtota ar modernu šautuvi un tiek izmantota visu Zemessardzes 3. Latgales brigādes bataljonu apmācībā vairāku nedēļu garumā. Manā laikā bataljona sastāvā bija spēcīga aviācijas vienība, kuru komandēja Aleksandrs Zariņš. Tagad viņš aktīvi strādā kā pilots civilās aviācijas augstākās pilotāžas vienībā "Baltijas Bites" ("Baltic Bees Jet Team Riga")."

Par bataljona pirmsākumiem stāsta majors Oskars Purmalis:

„Biju atgriezies no dienesta Kijevas militārās augstākās inženiertehniskās pretgaisa aizsardzības skolā, kurā sāku mācīties 1989. gadā. Dažādu iemeslu un sakritību dēļ biju pieņēmis lēmumu doties mvājās uz Latviju. Pirmkārt – mātes nāve, otrkārt – Latvija bija atguvusi savu neatkarību, treškārt – Ukraina arī izstājās no PSRS, līdz ar to militārās skolas vadība man piedāvāja trīs variantus: turpināt dienestu zem Ukrainas karoga, zem Krievijas karoga, vai doties uz mājām neziņā.

Ir rudens, novembris… Jau gandrīz mēnesi staigāju pa pilsētu, meklēdams darbu. Bijušais kara komisariāts atradās uz Lāčplēša ielas, pretī Pumpura parkam. Man bija jāpiereģistrē sava kara biļete. Dīvaini, bet visā korpusā bija tikai divi klerki – sajūta, ka par tevi vispār neviens neko negrib zināt un tu esi tikai traucēklis. Bet šeit saņēmu informāciju par Zemessardzes veidošanos, un man jāiet uz otro stāvu, jo Daugavpils Zemessardzes štābs atradās tajā pašā ēkā.

Šeit rosījās dzīve un viss bija kustībā. Štāba priekšnieks Jānis Kaminskis aizveda mani pie komandiera Ivara Velika. Sasveicināšanās, pāris jautājumu un man jau jāparaksta dokumenti par dienestu Zemessardzē. Viss noritēja spontāni no manas puses un, iespējams, neapdomīgi, jo neviens vēl īsti nezināja, kas ir Zemessardze. Jau pēc dienas bija pirmā dežūra Zemessardzes sastāvā. Pieci cilvēki maiņā, sarunvaloda latviešu, krievu… Pirmais iespaids pēc iepazīšanās, kad tu vēl esi jauniņais, salīdzinot ar pārējiem. Viens stāsta par savu dienestu Kalnu Karabahā, otrs – par piedzīvoto Afganistānā, trešais – par dienestu Pleskavas desanta rotā.

Uzdevumi bija vienkārši (jo mēs bijām ātrās reaģēšanas grupa), visas nekārtības pilsētā (kautiņi uz ielām, krogos), aizdomīgo personu pārbaudes, atbalsta sniegšana uzņēmējiem un pilsētas vadībai pret tā saucamajiem reketieriem. Tas man bija pārbaudes periods, kas ilga līdz decembrim. Praktiski visus objektus un firmas apsargāja Zemessardzes personāls. Pakāpeniski sākās nepārtrauktas dežūras ar robežsardzes un muitas pārstāvjiem uz Latvijas–Lietuvas robežas. Bataljona štābs tika pārcelts no Lāčplēša ielas uz jaunu vietu tuvāk Daugavai, bet tajā pašā ielā. Aizturētās kravas ar vara sakausējumiem tika novietotas šajā teritorijā. Personāla skaits ar katru dienu pieauga, parādījās jauna vienība – SUV. Ar lepnumu varu teikt, ka tajos gados Daugavpils SUV bija viena no labākajām vienībām Latvijā. Tā bija saliedēta, neliela, jaunu cilvēku grupa, kas spēja 30 minūšu laikā reaģēt uz visādiem izaicinājumiem. Veikt ilgu maršu pilnā ekipējumā, lēkt ar izpletņiem no 150 m augstuma, uz ūdens un mežainā apvidū, tandēmā tikai ar vienu izpletni utt. Zemessardzei piederēja Grīvas lidlauks ar AN-2 lidmašīnām. Pratām izmantot zemūdens ekipējumu.

Lielākie „draugi" bija tā saucamie reketieri. Praktiski visi iedzīvotāji, kuri nodarbojās ar mazo biznesu, uzticējās Zemessardzei. Ar laiku nostiprinājās robežsardze, un beidzot tika izveidots atbilstošs muitas dienests. Policija pilsētā sāka darboties efektīvāk un visas šīs funkcijas no mūsu pleciem pārgāja uz viņiem. Daugavpils un Ilūkstes novados tika izveidotas kājnieku rotas. No sākuma tās bija piecas (Ilūkstes rota – komandieris Valdis Silapēteris, Dubnas rota – komandieris Boļeslavs Purmalis, Nīcgales rota, Pilsētas rota – komandieris Juris Kokins un Līksnas rota – komandieris Valdis Lociks. Vēlāk rotas tika pārveidotas pēc viena standarta. Bataljonam tika noteikta jauna dislokācijas vieta – bijušā cietokšņa aviācijas kara skolas mācību laukuma teritorija. Sakarā ar to, ka komandieris Valdis Silapēteris bija spridzināšanas speciālists, bataljona karavīri apguva spridzināšanas iemaņas. Visi bīstamie lādiņi, kas tika atrasti Daugavpils novadā, tika likvidēti bataljona poligona teritorijā „Meža Mackevičos"."

Bataljons 2001. gadā 3. rotas atbalsta punkta vajadzībām īrēja telpas Ilūkstē.

Bataljonam 2004. gada 1. septembrī pievienoja Mobilo strēlnieku mācību centra Artilērijas divizionu, vienībai tika mainīts nosaukums – Zemessardzes 34. Artilērijas bataljons. Par šo laiku pulkvežleitnants Gunārs Vizulis:

„Tobrīd dienēju kā kapteinis Artilērijas divizionā, tika nolemts mūsu vienību pārcelt no Ādažiem uz Daugavpili un pievienot vietējam Zemessardzes 34. kājnieku bataljonam. Izmaiņas notika Zemessardzes vairāku bataljonu specializācijas projekta ietvaros. Vairāku gadu garumā veidotais vienības karavīru kolektīvs rezultātā nesaglabājās – vispirms atvaļinājās vai pārgāja uz citām NBS vienībām 40 % vīru no tiem, kuri savu turpmāko dzīvi nesaistīja ar Daugavpili. Kad pēc zināma laika bija skaidrs par Vācijā ražoto 150 mm haubiču projekta nolikšanu „uz bremzēm", no atlikušajiem Ādažu posma artilēristiem aizgāja 70 %."

Bataljons nosaukuma maiņas: Zemessardzes 34. kājnieku bataljons no 2001. gada 10. decembra, Zemessardzes 34. artilērijas bataljons no 2004. gada 1. septembra, no 2018. gada – Zemessardzes 34. kājnieku bataljons.

No 2018. gada vienības nosaukums – Zemessardzes 34. kājnieku bataljons. Vēsturiski bataljons turpina uzturēt iepriekšējos gados iestrādātās kaujas spējas, arī turpmāk paralēli kājnieku prasmei zemessargi apgūs artilēristu un mīnmetējnieku specialitātes.

Profesionālā dienesta karavīru un zemessargu kopskaits bataljonā dažādos laika posmos: 1993. gada marts – 420 cilvēki; 1998. gada janvārī – 354 cilvēki; 2003. gada aprīlī – 245 cilvēki; 2015. gadā – 487 cilvēki.

1995. gada vasarā "Meža Maskeviču" poligonā tika organizēta bataljona jaunsargu nometne.

Bataljona struktūra 2004. gadā: štāba baterija, trīs artilērijas baterijas, apgādes baterija, kājnieku rota, veterānu vienība.

Bataljona organizācija 2011. gadā: štāba un apgādes baterija, divas artilērijas baterijas, divas mīnmetēju baterijas.

Bataljona komandieris majors Anatolijs Derjugins 2019. gada janvārī:

"Šogad vēl būsim procesā, kad vienība no artilērijas bataljona pārtop pilnībā par kājnieku bataljonu. Šobrīd 34. bataljonā dien vairāk kā 40 profesionālā dienesta karavīri un vairāk kā 400 zemessargi. Mūsu atbildības teritorija ir otra Latvijas lielākā pilsēta Daugavpils un Daugavpils novads, kā arī Ilūkstes novads. 2018. gadā aktīvi veicām visa veida apmācības, piemēram – 99 bataljona zemessargi kopumā katrs 30 dienas bija mācībās, NBS mācībās "Namejs–2018" piedalījās gan bataljona kājnieku vienības, gan arī mūsu artilēristi. Pildījām savus pienākumus "Meža Mackeviču" poligonā, kur pagājušajā gadā vairākas reizes no Ādažu bāzes ieradās ar savu tehniku Latvijā dislocētās NATO kaujas grupas vienības, apjomīgākā viņu aktivitāte bija oktobrī. Zemessardzes komandiera uzdevumā turpināsim gatavot mīnmetējniekus visiem bataljoniem, uzturam gatavībā artilēristu apkalpes vienai 100 mm prettanku lielgabalu baterijas apkalpei. Viens no galvenajiem izaicinājumiem šogad ir rekrutēt vairākus desmitus jauno zemessargu. Gatavosimies mācībām "Zobens–2019". Īpašu uzmanību šogad veltīsim "Meža Mackeviču" poligonam Vaboles pagastā, kas ir ir arī viena no Zemessardzes prioritātēm. Pēc Aizsardzības ministrijas nostādnēm sešu gadu laikā poligona teritorija no 10,5 hektāriem palielināsies līdz 6000 hektāriem. Šo procesu atbalsta pašvaldības, jo redz šajā teritorijas attīstībā ieguvumus nākotnē vairākās jomās. Objekts no Latgales mēroga mācību vietas taps par Latvijas nacionāla līmeņa modernu poligonu ar iekārtotām mācību vietām, šautuvēm un dažādām citām būvēm."

Starptautiskais vingrinājums «Zemessardzes patruļa–2018» Līksnas un Vaboles pagastos /5/

35. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 25. oktobrī kā Zemessardzes 35. Preiļu bataljons
Devīze – „Vienmēr laikā!"
Karogs iesvētīts 2018. gada 24. septembrī
Tradīcijas – Vissvētākās Jaunavas Marijas svētki augustā Aglonā
Komandieri:
majors Boļeslavs Kivlenieks, 1991. – 2000. gads
majors Donats Valainis, 2000. – 2010. gads
majors Ilmārs Sparāns, 2011. – 2016. gads
pulkvežleitnants Kaspars Lindbergs, no 2016. gada

Sākotnēji bataljona štābs izvietojās Preiļos, 1. maija ielā 7, bijušajā padomju armijas kara komisariātā. Bataljona darbība uz Latvijas robežas no 1992. gada marta līdz augustam – kopā 581 cilvēkdiena. Stacionārie posteņi tika izvietoti Krāslavas rajona Robežniekos un Ikažencos. No 2006. gada vienība izvietota atsevišķā bāzē Preiļu novada „Litauniekos", netālu no Preiļu pilsētas. Personāla kopskaits 1993. gada martā – 256 cilvēki. No 2001. gada 1. decembra, Zemessardzes samazināšanas laikā, 2003. gadā vienībai pievienoja izformētā 33. kājnieku bataljona personālu un atbildības teritoriju (1998. gada janvārī 33. Krāslavas bataljonā kopā dienēja 294 cilvēki). Apvienotā bataljona personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 551 cilvēks.

Bataljona nosaukums mainīts trīs reizes:

• no 2001. gada – Zemessardzes 35. kājnieku bataljons,

• no 2010. gada – Zemessardzes 35. nodrošinājuma bataljons,

• no 2018. gada – Zemessardzes 35. kājnieku bataljons.

Bataljona personāla kopskaits 2016. gadā – 482 karavīri un zemessargi, kuru rīcībā bija 56 automašīnas. Atbildības teritorija – Preiļu, Līvānu, Riebiņu, Vārkavas, Aglonas, Krāslavas un Dagdas novadi, kā arī Preiļu, Līvānu, Krāslavas un Dagdas pilsētas.

Par 2003. gadā izformēto Zemessardzes 33. kājnieku bataljonu – dibināts 1991. gada 10. novembrī kā Zemessardzes 33. Krāslavas bataljons, devīze – „Latvju tautu godā celsim!". Pirmā zemessargu grupa zvērestu pieņēma 1991. gada 10. novembrī. Bataljona nosaukums tika mainīts 2001. gada 10. decembrī. Bataljona pirmais komandieris pulkvežleitnants Alfrēds Buls amatā tika iecelts 1991. gada 2. oktobrī, viņu 2001. gada 1. augustā, līdz vienības izformēšanai 2003. gada martā, nomainīja majors Pēteris Zvejnieks. Bataljona karogs iesvētīts 1997. gada 7. novembrī Krāslavas katoļu baznīcā. Pēc 2003. gada marta karogs nodots Zemessardzes 35. kājnieku bataljonam un regulāri tiek izmantots svinīgo pasākumu laikā. Pirmais štāba priekšnieks no 1991. gada oktobra bija Jānis Vītiņš, nākošā gada maijā viņu nomainīja Aivars Augustovs. Darbu ar jaunsargiem 1993. gadā uzsāka bataljona 3. rotas komandieris leitnants Aloīzijs Rimša. Vienības mācību poligona iekārtošana Ūdrīšu pagastā tika uzsākta 1995. gadā. Bataljona šautuve Krāslavas vidusskolā „Varavīksne" tika atklāta 1996. gada februārī.

Bataljona personāla kopskaits: 1993. gada marts – 24 ierindas un 288 ārrindas zemessargi; 1997. gada decembris – 27 ierindas un 268 ārrindas zemessargi; 2000. gada decembrī – 30 ierindas un 277 ārrindas zemessargi.

Vienības štābs bija izvietots bijušajā PSRS laika kara komisariāta ēkā Krāslavas pilsētas Rēzeknes ielā 33a. Bataljona rotu izvietojums Krāslavas rajona teritorijā 1992. gada oktobrī:

1. rota – Kraslavas pilsēta, Krāslavas pagasts, Skaistas pagasts, Kalniešu pagasts, Piedrujas pagasts, Indras pagasts, Robežnieku pagasts, Kaplavas pagasts,

2. rota – Dagdas pilsēta, Dagdas pagasts, Konstantinovas pagasts, Asūnes pagasts, Ķepovas pagasts, Kastuļinas pagasts, Ezernieku pagasts, Andrupenes pagasts, Bērziņu pagasts, Šķaunes pagasts,

3. rota – Ūdrīšu pagasts, Kombuļu pagasts, Izvaltas pagasts, Šķeltovas pagasts, Grāveru pagasts, Aulejas pagasts.

No 1992. gada aprīļa līdz decembrim 33. Krāslavas bataljona zemessargi veica Latvijas robežas apsardzību ar vienu stacionāro un vienu mobilo posteni Krāslavas rajona Robežnieku pagastā, darba apjoms – 784 cilvēkdienas.

Atvaļinātā majora Donata Valaiņa atmiņas par 35. bataljonu:

„Esmu dzimis Aglonā 1960. gadā, mans tēvs Jāzeps bija padomju armijas obligātajā dienestā piecus gadus un tūlīt pēc 2. pasaules kara, viņš demobilizējās kā staršina. Jelgavā 1984. gadā absolvēju Latvijas lauksaimniecības akadēmijas Agronomijas fakultāti, kā arī kara katedru, saņēmu leitnanta uzplečus. Strādāju Preiļu rajonā kolhozā par galveno agronomu, vēlāk par iecirkņa priekšnieku. Padomju laikā izcīnīju PSRS sporta meistara titulu orientēšanās distancē. Dienestu Zemessardzē uzsāku 1992. gada janvārī ārrindā pēc Aglonas vidusskolas direktora Jāņa Anspoka mudinājuma. Vairākas reizes ik pa nedēļai 1992. gadā sargāju robežu Latgalē pie apdzīvotas vietas „Robežnieki", Ikažencu un Baltā ezera tuvumā. Pirms mums tur bija Kurzemes zemessargi, parasti postenī bijām pieci vīri. Latvijas robežsargi tur ieradās un dienestu no mums pārņēma 1992. gada vēlā rudenī. Nākošajā gada aprīlī bataljona komandieris Boļeslavs Kivlenieks man piedāvāja nākt ierindas dienestā un uzņemties 2. rotas komandiera amatu, atbilde bija jādod stundas laikā. Piekritu un šo pienākumu pildīju septiņus gadus. Specifika man pamatvilcienos bija zināma, jau pašā Zemessardzes sākumā kā ārrindas vīrs darbojos kā nelielas vienības komandieris. Tolaik rotas komandiera alga bija 55 LVL mēnesī. Mana komandētā rota bija īpaša, jo no 96 zemessargiem augstākā izglītība bija 70 %, no tiem trīs bija skolu direktori. Rotas atbildības teritorija sevī iekļāva Aglonas, Aizkalnes, Pelēču, Rušonu un Riebiņu pagastus. Mācījos 1993.gadā Cēsīs Zemessardzes rotu komandieru kursos, ciešāk iepazinos ar kolēģiem no visas Latvijas. Vēlāk absolvēju Nacionālās Aizsardzības akadēmijas Zemessardzes neklātienes fakultāti. Pēc Zemessardzes komandiera Jāņa Kononova aicinājuma 2000. gadā piekritu kļūt par 35. bataljona komandieri, veicu šos pienākumus līdz 2011. gadam, kad atvaļinājos no profesionālā militārā dienesta, jo biju sasniedzis t. s. „vecuma slieksni". Desmit gadu laikā, kad komandēju bataljonu, vienība tika pārformēta par Latgales un Austrumvidzemes atbalsta bataljonu, 2006. gadā izvietojāmies netālu no Preiļu pilsētas – „Litauniekos". Vairākus gadus vadīju minētā objekta pārbūvi un remontus, pašu bāzi Aizsardzības ministrija no Latvijas „Agroķīmijas" nopirka par 55 000 LVL. Investīcijās projekta realizācijas gaitā bataljona bāzē ieguldīja 3,5 miljonus latu. Šajos gados attīstījām arī bataljona poligonu un izbūvējām šautuvi. Tolaik Preiļu bataljonā vienmēr bija spēcīga Jaunsargu organizācija, kuru vadīja Jānis Pintāns. Pieredzēju mūsu vienības zemessargu kadru maiņu – vecāko vīru vietā stājās jaunie puiši. Zemessardzes samazināšanas laikā saņēmu ziņas no Rīgas par plānoto bataljona izformēšanu. Ar aktīvu Latvijas Preses nama ģenerāldirektora Andra Puzo atbalstu to izdevās novērst. Uz Preiļu bataljona bāzes, 2007. gada vasarā tika organizētas tolaik skaitliski apjomīgākās visā NBS vēsturē Zemessardzes lauka mācības „Zobens–20067. Vingrinājums notika netālu no Krustpils, bijušajā padomju armijas lidlauka teritorijā. Kopumā mācībās dalību ņēma 850 karavīri un zemessargi, atstrādājām imitēta objekta aizsardzību krīzes situācijas laikā. Strādāju cieši kopā ar Zemessardzes 2. novada komandieri Jāni Hartmani un štāba priekšnieku Aivaru Valeniku.

Manu iesākto darbu Latvijas sargu rindās tagad turpina abi mani vecākie dēli – Ilgonis Valainis ir virsseržants robežsargos Latgalē, bet dēls Jānis Valainis ir dižkareivis NBS Mehanizētajās kājnieku brigādē."

36. KAUJAS ATBALSTA BATALJONS

Dibināts 1991. gada 10. oktobrī
Devīze – „Mēs Latvijai – pamats un spēks. Sargā Latviju!"
Karogs iesvētīts 2018. gada 31. maijā
Tradīcijas – Bataljons dibināšanas dienas svinības.
Komandieri:
Jānis Krēsliņš, 1991. – 1992. gads
Dainis Laureckis, 1992. – 1993. gads
pulkvežleitnants Andrejs Omuļs, 1993. – 2003. gads
majors Oskars Omuļs, no 2018. gada

Vienība dibināta 1991. gada 10. oktobrī kā Zemessardzes 36. Rēzeknes bataljons, devīze – „Mēs Latvijai – pamats un spēks. Sargā Latviju!" Pirmais karogs iesvētīts 1992. gada 30. maijā Rēzeknes Jēzus Sirds baznīcā. Pirmo zvērestu bataljona zemessargi deva Rēzeknē 1991. gada 12. decembrī. No 1992. gada jūlija, pēc reorganizācijas tika noteikts rotu izvietojums: 2. rota – Rēzeknes pilsēta, 3. rota – Viļāni, 4. rota – Strūžāni, 5.r ota – Malta, 6. rota – Verēmi. Apjomīga bataljona struktūras reorganizācija tika veikta 1999. gadā: štāba rotai tika noteikta šāda atbildības teritorija – Rēzekne, Bērzgales, Ilzeskalna, Lendžu un Verēmu pagasti; 1. kājnieku rotai – Čornajas, Feimaņu, Kaunatas, Lūznavas, Maltas, Mākoņkalna, Pušas un Stoļerovas pagasti; 2. kājnieku rotai – Audriņu, Dricānu, Gaigalavas, Nagļu, Nautrēnu un Strūžānu pagasti; 3. kājnieku rotai – Viļānu pilsēta un pagasts, Dekšāres, Rikavas un Sakstagala pagasti.

Personāla kopskaits 1993. gada martā – 423 zemessargi.

1992. gada 2. janvārī bataljona pakļautībā tika izveidots Rēzeknes reģionālais aeroklubs, par kura bāzi izmantoja bijušā DOSAAF Aviotehniskā sporta kluba bāzi un tehniku.

Bataljona zemessargi no 1992. gada martā sargāja Latvijas robežu Goliševā, Grebņevā ar stacionārajiem posteņiem, ar mobilajiem – Brizevā un Siliniekos.

1993. gadā bataljona atbildības teritorijā tika izveidoti vairāki Jaunsargu pulciņi.

1996. gada maijā pēc nepieciešamo apmācību apgūšanas darbību uzsāka bataljona sapieru grupa.

1997. gada jūlijā Bērzgalē notika bataljona 1.Jaunsargu salidojums.

2001. gada 10. decembrī vienībai tika piešķirts jauns nosaukums – Zemessardzes 36. kājnieku bataljons.

Bataljons tika izformēts 2003. gadā, tā personālu pievienoja 32. kājnieku bataljonam. Vienības atjaunošana notika 2018. gada 24. maijā, kad Lūznavā majors Oskars Omuļs saņēma bijušā Zemessardzes 36. Rēzeknes bataljona karogu. Savukārt NBS bāze Lūznavā tika atklāta 2018. gada 31. maijā. Vienībai tika piešķirts jauns nosaukums - 36. kaujas atbalsta bataljons, kuru iekļāva Zemessardzes 3. Latgales brigādes sastāvā. Bataljons tiek komplektēts tikai ar profesionālā dienesta karavīriem, līdz 2019. gada nogalei tā rindās būs vismaz 200 cilvēki. Kopējais vienības piecu gadu attīstības plāns paredz karavīru skaitu palielināt līdz 800 cilvēkiem, kuri būs izvietoti Lūznavā un "Meža Mackeviču" bāzē. Bataljons tiek apbruņots ar Austrijā iegādātajām 155 mm pašgājējhaubicēm un citiem smagajiem kājnieku atbalsta ieročiem. Vienības karavīri 2018. gada augustā ASV piedalījās starptautiskajās mācībās "Northern Strike–2018", kur tika vingrinātas kaujas operācijas biezi apdzīvotā teritorijā un mežainā apvidū. Latvijas Republikas simtgadei veltītajā militārajā parādē Rīgā 2018. gada 18. novembrī bataljona karavīri godam nesa Latvijas Armijas kaujas karogu. Galvenie vienības uzdevumi 2019. gadā – gatavot ātrās reaģēšanas rotu dalībai NATO grupējuma sastāvā, dalība NBS mācībās "Mazais Namejs–2019" septembrī, kā arī piedalīšanās NBS parādē 4. maijā Jēkabpilī.

55. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 26. septembrī
Devīze – „Sniedz sirdi tēvijai un cīņā stājies drošī!"
Karogs iesvētīts 1992. gada 18. novembrī
Tradīcijas – svinīgā ceremonija 11. novembrī un bataljona dibināšanas dienas svētki
Komandieri:
Pulkvežleitnants Edgars Rambahs, 1991. – 1993. gads
virsleitnants Vladimirs Paškevičs, 1993. – 1998. gads
majors Andris Bukovskis, 1998. – 2005. gads
majors Uldis Albiņš, 2005. – 2013. gads
majors Andris Daugulis, 2013. – 2014. gads
majors Ingus Manfelds, no 2014. gada

Bataljona štābs no 1991. gada 19. oktobra izvietojās Aizkrauklē, Spīdolas ielā 20, kur tas dislocēts arī mūsdienās. Tā pirmais priekšnieks bija majors Ainis Ambarovs. 1993. gada martā bataljonā kopā bija 511 virsdienesta karavīri un zemessargi. Vienība ir viena no retajām Zemessardzē, kuru nav skārušas apjomīgas un principiālas reorganizācijas. Bataljona atbildības teritorija mūsdienās ir Aizkraukles, Jaunjelgavas, Kokneses, Neretas, Pļaviņu un Skrīveru novadi. Personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 448 cilvēki, 2016. gadā – 421 cilvēks.

Bataljona darbība uz Latvijas robežas 1992. gadā Aizkraukles rajona teritorijā: jūnijā un jūlija pirmajās divās nedēļās regulāri darbojās divi stacionārie kontrolposteņi un viens mobilais postenis. Šajās sešās nedēļās kopējais laika un darba apjoms – 1820 cilvēkdienas. Aktīvākie zemessargi – Jānis Saulītis, Pēteris Kukulis, Einārs Eglītis, Jānis Bērziņš.

Par bataljona darbību 90. gados stāsta atvaļinātais majors Broņislavs Mačuļskis:

„Esmu dzimis 1954. gadā Ogrē, nāku no Skrīveriem, kur arī visu laiku dzīvoju un strādāju. Mans vectēvs Francis Špakovskis starpkaru posmā bija Maltas aizsargu vienībā, padomju vara viņam atņēma viensētu un zemi, un kā vienīgo no ģimenes izsūtīja uz Sibīriju. No tās viņš atgriezās pēc Staļina nāves, ģimenē viņam bija pieci bērni. Pēc Daugavpils Pedagoģiskā institūta absolvēšanas 1977. gadā tiku iesaukts obligātajā dienestā padomju armijā, dienēju kā seržants Ļeņingradas Artilērijas akadēmijas nodrošinājuma pulkā. Vēlāk vasarās tiku saukts arī uz rezerves karavīru kursiem, un sabrūkot PSRS, biju rezerves vecākais leitnants. Strādāju Skrīveru vidusskolā par sporta un darbmācības skolotāju. Kopā ar Skrīveru patriotiem 1991. gada janvārī biju uz barikādēm Rīgā. Zemessarga zvērestu devu 1992. gada februārī Skrīveru kultūras namā, Skrīveru rotu tolaik komandēja Jānis Upītis. Kā zemessargs 1992. gadā sargāju Latvijas robežu Pilskalnē un pie Neretas. Vēlāk – 1994. gadā kļuvu par Skrīveru pagasta priekšsēdētāju, skolai bija jāsaka ardievas. Pašvaldībā nestrādāju ilgi – pārgāju uz Aizkraules arodskolas Jaunsargu centru par instruktoru–metodiķi. Pēc tam tiku pārcelts uz 55. bataljona štābu operāciju nodaļas

1. Atis Zariņš, pieņemot karavīru zvērestu
2. Atis Zariņš sakaru virsnieka pamatkursā ASV
3. Parādes treniņā 2001. gadā Ogrē, no bataljona karoga pa kreisi
4. Kājnieku marša laikā 2001. gadā, priekšplānā /56/

priekšnieka amatā, pildīju šos pienākumus vairāk kā trīs gadus līdz 1999. gadam. Mans priekšgājējs Raimonds Zelčs devās uz patstāvīgu dzīvi ASV un iestājās amerikāņu bruņoto spēku dienestā. Iepriekš viņš bija arī dienējis padomju armijas speciālo uzdevumu vienībās un piedalījies kaujas darbībā.

Dienestā šajā postenī man krietni palīdzēja iepriekšējo darbu pieredze, kā arī padomju armijā pavadītais laiks, nenāca par sliktu arī angļu valodas zināšanas. Plānoju un organizēju bataljona zemessargu mācības – gan bataljona, gan rotas līmenī. Strādāju šajās reizēs gan kā instruktors, gan arī kā bataljona komandējošais virsnieks, jo bataljona komandieris Valdis Paškevičs mācību norisi parasti vēroja tā kā no malas. Lauka taktisko mācību apmeklētība 90. gadu otrajā pusē bija līdzīga kā citos Zemessardzes bataljonos – ja organizējām rotas līmeņa darbību, tad reāli ieradās pastiprināts vads. Savukārt bataljona mācībās kopā parasti sanāca pastiprināta rota. Aizkraukles rajons pēc platības ir apjomīgs un tāpēc vingrinājumiem izvēlējāmies dažādas valsts un pašvaldību teritorijas – sporta bāzi „Jaujas" Pļaviņu novadā, Taurkalnes un Jaunjelgavas mežus, rajona ziemeļu daļu uz Ērgļu pusi. Tolaik bataljons apsargāja vairākus objektus Aizkrauklē, Pļaviņās, Koknesē un Skrīveros. Iegūto naudu izmantojām mācību nodrošināšanai un personāla transportēšanai. Ļoti mums šajā laikā palīdzēja bataljona sakaru nodaļas priekšnieka Riharda Piļkas organizētā rāciju sistēmas darbība. Pašu mācību procesu organizēt un nodrošināt atviegloja tas, ka lielākā daļa bataljona ieroču atradās zemessargiem uz rokām. Tas gan prasīja no virsdienesta karavīriem papildus slodzi – gada laikā ieročus katram vīram uz vietas pārbaudījām divas reizes. Vispār, lai apbrauktu visus Aizkraules rajona zemessargus, bija nepieciešams viens mēnesis. Kopā ar mani šajās inspekcijās vienmēr bija attiecīgās rotas komandieris un bataljona ieroču pārzinis.

Tolaik mācību organizēšanā vieni no visaktīvākajiem bija kapteinis Viktors Kozlovskis, kurš komandēja Pļaviņu rotu, kā arī virsseržants Jevgēnijs Jakovļevs – viņš tad komandēja bataljona izlūku vadu. Vienmēr katrā vingrinājumā mēs iesaistījām arī Aizkraules arodskolas Jaunsargu centra 4. kursa puišus – viņi jau tad bija pilnvērtīgi zemessargi. Šos jauniešu mēs bataljonā saucām par „ātrās reaģēšanas vadu", jo šie kursanti vienmēr bija gatavi darboties un atradās kompakti vienā ēkā. Vēlos atzīmēt Austrālijas latvieša, izcila patriota Jāņa Vējiņa palīdzību. Viņa nesavtīgi organizētais finansu atbalsts Aizkraukles jaunsargu skolai bija ļoti iespaidīgs. Tā bija gan viņa personīgā nauda, gan arī Austrālijas latviešu ziedojumi ar konkrētu norādi. Kopā ar Jāni Vējiņu braucām uz Rīgas veikaliem un tūlīt uz vietas pirkām nepieciešamo ekipējumu, arī speciālo nakts novērošanas optiku. Tā rezultātā mūsu jaunsargi bija teicami apģērbti un ekipēti. Nereti uz bataljona organizēto jaunsargu nometni ieradās arī Latvijas Drošības dienesta komandieris pulkvedis Juris Vectirāns, kura brālēns Valērijs Vectirāns bija Zalves pusē zemessargu vada komandieris. Jaunajiem puišiem tad bija iespēja šaut mērķī ar dažādu sistēmu kājnieku ieročiem, ar kuriem viņi iepriekš nebija pazīstami."

Par dienestu bataljonā stāsta 2. kājnieku rotas virsseržants Jevgēnijs Jakovļevs:

„Esmu dzimis 1977. gadā Ogrē, no 1983. gada ģimene pārcēlās uz Aizkraukli. Mani senči ir vecticībnieki ar dziļām saknēm no Latgales. No tēva mantoju interesi par sportu, 1993. gadā Itālijā piedalījos junioru slēpošanas sacensībās. Obligāto militāro dienestu uzsāku 1996. gadā, iesākumā – trīs mēneši Robežsargu mācību centrā Rēzeknē. Tur sistēma bija stingra, pat man kā sportistam, kuram fiziskā sagatavotība bija laba. Pēc tam bija jāizvēlas, kur dienēt tālāk. Devos uz Aizkraukles bataljonu, jo komandieris Valdis Paškevičs aicināja puišus uz izlūkvadu. Tur man noteica pārbaudes laiku uz četriem mēnešiem. Lai nopelnītu iztikai, naktīs strādāju gaterī, dienā gāju dienestā.1997. gada 1. decembrī tiku iecelts par izlūkvada nodaļas komandieri. Uzsākot šeit dienestu, es priecājos par savu fizisko sagatavotību, jo slodze bija pamatīga, mācības ļoti interesantas un pietuvinātas reālajiem apstākļiem. Pabeidzu vairākus apmācību kursus, kuri sekoja viens aiz otra. Vēlāk notika reorganizācija, izlūkvadus likvidēja, bet izveidoja jaunu amatu – rotas komandiera vietnieks. Attiecīgo pārbaudes testu par kājnieku vada taktiku 5. brigādes štābā Ogrē nokārtoju no visiem kā labākais. Kapteinis Viktors Kozlovskis, kurš komandēja bataljonā 2. kājnieku rotu, piedāvāja man vietnieka amatu. Tā man 23 gados nācās komandēt vīrus, kuriem bija pat 40 gadi. Tā bija ļoti laba pieredze, jo es viņus mācīju par militārām lietām, bet viņi mani – par dzīves gudrību. Būtībā bija abpusējs respekts un cieņa. Par šo laika periodu man ir secinājums visai dzīvei – komandierim vispirms ir jābūt cilvēciskam, jāmeklē ar zemessargu kontakts, jo tas nav gluži tas pats karavīrs, kas ir profesionālajā dienestā.

Tajā laikā notika daudz dažādu reorganizāciju, un ne visas tās nesa pozitīvus rezultātus, to ir pierādījis laiks. Tas, ko toreiz iznīcinājām, tagad mēģinām atjaunot, tikai diemžēl pazaudēts viens svarīgs posms Zemessardzes attīstībā. Tā sekas redzamas tagad – agrāk bija tā, ka zemessargu bērni nāca līdzi un stājās Jaunsardzē, pēc tam visi stājās bataljonā. Uz doto brīdi šī saikne ir vāja, kad apvienoja bataljonus un samazināja Zemessardzē štatus, tas katram zemessargam no morāles viedokļa bija dragājoši. Tika likvidēti rotu rotu komandieru vietnieku amati, un es kļuvu par bataljona štāba sakaru nodaļas galveno tehniķi. Šeit daudzas lietas apguvu no jauna, tas man ļoti palīdzēja turpmākajā dienestā. Pēc tam rotu komandieru amatus atjaunoja un es atgriezos iepriekšējā amatā 2. rotā kā virsseržants. Rotas atbildības teritorija ir Pļaviņas un Koknese.

Rotā mācības pamatā notiek uz lauka, ļoti reti klasē. Mums veidojas jauna tradīcija – četru dienu mācību cikls Lieldienu laikā, jo garo brīvdienu gada griezumā nav tik daudz. Mēs „kurinām ugunskurus" dabā, nevis uz tāfelēm klasē."

P. S. – Jevgēnijs Jakovļevs priekšlaicīgi devies mūžībā 2018. gadā

Par mācībām Nacionālajā Aizsardzības Akadēmijā un dienestu 55. bataljonā stāsta kapteinis Atis Zariņš:

"Esmu uzaudzis Aizkraukles pusē, pēc vidusskolas vispirms mēģināju iestāties Rīgas Tehniskās Universitātes arhitektos, bet iestāju eksāmenos cilvēka deguna un zirga zīmēšana man nesanāca. No saviem klases biedriem no pamatskolas laika biju dzirdējis pozitīvas lietas par jaunsargu klasēm Aizkraukles arodskolā. Tas ietekmēja manu tālāko izvēli – devos uz Nacionālo Aizsardzības akadēmiju. Biju jaunietis ar fizmata domāšanu un labu angļu valodu, sekmīgi kārtoju iestāju pārbaudījumus un uzsāku četru gadu mācības Mobilo strēlnieku fakultātē. Militārie mācību priekšmeti man bija tie mīļākie – jo tie bija sarežģītāki, jo vairāk tie man imponēja. Arī daudz kas bija atkarīgs no pasniedzēja. Visa kursa otrajā pusē taktiku sāka mācīt Ēvalds Krieviņš, kurš ļoti plaši un daudzveidīgi prata nodarbību laikā pielietot dažādas pasniegšanas metodes. Kopā mācību noslēgumā 2000. gadā mēs bijām jau vairs tikai apmēram 30 absolventi, ne visiem jauniešiem armijas lietas un dzīvošana vasarā Ādažu poligonā gāja pie sirds. Tolaik mēs bijām pēdējais kurss, kurš mācījās četrus gadus. Kadeta laikā biju praksē, no sākuma Jūras spēkos Liepājā, bet pēdējā kursa laikā – Zemessardzes 55. Aizkraukles bataljonā. Varēju salīdzināt šīs divas atšķirīgās militārās organizācijas. Redzēju ar jaunieša acīm, ko dara mūsu obligātais dienests, un ar ko nodarbojas ārrindas zemessargi. Tas noteica manu dienesta vietas izvēli pēc izlaiduma un leitnanta virsnieka pakāpes piešķiršanas. Visādos veidos centos, lai mani nosūta uz 55. bataljonu. Man vispār nepatīk dzīve lielās pilsētās, tāpat arī apjomīgie militārie garnizoni. Mana stihija ir nelieli miesti un Latvijas lauku vide.

Bataljonu tolaik komandēja Andris Bukovskis, tiku iecelts par 3. rotas komandiera vietnieku. Pēc pirmajiem vienībā pavadītajiem mēnešiem sapratu, ka mana izvēle bija pareiza, mani iepriekšējie novērojumi un secinājumi par Zemessardzi palika nemainīgi. Kopā 55. bataljonā nodienēju nepilnus trīs gadus. Kadeta laikā man mācītā taktika vairāk vai mazāk atšķirās no tolaik Zemessardzē noteiktās taktikas. Bet man tas nesagādāja problēmas, pārmācījos ļoti ātri un tas bija savā ziņā interesanti, jo praksē uzreiz to darbā ar zemessargiem varēja pielietot. Kā instruktors mācīju visas nepieciešamās lietas, visvairāk un pamatīgāk pievērsos tēmai par ieročiem. akadēmijas laikā par šo plašo tēmu biju ieguvis pamatīgas zināšanas. Ar efektīvām metodēm it kā garlaicīgo tēmu par šaušanas teoriju padarīju to interesantu katram ārrindas zemessargam. Kādu reizi bataljona komandieris ievēroja faktu, ka man izdodas labi strādāt ar datoriem, kā arī īsā laikā biju saremontējis divus kolēģu datorus. Tiku iecelts par bataljona sakaru nodaļas priekšnieku. Pie sakaru lietām tā arī paliku līdz mūsdienām. Pēc 55. bataljona dienēju 1. kājnieku bataljonā, 2003. gadā biju misijā Irākā. Tagad esmu atgriezies dienestā Zemessardzē."

Par savu karavīra gājumu un bataljonu 2018. gada rudenī stāsta pulkvežleitnants Ingus Manfelds:

„Esmu dzimis 1978. gadā Alūksnē, mana Manfeldu dzimta nāk ar saknēm no Aizputes puses. Mācības Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā uzsāku 1997. gadā, tad man vēl nebija padziļinātas intereses par armiju un militārajām lietām. Mana kursa priekšnieks bija pulkvežleitnants Jānis Martukāns. Pēc izlaiduma 1999. gada 20. decembrī, tieši manā dzimšanas dienā, kā jauns leitnants devos dienestā uz Alūksnes Mobilo strēlnieku bataljonu. Šeit kopumā nodienēju nepilnus 10 gadus, kuru laikā pakāpeniski biju visos kājnieku virsnieka galvenajos amatos – vada komandieris, rotas komandiera vietnieks, rotas komandieris. Sākumā strādāju ar obligātā dienesta puišiem, bet no 2006. gada – ar profesionālā dienesta kareivjiem. Alūksnes posma laikā divas reizes biju ārvalstu misijā – Irākā un Bosnijā, kur pildīju apgādes virsnieka un transporta kontroles virsnieka pienākumus.

Pēc četru gada dienesta NBS Apvienotajā štābā, 2014. gada 11. augustā uzsāku pildīt bataljona komandiera amatu. Tas bija pēckrīzes laiks un biežās manu priekšgājēju nomaiņas bija izveidojušas nelabvēlīgu situāciju – zemessargu mācību apmeklējums bija slikts. Salīdzinājumam ar šo gadu – tolaik tas bija reāli piecas reizes mazāks. Krīzes laikā klusām „nomira" arī agrākās bataljona tradīcijas, palika tikai Lāčplēšu dienas pasākums. Ņemot vērā Zemessardzes specifiku un savu virsnieka pieredzi, kopā ar kolēģiem sākām stiprināt bataljona spējas. Minēšu vairākas lietas, ko četru gadu laikā izdevās attīstīt:

– Latvijā vidēji no pieejamā personāla Zemessardzē ir iesaitījušies 0,6 %, bet 55. bataljonā – 1,7 %. Tas, ņemot vērā mūsu garnizona mazapdzīvoto teritoriju ar ilgstošo darba spēka defecītu, ir viens no labākajiem rādītājiem valstī,

– kā sistemātisku vingrinājumu bataljonā ieviesām un uzlabojām ikgadēju četru dienu mācību ciklu Lieldienu laikā. Tas tika uzsākts jau 2013. gadā, jo divu dienu īsās apmācības tomēr nedod tādu efektu kā šāda divas reizes apjomīgāka darbība,

- minētais jaunievedums ļoti veiksmīgi sakrita ar apjomīgāku finanšu atbalstu un ātrās gatavības vienības sagatavošanu mūsu bataljonā, kā arī ar moderno trieciensauteņu G36 kopējā skaita pieaugumu, šajā laikā mēs saņēmām arī kājnieku smago bruņojumu – 12,7 mm ložmetējus un mīnmetējus,

- sākām organizēt visā bataljona teritorijā aktīvus rekrutēšanas pasākumus, kas, ar pašvaldību palīdzību, dod rezultātus, kā arī biežāk sanākam kopā svētku reizēs. Šādās reizēs vienmēr prieks ir redzēt mūsu pusē ģenerāli Juris Vectirānu. Aktīvi ir arī mūsu bataljona veterāni Broņislavs Mačuļskis, Viktors Kozlovskis, Ainis Ambarovs, Tālivaldis Dubovs, Valērijs Vectirāns un Juris Vanags.

Šovasar apjomīgo mācību „Namejs–2018" laikā bataljons organizēja aizkavējošo aizsardzību pie Neretas un Aknīstes. Pirmo reizi reāli veicām civilās smagās inženieru tehnikas mobilizāciju. Buldozers un ekskavators veica dažādu mākslīgo šķēršļu un nocietinājumu izbūvi. Šajā pusē mums ir ļoti labi kontakti ar vietējiem zemniekiem un zemes īpašniekiem, viņi bataljonam sniedza nenovērtējamu atbalstu."

56. NODROŠINĀJUMA BATALJONS

Dibināts 1991. gada 11. septembrī
Devīze – „Uz tevi, Latvija, iet visas mūsu domas, par tevi lūpas lūgsnu vārdus liek!"
Karogs iesvētīts 1995. gada 11. novembrī
Tradīcijas – 11. novembra lāpu gājiens Jēkabpilī
Komandieri:
Juris Niedrītis, 1991. – 1992. gads
majors Ziedonis Neifelds, 1992. – 1994. gads
virsnieka vietnieks Džeralds Kalniņš, 1994. – 1996. gads
kapteinis Agris Žilde, 1996. – 2004. gads
majors Aivars Vucāns, 2004. – 2009. gads
pulkvežleitnants Vents Kodors, no 2009. gada

No 1992. gada marta līdz jūlijam bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu, Krāslavas rajonā tika izvietoti trīs stacionārie un viens mobilais postenis, darba apjoms – 1467 cilvēkdienas. Kopā bataljonā 1993. gada martā bija 498 virsdienesta karavīri un zemessargi.

Par bataljona pirmajiem gadiem stāsta atvaļinātais kapteinis Jānis Maļinovskis, kurš no 1992. gada augusta līdz 2005. gada oktobrim komandēja 1. rotu:

„ Esmu dzimis 1955. gadā Gārsenes pagastā. Uzreiz varu teikt, ka īstie patrioti bija tie zemessargi, kas pārvarēja attālumus un darba grūtības, lai tikai tiktu uz rotas mācībām. Absolvēju Jelgavā Latvijas lauksaimniecības akadēmiju, ieguvu leitnanta dienesta pakāpi. No 1981. gada līdz 1983. gadam dienēju padomju armijā, autotransporta bataljonā Ļeņingradā. Strādāju Gārsenes un Slates skolās, zemessargu zvērestu devu 1991. gada 13. decembrī Slatē. Kopā tad bijām 12 vīri, vēlāk bataljonā no tiem palika tikai divi. Jau 1992. gada martā sargājām robežu pie Gārsenes – ieroci iedeva bez munīcijas. Tur bija pussabrucis robežpunkts, vakarā puiši dabūja mucu, plīti salika, pēc pāris dienām bija derīga gandrīz vai dzīvošanai. Kamēr Zemessardzē maksāja minimāli, vairāk strādāju skolā. Bet kad sāka vairāk, skolā paliku ar vienu mācību priekšmetu. Paldies kolēģiem, kuru vienmēr bija saprotoši un salika stundas tā, lai varu izbraukāt to lielo gabalu – ap 60 km.

Iesākumā bataljonā bija deviņas rotas, pēc tam to skaitu samazināja līdz četrām. Šāda standartizācija notika visos Zemessardzes bataljonās. Man rotā bija tā: es nekad pavēles formā nerunāju, bija vārds „lūdzu", bet visi saprata, ka tas jāizpilda. Priekšrocība bija tā, ka es pazinu viņus visus, zināju viņu dzīves apstākļus.

No 1992. gada manā pārziņā bija arī bataljona jaunsargi Slatē, Rubeņos un Asarē. Vairākās skolās tolaik aktīvi darbojās jaunsargu pulciņi. Katru vasaru organizējām lauka mācību nometnes. Tagad daudzi mani bijušie jaunsargi ir 56. bataljona zemessargi, Kaspars Čāmāns ir profesionālā militārā dienesta kapteinis. Mans dēls Kristaps Maļinovskis ir 17. bataljona zemessargs. Atskatoties uz noieto ceļu jāsaka – Zemessardze gan šajā laikā ir augusi: uzlabojies nodrošinājums, palielinājusies maksa, sākumā vispār staigājām par „paldies". Vienīgi attiecībā uz jaunatni man šķiet, bija labi, kad jaunsargi bija Zemessardzes bataljona pakļautībā, jo tad bija dzīvā paaudžu saikne. Arī jaunieši centās vairāk, redzēja, kurp tiekties."

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Vents Kodors 2018. gada novembrī:

"Esmu dzimis 1967. gadā Pļaviņās, uzaugu Krustpils novadā. Biju padomju armijā obligātajā dienestā sakaru vienībā, Piemaskavas apgabala Domoģedovā. Demobilizējos1988. gada novembrī kā jaunākais seržants. Atmodas laikā strādāju kolhozā, 1991. gadā biju uz barikādēm Rīgā, Zaķusalā, Jēkabpils rajonam ierādītajā sektorā, blakus Madonas rajona cilvēkiem. Jēkabpils rajonā sāka organizēties Bezhļebņikova (Maiznieka) vadītās brīvprātīgo kārtības sargu grupas. Tikko biju apprecējies, un tad ar zināmu šoku nāca 1991. gada augusta padomju militāristu pučs. Daži bijušie Jēkabpils kompartijas biedri pirmajā pučа dienā sūkstījās, ka janvāri uz barikādēm sadedzinājuši savas partijas biedru kartes, un 20. augustā viņi sasauca savu sapulci. Pēc tam sekoja tāds kā pārdomu laiks. Par Zemessardzes organizēšanos uzzināju no pagasta centrā izliktā uzsaukuma, kurš bija nodrukāts Jēkabpils tipogrāfijā. Līdz ar citiem Latvijas patriotiem es reģistrējos kā brīvprātīgais un 1991. gada 14. novembrī devu zvērestu. Pirms tam jau vairākas reizes pēc darba gāju uz dežūrām bataljona štābā. Bataljona organizēšanas sākuma periodā lielāko darbu ar visa veida dokumentiem veica štāba priekšnieks Aivars Latkovskis. Tolaik Jēkabpils

1., 3. Zemessardzes 56. bataljona mācību aktivitātes 90. gadu sākumā
2. Bataljona komandieris Juris Niedrītis mācību laikā Viesītes apkaimē 90. gadu sākumā /5/

1. Zemessardzes 56. bataljona mācību instruktāžu vada Vents Kodors
2., 3. Apmācību process dažādos laiku posmos /5/

pusē krietna daļa aktīvo puišu, kuri nesen bija atvaļināti no padomju armijas, devās uz robežsargiem, muitu un pašvaldības policiju. Uz Zemessardzi tā kustība bija lēnāka, jo tobrīd daudz kas bija atkarīgs no pašvaldībām. Šobrīd bataljonā no vīriem, kuri 1991. gadā zvērēja, virsdienestā ir palikuši, bez manis, vēl divi – kapteinis Andris Robežnieks un štāba virsseržants Arnis Šulcs. Pats ierindas dienestu bataljonā sāku 1991. gada novembrī, un, pēc zvēresta kā dienestnieks, darbojos trauksmes grupā, dežūrēju štābā, kā arī biju atbildīgais par sakariem. Lielāko daļu 56. bataljonā dienēju kā S–3 nodaļas priekšnieks, pamatā veicu visa veida mācību aktivitāšu plānošanu un organizēšanu, kādu laiku pildīju štāba priekšnieka pienākumus. Pēc dienesta štābos Rīgā un misijas Afganistānā, savā dzimtajā bataljonā atgriezos 2009. gadā jau kā komandieris.

Pirmās 12 Kalašņikova triecienšautenes saņēmām 1991. gada decembra sākumā, tās lielā slepenībā decentralizējām. Bataljona vadība un rotu komandieri tolaik ļoti rūpīgi sekoja šim atbildīgajam procesam, lai ieroči nonāk pareizās rokās. Pirmajos bataljona mēnešos brīvprātīgo kopskaits bija ievērojams, tomēr vēlāk daļa no tiem vispār nenāca uz bataljona štābu un nekārtoja dokumentus par pilnvērtīgu iestāšanos Zemessardzē. Rūpīgi veicām revīziju un 1992. gada decembrī šādu cilvēku iesniegumus iznīcinājām. Esošajās bataljona bāzes telpās ienācām no Rīgas ielas bijušā padomju armijas kara komisariāta 1994. gada aprīli. Šo nelielo kara pilsētiņu sargājām no izlaupīšanas jau no 1993. gada decembra. Šeit jāpiebilst – Krievijas armijas kara aviācijas vienība no Jēkabpils aizlidoja 3. decembrī. Tolaik – 90. gadu sākumā sākām apgūt kursus Kauguros, Ogres rajonā un Cēsīs. Bataljonā izveidojās instruktoru grupa, kura ķērās pie zemessargu apmācības. Ar Krievijas armijas klātbūtni 1992./1993. g. rēķinājāmies – mums bija konkrēti plāni, ko attiecīgajā brīdī darīt – kur katrs brauks, ko sargāsim, kur atradīsies ieroči ar munīciju, kā izlietosim sprāgstvielu krājumus, kas notiks ar bataljona dokumentiem utt. Vispār 90. gados, un arī vēlāk, sadarbība ar policiju, muitu un robežsargiem mums ir bijusi ļoti laba, jo vadošie priekšnieki un komandieri viens otru ļoti labi pazina. Minēšu gadījumu, kad 1993. gadā sniedzām Valsts policijai lielu atbalstu – Gārsenē aizturējām bruņotu bandītu grupu, kura ilgstoši bija laupījusi Zemgales pusē.

Bataljons 1994. gada vasarā Salas pagastā organizēja pirmo piecu dažādu skolu jaunsargu nometni, kuru skatīt uz Sēliju brauca daudzi interesenti no visas Latvijas. Galvenais praktisko darbu veicējs šajā nometnē bija zemessargs Albīns Jēgermanis. Bataljona bijušie jaunsargi tagad dienē un strādā virknē atbildīgos amatos – varu minēt vismaz divus prokurorus, trīs advokātus, vairākus Valsts policijas virsniekus, NBS dienestu pilda Valērijs Butāns, Kaspars Čāmāns, Jānis Čiekurs, Jānis Gavars, Oskars Korsakovs, Uģis Midzenis, Aleksandrs Morozs un Jānis Prāvs. Liels ir štāba virsseržanta Normunda Pastara devums Jēkabpils jaunsargu organizēšanā un apmācībā, kurš strādā kā instruktors šajā jomā jau no 1993./1994. mācību gada.

Bataljonā šobrīd ir ap 450 zemessargu, katru gadu no mūsu vienības uz NBS profesionālo dienestu aiziet vairāk kā desmit cilvēku, tostarp arī uz mācībām Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. Esot bataljona komandiera amatā novēroju arī pretēju kustību – bataljonā ir iestājušies virkne bijušo NBS profesionālā dienesta karavīru – no Speciālo uzdevumu vienības, Jūras spēkiem, Ādažu brigādes utt. Šiem vīriem, padzīvojot civilā vidē gadu vai divus, rodas tāda sajūta, ka tomēr kaut kas trūkst un ir atkal jāiesaistās valsts aizsardzībā. Tas mums ir teicams un nenovērtējams papildinājums.

Tradīcijas bataljonā pamatā uztur tā veterāni. Vienmēr svinam Lāčplēša dienu un 18. novembri, kā arī bataljona dibināšanas dienu. Īpašas mums ir Zemessardzes spartakiādes dienas katru vasaru, kad vienmēr ar Studentu bataljonu cīnamies par godalgotajām vietām. Šogad 1. augustā veiksmīgi ar zviedru visurgājēju palīdzību ātri – četru stundu laikā lokalizējām ugunsgrēku Salas pagasta Gargrodes purvā, kur 20 - 30 hektāru platībā dega kūdra un priežu meža puduri. Iepriekš te uguns plosījās 2013. gada augustā. Operatīvi likām ūdens mucas uz "banvāgeniem" un no 2 km attālās ūdens ņemšanas vietas vedām uz ugunsgrēka teritoriju. Tāpat ātri transportējām ugunsdzēsēju šļaukas, pēc tam vēl trīs dienas sargājām uguns bīstamo perimetru.

Bataljona nākotne ir ciešā kopsakarā ar jaunās plānotās bāzes izbūvi Krustpils pagastā, kur 28 hektāru teritorijā jātop modernai NATO tipa kara pilsētiņai. Tad arī notiks apjomīgāka bataljona attīstība, jo pašlaik ilgstoši esam iespiesti Jēkabpils pilsētā nelielā teritorijā."

Par dienestu bataljonā 2018. gada novembrī stāsta seržants Vilnis Dzenis:

"Esmu dzimis 1965. gadā Jēkabpilī, mana dzimta nāk no Aknīstes, uzaugu Zīlānos, 1983./1985. g. dienēju padomju armijā – Baltkrievijā, Brestas apgabalā, autotransporta vienībā, demobilizējos kā seržants, pēc tam strādāju kā elektriķis. Elektrības un elektronikas lietas man patika jau no bērnības, daudz esmu apguvis pašmācības ceļā. Zemessargu zvērestu devu 1992. gada 22. februārī, tobrīd 56. bataljonā jau bija iestājušies vairāki man labi pazīstami puiši, arī Vents Kodors. Dienēju 1996./1997. g. arī "Baltijas Bataljona" štāba un apgādes rotā kā radio mehāniķis, tomēr nācu atpakaļ uz Jēkabpili. Gaidīju brīdi, kad atbrīvojies sakarnieka štata vieta. Tā no 1999. gada visu laiku esmu dienestā 56. kājnieku bataljonā. Pieredzēju, kā pirms gadiem 16 padomju laika ražojuma rācijas tika nomainītas ar modernām "Harrys" radiostacijām. Pamatā vienībā veicu divus galvenos uzdevumus – apmācu zemessargus rīkoties ar rācijām, organizēju reizi gadā katras bataljona rācijas tehnisko pārbaudi. Sekoju līdzi pareizai rāciju ekspluatācijai, tagad mums "Harrys" stacijas ir katrai nodaļai. Reizi esmu bijis arī ārvalstu misijā – 2004. gadā Afganistānā, Kabulā, ISAF štābā, kur veicu operatīvā dežuranta palīga pienākumus Apvienotajā operāciju centrā."

Bataljona personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 351 cilvēks, 2016. gadā – 413 cilvēki. Atbildības teritorija mūsdienās – Jēkabpils pilsēta un novads.

4. KURZEMES BRIGĀDE

Dibināta 1992. gada 30. jūnijā
Devīze – „Vairogs tautai zobens Tēvzemei"
Karogs iesvētīts 2001. gadā
Komandieri:
pulkvežleitnants Gaidis Ošenieks 1992.-1995.gads, 1997.-2003., 1.ZS novada komandieris 2006.-2009.;
pulkvežleitnants Jānis Tirša 1995.-1997.;
pulkvedis Juris Zeibārts (1.ZS novada komandieris) 2004.-2006.;
pulkvedis Andris Jākobsons 2009.aprīlis/oktobris;
pulkvedis Mārtiņš Liberts 2010.-2013.;
pulkvedis Jānis Gailis (I.ZS novada komandieris 2013.-2016.) 2017.;
pulkvedis Andris Rieksts, no 2017. gada.

Brigādē 1992. gada jūlijā dienēja 194 ierindas zemessargi un 3173 ārrindas zemessargi. Sākotnēji brigādes sastāvā bija 41. Talsu bataljons, 42. Tukuma bataljons, 43. Saldus bataljons, 44. Liepājas bataljons, 45. Kuldīgas bataljons un 46. Ventspils bataljons. No 1993. gada marta brigādē tika iekļauts jaunizveidotais 47. Liepājas rajona bataljons. Brigādes štābs tobrīd izvietojās Liepājā, Klāva Ukstiņa ielā 7/9, no 1993. gada septembra – Liepājā, Celtnieku ielā 15, no 1994. gada novembra – Liepājas kara ostā, Lazaretes ielā 9, no 1996. gada aprīļa – Liepājā, Dārza ielā 10. Šobrīd štābs izvietots Kuldīgā.

Kopējais personāla skaits 1993. gada martā – 3256 cilvēki, 1996. gada jūlijā brigādē dienēja 68 virsdienesta virsnieki, 142 virsdienesta instruktori, 2916 ārrindas zemessargi ar dažādām dienesta pakāpēm.

Brigādes rīcībā 1997. gadā bija 76 automašīnas, t. sk. – 7 specializētās, ar sakaru iekārtām.

Nosaukuma maiņa tika veikta 1999. gada 15. jūlijā – Zemessardzes 4. kājnieku brigāde. Zemessardzes samazināšanas laikā 2002. un 2003. gadā, tika izformēti 47. Liepājas rajona, 41. Talsu, 42. Tukuma un 43. Saldus

bataljons. Tik apjomīgu samazināšanu tolaik nepieredzēja neviena Zemessardzes reorganizētā brigāde, kuras nosauca par novadiem. Piecu brigāžu vietā 2003. gadā tapa divi novadi, apjomīgā Latvijas teritorija līdz ar to tika pārdalīta uz pusēm. Brigāde darbību atjaunoja 2016. gada 1. oktobrī. Uz doto brīdi brigādes sastāvā ir pieci bataljoni – 44. kājnieku bataljons Liepājā, 45. nodrošinājuma bataljons Kuldīgā, 46. kājnieku bataljons Ventspilī, 51. kājnieku bataljons Dobelē, 52. kaujas atbalsta bataljons Jelgavā, kā arī brigādes štābs Kuldīgā.

No 2016. gada jūlija līdz 2017. gada janvārim no brigādes vienībām komplektētā Latvijas rota atradās Lielbritānijas vadītajā Eiropas Savienības Kaujas grupas sastāvā. Rota sertifikācijas vingrinājumus veica Ādažu poligonā 2016. gada aprīlī, to komandēja majors Viktors Kareckis. Viņa komentāri par gatavošanos misijai kaujas grupā:

„Zemessargi pieteicās brīvprātīgi – visi, kuri veica medicīnas testus, tika pieņemti un varēja 2015. gada novembrī uzsākt mācību procesu. Kā zemessargi sarunās bieži ir teikuši – tā ir iespēja pilnveidoties un redzēt, kā darbojas citi spēki un citu valstu karavīri. Tas ir plašāks redzējums un vērtīga pieredze, īpaši kopā ar britu karavīriem darboties ārzemēs. Sertifikācijas laikā Ādažu poligonā labi redzējām, kā rota ir iemācījusies savstarpējās sadarbības iemaņas un principus, kā sadarbojas dažādi speciālisti, kā viņiem kopumā izdodas atvairīt pretinieka uzbrukumu un izpildīt uzdevumu. Mācījāmies gan dienā, gan naktī, bija stress, liela fiziska slodze, aukstums, tās ir lietas, ar ko jāmācās tikt galā. Mācību laikā izaicinājums zemessargiem bija dzīve armijas režīmā, kad viņi visu laiku bija kopā un dzīvoja kazarmās."

44. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 25. septembrī
Devīze – „Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods!"
Karogs iesvētīts 1995. gadā
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības
Komandieri:
pulkvežleitnants Gaidis Ošenieks, 1991. – 1992. gads
majors Jānis Gailis, 1992. – 1994. gads
majors Uldis Vanags, 1994. – 1997. gads
virsleitnants Gundars Meiers, 1997. – 2003. gads
majors Aivars Spriedējs, 2004. – 2006. gads
majors Livars Vangovskis, 2007. – 2010. gads
majors Reinis Baško, 2010. – 2012. gads
majors Mareks Cirsis, 2012. – 2013. gads
majors Vilmārs Vecvagaris, no 2013. gada

Bataljona sākotnējais nosaukums – Zemessardzes 44. Liepājas bataljons. Pirmais bataljona zemessargu zvērests notika Liepājā, Latviešu biedrības namā 1991. gada 22. decembrī. Personāla kopskaits 1993. gada martā – 941 cilvēks. Tik liels zemessargu skaits neatbilda bataljona formātam un tāpēc 1993. gada 12. decembrī Liepājas rajonā ar štābu Grobiņā tika izveidots Zemessardzes 47. Liepājas rajona bataljons, par kura komandieri iecēla kapteini Olmāru Priedi, vēlāk viņu 1995. gadā nomainīja virsleitnants Ivars Helmšteins. Savukārt Zemessardzes samazināšanas laikā 2002. gada 1. septembrī 47. bataljons tika izformēts un tā personālu pievienoja 44. bataljonam. Apvienotā bataljona personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 608 cilvēki. Pašreiz bataljona atbildības teritorija ir Liepājas pilsēta un astoņi novadi – Aizpute, Durbe, Grobiņa, Nīca, Pāvilosta, Priekule, Rucava un Vaiņode.

No 1992. gada 1. janvāra līdz 30. oktobrim bataljona sargāja Latvijas robežu ar Lietuvu, tika veidoti 3 stacionārie un 15 mobilie posteņi. Kopējā darba intensitāte – 550 cilvēkdienas.

Atvaļināts kapteinis Ivars Helmšteins stāsta 2018. gada decembrī par Zemessardzes 44. Liepājas bataljona un 47. Liepājas rajona bataljona darbību 90. gados:

"Nāku no Liepājas rajona Vērgales pagasta. Mans vectēva brālis Kārlis Helmšteins Latvijas Atbrīvošanas karā 1919./1920. g. bija kareivis mūsu armijas 8. Daugavpils kājnieku pulkā, par varonību šajās cīņās viņš tika apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeni. Padomju armijā 1984./1986. g. dienēju zenītraķešu karaspēkā, demobilizējos kā seržants. Biju 1991. gada janvārī Rīgā uz barikādēm, tad dzīvoju Grobiņā, bet strādāju Liepājā. Reģistrējos zemessargu kandidātu sarakstā jau 1991. gada septembrī, zvērestu pieņēmu 1992. gada 7. februārī. Pašā sākumā bataljona vadībai bija aizķeršanās ar attiecīgo zvēresta veidlapu drukāšanu tipogrāfijā. Tiku 1992. gadā iecelts Grobiņas rotā par vada komandieri, tobrīd bataljonā bija 9 rotas. Piedalījos LR robežas apsardzībā, biju posteņos uz Skuodas ceļa, kā arī Liepājas kara ostas bloķēšanas operācijā 1992. gada aprīlī. Tolaik mums bija ļoti cieša sadarbība ar Kurzemes reģiona muitas priekšnieku Leonīdu Stumburu. Nākošajā gadā jau sāka runāt par bataljona izveidi Liepājas rajonā, jo kopējais zemessargu skaits jau sniedzās pāri vienam tūkstotim cilvēku. Liepājas rajona Padome 1993. gadā oficiāli lūdza LR vadībai izveidot vēl vienu bataljonu plašajā Liepājas rajona teritorijā. Loģiskajam procesam bija vēl divi citi iemesli – no drošības viedokļa Liepājas ostai mums bija jāpievērš lielāka uzmanība, un militāros spēkus līdz ar to tolaik ap Liepāju vajadzēja stiprināt. Bija arī draudi Kurzemes rietumdaļas teritorijai – no Liepājas kara ostas un pilsētas noziedzība uzsāka izplesties visos virzienos. Toreiz 1993. gada 47. Liepājas rajona bataljona izveides gaitā mums ļoti nopietni palīdzēja ar finansēm abu rajona pilsētu – Aizputes un Grobiņas pašvaldības. Rezultātā topošās vienības munīcijas krājumi tika ievērojami papildināti – Krievijas bruņoto spēku virsdienesta karavīri tolaik bija stipri kāri uz naudu. Vispirms 47. bataljona štābs tika iekārtots Grobiņā, Celtnieku ielā 36, ēkas 2. stāvā, "Siltumtīklu" uzņēmuma īpašumā. Tomēr drīz mums tur palika par šauru un Grobiņas pašvaldība mums piešķīra divu stāvu ēku pašā pilsētas centrā – Lielā ielā 74. Pēc trešā aicinājuma es 1993. gadā uzsāku ierindas dienestu – no sākuma 47. bataljonā kā rotas komandieris, pēc tam bataljona štāba operatīvajā nodaļā. 1995. gadā neklātienē pabeidzu Nacionālās Aizsardzības akadēmijas Zemessardzes fakultāti un šajā gadā tiku iecelts par 47. bataljona komandieri. Komandēju vienību līdz tās izformēšanai 2002. gada 1. septembrim. Šajā laikā bataljona štāba priekšnieki bija Andrejs Šakals un Aivars Spriedējs.

Bez tipveida Zemessardzes tā laika aktivitātēm, 90. gados 47. bataljons paveica divas svarīgas lietas. Kā pirmo vēlos minēt jaunsargu mācību klases Kazdangas tehnikumā. Kursa apjoms bija 3 gadi un 6 mēneši, pirmais izlaidums – 1999. gadā. Vēl mūsdienās NBS turpina dienēt vairāki bijušie šīs skolas audzēkņi – virsnieki Oskars Kalve, Dainis Muižnieks, Normunds Kīscnics, Maigurs Ozoliņš, Bruno Orba, Vicups Jānis, instruktori – Armands Pētersons, Dainis Stepe un Dmitrijs Šikors.

Otra svarīga lieta Latvijas līmenī, ko 90. gados paveica 47. bataljons – Šķēdes poligona sākotnējā iekārtošana NBS uzdevumu izpildei. Teritorija atrodas netālu no jūras, apmēram 1 km platumā un 1 km garumā. Tur agrāk bija izvietojusies padomju robežsargu vienība. Vērgales pagasta priekšsēdētājs Haralds Beķeris privatizācijas laikā 1996. gadā mums to piedāvāja. Bija pat doma tur pārcelt bataljona štābu, bet tā netika realizēta. Šo vietu mēs aktīvi izmantojām dažādu praktisko mācību organizēšanā. Tagad tā ir vienīgā teritorija Latvijā, kur mūsu bruņotie spēki mācību nolūkos var šaut ar kaujas munīciju pa gaisa mērķiem.

Lielbritānijas bruņoto spēku organizētās mācības «British Bulldog–1998» Liepājā /5/

Zemessardzes 4. brigādes personāls un ārvalstu karavīri mācību «Namejs–2018» noslēgumā Mežaines poligonā, Skrundas apkaimē /5/

1. Zemessardzes 47. bataljons karoga iesvētīšanas ceremonijā 1994. gada 9. martā Grobiņā
2., 3., 4. Zemessardzes 44. bataljons mācībās dažādos laika posmos /28/

1995. gadā 47. bataljons izveidoja arī divus noderīgus kontaktus ar kaimiņvalstu Zemessardzes vienībām – ar Lietuvas Skuodas pilsētas rotu un Zviedrijas Helsingborgas pilsētas rotu. Par bataljona izformēšanu, kura noslēdzās 2002. gada 1. septembrī. Tobrīd 47. bataljonā bija ap 500 zemessargu, bet 44. bataljonā – ap 250 zemessargu. Liels skaits zemessargu, kas iepriekš bija 47. bataljonā, turpmākajos mēnešos aizgāja no Zemessardzes prom. Iemesli pamatā bija divi – vīriem pazuda tiešais kontakts ar bataljona vadību un rotu komandieriem, jo 44. bataljona štābs atradās Liepājas pilsētā. Daudziem cilvēkiem kremta un ķērās pie sirds arī 47. bataljona karoga nodošana glabāšanā Latvijas kara muzeja fondos. Zemessardzes samazināšanas laikā 2002. gadā mums visiem solīja, ka tiks noorganizēta centralizēta zemessargu apgāde visās jomās, zemessargus ar NBS autotransportu centralizēti vedīs uz Ādažu NBS bāzes poligona profesionāli sagatavotajiem mācību laukiem. Šie solījumi palika tikai vīziju formā un netika izpildīti."

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Vilmārs Vecvagaris 2018. gada decembrī:

"Esmu liepājnieks, un 1992. gadā nejauši uzzināju par Zemessardzes 44. Liepājas bataljona speciālo uzdevumu vienības darbību. Pēc attiecīgajiem testiem tajā iestājos, izgāju šeit noteikto gadu un sešus mēnešus ilgo obligāto militāro dienestu. Pēc tam paliku virsdienestā, kopā dienēju šajā mazajā universālajā vienībā četrus gadus. Noslēgumā to sauca par izlūku vadu. Biju 1996. gadā misijā Bosnijā, mūsu komandieris tur bija Aigars Liepiņš. Esmu bijis apmācībās Dānijā, ASV, Lietuvā Igaunijā, trīs gadus dienēju NATO štābā Briselē. Tagad jau piekto gadu komandēju savu dzimto bataljonu. Mūsu štābs atrodas NBS bāzē Liepājā, Atmodas bulvārī 9. Tā vēsturiski ir trešā bataljona štāba mītne, pašā iesākumā tas bija izvietots Dzintara ielā, vēlāk bijušajā bērnudārzā Cietokšņa ielā. Šobrīd bataljonā ir ap 400 zemessargu.

Ir gada nogale un es esmu gandarīts par pēdējā periodā paveikto – īpaši tas attiecas uz praktisko darbu ar uguns atbalsta ieročiem. Kā tas strādā, pārbaudījām lielajās NBS mācībās "Namejs–2018". Tas attiecas uz mīnmetējiem, prettanku ieročiem un 40 mm zenītlielgabaliem. Mūsu zemessargi vispirms tika apmācīti pie Rīgas, 17. kaujas atbalsta bataljonā. Pēc tam viņi veica kaujas šaušanu ar šiem lielgabaliem pa zemes mērķiem Ādažu poligonā. Un nesen, septembra mēnesī, mācību "Baltic Zenith–2018" ietvaros viņi šāva pa gaisa mērķiem ar kaujas munīciju. Vēlos atzīmēt mūsu zemessargu darbu ar lauka virtuvēm – mācību "Namejs–2018" laikā mēs paši nodrošinājām silto ēdienu lauka apstākļos 120 bataljona zemessargiem. Pašiem veikt šo karavīram arī svarīgo uzdevumu pieteicāmies pēc savas iniciatīvas, un brigādes komandieris to atļāva. Bija arī iespēja bez problēmām pieteikties centralizētās ēdināšanas sistēmai, tomēr nolēmām paši trenēt savas vienības personālu, un esam par to gandarīti.

Par bataljona zemessargiem – mēs nodrošinām trīs NBS objektu ikdienas apsardzi. No vienas puses tas ir pozitīvi, bet tas nedaudz traucē šos cilvēkus pilnvērtīgi iesaistīt vienības mācību procesā. Apmēram 80 % zemessargu dzīvo Liepājas pilsētā, bijušā Liepājas rajona teritorijā iedzīvotāju skaits mūsdienās turpina samazināties. Kā piemēru varu minēt faktu, ka tagad Pāvilostā nav neviena zemessarga, bet Nīcā un Rucavā tikai trīs zemessargi. Katru gadu zemessargu skaits mainās diezgan ievērojami. Galvenais iemesls – virkne jauno cilvēku nesaprot, ka no viņa prasīts tiks daudz. Vēl esmu tagad novērojis šādu tendenci – pamatapmācību laikā jaunais zemessargs ir aktīvs, bet, kad viņš nonāk konkrētā rotā, šī aktivitāte sāk apsīkt. Šeit mums ir kopīgi jādomā, kā efektīvāk jāorganizē rotas komandiera darbs un viņam nepieciešamais atbalsts no bataljona vadības. Šogad visvairāk uzņēmām maijā – zvērēja 40 jaunie zemessargi. Tikko, 11. decembrī, zvērestu pieņēma 10 zemessargi. Salīdzinājumā ar 90. gadiem mūsu tagadējo jauniešu motivācija un patriotisms ir nedaudz izmainījies. Agrāk zemessargs darīja pilnīgi visu un nekurnēja, patreiz ne visi jaunie zemessargi jūt stingru piederību Latvijas valstij. Bataljona veterānus vada Arvīds Golts, skaitliski viņu visvairāk ir Aizputes pilsētā.

Par NBS mācībām "Namejs–2018". Bataljons šajā vingrinājumā praktiski veica divas fāzes. Pirmā notika Liepājas pilsētā kopā ar Valsts un pašvaldības policiju, pašvaldības civilās aizsardzības komiteju un citiem pilsētas dienestiem. Mācību galvenā tēma – darbība hibrīdkara apstākļos un pirmskrīzes periodā. Mums kopīgi bija izveidots incidentu saraksts – tika atstrādāti draudi spridzināt sabiedriskus objektus, veikalu izlaupīšana, uzbrukumi NBS bāzēm utt. Noslēgumā, kopumā pēc analīzes veikšanas bijām apmierināti, jo izdevās cilvēku domāšanu un rīcību pakļaut konkrētu nestandarta problēmu risināšanai. Otrā mācību fāze notika Skrundas poligonā. Veicām kavēšanas un aizsardzības operāciju, notika kauja biezi apdzīvotā vietā. Izvērsām savas izlūku vienības, izmantojot smagos atbalsta ieročus un kopā ar Jūras spēku rotu sekmīgi atsitām visus čehu motorizētās kājnieku rotas uzbrukumus."

45. NODROŠINĀJUMA BATALJONS

Dibināts 1991. gada 25. septembrī
Devīze – „Vienmēr pareizā laikā, vietā un apjomā!"
Karogs iesvētīts 1993. gada 11. novembrī
Tradīcijas – 11. novembra militārā parāde Kuldīgā
Komandieri:
majors Uldis Vanags, 1991. – 1994. gads
kapteinis Guntars Skrējāns, 1994. – 2001. gads
kapteinis Dzintars Leja, 2001. – 2006. gads
pulkvežleitnants Ainārs Ābele, 2006. – 2008. gads
kapteinis Raimonds Požarskis, 2008. – 2011. gads
pulkvežleitnants Andris Rieksts, 2011. – 2017. gads
pulkvežleitnants Artūrs Barons, 2017. - 2018. gads
pulkvežleitnants Mareks Cirsis, no 2019. gada

Iesākumā bataljona štābs tika iekārtots Kuldīgā, Liepājas ielā 14. No 1992. gada marta sākuma līdz maija vidum bataljona zemesargi piedalījās Latvijas robežas apsardzībā, darba apjoms – 210 cilvēkdienas.
No 2000. gada aprīļa bataljons dislocēts Kuldīgā, Ventspils ielā 102. Zemessardzes samazināšanas laikā 2003. gada 1. aprīlī bataljonam pievienoja izformētā 43. kājnieku bataljona personālu. Par vienības atbildības teritoriju kļuva Kuldīgas un bijušie Saldus rajoni. Apvienotā bataljona personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 649 cilvēki.
No 2010. gada 1. janvāra vienībai ir patreizējais nosaukums – Zemessardzes 45. nodrošinājuma bataljons.
Saldus pilsētā, Striķu ielā 36 atrodas bataljona rotas atbalsta punkts.

Izcilus panākumus Drošības dienesta organizētajās sacensībās „Armijas Dižvīrs–2000" guva bataljona virsseržants Guntis Hildebrands, kurš izcīnīja 1. vietu.

Par dienestu NBS un bataljonu stāsta pulkvežleitnants Artūrs Barons:

„Esmu dzimis Saldū, 1975. gadā. Uzaugu un gāju skolā Lutriņu pagastā. Mans vecvecvectēvs ir Ansis Barons, mūsu Dainu tēva Krišjāņa Barona brālis. Krišjāņa mazdēls Kārlis Barons, Kalpaka bataljona leitnants, krita kaujā 1919. gadā, un pēc nāves viņš tika apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeni. Nenoliedzami tas bija viens no iemesliem, kāpēc 1995. gadā pēc Kazdangas lauksaimniecības tehnikuma pabeigšanas uzsāku studijas Latvijas Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. Mans audžutēvs tolaik bija Zemessardzes 43. Saldus bataljona ārrindas zemessargs, arī viņš mani vedināja stāties karavīru rindās. Pēc akadēmijas absolvēšanas dienēju Zemessardzē un NBS Apvienotajā štābā, ieguvu lielu pieredzi darbā ar personālu.

Pēc maniem novērojumiem, 14 gadu laikā Zemessardzē ir notikušas vairākas pozitīvas izmaiņas: esam nodrošināti ar dažāda veida kājnieku ieročiem un individuālo ekipējumu, krietni ir uzlabojusies situācija autotransporta jomā, par lauka mācību dienām zemessargi saņem finanšu atbalstu, neklātienē zemessargi var apgūt instruktora specialitāti. Tomēr gadu

gaitā ir mainījusies jauno zemessargu motivācija. Agrāk dominēja patriotisms un brīvprātīgo kaujas gars. Mūsdienās jaunieši ir izvēlīgāki, viņus bez tā saucamā pirmatnējā patriotisma iestāties Zemessardzē vilina arī visa veida pieejamā tehnika un ieroči. Cits svarīgs faktors nenoliedzami ir tas, ka Kuldīgas un Saldus pusē jauniešiem brīvajā laikā nav īpaši daudz interesantu iespēju praktiski darboties kāda konkrēta mērķa sasniegšanai. Mūsu bataljona virsnieki un instruktori mūsdienās daudz uzmanības velta jauno zemessargu morāles un patriotisma uzturēšanai augstā līmenī. Tas pašreiz ir īpaši svarīgi, jo pie mums, līdzīgi kā citos Zemessardzes bataljonos, Ukrainas notikumu ietekmē notiek paaudžu maiņa.

Šobrīd bataljonā ir 20 profesionālā dienesta karavīri un 378 zemessargi. Esmu nospraudis sev mērķi šo skaitli tuvākajos gados palielināt līdz 450 cilvēkiem. Būs krietni jāstrādā ar rekrutēšanu, jo arī mūsu pusē lauku iedzīvotāju skaits lēnām sarūk. No 2018. gada 15. aprīļa pārņēmām bataljona atbildībā bijušo padomju armijas kara pilsētiņu Raņķu pagasta „Mežaiņos", tautā sauktu par Skrundas lokatora garnizonu. Šeit tiks veidots NATO līmeņa mācību poligons kaujai biezi apdzīvotā vietā. Nesen jau šajā objektā praktiskās mācības veica ASV karavīri, arī vairākas NBS vienības te jau ir pabijušas. Bataljona nākotne cieši ir saistīta ir „Mežaiņu" poligona tālāko attīstību."

Par 2003. gada janvārī izformēto 43. kājnieku bataljonu – dibināts 1991. gada 25. septembrī kā Zemessardzes 43. Saldus bataljons, pirmais komandieris – majors Imants Raļļa, štāba priekšnieks Ilgars Aluts. Bataljona devīze – „Par Tēvu zemi!", karogs iesvētīts 1992. gada 18. jūlijā Saldū, pirmo zvērestu vienības zemessargi pieņēma 1991. gada 11. novembrī pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas vietā „Airītēs". Lai atbalstītu Saldus rajona pašvaldības sprādzienbīstamo priekšmetu iznīcināšanā, 1992. gada 1. septembrī bataljonā tika izveidota sapieru grupa. Krievijas armija Zvārdes poligonu atstāja 1993. gada februārī, bataljons šeit bijušajās kazarmās ierīkoja mācību bāzi. Bataljona štābs izvietojās Saldū, Jelgavas ielā 9, bet no 2001. gada jūnija – Saldū, Striķu ielā 36. No 1992. gada marta vidus līdz jūlija otrajai nedēļai bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu, tika veidoti trīs stacionārie un viens mobilais postenis, darba apjoms – 948 cilvēkdienas. Sākotnēji vienībā bija septiņas rotas, pēc optimizācijas 1994. gadā, bataljons sastāvēja no trīs rotām:

- 1. rota, Saldus pilsēta, Saldus un Lutriņu pagasti, Rosmes un Kurzemes vadi,
- 2. rota, Blīdene, Brocēni, Gaiķi, Jaunlutriņi, Remte, Šķēde, Zvārde,
- 3. rota, Ezere, Jaunauce, Kursīši, Nīgrande, Novadnieki, Pampāļi, Sātiņi, Vadakste, Zaņa.

Par bijušo 43. Saldus bataljonu un zemessargu dalību pirmajās NBS starptautiskajās mācībās stāsta atvaļinātais majors Ervīns Gailis:

„Esmu dzimis Saldū 1970. gadā, uzaugu patriotiski noskaņotā ģimenē, mans vectēvs Jānis Gailis dienēja Latvijas Armijā un pēc tam karoja 2. Pasaules karā latviešu leģionā. Jau 1986. gadā kopā ar domu biedriem nolikām ziedus pie pulkveža Kalpaka piemiņas vietā „Airītēs". Dienestā padomju armijā motorizēto strēlnieku vienībā pie Ķīnas robežas, Blagoveščenskas tuvumā, kur ieguvu labu militāro pieredzi; demobilizējos 1990. gada novembrī kā seržants. Nākošajā gadā, kad aicināja jauniešus uz dienestu robežsargos, devos uz Saldus valsts dienesta pārvaldi pieteikties. Saņēmu atbildi, ka pašreiz brīvu štata vietu nav. Pēc tam, 1992. gada aprīlī iestājos Imantas Raļļas komandētajā Zemessardzes 43. Saldus bataljonā. Sākumā dienēju apsardzē, pēc tam drīz tiku ieskaitīts ierindas dienestā operatīvajā grupā. Pabeidzu augustā Zemessardzes speciālo uzdevumu vienību divu nedēļu apmācību nometni Jāņmuižā.

Piedalījos kā nodaļas komandieris pirmajās Latvijā rīkotajās starptautiskajās mācībās „Baltic Challenge–1996". Vingrinājums notika augstā līmenī, darbojāmies kājnieku vada līmenī kopā ar ASV jūras kājniekiem. Pirms tam „Baltijas Bataljona" sastāvā apguvu nodaļas komandiera kursu, ieguvu seržanta pakāpi. Komandēju karavīrus no dažādiem Zemessardzes bataljonu SUV. Pielietojām klasisko NATO valstu lauka mācību sistēmu – pirmajā etapā vingrinājāmies dažādos mācību laukos, pēc tam sekoja jau vairākas kopīgi saistītas darbības plašākā apvidū. Pēc šīm Ādažos notikušajām mācībām pagāja vairāki mēneši un tad mani nosūtīja uz kājnieku virsnieka pamatapmācības kursu ASV, Džordžijas štata Beninga fortā. Mācības pabeidzu ar izcilību 1997. gadā, un tiku paaugstināts par leitnantu.

Kā vada komandieris 1998. gada jūlijā, piedalījos Lietuvā, pie Klaipēdas nākošajās starptautiskajās mācībās „Baltic Challenge–1998". Tobrīd tās bija lielākās Baltijā notikušās mācības, kurās piedalījās 5000 karavīri, pirms diviem gadiem Ādažos – 800 karavīri, gadu iepriekš Igaunijā – 2800 karavīri. Piedalījās piecu NATO valstu vienības, kuras darbojās kopā ar trīs Baltijas republiku karavīriem. Jau rotas līmenī vingrinājām klasiskās miera spēku operācijas – novērošanas posteņu darbību, dažādu konvoju organizēšanu un vadību, patrulēšanu, mīnu fiksēšanu, pretsnaiperu taktiku, medicīnas palīdzības sniegšanu un atbalstu civilajām struktūrām. Klaipēdas ostā mācību laikā strādāja ASV kara flotes peldošais hospitālis ar vietām 1000 ievainotajiem. Salīdzinājumā ar vingrinājumu Ādažos, šīs bija plašāka un sarežģītāka apjoma darbības ar dažādu spēka veidu iesaisti – lidmašīnām un kara kuģiem. Mani padotie bija jauni puiši no dažādiem Zemessardzes bataljonu izlūku vadiem, ārrindas zemessargi, nodaļu komandieru amatos bija ierindas instruktori. Nenoliedzami, man kā jaunam leitnantam, tā bija ļoti vērtīga pieredze, kuru pats jau vēlāk izmantoju savā dienestā 43. bataljonā rotas komandiera amatā."

46. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 25. septembrī
Devīze – „Visu par Latviju!"
Karogs iesvētīts 1993. gada 21. decembrī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas dienas svinības
Komandieri:
Lagzdiņš Normunds, no 1991. gada oktobra līdz novembrim
majors Vilnis Čerņavskis, no 1991. gada novembra līdz 2002. gadam
kapteinis Andris Kniploks, 2002. – 2007.gads
kapteinis Guntars Vilguts, 2007. – 2010. gads
pulkvežleitnants Edgars Einiks, 2010. – 2014. gads
majors Jānis Mežavilks, 2014. – 2017. gads
pulkvežleitnants Jānis Lakševics, no 2017. gada

Pirmie 54 zemessargi bataljonā tika ieskaitīti 1991. gada 21. decembrī. No 1992. gada 15. marta līdz 22. jūnijam bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu, Piedrujā un Vadakstē tika izveidoti divi stacionārie posteņi, darba apjoms – 500 cilvēkdienas. Personāla kopskaits 1993. gada martā – 356 cilvēki. Jaunsargu vienība bataljonā tika izveidota 1993. gada aprīlī. No 1995. gada septembra bataljons izvietots Vārves pagasta „Vanagos", kur agrāk atradās Aizsardzības spēku robežsargu mācību centrs. Zemessardzes samazināšanas laikā 2003. gada 1. aprīlī vienībai pievienoja izformētā 41. kājnieku bataljona personālu. Apvienotā bataljona personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 699 cilvēki. Par bataljona atbildības teritoriju kļuva Ventspils un Talsu rajoni. Mūsdienās vienības rotas izvietotas Ventspils un Talsu pilsētā, kā arī piecos novados – Dundagas, Mērsraga, Rojas, Ventspils un Talsu.

Par bataljonu 1998. gada jūnijā stāsta tā ilggadējais komandieris majors Vilnis Čerņavskis:

"Mūsu zemessargi uz bataljonu nenāk kā uz darbu, viņiem tas ir dzīvesveids. Tie cilvēki, kuri iestājušies Zemessardzē kā ārrindas zemessargi un pēc tam sākuši pildīt ierindas dienestu, atšķiras no tiem, kuri šeit atnākuši tikai

1. Pirmā zvēresta ceremonija Zemessardzes 46. bataljonā 1991. gada 21. decembrī, Ventspils Kultūras namā. Pirmais no labās – bataljona komandieris Vilnis Čerņavskis
2., 3. Zemessardzes 46. kājnieku bataljona personāla apmācības – 2. foto, 2. no kreisās zemessargs Mārtiņš Birzenbergs /18/

atalgojuma dēļ. Tādi, kuri nāk tikai naudu pelnīt, ilgi nenoturas, vai arī viņiem ir ļoti grūti. Zemessargam nevar būt strikti noteikts darba laiks. Jārēķinās ar to, ka tevi jebkurā brīdī var izsaukt uz štābu. Mācās ne tikai ārrindnieki, mums katru pirmdienu visiem ir teorētiskās un praktiskās mācības. Visi saprot – ja esi atnācis dienēt, tad attieksmei jābūt nopietnai. Tas attiecas arī uz sievietēm, lai gan mēs viņas pasaudzējam. Tās, kuras ir virsnieku amatos, cenšamies retāk norīkot dežūrās. Mācībās un sporta nodarbībās gan nav atlaides. Bieži uzskata, ka ierindas zemessargi ir parasti algoti darbinieki. Taču viņiem dažkārt jāstrādā arī vakaros, sestdienās un svētdienās. Šajā ziņā viņi neatšķiras no ārrindas zemessargiem, jo nākamajā dienā jābūt darbā. Ir tādi, kuri par papildus darbu prasa atvaļinājumu, tad es viņiem atgādinu, ka arī ārrindas zemessargs visu nedēļu ir nostrādājis, bet brīvajās dienās mācās militārās gudrības.

Kad dibināja bataljonu, pirmie nāca leģionāri, represētie, barikāžu dalībnieki, viņu radinieki, un tie, kas bija cietuši no iepriekšējās varas. Pēc tam nāca cilvēki, kuri gribēja iegūt ieroci. Bet ar laiku viss izkristalizējās. Varēja redzēt, kuri ir nejauši cilvēki un kuri nāk nodarboties ar sirdi un dvēseli. No nejaušajiem esam atbrīvojušies, taču katram jau iekšā nevar ielīst. Reiz bija gadījums, kas jau izskanējis presē, ka ārrindas zemessargs no savas pistoles dzērumā izšāvis 4 reizes. Tika ierosināta krimināllieta, bet pirms tam viņš tika izslēgts no Zemessardzes. Ja kāds ir izdarījis pārkāpumu, un tas ir saistīts ar alkohola lietošanu, mēs viņam pasakām ardievas. Bet tie cilvēki, kuri atnāca pirmie, dien joprojām. Uz šiem vīriem var paļauties, viņi nāca iekšējās nepieciešamības dēļ. Interesanti, ka lauku rajonos zemessargi ļoti minimāli nomainījušies, jo viņi dzīvo viens otram blakus un viens par otru visu zina. Kopumā šo gadu laikā bataljonā nomainījušies daudz zemessargu. Priecē, ka atnāk izdienējuši vīri. Zemessargu skaits bataljonā turas ap 500. Bija arī tādi, kuri ilgstoši nenāca uz mācībām, tos mēs atlaidām. Mani nomāc tas, ka daudzi noteikumi, kuri attiecas uz ārrindas zemessargiem, ir tikai formāli, tie nedarbojas. Vajadzētu būt tā, ka viņiem ir bezmaksas ārstniecība, ka viņi ir jāatbrīvo no darba uz desmit dienām, kad notiek mācības. Tomēr reāli tas nenotiek. Joprojām ir problēmas ar formas tērpiem. Man ir grūti stāvēt ierindas priekšā un teikt to pašu, ko 1992. gadā. Labi, ka zemessargi ir sapratuši, ka tā nav bataljona vadības vaina.

Šobrīd mums ir 82 jaunsargi un 44 jaunsargu kandidāti. Ir vecākā un jaunākā grupa. Tas, ka mēs uzņemam jaunsargu kandidātus, ļauj puikām nopietnāk izturēties pret Jaunsargu kustību – lai padarbojas un redz, vai viņam tas der vai neder. Rīkojam kopīgas mācības jaunsargiem un štāba darbiniekiem. Jaunsargi veido aizsardzības pozīcijas, viņiem jānomaskējas, bet mums jāatrod viņu štābs un jāiznīcina jaunsargu bāze. Jaunsargiem ir interesanti, jo kopā ar viņiem mācības rīko nevis ārrindas zemessargi, bet štata darbinieki. Arī es šajās mācībās piedalos kā ierindas karavīrs. Pēc paveiktā kopā atnākam uz štābu un pārrunājam padarīto. Esam organizējuši arī pārgājienus. No Ventspils līdz bataljona bāzei ir 7 kilometri. Daudzi zēni brīvdienās nāk uz štābu un te atrod sev nodarbošanos. Te var pasportot, vasarā notiek ierindas mācības nodarbības. Kad ir nepieciešamie līdzekļi, tad esam organizējuši arī jaunsargu nometnes. Mūsu jaunsargu priekšniekam Raimondam Požarskim ir laba sadarbība ar skolu direktoriem. Darbs noris skolās pēc grafika. Mums jau ir tādi, kuri no jaunsargiem izauguši par zemessargiem un mācās Kazdangas tehnikumā. Šogad pie mums praksē bija meitene no Aizkraukles arodskolas jaunsargu klases. Nopietna meitene, lietvede.

Mums pārmet par viegli piešķirtām dienesta pakāpēm un visu pārējo, bet man nav kauna. Sākumā gan tas nedaudz "grauza", bet tagad viss ir norimis. Pakāpes daudziem no mums tiešām bija iedotas avansā. Bet pa šiem gadiem cilvēki daudz un nopietni mācījušies, braukuši uz kursiem. Sākumā zemessargiem pat ieroču nebija! Ja cilvēks ko grib sasniegt, tad sasniegs visu. Bet ja negrib, nelīdzēs nekāda karaskola. Nedomāju, ka ir pareizi uzsvērt: vienīgais reālais spēks ir Zemessardze. Kāpēc tas ir jāuzsver, jo starp militārajiem formējumiem tā tiek radīta spriedze. Uzskatu, ka katrs formējums pilda savas funkcijas un tāpēc nav īpaši jāakcentē, ka kāds ir vairāk vai mazāk vajadzīgs. Pie mums Ventspilī šajā jomā nav problēmu – mēs cieši sadarbojamies ar Jūras spēkiem, Municipālo policiju, civilās aizsardzības štābu, robežsargiem un valsts policiju."

Par savu dienestu un darbu ar 46. bataljona jaunsargiem 2018. gada novembrī stāsta Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes štāba majors Raimonds Požarskis:

"Esmu ventspilnieks, dienēju 1989./1991. g. padomju robežsargos uz Somijas robežas, pabeidzu instruktoru skolu. Man bija iespēja klausīties Latvijas radio, biju labi informēts par notikumiem mūsu zemē, zināju par Latvijas robežsargu vienību veidošanos. Atvaļinājos 1991. gada oktobrī, un saņemot jaunos dokumentus, Ventspils Valsts dienesta pārvaldē saņēmu uzaicinājumu iestāties dienestā mūsu robežsargos. Piekritu un tikai pēc 9 dienām civila cilvēka statusā atkal biju armijas formā, bet tā jau bija mūsējā. Labi atceros pirmo robežsargu zvērestu Lāčplēša dienā 1991. gada 11. novembrī Rīgas Brāļu kapos, kopā bijām 51 karavīrs. Mūs uzrunāja vecais latviešu strēlnieks Ēvalds Valters, Latvijas valdības pārstāvji, ceremonija tika translēta televīzijā. Tagad Latvijas dienestā no šiem vīriem esam palikuši trīs – bez manis, Ventspils Robežsardzes pārvaldē – pulkvežleitnants Sandris Balinskis un NBS komandkapteinis Egils Kopelis. Kad 1997. gada janvārī robežsardzes vienības tika iekļautas Iekšlietu ministrijas sastāvā, nolēmu palikt Aizsardzības ministrijas formējumos un kā virsleitnants pieņēmu piedāvājumu kļūt par Zemessardzes 46. Ventspils bataljona jaunsargu priekšnieku. Biju šajā amatā divus gadus, tas bija interesants un radošs laiks. No maniem jaunsargiem uz virsdienestu NBS pārgāja Arta Brauna un Edgars Riekstiņš. Viens no aktīvākajiem jaunsargiem – Uldis Tilišķis vēlāk bija zemessargs Studentu bataljonā. Pēc darba ar jaunsargiem es turpināju dienestu 46.bataljonā, gan S–3 nodaļas priekšnieka amatā, un vēlāk – kā štāba priekšnieks."

Pulkvežleitnants Jānis Lakševics, bataljona komandieris:

„Esmu dzimis 1974. gadā Ventspilī, mani senči ieceļoja pirms daudzām paaudzēm no Vācijas, un manas dzimtas saknes nāk no Ugāles puses, uzvārda izcelsme ir saistībā ar Lakstu ezera nosaukumu. Mans vecmātes brālēns 2. Pasaules kara laikā karoja latviešu leģionā. Es obligātajā dienestā tiku iesaukts 1993. gadā, dienēju Štāba bataljona Goda sardzes rotā pie komandiera Mārtiņa Liberta. Dienesta laikā laikrakstā „Tēvijas Sargs" izlasīju aicinājumu jauniešiem ar vidusskolas izglītību iestāties Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. Kopā ar dienesta biedru Mareku Ozoliņu sekmīgi nokārtojām iestāju pārbaudījumus, kā leitnants 1997. gadā pēc absolvēšanas paliku akadēmijā par šaušanas un ieroču pasniedzēju, no 1998. gada līdz 2002. gadam dienēju Militārajā policijā, biju misijā Kosovā. Pēc tam divus gadus biju speciālo uzdevumu virsnieks NBS komandiera tiešajā pakļautībā, mans atbildības lauks – obligātā dienesta karavīru ārpusreglamenta attiecības. No 2004. gada līdz 2007. gada nogalei biju NBS Instruktoru skolas komandieris. Tad sekoja ar starpposmu divi kursi „Baltijas Aizsardzības koledžā". Turpināju dienestu Mācību vadības pavēlniecībā un NBS Apvienotajā štābā, 2014. gadā biju misijā Afganistānā. Par 46. bataljona komandieri tiku iecelts 2017. gada decembrī, pirms tam – divi gadi NBS Štāba bataljona štāba priekšnieka amatā. Dienot Rīgā papildus biju arī divus gadus rekrutēšanas komisijā.

Savā dzimtajā pusē atgriezos ar labu un daudzpusīgu pieredzi. Tā man ļoti palīdz – procesus NBS sistēmā saprotu detalizēti un varu paredzēt nepieciešami veicamās darbības nākotnē. Pārzinu labi arī zemākā līmeņa karavīru dienesta nianses un vajadzības, 1995. gadā kā kadets daudz strādāju Ādažu bāzē ar obligātā dienesta kareivjiem. Tas notika Zemessardzes izveidotajā mācību bataljona ietvaros, tad sāku arī apgūt britu kājnieku mazo vienību taktiku. Jau tad man bija skaidrs – ar kliegšanu un draudiem neko nepanāksi, ar karavīru ir jārunā tieši un atklāti.

Zemessargu kopējais skaits 46. bataljonā pēdējos gados īpaši nemainās – apmēram 380 cilvēku. Gadā kādi 40 nāk klāt, vecie iet prom. Pamatā jaunie zemessargi nāk no Ventspils un Talsu pilsētām, 90. gados biezi apdzīvotajās vietās Dundagā, Rojā un Piltenē tagad gandrīz neredz vidējo paaudzi. Pamatā tur dzīvo skolnieki un pensijas vecuma cilvēki. Kāds skaits bataljona zemessargu strādā ārzemēs, vairāki no viņiem pat brauc uz mūsu vienības regulārajām mācībām. Gadā vidēji bataljona zemessargs mācībās izšauj ar trieciensauteni 200 – 300 patronas, savukārt ložmetējnieks apmēram 500 – 600 patronas.

Mūsu novietojumā Vārves pagasta „Vanagos" PSRS laikā atradās atsevišķā robežsargu rota. Bataljona bāzē 22 gadus netika veikti nopietni remonti, patreiz situācija ir kardināli uzlabojusies. No 2017. gada līdz 2018. gada jūnijam pamatā visas ēkas ir renovētas, dažas būves uzceltas no jauna. Tagad dzīvojam moderni iekārtotā militārā bāzē, par ērtību trūkumu nevaram sūdzēties. Kopumā 2018. gada vasara un rudens sākums bataljonam ir ļoti aktīvs – jūlijā dzēsām apjomīgo meža un kūdras ugunsgrēku Valdgales pagasta „Stiklos", augustā 106 zemessargi piedalījās NBS mācībās „Namejs–2018", septembrī strādājām kopā ar Kanādas karavīriem un veicām civilās aizsardzības mācības Ventspils pilsētā. Katru mēnesi mums notiek arī jauno zemessargu pamatapmācība, personāls apgūst arī mums iedalītos 40 mm Zviedrijā ražotos zenītlielgabalus."

Par dienestu bataljonā stāsta vecākais zemessargs Mārtiņš Birzenbergs:

„Esmu ugālietis ar dziļām saknēm – mana dzimta Ugālē ir dzīvojusi jau pirms vismaz 350 gadiem. Zemessardzē

iestājos 2007. gada novembrī 21 gada vecumā, patriotisku jūtu vadīts. Šādai rīcībai mani motivēja arī mans draugs un skolas biedrs Aivis Beļakovs, kurš ir divus gadus par mani vecāks. Arī mans tēvs stingri noteica – obligāti stājies Zemessardzē! Kopā ar viņu, kā arī ugāliešiem Mārci Zariņu un Mārci Gāgu, devām zemessarga zvērestu. Tagad jau bataljonā kopā esam astoņi puiši no Ugāles. Pirmajā periodā gados biju 1. rotā, tad mācībās un dažādu dienesta uzdevumu izpildē vidēji pavadīju vienu mēnesi gadā. Par saņemto kompensāciju naudu pirkām sev karavīra individuālo ekipējumu. Pēdējos pāris gados mans ārrindas dienestnieka laiks sarucis mazāks, jo esmu kļuvis par tēti un jāpilda ģimenes galvas pienākumi. No bataljona puses vienmēr esmu saņēmis pilnu atbalstu visās apmācību aktivitātēs, nepilnu 12 gadu laikā izgāju vairākus mācību līmeņus. Kad valstī sākās finansu krīze un ārrindas zemessargi vairāk apmēram 1,5 gada garumā nesaņēma naudas kompensācijas, kopā ar Ugāles biedriem apmeklējām visas noteiktās apmācību dienas. Dažus puišus, kas tolaik sāka „mest plinti krūmos", nicinājām un izsmējām – ne jau nauda bija galvenais, kas mūs aicināja nākt uz Zemessardzi!

Kā galvenos „motivātorus" visa veida mācībās varu nosaukt mūsu bataljona profesionālā dienesta karavīrus Andri Sproģi un Andi Šķuti, kuriem abiem ir militārā pieredze ārvalstu misijās. Gadu starpība mums nav liela, abpusējā sapratne par dienesta lietām ir lieliska. Divas pilnas diennaktis piedalījos 2018. gada jūlija Valdgales pagastā Stiklu ugunsgrēka dzēšanā. Vilkām 4 km garā distancē bezceļa teritorijā divus km garas ugunsdzēsēju šļūtenes. Kopā ar saviem Ugāles biedriem trāpījām tieši uz intensīvākās degšanas brīdi, tomēr uzdevumu izpildījām un perimetru noturējām. Tagad sāksim gatavoties lielajām NBS mācībām „Namejs–2018." Dalība „Stiklu" ugunsgrēka dzēšanā mūs nedaudz ir izsitusi no plānotā aktivitāšu cikla."

Par Zemessardzes 41. Talsu bataljonu – dibināts 1991. gada 1. novembrī, kad par vienības komandiera v. i. tika iecelts Kārlis Apsītis – Ozoliņš, 1997. gada 18. decembrī amatu no viņa pārņēma Arnis Freibergs, no 1999. gada 22. decembra līdz 2001. gada 6. augustam bataljonu komandēja Andris Kniploks. Bataljona devīze – „No mūsu šķēpa saule lēks!" Vienības štābs tika izveidots Talsu pilsētā, Kalnu ielā 6, bijušajā padomju armijas kara komisariāta ēkā. Pirmais zvērests tika organizēts 1991. gada 11. novembrī (44 zemessargi), nākošais – 6. decembrī, kad zvērēja 66 zemessargi. Pēc Jāņa Vasiļevska atmiņām pirmie Vandzenes zemessargi zvērestu pieņēma 1991. gada 12. decembrī Dārtas baznīcā. Pilnībā bataljons tika noorganizēts līdz 1992. gada maijam, kad tika iecelti 3 rotu un 22 vadu komandieri. Karogs tika iesvētīts 1993. gada 15. maijā, tad Talsos notika arī pirmā bataljona parāde. Vienības tradīcija – bataljona sporta svētki, kuri tika organizēti jūlijā. Sardzes dienestā uz Latvijas Republikas robežas bataljona zemessargi bija Krāslavas rajona Vorzovā no 1992. gada februāra līdz decembrim, kopā robežapasardzības operācijā piedalījās 235 zemessargi (2215 cilvēkdienas). Darbā uz robežas bataljona operatīvā grupa kopā ar Zemessardzes 56., 41. un 35. bataljona zemessargiem tika operatīvi pakļauta 33. Krāslavas bataljona komandierim.

Vienības zemessargi aktīvi piedalījās vairāku apjomīgu ugunsgrēku dzēšanā – 1992. gada jūlijā Slīteres rezervuātā un 2000. gada jūlijā Usmā. Bataljona jaunsargu vienība tika izveidota 1994. gada jūnijā, no bijušajiem jaunsargiem pēc obligātā dienesta Zemessardzē uz profesionālo dienestu pārgāja Juris Kromans.

Par bataljona darbību 90. gados stāsta bijušais ārrindas zemessargs Jānis Vasiļevskis:

„Esmu dzimis 1957. gadā Rīgā, mans vectēvs no mātes puses Aloizs Valainis 1. Pasaules kara laikā Krievijas armijas sastāvā cīnījās Rumānijā. Bataljona ārrindā biju Lībagu rotā 12 gadus no paša sākuma līdz brīdim, kad no Stendes muižas pārbraucu dzīvot uz Rīgu. Pēc vidusskolas tiku iesaukts padomju armijā, demobilizējos kā seržants. Uzsāku studijas Latvijas Universitātes Filozofijas fakultātē, savu uzskatu un darbības rezultātā nonācu čekas darbinieku redzeslokā un 4. kursa laikā tiku izslēgts no augstskolas studentu saimes.

Bataljona komandieris Kārlis Apsītis–Ozoliņš kopā ar ģimeni 1941. gada jūnijā tika izsūtīts uz Sibīriju. Viņa tēvs, kurš Latvijas laikā bija Stendes pagasta aizsargu vada komandieris, gāja bojā Vjatlaga soda nometnē. Zīmīgs un svarīgs fakts – bataljonā tā darbības pirmajā etapā iestājās un savu pieredzi jaunajiem zemessargiem nodeva divi bijušie mežabrāļi no kapteiņa Pētera Čevera Vandzenes nacionālo partizānu vienības. Ziedonis Āls tika iecelts par Vandzenes rotas komandieri, šajā amatā viņš bija līdz 1994. gadam, savukārt Valdis Dzelzgalvis šajā rotā bija Laidzes vada komandieris. Viņu abu ģimenes 1949. gadā tika izvestas uz Sibīriju, šajā laikā abi jaunieši mācījās skolā citā pilsētā un latviešu patrioti Ziedonim un Valdim palīdzēja kādu brīdi slēpties. Pēc kāda laika – 1949. gada rudens pusē viņi abi iestājās Pētera Čevera partizānu vienībā. Tur viņu gaitas turpinājās līdz 1950. gada 2. februārim, kad padomju karaspēks ar nodevēju palīdzību vienību likvidēja."

Kapteiņa Ulda Plāta atmiņas par dienestu 41. bataljonā:

„Esmu dzimis 1967. gadā Jēkabpilī, pēc pieciem gadiem mana ģimene pārbrauca dzīvot uz Talsu rajonu. Zemessardzē iestājos 1993. gada augustā, tiku iedalīts 3. rotas Valdemārpils vadā, rotu komandēja Egons Brafogelis. Tai laikā strādāju mežā, braucu uz kuģiem. Esot jūrā uz tankkuģa „Lielupe", 1995. gada novembrī saņēmu piedāvājumu nākt uz ierindas dienestu par nodaļas komandieri bataljona izlūku vadā. Man jau bija armijas pieredze – agrāk biju padomju kara flotes dienestā Melnajā jūrā, nodaļas komandieris. Piekritu un uzsāku dienestu, izlūku vada komandieris tolaik bija Andris Kniploks. Cēsīs pabeidzu nodaļas komandiera un vēlāk vada komandiera vietnieka kursu. Tiku 1998. gadā iecelts par 3. rotas komandieri, 2000. gadā absolvēju Nacionālās Aizsardzības akadēmijas neklātienes kursu, tiku paaugstināts par leitnantu. Pēc trim gadiem turpat kopā ar Arvi Zīli, Kasparu Miezīti un Uldi Stroganovu izgāju rotas komandiera kursus. Tad sekoja četru gadu dienests Sauszemes spēku brigādē. Atgriezos Kurzemē 46. kājnieku bataljonā 2012. gada februārī, satiku dažus vīrus no bijušā 41. bataljona. Kad šīs vienības personālu 2003. gadā pievienoja 46. bataljonam, pozitīvi nostrādāja izformētā Talsu bataljona rotu komandieri – lielākā daļa ārrindas zemessargu viņu ietekmē pārgāja uz Ventspils bataljonu.

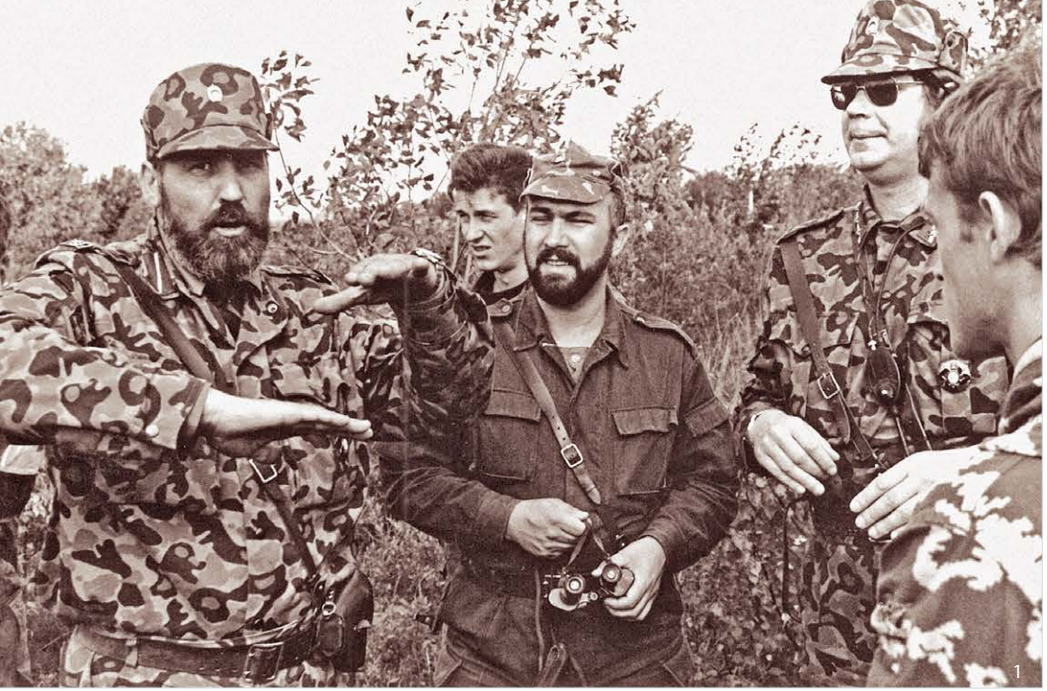
Laikā, kad komandēju 41. bataljona 3. rotu, Dundagas vads bija izcili spēcīgs, to komandēja Arkādijs Zvanbergs, viņa vietnieks – Margonis Romancevičs. Vēlos atzīmēt arī citus manus tuvākos palīgus – Valdemārpils vadu komandēja Jānis Pelīte, ar viņu kopā iestājos Zemessardzē, Lubes pagasta vadu komandēja Andris Danne, Rojas vada komandieri bija Vilnis Vecbērzs un vēlāk Imants Ločmelis. Ievērojamu atbalstu kā rotas komandieris vienmēr saņēmu no zemessarga Jāņa Grīnberga, kurš bija Īves pagasta vecākais."

51. KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1991. gada 25. septembrī
Devīze – „Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods!"
Karogs iesvētīts 1992. gada 23. jūnijā
Tradīcijas – 18. novembra lāpu gājiens Dobelē; šaušanas sacensības „Jaungada kauss"
Komandieri:
majors Kārlis Kalniņš, 1991. – 1998. gads
virsleitnants Ivars Prikulis, 1998. – 2007. gads
majors Kārlis Kalniņš (jaunākais), 2007. – 2009. gads
pulkvežleitnants Ansis Strazdiņš, 2010. – 2013. gads
pulkvežleitnants Andris Kniploks, 2010. – 2013. gads
majors Aivis Vācers, no 2017. gada

Sākotnēji bataljona štābs tika izvietots Dobelē, Zaļā ielā 27. Vienības pirmais nosaukums – Zemessardzes 51. Dobeles bataljona. No 1992. gada 17. janvāra līdz 16. jūnijam bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu ar

1. Zemessardzes 51. bataljona nodarbību analīze, no kreisās – bataljona komandieris Kārlis Kalniņš, 5. brigādes komandieris Jānis Hartmanis, bataljona štāba priekšnieks Ģirts Vildbergs 90. gadu sākumā

2. Zemessardzes 51. bataljona ierinda 90. gadu sākumā

3., 4. Bataljona ansamblis «Dobeles zemessargi» /5/

Lietuvu, tika veidoti trīs stacionārie un divi mobilie posteņi. Darba apjoms salīdzinājumā ar citiem Zemessardzes bataljoniem apjomīgs – 5166 cilvēkdienas. Aktīvākie zemessargi – Jānis Andersons, Māris Kalniņš, Vilmārs Kupšis, Gvido Lasmanis, Artis Miķelsons, Uldis Strautmanis, Viesturs Streistermanis, Arvīds Tolēns un Uldis Tone. Personāla kopskaits 1993. gada martā – 413 cilvēki. No 1994. gada bataljona bāze atrodas Dobelē, Lauku ielā 15. Pirmā bataljona parāde notika 1992. gada 23. jūnijā pie Tērvetes pilskalna, kad iesvētīja vienības karogu. Vienības bāzi 1995. gada 16. jūnijā apmeklēja Valsts prezidents Gunti Ulmanis. No 1995. gada līdz 1998. gadam bataljonam bija pakļauts Zemessardzes Izlūku mācību centrs, kurš tika izvietots netālu no vienības novietojuma, to sākumā komandēja virsnieka vietnieks Ivars Švēde. Latvijā populāro bataljona ansambli 1995. gadā izveidoja seržants Artūrs Reiniks. Nosaukuma maiņa notika 2001. gada 28. decembrī, un nu tas ir Zemessardzes 51. kājnieku bataljons. Zemessardzes samazināšanas laikā 2003. gada 1. aprīlī izformētā 42. kājnieku bataljona personālu pievienoja 51. kājnieku bataljonam. Pirms izformēšanas, 42. kājnieku bataljons rotu atbalsta punktu vajadzībām īrēja telpas Engurē un Kandavā. Apvienotā bataljona personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 918 cilvēki.

Atvaļināts majors Kārlis Kalniņš 2019. gada janvārī stāsta par bataljona izveidošanos un darbības pirmajiem gadiem:

"Esmu dzimis 1947. gadā Talsu rajonā, biju obligātajā dienestā tanku vienībā Kaļiņingradas apgabala Sovetskā no 1966. līdz 1969. gadam. Neklātienē 1985. gadā absolvēju Latvijas Lauksaimniecības akadēmiju. Atmodas laikā 1990./1991. g. strādāju Dobeles rajona izpildkomitejā par civilās aizsardzības un kārtības sargāšanas štāba priekšnieku. Minētais laika periods vēlāk man ļoti noderēja vienības veidošanā un organizēšanā, jo pārzināju situāciju rajonā un jau tad nodibināju kontaktus ar patriotiskiem, enerģiskiem vīriem. Par Zemessardzes 51. Dobeles bataljona komandieri 1991. gada 24. septembrī tiku iecelts pēc Latvijas Tautas Frontes Dobeles nodaļas ieteikuma. Arī mans pirmais štāba priekšnieks Kārlis Bērziņš Atmodas laikā aktīvi darbojās Latvijas Tautas Frontē. Pēc kāda laika viņš uzsāka privāto biznesu, un pēc tam ilgu laiku bataljona štāba priekšnieks bija Ģirts Vildbergs. Bez viņiem mani tuvākie palīgi bataljona izveidošanas laikā bija personāla nodaļas priekšniece Irēna Eidmane, bataljona intendants Ēriks Kampiņš, sakaru nodaļas priekšnieks Ringolds Bite, pieci rotu komandieri - Ivars Levandovskis, Jānis Pilverts, Gvido Lasmanis, Uldis Tone, Dzintars Anss un ieroču pārzinis Andris Garoziņš. Bataljons tika organizēts ar visa veida atbalstu no Dobeles pilsētas, rajona un pagastu pašvaldībām. Kā piemēru varu minēt 300 zemessargu formu pasūtījumu Lietuvā, kur lielāko daļu naudas deva tieši mūsu pašvaldības. Daļa no finansējuma bija arī ziedojumi un paša bataljona saimnieciskais budžets. Rezultātā, 1992. gada 23. jūnijā bataljona zemessargi savu karogu pie Tērvetes pilskalna saņēma jaunās un vienādās lauka formas tērpos. Karoga izgatavošanu organizēja štāba priekšnieks Ģirts Vildbergs. Bijām lepni, jo Dobeles bataljons bija pirmā Zemessardzes vienība, kura saņēma savu karogu. Pirmais nopietnais pārbaudījums bataljonam bija Latvijas robežas apsardzība 1992. gadā, mūsu brīvprātīgie šajās operācijās piedalījās ļoti aktīvi. Bataljons vairākus mēnešus nodrošināja stacionāro kontrolposteņu darbību Ukros, Vītiņos un Žagarē. Izmantojām arī mobilo posteņu taktiku. Vietējie iedzīvotāji mūs operatīvi informēja par nelegālajām aktivitātēm pierobežā, un tad mēs ātri reaģējām. Bataljona vadība tiešajā darbā varēja secināt, kuri vīri ir virzāmi uz komandieru amatiem.

Tolaik Dobeles pilsētā un tās tuvumā bija izvietots viens no lielākajiem Krievijas armijas grupējumiem Latvijā, šo vienību bruņojumā bija skaitliski daudz tanku un citas bruņu tehnikas.Tas ik pa brīdim radīja spriedzi, tam iemesls bija arī tīri subjektīvs – tanku divīzijas komandieris bija virsnieks no Vidusāzijas ar impulsīvu raksturu. Viņš principā nesaprata un neatzina Latvijas vēlmi būt neatkarīgai valstij. Spriedze savu augstāko pakāpi sasniedza 1992. gada maijā, kad Krievijas armijas karavīri pilnībā sāka ignorēt jebkādus Latvijas Republikas likumus un noteikumus. No Dobeles nelegāli tika izvestas ar automašīnu kolonām apjomīgas kravas, arī Latvijas robežu viņi šķērsoja neievērojot tai laikā valstī esošo likumdošanu. Vienkāršoti sakot, tā bija atklāta patvaļa. Lai kontrolētu svešzemju karaspēka autotransportu, bataljons Dobeles pilsētā izlika vairākus kontrolposteņus. Zemessargi posteņos bija bruņoti, daudzi no viņiem šajā operācijā izmantoja personīgās automašīnas. Krievijas divīzijas komandieris reaģēja nekavējoties – iepretim katram mūsu postenim tika novietoti ar trieciensautenēm bruņoti virsdienesta karavīri. Vairāki krievu virsnieki bija uzlikuši liela izmēra saulesbrilles, laikam ar nodomu, ka eskalācijas gadījumā vietējiem viņi paliks neatpazīstami. Izveidojās krīzes situācija, Dobelē no Rīgas ieradās Latvijas Valdības pārstāvji un Zemessardzes vadība. Improvizēto krīzes centru Dobeles rajona Padomes ēkā uzņēmās vadīt Iekšlietu ministrs Ziedonis Čevers. Viņš teicami orientējās vispārējā situācijā, zināja ar ko un kā runāt. Pēc vairāku stundu darba visi kontrolposteņi no abām pusēm tika noņemti, un pamatvilcienos situācija nomierinājās.

Lepojos par saviem abiem dēliem – vecāko Māri un jaunāko Kārli. Viņi abi arī ir devuši savu artavu kā zemessargi 51. bataljona izveidē un attīstībā. Jaunākais dēls Kārlis vairākus gadus bija bataljona komandieris. Par patreizējo mūsu bāzi Dobeles pilsētā varu piebilst – 1994. gadā Krievijas armijas pēdējās vienības atstāja mūsu pusi, un Latvija mantojumā pārņēma vairākas kara pilsētiņas. Pats piedalījos šo objektu pārņemšanas komisiju darbā, un tāpēc man radās iespēja izvēlēties bataljona novietojumam piemērotākās ēkas."

Atvaļinātais štāba virsseržants Augusts Mešķis par bataljona pirmajiem gadiem:

„Dienestu Dobelē sāku 1992. gadā kā štata zemessargs transporta nodaļā. Bataljonā uz vietas bija divas automašīnas – mikroautobuss „Latvija" un džips UAZ 469, tāds bija arī Bēnes rotas komandierim, Tērvetes rotas komandierim bija piestiprināta otra „Latvija". Nedaudz vēlāk saņēmām kravas automašīnu GAZ 66, kuru mēs pārbūvējām par sakaru centru. Vēlāk bataljona transporta parku papildināja dažādas ārzemju markas – „Land Rover", „Dogde", „Willys", „Chewrolet Blazer", „WV Iltis". Mašīnas bija vecas un plīsa, rezerves daļu nebija, taču remontējām un braucām, bijām apmierināti. Kaut mašīnas bija vecas, tās bija ļoti dārgas. Vienam vecam „Land Rover" bilances vērtība bija 5600 LVL.

Sākotnēji daudz nodarbojāmies ar robežas kontroli, kur bija nepārtrauktas dežūras. Vispār Dobelē dienests sākumā bija trauksmains, jo te atradās divas armijas – mūsu un Krievijas, kura nesteidzās braukt prom. Dienu un nakti mums katram līdzi bija ierocis. Kad 1994. gadā pārcēlāmies uz tagadējo bataljona bāzi, krievu karavīri vēl dzīvoja ēkas pretējā daļā. Mums kategoriski bija noliegts turp iet. Taču nāca krievu armijas praporščiki un piedāvāja dažādas mantas par pudeli degvīna. Varēja iegūt visu, ja bija vēlēšanās – sākot no automašīnas „Volga" motora, beidzot ar tankista jakām un cepurēm."

Lauka apmācībām bataljons agrāk izmantoja bijušo padomju armijas poligonu Gardenē. Bataljona atbildības teritorija ir bijušie Dobeles un Tukuma rajoni – kopā septiņi novadi – Auces, Dobeles, Engures, Jaunpils, Kandavas, Tērvetes un Tukuma.

Bataljons lepojas ar savu ansambli „Dobeles zemessargi", kurš dibināts 1995. gada 11. novembrī. Kolektīva dvēsele un tā vadītājs no pirmās dienas ir seržants Artūrs Reiniks. Ansamblis ir saņēmis Zemessardzes komandiera 1. un 2. pakāpes Goda zīmi „Par kalpošanu valstij un tautai", vairākkārtējs laureāts dažādās skatēs, koncertējis arī Anglijā un Vācijā. Par „Dobeles zemessargiem" ir uzņemta dokumentāla filma. Nozīmīga vieta ansambļa repertuārā ir Artūra Reinika komponētajām dziesmām, kolektīvs periodiski piedalās Latvijas šlāgeraptaujā.
Par sevi un ansambļa darbību stāsta Artūrs Reiniks:

„Esmu dzimis Ludzas pusē, bet no piecu gadu vecuma esmu dobelnieks. Absolvēju Dobeles vidusskolu un mūzikas skolas akordeonu klasi, pēc tam studēju Daugavpils pedagoģiskā institūta Mūzikas pedagoģijas nodaļā.
Pirmās dziesmas uzrakstīju 19 gadu vecumā, savā darba vietā Auru skolā izveidoju estrādes ansambli. Pirmā dziesma, ar kuru es kļuvu populārs, bija „Krogus muzikants". Uzskatu, ka dziesmu rakstīšana pēc pasūtījuma ne ar ko labu nebeidzas, jo ar varu neko no sevis izspiest nevar. Man arī tā šķita, kamēr negadījās pozitīva pieredze. Dziesmas, kuras es esmu sēdies rakstīt tikai tāpēc, ka drusku pa īsu, izdevušās ļoti labas. Reizēm parādās sižets, un es tam sāku komponēt klāt melodiju. Gadās, ka ap dziesmu stīvējos mēnesi, citreiz nedēļu, bet dažreiz uzrakstu dienas laikā. Nevaru izskaidrot, no kā tas atkarīgs. Citreiz galvā no nekurienes uzrodas un ieskanas intonācija – varbūt esmu to dzirdējis, savā nodabā ejot pa ielu, tā nosēdusies zemapziņā un negaidīti uzpeldējusi. Tad noķeru to motīvu un domāju, kādā – jestrā vai liriskā dziesmā tas labāk iederētos. Vislabāk ir tad, kad esmu sapratis, par ko gribu rakstīt – par nelaimīgu mīlestību vai priecīgu notikumu.

Ar mūsu ansambli viss sākās 1995. gadā, kad man piezvanīja Dobeles kultūras nama jauktā kora „Viesturzeme" prezidents Gunārs Austriņš un aicināja noorganizēt bataljona jubilejā dziedošu zemessargu grupu pāris karavīru dziesmu izpildīšanai. Tā – ar Lāčplēša dienu Aucē viss arī sākās. Nodziedājām labi, mūs sāka aicināt uz reprezēto pasākumiem, skolām, bērnudārziem un svinīgām ceremonijām. Pamazām nācām pie slēdziena, ka laikam kopā dziedāšana jāturpina. Mūsu kolektīvā tagad ir majors Ivars Levandovskis, kaprālis Guntars Leiers, kaprālis Agris Leilands,

vecākais zemessargs Oskars Andrušāns un zemessargs Ingus Leilands.

Mūsu repertuārā ir dažādas kompozīcijas, sākot no patriotiskām dziesmām un beidzot ar jautrām, drastiskām melodijām latviskā garā. Tomēr ansambļa orģinālrepertuārs ir manas komponētās dziesmas."

Par bataljona ansambli stāsta majors Ivara Levandovskis:

„Zemessardzes 51. kājnieku bataljona vīru ansamblī „Dobeles zemessargi" dalību uzsāku uzreiz pēc Nacionālās Aizsardzības akadēmijas pirmā neklātienes kursa beigšanas, biju rotas komandieris. Tas bija laiks, kad uzdarbojās kriminālās struktūras, un Latvijā vēl atradās Krievijas armijas vienības. Zemessardze tajā laikā aktīvi cīnījās ar noziedzību, nodrošināja kārtību vietējās pašvaldībās, kā arī sekoja līdzi Krievijas karavīru aktivitātēm Latvijas teritorijā. Tas viss uzlika zemessargiem lielu psiholoģisko un fizisko slodzi. Stiprinot zemessargu gara spēku vienotību, tolaik gandrīz katrā Zemessardzes bataljonā bija amsamblis. Latvijas Kara muzejs rīkoja ikgadējās „Karavīru ansambļu skates", kurās veiksmīgi piedalījās arī mūsu kolektīvs, kļūstot par vairākkārtēju laureātu.

Ansambli organizēja un vada seržants Artūrs Reiniks, pirmo koncertu sniedzām 1995. gada 11. novembrī, pirmsākumos mēs kopā bijām desmit vīru. Gandrīz visi bijām uz 1991. gada janvāra barikādēm, vairāki 2. Pasaules kara un PSRS–Afganistānas kauju dalībnieki, kā arī tādi, kas pavadījuši garus gadus Sibīrijas izsūtījumā.
Šobrīd ansamblī esam seši dalībnieki.

Par ansambļa darbību ir uzņemts TV raidījums ciklā „Savai zemītei", bez daudzajiem koncertiem Latvijā esam muzicējuši arī Lietuvā, Anglijā un Vācijā. Mēs regulāri piedalāmies Latvijas šlāgermūzikas aptaujās. Šobrīd esam vienīgais šāda veida militārais ansamblis, kuru pazīst Latvijā un ārvalstīs. Līdz šim ir izdoti pieci audio albūmi, mūsu dziesmas regulāri skan „Latvijas Radio–2."

Ansamblim ir veiksmīga sadarbība ar vairākiem Latvijas mūziķiem un muzikālām apvienībām. Būtiskākie no tiem ir sadarbība ar Juri Kulakovu kantātē „Vēstules uz bruģa" (skaņdarbs izdots arī DVD formātā), dalība projektā „Saules mūžu Latvijai", kur sadarbojamies ar Maestro Raimondu Paulu, grupu „Pērkons", kā arī ar daudziem citiem populāriem solistiem un mūzikas grupām.

No civilās dzīves muzikālajiem ansambļiem, „Dobeles zemessargi" atšķiras ne tikai pēc uzstāšanās formas tērpos, bet arī ar repertuāru. Ansambļa repertuāru sastāda dažādu laiku latviešu karavīru dziesmas mūsdienu aranžējumos, kā arī pēdējo gadu Latvijas komponistu darbi. Dziesmu spektrs ir no nopietni patriotiskas gaisotnes līdz pat nerātni drastiskām dziesmām, kas atspoguļo mūsu tautas attieksmi pret dzīves izaicinājumiem dažādos laikos un situācijās. Būtisku daļu no repertuāra sastāda ansambļa vadītāja Artūra Reinika komponētās dziesmas."

Par bataljonu mūsdienās stāsta komandieris majors Aivis Vācers:

„Esmu dzimis 1975. gadā Dobelē, mans vectēvs cīnījās 2. Pasaules kara frontēs. 1995. gadā iestājos Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, kuru absolvēju pēc 3,5 gadiem. Dienēju NBS Štāba bataljonā – rotas komandieris, operāciju nodaļas un izlūkošanas nodaļas priekšnieks. Pēc tam – Aizsardzības akadēmijā kā kursa priekšnieks. 2009. gadā atgriezos dzimtajā pusē – 51. bataljonā uzsāku dienestu kā operāciju nodaļas priekšnieks. Tagad jau otro gadu esmu vienības komandieris. Esmu sev un kolēģiem bataljonā noteicis trīs galvenos izaicinājumus:

• zemessargu apmācību procesa plānošana un organizācija, jāskatās, kura darba metode ir efektīvākā,

• jāturpina gatavot vadu komandieru vietnieki un instruktori,

• rekrutēšanas pasākumi; savulaik biju pasniedzējs tagadējam Jaunsardzes priekšniekam majoram Aivim Mirbaham, mums kopīgi ir izveidots darbības plāns, kas jau tagad dod rezultātus.

Šogad vasarā NBS mācībās „Namejs–2018" no mūsu bataljona piedalījās vairāk kā simts cilvēku. Bijām sadalīti divās grupās – pie Grobiņas strādājām aizkavējošās aizsardzības operācijas ietvaros, bet Skrundas poligonā veicām objektu apsardzību.

Bataljona zemessargu kopskaits pēdējos gados ir nemainīgs – ap 400 cilvēku. Apmācību procesā izmantojam Skrundas poligona teritoriju, kura tagad ir attiecīgi aprīkota. Viņa atrodas netālu no mūsu bataljona izvietojuma un ir ērti pieejama. Dobeles bāzē atrodas arī Zemessardzes mācību daļa, kura ir pakļauta Zemessardzes komandierim. Nākotnē bataljons tiks izvietots bijušajā Apguldes arodvidusskolas kompleksā ar 14 hektāru lielu teritoriju, kura atrodas Naudītes pagastā."

Par 2003. gadā izformēto Zemessardzes 42. Tukuma bataljonu – vienība dibināta 1991. gada 10. oktobrī, pirmais komandieris – Aivars Znatnajs. Vēlākie bataljona komandieri: no 1991. gada decembra – Jānis Morziks, no 1993. gada maija – Mārtiņš Varnelis, un no 1994. gada oktobra līdz vienības izformēšanai 2003. gada 31. martā – Uldis Augulis. Ilgu laika posmu bataljona štāba priekšnieks bija Jānis Korotkijs. Pirmie 73 bataljona zemessargi zvērēja 1991. gada 10. novembrī Kandavā, zvērestu pieņēma Zemessardzes štāba priekšnieks Ģirts Valdis Kristovskis. Kandavas rotas zemessargiem tobrīd kā vienīgajiem visā Zemessardzē bija vienots formas tērps. Nākošie bataljona zemessargi zvērēja 1991. gada 18. novembrī Džūkstē un 12. decembrī Jaunpilī. Bataljona karogs iesvētīts 1992. gadā un Bataljona devīze – „Mēs iesim tur, kur tēvu zeme sauks!"

Bataljona struktūra 1992. gadā – 1. rota, štābs Tukumā, komandieris – Ēriks Neimanis, atbildības teritorija – Tukuma pilsēta, Degoles, Slampes, Smārdes un Tumes pagasti; 2. rota, štābs Kandavā, komandieris Viktors Batņa, atbildības teritorija – Kandavas pilsēta, Cēres, Jaunsātu, Matkules, Pūres, Vānes un Zemītes pagasti; 3. rota, štābs Jaunpilī, komandieris Valērijs Ēriks Kazmins, atbildības teritorija – Džūkstes, Irlavas, Jaunpils, Lestenes, Viesātu un Zantes pagasti; 4. rota, štābs Engurē, komandieris Guntis Kleins, atbildības teritorija – Engures, Lapmežciema, Sēmes un Zentenes pagasti.

No 1992. gada marta līdz jūnijam bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu, darba apjoms – 860 cilvēkdienas.

Par 42. bataljona izveidošanos stāsta bijušais 4. rotas komandieris, atvaļināts virsleitnants Guntis Kleins:

„Esmu dzimis 1951. gadā Rīgā, mans vectēvs Ādolfs Kleins 1. Pasaules kara laikā cīnījās 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulka ložmetēju komandas rindās. Padomju armijas obligātajā dienestā biju trīs gadus, Pleskavā pabeidzu gaisa desanta seržantu skolu. Biju 1991. gada janvārī Rīgā uz barikādēm, tad ļoti labi sapratu, ka ar plikām rokām Latviju mēs nenosargāsim. Tas man bija galvenais vadmotīvs, kāpēc iestājos Zemessardzē.

Salīdzinoši ar citiem bataljoniem, mēs varējām savu bāzi un štābu Tukuma pilsētā iekārtot nesen uzbūvētajā bijušās Padomju Latvijas DOSAAF Tukuma rajona nodaļas centrā. Ēka un aprīkojums varas maiņas laikos netika cietis un nebija postīts. Mana rota veidojās lēnām, jo Rīgas jūras līča piekrastes ciemos cilvēki sākumā bija piesardzīgi pret stāšanos Zemessardzē. Tomēr pēc kāda laika rotā bija jau ap 150 cilvēku. Pēc desmit gadiem, kad atvaļinājos no rotas komandiera amata, rotā pēc saraksta bija ap 100 cilvēku, no tiem aktīvi bija ap 70 zemessargu.

Latvijas robežu 1992. gadā sargājām divās vietās Krāslavas pusē – Indrā un Pāterniekos. Tā daudziem bija laba skola, un varēja pārbaudīt zemessargu varēšanu un gribēšanu reālā situācijā. Nenoliedzami – tolaik mums visiem bija augsts emocionālā patriotisma līmenis.

Kad bataljonu 2003. gadā izformēja, tad profesionālā dienesta karavīri uz 51. bataljonu tika pārcelti nelielā skaitā. Mūsu bijušā 42. bataljona spēcīgā sakarnieku komanda pārgāja darbā uz Latvijas Valsts Sakaru dienestu, daži apgādes un nodrošinājuma speciālisti – uz 54. bataljonu. Arī ārrindas zemessargi lielākā daļa nepārgāja uz 51. bataljonu, daudzi ilgāku laiku gan skaitījās sarakstos, bet tad lēnām tika izslēgti no Zemessardzes.
Līdzīgi tas notika arī ar zemessargiem citos bijušajos bataljonos, kuri tika tolaik izformēti."

52. KAUJAS ATBALSTA BATALJONS

Dibināts 1991. gada 9. septembrī
Devīze – „Mēs iesim tur, kur Tēvu zeme sauks!"
Karogs iesvētīts 1992. gada 12. septembrī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas jubileja;
janvāra pirmā nedēļa – latviešu strēlnieku Ziemassvētku kauju piemiņas diena
Komandieri:
pulkvežleitnants Ildefons Jasens, 1991. – 1993. gads
majors Juris Leitis, 1993. – 1998. gads
virsleitnants Ivars Aivars, 1998. – 2003. gads
majors Armands Fridrihsons, 2000. – 2003. gads
kapteinis Otto Rancāns, 2004. – 2009. gads
pulkvežleitnants Andris Kniploks, 2009. – 2012. gads
pulkvežleitnants Ilmārs Džeņevs, 2012. – 2018. gads
pulkvežleitnants Arvis Zīle, no 2018. gada

Iesākumā bataljona štābs tika izvietots Jelgavā, Mazajā ceļā. No 1992. gada marta līdz jūlija vidum bataljona zemessargi sargāja Latvijas robežu ar Lietuvu, darbojās 6 stacionārie un viens mobilais postenis, darba apjoms – 3068 cilvēkdienas. Aktīvākie zemessargi – Agris Aibergs, Aivars Feldmanis, Māris Kursevs, Ints Marcinkevičs, Leo Misiņš, Pļavnieks Raimonds, Jānis Slavinskis un Andrejs Zvejnieks. Bataljona pirmā parāde notika 1992. gada 12. septembrī Jelgavas pils iekšējā pagalmā, kad tika iesvētīts vienības karogs. Personāla kopskaits 1993. gada martā – 705 cilvēki. Pirmās lauka mācības bataljona līmenī tika organizētas 1993. gadā no 28. līdz 30. maijam. Tās novēroja Zemessardzes vadība un Lielbritānijas armijas majors Eduards Bovens. Bataljona ansamblis „Junda" tika dibināts 1994. gada oktobrī, to vadīja vecākais zemessargs Lauris Rudzītis. Savas darbības 18 gados ansamblis piedalījies vairāk kā 500 koncertos un dažādos pasākumos.

Mūsdienās bataljona bāze izvietota Jelgavā, Dambja ielā 22. Vienības atbildības teritorija ir bijušais Jelgavas rajons un Jelgavas pilsēta. Personāla kopskaits 2003. gada aprīlī – 560 cilvēki.

Atvaļinātais majors Juris Leitis 2019. gada martā stāsta par bataljona pirmsākumiem:

"52. Jelgavas zemessardzes bataljons tika dibināts kā viens no pirmajiem Latvijā. Iemesls tam pamatā bija sekojošs – Jelgavā jau pastāvēja divas aizsardzības organizācijas – īpašās kartības sargu vienības un Tautas frontes kārtības sargu vienības, kas šobrīd ir nepelnīti aizmirstas. Turklāt šīs vienības pārstāvēja arī vairāki deputāti, kas 1990. gada vēlēšanās tika ievēlēti Jelgavas pilsētas padomē, tāpēc lēmumu par ZS izveidi bija iespējams pieņemt operatīvāk. Vēl Jelgavas Tautas frontes nodaļā tika izveidots kārtības sargu štābs, ko vadīja Felikss Jasenas, kuru es šad tad jokojoties dēvēju par 52. Jelgavas ZS bataljona krusttēvu.

Tolaik uz štābu nāca pieteikties daudz cilvēku, kuri vajadzības gadījumā bija gatavi aizstāvēt Latviju. Tikko Latvijas Augstākā padome izsludināja Zemessardzes izveidi, Jelgavas pilsētas dome uzdeva deputātam Ildefonam Jasenam, kurš tolaik bija Tautas frontes kārtības sargs, veidot ZS bataljonu.

Uz Tautas frontes kārtības sargu štāba bāzes 1991. gada 8. augustā tikai dibināta Jelgavas municipālā policija, un 1991. gada 9. septembrī – 52. Jelgavas ZS bataljons. Arī visi municipālie policisti stājās ZS, lai varētu nēsāt ieročus, jo tobrīd vēl nebija likuma, kas atļautu municipālajiem policistiem nēsāt ieročus, taču ZS šāds likums jau pastāvēja, un mums bija savi ieroči. Tieši caur municipālo policiju bataljonā iestājās daudzi Latvijas patrioti. Bataljona straujo izveidi sekmēja arī apstāklis, ka Jelgava bija un ir studentu pilsēta, tāpēc pieteikties nāca daudz jaunu cilvēku.

1991. gada oktobrī Ildefons Jasens mani uzaicināja kļūt par otro zemessargu bataljonā – ZS štāba priekšnieku. Tajā laikā biju Līvbērzes pagasta padomes priekšsēdētājs un aktīvi piedalījos LNNK un Tautas frontē, kā arī īpašās kārtības sargu vienībās, turklāt labi pārzināju Jelgavas rajonu, un bataljons bija jāveido no zemessargiem, kas dzīvoja gan pilsētā, gan rajonā.

Gribu pieminēt aktīvākos bataljona zemessargus–štāba darbiniekus:

Komandieris Ildefons Jasens,
Štāba priekšnieks Juris Leitis
Operatīvās daļas priekšnieks Dainis Rengarts
Bruņojuma daļas priekšnieks Ivo Mihelsons
Apgādes daļas priekšnieks Vairis Lasmanis
Intendants Andrejs Skuja
Transporta daļas priekšnieks Jānis Ostrovskis
Grāmatvede Kate Litvina
Sakarnieki Ēriks Suhramends – Vītols, Andris Skuja, Andris Ozoliņš
1. rotas komandieris Leonīds Antēns
2. rotas komandieris Paulis Džulis
3. rotas komandieris Edijs Putnieks
4. rotas komandieris Jānis Strautmanis
5. rotas komandieris Jānis Strods

Ļoti daudzi ārrindas zemessargi aktīvi piedalījās bataljona dibināšanā – gan organizējot nodaļas vadus un rotas, gan veicot apmācības un nododot savas zināšanas citiem, kā arī ieguldot savus privātos materiālos līdzekļus, lai stiprinātu bataljonu. Gribu pieminēt šos cilvēkus, tajā skaitā tos, kuri vairs nav starp mums, lai viņu vārdi vienmēr būtu iecirsti 52. bataljona vēsturē un, lai šodien jaunie zemessargi viņus ņem par piemēru mīlestībai uz Latviju un gatavībai cīnīties par Latviju – tie ir pirmie zemessargi:

Felikss Jasens, Viktors Valainis, Valdis Ceplis, Imants Aivars, Aldis Hartmanis, Alfrēds Puškevics, Modris Jēkabsons, Jānis Litavnieks, Vilis Kapelis, Valentīns Toleiķis, Ēriks Grinevics, Artis Ozols, Arkādijs Matrosovs, Kārlis Ķuze, Arnis Dudars, Arvīds Gavrilovs, Vilnis Rozentāls, Edgars Krūmiņš, Ilmārs Neimanis, Viktors Gūtmanis, Jānis Kulmanis, Leo Misiņš, Pauls Buldinskis.

Daudzi no šiem zemessargiem vēlāk kļuva par nodaļu, vadu un rotu komandieriem, kā arī štāba darbiniekiem.

Kas mani motivēja iestāties zemessardzē? Esmu dzimis Sibīrijā un jau no bērnības tiku audzināts ar mīlestību pret Latviju. 5 gadu vecumā, kad atļāva atgriezties, braucu uz Latviju kā paradīzes zemi, ar naidu pret okupantiem. 1972. gada 17. novembrī liku ziedus pie Brīvības pieminekļa, bet Svecīšu svētkos aizdedzu svecīti pie Čakstes kapa. Aktīvi darbojos LNNK, Tautas frontē un īpašajās kārtības sargu vienībās. Barikāžu laikā sargāju Ministru padomi ar metāla cauruli rokās. Kad man kā pagasta padomes priekšsēdētājam piedāvāja ZS bataljona štāba priekšnieka amatu, izlēmu, ka svarīgāk par visu ir nosargāt Latviju ar ieročiem rokās. "

JAUNSARDZE

Zemessardzes sastāvā no 1992. gada līdz 2003. gada nogalei bija Jaunsardzes organizācija. Jaunsardze, tāpat kā Zemessardze, bija brīvprātīga un darbojās visā Latvijas teritorijā. Latvijas Kara muzeja direktora vietnieka Jura Ciganova ieskats tās vēsturē:

"Latvijā 90. gadu sākumā skolu jaunatnes izglītošanu valsts aizsardzības jomā organizēt un koordinēt uzņēmās Zemessardzes vadība. Gandrīz pie katra Zemessardzes bataljona tika izveidotas jauniešu grupiņas. Jau 1992. gada 25. novembrī Zemessardzes štāba priekšnieks Ģirts Valdis Kristovskis parakstīja Jaunsardzes pagaidu nolikumu, kuru 30. novembrī apstiprināja arī Izglītības, zinātnes un kultūras ministra vietniece Eiženija Aldermane. Šajā nolikumā tika definēti arī Jaunsardzes galvenie uzdevumi: ieaudzināt, attīstīt un nostiprināt pozitīvās morālās īpašības, gribasspēku, pienākuma apziņu, Tēvijas mīlestību, biedriskumu, drošsirdību un disciplīnu, attīstīt fizisko sagatavotību un stāju, kā arī apgūt zināšanas un iemaņas, kādas nepieciešamas Latvijas Republikas aizsardzībai. Par Jaunsargu varēja kļūt ikviens jaunietis vecumā no 12 līdz 18 gadiem, tiesa gan, bija vajadzīga vecāku atļauja.

Par pirmo Jaunsardzes vadītāju kļuva Edgars Zaķis, kuram bija jāuzņemas pie Zemessardzes bataljoniem dibināto jauniešu grupu koordinatoru loma. Viņš arī izstrādāja pirmos pagaidu reglamentus un aktīvi piedalījās pirmo apmācību programmu tapšanā. Izveidotās jaunsargu vienības vadīja un pirmo apmācību iesākumā sabiedriskā kārtā veica paši zemessargi, pamatā tas notika bataljonu štābos. Ar laiku izvērsās sadarbība ar pašvaldībām un skolām, tad daļa no šīm nodarbībām pārcēlās uz skolu telpām. Zemessardzes likums 1993. gadā tika grozīts, un tieši jaunā likuma redakcija kļuva par tiesisko pamatu Jaunsardzes pastāvēšanai. Likuma jaunajā redakcijā cita starpā tika teikts, ka Jaunsargu kustībā var iesaistīt jauniešus līdz 18 gadu vecumam un Zemessardze uzņemas Jaunsargu kustības vadīšanu. Zemessardzes komandiera 1993. gada 4. jūlija pavēle apstiprināja Jaunsardzes organizācijas nolikumu, devīzi – "Augsim Latvijai!" un jaunsarga svinīgā solījums tekstu:

"Es, Latvijas Republikas jaunsargs, svinīgi apsolos nežēlot savus spēkus un prātu labākas dzīves veidošanai manas dzimtās zemes un Latvijas tautas labā. Apsolos pēc labākās sirdsapziņas veikt jaunsarga pienākumus."

Šajā laikā Jaunsargu kustībā iesaistīto jauniešu mācību procesa pilnveidošanai katrā Zemessardzes bataljonā štatu sarakstos iekļāva jaunsargu vadītāja amatu. Viņa uzdevums bija plānot bataljona jaunsargu apmācību procesu, organizēt un vadīt jaunsargu nometnes, sacensības un citus pasākumus. Zemessardzes štāba Apmācību dienests un jaunsargu kustības vadība 1996. gadā izstrādāja jaunu mācību programmu, kura maksimāli tika savietota ar Zemessardzē tikko ieviesto apmācību organizāciju un taktiku.

2003. gada 19. decembrī Aizsardzības ministrija apstiprināja jaunu Jaunsardzes attīstības koncepciju, kurā bija paredzēts apvienot visus līdzšinējos skolu jaunatnes pirmsdienesta militārās apmācības veidus vienotā Jaunsardzes ietvaros funkcionējošā sistēmā. Jaunsardzes kustību organizatoriski atdalīja no Zemessardzes. 2004.gadā tika izveidots Jaunsardzes centrs – Aizsardzības ministrijas pakļautības iestāde. Laikā, kad Jaunsardze atradās Zemessardzes sistēmā, to vadīja: Edgars Zaķis (1992. – 1994.), Ekberts Imants (1994. – 1998.), Pēteris Rudzītis (1998. – 1999.) un Sergejs Čevers (1999. – 2003.). Kopējais jaunsargu skaits dažādos laika posmos: 1996. gadā – 4000, 2000. gadā – 6000 un 2003. gadā – 7000.

Aivara Jāņa Bramaņa sastādītajā krājumā "Zemessardze" par Jaunsardzes darbību un simboliku:

"Ļoti nozīmīgu atbalstu Jaunsardzei 90. gados Austrālijā organizēja latviešu patriots Jānis Vējiņš, kurš vairākas reizes ieradās Latvijā un uz vietas iepazinās ar jaunsargu dažādām aktivitātēm. Aizkraukles arodvidusskolā 1998. gada 20. jūnijā, kad notika otrais jaunsargu izlaidums, Jānim Vējiņam svinīgi par palīdzību zemessargiem un jaunsargiem tika pasniegta Trīszvaigžņu ordeņa Zelta goda zīme. Savukārt Jaunsardzes simbolikas skices 2001. gadā izstrādāja Zemessardzes 43. Saldus bataljona jaunsargi. Latvijā 90. gados padziļinātu jaunsargu apmācību programmu varēja apgūt Jaunaglonas, Apes, Aizkraukles arodvidusskolās, Kazdangas tehnikumā un Ozolnieku vidusskolā. Šajā laikā Latvijas jaunsargi piedalījās arī vairākās nometnēs un sacensībās Lietuvā, Igaunijā un Zviedrijā."

No 90. gadu vidus, vasarā daudzās Latvijas vietās tika regulāri organizēti jaunsargu salidojumi. Par ceturtā Ludzas jaunsargu salidojuma norisi 1998. gadā stāsta Diāna Selecka:

"7. jūlijā pie Ludzas ezera sākās jau ceturtais jaunsargu salidojums. Šoreiz sponsoru devīgums ļāva pabūt nometnē, kas ilga trīs dienas, visiem gribētājiem. Te dzīvoja 150 jaunsargi gan no pilsētas, gan rajona pagastiem. Ludzas zemessargiem ir īpaša pieeja sponsoriem, un daudzi no viņiem ir ļoti priecīgi, ka var ieguldīt līdzekļus Jaunsardzes attīstībā. Atbalstītāju vidū – Ludzas rajona padomes priekšsēdētājs Juris Bozovičs, kurš atbalstījis arī pašu pirmo nometni un uzskata, ka bērniem naudu nevajag žēlot. Ludzas jaunsargu salidojuma budžets visai iespaidīgs – 1500 latu. Darbs uzsākts ar plānošanu, pirms vairākiem mēnešiem, tāpēc bija visai liels pārsteigums, ka dažas nedēļas pirms nometnes darba uzsākšanas, atnācis Republikas Jaunsardzes salidojuma Rojā nolikums. Neko darīt, jāturpina darbs, un tas bija pietiekoši liels – atklāšanā bija šovs ar izpletņlēkšanas paraugdemonstrējumiem. Jaunsargi lēca uz zemes, bet zemessargi – ūdenī."

Diāna Selecka par jaunsargu "Vīru" spēlēm Latgalē 2001. gadā:

"9. novembrī Preiļu rajona Jaunaglonā notika trešās jaunsargu vīru spēles. kuru uzdevums ir veicināt jaunsargu fizisko sagatavotību, jaunsargu apmācību programmas profesionālo iemaņu izmantošanu reālā situācijā un draudzības saišu veidošana un nostiprināšana jaunsargu vidū. Astoņu cilvēku komandai kā parasti bija jāveic gandrīz sešus kilometrus gara trase ap Ilzes ezeru, kuras laikā bija jāmet mērķī granāta, pa paralēlām virvēm jātiek pāri dziļai gravai, ejot pa baļķi jāpārvar grāvis, jāšķērso 300 m gara šķēršļu josla, jāšauj, 100 metrus jāstumj apvidus automašīna, jāripina kalnā riepa, jāmet mērķī naži, jāsaliek no fragmentiem karte un jānes ievainotais. Sacensībām pieteicās 12 komandas – tika pārstāvēti gandrīz visi Zemessardzes Latgales bataljoni. Tāpat bija viesi no Madonas, Apes un Rīgas rajona. Kā pastāstīja Zemessardzes štāba Jaunsardzes daļas priekšnieks majors Sergejs Čevers, jaunsargu "Vīru" spēles Lāčplēša dienas priekšvakarā kļuvušas par jauku tradīciju. Sekojot Latgales paraugam, šogad šādas sacensības tiek organizētas arī citos Latvijas novados, taču latgalieši var lepoties ar to, ka viņi bija pirmie."

Majora Maigura Ozoliņa atmiņas 2019. gada martā par laiku Kazdangas tehnikuma jaunsargu klasē:

"Bijām pirmā jaunsargu grupa, kura apguva šo militarizēto kursu četru gadu garumā. Mācības 1996. gadā uzsākām 32 jaunieši, kursa laikā tika atskaitīti kādi 5 vai 6 puiši. Pamatā bijām kurzemnieki, pāris puiši bija arī no centrālajiem Latvijas rajoniem. Apgūt šo kursu mani aicināja virsseržants Kaspars Rudītis, tolaik es aktīvi sportoju. Viņš arī visu četru gadu garumā bija jaunsargu kursa atbildīgais instruktors. Atceros šo laiku ar īpašu sajūsmu. Disciplīna bija stingra, vienmēr notika rīta un vakara izvade, kopmītnēs bija noteikts kazarmu režīms, uz ēdnīcu gājām ierindā. Mūsu instruktors Kaspars Rudītis bija ļoti motivēts darbam ar mūsu grupu, mācību process bija interesants un pārdomāts. Mums tika uzticēti arī ļoti atbildīgi uzdevumi – piemēram, paši sargājām kopmītnēs koridorā savus kaujas ieročus, jo tehnikumā nebija speciāli iekārtotas telpas. Tikām iesaistīti zemessargu lauku mācībās, bijām liecinieki, kā sapieri uzspridzināja prettanku mīnu. Tas visus jauniešus īpaši aizrāva. Ar patiku apguvām mācību programmu. Īpaši noderīgi bija pārgājieni vairāku dienu garumā ar ieročiem un mugursomām, nakšņošana notika mežā. Mācījāmies to darīt arī ziemā. Praktiski mācījāmies kājnieku taktiku, arī kauju biezi apdzīvotā vietā, trenējāmies dažādās situācijās virvju izmantošanā, veicām kaujas šaušanu ar trieciensautenēm utt. Uzreiz pēc tehnikuma absolvēšanas es kopā ar grupas biedriem Oskaru Kalvi, Normundu Kiscnicu un Bruno Orbu iestājāmies Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, kuru visi sekmīgi pabeidzām. Militāro zinību pamati no Kazdangas tehnikuma mums bija stingi, virsnieka kursa apgūšanai bijām sagatavoti teicami. Mani trīs Kazdangas skolas biedri patreiz turpina dienestu NBS kā kapteiņi."

Jaunsardzes karogs tika iesvētīts 2002. gada 22. augustā Rīgā, Doma baznīcā.

Jaunsardzes kustība daudzu gadu laikā NBS vienībām ir devusi ievērojamu skaitu profesionālā dienesta karavīru un zemessargu, detalizētāk par jaunsargiem skatīt pie katra Zemessardzes bataljona galveno notikumu hronoloģijas.

Jaunsargi praktiskajās nodarbībās

1. Suntažos /5/
2. Kazdangā /41/
3., 4. Ikšķilē /27/

NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU SPECIĀLO OPERĀCIJU PAVĒLNIECĪBA

Vienība dibināta 2017. gada 13. jūnijā uz NBS SUV bāzes, kura savukārt dibināta 1991. gada 19. septembrī
Karogs iesvētīts – 2009. gada 30. jūnijā
Devīze – „Drošais uzvar"
Vienības apbalvojumi: „SUV izpletņlēcēja nozīme" 1995. gadā; „SUV Goda nozīme" 1997. gadā; „SUV kaujas peldētāja nozīme" 1997. gadā; „SUV beretes kokarde" 2000. gadā; „SUV 5. gadu pastāvēšanas jubilejas medaļa" 1996. gadā; „SUV snaipera nozīme" 1997. gadā; „SUV 10. gadu pastāvēšanas jubilejas piemiņas nozīme" 2001. gadā
Vienības tradīcijas – 1) SUV gadadiena, 2) ielīgošana, 3) Ziemassvētki
Komandieri:

- komandkapteinis Jānis Kušķis, 1991. – 1997. gads
- jūras kapteinis Harijs Arnicāns, 1998. – 2001. gads
- komandkapteinis Valerijs Lācis, 2001. – 2003. gads
- majors Armands Fridrihsons, 2003. – 2004. gads
- majors Andris Bukovskis, 2005. – 2006. gads
- komandkapteinis Rūdolfs Rudzuroga, 2006. – 2010. gads
- komandleitnants Andrejs Zaburdajevs, 2011. – 2014. gads
- pulkvežleitnants Juris Ušackis – no 2014. gada

Par Speciālo uzdevumu vienības izveidi un pirmajiem gadiem stāsta vienības pirmais komandieris, atvaļinātais pulkvežleitnants Jānis Kušķis:

„Cerība, ka atjaunotajā Latvijas valstī reiz radīsies apstākļi savu Speciālo Spēku izveidošanai, man radās 1991. gada janvārī barikāžu laikā, kad Vēstures institūta arheoloģijas nodaļas pagrabtelpās Rīgā, Raiņa bulvārī 17 kopā ar saviem domubiedriem organizējām nelielu degmaisījuma pudeļu ražotni un nodrošinājām ar tām iepriekš apzinātās brīvprātīgo grupas. Vēlāk, kad Latvijas Republikas Ministru Padomes Sabiedrības Drošības Departamenta uzdevumā palīdzēju organizēt apmācības brīvprātīgo vienību štābā Rīgā, Hospitāļu ielā 15, šī doma sāka gūt jau konkrētākas aprises. Vadot un organizējot nodarbības, radās nepieciešamība sarakstīt un izdot arī pirmo pēckara Latvijā izdoto metodisko līdzekli – brošūru "Pašaizsardzības vienību dalībnieka rokasgrāmata", kuru vēlāk Zemessardze izmantoja apmācībās.

Tajā laikā satiku 1. Policijas bataljona personāla daļas inspektoru Gaiti Grūtupu, kurš aicināja stāties dienestā. Ar Sabiedrības drošības departamenta ieteikumu tiku pieņemts dienestā Iekšlietu Ministrijas Milicijas departamenta Atsevišķajā patruļdienesta bataljonā kā dežuranta palīgs milicijas staršinas dienesta pakāpē, bet patiesībā vadīju personāla apmācības. Tur satiku savus vecos paziņas, ar kuriem kopā bijām brīvprātīgo vienībās. Iepazinos ar jauniem cilvēkiem, kuriem manas idejas šķita realizācijas vērtas un kuri vēlāk kļuva par maniem tuvākajiem palīgiem SUV izveidošanā. 1991. gada oktobrī radās apstākļi Patruļdienesta bataljona pārveidošanai par Augstākās Padomes apsardzes dienestu. Topošā Apsardzes dienesta vadītājs, majors Juris Vectirāns lika man sagatavot Speciālo uzdevumu bataljona koncepciju, izstrādāt štatu sarakstu, atlasīt no policistu vidus piemērotus kandidātus un izveidot Speciālo uzdevumu bataljonu (SUB), kurš būtu spējīgs stāties pretī potenciālā pretinieka jeb t. s. „mazo karu" speciālistiem. Tā kā jēdziens "bataljons" un tam atbilstoša struktūra neatbilst Speciālo uzdevumu veikšanai, iebildu pret šo nosaukumu un viņa labojumiem manis piedāvātajā Speciālo Uzdevumu Vienības struktūrā. Tomēr, apstiprinot štatu sarakstus, tika atstāta abreviatūra SUB. Tas bija pirmais no tālāk sekojošajiem apliecinājumiem tam, ka mans un mana priekšnieka redzējums par mērķa sasniegšanu nebūs viegli saskaņojami. Tāda tolaik bija gaisotne Drošības Dienestā, šādos apstākļos nācās sākt veidot pamatus Speciālo uzdevumu vienībai.

Nenoliedzami 1991. un 1992. gads kopumā bija lielo iespēju laiks. Apstākļi atjaunotās valsts drošības jomā pieprasīja apliecināt tās varēšanu "uzsist pa nagiem" gan neatkarības pretiniekiem, gan savaldīt manāmi sarosījušos kriminālo pasauli. Drošības dienesta rīcībā esošajām struktūrām pavērās plašs darbības lauks, kas deva labu iespēju iegūt vajadzīgo pieredzi tālākai attīstībai. Drošības dienestam bija labas iespējas kļūt par valsts jaunās drošības sistēmas pamatakmeni. Tomēr iniciatīva tika zaudēta un līdz 1993. gadam Drošības dienesta darbības lauks tika sašaurināts līdz stacionāro objektu un Latvijas Valsts prezidenta apsardzei. Minētais apstāklis kopā ar Drošības dienesta vadības īpatnējo vadības stilu, nenovēršami dragāja SUV karavīru motivāciju. No 1992. gada beigām līdz

1993. gada oktobrim no vienības aizgāja 55 cilvēki.

Tā laika vienības attīstība noritēja apstākļos, kuri nebija labvēlīgi Latvijas Speciālo Operāciju spēku (tajā laikā mēs lietojām nosaukumu Speciālie Spēki) idejas realizēšanai. Galvenokārt bija jārisina vienības izdzīvošanas minimuma jautājumi, ar ko vairāk vai mazāk bija nodarbinātas arī citas NBS vienības: karavīru apģērbs, ieroči, munīcija, sakaru līdzekļi, autotransports utt. Tomēr vislielākais šķērslis bija tā laika politiski atbildīgo personu nekompetence. Līdz 1993. gadam SUV uzdevumi bija vairāk saistīti ar Augstākās Padomes Drošības dienesta darbības lauku, kurš pirmajos divos atjaunotās Latvijas gados bija gana plašs – no svarīgu valsts objektu apsardzes līdz sabiedriskās kārtības sargāšanai un noziedzības apkarošanai. Līdz ar to SUV darbība tika pakārtota tam, kas bija aktuāls Drošības dienestam. Par vienu no vienības attīstību būtiski kavējošiem faktoriem tolaik (īpaši 1993. gadā) kļuva Drošības dienesta darbības lauka sašaurināšana līdz stacionāro objektu apsardzei. Tā kā apsardzes funkciju veikšana nav SUV pamatuzdevums, kļuva aktuāls vienības lietderības un tālākās pastāvēšanas jautājums. Kā jau iepriekš minēju, tas SUV vēsturē bija ļoti smags izšķirošs brīdis, jo tā laika valsts drošības sistēmas veidotāji nezināja, negribēja vai baidījās pareizi izmantot vienības potenciālu.

Kā cilvēces vēsture rāda – nezināšana, muļķība un ļauns nodoms ir tie sabiedrotie, kas pārmaiņu laikos iet roku rokā. Arī atjaunotā Latvija šajā ziņā nebija izņēmums.

Pēc vairākiem gadiem, 2008. gada 30. decembrī, intervijā laikrakstā „Neatkarīgā Rīta Avīze", pirmais atjaunotās Latvijas Valsts prezidents Guntis Ulmanis vaļsirdīgi atzinās: „Mēs neesam bijuši pārāk gudri savas valsts vadībā, cerot, ka tur nāks NATO, tur – Eiropas Savienība. Paši esam palikuši tādā pamuļķa lomā." Bez muļķības, ko atzīmē Guntis Ulmanis, bija arī kas cits. Tā Edvīns Inkēns, kurš Valda Birkava valdībā no 1993. līdz 1994. gadam bija iecelts par īpašo uzdevumu ministru, 2007. gada 29. janvārī, atbildot uz laikraksta „Vakara Ziņas" žurnālista jautājumiem, tā atceras savus „varoņdarbus":

„Vēl viens grūts darbiņš bija lidojums uz Izraēlu, kur Latvijas valdības uzdevumā kopā ar militārajiem ekspertiem vajadzēja iepirkt bruņojumu mūsu specvienībai – tai, ko komandēja Jānis Kušķis. Izraēļa dēli izvirzīja tādas prasības..."

Žurnālists: „Tātad nopirkāt?" (klusums), atbilde "nē" no Edvīna Inkēna mutes neatskanēja, tāpēc var secināt, ka ieroči tika nopirkti, bet cena un nosacījumi laikam ir tik slepeni, ka pat Inkēns izvairās par to runāt."

Šī intervija manī rod vienīgi rūgtas atmiņas par laiku, kad šādu „īpašo ministru" neizdarības dēļ vairākus gadus tika nopietni kavēta vienības attīstība. Līdz 1995. gadam mūsu vienībā nebija neviena mūsu uzdevumiem piemērota moderna ieroča, trūka sakaru līdzekļu, piemērotas uzkabes, nerunājot nemaz par apaviem un ziemas apģērbu. Tikai 1995. gada sākumā, pateicoties Zemessardzes štāba bataljona dāsnumam, saņēmām lietošanā dažas MP–5 mašīnpistoles. Nabadzības spiesti, līdz 1994. gada beigām vienīgo datoru bijām spiesti izmantot vienlaicīgi grāmatvedības un lietvedības vajadzībām! Atceros vienu komisku atgadījumu. Solidarizējoties ar saviem padotajiem, tajā laikā nevalkāju ziemas formas jaku. Nedomāju, ka bez jakas izskatījos tik stipri nosalis, bet kādās 1994. gadā Ādažos notiekošajās Aizsardzības spēku mācībās pie manis pienāca daudziem tajā laikā pazīstamais amerikānis Riks Palmers un, teikdams, ka manis dēļ viņam esot vēsi, uzdāvināja ASV armijas parauga goroteksa jaku!

Patiesībā lielākā daļa praktiskās palīdzības tolaik nāca pārsvarā privātā kārtā no personām, kuras juta līdzi mūsu cīņai. Tādi bija latviešu izcelsmes amerikāņi Herberts Linde un Alfons Mednis, kuri par saviem līdzekļiem vienības vajadzībām iegādājās kevulāra ķiveres un alpīnistu virves. Ogres trikotāžas kombināta vadība par simbolisku samaksu savā uzņēmumā mums organizēja īpašu ziemas džemperu izgatavošanu. Valsts Cēsu autoremonta rūpnīca, kuras šodien, tāpat kā Ogres trikotāžas kombināta, vairs nav, tolaik palīdzēja ar alpīnisma piederumu izgatavošanu. Tāda palīdzība izdzīvošanas apstākļos bija praktiska un vēl ar lielu emocionālu piedevu, kas stiprināja mūsu motivāciju.

Turpinot par valsts amatpersonām. Ne tikai īpašo ministru, bet arī NBS augstāko virsnieku vidū gadījās tādi, kuru rīcība kavēja valsts aizsardzības spējas pieaugumu un nesekmēja sabiedrībā cieņas jūtu rašanos pret armiju un karavīra profesiju.

1999. gada 13. – 26. janvārī laikrakstā „Latvietis Latvijā" par bijušo NBS komandieri Juri Eihmani varam lasīt sekojošo: „Vislielāko troksni ap savu personu izraisījis priekšpēdējais NBS komandieris Juris Eihmanis. Šobrīd J. Eichmaņa vārds saistīts ar trim reālām krimināllietām apsūdzībā pēc Latvijas kriminālprocesa kodeksa 163. pantā un 162. panta 1. daļā paredzētajām nozieguma pazīmēm. Tautā tās pazīstamas kā „dzīvokļa lieta", „ieroču lieta" un „veco automašīnu lieta"".

Iepriekšminētās parādības tikai pastiprināja sabiedrībā nereti sastopamo, no padomju laika mantoto negatīvo attieksmi pret armiju un neveicināja valsts aizsardzības problēmu risināšanu. Aizsardzības ministrs Jānis Arveds Trapāns bija pat spiests kādā no savām uzrunām1994. gada septembrī apsolīt: „Neļaušu par armiju runāt ar nievām!" 1993. gada aprīlī Rīgā vairākas dienas notika ASV Ārlietu departamenta organizētais seminārs „Krīzes pārvarēšana" valsts augstāko iestāžu vadītājiem. Tajā ar savu pieredzi dalījās pieredzējuši ASV valsts drošības eksperti. Man par pārsteigumu no Latvijas puses te bija sapulcējušies nevis valsts politikas veidotāji, bet atsūtīti dažādu valsts resoru pakļautībā esošo izpildstruktūru vadītāji! Domāju, ka šāda birokrātiskas attieksmes demonstrācija labi izskaidro, kāpēc mūsu valsts augšanas grūtības bija tik ieilgušas!

Jāsaka, ka piedalīšanās šajā seminārā tikai nostiprināja manu pārliecību, ka doma par Speciālo spēku izveidošanu Latvijā ir savlaicīga un pareiza, jo jau iepriekš,1993. gada martā, padalījos ar ideju par iespēju uz SUV bāzes sākt veidot Latvijas Speciālos spēkus ar tā laika Augstākās Padomes Aizsardzības un iekšlietu komisijas priekšsēdētāju Tālavu Jundzi. Uz šo mans sarunas biedrs daudznozīmīgi atbildēja: „Mūs nesapratīs!" Šaubas, ka „Eiropa mūs nesapratīs" bija viens no iemesliem, kāpēc vēl 1995. gadā valsts drošības politikas jomā valdīja haoss.

1995. gadā Latvijas Zinātņu akadēmijas Baltijas stratēģisko pētījumu centra izdotajā pētījumā "Latvijas Drošība un Aizsardzība" Tālavs Jundzis atzina: „Taču bīstamākais ir tas, ka pagaidām nedz Satversme, nedz citi likumi nedod atbildi uz pašu svarīgāko jautājumu – kura institūcija uzņemas pilnu atbildību par valsts sagatavošanos aizsardzībai un uzbrucēja agresijas atvairīšanai... Latvijas Prezidents par savu darbību nav politiski atbildīgs... Aizsardzības ministrija ar šādu uzdevumu galā nevar tikt, jo šajā darbā jāiesaista daudzas ministrijas un pašvaldības."

Iepriekšminētais labi sasaucas ar maniem tā laika iespaidiem. Tādi kā es, NBS un iekšlietu ministrijas spēka struktūru vienību komandieri un priekšnieki vēlējās gūt lielāku skaidrību par to, kādiem Latvijas apdraudējuma gadījumiem būtu jāgatavojas un kā savā starpā jāsadarbojas. Diemžēl, pat tādi ārkārtas notikumi, kad 1994. gada jūlijā no Jelgavas cietuma izbēga 89 ieslodzītie un īsā laikā paguva pastrādāt jaunus noziegumus, to skaitā – izvarot nepilngadīgu meiteni, nespēja izkustināt šo snauduļojošo valsts drošības sistēmas parodiju.

Iepriekš minēto sadarbības dokumentu neesamība un samērā vēsās Aizsardzības ministrijas attiecības ar iekšlietu ministriju kļuva par nopietnu šķērsli visu nepieciešamo spēku mobilizēšanai, lai atrisinātu šo problēmu. Aizsardzības spēku Robežsargu brigādes priekšnieks Jānis Ādamsons lūdza Aizsardzības spēku štāba priekšniekam Jurim Arnesam palīdzēt, iesaistot darbā SUV. Juris Arness esot atbildējis, ka to viņš darīšot, ja būs rakstisks pieprasījums no Iekšlietu Ministrijas. Jānis Ādamsons pēc tam mēģināja lūgt Andrim Starim (Iekšlietu ministrijas valsts sekretāram, kurš tobrīd aizvietoja Iekšlietu ministru) sagatavot šādu pieprasījumu. Andris Staris atteica. Tomēr Jānim Ādamsonam izdevās pārliecināt Juri Arnesu, ka palīdzību lūdz viņš, nevis Iekšlietu ministrija! Pēc brīža tapa Jura Arnesa rīkojums par vienas SUV grupas piekomandēšanu Jelgavas robežsargu bataljonam. Vēl laika posmā no 1995. gada līdz 1997. gadam notika tikai tādas kā pārrunas par to, ka „labi būtu, ja tādu plānu (domāts Valsts aizsardzības operatīvais plāns) izdotos radīt!".

Nevarētu teikt, ka valstī vispār nebija centienu tikt ārā no minētā haosa. Tā, 1995. gada 20. jūlijā Latvijas Zinātņu akadēmijā (LZA) Aizsardzības ministrija un LZA Baltijas stratēģisko pētījumu centrs rīkoja publisku diskusiju „Latvijas drošības un aizsardzības stratēģija". Tomēr, ja nekļūdos savos novērojumos, tikai ap 2008. gadu Valsts drošības politikas jomā sāka iezīmēties daudz maz būtiska kustība konstruktīvu pārmaiņu virzienā.

Atkāpei, lai daļā lasītāju nerastos mazvērtības kompleksi par latviešu "nespēju" pašu labā ko izdarīt, minēšu, ka arī mūsu kaimiņiem Igaunijā atskārsme par nacionālo aizsardzību kā visaptverošu pasākumu kopumu, parādījās salīdzinoši nesen. Tikai 2017. gadā tur tika apstiprināts jauns valsts aizsardzības plāns, kuru var uzskatīt par XXI gadsimta izaicinājumiem atbilstošu.

Bet atgriezīsimies pie SUV. Kā jau iepriekš minēju, nesakārtoto dienesta apstākļu rezultātā 1993. gada laikā no vienības atvaļinājās 55 karavīri – tas bija smags zaudējums. Tomēr pēc iekļaušanas Aizsardzības spēku Jūras spēku sastāvā 1994. gada martā, šis personāla skaita sarukšanas process apstājās un SUV kā struktūra joprojām reāli pastāvēja un bija spējīga darboties, jo fanātiskākie (šā vārda labākajā nozīmē) vienības virsnieki un kaujinieki vēl turējās. Tomēr, man nesaprotamu iemeslu dēļ, Aizsardzības spēku komandieris Dainis Turlais bija noskaņojies izsludināt starptautisku konkursu par jaunas SUV izveidošanu. Tolaik biju pārliecināts, ka uzticēt ārzemniekiem veidot latviešu speciālo operāciju struktūru ir tikpat absurdi kā, piemēram, rīkot starptautisko konkursu par Valsts izlūkdienesta

Speciālo uzdevumu vienības karavīri mācībās 1994. gadā /10/

izveidošanu! Šādā gaisotnē nācās soli pa solim pierādīt gan savai priekšniecībai, gan par valsts drošību atbildīgām personām SUV darbības efektivitāti un atbilstību XXI gadsimta izaicinājumiem. Tolaik, man kā vienības komandierim, bija vienlaicīgi jāatrisina vairākas problēmas. Pirmkārt– jāpanāk vienības Nolikuma apstiprināšana, tātad juridiska pamatojuma radīšana vienības turpmākai darbībai un sadarbībai ar citām Latvijas drošības struktūrām. Bez šāda dokumenta nevarēja loģiski pamatot un plānot vienības uzdevumu izpildi, personāla apmācību un attīstību. Redzot, kādā haosā top Latvijas drošības sistēma, mūsu sabiedrotie no ārvalstīm nesteidzās ar kaut cik vērtīgas praktiskas palīdzības sniegšanu pirms neguva garantijas, ka tās sniegšana būs lietderīga! Neizvēršot stāstījumu par Nolikuma tapšanas piedzīvojumiem, varu atzīmēt, ka tikai 1995. gada 9. maijā Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdē beidzot tika pieņemts SUV Nolikums! Tomēr salīdzinot ar sākotnējo (pirms diviem gadiem izstrādāto) projektu galīgajā variantā, bija parādījušās ar SUV vadību nesaskaņotas izmaiņas štatu sarakstā. Rezultātā man nācās veikt šā saraksta neoficiālu pielāgošanu reālām ikdienas un kaujas uzdevumu izpildes vajadzībām. Tas protams apgrūtināja vienības karavīru apmācību un dienesta gaitas plānošanu.

Otrkārt – ar esošo ļoti trūcīgo aprīkojumu bija jāpanāk vienības karavīru pietiekami strauja profesionālā izaugsme. SUV personāla apmācību programmas izstrādei bija nepieciešama svaiga informācija par dažādas intensitātes bruņoto konfliktu norisēm ārvalstīs. Tā kā attiecīgās valsts iestādes mums tādu nesniedza (nevarēja vai nevēlējās sniegt), nācās to iegūt pārrunās ar latviešu žurnālistiem, kas tajā laikā šajos karstajos punktos aktīvi darbojās. Kā arī iztaujājot ārvalstu speciālistus drošības jomā, kas tajā laikā viesojās Latvijā, un uzturot sakarus ar dažiem mums zināmajiem avantūristiem, kuri kā algotņi piedalījās karadarbībā dažādās pasaules vietās.

Īpaši akūta bija vajadzība dot nepieciešamās zināšanas un prasmes vienības virsniekiem. Šim nolūkam vienībā radījām komandieru apmācību grupu. Šīs grupas apmācības vadīju pats. Vēlos uzsvērt, ka tajā laikā profesionālā dienesta karavīru dienesta gaitas plānošana NBS faktiski nepastāvēja, bet bija atkarīga no visa veida nejaušībām. Tāpēc centos sūtīt savus padotos uz dažādām apmācībām ārvalstīs arī tad, ja tās tieši nebija domātas Speciālo operāciju spēku speciālistiem, bet labi derēja vispārējā militāro zināšanu un prasmju līmeņa celšanai. Zināmā mērā, lai kliedētu NBS vadības šaubas par vienībā izveidotās apmācību sistēmas efektivitāti, nācās sūtīt karavīrus arī uz ASV reindžeru kvalifikācijas kursiem, ko pašos ASV bruņotajos spēkos uzskata par nopietnu izturības un kaujas pamatiemaņu pārbaudījumu. Visi uz šiem kursiem sūtītie SUV karavīri ar godu izturēja šos pārbaudījumus un ieguva reindžera kvalifikāciju, ar ko apliecināja SUV karavīru labu profesionālo sagatavotību. Šajā gadījumā jāpiemin tie šķēršļi, kurus daži mūsu Aizsardzības ministrijas ierēdņi radīja vienības karavīram Jurim Onzulim, kurš kā pirmais no SUV devās uz šiem kursiem 1997. gada oktobrī. Vienībā nebija ASV armijas standartiem atbilstoša ekipējuma, tāpēc iepriekš bija panākta vienošanās ar Aizsardzības ministrijas vadību, ka tiks iedalīti naudas līdzekļi 900 USD apjomā šāda ekipējuma iegādei. Tomēr īsi pirms karavīra izbraukšanas uz ASV, mums tika paziņots, ka Aizsardzības Ministrs naudas līdzekļu iedalīšanu šim mērķim neatbalsta. Tā kā laika naudas sagādāšanai vairs nebija, nācās izmantot pazīšanos ar ASV militāro atašeju Latvijā Tomasu Breidenu, kurš personīgi deva rīkojumu pārskaitīt ekipējumam vajadzīgo naudu no Rīgā izvietotās ASV vēstniecības līdzekļiem. Leitnants Juris Onzuls reindžeru kursu sekmīgi pabeidza kā pirmais karavīrs no NBS un vēlāk iegūtās zināšanas izmantoja SUV karavīru apmācībā. Pašreiz viņš turpina dienestu komandkapteiņa pakāpē. Šajā laikā trīs gadus mūsu SUV veiksmīgi sadarbojās arī ar Francijas žandarmērijas speciālās vienības kolēģiem. Kopīgās mācības ar viņiem beidzās 1997. gadā, kad mūsu Aizsardzības ministrijas vadība neuzskatīja par vajadzīgu tās turpināt.

Deviņdesmito gadu otrajā pusē Latvijas valsts vadītāju nostājā iezīmējās arvien skaidrāka vēlme iestāties NATO. Sākām pievērst lielāku uzmanību NATO valstu bruņoto spēku standarta operatīvo procedūru izpētei un to ieviešanai mūsu vienībā. Bez liekas lielīšanās varu apgalvot, ka šajā jomā SUV štābs bija soli priekšā citu NBS struktūru štābiem. Centāmies aktīvi izmantot iespējas, ko deva visnotaļ pieticīgā sadarbība ar citu valstu speciālo operāciju struktūrām. Gan šīs sadarbības laikā karavīru parādītie labie rezultāti, gan veiksmīga sadarbībā ar citām Latvijas drošības struktūrām reālo uzdevumu veikšanā bija labākais pierādījums tam, ka SUV iet pareizā virzienā.

1995. gada decembrī, tolaik ASV bruņoto spēku pulkvedis, vēlāk rezerves brigādes ģenerālis Vilmārs Kukainis, viesojoties Latvijā, iepazinās ar stāvokli Latvijas Aizsardzības jomā. Vēlāk, kādā NBS virsnieku neformālajā sanāksmē viņš esot atzīmējis:

„Viņi (SUV) ir aizsteigušies vienu gaismas gadu pa priekšu savā attīstībā citām Latvijas bruņoto spēku struktūrām!"

Lai gan viņa teiktais ir pārspīlējums, tomēr šāda no malas izteiktā atzinība lika justies gandarītam par paveikto un vairoja iemeslus, lai kāds pārstātu perināt vienības likvidācijas plānus.

Šajā sakarā atceros, ka kādā no laikraksta "Diena" 2002. gada jūnija numuriem manu uzmanību piesaistīja fotoattēls, kurā Robežsardzes skolas kursants pa virvi laižas no helikoptera ar suni piekarē. Iedomājos: „Vai šis robežsargs ir ko dzirdējis par SUV karavīriem Raimondu Dzintaru un Armandu Kotki, kuri ir šīs piekares konstrukcijas un šādas desantēšanās tehnikas autori?".

Vienības bruņojuma speciālista Andreja Janova nemitīgie centieni palīdzēt mūsu kaujiniekiem uzlabot šaušanas treniņu apstākļus un treniņu metodes nesa savus augļus. 1997. gada 9. augustā notika Latvijas čempionāts lietišķajā šaušanā un SUV komanda izcīnīja pirmo vietu! Šajā gadā Andreja Janova vadībā tika organizēts un novadīts NBS struktūrā pirmais 10 dienu ievadkurss snaiperu apmācībā, kura mērķis bija dot ierosmi snaipera specialitātes apmācību sistēmas izveidošanai regulārajās vienībās un Zemessardzē.

1997. septembrī starptautisko mācību laikā „Cooperative Baltic Eye–1997" vienības karavīri piedalījās kopīgā treniņā ar Zviedrijas glābšanas dienesta pārstāvjiem. Zviedri ļoti atzinīgi novērtēja iespēju apmainīties pieredzē ar latviešiem. Redzot mūsējo stipri trūcīgo nodrošinājumu, viņi mums sadāvināja ūdenslīdēju nažus, somas un citas glābšanas darbiem derīgas lietas.

Jau pēc manas aiziešanas no aktīvā dienesta 1998. gada maijā NATO programmas "Partnerattiecības mieram" ietvaros Dānijā notika mācības „Cooperative Jaguar–1998". Vingrinājumā kopā piedalījās 6 NATO un 11 citas šīs programmas dalībvalstis. Tās bija pirmās starptautiskās mācības, kurās mūsu SUV grupai tika uzticēts visatbildīgākais – ķīlnieku atbrīvošanas uzdevums. Šo mācību sakarā ir pieminēšanas vērta Krievijas bruņoto spēku vienības (kas arī piedalījās šajās mācībās) komandiera izteiktā pretenzija pret to, ka šis uzdevums esot uzticēts latviešiem, nevis viņiem! Arī daudzās citās jomās SUV bija pirmā, kas vairoja Latvijas NBS labo slavu.

Treškārt – bija jāiegūst domu biedri un sabiedrotie no citām NBS, kā arī iekšlietu ministrijas struktūrām. Īpaši tas attiecās uz NBS Jūras un Gaisa Spēkiem, bez kuru atbalsta SUV nespēj pilnvērtīgi veikt valsts aizsardzības uzdevumus. Arī ar atsevišķam Zemessardzes vienībām izdevās uzturēt labas attiecības par spīti Zemessardzes vadībā izplatītajam viedoklim, ka tādi kā es – bijušie padomju virsnieki, jāuzskata par Latvijas valstij neuzticamiem. 1992. gada martā–aprīlī kopā ar 27.C ēsu zemessardzes bataljona štāba priekšnieku Mārtiņu Berķi izplānojām un realizējām kopīgas SUV un minētā bataljona mācības vairāku diennakšu garumā ar mērķi pārbaudīt personāla sagatavotības līmeni un vienību štābu spējas organizēt kaujas darbību. Tās bija pirmās kopīgās mūsu bruņoto spēku dažādas pakļautības vienību mācības, kas notika atjaunotajā Latvijas valstī!

Lielo pārmaiņu laikos arī sabiedrības atbalsts nav mazsvarīgs. Tāpēc paralēli reālai darbībai nācās gatavot dažādus demonstrējumus, ko rādīt plašākai publikai.

1993. gada jūnijā Rīgas pasažieru ostā sagatavojām kopīgu ar Jūras un Gaisa spēkiem demonstrējumu, kurā tika rādīta SUV divu iebrukuma grupu (gaisa un zemūdens) darbība ķīlnieku atbrīvošanas operācijā uz kuģa.

Teroristu sagrābtā kuģa lomā bija Jūras spēku kuģis „Sams". Savukārt Gaisa spēku helikopteris Mi–2, pilota Vaira Elkšņa vadībā, nodrošināja gaisa iebrukuma grupas darbību. Jāuzsver, ka Vaira Elkšņa pilota meistarība arī daudzos citos gadījumos ļāva mūsu kaujiniekiem paveikt šķietami neiespējamo. Diemžēl, tad esošie dienesta apstākļi piespieda vairākus labus Gaisa spēka pilotus atvadīties no bruņotajiem spēkiem. Tas bija zaudējums arī SUV karavīriem. Runājot par SUV sadarbību ar tiem un Jūras spēkiem, nevar neminēt 1995. gadā notikušās NBS mācības „Rudens–1995". Tajās tika pārbaudīta valsts spēka struktūru spēja kontrolēt savu gaisa telpu un jūras piekrasti. Šo mācību rezultāti, šķiet, tā pa īstam izgaismoja caurumus Latvijas aizsardzības sistēmā un kļuva par vielu nopietnām pārdomām.

Pamazām SUV lomu valsts drošības jomā sāka novērtēt, pieauga Speciālo Spēku idejas atbalstītāju skaits. Tā rezultātā 1997. gada augustā bija vērojams ievērojami liels kandidātu pieplūdums uz SUV mācību grupu.

Atskatoties uz 90. gadu notikumiem un personām, kas veidoja atjaunotās valsts drošības sistēmas pamatus, nevar nepamanīt, ka tie bija izturības un tautas intelektuālā potenciāla pārbaudes laiki. No šāda skatupunkta raugoties uz SUV izveidošanas grūtībām, varu būt gandarīts, ka man bija tas gods un laime savā ceļā satikt pārsvarā gudrus un drosmīgus cilvēkus. Vienības izveidošanas grūtības palīdzēja pārvarēt manu tuvāko padoto pašaizliedzība

un pašierosme, un vairāk kā desmit gadu pieredze, kuru guvu dienot PSRS Speciālo operāciju spēkos (mūsdienās tie kļuvuši pazīstami ar nosaukumu „Specnaz", PSRS laikā tāds nosaukums ārpus šiem spēkiem netika lietots un vairums karavīru pat nezināja par šādas struktūras eksistenci). Diemžēl speciālo operāciju spēku darbības specifika neļauj plaši atspoguļot SUV karavīru darbību, tāpēc apstākļi ļauj man pieminēt tikai dažus no tiem. Pirmais no domubiedriem, kas man palīdzēja izveidot SUV un profesionāli auga tai līdzi, bija vienības štāba priekšnieks Harijs Arnicāns. Labs apliecinājums viņa varēšanai ir fakts, ka 2000. gadā Harijam tika uzticēts veikt starptautisko mācību „Baltic Hope–2000" komandiera pienākumus. Andrejs Janovs, virsnieks ar profesionālām zināšanām un bagātu pieredzi bruņojuma ekspluatācijā, kurš pēc dienesta SUV turpina kā civilais darbinieks gādāt par NBS ieročiem un vadīt bruņojuma remonta darbnīcu Ādažos. Uldis Jansons – plaša profila speciālists, tai skaitā – sporta medicīnas jautājumos. Ar savām zināšanām un prasmēm palīdzēja uzturēt vienībā možu kaujiniecisku garu. Apvienojot dienestu ar mācībām Latvijas sporta pedagoģijas augstskolas doktorantūrā, izstrādāja speciālo spēku karavīru sausās pārtikas devas standartu paaugstinātas fiziskās un psiholoģiskās slodzes apstākļiem. Raivo Rasa, miris 2001. gada 12. janvārī, bija neaizvietojams virsnieks vienības apgādes jautājumu risināšanā vissmagākajā SUV izdzīvošanas periodā, vairākus gadus arī vienības šaušanas izlases komandas dalībnieks. Ivars Kurpnieks, miris 2013. gada 5. augustā. Vienībā kopš pašiem sākumiem, bija uzticams virsnieks, daudz enerģijas ieguldīja vienības karavīru apmācību organizēšanā, drosmīgi rīkojās un prasmīgi vadīja savus padotos speciālo uzdevumu izpildīšanas laikā. Te gribu piebilst, ka ne tikai tuvākos palīgus, bet visus vienībai piederīgos, ar kuriem man bija tas gods būt kopā līdz manam atvaļināšanas brīdim, atceros ar vissiltākajām jūtām.

Par SUV iekļaušanu Jūras spēku sastāvā. Atjaunoto Aizsardzības spēku pirmsākumā Jūras spēki bija salīdzinoši labi nodrošināti ar pieredzējušiem padomju laika jūras spēku virsniekiem, kuru kritiskā masa bija pietiekama, lai uzsāktu Jūras spēku izveidi. Te bija vērojama pārdomāta darbība. Citās Aizsardzības struktūrās bija jūtams akūts zinošu virsnieku trūkums. Kā sekas tam – daudz un dažādas samilzušas dienesta problēmas. Ar Jūras spēku štāba priekšnieku Jāni Ādamsonu 1993. gadā diezgan labi sapratāmies SUV spēju izmantošanas jautājumos. Viņš saprata, ka SUV var ievērojami pastiprināt Jūras spēku operatīvās reaģēšanas spējas. Vienības spēja darboties zem un virs ūdens uz to brīdi bija jau sasniegta. Tā kā Aizsardzības spēku komandieris Dainis Turlais nevēlējās "ņemties ar karsto kartupeli", tad Jūras Spēku štāba priekšniekam pašam nācās uzņemties atbildību par SUV. Rezultātā 1994. gada martā SUV tika iekļauta Jūras spēku sastāvā. Tomēr vēl 1994. gada jūlijā bija mēģinājumi SUV pārcelt uz Robežsardzi. 1994. gada 11. novembrī, tolaik jau demisionējušais Iekšlietu ministrs Ģirts Valdis Kristovskis, satiekot mani uzsvēra:

„Tik un tā būsiet Iekšlietu ministrijā!" Pat vēl 1997. septembrī NBS štābā bija vērojami centieni kaut ko darīt, rosinot SUV iekļaut Izlūkdesanta bataljona sastāvā kā vienu no šī bataljona rotām. Taisnības labad jāpiebilst, ka tikai ar Raimonda Graubes iecelšanu NBS komandiera amatā 1999. gadā, šie traģikomiskie centieni nokārtot Kušķa mantojuma lietu izbeidzās.

Kāpēc es nolēmu aiziet no Latvijas militārā dienesta un atstāt SUV komandiera amatu. Tas bija viens iemeslu kopums, kurš kopš 1991. gada bija sasniedzis savu kritisko masu, tāpēc bija jāizlemj – ko darīt tālāk? Tā kā izdzīvošanas apstākļos man nācās kārtot daudzas SUV problēmas patstāvīgi necerot uz citu atbalstu, biju ieguvis ne tikai savas idejas atbalstītājus, bet arī ievērojamu skaitu pretinieku un pat nelabvēļu. Nolēmu, ka SUV tālākās izdzīvošanas izredzes tā laika intrigu gaisotnē būs lielākas, ja sabiedriskajā telpā mana personība būs atdalīta no SUV tēla. Tas bija galvenais iemesls. Turklāt vienība jau bija sasniegusi tādu brieduma pakāpi, ka varēja iztikt bez manas personas.

Otrais iemesls – privāts. Manai ģimenei, kopš kļuvu par SUV komandieri, nācās daudz ko piedzīvot. Mana mēneša alga 1996. gadā bija 160 latu. Kopā ar vēl dažiem vienības karavīriem no dienesta brīvajā laikā, lai papildus ko nopelnītu iztikai, tīrījām sniegu no jumtiem, likām grīdas basketbola laukumos, krāsojām baznīcām jumtus. To darījām bieži arī pa naktīm. Sieva bija spiesta vērsties sociālās palīdzības dienestā pēc izziņas, kas apstiprināja trūcīgās ģimenes statusu, lai bērniem sanāktu brīvpusdienas skolā. Viņai arī nācās izturēt pārrunas namu pārvaldē sakarā ar mūsu izlikšanu no dzīvokļa parādu dēļ. Cepuri viņas priekšā nost! Viņai izdevās sarunāt atlikt šo procedūru. Bet cik ilgi tā vēl varētu izturēt?

Noslēgumā par SUV karogu. Karogs vienībā ir kopš 1994. gada. Deviņdesmito gadu sākumā daudz ko no vienības karavīru ekipējuma vajadzēja pirkt par savu naudu, arī vienības karoga izgatavošanai tika izmantoti karavīru personīgie ziedojumi un pretimnākošu cilvēku nesavtīgā palīdzība. Kāda karogu šuvēju firma (nosaukumu neatceros) par mērenu cenu uzšuva karogu, bet karoga kātu bez atlīdzības izgatavoja amatnieks Valentīns Verbickis. Tā kā SUV darbības specifika nepieļauj vienības piedalīšanos militārajās parādēs un citos publiskos pasākumos, karogs tika lietots vienības iekšējos svinīgajos pasākumos – par godu Latvijas valsts svētkiem, vienības gadadienām un piemiņas brīžiem. Laikam ritot tika apstiprinātas vienotas prasības pret karaspēka vienību karogu izmēriem, tāpēc SUV vēsturiskā simbolika tika atjaunota karogā, kurš no jauna pagatavots saskaņā ar pastāvošiem NBS standartiem 2009. gadā."

(P. S. – atmiņās par SUV karavīru apmācību ASV reindžeru kursā iekļauti komandkapteiņa Jura Onzuļa precizējumi)

Vairāki pieturas punkti laika periodam, kad SUV komandēja pulkvežleitnants Jānis Kušķis:

1991. gada 10. oktobrī Latvijas Republikas Augstākās padomes Apsardzes dienesta sastāvā tika izveidots Speciālo uzdevumu bataljons (SUB) – vadības grupa un trīs rotas.

1992. gads – izveidojoties Latvijas Republikas Augstākās padomes Drošības dienestam, SUB tika reorganizēts par Speciālo uzdevumu vienību (SUV) ar pakļautību minētajam dienestam, pamatdislokācijas vieta – Rīga, Grostonas iela, viena komanda bija izvietota Jelgavā.

1994. gada 11. martā SUV tika pakļauta Jūras spēku komandierim.

1994. gada 5. septembrī Bolderājas tuvumā esošo „Buļļu" bāzi dienestam nepiemērotā stāvoklī Bolderājā nodeva SUV rīcībā, ēkām bija nepieciešams remonts, kurš vēlāk krietni ieilga.

1995. gada 15. janvārī SUV veica ļoti sarežģītos apstākļos zemūdens glābšanas darbus Birzgales pagasta Ņegas upē, pieci vienības instruktori par pašaizliedzību saņēma naudas prēmijas apbalvojumus – Andris Dakteris, Ilgonis Driņķis, Andris Freidenfelds, Gunārs Mīlenbergs un Voldemārs Parolis.

1995. gada augustā dienestu vienībā uzsāka pirmais leitnants Ainārs Rauza, kurš absolvējis Latvijas Nacionālo Aizsardzības akadēmiju (NAA). Pulkvežleitnanta Aināra Rauzas atmiņas par šo laiku:

„Uz mūsu bruņotajiem spēkiem pārnācu no PSRS Kara skolas, kur biju nomācījies gadu. Dienēju sešus mēnešus 2. Viļakas robežsargu bataljonā kā virsdienesta kaprālis. Tad sekoja mācības NAA, laicīgi jau IV kursa laikā sāku interesēties par dienestu SUV. Kopā ar dažiem kursa biedriem kārtojām testus un ieskaites, lai pēc akadēmijas absolvēšanas dienētu šajā elitārajā NBS vienībā. Biju lepns, jo vienīgais no kadetiem pārbaudījumus izturēju sekmīgi. Leitnanta diplomu jau saņēmu jūrnieka formas tērpā. Pirmie mēneši pagāja mācību komandā intensīvā darbā Valērija Lāča vadībā. Akadēmijā iegūtais man derēja kā pamats, taktiku, ekipējumu un citas specifiskas lietas vajadzēja apgūt no paša sākuma. Nopietnākais pārbaudījums bija vairāki testi uz izturību, psihisko un psiholoģisko sagatavotību. Pēc tam mani iedalīja kā grupas komandieri laivu komandā. Biju pirmais leitnants no mūsu akadēmijas, tāpēc man SUV vadība pievērsa īpašu uzmanību, labā nozīmē. Kopā vienībā nodienēju vairāk kā divus gadus. Tas bija periods, kad vienība intensīvi sāka strādāt kopā ar ārvalstu kolēģiem. Visciešākā sadarbība tad notika ar Francijas Žandarmērijas speciālu uzdevumu vienību, vairākas reizes trenējāmies kopā arī ar ASV „zaļajām beretēm". Laiks bija interesants, man kā karavīram tas bija pamatīgs rūdījums. Mans laiks SUV beidzās un pēc NBS vadības piedāvājuma tālāk turpināju dienestu kā virsleitnants „Baltijas Bataljonā" Latvijas rotas 1. vada komandiera amatā. Vairākus savus SUV dienesta biedrus satiku un arī darbojāmies kopā pie Cēsīm 2010. gadā un 2011. gadā, kad komandēju Zemessardzes 27. kājnieku bataljonu. Pēc manas iniciatīvas tad mēs organizējām pirmās lauka kaujas apmācības Zemessardzē, kur darbojās zemessargi kopā ar SUV profesionālajiem karavīriem."

1995. gada novembrī SUV nodrošināja ASV Aizsardzības sekretāra Dr. W. Perry vizīti Latvijā, kā arī Baltijas valstu NBS komandieru apspriedi Jūrmalā.

1995. gada oktobris/novembris – SUV karavīru apmācības Francijā kopā ar Nacionālās Žandarmērijas SUV kolēģiem.

1996. gada uzdevums SUV – gatavoties veikt operatīvos uzdevumus autonomi, vada līmeņa atbalsts NBS teritoriālai aizsardzības sistēmai.

1996. gada septembrī svinīgi tika atzīmēta SUV piecu gadu jubileja, šajā laikā paveiktais – 72 valstiski svarīgu

vizīšu drošības pasākumu organizēšana, dalība bīstamu noziedznieku aizturēšanā un dažādos glābšanas darbos.

1997. gada februārī NBS štāba J–2 departamenta priekšnieka pulkveža Ausekļa Pļaviņa slēdziens par esošo situāciju SUV:

„Karavīru ārējais izskats nav vienveidīgs. Karavīriem ir pamatotas pretenzijas pret saņemto lauka formu un apavu kvalitāti, kuri ātri novalkājas un principā neatbilst speciālo uzdevumu vienības prasībām. Karavīru individuālā uzkabe ir nepilnīga. Piecas SUV rīcībā no esošajām automašīnām pēc mana rīkojuma karavīri nevarēja iedarbināt."

1997. gada februārī leitnants Gunārs Mīlenbergs Krievijā pie Sanktpēterburgas apguva Krievija bruņoto spēku ūdenslīdēju kursu.

1997. gada jūlijā tika organizētas pirmās SUV kopīgās mācības Rīgā kopā ar ASV bruņoto spēku SUV „Seal". Pirmā mūsu SUV iepazīšanās ar minētās vienības karavīriem notika Latvijā 1996. gadā.

1998. gadā tika uzsākti „Buļļu" bāzes remonta un celtniecības darbi. Par šo bāzi Bolderājas tuvumā pirmais vienības komandieris Jānis Kušķis:

„Nelielās kara pilsētiņas teritorija mūsu armijai piederēja jau starpkaru posmā. Pēc 2. Pasaules kara padomju bruņoto spēku izbūvētās celtnes un mācību laukumi ļoti labi bija piemēroti SUV dislokācijai un mācību procesa organizēšanai. Tie bija galvenie argumenti, kad 1993. gadā šo vietu es izvēlējos vienības izvietošanai. Pārcēlāmies mēs uz „Buļļu" bāzi nākošajā gadā."

1998. gadā 13 SUV karavīri sāka mācības Nacionālās Aizsardzības akadēmijas neklātienes fakultātē.

1999. gadā vienība tika pakļauta NBS komandierim.

1999. gada 1. oktobrī nozīmētie karavīri bija sagatavoti misijai Kosovā.

2001. gada maijā NBS SUV obligātā dienesta karavīri tika pārcelti dienestā uz Štāba bataljonu un 1. kājnieku bataljonu.

2003. gada augustā pie NBS SUV tika pievienots Zemessardzes SUV „Vanags". Par šo procesu ar vienotu mūsdienu redzējumu stāsta virsnieki Andrejs Zaburdajevs un Aigars Ozoliņš:

„Divi izcili kolektīvi, kuri veidojās vairāk kā desmit gadu grūtā un darbietilpīgā procesā. Pirms apvienošanas katrs dienējām savā speciālo uzdevumu vienībā, notiekošo pieredzējām uz savas ādas. Vēsturiski starp abiem kolektīviem bija konkurence, tas ir saprotams. Diemžēl iznāca tā, ka pavēlē tika noteikts, ka Zemessardzes SUV „Vanags" tiek pievienots NBS SUV. Rezultātā vairāk kā puse no bijušajiem Zemessardzes SUV karavīriem pārgāja uz citām NBS struktūrām vai arī atvaļinājās. Zināmā mērā procesu negatīvi ietekmēja ilgstošā NBS regulāro vienību ne īpaši pozitīvā attieksme pret Zemessardzi kā tādu. Arī toreizējam NBS SUV komandierim lietas vajadzēja kārtot diplomātiskāk, īpaši par attieksmi pret „Vanaga" puišu sarkanajām beretēm, ko katrs agrāk sūrā darbā bija nopelnījis. Pirms apvienošanas viņiem vadība solīja vairākas labas lietas, tas netika izpildīts."

2004. gadā SUV karavīri piedalījās starptautiskajā operācijā Irākā.
2005. gada augustā tika palielināts SUV dienējošo PMD karavīru kopskaits, jo tika izveidots Speciālās izlūkošanas vads.
2005. gada oktobrī Latvijā pie NBS SUV viesojās 15 Lietuvas NBS SUV karavīri.
2006. gadā SUV karavīri darbojās ārvalstu operācijās OIF un ISAF spēku sastāvā.
2006. gadā SUV tika pakļauta NBS komandiera vietniekam.
2009. gada 30. jūnijā vienības bāzē „Buļļos" iesvētīja SUV karogu, kuru svinīgi pasniedza Valsts Prezidents Valdis Zatlers.
2009. gada novembrī vienības karavīri saņēma pie ķiverēm piestiprināmās individuālās nakts novērošanas ierīces.

PERSONĀLS

Speciālo uzdevumu vienības karavīru kopskaits pēc apmaksātajām štata vietām dažādos laika posmos (reālais cilvēku skaits):
1991. gada oktobris – 301 štata vieta, Speciālo uzdevumu bataljons,
1994. gada decembris – 141 štata vieta (kopā ierindā bija 106 virsdienesta karavīri – 18 virsnieki, 34 instruktori, 3 kareivji; kā arī 51 piekomandētais obligātā dienesta kareivis),
1996. gads – 135 profesionālā un 20 obligātā dienesta karavīri (februārī reālais nokomplektējums bija 33 %)
1999. gads – 102 profesionālā un 70 obligātā dienesta karavīri (attiecīgi 69 profesionālā un 45 obligātā dienesta karavīri),
2000. gadā vienībā dienēja 89 profesionālā dienesta karavīri – 31 virsnieks, 39 instruktori, 19 kareivji, kā arī 59 obligātā dienesta kareivji,
2001. gads – 125 profesionālā un 70 obligātā dienesta karavīri; maijā obligātā dienesta karavīri tika pārcelti uz citām NBS vienībām,
2004. gads – 176 profesionālā dienesta karavīri,
2008. gads - 178 profesionālā dienesta karavīri.

PAMATUZDEVUMI

Pēc Latvijas Republikas Ministru Prezidenta rīkojuma veikt ķīlnieku atbrīvošanu un pretterorisma operācijas, kā arī izpildīt citus speciālus uzdevumus; meklēšanas un glābšanas operācijas uz zemes un jūrā; apmācīt citu NBS vienību un Valsts drošības struktūru karavīrus speciālo operāciju izpildē (1998. gads).

STRUKTŪRA

NBS Speciālo uzdevumu vienības struktūra 1999. gadā – četras komandas (laivu, gaisa, mācību, atbalsta un nodrošinājuma komandpunkts, sakaru, kinologu, snaiperu, izlūku grupas, tehniskā laboratorija, finanšu nodaļa), kā arī bruņojuma un apgādes dienests – piecas nodaļas: bruņojuma, autotehnikas, mantu/pārtikas/saimniecības, ūdenslīdēju aprīkojuma, izpletņlēcēju aprīkojuma un vienības ambulance.

APBRUŅOJUMS

Pirmo apjomīgo ieroču partiju SUB karavīri saņēma 1991. gada 22. novembrī – ložmetēju PK, snaiperšauteni SVD, 24 trieciensautenes (AKS-74U un AKMS) un 9 PM pistoles.

Kopējais ieroču skaits 1994. gada decembrī – 40 trieciensautenes AK-74, 14 rokas ložmetēji „RPK" (5,45 mm), 7 vienreizējās lietošanas prettanku granātmetēji RPG-26, 13 balsta granātmetēji AGS-17 (bez munīcijas) un 45 PM pistoles.

1999. gadā SUV pilnībā bija apbruņota ar ASV dāvinātajām trieciensautenēm M-16 A1 (munīcijas daudzums ierobežots), trūka atbalsta ieroču, jo abi PKM ložmetēji neatbilda kaujas ieroča statusam – nolietojušies, bet rokas ložmetējiem RPK-74 trūka munīcijas.

2004. gada februārī tika veikta vienības pārapbruņošana – trieciensautenes AKM tika nomainītas pret Zviedrijas dāvinātajiem kājnieku ieročiem un AK-74 trieciensautenēm. Savukārt 2007. gadā SUV atkal pārapbruņoja ar moderniem kājnieku ieročiem. Vienības snaiperi 2008. gada oktobrī saņēma modernas snaipera šautenes.

AUTOTRANSPORTS

Situācija 1994. gada decembrī – kopā 10 automašīnas, t. sk. – 3 apvidus automašīnas un 4 smagās automašīnas karavīru pārvadāšanai.
1999. gadā kopā SUV lietošanā bija 30 dažāda tipa automašīnas.
2009. gada martā tika norakstīta izlūku bruņu mašīna BRDM, to turpmāk vienība izmantoja mācību nolūkos.
2010. gada septembrī/oktobrī SUV saņēma sešas ASV ražotās apvidus automašīnas HMMWV.

SAKARU NODROŠINĀJUMS

Situācija 1994. gada decembrī – radiostacija R-173 sakariem ar Aizsardzības spēku štābu, 5 radiostacijas MTS 2000, SPECTRA C 5 sakariem 50 km rādiusā ar Rīgu, 4 radiostacijas GP-300 sakariem ar Zemessardzi un Valsts Policiju, 5 apsardzes radiostacijas „Viola" ar spēju darboties līdz 1 km attālumam. Tobrīd SUV karavīri iztika bez datoriem un peidžeriem.

FINANSU NODROŠINĀJUMS

Kopējās izmaksas 2000. gadā – 1 335 096 LVL (t. sk. – alga 379 944 LVL; uzturēšanas izdevumi – 292 152 LVL; „Buļļu" bāzes rekonstrukcija – 463 000 LVL)

DALĪBA MĀCĪBĀS

Leitnanta Armanda Fridrihsona vadībā 3. komanda, kura bija izvietota Jelgavā, 1994. gada aprīlī veica kaujas apmācības Cēsu un Rīgas rajonā, praktiski tika trenēta ūdens šķēršļa pārvarēšana un pārvietošanās pa Amatas upi.

1996. gada vasarā SUV karavīri piedalījās Ādažos organizētajās starptautiskajās mācībās „Baltic Chalenge–1996" un „Baltic Hope–1996".

1998. gadā vienības karavīri piedalījās divās NBS mācībās – Vidzemē, Alūksnes tuvumā, kā arī NBS mācībās „Rietumu Vējš–1998".

1998. gadā SUV piedalījās starptautiskajās mācības Dānijā „Cooperative Jaguar–1998" kopā ar kolēģiem no NBS Gaisa un Jūras spēkiem.

1998. gadā vienības karavīri veica mācības kopā ar ASV Kara flotes SUV „Seal" un piedalījās starptautiskajā vingrinājumā „Baltic Hope–1998", divi virsnieki kā pirmie no Baltijas valstīm ASV pabeidza „Ranger" mācību bataljona kursu, tika sniegts atbalsts Valsts policijai, vairāki virsnieki ņēma dalību Zemessardzes bataljonu pārbaudēs.

1999. gada oktobrī vienība kopā ar Jūras spēkiem piedalījās NBS mācībās „Rudens–1999", kuras tika organizētas Ventspils un Rojas tuvumā. SUV karavīri trenēja desantēšanos no kuģa, peldēšanu uz krastu, objekta izlūkošanu un tā sagatavošanu iznīcināšanai, kā arī pildīja citus uzdevumus. Ārvalstīs gada griezumā notika vairākas aktivitātes – janvārī Šveicē grupa karavīru veica treniņus kalnainā apvidū, jūlijā un augustā SUV piedalījās ūdenslīdēju mācībās Igaunijā. Savukārt septembrī Norvēģijā attiecīgie speciālisti papildināja spridzināšanas prasmes un novembrī/decembrī – pārvietošanos un kaujas darbību ziemas apstākļos.

2000. gadā SUV vairākas reizes dažādos gada laikos veica pilnīgu vienības pārvietošanu uz dažādām atsevišķām vietām Latvijas teritorijā, kā arī aprīlī piedalījās Jūras spēku mācībās.

2001. gads vienība piedalījās starptautiskajās mācībās „Amber Sea–2001".

2001. gada augustā un septembrī vienība veica mācības kopā ar ASV Kara flotes SUV „Seal", kurās ņēma dalību arī ASV transporta lidmašīna „C-130".

2002. gadā vienība piedalījās divās NBS mācībās – Kurzemē „Krasts–2002" un Latgalē vingrinājumā „Austrumi–2002".

2004. gada martā un aprīlī SUV karavīru grupa veica praktisko apmācību kursu Francijā.

2006. gada pavasarī SUV karavīri piedalījās Speciālo operāciju spēku starptautiskajās mācībās „Shamrock Key–2006", kuras notika Baltijā. Vingrinājumā piedalījās ASV, Polijas un Baltijas valstu bruņoto spēku speciālo vienību karavīri.

2006. gada martā SUV karavīri uzsāka dalību NATO mācībās „Cold Response–2006" Norvēģijas ziemeļos, tas tika darīts 2007. gadā un arī 2009. gadā, vienmēr marta mēnesī.

2007. gadā vienības karavīri piedalījās divās mācībās ārvalstīs – pretterorisma starptautiskajā vingrinājumā Islandē „Northern Viking–2007", kā arī NATO organizētajās mācībās „Steadfast Indicator–2007", tēma – speciālā izlūkošana krīzes situācijas ietvaros konkrētā reģionā.

2008. gada martā SUV 50 karavīri kopā ar 4 citu valstu kolēģiem Norvēģijā piedalījās NATO mācībās „Tundra–2008", kuras tika organizētas kā alternatīva agrākajām mācībām „Cold Response." Vingrinājums notika kalnainā apvidū aiz Ziemeļu polārā loka ekstremālos apstākļos.

2011. gada septembrī vienība Ādažu poligonā piedalījās Zemessardzes mācībās „Kadagas Akacis–2011".

2012. gads – dalība kopā ar 10 citu valstu karavīriem mācībās „Jackal Stone–2012". Vingrinājums notika Horvātijā, un to vadīja Eiropā izvietotais ASV Speciālo operāciju centrs.

2014. gada maijs – pirmo reizi Latvijas teritorijā notika plašas vairāku valstu speciālo uzdevumu spēku praktiskās mācības „Flaming Sword–2014". Kopā ar mūsu SUV karavīriem vingrinājumā piedalījās ASV, Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Norvēģijas un Zviedrijas vienības. Kopējais mācību dalībnieku skaits bija vairāk kā 700 cilvēku.

Rezerves kapteiņleitnanta Haralda Darguža atmiņas par SUV darbības pirmajiem gadiem:

„Dienestu SUV es uzsāku 1992. gadā pēc pārrunām ar vienības vadību un atlases pārbaudījumiem. Mani aicināja arī uz Zemessardzi, bet es izvēlējos SUV. Biju dienējis PSRS armijas ķīmiskajā karaspēkā kā izlūks ar jaunākā seržanta pakāpi. SUV vadībai es likos tolaik noderīgs, jo labi šāvu ar loku. Komandiera Jāņa Kušķa, kurš 1984./1986.g. kā PSRS armijas „Specnaz" virsnieks tika karojis Afganistānā, autoritāte nebija apstrīdama. Viņš, bez klasiskās padomju armijas virsnieku lamāšanās un kliegšanas pielietošanas, tikai ar attiecīgu skatienu vien varēja daudz ko panākt. Tik zinošu un nosvērtu savā rīcībā virsnieku reti kad esmu kur saticis. Vienībā tad dienēja karavīri ar izcilām dotībām un īpašu militāro pieredzi – bijušie krievu armijas "Specnaz" vīri, jūras kājnieki, gaisa desantnieki utt. Netrūka arī rūdītu sportistu – pieccīņnieku, airētāju, bokseru, tuvcīņas meistaru. Sākumā SUV bija gandrīz 200 karotāju, bet 1994. gada martā to skaits saruka līdz 30 vīriem. Vienība tad pārgāja no Drošības dienesta Jūras spēku pakļautībā. Daudziem puišiem nebija skaidrība par nākotni, savu darbu paveica citu vienību komandieru dāsnie solījumi. Visa Jelgavas rota palika Drošības dienesta sastāvā.

Drīzumā pakāpeniski SUV personālu papildināja pēc pārbaudījumu iziešanas jauni puiši, kuri bija jāapmāca pilnībā no paša sākuma. Jānis Kušķis ar dažiem virsniekiem 1994. gada aprīlī nedēļas garumā Izraēlā apguva ļoti noderīgu pretterorisma operāciju kaujas šaušanas kursu īsās distancēs. Pēc gada Izraēlas firma Latvijā veica vēl četru SUV karavīru apmācību minētā kursa ietvaros. Mūsu veco ekipējumu nomainīja 1995. gadā un tad arī tika uzsāktas kaujas ūdenslīdēju apmācības. Uzskatu, ka vispār ar šo gadu sākās SUV attīstība – vairāki karavīri apguva specifiskus kursus Dānijā, Francijā, Zviedrijā. Pats šajā gadā mācījos zviedru zemē. Šie kursi ārvalstīs mums kopumā attīstīja domāšanu un palīdzēja krāt pieredzi. Sākām arī praktiskās kaujas apmācības uz kuģiem, lidmašīnām un dzelzceļa transporta. Entuziasms un motivācija netrūka, sarežģīto mācību laikā mums diemžēl bija upuri. Iemesli jāmin dažādi – gan neuzmanība, arī nepareizi izplānotas praktiskās darbības un drošības tehnikas dažu elementu neievērošana. Tobrīd, lai kļūtu par SUV karavīru, bija sekmīgi jāveic šādi pārbaudījumi – 5 km kross 21 minūtē, pārgājiens pa apvidu ar uzkabi 25 km garumā – līdz 6 stundām, peldējums 1,5 km – līdz 45 minūtēm, orientēšanās distancē un lekšana ar izpletni no torņa.

No Rīgas bāzes Grostonas ielā SUV 1994. gadā pārcēlās uz Bolderāju, uz „Buļļu" nelielo kara pilsētiņu. Tagad bijām pilnīgi patstāvīgi, bet tas prasīja papildus problēmas. Mūsu bāzi sāka apsargāt obligātā dienesta karavīri. Pirmos divus vadus atsūtīja no Izlūkdesanta bataljona, robežsargiem un Štāba bataljona. Viņi diemžēl līdzi atveda arī ārpusreglamenta attiecību problēmu gūzmu. Jāsaka, ka mana dienesta laikā SUV mēs ar šo lietu nespējām pilnībā tikt galā. Pareizi tika darīts 2001. gadā, kad obligātā dienesta puišus no SUV pārcēla uz citām vienībām. Šajā gadā arī es pārgāju dienestā uz citu vienību. Manuprāt SUV 90. gados būtu intensīvāk attīstījies, ja vairākas reizes netiktu mainīta vienības komandpakļautība. Pēc maniem novērojumiem, Jānis Kušķis kā komandieris tika pārslogots ar vienības apgādes un nodrošinājuma jautājumiem, kuru risināšana tajos laikos prasīja milzum daudz laika, ne vienmēr šīs pūles deva gaidīto rezultātu. Nereti viņš bija stipri neērts augstākai vadībai, jo dienesta sapulcēs uzdeva dažāda spektra tiešus jautājumus. Manuprāt nākotnē SUV vienmēr ir jākomandē virsniekam, kurš ir nācis no šīs elitārās vienības. Šobrīd tas tiek ievērots."

Par dienestu vienībā 18 gadu garumā stāsta virsseržants Jānis Miķis:

„Esmu dzimis Smiltenē 1978. gadā, mana dzimta nāk no Blomes pagasta. Pirms dienesta mūsu bruņotajos spēkos redzēju armiju kā vietu, kur jaunieši izmainās. Zināju par negatīvo pieredzi dienestā padomju armijā, bet par Latvijas aizsardzības spēkiem tolaik man bija reāla neziņa. Mani iesauca obligātajā dienestā un es nonācu Jūras spēku mācību centrā Liepājā. Pēc tam dienēju uz patruļkuģa „Zibens". Dažreiz gājām jūrā, tolaik mums nebija procedūras un angļu valodas zināšanu. Obligātā dienesta matrozis tulkoja, ko mums citi kuģi saka pa rāciju. Pēc gada dienesta Jūras spēkos, vērtēju šo periodu kā laika pavadīšanu, nebija mums tad pieredzes darbā ar jauniešiem. Tad tika meklēti puiši pārejai virsdienestā, bet mani esošā situācija neuzrunāja. Jāsaka gan, ka divi instruktori (Jansons un Ivars Zvirgzdiņš) atstāja krietnu karavīru iespaidu un no viņiem varēja mācīties.

NBS Speciālo uzdevumu vienības apmācību aktivitātes /10/

Nacionālo Bruņoto spēku Speciālo uzdevumu vienība darbībā /10/

NBS Speciālo uzdevumu vienības apmācību aktivitātes /10/

Pēc gada dienesta atgriezos Blomes pagastā, bija doma strādāt Latvijas bankā, bet tur nebija attiecīgo vakanču. Tolaik domāju par aktīvu sportisku dzīvi. Tomēr esot Rīgā satiku savu dienesta biedru no Liepājas laikiem, viņš tobrīd dienēja NBS Speciālo uzdevumu vienībā. Pēc sarunas ar viņu nolēmu uzsākt profesionālo dienestu šajā elitārajā vienībā, par to gan tobrīd zināju ļoti maz. Ierados ar dokumentiem Rīgā, Grostonas ielā 1999. gada novembrī. S ākās smags gadu ilgs kurss mācību komandā. Komandas priekšnieks Rūdolfs Rudzuroga nesen bija atgriezies no trīs mēnešu apmācību kursa reindžeru bataljonā. Pārdomājot šo laikaposmu ar mūsdienu skatījumu, jāsecina:

- *tagad SUV ir pilnīgi cits skatījums attiecībā uz mācību komandu. Agrāk bija apmēram tā pēc instruktoru teiktā – es šajā kursā visu to izcietu un izturēju, tagad jums jādara tas pats! Vēl jāpiebilst, ka instruktors katru diennakti mainījās. Tolaik SUV vadībai īsti nebija profesionālas pieredzes no cilvēku resursu viedokļa,*
- *īstas mācību programmas nebija, gada laikā tā tika mainīta un precizēta,*
- *apguvām pamatīgu praktiskās šaušanas kaujas kursu, tika pielietoti četri dažādi ieroči – pistole, mašīnpistole, trieciensautenes M16 un AK–74,*
- *kursu uzsāka vairāk kā 15 karavīri, krietna daļa bija virsleitnanti un leitnanti. Noslēgumā palikām tikai četri, no tiem viens leitnants.*

Saistībā ar SUV mācību vienību varu piebilst, ka savu pirmo ārvalstu pieredzi guvu ASV, kur sekmīgi izgāju reindžeru kursu. Kursa izdevumus 60 000 USD apmērā tad vēl sedza uzņemošā valsts, jo Latvija vēl nebija NATO. Biju pirmais mūsu valsts karavīrs ar instruktora dienesta pakāpi, kurš šo kursu bija pabeidzis.

Mūsdienās situācija attiecībā uz mācību vienību ir kardināli mainījusies uz labo pusi. Arī kopumā, par NBS SUV kā tādu, ir noticis tas pats. Mūsu karavīri pēc individuālajām mācībām un misijām ārvalstīs, kā arī kopā trenējoties dažādās NATO starptautiskajās mācībās, ir pārņēmuši mums tik noderīgo pieredzi un zināšanas. Mūsdienās daudz strādājām kopā ar citiem NBS spēka veidiem un dažādām vienībām. Pirms gadiem divdesmit tas notika atrauti, vienības karavīriem mācībās tika doti uzdevumi veikt darbības pilnīgi neatkarīgi no citām Latvijas bruņoto spēku veidiem. Tolaik akcents SUV aktivitātēs tika likts uz cīņu pret terorismu. Bet ir jāsaprot, ka tad Latvijā terorisma kā tāda nebija. Šīs nelikumīgās nežēlīgās darbības, kas dažreiz mūsu zemē notika, jāvērtē kā brutāls huligānisms.

Esošajā pasaules ģeopolistiskajā situācijā jebkuras valsts speciālo operāciju spēku loma pieaug. Tas attiecas arī uz manu vienību, tā attīstās. Arī NBS kopējā sistēmā pieaug sapratne par SUV kā tādu plašākā nozīmē."

Lai kardināli uzlabotu jauniešu rekrutēšanu SUV personāla papildināšanai, no 2012. gada vienības karavīri sāka organizēt īpašas jaunsargu nometnes. Stāsta atvaļinātais virsleitnants Normunds Moļņiks:

„Tolaik dienēju SUV, un viens no maniem uzdevumiem bija rekrutēšanas plašais jautājumu loks. Pieredze jau man bija, jo iepriekš dažādās Latvijas vietās organizēju nelielas jauniešu militārās nometnes. Ideja par šādu centralizētu SUV jaunsargu nometni nāca no kurzemniekiem. Iepriekš jau par iestāju nometnē bija izsludinātas fiziskās prasības, kuras atbilda vienības karavīra normām. Atbilstoša vecuma jaunsargi no vecākajām grupām tika iesaistīti no visiem Latvijas novadiem. Kopā pirms 2012. gada nometnes fizisko normatīvu testu nokārtoja 18 jaunsargi. Rezultāts bija ļoti pozitīvs – vienībā tuvāko divu gadu laikā iestājās 14 bijušie jaunsargi, nometnes dalībnieki. Pēc gada nākošo nometni gan nevarējām organizēt, jo citi NBS vienību komandieri griezās pie vadības – SUV pa visu Latviju pie sevis pārvelk visus labākos topošos jaunos karavīrus! Tam bija negatīvas sekas, jo zināms skaits jaunsargu ilgstoši bija trenējušies iestājai SUV nometnē, bet nu nekā... Ziņa izplatījās pa visu Latviju, un tam bija negatīvas sekas. Varu tikai piebilst, ka citas NBS vienības tā arī neuzsāka savu jaunsargu nometņu organizēšanu. Pēc kāda pārrāvuma laika SUV atsāka centralizēti strādāt ar jauniešiem."

Par 2017. gada jūlija nedēļas ilgo nometni Buļļu bāzē Jaunsardzes 4. novada nodaļas vadītājs Andis Ābelīts:

„SUV Jaunsardzes nometnē jaunsargi guva nelielu ieskatu par dienestu speciālo uzdevumu vienībā. Viņus sagaidīja interesants un piesātināts nodarbību grafiks, kas ietvēra teorētiskās zināšanas, kuras tika izmantotas praksē. Intensīvs apmācību ritms un ierobežots miegs katram jaunsargam ļāva iepazīt savas morālās un fiziskās izturības robežas. Jaunsargi piedzīvoja mirkļus, kad grūtībās virsroku guva vēlme nespert soli atpakaļ, bet izturēt visus SUV nometnes pārbaudījumus. Patriotismu nevar nopirkt, tā ir katra cilvēka individuālā pārliecība, un tieši tas palīdzēja koncentrēties uz mērķi un neaizmirst, cik daudz darba tā sasniegšanā jau ir ieguldīts. Liels atbalsts bija arī pozitīvā instruktoru attieksme un komandas gars. Nometnē bija arī tādi pārbaudījumi, kuri nav pa spēkam vienatnē, šos uzdevumus izpildīt varēja, tikai apvienojot spēkus. Pēc nometnes noslēguma vairāki jaunieši atzina, ka vēlas saistīt savu turpmāko dzīves ceļu ar dienestu armijā un Speciālo uzdevumu vienībā. Jaunsargi arī šajā nometnē pierādīja, ka spēj pārvarēt grūtības un ir gatavi pilnveidoties, attīstīties un augt Latvijai.

Lai piedalītos SUV Jaunsardzes nometnē, pamatprasība ir nokārtot SUV fiziskos pārbaudījumus."

(P. S. – šajā nometnē piedalījās 37 jaunsargi)

NBS SUV 2003. gada augustā tika pievienota Zemessardzes SUV „Vanags". Ieskats vienības vēsturē un darbībā – pirmsākumi meklējami 1991. gada 25. septembrī, kad tika uzsākta Zemessardzes 9. bataljona formēšana. Vienības darbības pirmajos mēnešos tās pamatuzdevums bija Zemessardzes štāba apsardze, kā arī atsevišķu Ģirta Valda Kristovska rīkojumu izpilde. Bataljonā dienestu pildīja tikai ierindas zemessargi. Sākumā komandiera pienākumi tika uzticēti Gunāram Suslam, decembrī viņa amatu pārņēma Valdis Zoldners, kurš pirms tam bija Zemessardzes štāba kadru un ieroču uzskaites daļas priekšnieks. Viņa adjutants bija Normunds Aleksis, no 1992. gada februāra vietnieks militāros jautājumos – Didzis Meiers. Bataljona pamatkontingents zvērēja 1991. gada decembrī un pēc tam tika ieskaitīts amatos, tika izveidotas divas rotas. Jau 1991. gada nogalē vienības zemessargi iesaistījās cīņā pret reketieriem, īpaši bīstamiem likumu pārkāpējiem Rīgā un tās tuvumā, kā arī devās izbraucienos uz Latvijas–Lietuvas robežu, lai veiktu operācijas pret kontrabandistiem.

Bataljona apbruņojums 1992. gada janvārī: 3 rokas ložmetēji RPK, 36 trieciensautenes AK-74, 7 granātmetēji RPG-18, 87 pistoles.

Lai godinātu Kalpaka bataljona uzbrukuma sākumu 1919. gada 3. martā, bataljona zemessargi 1992. gada 3. martā nostājās goda sardzē Rīgā pie Brīvības pieminekļa.

No 1992. gada 9. marta līdz 29. martam hokeja kluba sporta bāzē Kandavā notika bataljona mācību nometne, kuru organizēja Didzis Meiers.

1992. gada 25. aprīlī 32 bataljona zemessargi piedalījās Krievijas Federācijas Liepājas kara flotes bāzes bloķēšanas operācijā, kuras gaitā veiksmīgi tika ieņemts galvenais objekts – Kalpaka tilts. Pirms tam vairāku nedēļu garumā vienības izlūki civilās drēbēs veica rūpīgu novērošanu.

1992. gada 1. maijā notika 9. bataljona reorganizācija – tā tiesības pārņēma uz bataljona bāzes izveidotā Zemessardzes štāba Speciālo uzdevumu vienība (SUV). Par komandieri tika iecelts Valdis Zoldners, vienība tika sadalīta sešos vados. Bataljona 1. rota tika pārveidota par Zemessardzes štāba rotu, kuru turpināja komandēt Juris Sergejevs.

1992. gada 19. novembrī Zemessardzes štāba SUV tika izformēts, tās vietā uzsāka formēt Zemessardzes 1. Rīgas brigādes SUV. Par tā laika notikumu norisi stāsta atvaļinātais pulkvedis Juris Poļevskis:

„Tobrīd komandēju Zemessardzes 1. Rīgas brigādi. Zemessardzes štāba SUV komandieris un virkne viņa padoto bija veikuši vairākus smagus dienesta pārkāpumus – tika konstatēta kaujas ieroču un rāciju pazušana, kliboja personāla un finanšu darbības disciplīna, vienībā bija „iefiltrējušies" cilvēki ar šaubīgu biogrāfiju utt. Komandieris Valdis Zoldners tika noņemts no amata, sākās dienesta izmeklēšanas, kā rezultātā vienību izformēja. Zemessardzes štāba priekšnieks Ģirts Valdis Kristovskis sākumā gribēja pilnībā atlaist visu personālu. Man izdevās viņu pārliecināt veikt plašu reorganizāciju 1. brigādes ietvaros – saglabāt minētā SUV pozitīvo un profesionālo zemessargu kodolu, pēc tam tai pievienoja brigādes vienību izformētās operatīvās grupas. Tā rezultātā izveidotos 1. brigādes SUV, Zemessardzes štāba priekšnieks tam piekrita. Valda Zoldnera vienības personāls tika cītīgi izvērtēts, daudzi cilvēki tika atbrīvoti no dienesta. Tomēr bijušā SUV kodolu saglabājām, sākām plānot topošās vienības komplektēšanu. Bija jāatrod attiecīgs komandieris, kuram būtu autoritāte. Mans štāba priekšnieks Juris Lamberts jau agrāk labi pazina bijušo padomju armijas „Specnaz" virsnieku Vili Skuju, kurš kā Latvijas patriots aktīvi strādāja kā ārrindas zemessargs–instruktors 17. bataljonā. Juris Lamberts noorganizēja tikšanos, un pēc garākas sarunas Vilis Skuja piekrita veidot

jaunu Zemessardzes SUV vienību. Mūsu izvēle laika gaitā izrādījās ļoti pareiza – Vilis Skuja ar savu profesionālā karavīra pieredzi uzreiz kļuva par autoritāti jauno puišu acīs. Šeit nostrādāja arī tēva un dēlu princips. Vilis personīgi veica personāla „sijāšanas" darbu un veica rūpīgu jauno kadru atlasi. Konkursam uz iestāju vienībā pieteicās apjomīgs skaits kandidātu, tomēr atvērto štata vietu skaits bija ierobežots, kāds arī palika „aiz borta".

Pēc apmācību procesa apgūšanas, Viļa Skujas vienība uzsāka pildīt vairākus atbildīgus uzdevumus. Zemessardzes 1. Rīgas brigādes štābā, kurš atradās Ernestīnes ielā, apmēram gadu pagraba telpās atradās Padomju Latvijas čekas arhīvs. Jau tolaik attiecīgi speciālisti uzsāka tā pētniecību un nāca uz Ernestīnes ielu katru dienu kā uz darbu. Mūsu SUV puiši veica šo dokumentu apsardzi, tāpat tolaik Viļa Skujas komandētie zemessargi sāka apsargāt arī Latvijas Banku. Nereti pēc Zemessardzes vadības norādījuma 1. brigādes SUV tika iesaistīts darbībās pret kriminālajām autoritātēm un kontrabandistiem."

Atvaļinātā majora Viļa Skujas atmiņas:

„Jaunībā nodarbojos ar boksu, izcīnīju sporta meistara nosaukumu, mani trenēja Aloizs Tumiņš. Hobijs bija un joprojām ir motobraukšana, biju visā ziņā aktīvs jaunietis. Padomju armijā iestājos brīvprātīgi 18 gadu vecumā, pēc 3 mēnešu instruktoru skolas pabeigšanas tiku paaugstināts par jaunāko seržantu. Tad mūsu vienībā 1961. gadā ieradās „Specnaz" virsnieki un aģitēja par turpmāko dienestu šajā vienībā. Pieteicos, pēc rūpīgas pārbaudes un eksāmenu kārtošanas uzsāku trīs gadu mācības „Specnaz" skolā, specializējos diversiju veikšanā. Pēc tās pabeigšanas saņēmu leitnanta uzplečus, sekoja grūts, bet interesants 5 gadu dienests. Piedalījos arī kaujas darbībā, pēc desantēšanās no lidmašīnām veicām nakts uzbrukumu nemiernieku bāzei Jemenā. Ložmetēja lode man cauršāva kāju, pēc hospitāļa atgriezos ierindā. Dažādu komandējumu laikā izbraukāju visu PSRS, pabiju arī Angolā, Ēģiptē, Ķīnā, Bulgārijā un Ungārijā. Kopā ar dienesta biedriem izdarījām smagu disciplīnas pārkāpumu, man piedāvāja divas iespējas – turpināt dienēt, bet jāizcieš zināma laika sods disciplinārajā bataljonā. Otrs variants – karavīra pakāpes atņemšana un atvaļināšana no armijas dienesta. Izvēlējos pēdējo, jo man īsti nepatika šī dienesta specifika.

1991. gadā iestājos Zemessardzē, nākošajā gadā, pēc zināma laika pārdomām, piekritu veidot un komandēt Zemessardzes Speciālo uzdevumu vienību. Pateicīgs laiks, to atceros ar gandarījumu. Mūsu vienība veica ļoti plaša apjoma darbības – braucām uz Zemessardzes vienībām un trenējām jaunos brīvprātīgos, veicām sprādzienbīstamu priekšmetu likvidāciju, masu pasākumos apsargājām valsts līmeņa amatpersonas, piedalījāmies starptautiskajās macībās, līdz 1996. gadam cīnījāmies pret reketieriem, īpašos gadījumos cīnījāmies pret bruņotiem bandītiem, ar kuriem iznāca arī savstarpējas apšaudes. Dažas reizes iznāca ķert arī izbēgušus cietumniekus, 90. gadu nogalē uzsākām ciešu sadarbību ar Ukrainas Nacionālās gvardes SUV. Vairāki mani puiši brauca apvienotās NBS vienības sastāvā ārvalstu misijās, viens mans audzēknis Afganistānā tā ir pabijis 8 reizes. Kad vienību „Vanags" pievienoja NBS SUV, biju jau pusgadu iepriekš atvaļinājies no dienesta, jo biju sasniedzis maksimālo vecumu. Katru gadu tiekos ar saviem puišiem, tāpēc labi zinu, kā tālāk pēc 2003. gada katram veicās. Uz NBS SUV pārgāja mazākā daļa, lielākais vairums vīru aizgāja uz trim vienībām – Drošības dienestu, Militāro policiju un 54. bataljona Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas rotu. Pēdējais vienības „Vanags" komandieris bija Jānis Semerikovs."

Pulkveža Normunda Alekša atmiņas un pārdomas 2018. gada rudenī par dienesta laiku Zemessardzes SUV:

„Tagad no šīs vienības aktīvajā dienestā NBS esam palikuši tikai trīs – Raimonds Kursītis, Viesturs Bubucis un es. Zemessardzē iestājos jau 1991. gadā, tiku iedalīts 9. bataljonā, pēc tam pārgāju uz Zemessardzes SUV. Vienībā tolaik bija vīri ar dažādu militāro un dzīves pieredzi. Vairāki bija piedalījušies PSRS – Afganistānas karā un karstajos punktos Aizkaukāzā. Jūrmalas pašvaldības policijā agrāk bija strādājuši Valdis Zoldners, Viesturs Bubucis un Madis Biete. Kopā ar mani augstākā civilā izglītība bija Raimondam Kursītim, kurš uzzīmēja SUV „Vanags" heraldiku, Uldim Ruicēnam, Alvilam Studentam. Kopumā tie bija jauni un aktīvi puiši, ar zināmu „pašpuiku" sindromu. Starp mums valdīja nerakstīts brālības likums, mēs viens otram uzticējāmies un daudzas lietas darījām bez jebkādiem dokumentiem. Tas ilga līdz brīdim, kad bez pēdām pazuda divas trieciensautenes. Dažbrīd ar disciplīnu bija problēmas. Tomēr svarīgā situācijā spējām uzdevumus paveikt, uz savu iniciatīvu uzsākām uz Latvijas robežas darbības pret kontrabandistiem, sekmīgi paveicām operāciju Liepājas kara ostā 1992. gada aprīlī. Manuprāt Zemessardzes štāba priekšnieks Ģirts Valdis Kristovskis neprata mūs izmantot. Īpaši tas attiecas uz izlūkošanas jomu, šī svarīgā lieta pēc kāda laika Zemessardzē aizgāja pilnīgi pa nepareizu ceļu."

1992. gada 7. maijā vienības 11 pieredzējušākie zemessargi Pļaviņās veica Zemessardzes bataljonu instruktoru apmācības.

1992. gadā, no 1. līdz 14. augustam Cēsu rajona Jāņmuižā tika organizēta Zemessardzes bataljonu operatīvo grupu dienestnieku mācību nometne, atbildīgais par organizāciju bija Valdis Zoldners, par apmācību procesu – Zemessardzes štāba SUV mācību daļas priekšnieks Leons Markelovs. Vecāko instruktoru pienākumus veica vienības zemessargi Aivars Graudiņš, Ivars Grīngofs, Ainārs Kasparāns.

1992. gada 4. septembrī komandiera Valda Zoldnera vadībā tika izveidota atmīnētāju grupa četru sapieru–instruktoru sastāvā, kura uzsāka lādiņu un spridzekļu iznīcināšanas darbu Latvijas centrālajā daļā.

Vienības 12 zemessargi no 1992. gada 15. septembra līdz 3. oktobrim Cēsīs apmācīja Zemessardzes bataljonu un rotu komandierus kājnieku mazo vienību taktikā. Vienībai no 1997. gada 20. oktobra tika mainīs nosaukums – līdz pievienošanai NBS SUV, tā darbojās kā Zemessardzes SUV „Vanags".

Bijušajā Zemessardzes 9. bataljonā un vēlākajā Zemessardzes 1. Rīgas brigādes SUV savas dienesta gaitas uzsāka atvaļinātais ģenerālleitnants Raimonds Graube. Mūsdienās kā virsnieki dienestu NBS turpina vairāki šīs vienības bijušie zemessargi – Normunds Aleksis, Viesturs Bubucis, Arnis Garančs un Raimonds Kursītis.

NBS Speciālo operāciju pavēlniecības komandieris pulkvežleitnants Juris Ušackis 2019. gada janvārī:

"Speciālo operāciju pavēlniecība tika izveidota 2017. gada 19. jūnijā uz NBS Speciālo uzdevumu vienības bāzes, kurai speciālo operāciju veikšanā ir jau vairāk kā 27 gadu pieredze. Ņemot vērā mūsdienu karadarbības iezīmes un valsts aizsardzības uzdevumus, tika pieņemts lēmums apvienot vairākas specifiskās spējas zem vienas komandvadības, lai varētu stāties pretī visiem hibrīdveida apdraudējumiem. Speciālo operāciju pavēlniecības galvenie elementi ir Speciālo uzdevumu vienība un tai operacionālajā pakļautībā esošā ZS Speciālo uzdevumu vienība. Pirmais mēģinājums izveidot Speciālo uzdevumu pavēlniecību bija 2003. gadā. Diemžēl tas bija neveiksmīgs, jo Latvijas Republikas augstākā vadība tolaik stratēģiski nesaprata šādu spēku nepieciešamību. Personāla apmācībā, sagatavošanā un kaujas uzdevumu izpildē pamats ir NBS un NATO Speciālo operāciju spēku darbību reglamentējošie dokumenti. Mūsu spēju un procedūru atbilstība NATO standartiem tika sertificēta 2016. gadā. Speciālo uzdevumu spēki ir viens no valsts aizsardzības stūrakmeņiem. Speciālās operācijas ir īpašas militārās darbības, kuras veic speciāli apmācīti, ekipēti un organizēti karavīri. Viņi izmanto speciālu taktiku un aprīkojumu, kurš nav raksturīgs konvencionālajiem bruņotajiem spēkiem. Šīs operācijas notiek visu veidu un intensitātes konfliktu spektrā, neatkarīgi no tā, vai tie ir integrēti vai koordinācijā ar konvencionālajiem spēkiem. Speciālo operāciju uzdevums ir sasniegt konkrētus politiskos, militāros, psiholoģiskos un ekonomiskos mērķus. Savā darbā plaši izmantojam NBS Speciālo uzdevumu vienības pieredzējušo karavīru pieredzi un ekspertīzi."

1. Vienība «Vanags» mācībās Ādažu poligonā 1993. gada septembrī
2. Vienības komandieris Vilis Skuja vizītē Ukrainā
3. Vienības «Vanags» karavīri ar komandieri Vili Skuju bāzē Rīgā, Ernestīnes ielā /48/

JŪRAS SPĒKI

Dibināti 1992. gada 11. aprīlī (nosaukums Jūras Spēku flote – no 2010. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 1. janvārim)
Karogs – Latvijas Kara flotes vēsturiskais karogs atgūts 1995. gada 11. aprīlī
Devīze – „Mūs vieno Latvijas svētais vārds"
Komandieri:

jūras kapteinis Gaidis Andrejs Zeibots, 1992. – 1999. gads
jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis, 1999. – 2005. gads
jūras kapteinis Aleksandrs Pavlovičs, 2005. – 2009. gads
jūras kapteinis Rimants Štrimaitis, 2010. – 2013. gads
jūras kapteinis Juris Roze, 2014. – 2015. gads
flotiles admirālis Ingus Vizulis, no 2016. gada

JŪRAS SPĒKU IZVEIDOŠANĀS UN DARBĪBAS UZSĀKŠANA

Aizsardzības ministrijas vadībai, dienestam atjaunotajos Jūras spēkos pieteicās vairāki latvieši – pieredzējuši bijušās Padomju Savienības kara flotes virsnieki. Pēc dažādu kadru jautājumu atrisināšanas, tālāk notika dinamiska Jūras spēku struktūru veidošana. Pārvarot dažādas problēmas un finanšu trūkumu, kalendārā secībā četros gados tika paveikti šādi galvenie organizatoriskie darbi:

1992. gada 22. janvāris – par Aizsardzības spēku štāba Jūras spēku pārvaldes priekšnieku iecēla Gaidi Andreju Zeibotu.

1992. gada 11. aprīlī tika pacelts karogs uz kuģa „Sams", Jūras spēku atjaunošanas diena.

1992.gada 15. jūlijā par Aizsardzības spēku Jūras spēku komandieri iecēla jūras kapteini Gaidi Andreju Zeibotu.

1993. gada janvārī tika nodibināts Jūras spēku Dienvidu rajons, kurā iekļāva Jūras spēku mācību centru un Liepājas Jūras spēku divizionu, kā arī Jūras spēku Centrālais rajons ar dislokācijas vietu Rīgā.

1993. gada februārī Liepājā un Rīgā notika Baltijas valstu Jūras spēku komandieru divu dienu darba tikšanās.

1993. gada decembrī uz 7. Ventspils robežsargu bataljona bāzes tika izveidots Jūras spēku Krasta apsardzes bataljons, vienībai no 6. Liepājas robežsargu bataljona pievienoja arī rotu un divus vadus.

Par paveikto 1993. gadā kopumā – Jūras spēku sastāvā bija 8 krasta apsardzes kuģi un kuteri, no tiem ierindā 7, kā arī 2 speciālo uzdevumu kuģi, no Vācijas saņemtie kaujas kuģi bija remontā. No Zviedrijas tika saņemts patruļkuteris „Kristaps", no Polijas – velkonis, no Vācijas tika atvilkti pieci bijušie Austrumvācijas kara kuģi.

Jūras piekrastē darbojās trīs novērošanas posteņi – Saraiķos, Jūrmalciemā un Akmeņragā. Liepājā darbu uzsāka Jūras spēku komandcentrs un sakaru mezgls, kā arī ēdnīca. Bolderājā līdz gada nogalei no Krievijas bruņotajiem spēkiem bija pārņemti 75 % objektu. Jūrā tika pārbaudīti vairāk kā 80 kuģi, no tiem 16 aizturēti un 2 konfiscēti, naudas sodos tika iekasēti 0,5 miljoni USD. Kuģis „Gauja" kopā ar Gaisa spēkiem un Speciālo uzdevumu vienību piedalījās mācībās. Labākie kuģi gada laikā – „Spulga", komandieris virsleitnants Ivars Ozoliņš, „Komēta", komandieris kapteiņleitnants Eduards Pēks un „Kristaps", komandieris virsnieka vietnieks V. Vīnbergs.

1994. gada jūnijā tika izveidots Jūras spēku štābs.

1994. gada augustā par godu Latvijas Kara flotes 75. gadadienai Rīgā viesojās sešu ārvalstu kara kuģi.

1994. gada 11. novembrī Daugavgrīvā tika atklāts piemineklis par godu britu kreisera „Dragon" kritušajiem jūrniekiem, kuri gāja bojā Rīgas jūras līcī bermontiādes laikā 1919. gada oktobrī.

Sākot ar 1992. gada 20. maiju tika uzsākta Latvijas regulāra jūras robežas apsardzība, to veica trīs bijušie Valsts zivju resursu uzraudzības dienesta kuģi – „Sams", „Spulga" un „Komēta". Latvijas Republikas Ministru Padome šos kuģus 1992. gada februārī nodeva Jūras spēkiem, viņi tika pielāgoti militārajam dienestam un apbruņoti ar vieglajiem ieročiem. Apkalpes sagatavoja Liepājā Jūras spēku mācību centrs. Kopā uz šiem kuģiem tolaik dienēja 41 jūrnieks.

Par pirmajiem Jūras spēku kuģiem stāsta rezerves jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis:

„Zivju inspekcijas kuģi atradās trīs Latvijas ostās. „Pluton" – Liepājā, savukārt divi zivju inspekcijas („Ribnadzor" tipa) kuģi – Ventspilī un Rīgā. Iepriekšējās kuģu komandas ne visur bija pretimnākošas kuģu nodošanas laikā. It sevišķi lielas problēmas bija ar „Pluton" pārņemšanu. Šis, kādreizējais zvejas kuģis ar ātrumu ap 8 mezgli, juku laikos reāli nepildīja zivju inspekcijas funkcijas, bet tika iesaistīts kamīna malkas pārvadājumos uz Zviedriju. Atdodot kuģi Jūras spēkiem, komanda tātad zaudētu savu biznesu. Gunārs Melnis – pirmais Latvijas Jūras spēku kuģa komandieris, ļoti enerģiski rīkojās, lai ātrāk pārņemtu kuģi. Viņš iedarbināja visādus līdzekļus, lai panāktu uzdevuma izpildi. Lai saglabātu kuģi un nepieļautu tā mehānismu bojāšanu no iepriekšējās komandas puses, tika pārvilināts jūras spēku dienestā kuģa mehāniķis. Viņš bija vienīgais cilvēks no vecās kuģa apkalpes, kurš runāja latviski."

Situācija Latvijas ostās un piekrastē prasīja aktīvu darbību, laika pārdomām un detalizētai nākotnes plānošanai nebija. Kā galvenie darbi un faktori ātrai Jūras spēku izveidei jāmin vairāki:

1. Jūras spēku pirmsākumi 1992. gadā – pirmais zvērests Liepājā un Hugo Legzdiņa uzruna
2. Karoga pacelšana uz kara kuģa «Sams», Ilmāra Lešinska ziņojumu pieņem Gaidis Andrejs Zeibots
3. No kreisās – Gunārs Melnis, Mārtiņš Zemžāns, Gaidis Andrejs Zeibots, Jānis Ādamsons, Ivars Virga un Leonids Kurakins Liepājas jūrskolā 90. gadu sākumā
4. Patruļkuģis «Kristaps» /57/

• Jūras spēku darbības nodrošināšanai bija jāizveido visa nepieciešamā dokumentu pakete.

• Steidzīgi bija jāuzsāk kontrabandas apkarošana, ar šo nelikumīgo rūpalu nodarbojās gan ārvalstu, kā arī Latvijas ostās pierakstītie kuģi, rezultātā Valsts kase zaudēja ievērojamas naudas summas.

• Liepājā un Rīgā bāzējās Krievijas Kara flotes kuģi, kuri savā darbībā ignorēja Latvijas ostu administrācijas izdotos noteikumus. Pēc iespējas ātrāk mūsu jūras piekrastē bija jāsāk plīvot Latvijas karogam.

• sabrūkot Padomju Savienībai, daļā Baltijas jūras akvatorijas pazuda jebkāda kuģu kontroles sistēma, rezultātā notika mūsu zivju resursu izlaupīšana. Izmantojot Latvijas ostas no Tuvajiem Austrumiem uz Skandināviju ik pa brīdim tika nelikumīgi pārvietotas ekonomisko un politisko bēgļu grupas.

Rezerves jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis par situāciju 1992. gadā:

„Aktualizējās jautājums par Krievijas robežsargiem. Reāla iemesla viņiem atrasties mūsu teritorijā nebija, toties izvirzot apgalvojumu, ka mums nav ar ko apsargāt savas jūras robežas, viņi visādi kavēja savu aiziešanu. Tāpēc tūlīt pēc karoga pacelšanas uz kuģa „Sams", tika plānots brauciens gar Latvijas jūras robežu. Ar šo lēno kuģi aizturēt pārkāpējus mēs nespējām, toties ļoti daudz kas tika panākts. Ir jāņem vērā, ka 1992. gadā Latvijas teritorijā atradās ne tikai krievu robežsargi, bet arī Liepājā un Rīgā bāzējās Krievijas Baltijas kara flotes kuģi. Izmantojot ostas savām vajadzībām, viņi pilnīgi ignorēja Latvijas ostu civilo administrāciju un kuģoja mūsu ūdeņos bez ierobežojumiem. Tādēļ pirmais uzdevums bija piespiest krievu kara kuģus pildīt elementārus starptautiskās jūras likumdošanas noteikumus un lūgt atļauju ienākšanai mūsu teritoriālajos ūdeņos. Ļoti bieži nācās jūrā dzirdēt no krievu kuģu komandieriem, ka viņi vispār nav informēti, par to, cik lieli ir mūsu teritoriālie ūdeņi, un viņi nezinot pēc kādiem noteikumiem viņiem ir jārīkojas. Vajadzēja būt ļoti pacietīgam, lai izskaidrotu elementāras lietas un neatlaidīgi vērst uzmanību uz likumīgo prasību izpildi. Kuģa „Sams" nelielie izmēri bieži radīja situācijas, kad krievu lielo desanta kuģu komandieri bieži nevarēja saprast, kurš ir tas Latvijas kara kuģis, kurš viņus izsauc un izvirza prasības. Tas notika arī tāpēc, ka neskatoties uz to, ka kuģis bija nokrāsots pelēkā krāsā un uz viņa bortiem bija numurs „101", tomēr tam bija īsta zvejas kuģa siluets.

Ar robežsargu kuģiem, kas atradās mūsu ūdeņos, mēs rīkojāmies daudz stingrāk – pieprasot nekavējoties atstāt mūsu teritoriālos ūdeņus sakarā ar to, ka mēs pārņēmām jūras robežas apsardzību. Piemēram – Irbes šaurumā naktī uz kuģa „Sams" tika izsludināta trauksme, lai izraidītu robežsargu kuģi, kurš stāvēja pretī Mazirbei. Bija pamats aizdomām, ka viņš nodarbojas ar lašu zveju."

Krasta apsardzes kuģis „Spulga" Igora Žiļčenko vadībā 1992. gada jūlijā veica pirmo Jūras spēku braucienu uz ārvalstīm – mūsu jūrnieki viesojās Zviedrijā. Papildus saviem tiešajiem pienākumiem Latvijas jūras robežas kontrolē, Jūras spēki 1993. gadā uzsāka veidot pirmos kontaktus ar ārvalstu kolēģiem. Jūnijā un jūlijā Latvijas ostas apmeklēja 17 kara kuģi no ASV, Francijas, Vācijas, Polijas un Somijas. Ārvalstu viesus mūsu kara jūrnieki uzņēma ar pienākošos godu, tika nodrošināts viss nepieciešamais atbalsts. Savstarpējā sapratnē tika ielikti droši pamati tālākai sadarbībai. Vasarā Rīgas jūras līci Vācijas kara kuģi veica sekmīgu pretmīnu operāciju, tās norisē piedalījās seši Jūras spēku virsnieki. Rezultātā tika atrastas 52 mīnas un iegūta vērtīga pieredze.

Stāsta viens no retajiem Jūras spēku veterāniem, kurš vēl ierindā – bocmanis Raivo Reņģis:

„Mūsu bruņotajos spēkos iestājos brīvprātīgi 1992. gada aprīlī, esmu dzimis 1972. gadā, nāku no Valmieras puses. Pēc sekmīga kursa pabeigšanas Liepājas mācību centrā, dienēju gadu uz kuģiem „Sams" un „Spulga", kopā 25 gadu laikā esmu bijis 15 dažādos amatos. Lēnām esmu izgājis visus instruktora līmeņus – nodaļas komandiera, vada seržanta un rotas virsseržanta. Dienot Krasta apsardzes bataljonā, biju vada komandieris Jūrmalciemā, kā arī kādu laiku atsevišķās rotas komandieris. Dānijas salā Bornholmā 1995. gadā kopā ar puišiem no citām NBS vienībām izgāju ļoti vērtīgu trīs mēnešu kājnieku vada komandiera kaujas kursu – poligonā dienas laikā no ložmetēja izšāvu 10 000 kaujas patronas, Latvijā tolaik par tādu nodrošinājumu varējām tikai sapņot. No visiem saviem 15 amatiem visvairāk lepojos ar laiku no 1999. gada līdz 2006. gadam, kad dienēju bocmaņa amatā uz kara kuģa „Virsaitis". Mani komandieri tad bija Aivars Ušackis un Uldis Zupa. Ar šo kuģi esmu veicis arī savu gārāko braucienu jūrā – 12 dienas. Toreiz visa ārzemju kampaņa ar „Virsaiti" bija kopā trīs mēneši, pabijām Dānijas, Vācijas, Francijas un Itālijas ostās. Šie seši gadi dienestā bija ļoti interesanti, daudz ko pats apguvu. Daudz strādāju ar obligāto dienestu, jo obligātā dienesta jaunākie instruktori nodaļu komandieru amatos nebija efektīvi – šo pienākumu veikšanai tobrīd viņi bija vāji sagatavoti. Centos pēc iespējas ilgāk būt kopā ar matrožiem, kuģa apkalpi nedrīkstēja atstāt bez pieskatīšanas. Lielākās problēmas ar obligātā dienesta puišiem bija tad, ja sajauca kopā dažādus iesaukumus.

Pēc dienesta uz „Virsaiša" Jūras spēkos nāca jauns izaicinājums – bija jāapgūst Nīderlandē iegādātie mīnu meklētāji. Ar nelieliem pārtraukumiem sešus mēnešus dzīvoju Nīderlandes pilsētā Denhelderā, kopā ar saviem dienesta biedriem. Daudz tur bija dažāda veida tehniskie darbi jāveic, jo kuģiem ilgstoši nebija veikta apkope. Viņi pie piestātnes bez darba bija stāvējuši apmēram piecus gadus. Bez tam bija jāiepazīst kuģu jaunā tehnika un aprīkojums. Pēc tam kādu laiku biju mīnu meklētāja „Imanta" bocmanis. No bīstamākajiem braucieniem jūrā atmiņā palicis 36 stundu garš pārgājiens spēcīga vēja laikā ar velkoni „Pērkons" no Liepājas un Rīgu. Apkalpes astoņiem vīriem tas bija smags pārbaudījums.
No mana 1992. gada iesaukuma dienestu Jūras spēkos Liepājā vēl turpina virsseržants Normunds Smiltnieks. No Jūrmalciema laika mana vada instruktori Armands Loginovs un Andris Grikevics vēlāk bija arī NBS virsseržantu amatos."

Par Jūras spēku darbību, kā arī situāciju mūsu ostās un piekrastē liecina ieraksti jūras kapteiņa Gaida Andreja Zeibota 1993. gada darba dienasgrāmatā sešu mēnešu garumā:

„...Liepājā 30. janvārī Jūras spēki atzīmēja savas pastāvēšanas pirmo gadadienu... Jūras spēku pārstāvji no Krievijas jūras kara flotes pārņēma laivu bāzi Liepājā, kā arī Radiotehnisko skolu, robežsargu brigādes telpas un laboratoriju... Krievijas jūras kara flotes Ventspils robežsargu brigāde atstājusi telpas un teritoriju... Sākusies Jūras spēku Centrālā rajona organizēšana. Tas atradīsies Bolderājā... Notikusi Latvijai dāvinātā Zviedrijas kuģa svinīgā nodošanas ceremonija. Pēc dažām dienām šis kuģis būs Rīgā... Liepājā beigušās četru dienu ilgas mācības, kurās piedalījās jūras diviziona un zemessargu vienības... Pirmo reizi Rīgā viesojās Francijas aizsardzības ministrs. Aizkustinoša bija mūsu kapteiņa Hugo Legzdiņa tikšanās ar Francijas delegāciju. Viņš, kā zināms, bija Francijā būvētās Latvijas pirmās zemūdenes „Ronis" komandieris... Ar premjerministra I. Godmaņa rīkojumu konfiscētais Krievijas jūras kara flotes izlūkkuģis „Zond" nodots LR Jūras spēku rīcībā... Pirmajā patruļbraucienā devies zviedru dāvinātais patruļkuteris „KA–01". Aizturēts SIA „Amula" kuģis „Cīrava", tās kapteinim uzlikts naudas sods 50 000 rubļu apmērā, jo pēdējo desmit dienu laikā kuģa žurnālā nebija neviena ieraksta, arī pēc nozvejas žurnāla nevarēja konstatēt, vai vispār zvejotas zivis... Liepājā uz ūdenslīdēju kutera pacelts Jūras spēku karogs. Krustmāte šim kuģim deva vārdu – „Līdaka". Bolderājā apsardzes kuteris „KA–01" ieguva vārdu „Kristaps" (P. S. – kuģa krustmāte, teātra māksliniece, latviešu strēlnieka Ēvalda Valtera dzīvesbiedre Vera Gribača) ... Liepājas kara jūrnieki aizturējuši kuģi „Junikons", kas pieder firmai ar tādu pašu nosaukumu. Kuģis devies uz Gdaņsku veikt remontdarbus. Uz „Junikon" atrasti 13 darbagaldi un 21 velosipēds, kas nebija ierakstīti muitas deklarācijā... ASV Jūras kara flotes virspavēlniecība ielūgusi Latvijas Jūras spēkus piedalīties ikgadējos manevros „Baltic Operation–93" ... Biju ieradies Kopenhāgenā, lai piedalītos manevru „Baltic Operation–93" operatīvajā plānošanā. Šis pasākums Baltijas jūrā notiks no 16. līdz 18. jūnijam un tajā piedalīsies Vācijas, Dānijas, Nīderlandes, Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Polijas, ASV un, pirmo reizi – Baltijas valstu karakuģi... Pēc Jūras lietu ministra Andreja Dandzberga lūguma, Jūras spēku štāba un Valsts zivju resursu uzraudzības dienesta darbinieki pārbaudījuši, vai tiek ievērots mencu zvejas aizliegums. Desmit dienu laikā no 24 kuģiem soda nauda bija jāmaksā 12. Kopējā summa pārsniedza 250 000 rubļu. Trīs kuģu kapteiņi bija krietni iereibuši... Aizturēts Krievijas hidrogrāfijas kuģis, kas nebija uzvilcis Latvijas valsts karogu, kā arī bez atļaujas iegājis Liepājas ostā. Par šiem pārkāpumiem vainīgajiem būs jāmaksā 5000 dolāru (P. S. – pēdējais Krievijas karakuģis Liepāju atstāja 1994. gada 1. jūnijā... Kopā ar lietuviešu un igauņu kolēģiem apmeklēju Hamburgu, Brēmeni, Bonnu. Mūs uzaicinājusi firma „Vulkan", lai apspriestos par jaunu kuģu būvi... Rīgā bija ieradies Kanādas jūras kara atašejs Olivjē, kas interesējās par Latvijas Jūras spēku attīstības programmu. Štābā notika sarunas par Latvijas jūras virsnieku apmācīšanu Kanādā. Viesis apmeklēja arī Jūras spēku bāzi Liepājā... Kopā ar Zviedrijas Aizsardzības ministru Andresu Bjorku apmeklējām Bolderāju. Jūras spēki saņēma arī kaimiņvalsts dāvanu – četrus krasta apsardzes kuterus... Liepāju apmeklēja pirmais ASV karakuģis, kas domāts krasta apsardzei. Abi latvieši, kas ieradās ar amerikāņu karakuģi, Latvijā uzturēsies deviņus mēnešus un organizēs sadarbību starp Latviju un ASV... Draudzības vizītē bija ieradušies trīs Somijas karakuģi... Rīgu apmeklēja deviņi Vācijas karakuģi un viens transportkuģis... No 20. līdz 27. jūnijam viesojos Vācijā, kur notika Ķīles Jūras nedēļa. Tie

patiesībā ir lielākie jūras svētki pasaulē. No daudzām valstīm bija atbraukuši karakuģi, tādejādi izveidojot savdabīgu izstādi... Rīgu apmeklēja Zviedrijas valdības delegācija S. Davidsona vadībā, lai izstrādātu koncepciju gaisa telpas kontrolei, kā arī sauszemes robežu un krasta apsardzei. Delegācija kopā ar Latvijas Jūras spēku pārstāvjiem apbraukāja piekrasti no Rīgas līdz Kolkai un Venspilij ..."

Jūras kapteinis Gaidis Zeibots 1993. gada sākumā Latvijas Valsts vadošajām instancēm konkrēti pamatoja Jūras spēku attīstību: *„Mums ir vajadzīgas tehniski aprīkotas krasta novērošanas stacijas (varētu būt 11 vai mazāk, ja izdosies dabūt modernāku tehniku), trīs peilēšanas stacijas, 10 – 12 kuģu, 14 – 16 kuteru, tūkstoš vīru, kuri tad sastādītu 12 % no Aizsardzības spēkiem, galvenās bāzēšanās vietas Liepājā un Rīgā, bet arī Ventspilī, Pāvilostā, Mērsragā, Ainažos mēs domājam izvietot pa diviem maziem ātrgaitas kuterīšiem, kuru ekipāžas būtu no vietējiem profesionāļiem. Vēl jāpiebilst, ka Ventspilī mēs sākam formēt savu operatīvās informācijas centru. Mans uzskats ir tāds, ka šim centram ir jāuzņemas arī glābšanas dienesta funkcijas, jo civilās aizsardzības centrs šīs funkcijas nerisina."*

Turpinot par plāniem un iecerēm jāmin Aizsardzības spēku štāba 1994. gadā sagatavotais dokuments par spēka veidu un atsevišķo vienību attīstību. Tātad, plānotais uz 2000. gadu Jūras spēku personāls kopā – 1537 cilvēki, 7 kaujas, 4 krasta apsardzes un 3 speciālie kuģi, kā arī 9 kuteri.

Krasta apsardze 1993. gadā tika pastiprināta ar pieciem patruļkuģiem („Kristaps", „Ausma", „Gaisma", „Saule" un „Klints"), kurus Latvijai uzdāvināja Zviedrija. Kuģi bija teicamā tehniskā stāvoklī, aprīkoti ar visiem patrulēšanai nepieciešamajiem tehniskajiem līdzekļiem. Pieaugot spējai operatīvi reaģēt, Jūras spēki 1994. gada laikā Latvijas ūdeņos pārbaudīja 286 ārvalstu kuģus, no tiem 45 bija izdarījuši dažāda veida pārkāpumus un tika aizturēti. Savu artavu šajā nozīmīgajā darbā ar minētā gada vasaru ieguldīja arī mūsu Gaisa Spēki, kuru lidmašīna „L-410" uzsāka patrulēšanu gar Latvijas ekonomisko un jūras robežu.

Par dienestu Jūras spēkos no 1994. gada stāsta komandkapteinis Māris Polencs:

„Esmu dzimis Liepājā 1969. gadā. Padomju bruņotajos spēkos biju obligātajā dienestā jūras robežsargos no 1987. gada līdz 1990. gadam, mūsu bāze bija Visockā pie Somijas robežas. Vienu mūsu vienības kuģi komandēja Aivars Ušackis, tā arī abi iepazināmies, jo bijām tajā pusē vienīgie latvieši. Civilajā dzīvē 1994. gadā nejauši satiku Liepājā viņu uz ielas, rezultātā uzsāku virsdienestu Jūras spēkos. Pabeidzu Liepājas jūrskolu un uzsāku kā bocmanis uz mīnu kuģa „Imanta", pabeidzu Nacionālo Aizsardzības Akadēmiju, turpināju dienestu kā stūrmanis uz mīnu kuģa „Viesturs", uz patruļkuģa „Zibens", pēc tam biju „Viestura" komandieris. Sekoja dienests Jūras spēku štābā un „Baltron" flotilē. Pabeidzu ASV Štāba koledžu un no 2002. līdz 2003. gadam biju „Baltron" štāba priekšnieks, dienēju arī citos štābos un biju arī „Baltron" komandieris. Dienestā visvairāk biju saistīts ar kuģiem, daudzas jūras virsnieka lietas esmu mācījies no Ilmāra Lešinska. Mūsu Jūras spēku attīstību varu iedalīt četros posmos :

• No 1993. gada, kad abi lielie mīnu kuģi iznāca no rūpnīcas, tika strādāts pie nepieciešamo procedūru paketes izstrādes, lai mēs varētu piedalīties starptautiskajās mācībās. Sākumā mums nebija nekādas dokumentācijas, instrukcijas utt. Tas viss bija jārada pilnīgi no jauna. Tas bija liels izaicinājums, jo strādājām pēc NATO attiecīgajām grāmatām angļu valodā. Katru kuģi mēs iepazinām līdz detaļām, tos burtiski četrrāpus izzinājām visās vietās. Vācija savā rūpnīcā aprīkoja „Imantu" un „Viesturu" ar modernu tehniku – elektroniskajām kartēm, radari bija savienoti ar GPS sistēmu utt. Personīgi lielu ieguldījumu šajā svarīgajā Jūras spēku pamatu veidošanā līdz 1998. gadam ieguldīja Gaidis Andrejs Zeibots un Ilmārs Lešinskis.

• Stingru mūsu Jūras spēku virzību uz NATO deva „Baltron" dibināšana 1998. gada augustā. Visi baltieši sāka cītīgi strādāt kopā un izveidoja kopīgu mīnu kuģu flotili, štābs tika izvietots Tallinā. Dokumentāciju pārņēmām no NATO pretmīnu kuģu grupas. No sākuma mūsu baltiešu flotilē bija no 5 līdz 7 kuģiem, tad NATO mums pievienoja vienlaikus pat 10 citu valstu kuģus. Izveidojām „Baltron" ietvaros jau divas vienības, viena bāzējās Zviedrijā, bet otra Polijā. Abas Lietuvas fregates nekad netika iekļautas flotiles sastāvā, bet mēs viņas iesaistījām kopīgajās mācībās. Piemēram – apsargāt uzdevuma rajonu un kontrolēt kādu jūras teritoriju. Bez flotiles „Baltron", projekta ietvaros Tallinā tika izveidota Jūras sakaru skola, Liepājā ūdenslīdēju skola un Rīgā – jūras virsnieku kurss. Šajā laikā, 21. gadsimta pašā sākumā mūsu Jūras spēki saņēma jaunus kuģus – „Virsaiti" un vairākus Norvēģijā būvētos patruļkuģus.

Tā mēs ieguvām jaunas kaujas spējas, kādas iepriekš Jūras spēkiem iztrūka.

• Iestājoties NATO 2004. gadā notika lielākā Jūras spēku reorganizācija. Kompromisa rezultātā tika izveidotas divas eskadras – mīnu kuģu un patruļkuģu. Jūras spēku štābam atbildībā tika nodota ilgtermiņa operāciju plānošana, bet flotiles štābam – esošās operācijas. Tolaik mums grūtāk gāja ar patruļkuģu eskadras apmācību jūrā. Piemēram – kopīgi ar Lietuvas kolēģiem pirmo reizi šāvām pa mērķiem jūrā. Gāja slikti, lietuvieši šāva krietni labāk. Sakodām zobus un gadu katrs kuģis individuāli trenējās. Rezultāts bija lielisks, jo nākošajā gadā mēs jau lietuviešus apsteidzām.

• Mīnu kuģu un patruļkuģu nomaiņa – darbietilpīgs process. Dažus gadus pēc iestājas NATO, līdzīgi kā citos NBS spēka veidos, sākās zināma „mīņāšanās uz vietas" – ko tad daram tālāk? Tas bija zināms regress, kuru apturēja darbs pie jauno kuģu iepazīšanas un apguves dienesta gaitā. Tomēr zaudējot Norvēģijā būvētos patruļkuģus ar 76 mm lielgabaliem, mūsu Jūras spēkiem zuda virsūdens kara kuģu kaujas spējas. Tagad ir izaugusi jau viena jauno mūsu jūras virsnieku paaudze, kura nav ar to pie mums Latvijā strādājusi. Patreiz esošajiem patruļkuģiem akcents ir uz krasta apsardzi un cilvēku glābšanu."

Ja runā par problēmām pirmajos Jūras spēku gados, tad bez hroniskā finanšu trūkuma jāmin obligātā dienesta matrožu skaitliski lielais personāls. Pirmajos pāris iesaukumos liels procents bija brīvprātīgo, bet ap 1994. gadu situācija lēnām kļuva sliktāka. Tolaik sekmīgāk šīs disciplīnas problēmas tika risinātas Dienvidu rajonā, kuru komandēja komandkapteinis Ilmārs Lešinskis. To ziņojumā Aizsardzības ministrijai 1994. gada februārī secināja Aizsardzības spēku komandieris pulkvedis Dainis Turlais. Ar kādām metodēm tas tika panākts – par to Zemessardzes 54. Inženiertehniskā bataljona seržants Mareks Ozoliņš, tolaik Jūras spēku Dienvidu rajona obligātā dienesta matrozis:

„Šo dažādo pārkāpumu būtu krietni mazāk, ja kara kuģi biežāk ietu jūrā, un kaujas apmācību process būtu daudz intensīvāks. Pārdomājot ar šodienas pieredzējuša karavīra pieredzi, droši jāsaka – mūsu komandieris Ilmārs Lešinskis ar saviem virsniekiem tolaik Liepājā bija iedibinājis pietiekoši efektīvu personāla darbības kontroli un adekvātu sodu sistēmu. Galvenie pārkāpumi bija došanās brīvsolī un alkohola lietošana. Dažreiz sodītie matroži tika ievietoti Liepājas karavīru cietumā pat uz 24 dienām. Profilakses nolūkā atsevišķos gadījumos pāris sodītie tika aizvesti arī uz Rīgas garnizona virssardzni. Tolaik matroži uzskatīja, ka Ilmārs Lešinskis ir taisnīgs komandieris. Manuprāt viņam šo dažādo obligātā dienesta personāla problēmu risināšanā palīdzēja pamatīgā iegūtā pieredze Padomju Savienības Kara flotē."

Tomēr sodam, tāpat kā monētai, ir divas pretējas puses. Par to un dienestu vispār 1997. gada nogalē, neilgi pirms demobilizācijas, savu viedokli izteica Dienvidu rajona karakuģu diviziona matrozis Ģirts Puķe:

„Man ir bijuši divi sodi par gulēšanu dežūrā, beidzamais pārkāpums – nācu no gaišas vietas tumšā ar skanošu magnetafonu un nepamanīju virsdienesta karavīru. Formulējums, ka esmu rupji izturējies pret militārpersonu. Labā nozīmē šeit izcelties vispār nav iespējams, vismaz es nekā tāda neesmu pamanījis. Sliktā – cik tik uziet. Sodu nopelnīt ir ārkārtīgi viegli, bet dabūt kaut vienkāršu uzticību – ļoti grūti. Labo matrozi ievēro tikai tad, ja viņš ir acu priekšā, bet tam parastajam matrozim, kurš iet uz norīkojumiem, kāda viņam ir iespēja izcelties? Ko viņš norīkojumā tādu var izdarīt? Viņš divus mēnešus bez aizrādījumiem nostaigā uz norīkojumiem, viņam pat atvaļinājumu neiedod, bet sagaida tādu momentu, kad pastrādāts viens pārkāpums. Ārpusreglamenta attiecības neesmu izjutis. Ja man rastos kaut vai vēlēšanās izrādīt savas tiesības kā vecākajam matrozim, es pat to nevarētu realizēt, jo visu laiku kaut kur par laimi vai nelaimi grozās priekšniecība. Šinī ziņā viss nostrādāts perfekti."

Nenovērtējama nozīme Jūras spēku darbības pirmajos gados bija Jūras spēku štābam, kurš tika izveidots 1994. gada 1.jūnijā uz Aizsardzības spēku štāba Jūras spēku pārvaldes bāzes. Tika izstrādāta virkne pamatdokumentu, no tiem svarīgākais bija štatu saraksts. Tā izveidē ievērojamu ieguldījumu deva ASV speciālisti, tika izmantota arī Vācijas un Dānijas pieredze. Īpašu vērību pievērsa obligātā dienesta matrožiem, lai netiktu atkārtotas klasiskās Padomju Savienības Kara flotes kļūdas. Uz 1995. gada sākumu Jūras spēku štatu sarakstā bija 310 virsnieki un instruktori, 120 civilie darbinieki, kā arī 569 obligātā dienesta matrožu štata vietas – kopā 999. Šeit jāpiebilst, ka no 1994. gada marta Jūras spēku sastāvā tika iekļauta Speciālo uzdevumu vienība

Jūras spēki 90. gados

1. Uz kuģa «Spulga», no kreisās Ilmārs Lešinskis ar kuģa komandieri Ivaru Ozoliņu
2. Mīnu kuģis «Namejs»
3. Patruļkuģis «Astra» /6/

(SUV) no Drošības dienesta. Tās personāla skaits nav iekļauts kopskaitā. Tomēr ievērojams daudzums šo dienesta vietu nebija tobrīd aizpildītas, īpaši trūka virsnieku – 1994. gada pavasarī bija aizpildītas tikai 48 % no esošajām štata vietām. Jūras spēku štābs Latvijā uz vietas organizēja militārus kursus tiem virsniekiem, kuri agrāk bija kuģojuši uz transporta vai zvejas kuģiem. Tika nodibināti kontakti ar Zviedrijas Kara flotes skolu, kas nākotnē mūsu Jūras spēkiem sagatavoja lielāku skaitu profesionālu virsnieku.

Jūras spēku štābs koordinēja visa veida ārvalstu palīdzību – 1994. gada ievērojamākais notikums bija mīnu traleru „Imanta" un „Viesturs" dāvinājums no Vācijas, martā abi kuģi Bolderājas dokā tika remontēti. Pirms tam Vācijā viņi tika demilitarizēti – tika noņemts bruņojums un dažāds speciāls ekipējums. Tomēr tagad mūsu jūrnieku rīcībā bija jau īsti kara kuģi. Jūras spēku vadība centās „Imantu" pieteikt NATO mācībām „Baltops–1994", tomēr tas neizdevās. Vasarā astoņi virsnieki un instruktori Vācijā apguva „Kuģa dzīvotspējas" kursu. Vienlaicīgi, kā NATO novērotājs ik gadus mācībās „Baltops–1994" piedalījās kapteiņleitnants Ingus Vizulis. Septembrī Jūras spēki veica pirmo garāko braucienu uz ārvalstīm – Dānijas ostā un kūrortpilsētā Sondenborgā trīs dienas viesojās Dienvidu rajona krasta apsardzes kuģis „Spulga", komandieris virsleitnants Ivars Ozoliņš. Mūsu jūrnieki godam reprezentēja Latvijas Republiku, ar „Spulgu" iepazinās ievērojams daudzums apmeklētāju.

Gada nogalē Rīgā Jūras spēku komandieris jūras kapteinis Gaidis Andrejs Zeibots darba sapulcē ar Vācijas militāro atašeju Latvijā parakstīja dokumentus par dažāda veida ekipējuma dāvināšanu mūsu kara kuģu aprīkošanai, to skaitā – 14 radiostacijas, mīnu meklēšanas un iznīcināšanas iekārtas, kuģu pulksteņi, sekstanti, jūras kartes utt. Vācija mūsu Jūras spēku darbības pirmajos gados sniedza visapjomīgāko palīdzību – tā 1997. gadā veica 2,5 miljonu marku apmērā mīnu traleru „Imanta" un „Viesturs" četru mēnešu ilgo modernizāciju un remonta darbu apmaksu; tika uzdāvināti vairāki 20 mm zenītlielgabali ar munīciju, dažādas kara kuģu rezerves daļas utt. Vācija abu mūsu mīnu traleru modernizācijas apmaksu veica ar vienu noteikumu – Baltijas valstīm ir jāizveido sava kara kuģu eskadra. Jāatzīmē arī Zviedrijas palīdzība krasta apsardzes un novērošanas sistēmas izveidē. Tā uzsākās 1995. gada oktobrī un sekmīgi noslēdzās 1999. gada aprīlī. Kopumā Zviedrija finansēja trīs lokatoru uzstādīšanu Jūrmalciemā, Salacgrīvā un Ovišos pie Ventspils. Zviedrijas Kara flotes skolas trīs gadu kursu 1997. gada vasarā absolvēja divi mūsu Jūras spēku leitnanti – Vitālijs Kļimanovs un Dainis Vecelis. Viņi bija pirmie Jūras spēkos, kas ārvalstīs apguva pilnu Kara flotes virsnieka kursu. Abi jaunie virsnieki tika iecelti par mīnu traleru „Imanta" un „Viesturs" ieroču virsniekiem. Tobrīd Dānijas Kara flotes skolā mācījās vēl daži mūsu topošie Jūras spēku virsnieki. Vitālija Kļimanova iespaidi tūlīt pēc atgriešanās Latvijā:

„Progress pie mums pēc trīs gadiem ir redzams. Pēc operatīvā centra apmeklēšanas vienkārši esmu izbrīnīts. Viss daudz labāk iekārtots, un organizācija ir labāka. Cilvēkiem vairāk pieredzes parādījies. No sākuma mēs visi vairāk bijām patriotiski, tagad tā vietā ir profesionāla pieeja dienestam.

Mūs mācīja ne tam, lai izmantotu kādus speciālus kuģu tipus un konkrētus cilvēkus, bet mācīja izmantot to, kas ir – jebkurā situācijā atrisināt problēmas ar esošiem līdzekļiem. Apmācību process bija organizēts tā, ka apstākļi ik brīdi mainījās. Šobrīd man drīzāk ir sajūta, ka esmu pārsūtīts uz jaunu dienesta vietu, nevis tāda, ka beidzot esmu mājās un sākšu dienēt. Zviedrijā jau tādas esmu nomainījis kādas divdesmit. Tas, ka cita valsts un cita valoda, neko nemaina."

Kontakti ar NATO un citu Baltijas jūras valstu kara jūrniekiem kļuva arvien ciešāki, tas turpmāk ievērojami sekmēja mūsu Jūras spēku attīstību. Īpaši nozīmīgas bija kopējās starptautiskās karakuģu mācības uz jūras, kuras katru gadu notika vairākas. Pamatā tās bija saistītas ar jūras mīnu meklēšanu un iznīcināšanu. Salīdzinoši ar citām NBS vienībām, Jūras spēki 90. gados starptautisko mācību jomā bija visaktīvākie.

JŪRAS SPĒKU ATTĪSTĪBA LĪDZ REORGANIZĀCIJAI 1999. GADĀ

Pirmās mācības mūsu Jūras spēkiem kopā ar ārvalstu kara kuģiem notika 1995. gadā. Latvijas jūrniekiem tas bija jauns un vēsturiski nozīmīgs attīstības posms, tolaik uzsāktā starptautiskā sadarbība un to iedibinātās tradīcijas turpinās līdz pat mūsdienām. Iegūtā pieredze un prestižs citu valstu kara jūrnieku vērtējumā bija nenovērtējams.

Vispirms, 1995. gada maijā četru dienu garumā pirmo reizi notika Baltijas valstu kara kuģu kopējās mācības. To uzdevums bija sagatavoties ASV vadītajam starptautiskajam vingrinājumam „Baltop–1995". Latviju pārstāvēja mīnu traleri „Imanta" un „Viesturs", patruļkuģis „Bulta", Lietuvu – fregate „Žemaitis", Igauniju – mīnu traleris „Sulev". Mācības vadīja jūras kapteinis Gaidis Andrejs Zeibots.

Minētajās mācībās „Baltop–1995", kuras notika jūnijā nedēļas garumā Vācijas un Polijas ūdeņos, piedalījās mīnu traleris „Imanta". Vingrinājums tika organizēts jaunās NATO programmas „Partnerattiecības mieram" ietvaros, kurai Latvija pievienojās 1995. gada februārī.
Kuģa „Imanta" komandieris Aivars Ušackis par mācību norisi:

„Visai mīnu tralera komandai tas bija liels izaicinājums. No kuģa 32 vīru lielās komandas profesionāli kara jūrnieki bija tikai divi – es un vecākais mehāniķis virsleitnants Vilnis Apsalons. Visiem pārējiem bija dažādas civilās specialitātes – mehanizatori, celtnieki, daļa puišu bija obligātā dienesta matroži ar vidusskolas izglītību. Pārbrauciena laikā no Liepājas uz mācību sākuma vietu komanda intensīvi mācījās. Vingrinājuma laikā dotos uzdevumus izpildījām. Izpalika kaujas šaušana ar kuģa artilēriju, jo noteiktajā laikā uz jūras bija pamatīga migla. Rezultātā mēs nostiprinājām savas jūrnieku prasmes un zināšanas reālās situācijās uz jūras. Ieguvām pirmo starptautisko mācību pieredzi kopējā darbībā ar citu valstu kara kuģiem."

Majors Gatis Dēbelis par matroža dienestu tālaika Jūras spēkos un pirmajām mācībām ārvalstīs:

„Esmu dzimis 1975. gadā Jelgavā, kur 1994. gada augustā tiku iesaukts obligātajā militārajā dienestā. Pirms tam biju absolvējis dzelzceļnieku skolu Rīgā, Abrenes ielā, ieguvu motorista kvalifikāciju. Pēc pamatapmācības Liepājā, Jūras spēku mācību centrā, sekoja vairāk kā gada dienests uz mīnu tralera „Imanta". Pildīju motorista pienākumus, mani ieinteresēja militārā karjera. Kā dižmatrozis iestājos Aizsardzības Akadēmijā un 1996. gada 2. janvārī sāku četru gadu kadeta studijas Robežsardzes fakultātē.

Piedalījos pirmajās starptautiskajās mācībās 1995. gadā, pēc nepieciešamības paši veicām kuģa dzinēja nelielus remontus. Latviju šajos starptautiskajos jūras spēku vingrinājumos tad vienmēr pārstāvēja mans kuģis „Imanta", jo mīnu traleris „Viesturs" bija sliktākā tehniskā stāvoklī.

Ar šodienas virsnieka redzējumu varu teikt, ka toreiz aktuālās ārpusreglamenta attiecības obligātā dienesta karavīru starpā ilgstoši nebija iespējams pilnīgi iznīdēt vairāku iemeslu dēļ:

- *tās diemžēl tika pārņemtas no bijušas padomju armijas, tas tika nodots tālāk uz katru nākošo iesaukumu,*
- *nebija skaidri no vadības puses noteikti vienību komplektēšanas principi, pirmais NBS šo iesīkstējošo kārtību sāka lauzt Igors Rajevs – Izlūkdesanta bataljona komandiera amatā. Viņš katra iesaukuma obligātā dienesta karavīrus sagrupēja pa atsevišķām rotām,*
- *šo bruņoto spēku degradējošo tradīciju diemžēl sekmēja arī lielas daļas jauno kareivju zemais vispārējās izglītības līmenis,*
- *vairāki virsnieki, kuri sāka cīņu ar „ģedovščinu", pielietoja dažādas metodes un pieejas, kuras ne vienmēr bija efektīvas; kopīga sistēma cīņai pret šo negatīvo parādību tolaik NBS nebija, tobrīd mums bija ļoti nepieciešama moderna Instruktoru skola."*

Dienestu NBS joprojām šobrīd turpina trīs šo mācību dalībnieki – virsseržants Normunds Smiltnieks, seržants Mareks Ozoliņš un seržants Renārs Beķis. Bijušais „Imantas" kapteinis Aivars Ušackis nav teicis ardievas jūrai, viņš strādā Mērsragā par ostas kapteini.

Jau oktobrī mīnu traleris „Imanta" Aivara Ušacka vadībā ņēma dalību NATO programmas „Partnerattiecības mieram" nākošajās mācībās – 12 valstu kopējā vingrinājumā „Cooperative Jaguar–1995", kurš tika organizētas Dānijā un tās piekrastē. Mācībās piedalījās ārvalstu vairāki spēku veidi, arī karavīri no Latvijas NBS Štāba un Izlūkdesanta bataljona. NBS laikraksta „Tēvijas Sargs" 1995. gada oktobra izlaidumā ir atrodama detalizētāka informācija dalībnieki – uz kartēm veidoja „buferzonu" starp divām naidīgām valstīm un imitēja štābu rīcību dažādu bandītisku grupējumu, teroristu un dezertieru uzbrukumu gadījumos. Arī kuģiem bija jāpilda līdzīgi

uzdevumi, tikai realitātē. Mācību dalībniekiem bija dots uzdevums piegādāt bruņojumu un pārtiku, transportēt ievainotos, demonstrēt iemaņas glābšanas un meklēšanas darbos, kā arī prasmi rīkoties aviācijas uzlidojuma gadījumos. Tika plānota un realizēta blokādes operācija, jūras spēku mācības notika Kategata un Skageraka jūras līčos, netālu no Dānijas krastiem.

Abas minētās starptautiskās mācības 1995. gadā bija ļoti svarīgas un nozīmīgas mūsu Jūras spēku turpmākajā attīstībā – Latvijas kara jūrnieki ārvalstu kolēģiem sevi parādīja kā līdzvērtīgus partnerus, tika iegūta nepieciešamā pieredze un attiecīgie kontakti. Jau 1996. gadā Jūras spēki ar vairākiem kuģiem piedalījās četrās starptautiskajās mācībās. Jūnijā Dānijas Bornholmas salā notika ekoloģiskās katastrofas seku novēršanas vingrinājums „Baltic Operation–1996", jūlijā – Baltijas valstu kara kuģu mācības „Amber Sea–1996". Savukārt mīnu traleri „Imanta" un „Viesturs" piedalījās tradicionālajā vingrinājumā „Baltop–1996". Augusta nogalē un septembra sākumā mūsu kara jūrnieki kopā ar Vācijas kolēģiem veica pirmo kopīgo mīnu meklēšanas un iznīcināšanas operāciju „Open Spirit–1996" Rīgas jūras līcī. Turpmāk, jau lielākā apmērā šādas darbības tika turpinātas katru vasaru. Kopā 1996. gadā mūsu kara kuģi apmeklēja jau 10 ārvalstu ostas. Jūras Spēku vadība 1996. gada decembrī analīzes ziņojumā NBS komandierim raksturoja esošo situāciju:

„Šajā un iepriekšējos gados finanses kuģu aprīkojuma un bruņojuma iegādei netika piešķirtas. Tas pats jāsaka par kuģu remontu. Attīstība notikusi pateicoties vairāku ārvalstu materiālajai palīdzībai, kā arī dažu Latvijas firmu atbalstam. Liela problēma ir kara jūrnieku formas tērpi, pašreiz tiek izmantota ārvalstu humānā palīdzība. Personāls nokomplektēts par 54 %, ik dienu 60 % obligātā dienesta matrožu atrodas norīkojumos. Salīdzinoši, disciplīna ir nedaudz uzlabojusies. Nākošajā gadā jūras robeža tiks apsargāta daļēji. Netiks veikti kuģu remonti un Latvijas ekonomiskās zonas kontrole. Ierindā būs tikai 8 nelieli krasta apsardzes kuteri."

Tomēr, neskatoties uz šo ilgstošo saspringto situāciju un virkni esošo ierobežojumu, Jūras spēki nākošajā gadā mācību jomā turpināja aktīvi strādāt un gatavot mūsu jūrniekus dažādām operācijām kopā ar citu valstu kolēģiem. Mācību saraksts, kurās 1997. gadā piedalījās Jūras spēki, ir iespaidīgs:

- aprīlī – Dānijā glābšanas un meklēšanas mācības,
- maijā – „Baltic Guard–1997" kopā ar Latvijas Robežsardzi,
- maijā – mīnu iznīcināšanas operācija „Mcoplat–1997" Ventspils tuvumā un Irbes jūras šaurumā. Astoņi zviedru kuģi veica galvenās darbības, kuras atbalstīja un nodrošināja Latvijas Jūras spēki,
- maija nogale, jūnija sākums – „Cooperative Banner–1997",
- jūnijs – „Baltic Cooperation–1997",
- jūlijs – „Baltic Challenge–1997",
- septembris – „Baltic Eye–1997",
- septembrī – „Cooperative Venture–1997",
- septembrī – „Open Spirit–1997" mīnu iznīcināšanas operācija Rīgas jūras līcī, piedalījās 8 valstu karakuģi.

Situāciju Jūras spēkos 1997. gada pavasarī, pirms minēto mācību uzsākšanas, intervijā laikrakstam „Tēvijas Sargs" ieskicēja un savu skatījumu izklāstīja Jūras spēku štāba priekšnieks Andrejs Zvaigzne:

„Trūkst domāšanas pamatvirziena, lai noteiktu, ko vajag. Skaidri un gaiši vēl nekas nav pateikts. Vajadzīgs virziens, ir jāzin, ko būvēsim. Kādi spēki mums vajadzīgi. Ideja varbūt jau gaisā plīv, bet nav dokumenta, nav pamatojuma, kur būtu rakstīts – mums vajadzīgi tādi un tādi kuģi. Vajadzīga reāla sadarbība ar igauņiem un lietuviešiem. Stratēģija. Tagad jau skaidrs, ka nav ko domāt par iestāšanos NATO pirmajā kārtā, vajadzētu domāt par ciešāku sadarbību ar kaimiņiem.

Bet kā lai mēs strādājam? Tagad kara kuģu divizionā Latvijā mēs nevaram sameklēt stūrmani, bet Latvijā katru trešo, ceturto vīrieti var nosacīti uzskatīt par jūrnieku. Ļoti daudziem taču ir jūras izglītība. Nav runa par kādu specifisku Jūras spēku militāro specialitāti, bet tikai par stūrmani. Bet ar tādām algām stūrmanis strādāt neiet. Kuģu komandieri par tādu algu nestrādā. Pagājušo gadu no galvenajiem kuģiem aizgāja divi komandieri."

1998. gada vasarā komandkapteinim Andrejam Zvaigznem kā pirmajam no Jūras spēku virsniekiem mācību „Cooperative Jaguar–1998" ietvaros tika uzticēts vadīt raķeškuteru vienību.
Virsnieka iespaidi pēc vingrinājuma noslēguma:

„Tās bija pirmās NATO „Partnerattiecības mieram" programmas mācības, kurās kopā sadarbojās jūras, sauszemes un gaisa spēki. Mācību pamatā tika izmantots Dienvidslāvijas scenārijs – notika strīds starp lielajām valstīm, bija nemieri. ANO spēki piedalījās desantoperācijā un evakuācijā. Pretmīnu grupā piedalījās „Viesturs" un raķešku teru grupā – „Bulta". Sākumā mūsu uzdevums bija tēlot ienaidnieku un doties uzbrukumā fregatēm. „Bulta" piedalījās pirmās kaujinieku grupas desantā. Vajadzēja ievest kaujas grupu, lai iztīrītu ostu, un lielie kuģi varētu ieiet ar kaujas tehniku. Notika rajona kontrolēšana, embargo operācija, tika bloķēta nelikumīgo ieroču pārvadātāju pārvietošanās. Noslēgumā bija neliels „karš" – fregate konvojēja desantkuģi, bet mēs veiksmīgi tai traucējām. Katram raķešku terim bija viens pretinieks. „Bultas" pretinieks bija Lietuvas fregate „Augštaitis".

Komunikācija bija diezgan sarežģīta. Man nebija atvēlēts ieiet radio mājā. Visus sakarus vajadzēja realizēt caur štāba priekšnieku. Sakaru māja uz kuģa ir viens no visslepenākajiem objektiem. Neviens tur nedrīkst ieiet. Lielas problēmas tas tomēr neradīja. Interesanti bija pastrādāt ar NATO virsniekiem, vadīt štābu. Varēju salīdzināt, kā viņi strādā un kā strādājam mēs."

Turpmākajos gados līdz NBS iestājai NATO, ar nelieliem izņēmumiem, šāds aktīvs starptautisko mācību grafiks tika stingri ieturēts. Jūras spēku 5. gadadienā jūras kapteinis Gaidis Andrejs Zeibots rezumēja padarīto un ieskicēja nākotni:

„Pavisam īsi varētu atbildēt – bez zaudējumiem. Vēl var teikt, ka esam tik tiešām izdzīvojuši, pat situācijā, kad Jūras spēku daļu un apakšvienību nokomplektējums ar obligātā dienesta matrožiem šogad tā arī nesasniedza 50 procentus. Tie, kas atnāca dienēt, darīja un dara savu un „tā puiša" darbu. Viņi veic savus dienesta pienākumus ar ļoti lielu piepūli un paldies viņiem par izturību. Kas attiecas uz „Baltron" (P. S. – Baltijas valstu kopējas kara kuģu vienības izveide), tad Rietumos šo mūsu plānu ir uztvēruši ļoti nopietni. Personīgi no savas puses varu piebilst, ka jau šobrīd „Baltron" ir ļoti reāla lieta. Mums jau ir 1997. gada attīstības plāna projekts, kuru apspriedām Viļņas seminārā."

Obligātā dienesta matroži šajā laikā Jūras spēkos joprojām bija vairāk kā puse no visa personāla kopskaita (1999. gadā no 509 militārpersonām 300 bija obligātā dienesta matroži). Karakuģu virsnieki viņu pulkā vairāk vēlējās sagaidīt jūrskolu audzēkņus, sakaru speciālistus, elektrotehniķus. Tomēr šādu jauniešu šajos gados Jūras spēkos bija maz. Pirmais matrozis ar jūrnieka augstskolas diplomu, brīvprātīgais Mārtiņš Rumba, dienestu Jūras spēkos uzsāka 1997. gada vasarā. Pirms tam viņš bija absolvējis Latvijas Jūras akadēmiju.

Atzīmējot Latvijas Valsts 80. gadadienu, vairāki obligātā dienesta kara jūrnieki saņēma Aizsardzības ministra apbalvojumus – dižmatroži Ivars Baumanis, Elvis Cers, Andris Drēviņš, Vilnis Hofmanis, Sandis Pendriks, Indulis Sudrabs un matroži Artis Bruklins, Māris Brūveris, Guntis Poikāns.

1998. gadā nozīmīgs notikums bija „Baltron" inaugurācija. Praktiski realizējās Baltijas valstu kara jūrnieku kopējā iecere – augustā darbību uzsāka pretmīnu kuģu eskadra „Baltron".

Zviedrijas četri kara kuģi mācību „Mcoplat–1998" ietvaros septembrī veica nozīmīgu darbu Liepājas ostā – ar moderniem sonoriem tika apsekota akvatorijas grunts, kuģu ceļi, enkurvietas un piestātnes. Strādāja arī zviedru karakuģu ūdenslīdēju komandas. Pēc šo darbu noslēguma Liepājā, uzsākās mācību 2. fāze - kopīga Zviedrijas un Latvijas karakuģu mīnu meklēšanas operācija.

Pēc gada šāda veida mācības „Mcoplat–1999" tika turpinātas oktobrī, jau krietni lielākā apjomā. Piedalījās 19 kuģi no septiņām valstīm, Latvija uz šo operāciju deleģēja mīnu meklētāju „Namejs", uz kura karogs bija pacelts tikai 1. oktobrī. Mīnu traleris „Viesturs" nodrošināja mācību štāba darbību, vēl pieci krasta apsardzes kuģi ar savu darbību atbalstīja operācijas norisi. Vingrinājuma ietvaros NBS veica savas iekšējās mācības „Rudens–1999",

1.,2. Jūras spēki starptautiskajās mācībās «Open Spirit–2017» Mērsraga ostā un Rīgas jūras līcī

3. Kuģu krustmātes kopā ar Andreju Zvaigzni (no kreisās), Gaidi Andreju Zeibotu un Ilmāru Lešinski /6/

kurās piedalījās mūsu Jūras spēki un SUV karavīri. Operāciju „Mcoplat–1999" vadīja starptautisks štābs, kuru komandēja jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis un viņa vietnieks komandkapteinis Andrejs Zvaigzne.

Mācības sākās 18. oktobrī ar kaujas trauksmi Jūras spēkos. No Liepājas mobilā artilērijas vienība devās uz Jūrmalciemu, lai praktizētos šaušanas vingrinājumos. Pretmīnu kuģis „Namejs" no Liepājas ar SUV karavīriem izbrauca uz Rīgas jūras līci. SUV uzdevums bija no jūras uzbrukt Jūras spēku sauszemes objektiem, šāda veida operāciju viņi veica jau otro reizi. Mācībās iesaistītie kuģi sapulcējās Daugavgrīvas ostā 19. oktobrī un nākošajā dienā uzsāka Rīgas jūras līcī mīnu meklēšanu. 20. oktobrī, iepretim Slokai, deviņus km no krasta „Namejs" atrada pirmo mīnu, kura nākošajā dienā tika iznīcināta. Kopumā, kuģim kapteiņleitnanta Jura Rozes vadībā, šīs bija pirmās kaujas kristības. Mācību laikā kuģi kopā atrada ap 300 dažādus zemūdens objektus – sākot ar kuģu vrakiem, enkuriem un beidzot ar bojām, 35 sprādzienbīstami objekti tika iznīcināti. No ārvalstu kuģiem Zviedrija bija pārstāvēta visplašāk – seši mīnu meklētāji.

Par situāciju NBS un Jūras spēkos 1998. gadā tika publicēts ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra vadītās darba grupas ziņojums:

„Jūras spēkiem pašreiz ir ierobežotas, tomēr jau zināmas kaujas spējas. Personālsastāvs ir apmēram 860 cilvēki. Flotes bāzes ir izvietotas Liepājas, Ventspils un Bolderājas ostās un tā rīcībā ir 17 kuģi. Vairāki Latvijas kuģi iekļaujas apvienotās Baltijas jūras eskadras "Baltron" sastāvā. Latvijas Jūras spēku sastāvā ir arī viena krasta novērošanas vienība ar radariem un viens krasta apsardzes bataljons. Latvijas krasta apsardzes dienests ir iekļauts Jūras spēku sastāvā.

Latvijas Jūras spēkiem kopā ar robežsardzi ir ierobežotas darbības spējas, jo pašreiz tie ir spējīgi veikt tikai daļēju jūras uzraudzību, kā arī veikt meklēšanas un glābšanas operācijas Latvijas teritoriālajos ūdeņos un ekonomiskajā zonā. Divi nesen izremontētie pretmīnu kuģi un to ekipējums ir lietošanas kārtībā, taču apmācības un prakses trūkums ierobežo komandu spējas piedalīties atmīnēšanas operācijās uz jūras. Lai gan kopumā Jūras spēku un krasta apsardzes kuģi ir lietojami, tie tomēr strauji noveco, rezerves daļu iegādi apgrūtina ierobežotie finanšu līdzekļi. Kuģu apkalpju kvalifikācija neatbilst prasībām, kuģi nav nokomplektēti, apmācītie karavīri ātri atstāj dienestu. Turklāt pastāvīgs degvielas trūkums piespiedu kārtā liedz iespējas mācīties un apgūt nepieciešamās iemaņas. Virsnieku noskaņojums ir pesimistisks, jo ir zudusi mērķa izjūta, ko radījušas finansiālas grūtības, neatbilstoši sadzīves apstākļi, zems atalgojums, atbalsta trūkums sabiedrībā un vadības nepilnības.

Latvijas Jūras spēkiem būs drūma nākotne bez labāka finansējuma, kvalificēta personāla un karavīru sadzīves līmeņa kvalitatīvas paaugstināšanas. Pašreiz ir izteikts kvalificēta personāla trūkums visos līmeņos, ko radījis arī nopietns instruktoru trūkums, novecojuši mācību līdzekļi, nekvalitatīvas iekārtas.

Spējas veikt dotos uzdevumus tiek novērtētas kā apmierinošas. Tiek izdalītas vairākas problēmu jomas – tāpat kā citos spēku veidos, personāla mācību kopējais laiks ir par īsu, infrastruktūras stāvoklis jānovērtē kā slikts. To kopumā izraisījis nepietiekošais finansējums.

Otra pamatproblēma ir ekipējuma neatbilstība modernajiem standartiem. Tas attiecas uz visiem aprīkojuma veidiem, kas ir Jūras spēku rīcībā – sakaru sistēmām, kuģiem un novērošanas sistēmām. Tuvākajā laikā to lietošanas resurss beigsies. Līdz ar to sadarbība ar citu valstu kara kuģiem būs apgrūtinoša.

Īpaša problēma ir apmācīta personāla aizplūde no dienesta uz privātām struktūrām. Steidzami neuzlabojot jūrnieku dzīves apstākļus, tā tuvākajā laikā pārvērtīsies par nopietnu problēmu. Uzsāktās Jūras spēku reformas ir pamatotas un pareizas. Šeit ir runa par bāzes statusa noņemšanu Bolderājai un atstājot Jūras spēku rīcībā tikai Liepājas bāzi ar atbalsta punktiem Ventspilī un Bolderājā.

Tuvākajā laikā plānots personālsastāvu samazināt. Ir plāni apgādāt Jūras spēkus ar modernu bruņojumu. Tie turpinās krasta apsardzes funkcijas, atmīnēšanas, kā arī meklēšanas un glābšanas operācijas. Kara flotē tiks saglabāti labākie kuģi.

Attiecībā uz Jūras spēku attīstību, vispirms būtu jānosaka prasības šim spēku veidam, Jūras spēku miera laika uzdevumus, kā arī jānovērš dublēšanos ar robežsardzi, piemēram – apvienojot abas organizācijas zem vienas jūras kontroles vadības. Tāpat būtu jāattīsta mācību programmas visu pakāpju flotes komandieriem.

Latvijas strauji novecojušā militārā flote, tās nabadzīgais ekipējums, kā arī pieaugušais rezerves daļu trūkums turpinās graut Jūras spēku kaujas gatavību, tā savukārt apgrūtinot kvalificēta personāla piesaisti. Jūras spēkiem pirmā gada laikā vajadzētu attīstīt konkrētus plānus, kas noteiktu to lomu un uzdevumus miera laikā, struktūru, nepieciešamā personāla daudzumu un apmācību apjomu, kā arī apgādes prioritātes. Tāpat nepieciešams uzsākt jūrnieku dzīves apstākļu uzlabošanu, steidzami risinot tādus jautājumus kā atalgojuma, medicīniskās aprūpes, pabalstu sistēmas sakārtošana, dzīvokļu nodrošinājums u. c."

Minētais ASV speciālistu analītiskais izvērtējums zināmā mērā kļuva par pamatu turpmākajām reformām visā Jūras spēku sistēmā.

JŪRAS SPĒKU REORGANIZĀCIJA UN DARBĪBA LĪDZ MŪSDIENĀM

Ceļā uz NATO, Latvijas bruņotie spēki vairāku gadu garumā tika reorganizēti. Talkā tika ņemti ārvalstu eksperti, dažādu NATO valstu padomnieki. Mums reorganizācijas gaitā bija jāievēro savietojamības pamatprincipi ar NATO spēkiem, kā arī Latvijas reālās iespējas uzturēt savus bruņotos spēkus. Šis plāns iestājai NATO bija kā mājas darbs, ja to neizpilda – paliekam aiz borta. Līdzīgi rīkojās arī mūsu kaimiņvalstis – Igaunija un Lietuva, ar kurām Latvija jau tobrīd bija izveidojusi kopīgu kara kuģu eskadru „Baltron". Rezultātā, 1999. gadā Jūras spēku Dienvidu rajona vietā tapa Kara kuģu flotile, Centrālā rajona – Krasta apsardzes kuģu flotile, Krasta apsardzes bataljona vietā – Radiotehniskais bataljons, Liepājā – Jūras spēku Atbalsta bāze ar filiālēm Ventspilī un Daugavgrīvā, Liepājā turpināja strādāt Jūras spēku Mācību centrs. Tika veikti priekšdarbi, lai minētais mācību centrs pēc pāris gadiem iekļautos NBS Mācību vadības pavēlniecības sistēmā.

Jūras spēku dislokācija 2001. gadā: Rīga, Flotes iela 1 – štābs; Rīga, Birzes iela 1 – Krasta apsardzes kuģu flotiles štābs; Liepāja, Roņu iela 2 – Kara kuģu flotiles štābs un Atbalsta bāze; Liepāja, Atmodas bulvāris 9 – Mācību centrs; Ventspils, Ostas iela 33 – Radiotehniskais bataljons.

Par Radiotehnisko bataljonu 2001. gada sākumā stāsta tā komandieris, jūras kapteinis Romāns Ganiņš:

„Esmu dzimis 1966. gadā Talsu rajonā, Dursupē. Mācījos Talsos, obligātajā dienestā padomju armijā dienēju pretgaisa aizsardzības vienībā. Tad atjaunojās Latvijas Republika, sāka veidoties bruņotie spēki. Mans vectēvs bija Latvijas armijas virsnieks, tāpēc gribējās turpināt ģimenes tradīcijas un no 1991. gada novembra esmu mūsu bruņoto spēku rindās. Pēc mācībām Vārves mācību centrā, uzsāku dienestu mūsu bataljonā. Sākumā par vada komandieri, no 1993. gada par štāba priekšnieka vietnieku. No 1995. gada – bataljona komandiera vietnieks, no 1999. gada esmu bataljona komandieris. No 1997. gada līdz 1999. gadam studēju Vācijas Ģenerālštāba akadēmijā, kuru sekmīgi absolvēju.

Mūsu vienība dibināta 1991. gada 13. decembrī kā 7. Ventspils robežsargu bataljons. Iesākumā no Krievijas robežsargiem pārņēmām visus objektus jūras piekrastē un izveidojām desmit atsevišķus robežsargu vadus, kā arī bataljona štābu Ventspilī. Atbildības zona tolaik – no Ragaciema līdz Labragam, tātad ietvēra Talsu, Ventspils un nedaudz Tukuma rajona piekrasti. Galvenais uzdevums bija valsts robežas apsardze. 1993. gada 1. decembrī bataljonu iekļāva Jūras spēku sastāvā un pārdēvēja par Krasta apsardzes bataljonu. Vienības atbildības zona palielinājās – no Ziemupes līdz Ragaciemam. Bataljons veica jūras krastu novērošanu, operatīvo jeb izziņas darbu un arī aizturēšanas. Mūsu rīcībā bija divi kuģi K–04 un K–08. Bataljonā bija tolaik četras rotas – Kolkā, Ventspilī, Pāvilostā un neilgu laiku arī Liepājā. Sākām atjaunot to radiotehnisko posteņu darbību, kuru pārņēmām no Krievijas robežsargiem – Rojā, Kolkā, Jaunciemā, Miķeļtornī, Užavā, Pāvilostā, vēlāk arī Ovišos. Šie posteņi kļuva par mūsu „ausīm" un „acīm". Līdz ar to varējām kuģus novērot ne tikai binoklī, bet arī ar elektroniskās tehnikas palīdzību.

Krasta apsardzes bataljonu 1999. gadā pārveidoja par Jūras spēku Radiotehnisko bataljonu. Būtiski mainījās vienības uzdevumi – palika tikai teritoriālo ūdeņu un jūras krasta novērošanas funkcijas. Bet ievērojami palielinājās mūsu atbildības apgabals – pilnīgi ietverot visus Latvijas Republikas teritoriālos ūdeņus no Lietuvas robežas pie Papes līdz Igaunijas robežai pie Ainažiem. Štābs atrodas Ventspilī, bataljonam ir trīs informācijas centri Rīgā, Ventspilī un Liepājā, radiotehniskie novērošanas posteņi Papē, Jūrmalciemā, Šķēdē, Pāvilostā, Užavā, Ventspilī, Ovišos, Miķeļtornī, Jaunciemā, Kolkā, Rojā un Rīgā. Informācijas centros tiek apkopota visa informācija par kuģu kustību Latvijas teritoriālajos ūdeņos, tiek analizēta situācija, ar datoru tiek sekots kuģu kustībai.

Radiotehniskajos posteņos mums pēc štatu sarakstiem ir jādien tikai virsdienesta karavīriem, tomēr situācija

ir tāda, ka šajos amatos pašreiz dien arī ap 150 obligātā dienesta karavīru. Virsdienesta štats posteņos nokomplektēts par 25 %, daudzos posteņos operatori–planšetisti ir obligātā dienesta kareivji. Mums ir vajadzīgi puiši ar vidējo izglītību un vēlmi apgūt šo amatu. Iepriecina fakts, ka no katra obligātā iesaukuma trīs vai četri karavīri paliek bataljonā virsdienestā. Tagad jau 26 puiši no virsdienesta personāla ir mūsu bijušie obligātā dienesta kareivji.

Vislabākie obligātā dienesta karavīri bija 1992. gadā un sekojošajā iesaukumā. Tas bija laiks, kad tikko bijām atguvuši neatkarību. Gaisā virmoja atmodas gars, un daudzu militārajā dienestā pieteicās brīvprātīgi. Vairums bija izgājuši padomju militāro apmācību vidusskolās. Pēc tam sekoja vairāki atslābuma gadi – karavīru kontingents bija vājš. Tas izskaidrojams arī ar vispārējo situāciju valstī – ekonomiskās grūtības, morālo un kultūras vērtību kritums ietekmēja arī jauniešus, kurus iesauca dienestā. Strauji samazinājās latviešu skaits, dažos iesaukumos krieviski runājošie bija vairāk kā puse, turklāt lielākā daļa no viņiem valsts valodu neprata. Mēs pārvērtāmies par savdabīgiem valsts valodas kursiem, iemācot cilvēkiem elementāro latviešu sarunvalodu.

Pašreiz situācija ar katru iesaukumu, sevišķi pēdējā laikā, strauji uzlabojas. Jauniešu izglītības līmenis kļūst augstāks, kaut vai valsts valodas prasmes ziņā. Arī pilsoniskā apziņa pieaug, vismaz tiem, kas atnāk dienēt pie mums. Mani novērojumi liecina, ka patriotisms nav atkarīgs no tautības.

Pērn mācībās „Krasts–2000" konstatējām vienu problēmu mūsu darbībā – pēc reorganizācijas mēs varējām novērot un fiksēt nelikumīgu viesu ierašanos mūsu piekrastē no jūras puses, bet nevarējām praktiski pret tiem darboties. Tagad mums Pāvilostā atrodas ātrās reaģēšanas vads šādu uzdevumu veikšanai."

Par savu dienestu Krasta apsardzes bataljonā stāsta virsleitnants Helmuts Korns:

„Esmu ar saknēm kurzemnieks, dzimu 1972. gadā Piltenē, padomju laika nogalē mācījos Murjāņu sporta skolā, nodarbojos ar svarcelšanu. Vecāki mani audzināja kā Latvijas patriotu un tas bija likumsakarīgi, ka es 1991. gada oktobrī brīvprātīgi pieteicos dienestam mūsu robežsargos. Nācās gaidīt kādu laiku un 1992. gada 18. janvārī uzsāku dienestu Štāba bataljona Goda sardzes rotā kopā ar Mārtiņu Libertu un Jāni Ovsjankovu. Maijā sāku mācīties Mālpilī, sešu mēnešu virsnieku vietnieku kursos. Pēc to sekmīgas pabeigšanas 1992. gada septembrī uzsāku dienestu 7. Ventspils robežsargu bataljonā, no šodienas viedokļa skatoties virsnieka vietnieka dienesta pakāpei tobrīd biju ļoti jauns – tikai 20 gadu vecs! Mūsu vienības atbildības teritorija bija no Labraga līdz Rojai.

Uz Krasta apsardzības bataljona Kolkas rotu tiku pārcelts 1994. gadā, šeit dienēju trīs gadus, kad devos uz mācībām Čehijas Republikas Ģenerālštāba akadēmijā. Šeit un arī iepriekšējā vienībā man nācās saskarties ar kareivju ārpusreglamenta attiecību plašo problemātiku. Tās tika pārņemtas no bijušās padomju armijas, pats uz savas ādas šīs negācijas netiku izbaudījis. Ar šīm problēmām Kolkas rotā mēs ātri tikām galā, jo Jūras spēku Dienvidu rajona komandieris Ilmārs Lešinskis ieviesa ar pavēli stingru kārtību – katrā rotā dienēja viena iesaukuma obligātā dienesta karavīri.

Mūsdienās turpinu dienestu Zemessardzes 4. Kurzemes brigādes štābā, uz kurieni tiku pārcelts no Zemessardzes 45. nodrošinājuma bataljona Kuldīgā. Vairākus gadus sniedzu palīdzību Andrejam Ķeizaram Kurzemes vēsturisko brīvības cīnītāju piemiņas saglabāšanā – gan leitnanta Roberta Rubeņa bataljona muzeja pilnveidē Ugālē, gan latviešu partizānu muzeja izveidē Rendā."

P. S. – par Krasta apsardzes bataljona personāla kopskaitu, apbruņojumu un autotransportu 1995. gada decembrī: kopā ierindā – 273 karavīri (bataljona štats – 380 karavīri), no tiem – 164 obligātā dienesta kareivji; ieroči: RPK sistēmas rokas ložmetējs, 2 RPG sistēmas granātmetēji, 311 AK sistēmas trieciensautenes, 5 PM sistēmas pistoles; 11 UAZ–469 apvidus automašīnas, 5 GAZ–66 smagās automašīnas, 3 smagās automašīnas ZIL, 3 vieglās automašīnas, pārtikas produktu smagā automašīna. Arī turpmākajos gados bataljonu kopumā neizdevās pilnībā nokomplektēt – situācija 1998. gadā: no 446 štata vietām janvārī ir aizpildītas 217, bet jūlijā 224 amatu vietas. Par kopējo stāvokli Krasta apsardzības bataljonā 1996. gada oktobrī NBS štāba virsnieku pārbaudes grupas ziņojumā fiksēti fakti par vienības nepietiekošo nokomplektējumu. Tā rezultātā karavīri ilgstoši, bez nomaiņas, pat trīs nedēļu garumā atrodas kaujas dežūrās. Radiolokācijas stacijas ir novecojušas un bez rezerves daļām. Ar esošajiem binokļiem nevar noteikt attālumu līdz mērķim. Bataljona komandējošais sastāvs pārsvarā ir nodarbināts ar dažādu saimniecisku problēmu risināšanu, mācību un kaujas gatavības uzturēšanas jautājumi līdz ar to paliek novārtā. Vienība darbojas tikai uz pašizdzīvošanas līmeņa. Detalizētāka informācija par Radiotehniskā bataljona personālu 2000. gada decembrī: ierindā 253 karavīri (štats 364 karavīri), no tiem – 19 virsnieki, kā arī 131 obligātā dienesta kareivis.

Jūras spēku reorganizācija 1999. gadā sekmēja vienotu apgādes sistēmas izveidi, pilnveidoja operatīvo un administratīvo vadību, kā arī sagatavoja vēlāko pakāpenisko pāreju uz profesionāliem Jūras spēkiem.

Pirms iestājas NATO Jūras spēku sastāvā, bija Jūras operāciju centrs, Kara kuģu flotile (štāba un apgādes kuģis, trīs mīnu kuģi, trīs patruļkuģi un divi palīgkuģi), Krasta apsardzes kuģu flotile (seši krasta apsardzes kuģi, divi krasta apsardzes kuteri) un Radiotehniskais bataljons.

PERSONĀLS

Kopā 1997. gadā Jūras spēkos dienēja 76 virsnieki, 209 profesionālā un 26 obligātā dienesta instruktori, 434 matroži un 119 civilpersonas; no minētā skaita uz kuģiem dienēja 17 virsnieki, 217 instruktori un matroži. Kopējais skaits Jūras spēkos – 864 cilvēki. Nokomplektējums 1997. gada janvārī – 57 % virsdienesta personāls, 55 % obligātā dienesta instruktori un matroži.

1999. gada jūnijā jūras spēkos kopā dienēja un strādāja 832 cilvēki – 93 virsnieki, 272 profesionālā dienesta jūrnieki, 350 obligātā dienesta matroži un 17 civilpersonas.

Par Jūras spēku virsnieku apmācību Zviedrijas kara flotes skolā stāsta komandkapteinis Agris Poriņš:

„Esmu dzimis Grobiņā 1977. gadā, pēc Tehniskās vidusskolas pabeigšanas Liepājā 1996. gadā, uzsāku obligāto dienestu Jūras spēku Dienvidu rajonā, pieteicos virsnieku apmācībai Zviedrijā, un pusgadu Liepājā mācījos zviedru valodu, paralēli dienēju kā planšetists. Studijas uzsākām trijatā 1997. gada janvārī, sekmīgi absolvēju Zviedrijas kara flotes skolu 2000. gadā un kā leitnants tiku nozīmēts uz mīnu meklētāja „Namejs". Toreizējais Jūras spēku komandieris Ilmārs Lešinskis principā tolaik visus Zviedrijā apmācītos jaunos virsniekus sūtīja dienestā uz kuģiem, lai viņi dzīvē ieviestu iemācītās progresīvās idejas.

Pēc maniem aprēķiniem, kopā šo Zviedrijas kara flotes skolu 8 gadu laikā pabeidza vairāki desmiti mūsu virsnieku. Ar Latvijas iestāju NATO 2004. gadā, šī mūsu kaimiņvalsts palīdzība bez samaksas beidzās. Mūsdienās dienestā NBS ir palikuši apmēram 50 % no zviedru skolas absolventiem. Pirmie Zviedrijas absolventi Dainis Vecels un Vitālijs Kļimanovs jau sen ir privātā dzīvē. Galvenais iemesls aiziešanai no Jūras spēkiem bija ļoti sarežģītā tālāko dienestu pakāpju piešķiršanas kārtība. Respektīvi – šo Zviedrijā iegūto militāro izglītību nepielīdzināja Latvijā noteiktajām prasībām un standartiem. Lai saņemtu augstākā virsnieka pirmo pakāpi, pašam neklātienē bija jāpabeidz Latvijā civilā augstskola, pats es arī tā izdarīju pēc diezgan liela laika perioda.
Pavisam nesen – 2018. gadā saņēmu līdz ar to komandkapteiņa pakāpi.

Minēšu dažas principiālas atšķirības, ar ko Zviedrijas virsnieku mācību programmas tolaik atšķīrās no Latvijas Nacionālās Aizsardzības akadēmijas apmācību procesa, kurš bija bāzēts uz bijušās padomju armijas pamatpostulātiem:

- *mūs vairāk orientēja uz konkrēta mērķa sasniegšanu,*
- *ievērojama vieta tika veltīta personāla vadībai un menedžmentam, kuģa komandas un, vispār – kolektīva kā tāda veidošanai,*
- *īpaši mācību gaitā tika uzsvērta tēma „Kā kļūt par līderi".*

Atgriežoties pēc mācībām Latvijā mums visiem bija problēmas iedzīvoties mūsu situācijā, kur daudz kā trūka, kur tehniskais aprīkojums bija nepilnīgs, kur par sistemātisku apgādi nekas iepriekš nebija dzirdēts. Protams, Zviedrijā viss bija pilnīgi pretēji. Nācās mācīties, kā „izdzīvot" dažādās situācijās un improvizēt."

JŪRAS SPĒKU DARBĪBA NO 2000. GADA LĪDZ MŪSDIENĀM

2000. gada 6. novembrī Zviedrijas piekrastē navigācijas avārijas rezultātā nogrima apsardzes kuģis „Spulga".

2001. gadā tika izslēgti no Jūras spēku kuģu reģistra patruļkuģi „Roze", „Sams", „KA–04" un „P–02",

1. Jūras spēku Krasta apsardzes bataljons parāde Ventspilī, ar karogu – Aldis Saulesleja, centrā – Oļegs Krauja, pa labi – Vilmārs Štalmeistars;
2. Bataljona lauka mācību nometne Ventspils novada Vārves un Užavas pagastos
3. Nodarbības bataljona komandpunktā Ventspilī, 1. no labās – Oļegs Krauja /46/

kuri savu laiku bija nokalpojuši.

2001. gada maijs – Baltijas jūrā notika Jūras spēku četru patruļkuģu kopējas mācības ar NBS Gaisa spēkiem.

2001. gada oktobrī notika Baltijas valstu Jūras spēku mācības „Amber Sea–2001", kurās piedalījās NBS Sauszemes un Gaisa spēki, kā arī NBS Speciālo uzdevumu vienība.

2002. gadā Aizsardzības ministrija uzdeva Jūras spēkiem prioritāri veikt šādus darbus:

– uzturēt 30 dienu gatavībā darbībai NATO miera uzturēšanas spēkos vienu mīnu kuģi un vienu patruļkuģi,

– uzsākt jūras novērošanas sistēmas modernizāciju un aprīkot ar jauno tehniku divus novērošanas posteņus Latvijas piekrastē,

– mīnu kuģus „Imanta" un „Viesturs" aprīkot ar influences traļiem.

2002. gadā, samazinot Zemessardzes bataljonu skaitu, Jūras spēkiem tika piešķirtas 50 profesionālā dienesta karavīru štata vietas.

2002. gadā Jūras spēki atteicās no ledlauža „Varma" iegādes, jo bija piedāvājums to izmantot par štāba kuģi. Gada uzturēšanas izmaksas kuģim bija ļoti augstas – 1 miljons latu.

2003. gada 27. janvārī Jūras spēki Rīgas pasažieru ostā svinīgā ceremonijā saņēma Norvēģijas dāvinājumu – štāba un apgādes kuģi „Virsaitis".

2003. gada martā no Jūras spēku kuģu reģistra izslēdza ūdenslīdēju kuteri „Līdaka".

2003. gada aprīlī notika Krasta aizsardzības bataljona pārapbruņošana, karavīri saņēma Zviedrijā ražotās trieciensautenes AK4.

2003. gadā no maija līdz jūnijam Rīgas jūras līcī notika 8 valstu pretmīnu operācija „Mcoplat–2003", piedalījās 17 kara kuģi,

2003. gada septembrī NATO integrācijas plāna ietvaros jūras kapteiņa Hermaņa Černova vadībā notika mācības „Līcis–2003".

2003. gada oktobrī un novembrī Irbes jūras šaurumā „Baltron" vadībā notika pretmīnu operācija „Passex–2003", piedalījās 10 karakuģi no 9 valstīm.

2004. gada 20. janvārī Liepājas ostā gāja bojā mīnu kuģa „Namejs" ūdenslīdēju komandas leitnants Aivis Doniks, kurš veica kuģa zemūdens daļas apskati.

2004. gads – ierindā stājās Nīderlandē būvētais štāba un apgādes kuģis „Varonis".

2004. gada maijs – nogrimušā Latvijas zvejas kuģa „Astrīda" vraku Zviedrijas ekonomiskajā zonā apsekoja Jūras spēku štāba un apgādes kuģa „Virsaitis" ūdenslīdēju komanda.

2004. gada 1. jūlijā, reorganizējot Krasta apsardzes kuģu flotili, tika izveidots Krasta apsardzes dienests, kuru pakļāva Jūras spēku flotiles komandierim. Dienesta izvietojuma adrese, Rīga, Vecmīlgrāvis, Meldru iela 5a. Tā sastāvā ietilpst Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs, kas darbojas nepārtrauktā režīmā 24 stundas diennaktī. Par Krasta apsardzes dienesta izveidi un darbību stāsta tā ilggadējais virsnieks komandleitnants Andris Skribis:

„Par jūrnieka profesiju sapņoju jau kopš bērnības. Padomju laika nogalē iestājos Rīgas jūrskolā, no kuras mani kā latviešu patriotu un traucēkli pastāvošajai iekārtai izslēdza. Pēc tam strādāju Rīgā VEF un mācījos Liepājas jūrskolā, ieguvu kuģu vadītāja diplomu. Absolvēju arī Rīgas Tehnisko Universitāti ar bakalaura grādu un muitas struktūrvienības vadītāja kvalifikāciju. Pienāca 1991. gada rudens un Latvijas vadība aicināja puišus uz Aizsardzības spēkiem. Pieteicos dienestā un mani nosūtīja uz Liepājas jūras robežsargu mācību centru. Toreiz pat nebija kuģu ar kuriem iet jūrā un sargāt Latvijas ūdeņus. Toties valdīja vibrējošs entuziasms, nemitīgi dzima idejas, kā labāk veidot Jūras spēkus, karavīri nebaidījās no riskiem un liela darba, uz ko viņi bija gatavi idejas un kopīga mērķa vārdā. Vēl pirms kuģiem viņi tika pie formas tērpa detaļām, kas vienoja un iedvesmoja – beretēm, siksnas ar enkuru uz sprādzes un melniem zābakiem. Īsi pirms mana obligātā dienesta beigām Latvija no Zviedrijas saņēma krasta apsardzes kuterus. Saņēmu piedāvājumu uz tiem dienēt jau kā profesionālam karavīram. Ieraugot tehnoloģijas, ar kurām mazais kuģītis bija aprīkots, kā arī jaunos dzinējus, elektroierīces, ekipējumu, es piekritu uzreiz. Kā komandieris esmu dienējis uz četriem krasta apsardzes kuģiem.

Latvijas Jūras spēki 2000. gadā no Latvijas Jūras administrācijas pārņēma Jūras glābšanas un meklēšanas pienākumus. Jūras spēku meklēšanas un glābšanas dienests 2000. gadā sāka strādāt tikko uzbūvētajā Rīgas ostas kapteiņu dienesta modernajā vairākstāvu ēkā. Uzņēmos ieņemt šīs struktūras koordinatora amatu un turpmāk koordinēt glābšanas operācijas Latvijas ūdeņos. Pēc 17 darba gadiem šajā amatā varu secināt – augsts atbildības līmenis ir ikdienas prasība un darbs ir nemierīgs, bet šī ir viena no sakārtotākajām sistēmām Latvijā. Neatkarīgi no diennakts laika, kad tiek saņemts zvans par negadījumu jūrā, turp nekavējoties dodas dežūrējošais kuģis un helikopters. Trauksmes informāciju koordinācijas centrs vienlaikus nodod arī ugunsdzēsējiem un mediķiem. Vienlaikus tiek veidots glābšanas plāns. Man ir tāds teiciens – ja kaut kas notiks, tad noteikti pusnaktī no sestdienas uz svētdienu un ļoti sliktos laika apstākļos. Tādā brīdī nav lieku sekunžu, visai glābšanas sistēmai jādarbojas nevainojami. Tādēļ mēs tik daudz mācāmies, lai vajadzīgā brīdī varētu pēc iespējas efektīvāk palīdzēt.

Pozitīvs lūzuma punkts Jūras meklēšanas un glābšanas dienesta attīstībā bija lielākā kuģa avārija mūsu piekrastē atjaunotās Latvijas Republikas laikā. Kipras sauskravas kuģis „Golden Sky" 2007. gada 15. janvāra naktī vētras laikā uzskrēja uz sēkļa Ventspils tuvumā. Kuģa parametri un kravas apjomi bija iespaidīgi, tie notikumu attīstības sliktākajā variantā Latvijas Kurzemes piekrastē radītu ekoloģisko katastrofu. Uz kuģa bija 25 000 tonnas kālija sāls, 450 tonnas mazuta un 45 tonnas dīzeļdegvielas. Avārija notika tieši manas dežūras laikā, kuģis bija ceļā no Ventspils uz Rietumeiropu. Glābšanas darbus organizēja Grieķijas sabiedrība, Latvijas valdība izveidoja Valsts kancelejas vadībā attiecīgu darba grupu. NBS aktīvi iesaistījās nepieciešamajos darbos – helikopters Mi–17, pilota Artura Nalbandjana vadībā, augstas jūras apstākļos krastā nocēla 24 cilvēku apkalpi, kā arī nogādāja uz avarējušā kuģa divas tonnas smagu dīzeļģeneratoru. Ūdenslīdējs Jurijs Timofejevs apskatīja un novērtēja dziļi smiltīs ierakušos kuģa korpusu. Darbus no Latvijas puses koordinēja Krasta apsardzes dienesta priekšnieks Hermanis Černovs. Bez draudošajām ekoloģiskajām problēmām, kuģis sabojāja arī optisko sakaru kabeli, kas savienoja Latviju ar Zviedriju. Pusgada laikā kuģi pakāpeniski izkrāva un aizvilka tālāk no krasta, kur to noenkuroja. Lielā katastrofa mums gāja secen, bet tas bija īpašs pagrieziena punkts valdības un sabiedrības domāšanā. Visi saprata Jūras glābšanas un meklēšanas dienesta nozīmi. Ar mums sāka rēķināties visos līmeņos, notika dienesta attīstība, organizējām dažādas starptautiskās mācības, saņēmām modernu aprīkojumu un tehniku. Pirms „Golden Sky" avārijas pastāvēja variants, ka mūsu dienestu pārņems Iekšlietu ministrija. Tagad par to nebija ne runas, Igaunija tā izdarīja, bet tas nav labākais variants.

Gadu gaitā ir pozitīvi mainījusies cilvēku atbildības izjūta un attieksme pret iziešanu jūrā. Pirms desmit gadiem Jūras glābšanas un koordinācijas centrs gadā koordinēja ap 200 – 250 glābšanas operāciju, pēdējā laikā to skaits nepārsniedz 50. Kā lielāko avāriju mūsu piekrastē pēdējos pāris gados varu minēt Latvijas tankkuģa „Zircon" palikšanu bez gaitas 2017. gada 25. maijā, Rīgas jūras līcī iepretim Engurei. Kuģim ceļā no Rīgas uz Dāniju ar 7000 tonnu apjomīgo degvielas kravu aizdegās dzinēja telpa. Jūras spēku kuģis „Klints" un Gaisa spēku helikopters Mi–17 sniedza visu nepieciešamo palīdzību, no Rīgas ostas tika izsaukts velkonis. Rezultātā ugunsgrēks tika nodzēsts, apkalpes lielāko daļu evakuējām un kuģis tika nogādāts atpakaļ Rīgas ostā. Šos darbus organizēja un koordinēja mans bijušais kolēģis Valdis Andersons.

Jāmin arī dārgākā glābšanas operācija manā dienesta laikā, kura izmaksāja vairākus desmitus tūkstošu latu. Radinieki 2009. gada augustā ziņoja par jahtas „RA" pazušanu Rīgas jūras līcī un norādīja jahtas ceļa maršrutu. Diennakts laikā Jūras spēku kuģis „Gaisma" un Gaisa spēku helikopters vairākas reizes bez rezultāta pārbaudīja teritoriju starp abiem nosauktajiem punktiem. Tikai kārtējo reizi helikopteram atgriežoties atpakaļ uz Lielvārdes bāzi, piloti ieraudzīja jahtu 15 jūras jūdžu attālumā no Rīgas, pilnīgi citā teritorijas kvadrātā. Nevienam neziņojot jahta brauciena laikā bija mainījusi kursu, mobilie sakari uz jūras nedarbojās. Pēc šī notikuma tika pastiprināta likumdošana, un tagad katram peldlīdzeklim, pirms tas atstāj ostu, ir jāsniedz informācija par plānoto maršrutu.

Biežāk glābjamo vidū ir jahtu un kuģu vadītāji, kaitotāji un sērfotāji. Turklāt novērojumi liecina, ka nelaimes parasti skar tieši ar pieredzi bagātākos – tos, kuri ir daudz gājuši jūrā un ir pārliecināti, ka ar viņiem nekas nevar atgadīties.

Esmu piedalījies arī vairākās naftas piesārņojuma seku likvidēšanas mācībās – Lielupē, pie Jelgavas 2013. gadā un 2014. gadā Latvijas ūdeņos, starptautisko mācību „Balex Delta 2014" ietvaros. Pēdējās bija apjomīgas – desmit kuģi

no astoņām valstīm, mūsu helikopteri, dažādas Latvijas valsts institūcijas. Mācību scenārijs paredzēja, ka Baltijas jūrā uz ziemeļiem no Ventspils notikusi tankkuģa un zvejas kuģa sadursme, kura rezultātā jūrā noplūduši aptuveni 10 000 tonnu naftas produktu un sākusies ekoloģiskā katastrofa. Turklāt scenārijs paredzēja, ka daļu naftas produktu kuģiem jūrā neizdosies savākt, un tie tiks izskaloti krastā pie Ventspils. Līdz ar to mācību dalībniekiem bija jāplāno arī vērienīgi naftas piesārņojuma seku likvidēšanas darbi piekrastē – tajā skaitā putnu glābšanas operācija."

2005. gada augustā Latvijas Republikas Valdība noslēdza vienošanos par piecu mīnu meklētāju iegādi no Nīderlandes.

2006. gada laikā Jūras spēki izglāba 107 cilvēkus, atrada jūrā 9 bojā gājušos, tika pārbaudīti 15 kuģi un 38 zvejas laivas.

2006. gadā dalībai NATO operācijās tika sagatavots mīnu meklētājs „Namejs".

2006. gadā Jūras spēku sastāvā tika izveidota ūdenslīdēju atmīnētāju komanda.

2006. gada maijā Irbes jūras šaurumā notika pretmīnu operācija „Mcoplat–2006", piedalījās kara kuģi no 9 valstīm.

2006. gada oktobrī tika atklāta Buļļupes Jūras spēku kuģu piestātnes pirmā kārta.

2007. gads – ierindā stājās mīnu meklētāji „Tālivaldis" un „Visvaldis"; kopā Krasta apsardzes dienests jūrā izglāba 48 cilvēkus; tika veikta tankkuģa „Golden Sky" glābšanas operācija; laika periodā no 1996. gada līdz 2007. gadam Baltijas jūrā, Latvijas ūdeņos kopā tika iznīcinātas 339 mīnas un torpēdas.

2007. gadā mīnu meklētājs „Namejs" tika ieskaitīts NATO 1. pastāvīgajā pretmīnu vienībā, 2008. gadā to nomainīja mīnu meklētājs „Imanta".

2007. gada 22. janvārī Rīgā, NBS Nacionālās Aizsardzības akadēmijas telpās darbu uzsāka Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štābu virsnieka kurss.

2007. gada februārī štāba un apgādes kuģis „Virsaitis" (komandieris Uldis Zupa) mācību „Cold Responce–2007" ietvaros no Liepājas uz Norvēģiju turp un atpakaļ transportēja NBS karavīru kontingentu – 157 cilvēkus ar ekipējumu un bruņojumu.

2007. gada oktobrī seši Jūras spēku kuģi piedalījās Latvijas piekrastē Baltijas valstu krīzes situācijas novēršanas mācībās „Amber Sea–2007".

2007. gada decembrī štāba un apgādes kuģis „Virsaitis" no Zviedrijas uz Liepāju pārveda kaujas munīcijas kravu NBS vajadzībām.

2008. gadā Jūras spēki uzsāka dalību Baltijas jūras spēku kopīgās mācībās „Baltic Fortress–2016", kuras turpinās regulāri ik gadu līdz mūsdienām.

2008. gada februāris – tika apstiprināta Jūras spēku Krasta apsardzes dienesta struktūra. Tās sastāvs: Vadības grupa; Krasta apsardzes pārvalde; Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs; Globālā jūras brīdinājuma sistēmas un automātiskās identifikācijas apkalpošanas grupa (GMDSS).

2008. gads – Krasta apsardzes dienests jūrā izglāba 26 cilvēkus, tika veikta 984 cilvēku evakuēšana no pasažieru kuģa „Mona Lisa", kurš bija uzskrējis uz sēkļa Irbes Jūras šaurumā. Izturkstot attiecīgajam finansējumam, Jūras spēki nepiedalījās septembrī plānotajās starptautiskajās mācībās „Amber Sea–2008".

2008. gada augusts/septembris – notika pretmīnu operācija „Open Spirit–2008", piedalījās 8 valstu kara kuģi, tika iznīcinātas 55 enkurmīnas.

2009. gada laikā Jūras spēki izglāba jūrā 50 cilvēkus, Jūras novērošanas un sakaru dienests identificēja 20 338 kuģus, ūdenslīdēju komanda iznīcināja 18 sprādzienbīstamus objektus.

2009. gadā no janvāra līdz maijam mīnu meklētājs „Tālivaldis" darbojās NATO 1. patstāvīgās jūras pretmīnu kuģu grupas sastāvā.

2009. gada februārī Vācijā būvētie mīnu traleri „Imanta" un „Viesturs" tika izslēgti no Jūras spēku kuģu reģistra.

2009. gada 7./11.augustā Jūras spēki Liepājā organizēja Latvijas kara flotes 90. gadadienas svinības, bija ieradušies piecu ārvalstu karakuģi.

2009. gada novembris – Jūra spēki no Vides ministrijas pārņēma naftas piesārņojuma seku likvidācijas kuģus „Āte" un „Aģe", kuri tika iekļauti Flotiles Patruļkuģu eskadrā.

2010. gada laikā Jūras spēku Flotile ierobežotas finansēšanas situācijā piedalījās četrās starptautiskajās mācībās, katrā vingrinājumā ar vienu karakuģi.

2010. gada 28./29.aprīlī notika Nīderlandē būvētā mīnu meklētāja „Namejs" pārņemšanas ceremonija, savukārt Vācijā būvēto mīnu meklētāju „Namejs" 2009. gada 8. aprīlī svinīgi nodeva Liepājas jūrniecības koledžai un izslēdza no Jūras spēku kuģu reģistra.

2010. gada jūlijā no Jūras spēku kuģu reģistra tika izslēgts patruļkuģis „Bulta" un velkonis „Pērkons".

2010. gada septembrī Jūras spēki Indijas okeānā uzsāka dalību pretpirātisma operācijā „Atalanta", mūsu jūrnieki darbību šajā operācijā pabeidza 2019. gada martā.

2011. gadā notika Mīnu kuģu eskadras Ūdenslīdēju komandas komandiera maiņa – komandleitnanta Anda Bokuma vietā stājās komandleitnants Jurijs Timofejevs. Divos laika posmos Andis Bokums bija šajā amatā kopā septiņus gadus, viņa pārdomas un secinājumi par šo reto profesiju:

„Ūdenslīdēja darbs daudziem šķiet noslēpumains, pat nedaudz romantisks. Tomēr ikdiena ir skarba – jāiegremdējas aukstā un duļķainā ūdenī, kur nereti redzamība ir slikta. Tas ir nopietns pārbaudījums ne tikai fiziski, bet arī morāli. Jāatrod un jāiznīcina agrāko karu jūras mīnas un citi spridzekļi, jāapseko ostu akvatorijas un kuģu enkurvietas, jāmeklē noslīkušie cilvēki, jānovērtē un jāapskata kuģu korpusu zemūdens daļas. Ārēji it kā skaistā profesija prasa patstāvīgu pilnveidošanos, augstu motivāciju un spēju uzņemties atbildību par citu cilvēku dzīvībām. Tas ir ļoti interesants darbs, daudzi uzskata, ka ūdenslīdēja – atmīnētāja darbs ir bīstams. Es tam nepiekrītu – ja ievēro visus drošības noteikumus un visu to, kas saistīts ar drošību, šī profesija ir pat droša. Kopā mūsu komandā tolaik bija desmit ūdenslīdēji – atmīnētāji un divi kuģu ūdenslīdēji. Pirmos apmāca iegremdēties līdz 55 m dziļumam, otros – līdz 30 m. Karstākais darba laiks ir kuģu navigācijas laikā, kad mēs piedalījāmies dažādās operācijās, kurās neitralizējām jūras mīnas un dažādus spridzekļus. Regulāri trenējāmies, divas reizes nedēļā gājām Liepājā uz peldbaseinu, veicām iegremdēšanos barokamerā. Laikā, kad iestājāmies NATO, mūsu komanda operāciju izpildē bija atkarīga no citām vienībām, vienkārši trūka visa nepieciešamā ekipējuma, arī tik svarīga lieta kā laivas. Tomēr pirms gadiem desmit šis trūkums tika novērsts. Varu piebilst par izmaksām – tās ir ļoti augstas, viens militārā nirēja pilns darba komplekts tolaik maksāja vairāk kā 12 000 LVL.

Komandas darbs ir ļoti saistīts ar Ūdenslīdēju skolu, ar kuru sadarbība ir visos līmeņos. To nosaka arī personāla rotācija starp abām nelielajām vienībām. Sadarbojāmies ikdienā arī ar Ādažos izvietoto NBS Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolu, Valsts un ugunsdzēsības glābšanas dienestu, Valsts un Pašvaldības policiju, ar igauņu un lietuviešu kolēģiem. Tallinā veicām dziļūdens iegremdēšanos, jo mūsu piekraste ir par seklu, tur 55 metru dziļums ir jau daži simti metru attālumā no krasta. Šādās reizēs mums sniedza visu nepieciešamo atbalstu Igaunijas Jūras spēku kuģis „Tasuja", kurš ir speciāli aprīkots šādām darbībām."

2011. gada martā ierindā stājās uzbūvētais patruļkuģis „Skrunda".

2011. gada augusts/septembris – Jūras spēku flotile piedalījās pretmīnu operācijā „Open Spirit–2011", kura tika organizēta teritorijā no Mērsraga līdz Irbes jūras šaurumam, piedalījās kara kuģi no 11 ārvalstīm.

2012. gada marts – ierindā stājās jaunuzbūvētais patruļkuģis „Cēsis", maijā no Jūras spēku kuģu reģistra tika izslēgts patruļkuģis „Linga".

2012. gada septembrī ierindā stājās jaunuzbūvētais patruļkuģis „Viesīte", savukārt patruļkuģis „Zibens" tika izslēgts no Jūras spēku kuģu reģistra.

2013. gada jūnijā ierindā stājās jaunuzbūvētais patruļkuģis „Jelgava".

2013. gadā mīnu meklētājs „Rūsiņš" no 31. augusta līdz 7. septembrim veica ekspedīciju uz Latvijas starpkaru posma Kara flotes flagmaņa „Virsaitis" bojāejas vietu Somijas jūras līcī. Somu ūdenslīdēji uzdāvināja Latvijai

Andis Bokums ūdenslīdēja dienesta pienākumu izpildē /19/

1

2

3

4

Norvēģijā būvētie «Storm» klases kuģi Jūras spēku dienestā

1., 2. Patruļkuģis «Zibens»
3., 4. Patruļkuģis «Lode», komandieris Raivo Žukovskis /6/

«Swath» tipa patruļkuģi Jūras spēku dienestā

1. Kuģa «Viesīte» nolaišana ūdenī Rīgā 2012. gadā
2. Kuģis «Jelgava» Rīgas jūras līcī
3., 4. Kuģis «Jelgava» Mērsraga ostā un Rīgas jūras līcī 2017. gadā /6/

no jūras dzelmes izcelto kuģa zvanu. Kā atbalsta bāze tika izmantota Tallinas osta.

2013. gada septembris – Jūras spēki Jelgavā uz Lielupes ar kuģiem „Āte" un „Aģe" organizēja naftas piesārņojuma seku novēršanas mācības, vadītājs – kapteiņleitnants Andris Skribis.

No 2014. gada 5. augusta līdz 29. decembrim 1. patstāvīgajā NATO pretmīnu kuģu grupā bija iekļauts mīnu meklētājs „Tālivaldis", kuru vadīja kapteiņleitnants Armands Grebežs.

2015. gada jūnijs – Jūras spēki uzsāka dalību Vidusjūrā organizētajā operācijā „Eunavfor Med", ik pa sešiem mēnešiem rotācijas kārtībā uz to devās dienestā viens mūsu virsnieks.

2016. gada maijā Latvijas ūdeņos notika regulārās „Baltron" un NATO kara kuģu kopīgās mācības „Baltic Fortress–2016", kurā kopā piedalījās 14 kuģi no 10 valstīm. Intervijā pēc mācībām Jūras spēku flotiles komandieris flotiles admirālis Ingus Vizulis ieskicēja vingrinājuma norises gaitu:

„Mācību mērķis bija sniegt iespēju vidējā līmeņa Baltijas valstu jūras spēku vadības un štābu virsniekiem patstāvīgi plānot un vadīt jūras operācijas jūrā, kā arī kuģu personālam veikt uzdevumu izpildi krīzes operāciju gadījumā. Tika vingrināta kuģu manevrēšana grupas sastāvā, šaušana pa virsūdens mērķiem, sadarbība ar helikopteru, darbība pret mīnām un teroristu ātrlaivām, kuras tuvojas kuģiem. Mācību gaitā kara kuģu darbību vadīja un koordinēja Spānijas fregate „Alvaro De Bazan". Krietna daļa no mācību dalībniekiem bija mūsu Nacionālās Aizsardzības akadēmijas Starptautiskā Jūras spēku vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieku kursa klausītāji. Minētais kurss ir vienīgais Baltijas valstīs. Nākamgad mācības organizēs Igaunijas Jūras spēki."

2016. gada maijā Lietuvas ūdeņos Jūras spēku flotile piedalījās regulārajās starptautiskajās jūras spēku mācības „Open Spirit–2016".

2017. gada janvārī Starptautiskais Jūras spēku vidējā līmeņa štāba virsnieka kurss atzīmēja 10 gadu jubileju, šajos gados to absolvējuši 128 virsnieki – 75 no Latvijas, 34 no Lietuvas, 18 no Igaunijas un viens no Polijas.

2017. gada 5. janvārī Jūras spēki pārņēma Baltijas valstu pretmīnu kuģu eskadras „Baltron" vadību, kapteiņleitnants Kaspars Miezītis tika nozīmēts par vienības komandieri.

2017. gada augustā Irbes jūras šaurumā notika ikgadējā pretmīnu operācija „Open Spirit–2017". Kopā vingrinājumā piedalījās 15 kuģi no 10 valstīm, tika iznīcinātas 56 mīnas un 2 torpēdas, kā arī atrasti vairāki kuģu vraki, kuri iepriekš nebija fiksēti. Operācijā tika iesaistītas trīs taktiskās grupas – Baltron, NATO 1. patstāvīgā jūras pretmīnu grupa un ūdenslīdēju atmīnētāju vienība. Flotiles admirālis Ingus Vizulis par mācību gaitu pēc to noslēguma:

„Kopumā ar mācību norisi un rezultātiem esmu ļoti apmierināts. Lai gan arī es piekrītu, ka labāk ir lietot terminu „operācija", jo kopš pirmajām, salīdzinoši nelielajām mācībām, kas notika pirms 20 gadiem, tās ir pārvērtušās jau par lielu, reālu mīnu iznīcināšanas operāciju. Vēl labākus rezultātus sasniegt traucējuši laika apstākļi, taču kopumā operācijas mērķi ir sasniegti.

Šīs operācijas laikā izmantojām visu pieejamo ekipējumu, kas bija mūsu rīcībā, arī pavisam nesen iegūto autonomo zemūdens robotu, kas ražots Francijā. Savā ziņā, mīnu meklēšanas laikā testējām jaunu aprīkojumu un eksperimentējām ar dažādiem tehniskiem paņēmieniem, cenšoties tam atrast pareizāko un efektīvāko lietojumu. Ņemot vērā, ka mācībās ir ūdenslīdēji no vairākām valstīm, kuri ir strādājuši ar līdzīgiem aparātiem, mums ir ļoti vērtīgi apgūt šo pieredzi."

Ūdenslīdēju vienību šajās mācībās komandēja komandleitnants Armands Ronis:

„Ūdenslīdēju vienība bija īpaši liela un starptautiska – tajā darbojās speciālisti no piecām valstīm – no Latvijas, Igaunijas, Norvēģijas, Kanādas un Lielbritānijas. Ūdenslīdēji bāzējās Miķeļtornī, vecās Pizes skolas teritorijā. Arī tas ūdenslīdējiem savā ziņā bija jaunums, jo iepriekšējos gados ūdenslīdēju bāzes tika izvietotas pilsētās, tādēļ speciālisti dzīvojuši kazarmās vai viesnīcās. Tas savukārt nav bijis visai godīgi attiecībā pret kuģu komandām, kas mācību laikā visu diennakti atradušies dienestā. Šogad šī dažādība ir likvidēta. Var teikt, ka Miķeļtornī mēs dzīvojām lauka apstākļos, karavīri dzīvoja teltīs, ēšana arī sākotnēji bija paredzēta ārā, taču karavīri pielāgoja ēdnīcas vajadzībām vienu no skolas telpām. Bet darbam tas nāca tikai par labu – ja neesam ostā, tad varam izmantot mazākas laivas, kas dzīvi padara nedaudz grūtāku, taču atbilstošāku reāliem apstākļiem.

Operācijas pirmajā daļā ūdenslīdēji jūrā pie Miķeļtorņa vispirms trenējās, lai iepazītos ar vidi un apstākļiem, kādos nāksies strādāt. Savukārt operacionālās fāzes laikā ūdenslīdēji jau veica sprādzienbīstamo priekšmetu meklēšanu un neitralizēšanu. Operācijā iesaistītajām valstīm ir dažāda pieredze nesprāgušās munīcijas meklēšanā – Baltijas valstis „Open Spirit", pašsaprotami, piedalās no pirmā gada, bet, piemēram, Lielbritānijas ūdenslīdēji šeit strādā pirmo reizi. Kanādieši ar mums sadarbojas kopš 2014. gada, tāpēc arī viņus nu jau var dēvēt par stabiliem sadarbības partneriem.

Protams, ir dažas atšķirības gan ekipējumā, gan darba metodēs, ko valstis izmanto, tomēr kopumā tās citas citu papildina. Dažādība ļauj arī iepazīt citu pieredzi. Piemēram, Norvēģijas un Igaunijas ūdenslīdēju komandas ir ieradušās ar saviem atbalsta kuģiem, savukārt autonomās zemūdens sistēmas mīnu meklēšanai ir Lielbritānijas, Igaunijas un Norvēģijas pārstāvjiem, bet kanādiešu ūdenslīdēji šim pašam mērķim izmanto rokas sonāru – tas ļauj ūdenslīdējam, jau zinot aptuveno kontakta atrašanās vietu, to precizēt. Ūdenslīdējs viens pats milzīgā jūrā neko atrast nevar. Līdzīgi kā kuģiem, sava darba veikšanai ir nepieciešami sonāri, ar kuru palīdzību tiek atrasti sprādzienbīstamie priekšmeti, tāpat arī plaši tiek izmantotas zemūdens autonomās sistēmas jeb roboti. Kad mīna vai torpēda jau ir atrasta un klasificēta, uz kontaktu tiek sūtīti ūdenslīdēji, kas veic identifikāciju un neitralizēšanu vai iznīcināšanu."

Liepājā, 2018. gada 19. janvārī pēc pusgada ilgas dežūras NATO, 1. pastāvīgās jūras pretmīnu grupas sastāvā atgriezās štāba un apgādes kuģis „Virsaitis", mūsu jūrnieki tālāko misiju nodeva Beļģijas kara flotei. „Virsaitis" nodrošināja minētās grupas štāba darbu. NATO kopā ir četras pastāvīgās kara kuģu grupas, kuras kopā veido NATO ātrās reaģēšanas spēku jūras elementu. Latvija šajā pretmīnu grupā darbojas jau no 2007. gada. Par šo atbildīgo sešu mēnešu darbu stāsta komandleitnants Gvido Ļaudups, kurš šajā laikā bija NATO 1. pastāvīgās jūras pretmīnu grupas komandieris:

„Dežūrā aizvadītais pusgads aizritējis samērā raiti. Sākumā likās, ka tie seši mēneši būs ļoti gari, bet vienā brīdī laiks sāka tā skriet, ka nespējām vairs izsekot līdzi, likās, ka mājas jau ir pavisam tuvu. Dežūras laikā kuģis piedalījās divās lielās mācībās Lielbritānijas ūdeņos – „Norden Coast" un „Joint Warrior", kā arī četrās nesprāgušas munīcijas un mīnu meklēšanas operācijās, no kurām viena arī aizvadītā gada augustā notika Latvijas piekrastē – „Open Spirit". Lielākoties tika strādāts Baltijas un Ziemeļjūras ūdeņos, nedaudz arī Atlantijas okeānā un Īrijas jūrā. Dežūras laikā būts 16 ostu vizītēs Igaunijā, Somijā, Zviedrijā, Dānijā, Lielbritānijā, Vācijā, Nīderlandē, Francijā un Polijā.

Kā jau laikam pirms katra liela darba, lielākās rūpes bija par misijas sākumu. Vispirms jāsaprot, kas notiek, kas jādara un kā to vispār paveikt. Sākot dežūru, mēs gandrīz uzreiz tikām iemesti diezgan lielās mācībās „Norden Coast", kur mūsu pakļautībā bija ne tikai NATO kuģu grupa, bet pavisam divas kuģu grupas – kopā 15 kuģi. Tas noteikti bija liels izaicinājums gan man, gan komandai, bet vienlaikus tas deva arī lielu rūdījumu un pieredzi. Iepriekš ar tāda līmeņa uzdevumiem nebijām saskārušies.

Kopumā misijas laikā pārmeklējām vairāk kā 100 kvadrātjūdzes jūrā, atradām un iznīcinājām vairāk kā 30 mīnas un lādiņus no Pirmā un Otrā pasaules kara laika. Dežūras laikā kopā strādājām sešu dažādu nāciju sūtītie kuģi, nokuģojot vairāk kā 8000 jūras jūdžu un identificējot vairāk kā 700 zemūdens objektus."

Īsumā par šo „Virsaiša" darbību NATO kara kuģu grupas sastāvā, flotiles admirālis Ingus Vizulis:

„Jūras spēki šai misijai sāka gatavoties jau pirms trim gadiem. Īpašu uzmanību pievērsām speciālistu sagatavošanai, kas nodrošināja štāba un vadības grupas darbu – galu galā uz viņiem gūlās vislielākā atbildība par uzdevuma sekmīgu izpildi, kā arī kuģa tehniskajam stāvoklim un sakaru līdzekļiem. „Virsaiša" apkalpei tā bija vienreizēja iespēja vadīt vairāku valstu kuģu grupu. Šī dežūra parādīja, ka Jūras spēkos dien visaugstākajam standartam atbilstoši karavīri."

Par sevi un dienestu uz jaunbūvētajiem SWAT tipa patruļkuģiem stāsta virsleitnants Kaspars Pollaks:

„Militārās lietas un vēlme kuģot man nāk no ģimenes, jo mans vectēvs bija jūrnieks un tēvs ir NBS virsnieks. Aizsardzības akadēmiju absolvēju 2014. gadā, saņēmu ģenerāļa Mārtiņa Hartmaņa goda zobenu un uzsāku dienestu Jūras spēku flotilē. Šobrīd esmu patruļkuģa „Jelgava" komandiera vietnieks. Mūsu kuģis ierindā ir jau piekto gadu un vēl tagad meklējam jaunus ceļus, kā to vēl efektīvāk izmantot.

Salīdzinoši ar manu kadeta prakses laiku uz patruļkuģa „Lode" 2010. gadā, izmaiņas Jūras spēkos ir nesalīdzināmas. Tolaik maz gājām jūrā, bija krīze un trūka finansējuma degvielai. „Lode" arī bija labs kuģis, man viņš patika. Tas bija tipisks „aukstā kara" laika produkts, ar konkrētu uzdevumu – karot, tāpēc attiecīgi būvēts un apbruņots. Savukārt „Jelgava" vairāk ir būvēts kā civils kuģis ar krietni plašāku funkciju apjomu. Tagad jūrā ejam daudz vairāk un biežāk, par to nevar sūdzēties. Mana kuģa iespējas ir apjomīgas – bez patrulēšanas un novērošanas tas var veikt arī glābšanas un meklēšanas operācijas, viņš var nodarboties ar mīnu meklēšanu un iznīcināšanu. Konceptuāli šie kuģi tika projektēti gados, kad Rietumu attiecības ar Krieviju bija puslīdz draudzīgas. Pēdējā laikā „Jelgava" ir pastiprināta ar jaunu dažāda veida ekipējumu un lielkalibra ložmetēju.

Funkcijas un uzdevumi jaunajam kuģim ir vairāk nekā Norvēģijā būvētajai „Lodei", tomēr apkalpe ir mazāka. Salīdzinoši, uz „Lodes" bija 24 jūrnieki, uz „Jelgavas" tagad dien 10 karavīri, sākumā bija tikai 8 cilvēki. Tāpēc kuģa apkalpei ir daudz izaicinājumu, darbs pie jauno tehnoloģiju apgūšanas nebeidzas nekad! Jauns kuģis ir kā jauna automašīna – pie tā ir pamatīgi jāpiestrādā. Tagad gatavojamies jūnijā piedalīties Polijas Kara flotes 100. jubilejas svinībās."

Par savu dienestu stāsta Jūras spēku galvenais bocmanis Jānis Strazdiņš:

„Esmu kurzemnieks, dzimu 1981. gadā Aizputē. Mans tēvs dienēja PSRS kara flotē un arī Latvijas Jūras spēkos. Pēc vidusskolas 2000. gada oktobrī gāju obligātajā militārajā dienestā, apguvu kājnieku apmācību pamatkursu Alūksnē, pēc tam Liepājā, Jūras spēku Mācību centrā apguvu ložmetējnieka/traļmeistara specialitāti. Dienēju kā matrozis uz patruļkuģa „Bulta" līdz 2001. gada augustam, kad tiku pārcelts uz mīnu traleri „Imanta". Pēc gada obligātā dienesta demobilizējos, nolēmu pāriet uz profesionālo militāro dienestu. Sāku 2002. gada februārī Jūras spēku Mācību centrā, Liepājā kā matrozis – veicu jauniesaukto apmācību. Pats arī pabeidzu vēl vienu kursu Liepājā, tiku paaugstināts par dižmatrozi, 2002. gada laikā NBS Instruktoru skolā Cēsīs absolvēju jaunākā instruktora kursu un kājnieku nodaļas komandiera kursu, saņēmu kaprāļa dienesta pakāpi. Turpināju dienestu Liepājā, Mācību centrā, gatavojām instruktorus 2003. gada aprīļa jaunmatrožu kursam, kurš pie mums pirmo reizi nonāca pa tiešo „no ielas". Divu gadu laikā NBS Instruktoru skolā apguvu instruktora kursu un vecākā instruktora kursu, dienēju kā vada seržants un instruktors Liepājas mācību centra štābā. Obligātā dienesta laiks beidzās un 2006. gadā tiku pārcelts uz mīnu traleri „Imanta", kur biju ieroču nodaļas komandieris. Šajā gadā kopā ar citiem kolēģiem augustā devos uz Nīderlandi, kur sākām apgūt jaunos „Alkmar" tipa pretmīnu kuģus. Tiku iecelts iepriekšējā amatā 2007. gada martā uz tikko pieņemtā pretmīnu kuģa „Imanta". Ar šo kuģi 2008. gadā piecus mēnešus atrados NATO kaujas grupas dežūrā. Pēc tam tiku paaugstināts par bocmani un pārcelts uz pretmīnu kuģi „Visvaldis" kā ieroču komandas galvenais tehniķis. Tad nāca krīzes laiks, notika reorganizācija un štatu samazināšana, manu amatu slēdza. Sākās mans dienests uz štāba kuģa „Virsaitis", ieroču komandas galvenā tehniķa amatā. Šajā periodā piedalījos no 2013. gada augusta līdz decembrim notikušajā pretpirātisma operācijā „Atalanta" Indijas okeānā. Tiku nozīmēts uz Nīderlandes kara flotes bāzes kuģa „Johan de Witt" – 16 800 tonnas, apkalpē ap 160 jūrnieku, kā arī 350 jūras kājnieku ar kaujas tehniku un helikopteru apkalpes. Tā bija holandiešu kuģa pirmā dalība pretpirātisma operācijā. Kopumā tobrīd pirātu aktivitāte jau vairs nebija tik aktīva kā pirms trim vai četriem gadiem. Pamatā operējām no Adenas līča. Mans tiešais dienesta uzdevums bija analizēt mūsu izlūkdienestu foto uzņēmumus, kuros tika regulāri fiksēta Somālijas piekraste, ostu akvatorijas u. c. nozīmīgas teritorijas. Pirātu pārvietošanos un aktivitātes tika fiksētas no kuģiem, izlūklidmašīnām un mūsu „Johan de Witt" klāja helikopteriem. Ar tiem arī pašam nācās izbraukt vairākos patruļlidojumus. Kopumā manā rīcībā bija milzīga fotogrāfiju bāze, tās analizējot pielietoju salīdzināšanas metodi. Strādāju arī ar iepriekšējo gadu iegūtajiem materiāliem. Jāpiebilst, ka pirāti pārvietošanos pamatā veica naktīs.

Pēc dalības operācijā „Atlanta" turpināju dienestu uz „Virsaiša", absolvēju Cēsīs augstākā instruktora kursu. Jūras spēku galvenā instruktora amatā tiku iecelts 2018. gada pavasarī, esmu pirmais karavīrs, kurš iecelts šajā nozīmīgajā postenī. Arī agrāk Jūras spēkos bija šāds amats, tomēr tas netika aizpildīts. Attieksme pret instruktoriem Jūras spēkos pozitīvi izmainījās no 2014. gada – tieši tad šajā jomā sākās attīstība. Mūsdienās pie mums bocmaņa darbs arī vairāk tiek novērtēts. Jaunais amats man ir jauns izaicinājums."

Par Jūras spēku Krasta apsardzes dienesta Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centra darbu 2018. gada augustā stāsta tā priekšnieks komandleitnants Pēteris Subbota:

„Latvijas jūras teritorijā, kuru uzrauga Krasta apsardzes dienests, diendienā kursē ap 50 kuģu, kā arī aptuveni tikpat daudz zvejas kuterīšu un jahtu. Krasta apsardzes dienestam nav savu peldlīdzekļu, bet praktiski tā rīcībā vajadzības gadījumā ir visi 18 Latvijas Jūras spēku kuģi, jo saskaņā ar starptautiskajiem noteikumiem un konvencijām, ja Krasta apsardzes dienests lūdz iesaistīties meklēšanas un glābšanas operācijā, kuģiem ir jāpakļaujas. Ir virkne dienestu – gan Latvijas, gan kaimiņvalstu, ar kuriem Krasta apsardzes dienests sadarbojas savu daudzpusīgo operāciju īstenošanai.

Jūras spēku Krasta apsardzes dienestā strādā 42 cilvēki. Gadā uzraugāmajā jūras teritorijā notiek vidēji 24 negadījumi. To risināšanu šie cilvēki pārdomā un koordinē. Viņi ik minūti uzrauga situāciju un ir gatavi atsaukties 24 stundas diennaktī. Ievērojamākā mūsu darba sastāvdaļa ir medicīniskā evakuācija. Tā pamatā notiek no pasažieru prāmjiem, ir bijušas dzemdības, kas beigušās helikopterā pa ceļam uz slimnīcu, kaulu lūzumi, sirds problēmas, dažādi slimību saasinājumi. Mēs koordinējam palīdzību, ja cilvēks slīkst vai ir iepūsts jūrā. Pēdējo trīs mēnešu laikā divi cilvēki šādi jūrā gājuši bojā. Iemesli, kāpēc tā notiek, ir dažādi – cilvēki pārgalvīgi peldas vai nodarbojas ar ūdenssporta veidiem nepiemērotās vietās un laika apstākļos. Pagājušajā gadā, piemēram, vairāki bez uzraudzības atstāti bērni uz piepūšamajiem matračiem bija vēja aizpūsti prom no krasta. Visai bieži mūs sauc palīgā, kad kāds pārkritis pār kuģa bortu. Turklāt ne vienmēr tas gadās nejauši. Vismaz divi šādi gadījumi gadā saistīti ar pašnāvības nolūkiem.

Ikdienā bieži vien saņemam trauksmes signālus. Pamatā tos raida kuģi, izmantojot jūras radio sakaru sistēmu, kad tie uzskrējuši uz sēkļa vai zaudējuši vadības spēju, jo tos vējš var iepūst dziļāk jūrā, vai arī viļņi iznest krastā.

Lai efektīvi reaģētu, mums pēc iespējas ātrāk jāsaņem informācija, Latvijas Jūras spēku patruļkuģi dežūrē trīs Latvijas ostās – Rīgā, Liepājā un Ventspilī. Viņi ir gatavi iziet no ostas pusstundas laikā. Mūsu atbildības teritorijas tālākais punkts jūrā ir 110 km no krasta. Visātrāk iespējams sniegt palīdzību iesaistot Latvijas Gaisa spēku helikopteru. Ja negadījums notiek daudzus desmitus kilometru no krasta, un ir apdraudēta cilvēku dzīvība, operatīvai rīcībai varam piesaistīt Igaunijas vai Zviedrijas krasta apsardzes dienestus.

Mēs apzinām dažāda veida piesārņojumu jūrā – gan naftas noplūdi, gan peldošus baļķus, gan nozaudētus konteinerus. Pēc būtības jebkuru objektu, kas jūrā neiederas, var uzskatīt par piesārņojumu. Visefektīvāk piesārņojuma esamību ir konstatēt no satelītuzņēmumiem, kurus saņemam no Eiropas Jūras drošības aģentūras.

Sadarbībā ar Latvijas Jūras administrāciju organizējam kuģu pārbaudes, jo mūsu pienākums ir kuģošanas režīma uzraudzība. Kopīgi ar Valsts vides dienesta inspektoriem veicam arī zvejošanas kontroli. Rīkojam reidus vairākas reizes mēnesī. Līdzīgi kā tas notiek uz sauszemes ceļiem, arī jūrā tiek veiktas alkohola lietošanas pārbaudes.
Tā ir neatņemama procedūra situācijās, ja kuģis, piemēram, uzskrējis uz sēkļa. Protams, sākumā tiek novērsta bīstamība, bet pēc tam noteikti veicam pārbaudi, lai izvērtētu apstākļus, kas ietekmējuši negadījumu.
Arī sods par alkohola lietošanu jūrā ir paredzēts – 700 eiro.

Uz kopējā Eiropas valstu fona, mūsu informācijas sistēmu uzturēšana ir augstā līmenī. Viena no šādām sistēmām ir kuģošanas informācijas datu plūsma – mums ir izstrādāta sava uzticama programmatūra. Profesionāli uzturam automātiskās identifikācijas sistēmu. Uz katra kuģa jābūt uzstādītam šīs sistēmas modulim, kas ļauj sekot, kur kuģis iet un, kur bijis. Tā iespējams atrast, piemēram, jūrā iekritušas kravas saimnieku. Šajā datu sistēmā spējam nodrošināt vairāk nekā 95 % informācijas pieejamību, kas Eiropas Savienībā ir starp augstākajiem rādītājiem. Spēja uzturēt šīs sistēmas un informācijas plūsmu ir drošības garants kuģotājiem un uzticības rādītājs citu valstu apritē."

KUĢU KOPSKAITS DAŽĀDOS LAIKA POSMOS

1997. gads – 2 mīnu kuģi, 2 patruļkuģi, 3 krasta apsardzes kuģi, 2 speciālo uzdevumu kuģi,
8 krasta apsardzes kuteri, kopā 17 vienības.

1

2

3

1. Jūras spēku mīnu kuģi Liepājas ostā
2. Dižmatrozis Jānis Slaidiņš
3. Mīnu kuģis «Tālivaldis» /6/

1

2

3

4

Jūras spēki mācībās «Namejs–2018»

1. Kuģis «Tālivaldis»
2. Kuģis «Virsaitis»
3. Patruļkuģi Rīgas jūras līcī
4. Mācību process uz kuģa /6/

2018. gads – 18 kuģi.

Jūras spēku kuģu un kuteru saraksts no 1992. līdz 2019. gadam, kopskaitā 35 vienības:

„Aģe" – avārijas seku glābšanas kuģis, ierindā no 2009. gada

„Astra" – glābšanas kuģis, būvēts 1996. gadā, ierindā no 2001. gada

„Āte" – avārijas seku glābšanas kuģis, ierindā no 2009. gada

„Ausma" – patruļkuteris, būvēts 1963. gadā, ierindā no 1994. gada

„Bulta" – patruļkuģis, būvēts 1967. gadā, ierindā no 1995. no līdz 2011. gadam

„Cēsis" – patruļkuģis, būvēts 2012. gada, ierindā no 2012. gada

„Gaisma" – patruļkuteris, būvēts 1963. gadā, ierindā no 1994.

„Gauja" – reida kuteris, ierindā no 1992. līdz 1995. gadam

„Granāta" – reida kuteris

„Imanta" – mīnu traleris, būvēts 1972. gadā, ierindā no 1994. līdz 2008. gadam

„Imanta" – mīnu meklētājs, būvēts 1984. gadā, ierindā no 2007. gada

„Jelgava" – patruļkuģis, būvēts 2013. gadā, ierindā no 2013. gada

„Klints" – patruļkuteris, būvēts 1963. gadā, ierindā no 1994. gada

„Komēta" – krasta apsardzes kuģis, būvēts 1979. gadā, ierindā no 1992. līdz 2007. gadam

„Kristaps" – patruļkuteris, būvēts 1964. gadā, ierindā no 1993. gada

„Linga" – patruļkuģis, būvēts 1968. gadā, ierindā no 2001. līdz 2012. gadam

„Līdaka" – ūdenslīdēju kuteris, ierindā no 1992. līdz 2003. gadam

„Lode" – patruļkuģis, būvēts 1965. gadā, ierindā no 2001. līdz 2012. gadam

„Namejs" – mīnu meklētājs, būvēts 1960. gadā, ierindā no 1999. līdz 2008. gadam

„Pērkons" – velkonis, būvēts 1960. gadā, ierindā no 1993. līdz 2011. gadam

„Rēzekne" – patruļkuģis, būvēts 2014. gadā, ierindā no 2014. gada

„Roze" – reida kuteris

„Rūsiņš" – mīnu meklētājs, būvēts 1984. gadā, ierindā no 2011. gada

„Sams" – krasta apsardzes kuģis, būvēts 1974. gadā, ierindā no 1992. līdz 1998. gadam

„Saule" – patruļkuteris, būvēts 1963. gadā, ierindā no 1994. gada

„Skrunda" – patruļkuģis, būvēts 2011. gadā, ierindā no 2011. gada

„Spulga" – krasta apsardzes kuģis, būvēts 1974. gadā, ierindā no 1992. līdz 2000. gadam

„Tālivaldis" – mīnu meklētājs, būvēts 1984. gadā, ierindā no 2008. gada

„Varonis" – štāba un apgādes kuģis, būvēts 1973. gadā, ierindā no 2004. gada

„Viesīte" – patruļkuģis, būvēts 2012. gadā, ierindā no 2012. gada

„Viesturs" – mīnu kuģis, būvēts 1972. gadā, ierindā no 1994. līdz 2008. gadam

„Viesturs" – mīnu meklētājs, būvēts 1984. gadā, ierindā no 2007. gada

„Virsaitis" – štāba un apgādes kuģis, būvēts 1978. gadā, ierindā no 2003. gada

„Zibens" – patruļkuģis, ierindā no 1995. līdz 2000. gadam

„Zibens" – patruļkuģis, būvēts 1965. gadā, ierindā no 2001. līdz 2012. gadam

APJOMĪGĀKIE FINANŠU IEGULDĪJUMI

2000. gada kopējās uzturēšanas izmaksas – 3 394 395 LVL.

2004. gadā Jūras spēku attīstībā tika ieguldīti šādi finanšu līdzekļi: jūras novērošanas sistēma – 1 000 000 LVL, influences un akustisko traļu iegāde – 1 000 000 LVL, Daugavgrīvas bāzes piestātne un infrastruktūra – 670 000 LVL. Kopā – 2 670 000 LVL.

2007. gadā tika veikts avansa maksājums 9 224 318 LVL apmērā par krasta apsardzes patruļkuģu būvi,

2009. gads, krasta apsardzes patruļkuģu būve – 10 362 200 LVL un 5 622 432 LVL – pretmīnu kuģa iegādei no Nīderlandes.

2010. gads, krasta apsardzes patruļkuģu būve – 6 552 116 LVL un iekārtas jūras novērošanas sistēmas attīstībai – 1 763 185 LVL.

2011. gads, „Safe Sea Net" sistēmas izveide – 178 584 LVL.

2012. gads, krasta apsardzes patruļkuģu būve – 2 984 024 LVL.

Jūras spēku štāba priekšnieks jūras kapteinis Kaspars Zelčs 2019. gada martā:

"Kopējais mūsu personāla kopskaits patreiz ir nedaudz vairāk kā 500 cilvēku, salīdzinoši, kolēģiem Lietuvā ir ap 650 kara jūrnieku, bet Igaunijā ap 300 cilvēku. Jūras spēku štābs izvietots Liepājā, Roņu ielā. Ierindā mums uz doto brīdi ir 18 kuģi, kuri sagrupēti divās eskadrās. Liepājā dislocēta Mīnu kuģu eskadra – pieci Holandē būvētie mīnu meklētāji un kuģis "Virsaitis". Savukārt Bolderājā, pie Rīgas - Patruļkuģu eskadra, kuras sastāvā ir pieci divkorpusa patruļkuģi, pieci "Kristapa" klases patruļkuģi un salīdzinoši lielāks patruļkuģis "Astra", kā arī kuģis "Varonis". Kopā ar Lietuvas Jūras spēkiem turpinam darbu "Baltron" projektā (Baltijas valstu kara kuģu eskadrs), no kura diemžēl nesen izstājās Igaunija. Kā galveno iemeslu mūsu ziemeļu kaimiņi norādīja attiecīgu kuģu trūkumu.

Šajā mēnesī mūsu mīnu kuģu eskadra ūdenslīdēju komanda saņēma nozīmīgu ekipējuma papildinājumu – barokameru, kurā kopumā var uzturēties seši cilvēki, un tā var sasniegt 100 m dziļuma atzīmi.

Savukārt 3. aprīlī notiks Jūras spēku Jūras novērošanas un sakaru dienesta komandietu svinīgā maiņas ceremonija. Komandkapteini Magnusu Līci nomainīs komandleitnants Mareks Kalmanis, kurš Jūras spēkos dienestu uzsāka 1994. gadā."

GAISA SPĒKI

Gaisa spēki dibināti 1992. gada 17. jūnijā
Karogs iesvētīts 1997. gada 17. jūnijā – Gaisa svētku 5. gadadienā
Devīze – „Visu par Latviju"
Tradīcijas – Gaisa spēku dibināšanas diena 17. jūnijā
Komandieri:

- pulkvedis Kārlis Kīns, 1994. – 1997. gads
- pulkvežleitnants Ojārs Ivanovs, 1997. – 2001. gads
- pulkvedis Vitālijs Viesiņš, 2001. – 2003. gads
- pulkvedis Juris Maklakovs, 2003. – 2006. gads
- pulkvedis Aleksandrs Stepanovs, 2006. – 2010. gads
- pulkvedis Aivars Mežors, 2010. – 2015. gads
- pulkvedis Armands Saltups – 2015. – 2018. gads
- No 2018. gada decembra Gaisa spēku komandieris ir pulkvedis Aivars Mežors

GAISA SPĒKU IZVEIDOŠANĀS UN DARBĪBAS UZSĀKŠANA

Par pirmskara Latvijas Kara Aviācijas atjaunošanas uzsākšanu jāuzskata 1992. gada 24. februāris, kad Aizsardzības spēku štābā tika nodibināta Gaisa un pretgaisa aizsardzības pārvalde. Par pārvaldes priekšnieku 1992. gada 19. maijā iecēla pulkvedi Kārli Kīnu, kurš vēlāk 1994. gadā kļuva par pirmo Gaisa spēku komandieri. Pirmais virsnieks viņa vadītajā pārvaldē bija majors Roberts Grišāns, kurš dienestu uzsāka jau 1992. gada februārī. Aizsardzības ministrs 1992. gada 17. jūnijā izdeva pavēli par Aizsardzības spēku Aviācijas un pretgaisa aizsardzības spēku izveidi, no 1994. gada 20. jūlija tos nosauca par Gaisa spēkiem.

Kāda bija situācija mūsu kaimiņiem un tuvākajiem sabiedrotajiem militārās aviācijas atjaunošanas jomā 1992. gadā, par to rezerves pulkvedis Aleksandrs Stepanovs:

„No trim Baltijas valstīm labākā situācijā bija Lietuva, tur kara aviācijas attīstību politiski vairāk atbalstīja valdība. Tā mūsu dienvidu kaimiņiem bija arī kā vēsturiska tradīcija no pirmās brīvvalsts laikiem. Mantojums no padomju perioda arī bija gana iespaidīgs – skaitliski daudz dažādi lidaparāti no bijušās DOSAAF gaisa flotes un attīstīta infrastruktūra. Kauņā turpināja strādāt aviācijas remonta rūpnīca, lietuvieši no Krievijas armijas pārņēma trīs kara lidlaukus – Šauļos, Paņevežā un Kauņā.

Visgrūtāk bija Igaunijas kolēģiem. Viņiem vispirms savam Ministru kabinetam vajadzēja pierādīt savu eksistenci kā tādu. Tas viņiem ar laiku kopumā izdevās, tikai ar vienu ievērojamu niansi. Igauņi no paša sākuma prioritāri sāka strādāt pie gaisa telpas kontroles sistēmas izveides, šobrīd šajā jomā viņi ir spēcīgākie Baltijā. To viņi darīja viena pamatiemesla dēļ – Ļeņingradas tuvums."

1992. gada 30. aprīlī Aizsardzības spēku štāba komandpunktā tika izveidota jauna struktūrvienība – Gaisa telpas kontroles grupa, 1993. gada 14. janvārī minēto grupu iekļāva Gaisa un pretgaisa aizsardzības pārvaldē.

1992. gada 17. jūnijā tika dibināta Aviācijas bāze ar dislokācijas vietu Spilves lidlaukā, un par bāzes komandiera v. i. 1992. gada 5. novembrī iecēla majoru Vairi Elksni, viņa vietnieks no 1994. gada 2. augusta – kapteinis Jānis Liepiņš.

1992. gada decembrī dienestu Aviācijas bāzē uzsāka majors Vitālijs Viesiņš, kapteiņi Aleksandrs Tisļonoks, Andris Kurcišs un virsleitnants Egons Pučko.

1993. gada 25. un 26. februārī Rīgas lidostā no Čehoslovākijas atlidoja divas transporta lidmašīnas L-410, kuras tika nodotas Gaisa spēkiem. Minētās lidmašīnas 1993. gadā nolidoja 100 stundas (reisi uz Lietuvu, Igauniju, Zviedriju, Dāniju, Poliju). Bet ar pieciem Mi-2 helikopteriem piloti nolidoja 104 stundas, ar lidmašīnām AN-2 netika lidots, jo trūka nepieciešamā degviela un eļļa.

Par Gaisa spēku attīstību stāsta rezerves pulkvedis Aleksandrs Stepanovs:

„Manas dzimtas saknes ir Latgalē, mani senči šeit apmetās uz dzīvi viduslaiku nogalē kā vecticībnieki. Padomju laikā absolvēju Daugavpilī Augstāko Aviācijas kara skolu, Latvijai atgūstot neatkarību iesniedzu ziņojumu par atvaļināšanos no kara dienesta. Process gāja lēni, apmēram gadu, pēc tam dzīvoju Daugavpilī un strādāju. Uzzināju, ka Spilvē veidojas Latvijas aizsardzības spēku aviācijas vienība un 1993. gada oktobrī tiku ieskaitīts tās sastāvā kā virsleitnants – aviācijas iekārtu tehniķis. Spilvē arī izveidojās mūsu Gaisa spēku virsnieku kodols, lielākā daļa no tiem laikā no 2004. gada līdz 2010. gadam atvaļinājās.

No Spilves uz Lielvārdi pārbraucām 1994. gada vasarā, Krievijas armija aizejot bāzi izpostīja. No augusta līdz novembrim virsleitnants Igors Kalnačs organizēja ēku siltumapgādes funkcionēšanu. Es kopā ar Egonu Pučko veicām eskadriļas inženieru un aviācijas iekārtu speciālistu uzdevumus. Mūsu aprūpē bija seši Mi-2 helikopteri,

1

2

3

1. Čehijas Republikas dāvātā transportlidmašīna ar apkalpi
2. Izpletņlēcēju mācības
3. Gaisa spēku karoga iesvētīšana. Karogu Kārlim Kīnam pasniedz Vitālijs Viesiņš, 1997. gada 17. jūnijs, Lielvārdes bāze /7/

viena L-410 transporta lidmašīna, kā arī vairāki AN-2 lidaparāti. Tobrīd piloti mums pietika, problēmas sākās 1996. gadā un turpmākajos divos gados, kad uz firmu „Air Baltic" darbā pārgāja vairāki lidotāji. Tāpēc 1998. gadā paši uzsākām uz vietas Lielvārdē pilotu sagatavošanu, to arī pēc nepieciešamības turpinājām arī nākošajos gados."

1994. gada 1. jūnijā tika izveidots Aviācijas un pretgaisa aizsardzības štābs, 1994. gada 20. jūlijā minētais štābs tika pārdēvēts par Gaisa spēku štābu, par kura priekšnieku 1994. gada 10. augustā iecēla pulkvedi Jāni Raciņu.

1994. gada 21. un 28. jūlijā notika pirmie lidmašīnu L-410 lidojumi gar Latvijas jūras robežu, koordinācijā ar Jūras spēkiem tika uzsākta arī sistemātiska valsts ekonomiskās zonas kontrole.

1994. gada no10. līdz 28. augustam Gaisa spēki tika pārdislocēti no Spilves lidlauka uz Lielvārdes NBS bāzi.

1994. gada septembrī notika Gaisa spēku vadības dienesta vizīte Somijā.

1994. gada oktobrī lidmašīna L-410 trīs reisos veda uz mācībām dažādu NBS vienību karavīrus uz Ronnes pilsētu Dānijā.

1995. gada Gaisa spēku apjomīgākais darbs bija „Baltnet" projekta izstrādāšana par gaisa telpas kontroles sistēmas organizēšanu Baltijā.

1995. gada 5. jūnijā aviācijas katastrofā pie Lielvārdes gāja bojā majors Pēteris Ļaksa un virsleitnants Jānis Saide, lidmašīna L-410 tika sadragāta.

1995. gada 17. oktobrī Latvijas Republikas Ministru kabinets akceptēja „LR NBS Gaisa spēku attīstības koncepciju 1995. – 2000. gadam".

1996. gada galvenais Gaisa spēku uzdevums bija sagatavoties glābšanas un meklēšanas operācijām un minētā uzdevumu izpildei sagatavot divas helikopteru ekipāžas.

1996. gada janvārī Rīgā notika starptautiska darba sapulce par gaisa telpas sistēmas izveidošanu, kurā piedalījās speciālisti no Baltijas valstīm, ASV, Lielbritānijas, Dānijas un Zviedrijas.

1997. gada augustā pēc motora kapitālā remonta (izmaksas 151 000 LVL) ierindā atgriezās lidmašīna L-410.

1998. gadā tika publicēts ASV Aizsardzības departamenta ģenerālmajora Henrija Kivenāra vadītās grupas pētījums par Latvijas NBS. Gaisa spēkiem veltītajā sadaļā norādīts: *„Latvijas Gaisa spēkiem ir šādi uzdevumi:*

– gaisa telpas uzraudzība un kontrole,

– gaisa un valsts svarīgu objektu aizsardzība,

– meklēšanas uz glābšanas darbi,

– medicīniskā evakuācija,

– transportēšana.

Tie gan nav kaujas uzdevumi, tomēr Gaisa spēki tos adekvāti nespēj izpildīt, jo veic tikai minimālas gaisa uzraudzības, nevis kontroles uzdevumus, pilda gaisa aizsardzības pienākumus, veic ierobežotas meklēšanas un glābšanas funkcijas un medicīniskās evakuācijas darbību, kas gan saistīta ar medicīnisku uzdevumu izpildi, kā arī nodrošina mazu kravu transportēšanu.

Latvijas Gaisa spēki pastāv paralēli Zemessardzes aviācijas vienībai, taču starp tām nav oficiālas saistības. Kopumā abas vienības nav tehniski spējīgas veikt militāros uzdevumus.

Gaisa spēku budžets ir apmēram 1,6 miljonu ASV dolāru, no kuriem 70 % paredzēti algu izmaksām. Taču arī ar ierobežotiem līdzekļiem latvieši ir paveikuši atzīstamu darbu.

Latvijas Gaisa spēkiem šobrīd nav reālu kaujas spēju, tie ir organizēti vienā vienībā, kuras personāla sastāva lielums nepārsniedz 190. Tuvākajā nākotnē prioritāri tiek plānots izveidot gaisa telpas novērošanas vienību, lai piedalītos Baltijas reģionālās gaisa spēku iniciatīvas („Baltnet") projektā. Ilgtermiņa un īstermiņa plāni paredz iegādāties pretgaisa bruņojuma sistēmas un vidējās celtspējas helikopterus. Visi šie plāni ir tieši atkarīgi no Saeimas atbalsta, kurš tuvākajā laikā ir maz ticams sakarā ar finanšu līdzekļu ierobežojumiem.

Valsts likumos norādītos uzdevumus tie nespēj veikt. Tas attiecas uz gaisa telpas kontroli un novērošanu, kā arī pretgaisa aizsardzību. Limitētas ir meklēšanas un glābšanas spējas, transportēšanas spējas ir apmierinošas. Detalizēti tika izvērtētas infrastruktūras problēmas – lēmums par atteikšanos no Tukuma un Jēkabpils lidlaukiem ir pareizs. Tiek ieteikts Gaisa spēku bāzi pārcelt uz Rīgu, tādejādi veidojot divējādi funkcionējošu lidlauku. Noteikti ir jāveicina Gaisa spēku bāzes apvienošana vienā lidlaukā – Rīgas lidostas teritorijā. Pašreiz Latvijas Gaisa spēkiem ir viens aktīvais lidlauks Lielvārdē; dažādiem uzdevumiem tiek izmantota Rīgas starptautiskā lidosta. Lielvārdes lidlauks spēj piedāvāt tikai pašu minimumu lidojumu nodrošināšanai, jo lidmašīnu piebraukšanas ceļi ir sliktā stāvoklī, lielākā daļa māju ir izdemolētas, nav iespējamas arī nakts operācijas, navigācijas atbalsts ir ierobežots utt.

Lielvārdes lidojumu bāzes slēgšana un Rīgas starptautiskās lidostas izmantošana arī militārām vajadzībām, apvienojot visas operācijas tikai Rīgas lidostā, var krietni ietaupīt resursus ierobežoto līdzekļu situācijā. Jau tagad Gaisa spēki bieži izmanto Rīgas lidlauku, parasti gan ziemas laikā, jo tā ir pilnīgi funkcionējoša starptautiska lidosta ar labiem skrejceļiem, lidmašīnu piebraukšanas ceļiem, rampām labā tehniskā stāvoklī, mūsdienīgām radaru kontroles iekārtām, lokatoru un apgaismošanas sistēmām.

P. S. – rezerves pulkvedis Aleksandrs Stepanovs:

„Pēdējais ieteikums atbilda ASV īstermiņa interesēm – iespējamam krīzes ātram risinājumam"

Gaisa spēku galvenā problēma ir mazais budžets. Tas negatīvi ietekmē pilotu apmācību un spēju novērot gaisa telpu, kas ir prioritārs uzdevums. Naudas līdzekļu trūkuma dēļ netiek veiktas nepieciešamās treniņlidojumu stundas, līdz ar to pilotiem un apkalpei nav iespējams trenēties un uzturēt savu kvalifikāciju. Tikai piešķirot atbilstošu finansējumu notiks Gaisa spēku attīstība. Tuvākajā laikā Gaisa spēku uzdevumi ir jāprecizē, tie ir attiecīgi jāapgādā un jāekipē, citādi to nozīme bruņotajos spēkos būs niecīga."

Par ASV speciālistu analītiskā ziņojuma ietekmi uz Gaisa spēku Lielvārdes bāzes attīstību, rezerves pulkvedis Aleksandrs Stepanovs:

„Aizsardzības ministra Ģirta Kristovska laikā no 1998. līdz 2004. gadam par finanšu līdzekļu ieguldīšanu Lielvārdes lidlauka attīstībā nedrīkstēja pat ieminēties. Ministrs tolaik pilnībā atbalstīja Kivenāra darba grupas izstrādāto viedokli par Latvijas militārā lidlauka izvietošanu un tā attīstību uz Rīgas starptautiskās lidostas bāzes. Lielvārdes objekta strauja attīstība sākās Aizsardzības ministra Ata Slaktera laikā no 2005. gada, kad mēs jau bijām NATO, un praktiski sāka realizēties apstiprinātie NBS attīstības plāni. Pats Aizsardzības ministrs darba vizītē Lielvārdē bija 2005. gada septembrī un tad politiskā līmenī tika nolemts uzsākt lidlauka attīstību. Šos plānus stingri atbalstīja NBS komandieris admirālis Gaidis Andrejs Zeibots. Ar laiku plāni ik pa solim realizējās – Gaisa spēku štābs 2008. gada martā no Rīgas pārcēlās uz Lielvārdes lidlaukā jauno ēku, kura pilnībā tika pabeigta 2009. gada martā. Tad mēs svinīgi Lielvārdes aviācijas bāzē atklājām moderni izbūvēto Gaisa spēku operāciju centru, kurā izvietojām arī visu Gaisa spēku vienību personālu. No 2008. līdz 2012. gadam daļēji ar Latvijas un ASV finansējumu tika veikta lidlauka skrejceļa atjaunošana un attiecīgo pievedceļu izbūve. Šajā laikā es biju Gaisa spēku komandieris. Esmu gandarīts, ka arī mūsdienās Lielvārdes NBS objekts tiek mērķtiecīgi attīstīts – kā piemērs ir lidlauka operāciju centra atklāšana 2018. gada martā, kur mūsu ASV kolēģi sniedza ievērojamu finanšu ieguldījumu."

1998. gada laikā Gaisa spēki uzsāka „Baltnet" projekta praktiskās realizācijas fāzi, kuras mērķis bija izveidot gaisa telpas novērošanas un kontroles sistēmu visā Baltijas reģionā. Tā izpildes ietvaros tika dibināts Radiotehniskais bataljons. Šajā gadā Gaisa spēki piedalījās 7 dažādos mācību vingrinājumos ārvalstīs un Latvijā, zemā sociālā nodrošinājuma rezultātā dienestu atstāja 10 piloti. Šādas virsnieku un instruktoru rīcības pamatiemeslus izskaidro iepriekš minētais ASV speciālistu veiktais analītiskais pētījums par situāciju NBS.

1999. gada 20. aprīlī lidostas „Rīga" teritorijā tika atklāts Gaisa telpas novērošanas centrs. Gaisa spēku kaujas un vadības centra priekšnieks majors Edvīns Jonins:

„Šī gaisa satiksme novērošanas aparatūra ir viena no labākajām Eiropā, tā iz ražota Zviedrijā. Centra operatīvais dežurants novēro gaisa telpu virs Latvijas un ikdienas plānošana ir saistīta ar ārzemju, Latvijas Gaisa spēku un

Zemessardzes militārajiem lidojumiem. Šeit tiek apkopota informācija par visiem lidojumiem. Septembrī paredzēta tādas aparatūras uzstādīšana, kas ļaus ieraudzīt un atpazīt objektus, kas nedod identifikācijas signālus. Centra izveidi pilnībā plānots pabeigt nākamā gada sākumā. Tas dos iespēju ne tikai novērot, bet arī kontrolēt gaisa telpu. Centrā trūkst augsta līmeņa speciālistu, štats nav pilnībā nokomplektēts. 1997. gadā atnāca dienēt 7 kadeti no Nacionālās Aizsardzības akadēmijas ar Sauszemes spēku izglītību. Viņi izgāja gaisa satiksmes speciālistu apmācību kursu. Mūsu operatorus palīdz apmācīt norvēģu un dāņu speciālisti. Lai sagatavotu sistēmas administratorus 1998. gada jūlijā tika iesaukti astoņi cilvēki ar datorspeciālista izglītību no Rīgas Aeronavigācijas universitātes. Tiek gatavoti arī gaisa satiksmes dispečeri."

1999. gada 18. novembrī Gaisa spēki ar lidmašīnu L-410 un diviem helikopteriem Mi-2 NBS pirmo reizi piedalījās Valsts svētku parādē Rīgā.

2002. gadā Aizsardzības ministrija Gaisa spēkiem uzdeva prioritāri plānot Rīgas lidostā vadības centru, kā arī nodrošināt patstāvīgu divu helikopteru gatavību veikt glābšanas un meklēšanas operācijas, kā arī izvērst Pretgaisa aizsardzības diviziona vienu bateriju.

2003. gada 1. februārī tika slēgta Gaisa spēku Atbalsta bāze Lielvārdē, tās funkcijas pārņēma NBS Nodrošinājuma centra 1. Aizsardzības novada atbalsta bāze.

2005. gadā pēc Latvijas iestājas NATO Ministru kabinets pieņēma lēmumu par Lielvārdes lidlauka attīstību.

2009. gada 14. augustā Gaisa spēku bāzi Lielvārdē apmeklēja Valsts Prezidents Valdis Zatlers.

Par Gaisa spēku attīstību no 2010. gada līdz 2015. gadam stāsta pulkvedis Aivars Mežors:

„Esmu dzimis Rēzeknē 1964. gadā, 1985. gadā pabeidzu Jeiskas Augstāko kara lidotāju skolu, Latvijas Atmodas laikā dienēju kā pilots uz frontes bumbvedēja SU-24 Igaunijā. Mūsu valstij nozīmīgajā dienā, 1990. gada 4. maijā, biju atvaļinājumā, un mājās kopā ar tēvu uzmanīgi sekojām līdzi deputātu balsojumam. Nolēmu atvadīties no dienesta padomju armijā un pēc attiecīgo formalitāšu veikšanas decembrī tiku demobilizēts. No 1992. gada vasaras iestājos Latvijas dienestā – kā lidotājs Zemessardzes 3. brigādes aviācijas vienībā.

Gaisa spēkus komandēju Latvijas ekonomiskās krīzes laikā. Tomēr iesāktie projekti tika turpināti – īpaši tas jāsaka par darbiem Lielvārdes lidlaukā. Manā laikā uzsāka 2,5 km garā galvenā skrejceļa izbūvi, tika uzlikts pilnīgi jauns segums. Turpinājās veco padomja laika ēku nojaukšana, tika pabeigta apbruņojuma noliktavu, degvielas novietojuma un lidmašīnu angāra izbūve. Lielvārdē un Ventspilī darbu uzsāka jaunie radari. Šajos krīzes gados saglabājām Gaisa spēku karavīru kodolu, tas bija ļoti svarīgi tālākās attīstības nodrošināšanai. Atceroties šos procesus ar mūsdienu redzējumu, varu secināt – savulaik Aizsardzības ministra Ata Slaktera un Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra Edgara Rinkeviča lēmums par ievērojamu Latvijas finanšu līdzekļu piesaisti Lielvārdes lidlauka izbūvē bija ļoti tālredzīgs. Ja šajā projektā mēs ieguldītu tikai NATO naudu, tad Lielvārdes bāzei spējas šobrīd būtu minimālas un jūtami ierobežotas. Tagad mēs redzam, ka pieņemtais lēmums bija stratēģiski pareizs."

P. S. – Lielvārdes lidlaukā līdz 2013. gadam Latvija ieguldīja 55,4 miljonus eiro, bet NATO – 27 miljonus eiro.

PERSONĀLS

Gaisa spēki, līdzīgi kā Jūras spēki, pirmajos deviņos savas darbības gados zaudēja ievērojamu skaitu profesionāli sagatavotu speciālistu. Kā galvenos karavīru atvaļināšanās iemeslus var minēt trīs – zemais atalgojuma apmērs, neskaidrība par dienesta perspektīvēm nākotnē un sociālā atbalsta trūkums. Kopā šajā laikā atvaļinājās 75 virsdienesta karavīri, to skaitā 35 virsnieki. Skaitliski visvairāk dienestu atstāja 1997. gada laikā – 10 virsnieki un 5 instruktori. Gaisa spēkiem kā nelielai vienībai tā bija nenormāla situācija, jo no aktīvā dienesta atvaļinājās speciālisti, kuru apmācībā bija ieguldīti apjomīgi laika un materiālie resursi. Situācija lēnām sāka uzlaboties 2005. gadā, kad Latvijas Republikas Ministru kabinets Lielvārdes bāzē un Gaisa spēku attīstībā sistemātiski sāka ieguldīt nepieciešamos finansu resursus.

Informācija par apmaksātajām štata vietām dažādos laika posmos, dažos periodos uzrādīts reālais karavīru un civilo darbinieku kopskaits.

1995. gads – 116 virsdienesta karavīri, 54 civilie darbinieki, 110 obligātā dienesta karavīri (1996. gada februārī ierindā kopā bija 98 virsdienesta karavīri un 74 obligātā dienesta kareivji, no kuriem 14 atradās sardzes dienestā Gaisa spēku rezerves lidlaukā Tukumā),

1997. gads – 126 virsdienesta karavīri, 54 civilie darbinieki, 110 obligātā dienesta karavīri,

1998. gadā no Gaisa spēkiem atvaļinājās 10 piloti, iemesls – zemais atalgojums un neziņa par nākotnes dienesta perspektīvēm; gada nogalē uz helikopteriem Mi-2 bija sagatavoti 8 piloti, uz lidmašīnu L-410 – 9 lidotāji,

1999. gada novembrī tika atvaļināti pēdējie obligātā dienesta karavīri,

1999. gada nogalē ierindā bija 162 profesionālā dienesta karavīri (virsnieku štata vietu aizpildījums – 32 %) un strādāja 54 civilie darbinieki,

1999. gada decembrī Gaisa spēki uzsāka praktisku darbību „Baltnet" sistēmā – Baltijas gaisa telpas kontrolē, pēc rotācijas kārtības 9 virsdienesta karavīri ikdienas režīmā strādāja minētās sistēmas vadības centrā Kauņā,

1998. gadā uzsāka veidoties Radiotehniskais bataljons un 1999. gadā – Pretgaisa aizsardzības bataljons,

2001. gada februārī ierindā bija 298 virsdienesta karavīri un civilie darbinieki (štats kopā – 353 amata vietas),

2001. gada maijā, tika uzsākta helikoptera Mi-8 pilotu apmācība Ukrainā, Kremenčugā

2002. gads – 318 karavīri un 35 civilie darbinieki,

2004. gada janvāris – 290 karavīri,

2007. gada decembris – 346 karavīri,

2009. gada decembris – 319 karavīri,

PAMATUZDEVUMI

1998. gadā – kontrolēt Latvijas gaisa telpu; veikt NBS vienību atbalstu, kā arī meklēšanas un glābšanas operācijas; pildīt transporta funkcijas; uzturēt noteiktajā līmenī lidotāju profesionālās iemaņas.

STRUKTŪRA

1999. gads – Gaisa spēku štābs, Informācijas centrs, Radiotehniskais bataljons, Atbalsta bāze, Aviācijas eskadriļa; 1999. gada nogalē tika dienestā pieņemti pirmie Pretgaisa aizsardzības diviziona karavīri. 2000. gadā Gaisa spēku sastāvā tika izvērstas divas jaunas vienības:

– Pretgaisa aizsardzības divizions,

– 2. Aviācijas eskadriļa, kura tika veidota uz Zemessardzes aviācijas bāzes.

2001. gads – Gaisa spēku dislokācija – Rīga, Kalnciema iela 11b – štābs; Mārupes pagasts, starptautiskā lidosta „Rīga" – informācijas centrs; Lielvārde, Ausekļa iela 16 – Atbalsta bāze, Radiotehniskais bataljons, Pretgaisa aizsardzības divizions, 1. aviācijas eskadriļa, 2. Zemessardzes aviācijas eskadriļa. Savukārt 2. Zemessardzes aviācijas eskadriļa 2002. gada decembrī tika izformēta, un personāls tika pārvietots uz 1. aviācijas eskadriļu.

2018. gadā Gaisa spēku komandierim bija pakļautas piecas vienības:

– Aviācijas bāzes štābs,

– Aviācijas eskadriļa,

– Gaisa telpas novērošanas eskadriļa,

– Pretgaisa aizsardzības divizions,

– Sakaru un lidojumu nodrošinājuma posms.

Pretgaisa aizsardzības diviziona personāls pēc kaujas šaušanas nodarbībām Šķēdes poligonā 2003. gada maijā /7/

Pretgaisa aizsardzības diviziona karavīri mācību kursa laikā Zviedrijā 2005. gadā /7/

LIDAPARĀTU SKAITS UN APBRUŅOJUMS

Gaisa spēki 1992. gada augustā pēc Latvijas Republikas Ministru kabineta lēmuma no kompānijas „Latvijas Aviolīnijas" pārņēma četrus Polijā ražotus helikopterus Mi–2 un sešas lidmašīnas An–2. Tuvākajos gados Gaisa spēki operēja pamatā ar šiem lidaparātiem.

Darba kārtībā 1996. gada februārī bija viena transporta lidmašīna un viens helikopters, jo vājā finansējuma rezultātā lidaparātiem trūka rezerves daļas un netika finansēti remonta darbi.

Situācija 1998. gadā – 3 helikopteri Mi-2 (kopējais nolidojums stundās: 1997. gads – 21 stunda, 1998. gads – 453 stundas, 1999. gads – 575 stundas), 2 lidmašīnas An-2, lidmašīna L-410 (nolidojums stundās: 1997. gads – 96 stundas, 1998. gads – 411 stundas, 1999. gads – 334 stundas).

2001. gada maijā Gaisa spēkos bija 13 An-2 tipa lidmašīnas, no kurām darba kārtībā bija 9 lidaparāti, 2000. gadā ar minētā tipa lidmašīnām kopā tika nolidotas 110 stundas, tās bāzējās četrās vietās – Lielvārdē, Daugavpilī, Cēsīs un Rēzeknē. Lidaparātu „Wilga 35A" kopskaits 2002. gada jūnijā – 5 lidmašīnas.

No Zviedrijas 2000. gadā tika saņemts par ievērojami samazinātām cenām nopirktais Pretgaisa aizsardzības diviziona ieroču un tehnikas pilns komplekts – 18 zenītlielgabali L70 (40 mm), 54 „Volvo 934" smagās automašīnas, 5 sakaru automašīnas „Volvo 9033", kā arī pārējais nepieciešamais ekipējums.

APJOMĪGĀKIE FINANŠU IEGULDĪJUMI

Gaisa spēku meklēšanas un glābšanas sistēmas izveidē 1999. gadā tika ieguldīti 1 258 000 LVL.

No ASV 2002. gadā tika nopirkts gaisa telpas novērošanas radars par 12 713 705 USD.

2004. gadā gaisa telpas novērošanas un kontroles projektā „Baltnet" tika ieguldīti 447 000 LVL.

2006. gadā gaisa telpas novērošanas un kontroles projektā „Baltnet" tika ieguldīti 490 000 LVL.

2009. gadā ievērojami pieauga kopējais finansējums Gaisa spēku vajadzībām – 8 022 774 LVL. Tika veikts lidaparātu remonts, un uzlabotas helikopteru spējas veikt glābšanas operācijas, tika iegādāti mobilie radari utt.

2010. gads – Lielvārdes bāzes attīstībā tika ieguldīti 12 200 000 LVL, par radara un pretgaisa aizsardzības raķešu sistēmas iegādi attiecīgi tika veikti šādi maksājumi – 1 082 500 LVL un 2 704 000 LVL.

2012. gads – par radaru un pretgaisa aizsardzības raķešu sistēmas RBS-70 iegādi tika samaksāts attiecīgi 5 320 069 LVL un 1 932 287 LVL.

DARBĪBA UN DALĪBA MĀCĪBĀS

Aviācijas un pretgaisa aizsardzības spēku uzdevumu izpilde 1993. gadā:

1. Ar divām lidmašīnām L-410 tika nolidotas 100 stundas un 44 minūtes, ar helikopteriem Mi-2 – kopā 104 stundas un 53 minūtes. Tika veikti mācību un speciālu uzdevumu lidojumi, dalība Aizsardzības spēku mācībās.
2. Veikti lidojumi uz Zviedriju, Čehiju, Poliju, Dāniju, Lietuvu un Igauniju.
3. Pārkvalificēti lidošanai ar L-410 pieci lidotāji, un ar Mi-2 – četri lidotāji.
4. Aviācijas bāzes lidotāji ar L-410 un Mi-2 nodrošināja Izlūkdesanta bataljona un Drošības dienesta izpletņlēcēju sagatavošanu.
5. Turpinājās aviācijas bāzes personālsastāva komplektēšana, materiāli tehniskās nodrošināšanas pilnveidošana, iekārtas dienesta organizēšana un karavīru apmācība.
6. Izstrādāti militārās aviācijas darbības reglamentējošie dokumenti, gaisa telpas kontroles un aviācijas attīstības koncepcijas. Tika veikti Krievijas Federācijas karaspēka nododamo objektu apsekošana un pārņemti objekti Tukumā, Bulļos un Ventspilī.
7. Plaša sadarbība bija ar ārvalstu militārajiem speciālistiem aviācijas un pretgaisa aizsardzības jautājumos.
8. Gaisa kontroles grupa 1993. gada laikā veica Krievijas federācijas militārās aviācijas lidojumu saskaņošanu un kontroli, kā arī iespēju robežās Latvijas gaisa telpas kontroli.

1999. gadā Gaisa spēki piedalījās 7 starptautiskajās mācībās: Lielbritānijā – „Cooperative Bear", Baltijas jūrā – „Coopeative Baltic Eye", „Cooperative Key" un „Cooperative Guard", Latvijā – „Cooperative Aura", Beļģijā – „Cooperative Zenith" un Zviedrijā – „Peacefull Air".

2001. gada 7. martā helikopters Mi-9 pilota virsleitnanta Artura Nalbandjana vadībā Latvijas tuvumā esošos Lietuvas teritoriālajos ūdeņos pie Būtiņģes naftas termināļa apsekoja jūras akvatoriju, kur apmēram divu kvadrātkilometru platībā bija izplūdusi nafta.

2001. gada maijs – Gaisa spēki kopā ar Jūras spēkiem Baltijas jūrā piedalījās starptautiskās mācībās „Baltic Eye–2001".

2002. gada jūnijā un septembrī Gaisa spēku štāba virsnieki piedalījās NBS mācībās „Krasts–2002" un „Austrumi–2002".

2003. gada aprīlī un maijā Pretgaisa aizsardzības divizions pulkvežleitnanta Armanda Saltupa vadībā Šķēdē veica kaujas šaušanas apmācības.

2003. gada jūlijā Audriņos pie Rēzeknes tika uzstādīts Radiotehniskā bataljona radars TPS–117.

2003. gada oktobrī Gaisa spēki uzsāka pretgaisa aizsardzības raķešu sistēmas RBS-70 projekta realizāciju.

2004. gadā Šķēdē tika uzsāktas regulāras Pretgaisa aizsardzības diviziona kaujas šaušanas apmācības „Baltic Zenith".

2005. gada oktobris – Šķēdes mācību bāze notika Pretgaisa aizsardzības diviziona, Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljona, Lietuvas NBS Pretgaisa aizsardzības bataljona un Zviedrijas bruņoto spēku vienības kopīgas kaujas apmācības. Vingrinājumu atbalstīja Jūras spēku kuģis un Šķēdes radiotehniskais postenis.

2006. gada maijā Lielvārdē tika izvietoti Zviedrijā ražotie radari PS/70.

2007. gada janvārī Gaisa spēki Ventspils tuvumā piedalījās kuģa „Golden Sky" glābšanas operācijā – helikopters Mi-17 evakuēja apkalpi un nogādāja uz kuģa 2 tonnas smago dīzeļģeneratoru.

2007. gada jūnijs – Pretgaisa aizsardzības divizions ar ieroču kompleksiem RBS–70 Vācijā piedalījās mācībās „Elite–2007". Šāda veida mācības Vācijā tika turpinātas arī 2008. gada jūlijā.

2007. gada septembris – Pretgaisa aizsardzības divizions mācību „Baltic Zenith–2007" ietvaros Šķēdē veica kaujas šaušanas apmācības ar ieroču kompleksiem RBS–70; Lielvārdes, Ķeguma un Jumpravas pagastā tika organizētas mācības „Gaisa Dūre–2007".

2008. gada laikā desmit Gaisa spēku piloti tika apmācīti Ukrainā, Kremenčugā.

2008. gada martā divi helikopteri „Mi-17" kopā ar NBS SUV karavīriem Norvēģijas ziemeļos piedalījās NATO mācībās „Tundra–2008".

2008. gada 1. aprīlis – ar helikopteru „Mi-17" tika uzsāktas ikdienas dežūras ar 15 minūšu gatavību glābšanas un meklēšanas operāciju veikšanai Latvijā un Baltijas jūrā.

2008. gada jūlijs/augusts – Gaisa spēku štābs vadīja starptautiskās glābšanas un meklēšanas mācības „Baltic Bikini–2008", kurās piedalījās arī Lietuvas NBS un Igaunijas NBS karavīri.

2008. gada laikā Aviācijas eskadriļa veica 12 glābšanas un meklēšanas operācijas, tika izglābti 9 cilvēki. Valsts robežsardzes atbalstam tika veikti 7 lidojumi un NBS darbības nodrošināšanai 49 lidojumi, kuru ietvaros karavīri veica 1281 lēcienus ar izpletni. Bez tam mūsu helikopteri maijā trīs dienu garumā evakuēja pasažierus no Irbes jūras līča piekrastē avarējušā Norvēģijas pasažieru lainera „Mona Lisa". Tika apsekots pie Akmeņraga uz sēkļa uzskrējušais Polijas tankuģis „Romanka".

2016. gada 6. oktobrī Lielvārdes bāzē kopā ar ASV kolēģiem notika mācības „Gaisa Dūre–16", kuru uzdevums bija pārbaudīt NBS vienību un Latvijas dažādu dienestu spēju organizēt nepieciešamos pasākumus militārās aviācijas nelaimes gadījumu seku likvidēšanai. Pēc plānotā scenārija tika imitēta divu lidmašīnu saskriešanās uz lidlauka skrejceļa. Cietušos tēloja NAA kadeti un Saldus tehnikuma audzēkņi. Pulkvedis Armands Saltups par mācību norisi:

„Gaisa spēkiem tas bija liels izaicinājums, jo mācībās tika iesaistīti daudzi civilie dienesti – gan kā mācību dalībnieki, gan kā novērotāji. Sadarbība ar civilajiem dienestiem mācībās bija ļoti laba. Civilās aviācijas administrācijas dienests un lidostas Rīga speciālisti sniedza vērtīgus ieteikumus, kā reaģēt krīzes situācijās vēl īsākā laikā un efektīvāk.

Vingrinājumā piedalījās mūsu helikopters Mi-17, lidmašīna An-2 un ASV helikopteri UH – 60 Black Hawk, kā arī Nacionālās gvardes kara transporta lidmašīna C–130. No Latvijas struktūrām mācībās piedalījās un atbalstu sniedza Neatliekamās medicīnas palīdzības dienests, Robežsardze, Valsts Policija, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Civilās aviācijas aģentūra un Rīgas lidosta."

2011. gada jūlijā Gaisa spēki piedalījās Baltijas valstu NBS mācībās Baltijas jūrā pie Liepājas „Baltic Bikini–2011"; tika modulēta lidaparāta piespiedu nosēšanās jūrā, kā arī tālāk sekojošās meklēšanas un glābšanas darbības. Šīs mācības 2018. gada jūlija nogalē un augusta sākumā Tallinā un Pērnavas līcī notika jau krietni sarežģītākos apstākļos – tika modulēta praktiska helikoptera apkalpes izkļūšana no jūrā grimstoša lidaparāta. Vingrinājumu „Baltic Bikini–2018" no Latvijas puses vadīja leitnants Kristaps Timermanis.

Jauns etaps Gaisa spēku attīstībā sākās līdz ar mācību „Steadfast Javelin II" norisi Aviācijas bāzē 2014. gada 6. un 7. septembrī. Nakts laikā lidlaukā nolaidās NATO stratēģiskā transporta lidmašīnas, kuras no Vācijas atveda bruņutransportierus. Tika modulēta mūsu bāzes ieņemšana, praktiski notika 500 karavīru nakts desantēšanās. Latvijas puse nodrošināja uzņemošās valsts nepieciešamās darbības. Pulkvedis Aivars Mežors par vingrinājuma norisi:

„Mācības iepriekš netika plānotas, tā bija ātra NATO atbilde uz Krievijas agresiju Austrumukrainā un Krimā 2014. gadā. Tikai divus mēnešus iepriekš saņēmām attiecīgo pavēli un informāciju par šo sarežģīto un apjomīgo mācību organizēšanu Lielvārdē. Tobrīd manā pakļautībā Gaisa spēku štābā skaitliski bija nedaudz karavīru, nācās pamatīgi iespringt. Tikai neilgu laiku iepriekš pie mums sāka dienēt kolēģi, kuri profesionāli pārzināja visas NATO šāda līmeņa servisa lietas. Mūsu lidlaukā ieradās četras ASV stratēģiskās aviācijas transportlidmašīnas, vairāk kā 20 dažādi helikopteri. Bez amerikāņu karavīriem mācībās Lielvārdē piedalījās arī Bulgārijas bruņoto spēku speciālo uzdevumu vienība. Tikai pēc vingrinājuma norises ASV vecākie virsnieki mūs informēja, ka šādu operāciju viņi nebiju veikuši jau septiņus gadus."

Par minētajām mācībām Gaisa spēku bāzes štāba priekšnieks pulkvežleitnants Jurijs Pļaviņš:

„Tā mums bija jauna un ļoti nozīmīga pieredze. Visi redzēja, kādas iespējas dod mūsdienīgs lidlauks un ar to saistītā infrastruktūra – cik operatīvi var pārvietot spēkus, kādu palīdzību iespējams saņemt. Iegūtās atziņas izmantosim turpmākajā Aviācijas bāzes attīstībā."

2015. gada augustā Lielvārdes bāzē pirmo reizi ieradās ASV Gaisa spēku lidmašīnas A–10, lidmašīnas tika uzpildītas ar degvielu. Amerikāņu karavīri iepazinās ar mūsu Gaisa spēku bāzi un lidlauka militārajām spējām.

2018. gada 9. martā Gaisa spēku bāzē svinīgi tika atklāta lidlauka operāciju un glābšanas dienesta ēka, kā arī jaunizveidotais mācību centrs. Minētais centrs iekārtots renovētā ēkā, savukārt jaunā celtne tapusi pusotra gada laikā. Gaisa spēku komandieris pulkvedis Armands Saltups:

„Gaisa spēki secināja, ka mūsu uzdevumu sekmīgai izpildei ir vitāli nepieciešamas jaunas spējas un jauna infrastruktūra. Tas ir svarīgi arī mūsu partneriem – kā zināms, Lielvārdē bāzējas ASV helikopteru vienība. Šiem karavīriem arī ir savas noteiktas prasības, kas mums ir jāatbalsta. Mūsu spēju pieaugums ir objektīvi nepieciešams, jo Gaisa spēkiem jāspēj darboties visu diennakti, bez pārtraukumiem. Savukārt pašlaik ļoti daudz jauno karavīru tiek apmācīti vairākās skolās. Skatoties nākotnē mums šīs spējas ir jānotur, gan apmācot jaunos speciālistus, gan attīstot jau esošās zināšanas. Un tagad mēs varēsim gatavot savus instruktorus un speciālistus tepat – Lielvārdes lidlaukā. NATO no mums neprasa 5. paaudzes iznīcinātājus, bet gan spējas, ko mēs kā valsts varam dot. Mums ir jānodrošina sava gaisa telpas kontrole. Pildot šo uzdevumu, mēs nesen esam saņēmuši pirmo mobilo radaru, bet līdz maijam saņemsim vēl divas šādas iekārtas. Ar tām būsim spējīgi ļoti labā līmenī nodrošināt gaisa telpas kontroli zemajos lidojumos. Šeit mēs uzsāksim gatavot gaisakuģu vadības speciālistus un vadāmo pretgaisa raķešu „Stinger" šaušanas speciālistus."

Par Gaisa spēku dalību apjomīgā ugunsgrēka Valdgales pagastā 2018. gada jūlijā tūlīt pēc notikušā stāsta Gaisa spēku štāba Operāciju daļas virsnieks kapteinis Igors Svarinskis:

„Zināma pieredze ugunsgrēku dzēšanā man jau bija – to mēs darījām 2014. gadā Lietuvā. Tad kopā ar lietuviešu kolēģiem dzēsām ugunsnelaimi Kuršu kāpās. Tas bija liela apjoma ugunsgrēks. Liels un sarežģīts ugunsgrēks bija arī pagājušajā gadā Jūrmalā, kad dega Jūrmalas atkritumu pārkraušanas un šķirošanas stacija.

Pirms Valdgales likvidējām uguns nelaimi Ādažu poligonā. Viss sākās 17. jūlijā, otrdienas vakarā, kad saņēmām izsaukumu par ugunsgrēku Valdgalē. Gaisa operāciju centra operatīvais dežurants sazvanīja apkalpes komandieri un nodeva informāciju, ka steidzami nepieciešams mūsu atbalsts. Situācija sarežģīja tas, ka gandrīz vienlaikus mēs saņēmām divus izsaukumus – otrs bija lūgums palīdzēt pazudušas sievietes meklēšanā. Izvērtējot prioritātes, tika pieņemts lēmums sākumā doties uz Limbažu apkārtni meklēt pazudušo.

Meklēšanas un glābšanas dežūrā esošais helikopters tika pacelts gaisā, es pats pildīju otrā pilota pienākumus. Aptuveni pusstundu pēc pacelšanās, kad jau bijām pie Limbažiem, saņēmām informāciju no Valsts policijas, ka sieviete ir laimīgi atradusies. Tā kā viss ugunsgrēka dzēšanai nepieciešamais ekipējums mums jau bija līdzi, pieņēmām lēmumu no Limbažiem uzreiz doties uz ugunsgrēka vietu Valdgalē.

Ierodoties Valdgalē, Stiklu ciema apkārtnē, izvērtējām situāciju un nekavējoties uzsākām ugunsgrēka dzēšanas darbus. Vēl bija pietiekami gaišs, lai gan līdz tumsai nebija tālu. Strādājām tik ilgi, cik vien drošības apsvērumu dēļ varējām atļauties. Naktī, atbilstoši mūsu darba reglamentējošiem dokumentiem, lidot ar ārējo piekari nav atļauts, un tas arī pilnīgi objektīvi nav droši. Lai lidotu ar ārējo piekari, nepieciešamas īpašas zināšanas un prakse, jo trosē iekārtā ūdens tvertne ar savu inerci būtiski ietekmē lidaparāta uzvedību, jāpilotē daudz maigāk un mierīgāk. Tāpēc līdz ar tumsu devāmies uz Ventspili, tur pārnakšņojām un no agra rīta atsākām dzēšanas darbus.

Otrajā dienā no Gaisa spēku resursiem tika izsaukts un dzēšanas darbos iesaistīts arī otrs helikopters Mi-17 ar apkalpi, kas uz ugunsgrēku atlidoja tieši no tehniskās apkopes Lietuvā. Vakarpusē jau varējām dzēst ar diviem helikopteriem. Vēlāk mums pievienojās arī Lietuvas Gaisa spēku helikopters Mi-8, un pārējās dienās dzēsām ar trim helikopteriem. Protams, tāda mēroga aktivitātei nepieciešams arī tehniskais atbalsts, tādēļ uz notikuma vietu tika izsaukti degvielas uzpildītāji un tehniskais personāls. Tuvākā piemērotā vieta bija Talsi, kur tā sauktajā vecajā lidlaukā tika ierīkots improvizēts neliels aviācijas centrs. Tur arī bāzējās visi helikopteri un degvielas uzpildes mašīna.

Vienlaikus ar Valdgali ugunsgrēki izcēlās arī pie Ramatas Ziemeļvidzemē un Ķemeru purvā. Skaidrs, ka pie tāda uguns nelaimju apjoma bija nepieciešami papildspēki. Otrajā nedēļā Valdgalē dzēšanā piedalījās Baltkrievijas helikopters, kas strādāja Usmas ezera rajonā. Kopumā tā bija sarežģīta un komplicēta operācija, iesaistītais personāla kopskaits bija apjomīgs. Lielvārdes lidlaukā izvietotais Gaisa operāciju centrs koordinēja darbības ar NBS komandpunktu, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, kā arī ar Valsts mežu dienestu. Lielākais cilvēku skaits, kas vienlaikus atradās Talsos, bija 10 apkalpes locekļi, tehniskais sastāvs – divi līdz trīs cilvēki, kā arī līdz trīs degvielas uzpildīšanas speciālisti.

Slodze operācijas laikā bija milzīga, mēs lidojām no rīta līdz vakaram ar pauzēm uzpildei, vēl neliela atpūta, un atkal – strādāt. Un tā katru dienu, turklāt tobrīd ārā visu laiku bija karstums pāri par 30 grādiem. Tas nozīmē, ka kabīnē ir aptuveni 40 grādi. Mēģiniet iedomāties, kā ir strādāt tādos apstākļos vairāk par divām lidojuma stundām bez atpūtas, turklāt ar ārējo piekari. Bija fiziski un emocionāli ļoti nogurdinoši. Darba intensitāte, un tas, ka mūsu klātbūtne tur bija nepieciešama visu laiku, un, ka visu laiku bija jālido... Kopumā tas prasīja ļoti daudz gan no cilvēkiem uz zemes, gan lidotājiem. Arī tehniķi un uzpildītāji strādāja tajā karstumā, virs helikoptera nojumi neuzcelsi – no viņiem tas prasīja noteikti daudz cilvēcisko resursu.

Ūdeni ņēmām no visām iespējamām ūdenskrātuvēm. Paveicās, ka apkārtnē bija diezgan daudz dīķu un mazo ezeru. Arī Ziemeļvidzemē paveicās – tur bija divi lieli ezeri. Protams, mēs meklējām maksimāli tuvāko un dziļāko ūdenskrātuvi, lai laiks starp ūdens smelšanu un tā izmešanu būtu minimāls – lai nevajadzētu daudz laika veltīt pārlidojumiem.

Ar savstarpējo kumunikāciju starp dažādu pakļautību struktūrām bija pagrūti. Pie šādām operācijām varam konstatēt, ka šī lieta pie mums pieklibo. Stiklos uz vietas bija ugunsgrēka dzēšanas koordinācijas centrs.

1

2

3

4

1. Helikopters MI-17 Lielvārdes lidlaukā
2. Kaujas šaušana ar ieroci RBS-70
3. Komandpunkta darbība mācībās «Gaisa dūre–2006»
4. NATO gaisa desants Lielvārdes lidlaukā 2014. gadā /7/

Gaisa spēku Pretgaisa aizsardzības bataljons mācībās «Baltic Zenith–2018» /7/

Gaisa spēki starptautiskajās mācībās «Open Spirit–2017» Rīgas jūras līcī /7/

Mums informāciju deva gan Valsts mežu dienests, gan Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Viņi ar Valsts robežsardzes atbalstu katru rītu nodrošināja izlūklidojumus. Diemžēl tur netika ņemts vērā fakts, ka ugunsgrēks nepārtraukti attīstās un mainās. Vēja ietekmē degšanas virziens un intensitāte var ātri mainīties. Viens izlūklidojums no rīta mums nedeva pilnu priekšstatu, līdz mēs paši nebijām aizlidojuši uz notikuma vietu. Komunikācija ar glābšanas darbu vadītājiem parasti notika ar mobilajiem telefoniem, kas nav pats labākais saziņas līdzeklis šādā situācijā. Vienubrīd iedevām darbu vadītājam no Valsts mežu dienesta mūsu glābšanas rāciju, tad komunikācija uzlabojās un kļuva ātrāka. Mums taču lidojot nepārtraukti ir vajadzīga atjaunotā informācija no zemes. Turklāt cilvēki no zemes situāciju redz no viena skatu punkta, bet mēs gaisā – pavisam no cita skatījuma, tāpēc mūsu darbības prioritātes ne vienmēr sakrita.

Kopumā tā bija nenovērtējami svarīga pieredze, un tā cels mūsu kvalifikāciju. Liels paldies jāsaka lietuviešiem un baltkrieviem, kuri sniedza lielu atbalstu. Lietuvieši dzēšanas darbos kopā ar mums piedalījās dienu dienā gandrīz trīs nedēļas. Baltkrievi mūs atbalstīja vienu nedēļu, jo situācija viņu pašu valstī kļuva sarežģīta – bija ļoti daudz potenciālo ugunsgrēku. Viņiem arī bija tehniskas problēmas, kas neļāva sniegt tik lielu atbalstu, kā viņi gribēja."

Gaisa spēku komandieris pulkvedis Aivars Mežors 2019. gada janvārī:

"Tikko esmu pārņēmis Gaisa spēkus no pulkveža Armanda Saltupa. Salīdzinoši pēdējos trīs gados par 1,5 reizi ir pieaudzis visa personāla kopskaits – tagad Gaisa spēkos ir 486 profesionālā dienesta karavīri. Armands kā komandieris savā komandēšanas laikā daudz darīja disciplīnas celšanā, tas ir devis rezultātus. Šajos trīs gados Gaisa spēki ir spēruši platus soļus uz priekšu savā attīstībā. Tagad man ir jādomā, lai cilvēki nesāk atslābināties. Iepriekšējos gadus dienēju augsta līmeņa NATO štābā, kur viss detalizēti bija saplānots. Tagad ir pamatīgi jāiespringst, vienlaicīgi paralēli jārisina virkne problēmu. Pirms komandiera amata pārņemšanas biju vairākus mēnešus piekomandēts NBS komandierim ar uzdevumu iepazīties ar situāciju Gaisa spēkos. Tagad tas man ļoti palīdz, jo trīs gadu laikā, kad es nebiju mūsu Gaisa spēkos, ir uzsākusi dienestu jaunā virsnieku paaudze. Šie karavīri ir ļoti zinoši un profesionāli speciālisti. Es nedrīkstu atpalikt, un risinot dienesta jautājumus ar kolēģiem, man ir jābūt kompetentam visās problēmās. Īpaši daudz jautājumu tagad ir jārisina saistībā ar mūsu lidlauka attīstību.

Šobrīd Gaisa spēkos ierindā ir četri Mi-17 helikopteri, divi Mi-2 helikopteri un transportlidmašīna An-2. Plānojam vēl divus An-2 lidaparātus izremontēt un likt pie darba, jo tās ir ekonomiskas un daudzfunkcionālas lidmašīnas. Seši mūsu helikopteri veido Aviācijas eskadriļu. Visvairāk mūsu karavīru dien Gaisa telpas novērošanas eskadriļā, kuras darbs ir savietots ar NATO ārvalstu kolēģiem. Latvijā mums ir četri radari – pie Rēzeknes (to uzstādīja kā pirmo), Lielvārdē, Alūksnē un Ventspilī. Mūsu gaisa telpas novērošanas speciālistu grupa ikdienā pilda dienesta pienākumus arī Lietuvā, netālu no Kauņas. Minētā eskadriļa ir tieši padota NATO vadībai. Trešā Gaisa spēku struktūra ir Pretgaisa aizsardzības divizions. Šeit apmācību process ir nostādīts uz stingriem pamatiem, karavīri strādā ar vadāmo pretgaisa aizsardzības raķešu RBS-70 kompleksiem un mobilajiem radariem.

Neliela, bet svarīga Gaisa spēku struktūra ir Sakaru un lidojumu nodrošinājumu posms. Tā ir mūsu jaunākā vienība, ar nepilnu desmit gadu darba pieredzi. Nākotnē plānojam to pārvērst par eskadriļu. Šeit ir ļoti augstas kompetences cilvēki – dispečeri, meteo dienesta speciālisti, atbildīgie par skrejceļu u. c. Viņi strādā sešu dienu režīmā, pa 16 stundām diennaktī.

Šogad turpināsim attīstīt mūsu 2018. gadā dibināto Mācību centru, kur apmācīsim pilotus un speciālistus visām mūsu vienībām. Plaši piesaistīsim vieslektorus. Turpināsim sūtīt Gaisa spēku karavīrus uz apmācībām ārvalstīs. Ļoti daudz darba un uzmanības ir jāveltī mūsu Lielvārdes lidlaukam. NATO to ir atzinusi kā atbilstošu visām militārajām prasībām, tagad viņu mums nepieciešams sertificēt Latvijas Republikā kā bruņoto spēku lidlauku. Turpināsim attīstīt lidlauka infrastruktūru – būvēsim jaunas noliktavas, ugunsdzēsēju depo, šautuvi utt.

Mūsu četri lielie helikopteri sāk novecot, tāpēc Latvijas Republika un ASV 2018. gadā parakstīja līgumu par četru helikopteru Black Hawk UH-60M iegādi Gaisa spēku vajadzībām. Pirmos lidaparātus saņemsim 2021. gadā. Šāda tipa ASV armijas helikopteru vienība Lielvārdes bāzē patstāvīgi bāzējas jau kopš 2015. gada. Salīdzinoši ar patreizējo tehniku, šie lidaparāti ir pilnīgi citas paaudzes ražojumi un ļoti komplicēti. Helikopteru Black Hawk aprīkojums un apkope nav salīdzināma ar lidaparātu Mi-17 vajadzībām. Abas sistēmas ir pilnīgi atšķirīgas, tāpēc jau tagad veicam nepieciešamo plānošanu un sagatavošanās darbus. Jaunie helikopteri, tāpat kā esošie, pildīs militāros, kā arī civilos uzdevumus – glābšanas un meklēšanas jomās.

Šogad 7. un 8. jūnijā plaši atzīmēsim mūsu Kara aviācijas simtgadi – pieminēsim bojā gājušos Latvijas kara lidmašīnu pilotus, Lielvārdes bāzē būs svinīgais pasākums, rīkosim augstākās pilotāžas aerošovu, kur piedalīsies NATO valstu lidaparāti. Sagatavosim un izdosim brošūru par agrāko laiku Kara aviāciju un mūsdienu Latvijas Gaisa spēkiem."

NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU ŠTĀBA BATALJONS

Dibināts 1992. gada 1. februārī
Karogs iesvētīts 1995. gada 31. martā
Devīze – „Ar vairogu vai uz tā"
Apbalvojumi – NBS Štāba bataljona komandiera „Goda zīme" zeltā, sudrabā, bronzā
Komandieri:
pulkvežleitnants Jānis Klovāns, 1992. – 1993. gads
pulkvežleitnants Jānis Skrodelis, 1993. – 1995. gads
majors Normunds Aizpurs, 1995. – 1996. gads
pulkvežleitnants Gvido Ivanovs, 1997. – 2002. gads
majors Uldis Vadonis, 2002. – 2007. gads
majors Mareks Ozoliņš, 2007. – 2011. gads
majors Igors Kļaviņš, 2011. – 2014. gads
pulkvedis Egils Kupčs, 2014. – 2018. gads
komandkapteinis Seldzis Grasmanis, no 2018. gada

Štāba bataljons ir vienīgā atjaunotā vēsturiskās Latvijas Republikas armijas vienība, tā dibināta Aizsardzības spēku sastāvā 1992. gada 31. janvārī. Bataljona pamatuzdevumi šo gadu laikā nav pamatprincipos mainījušies – Latvijas Republikas reprezentācijas ceremoniju un goda sardzes organizēšana, kā arī atbalsta sniegšana NBS Apvienotajam štābam, agrāk – Aizsardzības spēku un NBS štābam.

Bijušais bataljona komandieris, atvaļinātais majors Uldis Vadonis stāsta par bataljona izveidošanos:

„Vienība tika veidota uz Robežsargu brigādes Rīgas mācību centra bāzes. Bataljona komandieris Jānis Klovāns un viņa vietnieki Leons Jēkabsons, Gunārs Veide, kā arī pirmie rotu un vadu komandieri bija Raimonds Bluķis, Artūrs Ģirupnieks, Dainis Greitāns, Imants Kaparkalējs. Amatos mēs tikām iecelti 1992. gada 17. februārī. Vasarā bataljona sastāvā bija štābs, sardzes rota un mācību rota. Izvietojums – Rīgā, Abrenes ielas 3/5 kazarmās."

Par bataljona pirmsākumiem stāsta atvaļināts virsleitnants Mārtiņš Bulderis:

„Esmu dzimis Rīgā 1972. gadā, mans vectēvs Kārlis Bulderis Latvijas okupācijas laikā 1940. gadā dienēja kā kaprālis mūsu armijā, un Litenes nometnes laikā 1941. gadā viņam izdevās izvairīties no represijām. Vēlāk viņš karoja 19. latviešu leģiona divīzijā un krita 1945. gadā Kurzemes katlā, apbedīšanas vieta nav zināma. Latvijas Aizsardzības spēkos tiku iesaukts 1991. gada 16. decembrī. No iesaukšanas centra Tērbatas ielā, Rīgā, devāmies uz Mālpils mācību centru. Pēc zvēresta 1992. gada 13. janvārī visi rīdzinieki tikām ieskaitīti topošajā Štāba bataljonā, kurš tolaik bāzējās Rīgā, Hospitāļu ielā 15. Tur tika ņemti tikai rīdzinieki, jo kazarmu nebija un pirmo pusgadu nācām uz obligāto dienestu kā uz darbu – no rīta bija jābūt uz vietas un vakarā, ja nebija norīkojuma, devāmies mājās. Norīkojumi bija Aizsardzības ministrijā par operatīvā dežuranta palīgu, ministrijas autobāzē, kā arī vēl citos objektos Rīgas robežās.

1992. gada pavasarī tika veidotas pirmās goda sardzes vienības izvietošanai pie Brīvības pieminekļa. Pati pirmā reize, kad stājāmies Brīvības pieminekļa pakājē, bija 1992. gada 6. martā. Turpmāk atsevišķos pasākumos (Lāčplēša dienā, 18. novembrī) vēl vairākas reizes stājāmies pie Brīvības pieminekļa. Vēlāk jau tika izveidota atsevišķa Goda sardzes rota, kas notika jau pēc mana dienesta pabeigšanas Štāba bataljonā.

1992. gada vasarā beidzot tika rasts risinājums kazarmām – tikām pārcelti uz Sužiem, kur garāžu boksos tika izvietotas gultas un izveidotas kazarmas. Šis periods nebija pārāk ilgs, vēlāk Štāba bataljona tika izvietots Abrenes ielā 3. Tur es arī pavadīju atlikušo dienesta laiku, kurš tolaik ilga 18 mēnešus. Liela daļa mūsu puišu ātri uzdienējās līdz augstākiem amatiem un saņēma kaprāļa, vēlāk seržanta pakāpes. Es tiku iecelts par rotas virsseržantu un 1993. gada pavasarī pabeidzu savu obligāto dienestu šajā amatā. Pēc tam no 1993. gada jūlija pārgāju virsdienestā – Jūras spēku Centrālajā rajonā dažādos amatos. Vēlāk dienēju arī Aizsardzības ministrijas NATO nodaļā, atvaļinājos kā virsleitnants 2003. gada septembrī."

1992. gada 20. aprīlī Aizsardzības ministrs Tālavs Jundzis parakstīja pavēli par Aizsardzības spēku Štāba bataljona Goda sardzes rotas izveidošanu.

1992. gada 22. un 23. augustā Rīgā tika organizēts patriotisks pasākums – „Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai", bataljons nodrošināja Goda sardzi pie Brīvības pieminekļa.

1992. gada 10. oktobrī bataljona karavīri kā pirmie uzsāka patrulēšanu Latvijas galvaspilsētā.

1992. gada 11. novembrī Rīgā, pie Brīvības pieminekļa tika atjaunots Goda sardzes postenis, kā pirmie sardzē nostājās kareivji Raitis Valainis un Edgars Vilmanis.

1992. gada 25. novembrī par bataljona komandiera vietnieku iecēla kapteini Igoru Rajevu, kurš vēlāk kā pulkvedis komandēja NBS Sauszemes spēku brigādi.

1993. gada 25. maijā tika apstiprināts bataljona štatu saraksts, kopā vienībā pēc štata saraksta bija jābūt 615 karavīriem.

1993. gada 12. novembrī bataljona karavīri Aizsardzības spēku štābā uzsāka sardzi pie posteņa Nr. 1 – Aizsardzības spēku karoga.

1994. gada oktobrī laikrakstā „Tēvijas Sargs" tika ievietots sludinājums ar aicinājumu rezerves virsniekiem nākt dienestā uz Štāba bataljonu, alga mēnesī rotas komandierim – 100 LVL, vada komandierim – 70 LVL; ir piemaksas, dzīvojamā platība – viesnīcas tipa.

Par savām obligātā dienesta kareivja gaitām bataljonā no 1995. gada vasaras līdz 1996. gada rudenim stāsta štāba virsseržants Ainis Šmits:

„Esmu dzimis 1976. gadā Ērgļos. Mans vectēvs Jānis Šmits kā kaprālis dienēja Latvijas armijā un mans tēvs savukārt – kā seržants PSRS armijā. Tas bija galvenais iemesls, kāpēc es 18 gadu vecumā brīvprātīgi iestājos mūsu bruņotajos spēkos. Mans dienests sākās 1995. gada sākumā, pēc fiziski smaga jaunkareivja 10 nedēļu kursa tiku nozīmēts uz Mobilo strēlnieku brigādes autoparku Ādažos. Man bija autovadītāja tiesības un pārņēmu savā atbildībā Francijas dāvināto vēsturisko džipu. Atgriežoties no īsa „Jāņu" atvaļinājuma, atradu savu braucamrīku avārijā sasistu, viņš nebija atjaunojams. Ādažos 1995. gada 4. jūlijā ieradās Štāba bataljona pārstāvji, staltākie 26 mana iesaukuma puiši, arī es, un tikām pārcelti uz šīs vienības Goda sardzes rotu. Sākās mans smagākais dienesta periods līdz 1996. gada martam. Goda sardzes rota tolaik izvietojās Krusta baznīcas plašajās kazarmās atsevišķi no bataljona, kurš bija Abrenes ielā. Oktobrī mums pievienojās Štāba rota. Mūsu rotu komandēja Mārtiņš Liberts, 1. vads bija ar Aizsardzības spēku uzšuvēm, 2. vads – ar robežsargu, 3. vads – ar Jūras spēku un 4. vads atbildēja tikai par Goda sardzi pie Brīvības pieminekļa Rīgā. Tātad pirmie trīs rotas vadi nodrošināja pēc Latvijas protokola visas nepieciešamās ceremonijas, augstu ārvalstu viesu sagaidīšanu, kā arī parādes. Es tiku iedalīts 1. vadā, kuru komandēja Raimonds Kublickis, kurš pats iepriekš bija izgājis obligāto valsts dienestu. No sākuma dažādu ceremoniju laikā pildīju karoga asistenta piemākumus, vēlāk – karognesēja. Gada nogalē pēc rotas komandiera piedāvājuma apguvu rotas rakstveža amatu, mācoties glīto rokrakstu, vingrināju roku arī pa naktīm.

Goda sardzes rotā gandrīz puse puišu bija krievu tautības, viņi nereti bija uzņēmīgāki un drošāki nekā latvieši. Vadu seržantu pienākumus pildīja obligātā dienesta karavīri, arī krievi. Esot klāt rotas vadībai dienas laikā reglamenta prasības pamatā viņi ievēroja, tika lietota valsts valoda. Vakaros un pēc vakara jundas, kad virsdienesta karavīru kazarmā nebija, pamatā viss notika krieviski un vairāku mēnešu garumā es izbaudīju pilnu ārpusreglamenta attiecību buķeti jeb tā tautā saukto „ģedovščinu". To pastiprināja vadu seržantu nicinošā attieksme pret pamattautības kareivjiem, jo vienmēr tieši viņi dienas nogalē tika nosūtīti uz smagākajiem un netīrākajiem darbiem. Tagad viennozīmīgi varu secināt, ka šīs ārpusreglamenta attiecības balstījās uz gadiem „iekoptajām" tradīcijām bijušajā padomju armijā. Tās diemžēl pārņēma mūsu jauno bruņoto spēku kaprāļi un seržanti. Dažas lietas pat tika „uzlabotas" un bija vēl rafinētākas nekā PSRS laikos. Rīta rosmē obligāts bija apmēram 6 km skrējiens, „zosu gājiens", pumpēšanās līdz pilnīgam spēka izsīkumam, tad vēl paātrinātais skrējiens utt. Ēdiens kopumā bija kvalitatīvs un

Štāba bataljona Goda sardzes rotas karavīri gadu gaitā sardzē pie Brīvības pieminekļa Rīgā /11/

visiem pietika, tikai ja viss barošanas process nenotiktu kā stingra cietuma apstākļos. Bieži uz galda nebija pilns karošu skaits, pēc komandas ēšana visiem bija jāpārtrauc. Līdz ar to pēdējie karavīri, kas apsēdās pie galda, vienmēr visu vienkārši nepaspēja apēst. Ja kāds slepus bāza kabatā maizi – pēc vakara jundas viņam bija jānāk uz virtuvi un vecākā dienesta karavīru uzraudzībā uzreiz bija jāapēd vesels rupmaizes kukulis. Tāpat kā padomju armijā, mūsu bataljona novietojumā atradās cūku kūts, dzīvniekus baroja ar kareivju neapēstajiem produktiem. Cūkas gaļu uz savu ēdienu galda obligātā dienesta kareivji nekad neredzēja, to notiesāja vecākā dienesta karavīri un vadība. Bieži ārpuskārtas norīkojumus un dažādus sodus kareivji saņēma bez jebkāda iemesla. Ja tika vaicāts – kāpēc, tad sods tūlīt tika dubultots. Tāpat kā citās vienībās, mums notika jauno karavīru „iesvētības" – sitieni ar dūri pa pavēderi, arī lika ilgstoši turēt izstieptās rokās koka tabureti. Šad tad jaunie kareivji tika arī iekaustīti, kā smagāko gadījumu atceros reizi, kad vienam puisim pārsita liesu. Pret šo vardarbību ar zināmām sekmēm cīnījās feldšeris Leons Pimanovs. Rezultātā manā kareivja dienesta laikā bija vairāki obligātā dienesta karavīru dezertēšanas gadījumi un daudz dažādu pārkāpumu, jo pielietojot šādas viduslaiku metodes neko labu nepanāksi. Instruktori bija vāji sagatavoti, nezināšanu viņi centās aizvietot ar primitīvu brutalitāti. Tolaik vairākos veikalos alkoholiskos dzērienus tirgoja visu diennakti. Vecākā iesaukuma karavīri kazarmās šad tad rīkoja vēlā vakarā iedzeršanas, to noslēgumā parasti notika naudas izspiešana no jaunajiem kareivjiem un to sūtīšana naktī uz veikalu pēc degvīna. Arī es ieguvu šādu tumsas aizsegā veikto „iepirkšanās operāciju" pieredzi.

Mums tolaik ļoti pietrūka modernas NBS Instruktoru skolas, kura tikai krietni vēlāk pēc pieciem gadiem tika izveidota Cēsīs. Situācija uz labo pusi krietni uzlabojās 1996. gada martā, kad Krusta baznīcas kazarmās izvietojās viss bataljons. Kad 1999. gadā es atgriezos bataljonā jau kā virsdienesta seržants, šīs ārpusreglamenta attiecības bija izskaustas.

Vispār mana kareivja pirmā ziema Krusta baznīcas kazarmās bija stipri spartāniska, jo dzīvojamās telpas tika apsildītas nepilnīgi. Karavīri fiziski daudz strādāja remonta darbos, lai padomju laika centrālās apkures līnijas mums dotu vairāk siltuma. Uz pirti mūs veda reizi nedēļā, sākumā gan vajadzēja iztikt tikai ar auksto ūdeni. Mājās pie ģimenes mūs laida reti un tikai labākos – ik pa sešām nedēļām uz piektdienas vakaru, sestdienu un svētdienu. Edīte Sondoviča no NBS štāba mums organizēja Rīgas centrā kino un teātra apmeklējumus.

Demobilizējos 1996. gada oktobrī kā seržants un trīs gadus dzīvoju pie vecākiem Ērgļu pusē, nodarbojos ar lopkopību. Katru gadu Lāčplēša dienā un 18. novembrī ierados Rīgā un skatījos mūs karavīru parādes, tikos ar bataljona virsniekiem. Tad 1999. gadā saņēmu piedāvājumu nākt uz virsdienestu, to pieņēmu. Sākumā biju savā bijušajā rotā vada komandieris, pēc tam Goda sardzes rotas seržants un bataljona virsseržants. Kopā Goda sardzes rotā nodienēju sešus gadus un sešus mēnešus, esmu piedalījies desmit Lāčplēša dienas un 18. novembra parādēs.
No 2009. gada mana dienesta vieta ir NBS Apvienotais štābs. Zīmīgi, ka mans vectēvs Jānis un tēvs Kārlis agrāk arī bija dienējuši Rīgas Krusta baznīcas kazarmās."

Aiņa Šmita atmiņas papildina Aizsardzības ministrijas Inspekcijas nodaļas fiksētais 1995. gada 15. decembrī:

„Pēc bataljona komandiera majora Normunda Aizpura informācijas vienībai tiek iedalīti tie obligātā dienesta jaunkareivji, no kuriem atsakās citi bataljona komandieri – pēc pārpalikuma principa. NBS štāba vadība bataljonu izmanto kā „izsūtamo zēnu", kareivji gadu nav saņēmuši apavus, daudzi uz doto brīdi ir nolietoti un cauri. Pats bataljons ilgstoši atrodas divās vietās – Abrenes ielas bāzē un Krustabaznīcas kazarmās. Iepriekšējais bataljona komandieris divus īpašumus Abrenes ielas bāzē ar līgumu iznomājis privātām firmām.

Vizuāli redzams, ka kareivji ir noguruši, jo regulāri bez pietiekošas atpūtas tiek sūtīti sardzē un norīkojumos. Iemesls – bataljons ar obligātā dienesta karavīriem nokomplektēts tikai par 33 %. Virsnieki un kareivji savā starpā sarunājas krieviski. Bataljona kaujas darbības plāni nav pārstrādāti kopš 1993. gada, sadarbība ar Valsts policiju un Zemessardzi nav izstrādāta."

Ilggadējā bataljona feldšera Leona Pimanova pārdomas par ārpusreglamenta attiecībām vienībā 2001. gadā:

„Mans dienesta laiks bataljonā sākās tā izveides pirmajos mēnešos – 1992. gadā. Šojos gados man bija iespēja redzēt, kā norit obligātā dienesta kareivju dzīve Vācijas armijā. Tur sapratu, ka motivāciju aizstāvēt savu valsti var panākt tikai ar ikdienas rūpēm par kareivja cilvēka cienīgu sadzīves apstākļu nodrošināšanu, taisnīgu attieksmi, atklātību, un, protams – arī apzinīgu disciplīnu un kārtību. Tas ir reizes desmit iedarbīgāk par sistemātisku pazemošanu, baiļu iedzīšanu un jauno puišu zombēšanu. Pret šo nežēlīgo padomju laika armijas neoficiālo tradīciju esmu cīnījies visus šos gadus. Tagad ir redzami pozitīvi rezultāti. Sākumā mani sauca uz dienesta sapulcēm, kur man izteica pārmetumus virsdienesta instruktori un pat daži virsnieki. Šī virsnieku grupa pat centās pret mani uzsākt izmeklēšanu, jo es graujot bataljona kaujas spējas! Bataljona vadība bija manā pusē, bet tomēr šī cīņa pret jaunāko kareivju pazemošanu bija ilgstoša. Acīm redzamās negatīvās aktivitātes varēja ātri fiksēt, sīva cīņa bija ar tā saukto slēpto spīdzināšanu – ārpus fizisko nodarbību plāna instruktori bieži lika ilgstoši jaunajiem kareivjiem pārvietoties t. s. „vardītēs" un „zosu solī".

Par situāciju attiecībā uz ārpusreglamenta attiecībām un jauno kareivju dienestu kopumā, kā piemēru varu minēt konkrētus faktus – 1993. gadā fizisko, psihisko pārslodžu rezultātā, kā arī sliktā iesaukšanas komisijas darba dēļ no vienības kā nederīgus turpmākajam dienestam vajadzēja atvaļināt 80 karavīrus. Tagad gadā vidēji priekšlaicīgi atvaļinām ap septiņiem kareivjiem, šī puišu komisionēšana nav saistīta ar t. s. „ģedovščinu" izraisītajām sekām. Cīņā pret ārpusreglamenta attiecībām mums jau agrāk vajadzēja un tagad aktīvi jāiesaista NBS populārais periodiskais izdevums „Tēvijas Sargs". Alūksnes mācību vienību vajadzētu pārvietot tuvāk Rīgai, jo tur vienmēr trūkst augsta līmeņa instruktoru jaunkareivju pamatapmācībai."

1995. gada 10. decembrī tika atjaunota bataljona vēsturiskā tradīcija – vienības dibināšanas diena ir svētki visiem bataljona karavīriem.

1995. gada laikā atvaļinājās ievērojams skaits bataljona virsdienesta karavīru – 4 virsnieki un 13 instruktori, nākošajā gadā – tikpat liels instruktoru skaits un viens virsnieks.

1996. gada martā kopumā viss bataljons izvietojās Rīgas Krusta baznīcas novietojumā, kur jau kopš 1995. gada atradās Goda sardzes rota.

1996. gada 1. jūlijā tika mainīts vienības nosaukums – NBS Štāba bataljons.

1997. gada 1. maijā stājās spēkā jaunais bataljona štatu saraksts – kopā 599 karavīri.

1998. gadā bataljonam tika doti šādi uzdevumi:

– nodrošināt NBS štāba darbu patstāvīgajā un alternatīvajā dislokācijas vietā;

– organizēt militārās ceremonijas Latvijas Valsts svētkos, kā arī Goda sardzi pie Brīvības pieminekļa, Aizsardzības Ministrijas ēkas un NBS objektu apsardze; bataljona karavīru apmācība.

1998. gada februārī plašākā publikācijā Edīte Sondoviča stāsta par bataljona dzīvi un aktivitātēm ārpus ikdienas parastās rutīnas:

„Bataljona komandieris majors Gvido Ivanovs un štāba priekšnieks kapteinis Uldis Vadonis ir vīri no pirmā – 1991. gada iesaukuma. Viņi negaida, ka kāds labs tēvocis veltīs savu uzmanību karavīriem. Tiek meklēti atsaucīgi cilvēki, un izrādās, ka viņu nav maz. Un ne tikai pašu zemē.

Vispirms jau ir nodibināta draudzība ar Vidzemes priekšpilsētu. Ar tās un fonda „Tēvzeme" atbalstu Krusta kazarmās sakopa vienu stūrīti, kurā tagad atrodas piemiņas akmens Ēvaldam Valteram un visiem latviešu strēlniekiem, kuru soļi 1916. gadā dimdināja kazarmu laukumu. Šajā svinīgajā atklāšanas brīdī piedalījās arī Dānijas karaliskās gvardes karavīri. Ar viņiem štāba bataljonam izveidojusies īsta karavīru draudzība. Notiek pieredzes apmaiņas braucieni, arī mūsu karavīri ciemojušies Dānijā. Dāņi uzdāvinājuši bataljonam 800 berešu. 1997. gada 18. novembra parādē Štāba bataljons soļoja ar lepni paceltām galvām. Pie beretēm mirdzēja Štāba bataljona emblēma – tāda, kāda tā bija līdz 1940. gadam Latvijas armijā. Šogad 11. janvārī bataljona vadība ciemojās Igaunijā, Tallinā viņus silti uzņēma Aizsardzības spēku Sardzes pulka kolēģi.

29. janvārī kopā ar bataljona komandieri, štāba priekšnieku un bērnu fonda ofisa vadītāju Astrīdu Streiču bijām Bulduru dārzkopības tehnikumā. Tā bija abpusējas sirsnības un dāsnuma pārpilna diena. Tehnikuma ilggadējā

direktore Ruta Auziņa un viņas vietniece Ausma Lediņa mūs saņēma kā mīļus ciemiņus, izrādīja tehnikuma telpas, siltumnīcas un apsolīja gan fondam, gan bataljonam ar savu zaļo rotu padarīt telpas mājīgākas.

Bērnu fondam ar Štāba bataljonu izveidojusies ļoti laba sadarbība. Astrīdas kundze slavēja karavīrus par palīdzību Bērnu fonda pasākumos – karavīri bērniem ļoti patīk, kā arī viņu stāja, forma un disciplīna. "Es nezinu, kā mēs būtu Ziemassvētku sarīkojumos iztikuši bez Štāba bataljona" – tā sacīja A.Streičas kundze.

Līdzīga savstarpēja labestība vieno Štāba bataljonu ar kinoteātri „Rīga". Majors Gvido Ivanovs atzina, ka pateicoties kinoteātra vadībai, viņi redz visas jaunākās filmas. Bataljona bibliotēku papildina grāmatas no izdevniecībām „Zvaigzne ABC", „Jumava" un „Sprīdītis". Tās ir visnotaļ labas grāmatas ar bagātu izziņas materiālu arī Latvijas vēsturē. Un tā kā puišiem patīk basketbols, bataljona vadība parūpējusies, lai sestdienās un svētdienās karavīri varētu apmeklēt Basketbola federācijas rīkotos mačus Sporta pilī. Arī Armijas Sporta klubā, kas atrodas līdzās bataljona kazarmām, vienības karavīri ir sastopami bieži."

1998. gada novembrī bataljons par godu Latvijas Valsts 80. gadadienai Rīgā, Šampētera pamatskolā rīkoja militārās mācības piecu dažādu skolu skolēniem.

1999. gadā tika uzsākta divu stāvu bataljona ēdnīcas ēkas celtniecība, kura tika pabeigta 2000. gadā.

1999. gada 16. jūlijā tika apstiprināts jauns bataljona štats: 68 virsnieki, 273 instruktori, 672 kareivji, kopā 1033 karavīri.

1999. gada 17. novembrī tika atjaunota Goda sardzes vēsturiskā forma, pamatojums – Latvijas Republikas Kara ministra 1932. gada pavēle Nr. 21.

1999. gada 10. decembrī bataljona atzīmēja savu 80. vēsturisko jubileju, kuru Aizsardzības ministrs ar pavēli 1999. gada 24. martā noteica kā Atceres dienu.

2002. gada 11. novembrī tika atjaunots Goda sardzes postenis pie Valsts prezidenta mītnes – Rīgas vēsturiskās pils ēkas.

2003. gadā notika Goda sardzes rotas karavīru anonīmā aptauja par dienesta sadzīves apstākļiem, tos pozitīvi novērtēja 33, bet negatīvi – 20 aptaujātie.

2003. gada jūnijā un jūlijā notika bataljona pārapbruņošana – trieciensauteņu AK un ASV ražoto M16 šauteņu vietā nāca Zviedrijas dāvinātie kājnieku ieroči.

2006. gada 23. novembrī Latvijas Kara muzejā svinīgi atvaļināja pēdējos obligātā dienesta karavīrus – 40 puišus no Štāba bataljona un 20 kareivjus no 3. reģionālā nodrošinājuma centra (Ādažu bāzes).

2007. gada janvārī bataljons saņēma atlikušo daļu no nepieciešamajiem Zviedrijā ražotajiem kājnieku ieročiem, vienība līdz ar to tika pilnībā pārapbruņota.

2007. gada decembrī notika bataljona reorganizācija un Sakaru atbalsta centra izveide.

2009. gada jūnijā Nodrošinājuma pavēlniecībai tika nodotas 47 nolietotās automašīnas – bataljona „vecais autoparks".

2009. gada septembrī bataljons piedalījās NBS mācībās „Mazais Kristaps–2009".

2009. gada 10. decembrī bataljona novietojumā svinīgi tika atklāta vienības vēstures telpa.

2009. gada laikā misijā Afganistānā bija 18 karavīri; 2011. gadā – 10 karavīri.

2009. gada septembrī bataljona sastāvā tika iekļauts NBS orķestris.

2012. gada 10. maijā Goda sardzes rota atzīmēja 20. jubileju, rotas karavīri 2016. gadā nodrošināja 113 ceremonijas un pasākumus.

2017. gada 1. februārī bataljons svinīgi atzīmēja 25. jubileju.

Bataljona komandieris pulkvedis Egils Kupčs par sevi, vienības uzdevumiem un dienesta ikdienu:

„Nāku no Siguldas, esmu dzimis 1962. gadā. Padomju armijas obligātā dienesta nogalē bija doma stāties kara skolā, tomēr šo ideju atmetu – nevēlējos pārkrievoties. Atmodas laikā strādāju kā mehāniķis Latvijas televīzijas radio centrā. Pirmais Siguldas sakaru mācību centra komandieris Ivars Redisons mani uzaicināja nākt uz Latvijas armiju. Sāku strādāt šajā centrā kā civilpersona un pasniedzējs. Karavīra zvērest pieņēmu 1992. gada 20. maijā. Sakaru skolā dienēju līdz 2004. gada jūlijam, kad tā no Siguldas pārcēlās uz Rīgu. Tad biju skolas komandieris, sekoja tad sekoja studijas Tartu pilsētā, Baltijas Aizsardzības koledžā. Vēlāk dienēju ASV, Norfolkā, mūsu Štāba bataljonā kā Sakaru atbalsta centra priekšnieks, divus gadus biju NBS Apvienotā štāba J–6 departamenta priekšnieks. Strādāju pie Štāba bataljona jaunās struktūras, jo bija nepieciešams pastiprināt tieši vienības sakaru spējas. Manu projektu apstiprināja un tagad jau ceturto gadu kā vienības komandieris realizēju to dzīvē.

Par bataljonu – ceremoniālo funkciju pie Brīvības pieminekļa un Valsts prezidenta mītnes kā vienmēr nodrošina Goda sardzes rota. Tā ir mūsu vienības skaistā, parādes puse, un līdz ar to Štāba bataljona karavīri ar savu stāju, formas tērpu un tradīcijām ir mūsu Nacionālo bruņoto spēku reprezentatīvā seja. Lai arī sabiedrība pārsvarā redz tieši šos mūsu bataljona Goda sardzes rotas karavīrus, tomēr jāsaka, ka mūsu personālsastāva būtība ir cita – būt par savas Dzimtenes aizstāvi, kam arī mūsu karavīri tiek gatavoti.

Uz Goda sardzes rotu karavīri pamatā nāk no Kājnieku skolas. Goda sardzes rotā viņi norūdās tieši kā karavīri. Tas ir smags un sūrs darbs. Parasti lielākā daļa Goda sardzes rotā dienē trīs gadus un tad rotē uz citām mūsu bruņoto spēku vienībām. Citi maina specializāciju un paliek dienēt bataljonā. Būtībā Goda sardzes rotā karavīram jāraujas divās frontēs – jātrenējas tieši specifisko ceremoniālu izpildē. Svarīga ir arī vispārīgā militārā apmācība, jo vispirms viņi ir karavīri. Goda sargi ir pielīdzināmi vieglajiem kājniekiem. Diemžēl šobrīd no rotas atvaļinās vai pāriet uz citām vienībām vairāk karavīru, nekā tas bija iepriekšējos gados. Kā galvenais iemesls man jāmin tas, ka šeit, salīdzinoši, ir tiešām grūts un specifisks dienests. Karavīri nevar plānot savu brīvo laiku nedēļas nogalē, jo bieži jāpiedalās neplānotos pasākumos.

Svarīgas bataljona apakšvienība ir NBS orķestris ar sauszemes spēku grupu, kā arī Jūras spēku grupu jeb NBS bigbends. Orķestri ar savu sniegumu reprezentē valsti un bruņotos spēkus kā Latvijā, tā arī ārpus tās. Orķestra solistiem savi uzdevumi jāpilda jebkuros laika apstākļos, jāspēlē un jāsoļo vienlaikus, un tas nemaz nav tik viegli, kā varbūt no malas izskatās. Orķestri es nosauktu par sava veida patriotisko instrumentu, jo viņi reprezentē valsti. Šeit personāls tā nemainās kā Goda sardzes rotā, laikam tas būs saistīts ar aplausiem, kurus karavīri saņem koncertu laikā.

Jauna struktūra mūsu bataljonā ir Sakaru un informācijas sistēmu atbalsta centrs, agrāk tādas nebija. Šāds centrs mūsu vienībā ir no 2010. gada, un tur savus uzdevumus pilda NBS sakarnieku elite. Centra uzdevums ir nodrošināt NBS Apvienotā štāba sakarus ar bruņoto spēku vienībām, tā sastāvā arī ir Radiosakaru un radioreleju rotas. Viņu atbildībā ir kaujas sakari, tātad, ja krīzes situācijā kaut kas notiek ar tipveida sakariem, ir jāveido alternatīvas sakaru līnijas un jānodrošina Apvienotā štāba komandvadības spēja. Esam uzsākuši strādāt ar Rīgas reģiona jaunsargiem – liekam viņiem sakarnieku pamatus, izmantojam radioamatieru mācību programmas. Šeit aktīvi darbojas Miks Apinis kopā ar Sakaru skolas kolēģiem. Nodarbības notiek mācību gada laikā divas reizes nedēļā.

Svarīgas funkcijas pilda Štāba apgādes rota, nodrošinot visa veida loģistiku gan Apvienotajam štābam, gan arī tieši štāba bataljonam. Tā ir autotransporta parka uzturēšana, karavīru apgāde ar ekipējuma priekšmetiem, dažādiem kara materiāliem. Mums ir arī sava izlūku nodaļa. Rotā ir sakaru vads, kas veic uzdevumus bataljona līmenī. Svarīgs apgādes elements ir mūsu bataljona ēdnīca, kas dienā apkalpo vairākus simtus cilvēku. Tā ir vienīgā NBS ēdnīca visā Rīgā. Medicīnas vads pirms katra karavīra norīkojuma pārbauda tā veselību. Bataljona štābs pilda standarta uzdevumus, tāpat kā citos bataljonos. Mūsu instruktori regulāri piedalās karavīru apmācības procesā Instruktoru skolā un Kājnieku skolā. Vairāki mūsu karavīri dodas arī ārvalstu misijās. Tā nesen vienlaikus Štāba bataljona pārstāvji darbojās Mali, Irākā un Afganistānā.

Četru gadu laikā kā bataljona komandieris esmu ieguvis zināmu pieredzi darbā ar apjomīgo vienības kolektīvu, centīšos padalīties ar saviem secinājumiem un pārdomām. Mūsdienu laikmeta iezīmes redzamas mūsu jaunajos karavīros, krietna daļa no viņiem nezin smagos lauka darbus, regulāri sporto tikai puišu mazākā daļa. Rezultātā pieklibo fiziskā izturība, ar ko mūsu karavīri izcēlās pirms gadiem divdesmit. Salīdzinoši mūsu jaunatne tagad izceļas ar diezgan lielu kategorismu, visu grib sasniegt uzreiz. Šogad vairāki labi speciālisti pārgājuši dienestā uz jaunveidojamo kaujas atbalsta bataljonu Latgalē, kurš patstāvīgi stacionēs Lūznavā. Daži pēdējos gados ar lepni paceltu galvu atvaļinājās un brauca uz ārzemēm pelnīt lielo naudu. Bet paiet laiks, un viņi ir atpakaļ, turpina dienestu NBS citā vienībā, jo uz Štāba bataljonu kaunās nākt atpakaļ. Nesen ar Norvēģijas militārā atašeja atbalstu palīdzēju

1., 2. NBS štāba bataljona karavīri ceremonijās Rīgas Brāļu kapos
3. Pulkveža Oskara Kalpaka dzimtajās mājās «Liepsalās» 2001. gada 5. maijā /11/

Svinīgā Goda sardzes maiņa pie Brīvības pieminekļa 1996. gadā Zemessardzes 5. jubilejā /11/

NBS štāba bataljona Goda sardzes rotas 25 gadu jubilejas ceremonija pie Brīvības pieminekļa Rīgā 2017. gada 2. maijā /11/

vienam mūsu vienības bijušajam karavīram, kurš devās uz šo ziemeļu zemi ar vienu domu – nopelnīt naudu un pabeigt savu privātmāju Pierīgas reģionā. Kredītu ņemt viņš nevēlējās, un ar karavīra algu šādi darbi nebija izdarāmi. Karavīrs laicīgi gatavojās šim izaicinājumam un iemācījās norvēģu valodu. Tagad viņš Norvēģijā ir autobusa vadītājs, un viss ir kārtībā. Uzskatu, ka pašreiz jaunieši uz NBS nāk ļoti dažādu iemeslu rezultātā – daļa ar veco dzimtas locekļu–karavīru patriotisko mantojumu, vēlas dzīvē izmaiņas un darīt ko jaunu, armijā ir stabils atalgojums un sociālās garantijas, pēc skolas nav īsti ko darīt, patīk militārā forma, ieroči un tehnika utt.

Bataljona bāzē 2016. gadā notika pirmās NBS rezervistu apmācības. Noslēgumā katrs karavīrs rakstīja anonīmu anketu, vairāki no viņiem šeit bija dienējuši agrāk. Šie vīri izteica izbrīnu, kāpēc divdesmit gadu laikā bataljona novietojumā infrastruktūra ir palikusi iepriekšējā līmenī, jo bez jaunās ēdnīcas principā nekas cits pozitīvs nav noticis. Tā arī ir viena nepatīkama lieta, ar ko es saskaros kontaktā ar padotajiem, kuri nereti ir komandējumos Cēsīs, Ādažos un Alūksnē, kur infrastruktūras jomā ir pamatīgas pozitīvas izmaiņas. Uz viņu jautājumiem man grūti ir ko atbildēt."

PERSONĀLS

Dažādos laika posmos kopējais bataljona karavīru skaits:
1993. gada janvārī – 270 karavīri
1995. gadā – 581 karavīrs
1999. gadā – 459 karavīri
2004. gadā – 498 karavīri
2006. gada janvārī – 509 karavīri
2008. gadā – 305 karavīri
2010. gadā – 392 karavīri
2012. gadā – 385 karavīri, kopā ar Sakaru atbalsta centru un NBS Orķestra pārvaldi
2018. gadā – apmēram 370 karavīri

BATALJONA STRUKTŪRA

1992. gada jūnijs – štābs, Goda sardzes rota, mācību rota

1993. gada janvāris – štābs, Goda sardzes rota, divas sardzes rotas;
1994. gada janvārī tika izveidota autotransporta rota

Bataljona struktūra 1999. gadā - štābs, auto rota, Goda sardzes rota tika pārveidota par kājnieku rotu, kaujas atbalsta rota, medicīnas vads, NBS štāba sakaru centrs, NBS štāba orķestris.

Rotu skaits 2008. gadā tika palielināts – bataljona sastāvs šajā gadā: štābs, kājnieku rota, Goda sardzes rota, štāba rota, autotransporta rota, kaujas atbalsta rota, stacionārais sakaru centrs (tika izveidots 2007. gada decembrī), kuram pakļauta radiosakaru rota un radioreleju rota, kā arī medicīnas vads; Latvijas ekonomiskās krīzes laikā 2009. gada septembrī bataljonam tika pievienots NBS orķestris.

NBS ORĶESTRIS

Par orķestra izveidi un pirmajiem darbiem 1995. gada novembrī stāsta NBS štāba orķestra reklāmas vadītāja Inga Peika:

"Kā viena no pirmajām struktūrvienībām lielo pārmaiņu laikā 1991. gada nogalē izveidojās NBS štāba orķestris (toreiz dēvēts – Aizsardzības spēku štāba orķestris). 1991. gada decembrī grupiņa mūziķu sanāca kopā Latviešu strēlnieku muzejā un brīvajā laikā sagatavoja koncertprogrammu, nododot to vērtējumam toreizējam kultūras ministram Raimondam Paulam. Maestro deva pozitīvu vērtējumu, un Latvija kļuva par vēl vienu profesionālu pūtēju orķestri bagātāka. Apmēram 20 mūziķi 1992. gada 3. janvārī uzsāka regulārus mēģinājumus Latviešu strēlnieku muzejā. Darba bija daudz. Pirmajos neatkarības gados ar Latviju diplomātiskās attiecības atjaunoja daudzas pasaules valstis. Viss bija jauns – starptautisko protokolu nekļūdīga ievērošana viesu sagaidīšanas unpavadīšanas ceremonijās, kurās sava, visai nozīmīga loma atvēlēta armijas orķestrim. Trūka nošu materiāla, arī pieredze bija jāapgūst darba procesā. Liels atspaids bija Latvijas armijas 20. - 30. gadu reglamenti, kuros orķestra priekšnieks meklēja un arī atrada daudzas atbildes, sarunas ar sirmajiem Latvijas armijas orķestra mūziķiem. Spraigā ikdienas darbā veidojās štāba orķestra "seja", auga profesionālais līmenis.

Pirmais Aizsardzības spēku štāba orķestra priekšnieks un diriģents Dainis Vuškāns tagad strādā NBS štāba Kultūras nodaļā, pildot orķestru dienesta priekšnieka pienākumus. Viņa iesākto tagad turpina patreizējais orķestra priekšnieks Viesturs Lazdiņš un diriģents Pēteris Rudzītis. Kā jau pienākas militārai struktūrai, NBS štāba orķestra mūziķi pilda armijas reglamentus, kuri nosaka orķestra darba specifiku. Četru gadu laikā Latvijā sagaidīti un pavadīti daudzi augsti viesi. Mūsu zemi apmeklējuši arī karaļdzimtu pārstāvji – 1992. gada vasarā, kā pirmā karaļdzimtu pārstāve Latvijā viesojās Dānijas karaliene Mārgarete II. Viņas majestātei drīz vien sekoja Zviedrijas karaļpāris.
Augstākais pagodinājums un Latvijas diplomātiskās darbības novērtējums, neapšaubāmi, bija Romas Pāvesta Jāņa Pāvila II, Francijas prezidenta Fransuā Miterāna, ASV prezidenta Bila Klintona vizītes, NATO ģenerālsekretāra Manfrēda Vernera, daudzu valstu aizsardzības ministru, kā arī ārvalstu karakuģu oficiālās vizītes. Un kā pirmā Latvijas vizītkarte sagaidīšanas un pavadīšanas ceremonijās Rīgas lidostā – Goda sardzes rota un NBS štāba orķestris.

Slodze ir liela, arī orķestra militārā specifika ne visiem profesionālajiem mūziķiem ir pieņemama, ne visi to var izturēt. Nereti mūziķu aprindās trūkst plašākas informācijas par orķestra repertuāru. Standartpieņēmums, ka no rīta līdz vakaram tikai militāros maršus vien spēlē, ir pilnīgi maldinošs. Protams, armijas orķestris nav iedomājams bez militāriem maršiem, bet kolektīva profesionālā izaugsme nav iedomājama bez klasiskās un mūsdienu mūzikas iekļaušanas koncertu repertuāros. Šajos gados daudzās Latvijas pilsētās orķestris viesojies ar labdarības koncertiem, kuros pie diriģenta pults bez jau minētajiem pastāvīgajiem orķestra diriģentiem stājās arī viesi no Igaunijas, Polijas, Vācijas, Luksemburgas, ASV. Viesdiriģentu atzinumi un vērtējumi ir visnotaļ svarīgi ikvienam mūziķim. Tie neļauj iegrimt pašapmierinātībā, provinciālismā, ir spēcīgs stimuls profesionālai izaugsmei. Mēs pārejam uz tirgus attiecībām arī mākslā, mūzikā. Svarīga loma šajā ķēdē starp orķestri un klausītāju ir starptautiskajiem mūzikas festivāliem. Daudzās rietumu valstīs militāro orķestru festivālu rīkošanai ir senas tradīcijas, tāpēc arī liels gods tikt uzaicinātiem parādīt savu prasmi un dzirdēt citu valstu kolēģus. 1994. gada vasaras sākumā NBS štāba orķestris devās pirmajā ārzemju turnejā, saņemot uzaicinājumu piedalīties starptautiskajā militāro orķestru festivālā "Krakova 94". Senajā Polijas galvaspilsētā militāro orķestru skate risinājās visā savā krāšņumā jau četrpadsmito reizi. Mēs vēl bijām diezgan bikli, redzot vienotā koncertā 7 valstu orķestrus, daudzos klausītāju tūkstošus, kas tik jūsmīgi dziedāja līdzi pazīstamām melodijām. Pēc pāris mēnešiem sekoja plaša festivālu turneja Francijas pilsētās – Albērvilā, Gapā un Riomā pie Montaņas. Bet šī gada aprīlī NBS štāba orķestris rādīja savu prasmi līdzās Anglijas, ASV, Austrijas un Polijas militārajiem orķestriem Štutgartes festivālā.

Mēs esam ceļa sākumā. Vēl daudz darāmā – jāizkopj un jāpilnveido orķestra skanējums. Ikdienā jārisina arī daudzas sadzīviskas problēmas. Samilzis orķestra instrumentu iegādes jautājums, vēl līdz šim laikam lielākā daļa mūziķu spēlē uz saviem personiskajiem instrumentiem, arī salā, lietū un sniegā. Visu nosaka līdzekļu trūkums.

Ilgu laiku orķestrim nebija pastāvīgas mēģinājumu zāles. Pēc Latviešu strēlnieku muzeja likvidācijas, mūziķiem telpas laipni piedāvāja Rīgas Latviešu biedrības nams. Zāle ļoti piemērota mēģinājumiem, koncertiem, bet telpas instrumentu, tērpu un nošu glabāšanai radīja lielas grūtības. Nu jau gadu orķestris mājo tautā tā dēvētajās "Pērnavas ielas" kazarmās, līdzās Robežsargu brigādes štābam. 70. gados šeit uzbūvēta akustiski viena no labākajām

(pēc Filharmonijas zāles) studijām. Bet arī tagad telpu jautājums līdz galam nav skaidrs. NBS štāba orķestris, kurš tāpat kā Goda sardzes rota, ietilpst NBS štāba bataljonā, ir apakšīrnieka statusā – Robežsargu brigādes bijusī vadība minēto ēku un tai apkārtējo teritoriju līdz 1999. gadam izīrējusi Valsts arhīvam. Drīz vien, pēc remonta beigšanas, štāba orķestra mūziķiem būs kaimiņi. Kas sagaida abus īrniekus pēc 1999. gada? Jautājums paliek atklāts. Tā, vienlaicīgi risinot neatliekamās un nenovēršamās likstas, rit mēģinājumi, militārās ceremonijas, jaunu koncertprogrammu iestudējumi."

Augstu atzinību orķestris izpelnījās Starptautisko pūtēju orķestru festivālā Viļņā 1993. gadā. Šajā gadā tika sniegts koncerts Rīgas Filharmonijā, kā arī Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos. Savukārt 1998. gadā notika orķestra debija Latvijas Nacionālajā operā.

Pulkvežleitnants Dainis Vuškāns:

„Orķestru dienests 1998. gada janvārī saņēma ļoti vērtīgu dāvinājumu – Dailonis Kārkliņš no Alūksnes mums novēlēja aptuveni 300 skaņdarbu notis no starpkaru posma Latvijas armijas orķestru repertuāra. Latvijas okupācijas laikā 1940.gadā šīs nenovērtējamās garīgās vērtības izglāba 1. Jātnieku pulka virsleitnants Alfrēds Sprincis. Dāvinājumā bija septiņu dažādu vienību orķestru notis – 1. Jātnieku pulka, 3. Jelgavas kājnieku pulka, 5. Cēsu kājnieku pulka, 6. Rīgas kājnieku pulka, 7. Siguldas kājnieku pulka, 10. Aizputes kājnieku pulka un Latgales artilērijas pulka orķestru notis. Vērtīgais krājums daudzus gadus tika uzglabāts lauku mājās Annas pagastā."

NBS orķestru karavīru skaits un izvietojums 2002. gada maijā: Rīgā – NBS Štāba orķestris, 51 cilvēks; Daugavpilī – Zemessardzes orķestris, 33 cilvēki; Liepājā – Jūras spēku orķestris, 28 cilvēki. Zemessardzes orķestris no 2001. gada oktobra tika izvietots Daugavpilī, viņa darbības teritorija tika noteikta Latgalē un Austrumvidzemē, jo NBS Štāba orķestris regulāri katru gadu tika pārslogots. Piemēram – 2001. gada laikā orķestris nodrošināja 158 pasākumus.

Pulkvežleitnants Dainis Vuškāns 2018. gada nogalē ir apkopojis datus par mūsu bruņoto spēku orķestru vēsturi:

„Nacionālo bruņoto spēku orķestra, pēc skaitliskā sastāva lielākā no militārajiem orķestriem, biogrāfija aizsākusies 1991. gada decembrī, kad grupa mūziķu savā brīvajā laikā sagatavoja koncertprogrammu, ko atzinīgi novērtēja toreizējais kultūras ministrs Raimonds Pauls. 1992. gada 3. janvārī sākās regulāri orķestra mēģinājumi Latviešu strēlnieku muzejā. Laika gaitā mainījies mūziķu sastāvs, audzis orķestra profesionālais līmenis. Patlaban NBS orķestrī dienesta pienākumus veic apmēram 50 mūziķi, no kuriem 9 ar maģistra un 21 ar bakalaura grādu mūzikā. Orķestra pienākumos ietilpst augsti stāvošu ārvalstu amatpersonu valsts vizīšu nodrošināšana, vēstnieku akreditācijas ceremoniju muzikālais noformējums Rīgas pilī, ārvalstu kara kuģu sagaidīšana un pavadīšana, kuri ienāk draudzības vizītēs Rīgas ostā, kā arī Nacionālo bruņoto spēku ceremoniju muzikālais noformējums. Gada laikā orķestris nodrošina vidēji 160–170 militārās ceremonijas un sabiedriskos pasākumus. Štāba orķestra mūziķu atmiņā visspilgtāk palikusi ASV Valsts prezidenta B. Klintona un Romas Pāvesta sagaidīšana lidostā "Rīga". Būtiska ir orķestra līdzdalība kultūras pasākumos: Vispārējos latviešu Dziesmu svētkos, Republikāniskajos Pūtēju orķestru salidojumos, defilē programmu demonstrējumos un gājienos pilsētu svētkos, garīgās mūzikas koncertos Latvijas dievnamos, kā arī dažādu laikmetu un stilu mūzikas atskaņošanā koncertzālēs, klubos un skolās."

ORĶESTRA SASTĀVĀ AKTĪVI DARBOJAS ŠĀDI KAMERANSAMBĻI:

- klarnešu kvartets„Quattro Diferente", vadītājs – Guntars Gedrovics;
- metālpūšamo instrumentu kvintets, vadītājs – Ainārs Bāliņš;
- tubu kvartets, vadītājs – Andis Karelis.

1998. gada janvārī orķestrim aizsākās auglīga sadarbība ar Latvijas Nacionālo operu, piedaloties Džuzepes Verdi operu „Aīda", „Dons Karloss" un Dmitrija Šostakoviča operas „Mcenskas apriņķa lēdija Makbeta" uzvedumos. Orķestra profesionālajā izaugsmē savu ieguldījumu devuši viesdiriģenti no ārvalstīm. Savas koncertprogrammas ar NBS štāba orķestri sagatavojuši un koncertējuši diriģenti no Austrijas, Lielbritānijas, Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Vācijas, Nīderlandes, Dānijas, Luksemburgas un ASV. Orķestris godam pārstāvējis Latviju starptautiskajos militāro orķestru festivālos: Polijas pilsētā Krakovā, Francijas pilsētās – Albērvilā, Gapā un Riomā pie Montaņas, kā arī Vācijas pilsētās – Berlīnē, Bonnā, Braunšveigā, Jaunajā Brandenburgā, Koblencā, Štutgartē, Brēmenē, Hannoverē un Ķīlē, kā arī priecējis klausītājus militārās mūzikas forumos Lielbritānijā, Nīderlandē, Beļģijā, Lietuvā, Igaunijā, Somijā un Zviedrijā.

ORĶESTRA PRIEKŠNIEKI:

1991. – 1994. gads – Dainis Vuškāns
1994. – 2009. gads – Viesturs Lazdiņš

DIRIĢENTI:

1991. – 1992. gads – Dainis Vuškāns
1992. – 1994. gads – Viesturs Lazdiņš
1994. – 2005. gads – Pēteris Rudzītis
2005. – 2009. gads – Mārtiņš Bergs

Pēc 27 gadu dienesta 2019. gada aprīlī pulkvežleitnants Dainis Vuškāns atvaļinājās. Viņa NBS galvenā diriģenta amatu pārņēma kapteinis Andis Karelis.

JŪRAS SPĒKU ORĶESTRIS

Jūras spēku orķestra veidošanās cieši saistīta ar Latvijas Republikas Jūras spēku atdzimšanu 1992.gadā. Pirmsākumos tas bija ārštata orķestris ar obligātā dienesta mūziķiem, kuri uz orķestra mēģinājumiem pulcējās un muzicēja no dienesta pienākumiem brīvajā laikā. Par orķestra dzimšanas dienu uzskatāms 1995.gada 6.jūnijs, kad šī apakšvienība tika oficiāli izveidota ar Aizsardzības ministra pavēli. Orķestra galvenais uzdevums ir ārvalstu bruņoto spēku komandieru, kara kuģu sagaidīšanas un pavadīšanas ceremoniju nodrošināšana, Nacionālo bruņoto spēku militāro ceremoniju muzikālais noformējums, kā arī Jūras spēku popularizēšana, piedaloties sabiedriskos, kultūras pasākumos un koncertos.

Aizvadītajā laika posmā orķestris piedalījies Latvijas Kara otes un Jūras spēku gadadienu pasākumos, 11. un 18. novembra militārajās parādēs Rīgā un Liepājā, XXII Vispārējos latviešu Dziesmu svētkos un Rīgas 800 gadgadu jubilejai veltītajos Dziesmu un deju svētkos, kā arī Rīgas 800 gadu jubilejas pasākumos, Starptautiskajā deju festivālā "Sudmaliņas", Kurzemes novada deju svētkos Rojā, Republikas pūtēju orķestru salidojumos. Par tradīciju kļuvusi orķestra regulārā dalība Latvijas armijas pirmā komandiera pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas dienas pasākumos, komponista Jāzepa Vītola atceres dienas koncertos Gaujienā, Jūras spēku virsnieku un instruktoru ballēs, dievkalpojumos Liepājas Svētās Annas baznīcā, Jūras svētkiem veltītos pasākumos Liepājā, Pāvilostā un Rīgā.

2004. gadā Liepājas Kara ostā notika Starptautiskais Mākslas festivāls, kura laikā orķestris piedalījās izrādē

NBS štāba orķestris pēc «Baltijas ceļam» veltītā pasākuma pie Brīvības pieminekļa 1992. gada 23. augustā
1. rindā 1. no labās – orķestra priekšnieks Dainis Vuškāns, 4. rindā 1. no labās – orķestra virsseržants Ramants Jansons /55/

Jūras spēku orķestris

1. Orķestris Liepājas ostā 90. gadu beigās
2. Rīgas pasažieru ostā 1999. gada jūlijā, diriģents Normunds Krūmiņš
3. Orķestra diska «Mozaīka» prezentācija Liepājas Latviešu biedrības namā 2002. gada 15. jūlijā, diriģents Guntis Kumačevs, basa klarnetes solo – Uldis Locenieks
4. Orķestra defilē programma Doma laukumā Rīgā 2003. gada 5. jūlijā /55/

1

2

3

4

NBS štāba orķestris

1. Raidījuma «Uz Latvijas robežas» ieraksts Siguldā, 1992. gada maijā
2. Kopā ar ASV Mičiganas Nacionālās gvardes orķestri mācību «Sabre Strike 94» atklāšanas ceremonijā Ādažos, diriģents Dainis Vuškāns, ierindas priekšā – Viesturs Lazdiņš
3. Pie Latvijas Mākslas muzeja 2001. gada jūnijā
4. Defilē programma Doma laukumā Rīgā 2003. gada 5. jūlijā, priekšā – Andris Grizāns /55/

„Glābšanās no Trojas", kurai mūziku komponējis Niks Gothams, režisore – Baņuta Rubess.

1998. gadā orķestris kopā ar ASV Mičiganas Nacionālās gvardes orķestri sniedza koncertus lielākajās Latvijas pilsētās un ar koncertiem viesojās Lietuvā. 1999. gadā Jūras spēku orķestris pārstāvēja Latviju Republiku un tās Jūras spēkus VIII Starptautiskajā militāro orķestru festivālā Francijas pilsētā Somīrā un kopā ar Luksemburgas Lielhercoga militārā orķestra mūziķiem koncertēja Luksemburgā. 2001. gada oktobrī orķestris pārstāvēja Latviju XXVI Starptautiskajā militārās mūzikas festivālā "Musikparade der Nationen" Vācijas Federatīvās Republikas pilsētā Hannoverē, 2002. gadā – Bundesvēra 1. Tanku divīzijas rīkotajā labdarības akcijā "Sommer Biwak–2002", 2004. gadā – Starptautiskajos militāro orķestru festivālos Itālijas pilsētā San-Remo un Vācijas Federatīvās Republikas pilsētā Ķelnē, 2005. gadā – XXX Starptautiskajā militārās mūzikas festivālā Albervilā, Francijā un II Starptautiskajā pūtēju mūzikas festivālā „Pajūrio Dūdos–2005" Palangā, Lietuvā; 2006. gadā – VI Starptautiskajā Bavārijas militārās mūzikas festivālā Garmišpartenkirhenē.

2006. gada 24. – 25. martā Jūras spēku orķestris piedalījās VI Starptautiskajā pūtēju orķestru konkursā, kas notika Panevēžas pilsētā, Lietuvas Republikā. JS orķestris konkursā piedalījās profesionālo orķestru kategorijā. Konkursu vērtēja starptautiska žūrija 5 cilvēku sastāvā pēc 9 kritērijiem. Diriģenta Gunta Kumačeva vadībā, orķestris konkursā izpildīja Dž. Mosa, C. Franka, O. Švarca, D. V. Dženkina un K. Hillarda skaņdarbus. Jūras spēku orķestris ieguva augstāko novērtējumu par labāko skaņdarba interpretāciju, balvu par labāko solo skaņdarba (D. V. Dženkina Koncerta alta saksofonam un orķestrim III daļa) izpildījumu ar orķestri (soliste – Ilze Paegle) un Grand Prix konkursa kopvērtējumā profesionālo orķestru kategorijā.

2007. gadā kolektīvs pārstāvēja Nacionālos bruņotos spēkus V Starptautiskajā militārās mūzikas festivālā Ištadē, Zviedrijā un Gruzijas Neatkarības dienas parādē Tbilisi.

ORĶESTRA PRIEKŠNIEKI:

1995. – 2003. gads – Vilnis Mellums
no 2003. gada – Uldis Locenieks

DIRIĢENTI:

1997. – 2000. gads – Normunds Krūmiņš
2000. – 2009. gads – Guntis Kumačevs

SAUSZEMES SPĒKU ORĶESTRIS

Orķestra pirmsākumi cieši saistīti ar Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu un Zemessardzes izveidi. 1991. gada septembrī sākās sadarbība starp Zemessardzes štābu un Rīgas jauniešu koncertorķestri "Fenikss" Pētera Rudzīša vadībā. Attīstoties Zemessardzes struktūrai, radās nepieciešamība pēc pastāvīga orķestra. 1992. gadā šāda apakšvienība Rīgā tika izveidota, un tai tika dots Zemessardzes orķestra nosaukums. Par orķestra priekšnieku tika iecelts virsniekvietnieks Uģis Gicēvičs. Orķestra kodolu veidoja 4 ierindas zemessargi, kuri veica orķestra darbības plānošanu un organizāciju. Pārējie 12 mūziķi pildīja savus dienesta pienākumus kā ārrindas zemessargi un civilpersonas.

Orķestris nodrošināja visas Zemessardzes nozīmīgākās militārās ceremonijas un sabiedriskos pasākumus. Ievērojama vieta orķestra darbībā tika veltīta jaunatnes patriotiskajai audzināšanai un dalībai Jaunsardzes pasākumos. Paralēli orķestrim tika izveidots metālpūšamo instrumentu kvintets, kurš veica aktīvu koncertdarbību Latvijas reģionos.

Sakarā ar Nacionālo bruņoto spēku orķestru darbības optimizāciju, 2001. gadā orķestris tika pārdislocēts no Rīgas uz Daugavpili. Tā paša gada 6. martā Daugavpilī, Vienības nama Baltajā zālē tika parakstīts Sadarbības līgums starp Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Daugavpils pilsētas Domi par kopīgu Zemessardzes orķestra uzturēšanu un izmantošanu, iesaistot pašvaldības Profesionālo pūšamo instrumentu orķestri "Daugava".

2004. gada 1. jūlijā notika orķestra reorganizācija. Orķestris tika pārdēvēts par Sauszemes spēku orķestri un no Zemessardzes pārgāja Nodrošinājuma pavēlniecības pakļautībā. Orķestris nodrošina Nacionālo bruņoto spēku militārās ceremonijas un sabiedriskos pasākumus, piedalās Rekrutēšanas un atlases centra rīkotajās NBS dienās Latvijas pilsētās, karavīra zvēresta došanas ceremonijās – Alūksnes NBS Kājnieku skolā, Cēsu NBS Instruktoru skolā, Lāčplēša dienai veltītajās militārajās parādēs Rēzeknē un Latvijas Republikas proklamēšanas dienai veltītajās NBS vienību parādēs Rīgā, regulāri koncertē skolās veicinot militāri–patriotisko audzināšanu jaunās paaudzes vidū. Par tradīciju kļuvusi orķestra dalība Latvijas armijas pirmā komandiera pulkveža Oskara Kalpaka piemiņas dienas pasākumos Madonas rajonā un Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienās Gulbenē un Litenē.

2004. gada novembrī Sauszemes spēku orķestris pārstāvēja Latviju un tās Nacionālos bruņotos spēkus V Starptautiskajā militāro orķestru festivālā "EST-TATTOO 2004" Igaunijas galvaspilsētā Tallinā,
2005. gadā – XIII Starptautiskajā mūzikas festivālā Gravelines pilsētā Francijā,
2006. gadā – XIII Starptautiskajā militāro orķestru festivālā Kromerižā, Čehijā,
2007. gadā – XXXII Starptautiskajā militārās mūzikas festivālā „Musikparade der Nationen" Hanoverē, Vācijā un III Starptautiskajā pūtēju mūzikas festivālā „Pajūrio Dūdos" Palangā, Lietuvā.

ORĶESTRA PRIEKŠNIEKI:

2001. – 2007. gads – Raimonds Igolnieks,
2007. – 2009. gads – Roberts Saulevičs

DIRIĢENTI:

2001. – 2007. gads – Roberts Saulevičs,
2007. – 2009. gads – Aleksandrs Kreišmanis

2009. gadā pēc NBS reorganizācijas trīs orķestru vietā tika izveidots viens – Nacionālo Bruņoto spēku orķestris ar Sauszemes spēku grupu Rīgā (45 mūziķi) un 20 mūziķu lielu Jūras spēku grupu, kura veido arī NBS bigbendu. NBS orķestris tika pakļauts NBS štāba bataljona komandierim. NBS Galvenā diriģenta pienākumus turpināja pildīt pulkvežleitnants Dainis Vuškāns.

SAUSZEMES SPĒKU MEHANIZĒTĀ KĀJNIEKU BRIGĀDE

Dibināta 2006. gada 14. septembrī
Devīze – „Vienotībā Spēks"
Karogs iesvētīts 2012. gada 16. novembrī
Tradīcijas – brigādes dibināšanas dienas svinīgā ceremonija
Komandieri:

pulkvedis Igors Rajevs 2006. - 2007. (Sauszemes spēku komandieris 2004. - 2009.)
pulkvedis Dzintars Roga 2007. - 2013.
pulkvedis Mārtiņš Liberts, 2013. – 2016. gads
pulkvedis Ilmārs Atis Lejiņš, 2016. – 2018. gads
pulkvedis Sandris Gaugers, no 2018. gada

Latvijai 2004. gadā iestājoties NATO, tika uzsākts darbs pie Sauszemes spēku brigādes izveides, attiecīgi – notika nepieciešamā vienību reorganizācija. Pamatmērķis bija izveidot struktūru, kas būtu savietojama ar NATO valstu bruņotajiem spēkiem, kā arī uzlabot Sauszemes spēku kaujas spējas. Brigādes izveide tika uzsākta 2005. gada 1. aprīlī, kad pildot NBS attīstības plāna prasības, Sauszemes spēki tika atdaliti no Zemessardzes. Pirmās izveidotās struktūras bija brigādes štābs, štāba un sakaru rota, 2006. gadā gadā brigādē iekļāva 1. un 2. kājnieku bataljonu.

Par brigādes projekta uzsākšanu un štāba veidošanos stāsta pulkvežleitnants Dainis Ozoliņš:

„Esmu dzimis 1973. gadā Madonā, mani senči cīnījušies Krievijas armijas rindās 1. Pasaules kara laikā – abi vecmātes brāļi un mans vectēvs. Abi mani vecāki ir izteikti pacifisti, par militārām lietām viņi neko nevēlējās dzirdēt. Padomju armijā mani nepaguva iesaukt, kaut gan visi dokumenti tika noformēti. Mūsu meistars 3. arodskolā, vēlākais NBS majors, Ilgvars Baumanis jauniešu acu priekšā publiski padomju armijas kara biļetes saplēsa. Madonā brīvprātīgi pieteicos mūsu aizsardzības spēkos un 1992. gada 16. oktobrī mani iesauca dienestā. Nonācu robežsargu Rēzeknes mācību centrā. Kā agrāk, padomju laikos, neko neprasot no mācību centra atlasīja 90 (no tiem – 47 Aizsardzības akadēmiju absolventus) karavīrus ar kaprāļa un dižkareivja pakāpēm. Tikām nosūtīti uz mācībām Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, divas nedēļas kārtojām iestājpārbaudījumus. Absolvēju Aizsardzības akadēmiju 1995. gada jūnijā, pēc tam dienēju robežsargos un NBS štāba Izlūkošanas departamentā. Pabeidzu 1998. gadā ASV Izlūku skolas pusgada kursu, un atgriežoties, sāku dienēt „Baltijas Bataljona" štāba operāciju nodaļā. Tie bija vislabākie gadi manā virsnieka dienesta laikā. Visu laiku notika vērienīgs mācību process, daudz varēja apgūt no dažādu NATO valstu kolēģu pieredzes, nostiprināju savas angļu valodas zināšanas. Pēc tam neilgu laiku dienēju Zemessardzes štābā. Pēc gada kursa „Baltijas aizsardzības koledžā", 2002. gada vasarā tiku iesaistīts topošās Sauszemes spēku brigādes projektā, kuru vadīja pulkvedis Igors Rajevs. Projekta uzdevums bija ar dāņu kolēģu palīdzību izveidot brigādes štābu, kurš ir spējīgs plānot un vadīt kājnieku bataljona apmācību. Iepriekš Latvijā tādas struktūras nebija. Strādāju kopā ar Igoru līdz brigādes izveidei piecu gadu garumā. Pašā sākumā bijām tikai četri virsnieki – Igors Rajevs kā projekta vadītājs, Dzintars Roga – operāciju virsnieks, Uldis Ruicēns – nodrošinājuma virsnieks, manā atbildībā bija izlūkošanas joma. Pirmos gadus strādājām Aizsardzības akadēmijas telpās, tas bija ļoti praktiski – turpat pāri ierindas laukumam vairāku gadu garumā bija izvietota Dānijas armijas padomnieku un apmācītāju grupa. Tas bija viens saliedēts kolektīvs, jo dāņi pie mums atsūtīja vienas divīzijas pilnu brigādes štāba virsnieku un instruktoru sastāvu. Šāda kompleksā pieeja deva rezultātus, jo pēc diviem gadiem dāņiem jau vairāk nebija ko mācīt. Skaitliski brigādes štābs pamatā bija noorganizēts, pirmajai četru virsnieku grupai ar laiku pakāpeniski pievienojās kolēģi no regulārajām vienībām un Zemessardzes. Daudzi no viņiem bija mācījušies ASV vai Eiropas NATO valstu kara skolās, vairāki iepriekš bija dienējuši „Baltijas Bataljonā".

Brigādes 1. bataljona formēšana profesionālas vienības statusā drīzumā tika veikta, tā rotas regulāri brauca uz ārvalstīm misijās. Tomēr pilnībā šo bataljonu neizdevās nokomplektēt. Bet ar 2. bataljona formēšanu sākās lielas problēmas. Iemesls – Latvijā sākās demogrāfiskā "bedre" un karavīriem algas tolaik bija zemas. Mans dienests no 2008. gada turpinājās ārvalstīs, NATO štābā."

Uzsākot pildīt brigādes komandiera pienākumus 2013. gada 1. jūlijā, pulkvedis Mārtiņš Liberts stāsta par savu dienestu un brigādi:

„Uz armiju atnācu 1992. gadā, tolaik studēju būvinženieros Latvijas Lauksaimniecības Universitātē, kur biju iestājies 1989. gadā, lai netiktu iesaukts padomju armijā. Studenta dzīve bija apnikusi un tad padzirdēju, ka Aizsardzības ministrs Tālavs Jundzis satraucas, ka nav, kas sargā Latvijas robežu. Tā nolēmu doties uz obligāto

Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes karogs /4/

Sauszemes spēku Kājnieku brigādes karavīri starptautiskajās mācībās «Summer Shield–2011» Ādažu poligonā /4/

dienestu un arī nokļuvu robežsargos. Esmu pirmais un pagaidām vienīgais pulkvedis, kas izaudzis no Latvijas obligātā dienesta. Pats iepriekš komandēju Zemessardzes 1. novadu, kurš ir izvietots Kurzemē. Pirms manis Sauszemes spēku brigādi komandēja augstas profesionalitātes virsnieki – pulkveži Igors Rajevs un Dzintars Roga, kas daudz paveikuši. Katram laikam savi izaicinājumi. Pēdējos desmit gados brigāde uz saviem pleciem iznesa Afganistānas misijas smagumu. Tagad pienācis laiks pierādīt tautai, ka Latvijas valsti varam veiksmīgi aizstāvēt ne tikai aiz tās robežām, bet arī uz savas zemes. Lielāku uzmanību pievērsīsim konvencionālo kaujas darbību iemaņu izkopšanai. Jāpanāk, lai karavīriem ir interesanti un finansiāli izdevīgi dienēt ne tikai Afganistānā, bet arī tepat Latvijā. Arvien vairāk mācības notiks ārpus poligoniem. Ugunsgrēka izcelšanās iespēja mājās arī ir niecīga, taču normāli cilvēki pret to māju apdrošina. Līdzīgi ir arī ar karošanu savā teritorijā. Mums jābūt tam gataviem. To paredz līgums ar NATO. Jābūt gataviem karot gan savā teritorijā, gan citiem iet palīgā. Brigādes sastāv no četriem bataljoniem: diviem kājnieku, atbalsta un nodrošinājuma. Kopumā 1200 karavīru. Pēc standartiem brigādē gan jābūt divreiz vairāk cilvēkiem, bet par to neesot jākaunas – mēs esam tik lieli, cik daudz atļauj mūsu finansiālās iespējas."

No 2015. gada struktūras nosaukums ir Sauszemes spēku Mehanizētā kājnieku brigāde. Brigādes komandiera pakļautībā tobrīd bija brigādes štābs, štāba un sakaru rota, 1. mehanizētais kājnieku bataljons, 2. mehanizētais kājnieku bataljons, Kaujas atbalsta bataljons, Kaujas nodrošinājuma bataljons un Gaisa uguns atbalsta kontrolieru vienība. Brigāde jau no izveides sākuma izvietota Ādažu novada Kadagā, NBS bāzē.

2016. gadā brigāde savām vajadzībām izveidoja apmācību rotu, jo Kājnieku skola Aluksnē bija pārslogota. Kopumā šajā gadā minētā rota apmācīja 205 karavīrus.

Par brigādes projekta tapšanas gaitu 2019. gada janvārī stāsta ģenerālmajors Andis Dilāns:

"Laikā, kad Latvija 2002. gada novembrī Prāgas samita laikā saņēma uzaicinājumu iestāties NATO, pildīju NBS štāba J–3 departamenta priekšnieka amatu. Jaunajām valstīm NATO vadība meklēja specifiskas jomas, kur katra no viņām dotu savu konkrētu pienesumu. Piemēram – Latvijai piedāvāja veidot degvielas transporta automašīnu rotu, Lietuvai – ūdens attīrīšanas vienību utt. Veicām aprēķinus – viens šāds degvielas vedējs tobrīd maksāja 0,5 miljonu dolāru! Šīm NATO piedāvātajām idejām nepiekritām.Tika nolemts veidot pilnīgi jaunu struktūru – Sauszemes spēku brigādi, kas būtu savietojama ar NATO spēkiem, un tās vienības varētu nākotnē darboties kopā ar koalīcijas spēkiem. Ar Igoru Rajevu un Juri Platonovu sākām gatavot pirmo ziņojumu par plānotās brigādes uzdevumiem, struktūru utt. Strādājām ciešā kontaktā ar Aizsardzības ministrijas NATO izpildsekretāru, NBS apvienoto operatīvo spēku un NBS komandiera vietnieku Gaidi Andreju Zeibotu. No viņa saņēmu pilnu atbalstu un sapratni. Pirmais ziņojums NBS komandierim Raimondam Graubem par brigādes izveidošanas projektu tika nodots 2003. gada janvārī. Projektu aktīvi ar argumentiem visaktīvāk atbalstīja Gaidis Andrejs Zeibots, NBS štāba priekšnieks Kārlis Krēsliņš bija atturīgs un ar zināmu skepsi savos izteikumos. Tomēr kopumā ziņojums tika uztverts un novērtēts pozitīvi. Diemžēl 2003. gada martā darbs pie projekta uz vairākiem mēnešiem apstājās, jo mēs sākām gatavoties misijai Irākā. Tas prasīja daudz enerģijas un resursu. Jaunais NBS komandieris Gaidis Andrejs Zeibots 2003. gada pavasarī izveidoja darba grupu, kurai zinātniski bija jāizpēta NBS jaunā plānotā struktūra un sauszemes spēku brigādes vieta šajā sistēmā. To es vadīju kopā ar Igoru Rajevu, tās sastāvā bija Druvis Kleins, Sandris Brālēns, Gvido Brenneris, Aivars Valeniks. Darba grupai ievērojamu atbalstu sniedza arī vairāki Norvēģijas, Dānijas u.c. NATO valstu augstākie virsnieki. 2003. gada pavasarī ziņojām Aizsardzības ministram Ģirtam Valdim Kristovskim, kurš pēc vairākiem būtiskiem iebildumiem no savas puses neakceptēja šo projektu. Darbs turpinājās, un projekta izveidē aktīvi iesaistījās pieredzējuši bijušie ASV bruņoto spēku augstākie virsnieki – Andrejs Mežmalis, Ilmārs Dambergs un Ilmārs Krasts. Tieši Ilmārs Krasts 2003. gada decembra sākumā atkal ziņoja Ģirtam Valdim Kristovskim par brigādes projektu, šoreiz rezultāts bija sekmīgs un Aizsardzības ministrs parakstīja visu attiecīgo dokumentu paketi. Tolaik mums brigādes projektu vajadzēja iestrādāt arī vairākos dokumentos, kurus Latvija pirms iestāšanās NATO gatavojām kā savu "mājas darbu", jo sākotnēji šādas vienības izveide nebija paredzēta. Novērtējot Sauszemes spēku brigādes attīstības gaitu tālākajos gados, jāsecina, ka tomēr šīs vienības tapšanas gaita bija ļoti lēna, tā joprojām tas turpinās arī tagad. Tomēr pamati pirms gandrīz 20 gadiem tika ielikti pareizi, un to mēs redzam pēc patreizējās brigādes organizatoriskās struktūras vispārējas novērtēšanas."

PERSONĀLS

Brigādes attīstība redzama pēc tās karavīru kopējā skaita (finansētās štata vietas) dažādos laika periodos:

2006. gada nogale – 970 karavīri
2007. gads – 1169 karavīri
2012. gads – 1319 karavīri

PAMATUZDEVUMI:

– nodrošināt valsts sauszemes teritorijas aizsardzību,
– nodrošināt vienību kaujas un mobilizācijas gatavību,
– sagatavot vienības dalībai starptautiskajās operācijās,
– piedalīties terorisma apkarošanas pasākumos,
– piedalīties avārijas, ugunsdzēsības un glābšanas darbos, kā arī ārkārtas situāciju izraisīto seku likvidēšanā.

APBRUŅOJUMS

Brigādes mehanizācijas projekta ietvaros 2015. gada septembrī tika saņemtas pirmās Lielbritānijā iegādātās izlūkošanas kāpurķēžu bruņumašīnas, kuras jau šajā gadā piedalījās 18. novembra NBS parādē Rīgā. Kaujas šaušana ar bruņumašīnas 30 mm lielgabalu notika Ādažu poligonā 2016. gada novembrī. Pirmo reizi ārvalstīs iegādātā tehnika tika pielietota Vācijā 2017. gada martā NATO mācību „Allied Spirit VI" ietvaros. Projekta gala mērķis ir līdz 2022. gadam nodrošināt ar bruņu tehniku 1. un 2. mehanizēto kājnieku bataljonu.

AUTOTRANSPORTS

2004. gada decembrī no Norvēģijas tika saņemtas 100 kravas automašīnas „Scania", 200 apvidus automašīnas „Mersedes Benz" un 18 visurgājēji „BV 206". Lielākā daļa minētās tehnikas tika nodota 1. kājnieku bataljonam.

APJOMIGĀKIE FINANSU PROJEKTI

Brigādes mehanizācijas projekta izmaksas kopumā no 2012. līdz 2022. gadam – 260 700 000 eiro. 2017. gada februārī tika uzsākta brigādes tehniskā parka pārbūves projekts, kopējās izmaksas – 27 146 515 eiro.

DARBĪBA

Katru gadu brigādes vienības kopā ar ASV Mičiganas štata Nacionālās gvardes karavīriem piedalās starptautiskajās mācībās „Summer Shield". To uzdevums ir sagatavot personālu dalībai ārvalstīs NATO spēku sastāvā.

2016. gada aprīlī Ādažu poligonā notika brigādes ikgadējais vingrinājums „Summer Shield XIII", kura norises laikā brigādes un bataljona līmenī kaujas atbalsta darbības trenēja 1300 karavīri no Latvijas, Lietuvas, ASV, Vācijas un Kanādas. Mācībās tika iesaistītas visas brigādes vienības, 1. un 2. kājnieku bataljons veica manevra vienības funkcijas. Brigādes komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts par vingrinājuma norisi:

„Mācības organizējām, lai prioritāri trenētu tās vienības, kas nodrošina manevru izpildi, ne pašas manevra vienības. Integrējām ne tikai parasto uguns atbalstu, bet arī mediķu vienības, tika veikta arī ļoti spēcīga inženieru apmācība, remonta rotas apmācība atbalsta sniegšanai lauka apstākļos, plaši tika piesaistīti autotransporta pieejamības un nodrošinājuma elementi. Jau otro gadu mācībās piedalījās Vācijas speciālisti aizsardzībai no masu iznīcināšanas ieročiem, kas strādāja kopā ar mūsu pašu šīs jomas speciālistiem. Izmantojām arī pretgaisa aizsardzību. Kopumā šīm mācībām ir tendence attīstīties, kļūt arvien komplicētākām un daudzveidīgākām. Tieši tas mums ir nepieciešams, jo kaujas nodrošinājuma un atbalsta vienībām parasti nav citu iespēju iegūt un trenēt šādas prasmes. Šogad pēc pašu iniciatīvas mācībās piedalījās arī Pretgaisa aizsardzības divizions. Ādažu poligona teritorijas paplašināšana tagad dod daudz plašākas iespējas smago ieroču pielietošanā. Ja agrāk varējām šaut tikai no statiskām pozīcijām, tagad pozīcijas var mainīt, grupēt ieročus pēc vajadzības, šaut pāri mūsu spēku pozīcijām – kopumā veidot daudz vērienīgākus un sarežģītākus vingrinājumus."

2017. gada laikā brigāde kopumā piedalījās 15 dažādos mācību vingrinājumos. No tiem nozīmīgākie bija divi:

– marta starptautiskās mācības „Allied Spirit–2017" Vācijā, pie Hohenfelsas, kurās ar kaujas tehniku piedalījās 471 NBS karavīrs. Nekad iepriekš ārvalstīs kādā vingrinājumā nebija trenējies tik liels mūsu karavīru skaits,
– vingrinājums „Silver Arrow–2017" Alūksnes novadā un Ādažu poligonā. Tās bija brigādes vienību ikgadējās lauka mācības. Uzsvars tika likts uz sadarbību ar Latvijā izvietoto NATO ārvalstu kaujas grupu. Kopumā mācībās piedalījās 2500 karavīru.

Anglijā 2018. gada aprīļa nogalē un maija sākumā brigādes 80 karavīri un 19 kaujas izlūku bruņu mašīnas no 1. mehanizētā kājnieku bataljona piedalījās lielākajās NATO Apvienoto ātrās reaģēšanas spēku mācībās „Joint Warrior–2018". Vingrinājumā dalību ņēma 12 000 karavīru no 17 valstīm.
Virsleitnants Nauris Jātnieks par mācību norisi:

„Lielākās starptautiskās mācības Eiropā kopš ātrās reaģēšanas spēku izveides 2015. gadā. To ilgums – divas nedēļas. Tas bija kombinēts visu spēku veidu vingrinājums plašā Lielbritānijas teritorijā. Mūsu tehnika uz Angliju tika nogādāta ar kuģi. Izmantojām visu piecu modifikāciju izlūku kaujas bruņu mašīnas. Mācību noslēguma fāzē kopā ar britu gaisa desantniekiem un dāņu karavīriem ieņēmām nemiernieku sagrābtu ciematu Solsberijas poligonā. Mūsu darbība un izmantotā tehnika tika atzinīgi novērtēta no mācību vadības puses. Dažreiz iznāca nelieli pārpratumi saistībā ar sabiedroto angļu valodas dažādo izlokšņu sapratni."

Brigādes štābs 2018.gada maijā sekmīgi pabeidza NATO sertifikāciju, kurai viņš tika pieteikts pērnā gada rudenī. Tika vērtēti 1224 kritēriji, darba grupu vadīja Mācību vadības pavēlniecības komandieris pulkvedis Valts Āboliņš, tajā bija iekļauti dažādu jomu speciālisti. Viņa atziņas un komentāri pēc procesa noslēguma:

„Vērtēšana notika divās fāzēs – pirmajā tiek vērtēta vienības dokumentācijas un personālsastāva atbilstība, tai pieejamais ekipējums, infrastruktūra utt. Vērtēšanas otrā fāze notika Dānijas armijas organizēto lauka mācību „Saber Knight" laikā. Tās bija ļoti vērienīgas mācības. Mēs ļoti augstu novērtējam, ka dāņi atrada iespēju mācību laikā ņemt vērā arī mums nepieciešamos vērtēšanas scenārijus. Mācību apjomu raksturo fakts, ka to laikā tika trenēti septiņi brigāžu štābi, bet sertifikāciju veica arī brigāde no Igaunijas. Esmu pārliecināts, ka mūsu brigādes vadība arī pirms sertifikācijas labi zināja, kur ir tās stiprās un vājās puses, taču organizācijai kopumā šāds izaicinājums un vērtējums arī no malas noteikti nāk par labu.

Pats līdz šim neko tādu nebiju organizējis, tādēl tā bija unikāla pieredze. Daži cilvēki no mūsu grupas iepriekš bija piedalījušies apmācību kursos, kas veltīti šādai sertifikācijai, bet neviens realitātē to nebija veicis. Štābam šāds process būs jāatkārto ik pa četriem gadiem."

Pulkveža Valta Āboliņa stāstījumu papildina brigādes komandieris pulkvedis Ilmārs Atis Lejiņš:

„Brigādes štābs strādā jau 11 gadus, un visus šos gadus tas ir bijis saistīts ar Dānijas divīzijas mācību ciklu, kas ir vainagojies ar faktu, ka esam izturējuši šo novērtēšanas procesu. Tas nav vienkāršs darbs. Dānijas divīzijas mācību cikls ir tā platforma, kur mēs trenējam brigādes štāba darbu divīzijas ietvaros, un izmantojam šo komandpunkta vingrinājumu kā platformu vērtēšanas procesā.

Par novērtējumu. Atklāti varu teikt, ka mēs neieguvām 100 % punktu, bet stabilu, pozitīvu rezultātu. To pirmajai reizei var uzskatīt par teicamu sasniegumu. Galvenais, ka esam saņēmuši objektīvu novērtējumu, kas un kur ir jāuzlabo. To arī mēs uzreiz varam darīt vingrinājumā „Namejs–2018". Sertificēšana nav tikai tests, tā ir ceļazīme, lai mēs redzētu, kur mēs esam un kā varam kļūt labāki. Tas ir kvalitātes rādītājs. Galvenie izaicinājumi turpmākajam darbam ir mobilie tehniskie risinājumu, kas mums būtiski jāuzlabo – tieši mobilitāte."

2018. gada jūnijā brigādes karavīri piedalījās apjomīgajā NATO vingrinājumā „Sabre Strike–2018", kura darbība notika visās trijās Baltijas valstīs un Polijā, tika iesaistīti apmēram 18 000 karavīri no 19 valstīm. Brigādes komandieris pulkvedis Ilmārs Atis Lejiņš par mācību norisi:

„Vingrinājumu veidoja vairākas fāzes – sākot no tā, kā sabiedrotie ierodas Latvijā. Šogad mums bija nepieciešams īsāks laiks, lai sagatavotos mācību aktīvajai fāzei, kā arī sabiedroto vienības spēja īsākā laikā integrēties. Mācību ietvaros vadīju trīs bataljonus Dienvidkurzemē, sākot no Bārtas, caur Priekulei līdz Vaiņodei, Embūtei un Skrundai. Šī ir pirmā reize, kad trenējamies tik plašā teritorijā un apjomā ārpus poligona. Pagājušajā gadā Mālpils un Ropažu apkārtnē trenējās divi bataljoni, šogad trīs bataljoni, 2000 karavīru ārpus poligona mums ir ievērojams sasniegums. Pateicoties šādiem vingrinājumiem mēs kļūstam profesionālāki. Pateicamies zemju īpašniekiem un sabiedrībai par atbalstu mācību laikā. Vienlaikus ar šo vingrinājumu ASV organizēja gaisa desanta vienību mācības „Swift Response–2018", kad 9. jūnijā, pēc 9 stundu lidojuma no ASV, Ādažu poligonā notika 600 karavīru desantēšanās; mācības „Sabre Strike" ir ikgadējas ASV vadītās apvienotās sauszemes un gaisa spēku mācības, kas tiek organizētas kopš 2010. gada, vadošā valsts 2018. gadā bija Lietuva, 2017. gadā – Latvija; minētās mācības 2018. gada jūnijā tika apvienotas ar Latvijas NBS vienību mācībām „Summer Shield XV", kuru mērķis bija trenēt kaujas atbalsta un nodrošinājuma elementus brigādes, kā arī bataljona līmeņa aizsardzības operācijās. Mūsu karavīri vingrināja savas izlūku, prettanku, pretgaisa, artilērijas, inženieru un aizsardzības pret masu iznīcināšanas ieročiem cīņas prasmes. Trenējās arī uguns atbalsta priekšējie novērotāji un gaisa atbalsta kontrolieri, militārie mediķi un transporta vienību karavīri."

1. MEHANIZĒTAIS KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 1992 .gada 30. aprīlī
Karogs iesvētīts 2002. gada 9. maijā
Devīze – „Pirmais starp līdzīgiem" („Primus Inter Pares")
Tradīcijas – kritušo karavīru piemiņas pasākums; bataljona gadadienas svinības; komandiera piemiņas monētas pasniegšana; beretes pasniegšana jaunajiem karavīriem
Komandieri: pulkvežleitnants Gunārs Diļavka, 1992. gada aprīlis – oktobris,
pulkvežleitnants Aivars Žilinskis, 1992. – 1996. gads,
pulkvežleitnants Igors Rajevs, 1996. – 2000. gads,
majors Andis Dilāns, 2001. – 2002. gads,
pulkvežleitnants Ēriks Naglis, 2002. – 2006. gads,
majors Georgs Kerlins, 2006. – 2008. gads,
majors Uģis Romanovs, 2008. – 2010. gads,
pulkvežleitnants Valts Āboliņš, 2010. – 2015. gads,
pulkvežleitnants Raivis Melnis, no 2015. gada

Bataljonam vairākas reizes ir mainīts nosaukums un, attiecīgi – uzdevumi. Vienība tika dibināta kā Izlūkdesanta bataljons Aizsardzības spēku sastāvā ar dislokācijas vietu Rīgas tuvumā esošajos Sužos. Bataljona karavīri no 1996. gada regulāri piedalījās ārzemēs dažādās starptautiskās operācijās, tāpēc 1998. gada 12. janvārī to nosauca par Izlūkdesanta/Latvijas miera uzturēšanas spēku bataljonu (IDB/LATBAT). Savukārt 2000. gada 17. oktobrī vienība tika pārveidota par Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljonu (LATBAT), un novembrī tam pievienoja izformētā„Baltijas Bataljona" Latvijas rotu. Realizējot Sauszemes spēkos mehanizācijas projektu, no 2015. gada vienībai ir patreizējais nosaukums.

Bataljona karogu izšuva māksliniece Ausma Apša, meta autori – dižkareivis Andrejs Neļga un dižkareivis Aigars Ozols. Karogu vienībai svinīgi pasniedza pirmais NBS komandieris, rezerves pulkvedis Juris Dalbiņš.

Par bataljona pirmsākumiem stāsta atvaļināts majors Reinis Pudāns:

„Esmu dzimis 1968. gadā Rīgā, mans vectēvs Antons Pudāns pirms 1940. gada Latvijas okupācijas bija aizsargs Līksnas pagastā, viņa brālis Jāzeps Pudāns 2. Pasaules kara laikā cīnījās vācu armijas rindās. 1990. gadā pabeidzu padomju armijas Sverdlovskas augstāko tanku kara skolu, biju specializējies artilērijas pielietošanā. Tiku nozīmēts dienēt uz Latviju – Bukultiem, kur atradās Īpašo uzdevumu radiotehniskā brigāde. Par notikumiem Latvijā man bija pilnīga skaidrība, jo ģimene man uz kara skolu sūtīja latviešu laikrakstus. Arī pretējā puse nesnauda – pēdējā kursā visā kara skolā es biju palicis vienīgais latvietis–kadets. Man speciāli tāpēc izrakstīja laikrakstu „Cīņa", kuru regulāri saņēmu. Vasaras atvaļinājuma laikā civilā apģērbā 1989. gada 23. augustā biju Rīgā pie Brīvības pieminekļa un nopirku tur nepieciešamo literatūru par mūsu tautas patieso vēsturi.

Pēc padomju militāristu neveiksmīgā puča 1991. gada augustā, tūlīt iesniedzu dokumentus par atvaļināšanos no dienesta armijā. Tiku demobilizēts tikai 1992. gada pavasarī, bija gan kārdinoši piedāvājumi par tālāko dienestu Krievijā utt. Atvaļinājuma laikā sāku meklēt Rīgā mūsu Aizsardzības ministriju, tolaik informācijas bija pamaz. Saņēmu norīkojumu uz Izlūkdesanta bataljonu Sužos rotas komandiera amatā. Ierados vienībā 1992. gada 22. septembrī, uzreiz satiku leitnantu Raimondu Žalubovski, kurš bija bataljona štāba priekšnieks. Viņš no vecās padomju armijas atvadījās ļoti ātri un bez dokumentu kārtošanas – vienkārši dezertēja... Šodien, atskatoties uz pagājušajiem gadiem, droši varu teikt – abi bijām jauni leitnanti, kā baltas papīra lapas, bet ar zināmu zīmoga nospiedumu. Tobrīd bataljonā ļoti trūka virsnieku, tāpēc bija nopietnas problēmas ar vienības ikdienas iekšējā dienesta organizēšanu. Tāpēc tiku iecelts kapteiņa amatā – par bataljona štāba priekšnieka vietnieku dienesta jautājumos. Nākošajā dienā pēc ierašanās vienībā nostādīju ierindā visus karavīrus. Pārsteigums bija pamatīgs, jo brīvsolī atradās paliels daudzums kareivju. Kārtības ievešana prasīja lielu pacietību un enerģiju, turpmākos gadus pildīju ikdienas virsnieka „melno darbu". Papildus organizēju bataljona mācību darbu. Pirmo dienesta gadu dzīvoju uz vietas Sužu bāzē, štāba telpās. Veicu visa veida pārbaudes nakts vidū, bieži braucu uz mājām un no dzīvokļiem vedu uz dienesta vietu brīvsoļa mīlētājus un dezertierus. Stingrie likumi tolaik īsti vēl nestrādāja, militārā policija arī vēl nefunkcionēja. No 1992. gada 11. oktobra sākām organizēt regulāru bataljona patrulēšanu Rīgas pilsētā. Vēlāk šajā apjomīgajā darbā mums pievienojās arī citas Latvijas bruņoto vienību patruļas.

Pirmie pāris obligātā dienesta iesaukumi bija ļoti labi, pēc tam diemžēl situācija mainījās uz slikto pusi. Ar tā saucamo „gedovščinu" problēmas bija ik pa brīdim, ar tās palīdzību kārtību varēja uzturēt īsā laika sprīdī. Bet ilgstošā periodā tā radīja veselu negāciju, konfliktu un sūdzību gūzmu. Ārpusreglamenta attiecības starp obligātā dienesta karavīriem mūsu jaunajos bruņotajos spēkos ievazāja bijušie padomju armijas seržanti.

Mūsu bataljons Aizsardzības spēkos skaitījās elitārs, vairāki kareivji pēc dienesta aizgāja strādāt Latvijas bankas apsardzē. Jau 90. gadu vidū uz vienību atnāca dienēt vairāki spēcīgi jauni virsnieki, mūsu akadēmijas absolventi – Kaspars Zdanovskis, Ivars Pauliņš, Reinis Baško, kā arī daži – pēc mācībām Vācijas kara skolās. Tas sakrita ar laiku, kad vienības karavīri devās pirmajās mācībās un misijās uz dažādām ārvalstīm. Kopā ar ASV armijas karavīriem veicām praktiskās lauka apmācības Latvijā. Spējīgākie instruktori kļuva par virsniekiem, kā piemēru varu minēt Andri Džigunu, Andreju Veremeju un Juri Āboliņu. Galvenais bataljona „vilcējs" bija komandieris Aivars Žilinskis, viņš arī ieviesa regulāru lēkšanu ar izpletņiem. Tieši viņš atrada un iesaistīja vienības dienestā izpletņlēkšanas speciālistus Anatoliju Šamarinu, Jevgēniju Fjodorovihu, Andreju Mamuškinu un Vladimiru Pustovalovu. Bieži notika marša pārgājieni ar ieročiem un pilnā ekipējumā, turējām līmenī karavīru fizisko sagatavotību. Īpaša uzmanība tika pievērsta tuvcīņas apmācībai. Mans dienesta bataljonā beidzās 2000. gadā, kopumā šo laiku atceros ar pozitīvu zīmi – tas bija pamācošs, izzinošs un interesants."

Par obligāto dienestu bataljonā stāsta majors Aigars Ozoliņš

„Mani iesauca dienestā 1992. gadā Valkā, un pēc mēneša jaunkareivja apmācības Lilastē, tiku iedalīts Izlūkdesanta bataljona (IDB) 3. rotā. Es pats lūdzu, lai mani nozīmē uz Sužiem, jo jaunieši stāstīja par dažādiem pārkāpumiem un dzeršanu robežsargu vienībās. Tāpēc uz robežas es nevēlējos dienēt. Savukārt dienests IDB skaitījās interesants un elitārs. Kopā bataljonā dienēju pusotru gadu, pēc tam ar dižkareivja pakāpi iestājos profesionālajā dienestā Zemessardzes 1. brigādes SUV. Bataljona komandieris Aivars Žilinskis rūpējās par karavīriem, īpaši par ēdināšanu. Garo marša pārgājienu izpildi kontrolēja personiski. Lai novērstu ārpusreglamenta attiecības starp karavīriem, bataljona komandieris izmantoja efektīvas nestandarta metodes – manam iesaukumam ierodoties kazarmā, tūlīt tika rīkotas pēc brīvprātības principa neformāls boksa turnīrs bez attiecīgā aprīkojuma. Pieci „jaunie" cīnījās pret pieciem „vecajiem", cīniņš beidzās neizšķirti. Katrs, kurš tajā piedalījās, kā balvu saņēma vienu brīvdienu. Savā dienesta laikā IDB nesastapos ar ārpusreglamenta attiecībām starp karavīriem, lai iedīglī tās novērstu, sākumā vairāki instruktori gulēja kazarmā kopā ar mums. Tajā laikā bataljonā ik pa laikam ieradās dažādu ārvalstu viesi, kuriem tika izrādīta jaunā Latvijas armija. Tad mēs uzvilkām vienīgo lauka formas tērpu, ikdienā pa garnizona teritoriju staigājām sporta drēbēs. Kopumā šajā vienībā dienests bija interesants, daudz sportojām, pats kļuvu par bataljona čempionu 3 km krosā. Kontrolējām arī Krievijas armijas pārvietošanos Rīgas tuvumā, šādu aktivitāšu ietvaros vairākas reizes piedalījos Gaujas tilta bloķēšanā pie Ādažiem. Pēc Izlūkdesanta bataljona 19 gadus dienēju Zemessardzes SUV un NBS SUV sastāvā."

Bataljona karavīri pārstāvēja Latviju 1993. gada 28. maijā Lilastē organizētajās Baltijas valstu bruņoto spēku kājnieku rotu militārajās sacensībās. 1993. gadā bojā gāja trīs bataljona karavīri.

1994. gada 8. septembrī Latvijas Republikas bruņoto struktūru virsnieku sapulcē par samilzušajām disciplīnas problēmām bataljona komandieris pulkvežleitnants Aivars Žilinskis izteica savu viedokli:

„Kamēr nemaksās kā pienākas, kamēr nesāks strādāt represiju aparāts, nekas labāks nebūs! Par bataljona karavīriem Vidzemes priekšpilsētas prokuratūrā "guļ" deviņas lietas, un tālāk tās nevirzās. Ko mēs varam prasīt no padotajiem, ja vasarā trīsdesmit grādu karstumā tiem jāstaigā ar norvēģu un zviedru zābakiem, jo citu nav!? Mēs esam nevis virsnieku kungi, bet virsnieku nabagi!"

1995. gada 28. februārī Sužu bāzē ieradās Valsts Prezidents Guntis Ulmanis un izsludināja kaujas trauksmi.

Par dienestu bataljonā šajā laika periodā atmiņās dalās rezerves pulkvežleitnants Ivars Pauliņš:

„Dienesta gaitas šeit uzsāku kopā ar saviem NAA studiju biedriem Reini Baško, Andri Supi un Vladislavu Meļņikovu 1995. gada septembra beigās. Attiecībā pret viņiem man pieredzē bija zināms "handikaps", jo akadēmijas pēdējā kursā Kanādā apguvu vērtīgu trīs mēnešu kājnieku vada komandiera kursu. Ieradāmies vienībā kā jauni leitnanti pēc nozīmējuma. Kad pēc gada mēs tikāmies ar NAA vadību, es atklāti pateicu, ka šeit daudz kas neatbilst tam, ko mums mācīja akadēmijā. Uzreiz sākumā sapratu, ka esmu ieradies NBS elitārā vienībā. To īpaši uzsvēra vienības vadība, tas bija pamatojums arī paaugstinātajām prasībām mācību laikā. Kopā bataljona dienēju trīs gadus un sešus mēnešus. Sākumā mani iecēla par 3. rotas, kuru komandēja virsseržants Ilmārs Veide, vada komandieri.

Vadā bija 18 karavīri, bet rotā 55 karavīri – šeit organizatoriski tika izmantota bijušās padomju armijas gaisa desanta karaspēka pieredze. Bataljona komandieris Aivars Žilinskis bija autoritāte, jo viņš centās iedziļināties visās problēmās, kopā ar karavīriem sportoja, leca ar izpletni un piedalījās lauka apmācībās. Tolaik vairākās virsnieku pozīcijās dienēja profesionāli instruktori, savukārt apmēram pusei bataljona virsnieku bija PSRS armijas gaisa desanta pieredze. Laiks bija interesants, NBS katra vienība centās būt tā labākā. Bataljona vadība bija gatava pieņemt dažādus jaunievedumus, tomēr sadarbībā ar Zemessardzi ieņēma atturīgu pozīciju. Bataljona kaujas apmācības bieži tika organizētas ar pārāk augstām prasībām un ar krietnu eksperimentēšanas piedevu. Virsnieki centās apvienot dažādu armiju pieredzi un taktikas elementus. Praktisko apmācību izpildi traucēja un nesekmēja Sužu garnizona nelielā teritorija. Bataljona darbību negatīvi ietekmēja arī automašīnu sliktais tehniskais stāvoklis, kareivjiem bieži pa naktīm nācās veikt dažādus remonta darbus, lai no rīta tehnika būtu gatavībā. Liela uzmanība tika pievērsta karavīru fiziskajai sagatavotībai un tuvcīņas apmācībai. Mācību process notika pēc plāna un bija regulārs. Katru mēnesi pēc trauksmes izsludināšanas, visi bataljona karavīri kopīgi veica 6 km maršu pilnā ekipējumā ar ieročiem. Virsleitnants Dzintars Roga kā atbildīgais kopā ar kolēģiem organizēja īpašu pārbaudījumu obligātā dienesta karavīriem – „Lūša taku" ar distanci 50 km garumā. Pārvietošanās notika vada līmenī, trīs dienu laikā bija jāveic dažādi uzdevumi. Ja kareivis šo pārbaudījumu veica sekmīgi un vēl trīs reizes bija izlecis ar izpletni, tad viņš svinīgi saņēma zilo bereti. Ja bija izieta tikai „Lūša taka" – pie lauka formas tika piestiprināta īpaša uzšuve. Šajā laikā bataljons par naudu apsargāja vairākus civilus objektus. Nopelnītā nauda pamatā tika izmantotas produktu iegādei, kurus karavīriem izsniedza kā papildus devu lauka kaujas apmācību laikā. Kāpēc mācību laikā gāja bojā vairāki karavīri? Ar šodienas pieredzi droši varu teikt – iemesli bija vairāki – trūka attiecīgās pieredzes bīstamu apmācību organizēšanā, dažbrīd kliboja kontrole, jāmin arī karavīru pašpārliecinātība un nevajadzīgā bravūra.

Ar labu pieredzi un rūdījumu no 1997. gada aprīļa līdz 1998. gada oktobrim biju vada komandieris miera uzturēšanas misijā Dānijas bataljona sastāvā. Vads komplektējās pamatā no Izlūkdesanta bataljona, kā arī no Zemessardzes karavīriem. Daļa no tiem iepriekš bija obligātajā dienestā. Īpaši ar viņiem nācās strādāt visvairāk, jo katrs vēlējās pēc iespējas ātrāk pielietot kaujas patronas. Kā tautā saka – ka tik varētu izšauties un turēt pirkstu uz mēlītes. Ar laiku tomēr arī viņi pilnībā saprata, kas tad īsti ir miera uzturēšana. Darbojāmies ar patruļām 3 km noteiktajā neitrālajā zonā, izmantojām dāņu bruņutransportierus, zaudējumus mēs necietām. Lielākā problēma bija mīnas. Kopumā dienestu Izlūkdesanta bataljonā atceros ar gandarījumu, daudzas lietas iemācījos tiešajā darbā ar cilvēkiem, bija interesanti, redzēju ārzemes."

1995. gada augustā bataljona komanda Igaunijā sekmīgi startēja starptautiskajās izlūku sacensībās „Erna Reid–1995". Kopvērtējumā trijos posmos mūsu komanda uzvarēja – šaušanā mērķī, ūdens šķēršļa pārvarēšanā un speciālajā ātruma posmā. Komandas pārstāvis bija pulkvežleitnants Valdis Leflers, startēja četri bataljona karavīri: leitnants Kaspars Druvaskalns, virsseržants Ilmārs Veide, dižkareivis Aigars Krūskops, dižkareivis Sandis Mednis, kā arī NAA kadets Juris Zuitiņš.

1995. gada decembrī tika pieņemts lēmums uz Izlūkdesanta bataljona bāzes veidot Latvijas miera uzturēšanas spēku bataljonu.

1996. gada oktobrī bataljons tika iekļauts Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā.

Bataljona ieroču noliktavā 1997. gadā tika novietotas ASV dāvinātās 1430 trieciensautenes M16A1, kuras tika izsniegtas arī vienības karavīriem. Problēmas bija ar attiecīgo munīciju, tāpēc kaujas šaušana tika veikta ar Kalašņikova sistēmas trieciensautenēm.

1998. gada sākumā bataljonā pirmo reizi ieradās ASV Speciālo operāciju 10. grupas karavīri no Rietumeiropas. Nākošā gada maijā viņi atbrauca jau uz ilgāku laiku un veica mūsu vienības virsdienesta karavīru, kā arī obligātā dienesta puišu, kuri velējās palikt profesionālajā dienestā, apmācību. Uzsvars tika likts uz instruktoru līmeni, vasarā amerikāņi kopā ar bataljona karavīriem piedalījās mācībās „Baltic Venture–1999". Vingrinājuma ietvaros trīs dienu laikā tika atstrādātas trīs operācijas – reids ar uzdevumu iznīcināt pretinieka vienību, plānotu slēpņu veidošana un uzbrukums ienaidnieka tehnikas kolonnai.

1998. gada maijā vienība tika pakļauta Zemessardzes komandierim.

1998. gadā no 10. līdz 14. augustam bataljona bāzē un tās tuvumā, kā arī Ādažu poligonā, notika NBS mācības „Rietumu Vējš–1998", kurās kopumā piedalījās septiņu NBS vienību un vairāku Rietumvalstu armiju karavīri. Par vingrinājuma norisi pēc tā noslēguma stāsta Izlūkdesanta bataljona komandieris majors Igors Rajevs:

„Ideja man radās pagājušajā gadā, kad tika plānots galveno pasākumu plāns 1998. gadam, un atklājās, ka augusta mēnesis Sužu bataljonam ir brīvs no jebkādām starptautiskajām mācībām. Tā radās ideja par šīm mācībām, organizējot tās lielā mērogā visam NBS – mēģinot apvienot un standartizēt visu mūsu darbību miera atbalsta operācijās. Ideja attīstījās, tad NBS komandieris deva atļauju rīkot mācības, un martā sākās plānošana, maijā jau bija otrā plānošanas konference. Pirmajā dienā bija iebraukšana un atklāšanas ceremonija. Šajā dienā tika dotas arī vispārējās instrukcijas, drošības noteikumi utt. Otrā diena bija paredzēta demonstrējumiem, kas karavīriem deva iespēju strādāt tādos apstākļos, kādos ikdienā parasti nenākas. Piemēram – notika darbība ar helikopteriem, pārceltuves būvēšana pāri upei, kā arī ieroču piešaušana un pārējās instrukcijas, kas saistītas ar drošības noteikumiem.

Nākamajās trīs dienās sekoja trīs apmācību fāzes. Pirmā fāze – individuālā karavīru iemaņu pārbaude desmit dažādos stendos. Pieci stendi atradās Ādažos un pieci – Sužos. Pirmais stends – individuālā šaušana aizsardzībā. Mērķi parādījās dažādos attālumos un virzienos. Otrais stends – attāluma noteikšana pēc acumēra. Trešajā stendā bija darbs ar karti un kompasu. Ceturtajā stendā bija šaušana uzbrukumā. Daudziem tas bija negaidīti, jo gājiena laikā vajadzēja mērķus fiksēt un iznīcināt. Piektajā stendā bija jāveic novērošana, no desmit mērķiem, karavīri vidēji atklāja no sešiem līdz astoņiem. Pirmajā fāzē labākie rezultāti bija Zemessardzes 2. brigādes komandai.

Otrā apmācību fāze – nodaļas kaujas iemaņas, kur bija 30 km garš pārgājiens ar sešiem dažādiem stendiem, komandām vajadzēja risināt dažādus uzdevumus. Lieliski pierādījās, kuras komandas prot strādāt. Šajā pārbaudījumā īstu komandas garu parādīja Zemessardzes 4. brigādes komanda. Trešā mācību fāze bija nodaļas kaujas šaušana. Tika izmantoti paceļamie mērķi, tika modulēta situācija ar izvirzīšanos konkrētā situācijā un uzbrucēja iznīcināšana.

Noslēgumā tika gūta zināma pieredze – gan pozitīva, gan negatīva. Mācību laikā novērtējumu veica karavīri no citām vienībām, kas deva snieguma kopainu. Tagad katrs zina savas vājās vietas – gan darbā ar kustīgiem mērķiem, attāluma noteikšanā un darbā ar kompasu. Tā bija iespēja arī izvērtēt kļūdas, kādas mēs pieļaujam ikdienā gatavojot jaunos kareivjus. Kopumā 1. vietu izcīnīja Zemessardzes 1. brigādes komanda, 2. vietu – Zemessardzes 2. brigādes komanda, 3. vietu – Alūksnes mobilo strēlnieku bataljona komanda."

1999. gada 9. aprīlī darba vizītē vienībā ieradās Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis.

2000. gada laikā bataljonā pasliktinājās disciplīnas līmenis, pret 21 karavīru par rupjiem likumu pārkāpumiem tika ierosinātas krimināllietas – galvenokārt par ārpusreglamenta attiecībām.

2000. gada 25. oktobrī bataljons tika pakļauts Zemessardzes komandierim.

Par bataljona plašo darbības spektru liecina detalizētāks pārskats par 2001. gada februārī veiktajām galvenajām aktivitātēm:

– bataljona štābs veica piestiprināto trieciensautenu M16A1 piešaudi un praktiskās šaušanas vingrinājumus, virsnieku grupa Zviedrijā iepazinās ar NBS dāvināto ekipējumu,

Izlūkdesanta bataljona karavīri starptautiskajās mācībās Dānijā 1995. gada oktobrī,
1. rindā no kreisās – Raimonds Žalubovskis, Dzintars Roga, Kaspars Druvaskalns, Ģirts Aleksis; 2. rindā no kreisās – Aivars Trušelis, Vladimirs Pustovalovs /23/

1. Izlūkdesanta bataljona vada darbībā Bosnijā 1997. gadā, kopā ar viesiem no Latvijas: Kārli Krēsliņu, Igoru Rajevu, Ivaru Pauliņu un Valdi Leščinski
2. Andris Džiguns un Aigars Antonovičs patrulēšanas laikā
3. Tikšanās ar LR Aizsardzības ministru Tālavu Jundzi «Danevirkes» bāzē /42/

– 1. kājnieku rota Dānijā pabeidza pirmsmisijas apmācību un uzsāka misiju Bosnijā–Hercogovinā,

– 2. kājnieku rotas 41 karavīrs pabeidza janvārī iesākto apmācību kursu kopā ar ASV speciālo uzdevumu vienības karavīriem; februāra nogalē 10 virsdienesta karavīri pabeidzas nodaļas komandiera kursu NBS Instruktoru skolā. Viņus nākošajā identiskajā kursā nomainīja 10 citi virsdienesta karavīri; rotas karavīri kārtoja ieskaites kaujas šaušanā ar trieciensāuteni AK, kā arī NBS reglamentos,

– štāba un apgādes rotas karavīri veica apmācības pēc noteiktajiem plāniem – 32 virsdienesta karavīri uzsāka trīs mēnešu profesionālo apmācību, no 9 virsdienesta karavīriem nodaļas komandiera kursu NBS Instruktoru skolā vājo latviešu valodas zināšanu un nodarbību kavēšanas rezultātā pabeidza tikai 3.

2001. gada martā bataljonā sāka realizēt karavīru individuālo kaujas spēju atestāciju – četru dienu laikā notika fizisko kondīciju un lauka kaujas iemaņu pārbaude, bija jāveic 15 km forsētais pārgājiens, kaujas šaušana un orientēšanās apvidū. Tika pārbaudītas iemaņas pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanā un aizsardzībā pret masveida iznīcināšanas līdzekļiem.

2001. gada maijā bataljonā kopā dienēja 272 obligātā dienesta karavīri. Šajā mēnesī 2. un 3. rotā tika veiktas speciālistu (ložmetējnieku, granātnieku, grupu komandieru, auto vadītāju un mediķu) apmācības, kā arī vingrināta kājnieku taktika nodaļas un vada līmenī.

2001. gada jūnijā bataljona personāls Ādažu un Garkalnes pagasta teritorijā veica fiziskās izturības pārgājienu – vīriešiem 30 km, sievietēm – 15 km. Noteikumi - mugursomas svars vismaz 10 kg, trieciensāutene, ķivere un guļammaiss.

2001. gada jūlijā (2. rota un 3. rota) un augustā (štābs un štāba rota) bataljons tika pārdislocēts no Sužiem uz Ādažu militāro bāzi.

2001. gada augustā–septembrī Lietuvā, Pabrades poligonā bataljona štāba un apgādes rota kopā ar 3. rotu piedalījās starptautiskajās mācībās „Amber Hope–2001". Vingrinājumā dalību ņēma vairāk kā 2000 karavīru no 7 valstīm. Latvijas kontingenta vecākais virsnieks bija „Baltijas Bataljona" štāba priekšnieks kapteinis Vilis Bauska, viņam asistēja abi rotu komandieri – kapteinis Andris Kļaders un virsleitnants Edgars Allers.

Par dienestu bataljonā stāsta pulkvedis Georgs Kerlins:

„Kad bataljonu 2002. gadā komandēja majors Andis Dilāns, es biju 2. rotas komandieris. Kādu laiku iepriekš bijām no Sužu garnizona pārbraukuši uz Ādažu bāzi. Biju jau iekrājis vairāku gadu pieredzi darbā ar profesionālā un obligātā dienesta karavīriem. Ar pēdējiem tolaik bija jārisina daudzas gadiem ilgstošās vecās problēmas. Ieviesu jaunu novatorisku sistēmu, lai puišus kvalitatīvāk apmācītu kolektīvā, un arī, lai rota varētu pildīt savus pienākumus Ādažu garnizona ietvaros. Ieviesu rotā katra vada rotāciju vienam ar otru ik pa nedēļai – vads vienu nedēļu gāja sardzes dienestā, pēc tam nedēļu veica kolektīvās kaujas apmācības utt. Tas deva labu rezultātu, un šādi sakārtojot dienesta aktivitātes, man pašam radās gandarījums. Rezultātā bataljonam pilnībā pārejot uz profesionālo dienestu, no manas rotas obligātā dienesta puišiem 28 pieteicās palikt armijā virsdienestā. Tika pieņemti gan tikai 20 karavīri, jo vairākiem tolaik nebija vidusskolas izglītības."

2005. gada 1. oktobrī bataljons tika iekļauts Sauszemes spēku brigādes sastāvā kopā ar 2. kājnieku bataljonu.

BATALJONA DARBĪBA OPERĀCIJĀS ĀRVALSTĪS

Īpaša ir bataljona loma un dalība dažādās miera uzturēšanas misijās ārvalstīs. No 1995. gada līdz mūsdienām vienības karavīri reprezentē Latvijas valsti trīs kontinentos – Eiropā, Āzijā un Āfrikā. No visām NBS vienībām bataljonam ir vislielākā pieredze šāda veida darbībās. Šo operāciju uzskaitījums:

- Bosnija un Hercogovina, 1996. – 2003. gads
- Kosova, 2003. – 2004. gads
- Irāka, 2003. – 2007. gads
- Afganistāna, 2004. – 2014. gads
- Mali, no 2014. gada
- Centrālāfrikas Republika, no 2014. gada.

Bez tam, bataljona 2. rota no 2016. gada bija NATO Lielbritānijas vadītajā Sevišķi ātrās gatavības kaujas grupas sastāvā.

Par „Baltijas Bataljona" Latvijas rotas darbību Tuzlā savā 1997. gada marta reportāžā, kad mūsu karavīrus apmeklēja NBS komandieris pulkvedis Juris Dalbiņš, stāsta laikrakstā „Tēvijas Sargs" Jānis Podiņš (rotu 2000. gada novembrī iekļāva bataljona sastāvā):

„Mūsu karavīri Bosnijā un Hercogovinā ieradās 1996. gada 7. oktobrī pēc apmācībām Zviedrijā. Zviedru bataljona sastāvā mūsu karavīri tika iekļauti B rotā, jeb kā paši to sauc, Bravo rotā.

Sākotnēji B rota neatradās uz separācijas līnijas. Taču pēc tam, kad notika zviedru bataljona pirmā samazināšana un A rotu atsauca uz Zviedriju, mūsu puišiem no B rotas kopā ar zviedru kolēģiem bija jāpārņem savā kontrolē arī vairāki kontrolposteņi uz separācijas līnijas. Kā uzsvēra mūsu karavīri, uzdevuma izpildi visvairāk apgrūtina lielais mīnu daudzums, jo šajā rajonā kādreiz ir bijusi frontes līnija. Mīnas vēl šodien tiek atrastas visneiespējamākajās vietās. Tagad pavasarī tās no kalnu nogāzēm varēja noskalot arī palu ūdens. Nav retums gadījumu, kad mīnas atrod tikai dažu centimetru attālumā no ceļa asfalta seguma.

B rotas galvenais uzdevums ir bataljona nometnes apsardze. Daļa karavīru apsargā arī Polijas brigādes radioretranslācijas staciju Bravo–10, kā arī kontrolpunktu starp abām bijušām karojošajām pusēm – Zulu–17. Viens B rotas vads ir ātrās reaģēšanas vads – tas visu diennakti ir 15 minūšu gatavībā. Vēl rotas karavīri patrulē teritoriju, kā arī novēro un pārbauda karojošo pušu karaspēka daļas, kara materiālu noliktavas un bāzes. Nepieciešamības gadījumā mūsu karavīri sniedz palīdzību citām apakšvienībām. Te ir jāpiebilst, ka serbu un musulmaņu daļas, noliktavas un bāzes atrodas ārpus četrus km platās separācijas zonas un tiek pārbaudītas ik pa 30 dienām.

Pie kontrolposteņa Zulu–17 mūsu puiši ir norobežojuši visas mīnu bīstamās vietas. Stingri jo stingi tiek ievērots noteikums – no asfalta nokāpt aizliegts. Šeit pastāvīgi dežūrē viens no Bravo rotas vadiem, maiņa notiek ik pa trīs nedēļām. Miera spēku karavīru pienākums ir raudzīties, lai pāri separācijas līnijai netiktu pārnesti vai pārvesti ieroči un dažādi kara materiāli, kā arī jākontrolē gājēju un transporta kustība. Kā teica paši karavīri, ziemas periodā kustība nav bijusi pārāk intensīva, taču pavasarī tā sākšoties, jo turpat blakus uz ziemeļiem no kontrolposteņa ir musulmaņu ciemats, bet turpat netālu uz dienvidiem, separācijas līnijas otrajā pusē – serbu ciemats. Mūsu karavīri uzsvēra, ka darbs kontrolpostenī ir ļoti atbildīgs.

Pats kontrolpostenis un karavīru dzīvojamās telpas ir iekārtots privātā mājā, tās īpašnieks par iznomāšanu no Zviedrijas valdības ik mēnesi saņem 3000 vācu marku. Nepieciešamības gadījumā pļavā netālu no posteņa ir izveidots helikoptera nosēšanās laukums, kuru mūsu sapieri iepriekš ir atmīnējuši.

Svarīgu uzdevumu B rotā pilda leitnants Ilmārs Lejiņš, kurš Zviedrijā ir pabeidzis kara skolu. Viņš vienlaicīgi ir latviešu un zviedru valodas tulks, kā arī apgādes vada komandieris. Mūsu karavīrus Tuzlas apkaimē kopā ar viesiem no Latvijas apmeklēja arī kapteinis Andrejs Bricis, kurš veic dienesta pienākumus miera spēku uzturēšanas galvenajā štābā Sarajevā."

Par šo misiju pēc atgriešanās Latvijā 1997. gada maijā stāsta B rotas komandieris kapteinis Andis Dilāns:

„Man ir 27 gadi un pieci brāļi, kuri pirms manis jau bija armiju izdienējuši. Klausoties viņus stāstos radās vēlēšanās sevi redzēt formas tērpā. Mūsu armijā esmu no 1992. gada. Bosnijā pirmie desmit cilvēki no Latvijas ieradās pagājušā gada 7. oktobrī, pēc tam atbrauca pārējie četrdesmit. Uzskatam sevi par profesionāļiem. Kareivju mainījās ik pa diviem mēnešiem. Mēs – rotas komandējošā sastāva trīs cilvēki – tur bijām pusgadu. Galvenie uzdevumi bija patrulēšana, ceļu kontrole, dežūras kontrolpunktā uz konfrontācijas līnijas, radioretranslācijas stacijas apsargāšana, serbu un musulmaņu ieroču noliktavu kontrole utt. Karavīriem attiecības ar vietējiem – gan serbiem, gan musulmaņiem bija ļoti labas. Tie pārsvarā bija bēgļi, kuriem nepiederēja nekas un viņi ar izstieptu roku nāca pēc palīdzības. Taču turpat blakus citi dzīvoja greznās villās un lepnās mājās. Pirmos četrus mēnešus mūsu karavīri dzīvoja no vietējiem iedzīvotājiem īrētās mājās. Pēdējos mēnešus – itāļu konteineros, kas speciāli gatavoti šādām misijām. Pārtikas produkti bija no Ungārijas, rotā un bataljonā bija savi pavāri. Zviedri smējās, ka mājās atgriežoties, viņi zaudēja brīvās un

garšīgās pusdienas, brīvo veļas mazgāšanu. Piecdesmit vīriem diendienā dzīvot blakus nav viegli, taču tādas lietas kā ģedovščina "Baltbatā" nav. Visi puši ir nodienējuši obligāto dienestu un armijā bijuši vismaz trīs gadus. Man bija arī četrdesmitgadīgi padotie, mums nebija pat neviena kautiņa. Brīvajā laikā karavīri apmeklēja sporta zāli, lasīja grāmatas un rakstīja vēstules. No septiņiem līdz desmitiem vakarā varēja aiziet uz karavīru klubu un iedzert vīnu vai alu. Noteikumos ieteica dzert divus alus vai divas vīna glāzes. Ja piedzeras, tad pirmajā reizē tiek noņemta viena mēneša alga, otrajā reizē – sūta mājās. "Baltbata" dienesta vieta bija divpadsmit km no Tuzlas, Sarajevā – 120 km uz dienvidiem. Šokēja sašautās un sacaurumotās mājas. Taču pierod. Pierod arī pie tā, ka kapi stiepjas piecu, sešu km garumā. No sākuma gan skudriņas skrēja pa kauliem.

Angļu valodu sāku apgūt nesen, bez svešvalodas zināšanām jūties kā muļķis. Šeit pavisam mierīgi komandēju arī Zviedrijas karavīrus. Saprotu arī zviedru militāros terminus. Dienot Bosnijā, katram mūsu karavīram par diviem mēnešiem pienācās 60 stundu atvaļinājums."

Par savu pieredzi un novēroto ārvalstu misijās stāsta NBS augstākais virsseržants Ernests Joksts–Bogdanovs:

„Kopumā laika posmā no 1996. līdz 2011. gadam esmu bijis piecās operācijās ārvalstīs. Katra šī misija bija atšķirīga. Pirmā – trīs mēnešu garumā Bosnijā un Hercogovinā, kur karš bija noslēdzies pirms gada. "Baltijas Bataljona" Latvijas rota Anda Dilāna vadībā bija iekļauta Zviedrijas bataljona sastāvā, kurš darbojās zem ANO karoga. Bataljona pamatdislokācijas vieta bija Tuzlas pilsētā. Pildīju rotas virsseržanta uzdevumus. Mums bija zviedru karavīru formas ar Latvijas atšķirības zīmēm, gaiši zilās bretes, apbruņojumus – parocīgās zviedru trieciensautenes AK5 un „Sisu" tipa bruņutransportieri. Misijas laikā pozitīvi mainījās situācija – no cilvēku aizsardzības pārorientējāmies uz situācijas stabilizācijas pasākumiem. Separācijas zonas tika atceltas, un mēs pamatā veicām vietējās valdības armijas atbalsta funkcijas. Nākošajā gadā atgriezos Bosnijā un Hercogovinā, šoreiz "Baltijas Bataljona" Latvijas rota Andreja Landrāta vadībā bija Dānijas bataljona sastāvā. Pildīju vada komandiera pienākumus. Izmantojām ASV ražotos ieročus, karavīra formu un ekipējumu, valkājām melnās beretes. Galvenais transportlīdzeklis – ASV bruņutransportieris „M111", kuru mēs saucām par„alumīnija cūku". Šoreiz darbības apjoms bija ilgāks (seši mēneši) un plašāks – pieņēmām un konfiscējām no visa veida vietējiem izformētajiem paramilitārajiem formējumiem ieročus. Kristieši atdeva paši, ar musulmaņiem negāja tik vienkārši – gājām iekšā mošejās un konfiscējām ievērojumu daudzumu pilnīgi jaunu ASV ražojuma ložmetēju M60 un trieciensautenu M16 partijas. Vēl tagad atmiņā neciešamais urīna smārds mošeju iekšienē. Veicām arī teritoriju atmīnēšanu, glābām ukraiņu meitenes no prostitūcijas verdzības.

Arī trešā mana misija bija kā vada komandierim Bosnijā un Hercogovinā, tāpat – sešu mēnešu garumā 1999. gadā. „Baltijas Bataljona" Latvijas rota Kaspara Zdanovska vadībā turpināja darboties Dānijas bataljona sastāvā. Savām acīm redzējām, kā skaistā Bosnija un Hercogovina atkopās pēc iznīcinošās kara darbības. Posta nomāktie cilvēki lēnām atgriezās savās dzīves vietās, sagrautās mājas tika atjaunotas. Šo sešu mēnešu laikā pamatā veicām preventīvu nakts patrulēšanu. Karavīri vairāk mājās iekšā negāja, vietējā policija palika arvien spēcīgāka. Dažreiz naktīs vietējie cilvēki šāva gaisā, to mēs saucām par „slivovica shooting". Kopumā visu trīs misiju laikā Latvijas rota nenokļuva nevienā apšaudē un mīnu incidentos. Diemžēl 1996. gadā mīnas sprādzienā cieta vairāki zviedru karavīri. Braucot cauri ciematiem, mūs dažreiz pavadīja vietējo musulmaņu žesti, kas nozīmēja galvas nogriešanu. Ar to arī viņu agresivitātes izpausmes beidzās.

Pārdomājot šajās trīs misijās aizvadītos gadus bijušajā Dienvidslāvijā, droši varu teikt, ka vislielāko pieredzi ieguvu praktiskajā darbībā pēc sava lēmuma pieņemšanas. Attīstīju savu angļu valodu, vēlāk manas jaunās prasmes ļoti noderēja sadarbībā ar ārvalstu karavīriem un civilpersonām. Vēl īpaši svarīga joma – karavīru ikdienas sadzīves jautājumu risināšana – tur daudz kas bija jauns un noderīgs. No Bosnijas un Hercogovinas laika bez manis vēl dienestā NBS ir Andis Dilāns, Vilis Bauska, Andris Grikevics, Ēriks Naglis un Armands Loginovs."

Bataljona 1. kājnieku rotas karavīru anonīmais viedoklis pēc anketēšanas datiem par individuālo un kolektīvo materiāli tehnisko nodrošinājumu pēc atgriešanās no misijas Irākā 2004. gada janvārī:
labs novērtējums – 6, apmierinošs – 51, slikts – 67.
Negatīvi tika vērtēts esošais apbruņojums.

Par dienestu 1. Kājnieku bataljonā 2018. gada rudenī stāsta štāba virsseržants Andris Rozenštoks:

"Esmu dzimis Rīgā 1977. gadā, manas dzimtas saknes ir Dundagas pusē. Uz dienestu Zemessardzes 17. bataljonā gāju sava bērnības drauga Kaspara Nukšas aicināts, 1996. gada pavasarī tikām uzņemti Zemessardzes kandidātos, izgājām nepieciešamās mācības un 7. septembrī devām zvērestu. Biju ārrindas zemessargs, pēc laika tiku iesaukts obligātajā militārajā dienestā Zemessardzes Štāba bataljona rotā Rīgā. Pēc tā man piedāvāja virsdienestu 17. bataljona izlūku vadā. Tas bija ļoti saistošs laiks, puišiem bija liela degsme ar entuziasmu darīt daudzas lietas, mūsu kolektīvs bija neliels un ļoti saliedēts. Paši par savu naudu pirkām ekipējumu, arī šad tad dienesta vajadzībām nepieciešamo degvielu, kaut gan alga tolaik bija maza – tikai 130 lati mēnesī. Papildus Kājnieku vada nodaļas komandiera apmācībām Zemessardzes Kājnieku mācību centrā Cēsīs, 17. bataljonā apguvu arī speciālu kursu policejisko funkciju veikšanai. Pēc izlūku vada izformēšanas kādu laiku biju 1. rotas komandiera virsniekvietnieka Georga Mindes vietnieks. Vēl tagad šo laika posmu atceros ar milzīgu gandarījumu.

2002. gada nogalē biju nosūtīts uz Mobilo strēlnieku mācību centru Ādažos, kur Zviedrijas armijas apmācību grupa piecu mēnešu garumā sagatavoja instruktorus 2. Kājnieku bataljonam. Biju apmācīts lietot Zviedrijas apbruņojumu, transportu, ekipējumu un sakaru līdzekļus. Pēc apmācības ar pavēli tiku pārcelts turpmākajam dienestam uz Ādažu bāzi. Strādāju ar obligātā militārā dienesta puišiem Kaujas atbalsta rotā Mīnmetēju vadā kā nodaļas komandieris. Lietojām Zviedrijas armijas dāvāto apbruņojumu, transportu un ekipējumu. Nebiju sajūsmināts dienestu pildīt ar obligātā iesaukuma jauniešiem, un pie izdevības pārgāju uz 1. kājnieku bataljonu. Tur vēl dažus mēnešus arī strādāju ar obligātā militārā dienesta iesaukumu, bet tad mana 3. rota pilnībā pārgāja uz profesionālo dienestu. Tiku iecelts nodaļas komandiera amatā, vispār rotā mani uzņēma saprotoši; vadu komandēja virsleitnants Dadzis. Rota tika veidota pilnīgi no jauna, mums vajadzēja sasniegt bataljona 1. un 2. rotas līmeni, kuras jau labu laiku bija profesionālas un brauca ārvalstu misijās. Ar laiku kļuvu par rotas apbruņojuma un munīcijas speciālistu, jo minētā joma mani padziļināti interesēja jau krietni agrāk, un tā bija iespēja manai izaugsmei. Ar rotu kā seržants no 2006. gada decembrī biju misijā Irākā, tur ierados kopā ar rotas vadību ātrāk, rotas pamatsastāvs atbrauca 2007. gada janvārī. Kā 3. rotas komandierus atceros virsniekus Kļaderu, Aivaru Krjukovu, Vasiliju Gračovu un Ēriku Keisteru. Vēlāk savas spējas apbruņojuma jomā liku lietā jau nākošajā līmenī, un kļuvu par bataljona apbruņojuma speciālistu. Kopumā bataljonā nodienēju 14 gadus un esmu lepns par šo iespēju. Attīstījos kā profesionāls karavīrs, guvu militāro pieredzi un saņēmu dzīves rūdījumu – īpaši misijas laikā Irākā. No mana dienesta pirmā posma 17. bataljonā, profesionālo dienestu NBS vēl turpina jau minētais virsseržants Kaspars Nukša, NBS SUV un seržants Andrejs Zālītis, Militārajā policijā. Patreiz dienestu turpinu NBS Apvienotajā štābā J–4 departamentā kā apbruņojuma un munīcijas speciālists."

Par „Baltijas Bataljona" Latvijas rotu, kuru 2000. gada novembrī iekļāva bataljonā, stāsta tās bijušais komandieris Andis Dilāns:

„Rota veidojās pakāpeniski un pēc noteiktā plāna:

- *angļu valodas un taktikas kursi virsniekiem un instruktoriem no 1994. gada augusta līdz 1995. gada septembrim,*
- *rotas pamatsastāva nokomplektēšana, rotas dibināšanas diena – 1995. gada 16. oktobris,*
- *rotas karavīru pamatapmācība – no 1995. gada oktobra līdz 1996. gada februārim,*
- *no 1996. gada marta līdz jūnijam rota apguva ANO vienību darbības apmācību kursu,*
- *1996. gada jūlijs/oktobris – rotas mācības Zviedrijā: tika apgūta mehanizētās rotas taktika un darbība Zviedrijas armijas bataljona sastāvā,*
- *no 1996. gada oktobra līdz 1997. gada aprīlim Zviedrijas bataljona sastāvā rotas atradās misijā Bosnijā,*
- *1997. gada jūlijs – rotas dalība starptautiskajās mācībās Igaunijā „Baltic Challenge–1997", karavīri strādāja kā nstruktori un darbojās pēc noteiktā scenārija kā „aktieri",*
- *1997. gada decembris – rotas dalība Igaunijā „Baltijas Bataljona" taktiskajās lauka mācībās „Baltic Trial–II". Mūsu rota tika atzīta par labāko „Baltijas Bataljona" apakšvienību,*
- *1998. gada aprīlis/oktobris – 40 rotas karavīri atradās misijā Bosnijā Dānijas bataljona sastāvā,*

1. Edgars Joksts–Bogdanovs dienestā Siguldas sakaru mācību centrā
2. Ārvalstu misijā Bosnijā, 2. no labās, centrā – Andis Dilāns
3. Ārvalstu misijā Bosnijā, grupas centrā – Edgars Joksts–Bogdanovs /29/

1. Andris Rozenštoks praktisko mācību laikā 1. kājnieku bataljonā
2., 3. Nodarbību laikā Zemessardzes 17. bataljonā
4. 2003. gada 18. novembra NBS parādē Rīgā, karoga grupā pirmais no labās, centrā – bataljona komandieris Ēriks Naglis /45/

• 1998. gada jūnijs – Lietuvā notikušajās „Baltijas Bataljona" lauka taktiskajās mācībās rota atkārtoti atzīta par labāko,

• 1998. gada jūlijs – rota piedalījās starptautiskajās mācībās „Baltic Challenge–1998" Lietuvā.

Rotas devīze – „Primus Acics!" – „Pirmajās rindās!" Rotas emblēmu izstrādāja 1995. gada janvārī tās karavīru grupa, un jūnijā to ar pavēli apstiprināja NBS komandieris."

Par dienestu "Baltijas Bataljona" Latvijas rotā stāsta 2018. gada decembrī štāba virsseržants Andris Grikevics:

"Esmu uzaudzis Cēsīs, mans draugs Žanis Nabags tolaik bija dienējis padomju armijas speciālo uzdevumu spēkos, viņš bija nedaudz vecāks par mani. Žaņa ietekmē es sāku interesēties par armijas lietām, jau tad domāju par profesionālo dienestu, "kariņus" jau arī spēlēju no bērnības dienām. Mūsu bruņotajos spēkos mani iesauca 1993. gadā, pēc pamatkursa Jūras spēku mācību centrā tiku nozīmēts uz Jūrmalciema novērošanas posteni. Tad no saviem bijušajiem dienesta biedriem, kuri palika Liepājā, 1994. gada uzzināju par pirmās profesionālās latviešu karavīru vienības organizēšanu, tobrīd biju matrozis. Kopā ar Jūrmalciema perioda biedru Armandu Loginovu, kurš jau bija seržants, izturējām nepieciešamos testus un četrus mēnešus mācījāmies Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā angļu valodu. Biju iedalīts 23 karavīru grupā, kas vēlāk rotā tika iecelti komandieru amatos – līdz nodaļas komandierim, ieskaitot. Mūsu vidū bija pieci virsnieki, Jānis Cers un es bijām ar kareivja līmeņa pakāpēm, pārējiem bija instruktoru dienesta pakāpes. Motivācija tolaik bija vēlme doties ārvalstu misijās, kļūt par profesionālu karavīru, arī alga bija viens no noteicošajiem faktoriem. No sava obligātā dienesta uz profesionālo vienību līdzi varēju paņemt tikai sapratni par militāro disciplīnu, visu pārējo vajadzēja iemācīties. Fiziskais jau tolaik pamatā visiem jauniešiem bija līmenī.

Pēc sekmīga angļu valodas kursa abi ar Armandu 1995. gada 20. janvārī ieradāmies Ādažos, tikām iedalīti NBS Mobilo strēlnieku brigādē. Līdz rudenim Lielbritānijas bruņoto jūras kājnieku instruktoru vadībā apguvām britu kājnieku taktiku līdz rotas līmenim, kā arī militāro vadību un kājnieku atbalsta ieročus. Kurss bija intensīvs, arī pa vakariem, sestdienās un svētdienās. Viss notika angļu valodā, brīvā laika bija maz. Pamatā bija praktiskās darbības un tas viss notika apvidū, pamatā mežā. Pēc kāda laika britu instruktoriem pievienojās arī dāņi un zviedri, viņu atbildības sfēra bija smagie ieroči. 1995. gada martā tiku paaugstināts par kaprāli, aprīlī pārgāju uz virsdienestu, man piešķīra seržanta pakāpi. Tobrīd mēnesī katrs no mūsu grupas saņēmām algu no 40 līdz 60 latiem, atkarībā no dienesta pakāpes. Kursa laikā tikām teicami apgādāti ar nepieciešamajiem materiāliem, munīcijas netrūka. Grūtākais kursā bija pirmie pāris mēneši, jo pilnībā visu angļu valodā nesapratām. Tad jau vēlāk viss gāja daudz raitāk un bez aizķeršanās. Mācoties par instruktoru 1995. gadā, kursa 2. posmā, kas ilga apmēram 3 mēnešus, visus Latvijas, Igaunijas un Lietuvas nākošos "Baltijas Bataljona" seržantus un kaprāļus trenēja kopā vienā vienībā Ādažos. Pēc tam – no 1996. gada sākuma es kopā ar Latvijas rotas virsniekiem un instruktoriem sākām apmācīt mūsu rotas kareivjus, kuri bija brīvprātīgi pieteikušies dienestam "Baltijas Bataljonā" no dažādām NBS vienībām. Vasarā devāmies trīs mēnešu apmācībā uz Zviedriju – izgājām pilnu apmācību darbībā ar bruņu transportieriem. Tā intensīvu apmācību laikā izveidojās mūsu rotas kodols, es tiku iecelts par nodaļas komandieri. Bijām gatavi misijai Bosnijā Zviedrijas bataljona sastāvā, tā uzsākās 1996. gada oktobrī. Pēc noteiktā plāna no mūsu rotas ik pa diviem mēnešiem uz šo bijušo Dienvidslāvijas valsti brauca viens vads. Katram no mums pirmā misija deva nenovērtējamu pieredzi – mācījāmies darboties citos, īpašos apstākļos, paplašinājām savu redzesloku. Sapratām profesionālā karavīra dienesta būtību – to, ka viņam ir ne tikai pienākumi, bet arī tiesības. Tagad droši varu teikt – tolaik mēs likām pamatus Latvijas profesionālajai armijai.

No bijušās "Baltijas Bataljona" Latvijas rotas pirmā pamatsastāva, šobrīd vēl esam dienestā vismaz 30 karavīri – bijušais rotas komandieris Andis Dilāns, viņa vietnieks Ēriks Naglis, vada komandieri Vilis Bauska, Ivo Mūrmanis un Ilmārs Lejiņš, rotas virsseržants Edgars Joksts–Bogdanovs, vada seržants Vilnis Pavlovičs, nodaļu komandieri – Sandris Gaugers, Mareks Bērziņš, Pēteris Suveizda, Armands Loginovs un Raivo Zemītis, virsnieka vietnieks Ivars Erčums, virsseržants Mārtiņš Kupčs, seržants Dainis Ceirulis, Igors Kļaviņš un Sandis Kovaļovs, kaprālis Armands Sondors, dižkareivji/kareivji Normunds Boževnieks, Jānis Cers, Rinalds Doniņš, Edgars Grotāns, Lauris Krīgers, Aigars Kūms, Jānis Lipsnis, Andris Lubejs, Dainis Mendriks, Arvis Mucenieks, Andris Svencis. Šo sarakstu sastādījām kopā ar Edgaru Jokstu–Bogdanovu."

(P. S. - 23 karavīri, kuri 1995. gada 23. janvārī Ādažos uzsāka angļu valodas apmācību, bija no šādām NBS spēku struktūrām:

Roberžsardzes Valmieras un Ludzas bataljoni – 7 karavīri, Mobilo strēlnieku brigāde – 5 karavīri, Zemessardze – 5 karavīri, pa diviem karavīriem no Jūras spēkiem un Siguldas sakaru mācību centra, pa vienam karavīram no NBS štāba un Aizsardzības spēku štāba bataljona.)

PERSONĀLS

Finansētās štata vietas dažādos laika posmos:

1995. gads – 74 profesionālā dienesta karavīri, 257 obligātā dienesta karavīri, 9 civilpersonas, kopā – 340.

1999. gads – 150 profesionālā dienesta karavīri, 270 obligātā dienesta karavīri, 13 civilpersonas, kopā 433 štata vietas.

2000. gada novembrī bataljonā tika iekļauti „Baltijas Bataljona" Latvijas kontingenta karavīri.

2001. gads – 476 profesionālā dienesta karavīri, 270 obligātā dienesta karavīri, 13 civilpersonas, kopā – 769.

2004. gads – 650 profesionālā dienesta karavīri un 110 obligātā dienesta karavīri, kopā – 760.

PAMATUZDEVUMI

Apmācīt un sagatavot bataljona karavīrus atbilstoši NATO bruņoto spēku standartiem; piedalīties starptautiskajās mācībās un miera nodrošinājuma operācijās; piedalīties Latvijā dabas seku katastrofu likvidācijā.

STRUKTŪRA

Bataljona štābs, 1., 3. un 4. mehanizētā rota, 2. kājnieku rota, kaujas nodrošinājuma rota, štāba un sakaru vads.

AUTOTRANSPORTS

Situācija 1993. gada jūnijā: kaujas tehnika kopā – 22 vienības (2 bruņutransportieri BRDM, 9 smagās automašīnas ZIL-131, 11 smagās automašīnas GAZ-66; 20 dažādas automašīnas – 12 mācību, 4 operatīvās un 4 specializētās.

BATALJONA DARBĪBA

Bataljona karavīri 1997. gadā piedalījās vairākās starptautiskās mācībās – „Baltic Challenge–1997" Igaunijā un septembrī vingrinājumā „Centrazbat–1997" Uzbekijā.

Bataljons 1999. gada aprīlī saņēma ASV dāvinātos 390 individuālos karavīra ekipējuma komplektus, kas ievērojami atviegloja un uzlaboja lauka kaujas apmācību kvalitāti. Šajā gadā tika veikti nepieciešamie darbi vienas kājnieku rotas, kā arī štāba un apgādes rotas profesionalizācijai.

2002. gadā starptautiskajās mācībās „Strong Resolve–2002" Polijā piedalījās bataljona kājnieku rota.

2004. gada aprīlī bataljona karavīri piedalījās NBS mācībās „Krasts–2000".

Par dienestu bataljonā 2018. gada decembrī stāsta divi seržanti, kuri šajā vienībā katrs nodienējuši 12 gadus:

"Aleksejs Baikovs. Esmu uzaudzis Rīgā, 1999./2000. g. izgāju obligāto militāro dienestu. Civilajā dzīvē man tomēr armijas lietas palika tuvu pie sirds un 2004. gadā no pazīstama karavīra, kurš tolaik dienēja Artilērijas divizionā Ādažos, uzzināju par iespēju iestāties profesionālajā militārajā dienestā. Nekavējoties to izdarīju un tiku ieskaitīts 1. kājnieku bataljonā kā ložmetējnieks. No 2004. līdz 2013. gadam četras reizes biju misijās ārvalstīs. Pirmajās divās – Irākā, divās pēdējās – Afganistānā. Sāku pie ložmetēja, tad biju auto vadītājs. Afganistānā pildīju nodaļas komandiera vietnieka un nodaļas komandiera pienākumus. Automašīnas izmantojām dažādas, tas bija atkarīgs no ārvalstu bataljona, kura sastāvā mēs atradāmies. Vislabāk bija pēdējā misijā, kur braucām ar jaunu ASV ražotu tehniku. Par ieročiem – pirmajā misijā mūsu apbruņojumā bija Zviedrijā ražotās trieciensautenes AK–4, Irākā 2007. gadā bijām pirmie Latvijas karavīri ārvalstu misijā, kuri izmantoja jaunās Vācijā ražotās Heklera un Koha sistēmas trieciensautenes. Afganistānā atšķirībā no Irākas patrulēšanu neveicām, pamatā darbojāmies kā ātrās reaģēšanas grupa, dažreiz pildījām eskorta funkcijas. Kontrolējām Afganistānas valdības armijas un policijas darbību. Pēc plāna uz vietas veicām nepieciešamās mācības, lai mūsu karavīri vienmēr būtu kaujas gatavībā.

Sauszemes spēku Mehanizētā kājnieku brigāde mācībās «Namejs–2018» /4/

Nenoliedzami dienesta laiks 1. bataljonā mani norūdīja kā karavīru – četru ārvalstu misiju pieredze paplašināja manu redzesloku. Redzēju, kā cilvēki dzīvo citās valstīs. Musulmaņu mentalitāte krietni atšķiras no mūsējās, viņi savas domas un attieksmi slēpj. Ja tu būsi viņam nodarījis pāri, tad tas ilgi paliks atmiņā, un atriebību vari vēlāk sagaidīt jebkurā brīdī.

Juris Krievāns. Nāku no Preiļu puses, 1996. gadā iestājos Jaunaglonas lauksaimniecības tehnikuma klasē ar militāro novirzienu. 2000. gadā uzsāku obligāto militāro dienestu Zemessardzes štāba bataljonā Rīgā. Profesionālajā dienestā iestājos 2002. gadā un tiku iedalīts 1. kājnieku bataljonā. Dienot šajā vienībā, ārvalstu misijās biju piecas reizes. Pirmās trīs bija Irākā, pēdējās – Afganistānā. Īpaši atmiņā palikusi ierašanās Irākā 2003. gadā, bijām pirmā rotas apjoma Latvijas NBS vienība, kura ieradās šajā nemierīgajā valstī. Mūs veda ar autobusiem un ceļu krustojumos jaunieši ar žestiem rādīja, ka mums pārgriezīs rīkles. Bijām apbruņoti ar ASV ražotajām M16 tipa trieciensautenēm. Forma un apavi nebija piemēroti Irākas dabas apstākļiem – kājās melnie ādas puszābaki un Latvijas rudens laika lauka forma. Bruņu vestes sākumā mums bija vieglā tipa. Drīz no ASV vienības saņēmām Irākas apstākļiem piemērotus apavus un formas ietērpu, kā arī jaudīgākas bruņu vestes. Laika gaitā dažādi improvizējām un patrulēšanas laikā gar automašīnu sāniem novietojām bruņu vestes. Irākā pie mums ieradās vizītē Aizsardzības ministrs Atis Slakteris, kurš detalizēti iedziļinājās mūsu nodrošinājuma un apgādes problēmās. Manu misiju laikā, sākumā lielākās briesmas bija no vietējo nemiernieku izšautajām lodēm. Arī viņi uzlaboja savu taktiku un mācījās karot efektīvāk. Pēdējās misijās vislielākās briesmas jau radīja dažādi improvizētie spridzekļi un virziena mīnas. Mēs attiecīgi reaģējām un sākām izmantot specifisku pretdarbības tehniku, koriģējām savu pārvietošanās tehniku un militāro taktiku.

Darbība Irākā notiku dažādu militāru operāciju ietvaros – veicām ēku pārbaudi un dažāda veida diennakts patrulēšanu, kā arī novērošanu un izlūkošanu. Afganistānā mūsu darbība bija atšķirīga – tās pamatuzdevums bija demonstrēt militāro spēku un klātbūtni. Braucām ārā no nometnes uz nedēļu ar visu nepieciešamo. Virzījāmies pēc konkrēta maršruta, naktī veidojām ātrās apmetnes. Gadījās šādās reizēs uz vietas veikt autotransporta remontu, tad attiecīgās rezerves detaļas ar helikopteru mums piegādāja ASV karavīri. Braukšana ar auto un ceļu stāvoklis Afganistānā ir ekstrēms un īpašs, kā jau kalnu zemē. Situācija var mainīties katru brīdi, kā vienu piemēru varu minēt mana kolēģa vadītā džipa avāriju. Mūsu auto brauca pa kalnaina apvidus izžuvušas upes gultni. Pēkšņi uznāca spēcīgs lietus, un dažās minūtēs no kalniem plūstošā ūdens straume džipu sagrāba savās rokās. Braucām kolēģim palīgā un ar jaudīgu tehniku džipu izvilkām ārā no smiltīm. Kontaktos ar vietējiem izmantojām vietējo tulku, daži mani kolēģi misijas laikā uzaudzēja bārdu, tas runājot ar musulmaņiem palīdzēja. Mutiskā kontaktā ar viņiem jāskatās acīs un jānoņem aizsargbrilles. Misiju pieredze ir nenovērtējama, bez tam tā ir iespēja izrauties no dienesta rutīnas Latvijā. Tagad kopā ar Alekseju Baikovu dienestu pildam Ādažos – Kaujas atbalsta un nodrošinājuma mācību centrā. Tā ir laba iespēja mūsu iegūto pieredzi nodot jaunajiem karavīriem."

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Raivis Melnis 2018. gada decembrī stāsta par brigādes mehanizācijas projekta realizāciju:

"Mana dzimtā puse ir Rugāju pagasts Balvu rajonā. Mana tēva mājas 90. gados bija netālu kaimiņos toreizējam Nacionālās Aizsardzības akadēmijas rektora Valda Matīsa dzimtas mājām. Viņi abi, tiekoties Rugāju pusē, kādā sarunā arī nolēma, kur man jāiet dienēt, jo biju sasniedzis noteikto vecumu. Pats gan vēlējos kļūt par Izlūkdesanta bataljona karavīru, tēvs nolēma mani sūtīt mācīties par virsnieku. Nekādas atrunas netika uzklausītas un 1996. gadā uzsāku mācības Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā.

NBS Sauszemes spēku brigādes mehanizācijas projekta tirgus izpēte tika uzsākta 2012. gadā, kopumā darba grupa tika izskatītīja trīs variantus. Lielbritānijas piedāvājums uzvarēja, jo spēju ziņā tas bija vislabāk piemērots Latvijas apvidum, un briti mums pie projekta piedāvāja klāt apjomīgu atbalsta paketi. Tobrīd dienēju Sauszemes spēku brigādes štābā. Es atgriezos Latvijā no mācībām Lielbritānijas kara koledžas 2013. gada vidū un 13. decembrī tiku iekļauts mehanizācijas projektā. Sākās vairāku gadu intensīvs darba cikls – komandējumi uz Lielbritāniju, darba sapulces, pieredzes pārņemšana no mūsu Jūras spēkiem – viņi jau tad sāka realizēt jauno SWAT tipa patruļkuģu projektu utt. Mūsu Aizsardzības ministrijas darbiniece, kura vadīja minēto jūrnieku projektu, pārnāca uz mūsu darba grupu. Tas bija ļoti veiksmīgi un agrāk iegūtā pieredze tika uzreiz likta lietā. Sākām gatavot projekta ieviešanas plāna projektu un līgumu starp abām valstīm. Projekta izstrādes gaitā pie katras jomas bija darba grupa – nansisti, ieroču speciālisti, apmācības, juridiskie jautājumi utt. Līgums 39,4 miljonu britu mārciņu apjomā NATO samita norises laikā 2014. gada septembrī tika parakstīts, un tieši pēc gada Latvijā ieradās pirmās četras Lielbritānijā ražotās kaujas izlūkošanas kāpurķēžu mašīnas. Līgums kopā noteica 123 dažādu modifikāciju (izlūkošanas, kaujas vadības, remonta un evakuācijas, kaujas nodrošinājuma piegādes un medicīnas evakuācijas mašīnas) tehnikas vienību piegādi līdz 2020. gadam. Tātad vidēji katru gadu Latvija saņēma ar 30 bruņu transportieru, kuri iepriekš Lielbritānijā tika modernizēti. Kopumā vairāku gadu apjomīgā projekta ieviešana Latvijai maksāja 249,5 miljoni eiro: ēku un infrastruktūras izbūve tehnikas novietošanai un remontam, munīcijas iegāde, personāla apmācība, mācību vietu iekārtošana.

2015. gada jūlijā tiku iecelts par 1. kājnieku bataljona komandieri un nākošajā mēnesī kopā ar deviņiem vienības karavīriem devāmies uz mācībām Lielbritānijā. Latvijā atgriezāmies 2016. gada jūnijā. Gandrīz gadu apguvām izlūkošanas kaujas mašīnu līdz pēdējam sīkumam. Astoņi karavīri vispirms sāka apgūt angļu valodā visus tehniskos terminus, kas bija saistīti ar dzinēju un transmisiju. Kopā ar majoru Uldi Gūtmani mēs viņiem arī pēc laika pievienojāmies, bet pirms tam apguvām britu armijas taktikas centrā nepieciešamās zināšanas šo mašīnu kaujas pielietošanā. Pēc tam visi kopā darbnīcās izjaucām un likām kopā šo tehniku pa detaļām, iepazinām visas praktiskās nianses. Pēc tam apvidū no 2016. gada janvāra braucām ar kāpurķēžu mašīnām dažādās situācijās, veicām to apkopi. Nākošais kurss bija 6 nedēļu garumā – pēc ieroču uzbūves iepazīšanas un darba ar trenažieri veicām kaujas šaušanu ar 30 mm lielgabalu un 7,62 mm ložmetēju. Apguvām arī apmācību plānus un drošības instrukcijas par nepieciešamo stundu sagatavošanu un vadīšanu. Kā pēdējo ciklu visā desmit mēnešu garumā, praktiski apguvām dziļo kaujas izlūkošanu ar kāpurķēžu tehniku. Katru vakaru pēc nodarbībām visi nācām kopā un pie apvidus maketiem modulējām dažādas situācijas. Britu instruktori bija ļoti atsaucīgi, no mums nekas netika slēpts. Šo vairāku mēnešu garumā ar britu armijas kolēģiem no "The Royal Dragoon Guards" pulka mums izveidojās ciešas, arī tīri ģimeniskas attiecības, kuras joprojām uzturam. Tās varētu nosaukt, protams pozitīvā nozīmē, arī par tēva un dēla attiecībām. Tā lēnām un pakāpeniski mums sāka veidoties priekšstati par kāpurķēžu tehnikas izmantošanas taktiku Latvijas apstākļos.

Latvijā visi desmit vīri atgriezāmies 2016. gada jūnijā un tūlīt ķērāmies klāt pie bataljona 3. kājnieku rotas (komandieris kapteinis Uldis Krams) pārveidošanas par mehanizēto rotu. Sākām darbu kopā ar rotas komandieri kapteini Uldi Kramu – likām karavīrus amatos, sākām personāla apmācību pa līmeņiem. Likām lietā visu prasmi un zināšanas, kuras ieguvām Lielbritānijā desmit mēnešu laikā. Karavīri strādāja ar lielu entuziasmu, tomēr vēl bija zināma neticība par britu tehnikas spējām. Sākām tehnikas praktisko pielietošanu un integrēšanu Sauszemes spēku brigādes un Zemessardzes vienību apmācību procesā, kopumā tolaik bijām tam gatavi uz 50 %, īpaši tas jāsaka par taktikas jomu. Bet to vajadzēja darīt, un NBS vadība to atļāva, jo karavīriem bija jāiegūst pārliecība par kāpurķēžu tehnikas spējām, bija jāizstrādā mācību programmas un standarta operāciju procedūru apraksti, kā arī attiecīgās taktikas reglamenti. Pirmā tehnika no Lielbritānijas ieradās bez sakaru ekipējuma. Nolēmām nezaudēt laiku un lūdzām vadībai atļauju ar bataljona spēkiem pašiem sākt uzstādīt rācijas, tikko tās būs atsūtītas. Atļauju saņēmām, un mūsu karavīri ar degsmi pēc zināma laika ķērās pie darba. Tika ekonomēta nauda, un mēs detalizēti iepazinām jaunās tehnikas visas sakaru instalāciju sīkākās detaļas.

Pirmās ugunskristības mums ar jauno tehniku bija starptautiskajās mācībās "Allied Spirit VI" Vācijā, Hohenfelsas tuvumā no 2017. gada 8. marta līdz 31. martam. Tās vadīja ASV armijas Eiropas pavēlniecība. Tā bija līdz šim apjomīgākā NBS karavīru iesaiste mācībās ārvalstīs – piedalījās aptuveni 500 mūsu karavīri un 130 militārās tehnikas vienības. Bija izvērsts NBS Sauszemes spēku brigādes štābs, kurš pulkveža Ata Lejiņa personā komandēja 2700 dažādu valstu karavīru grupējumu. Kopā ar mani bija visa bataljona 3. rota ar 30 izlūku kāpurķēžu mašīnām. Uzreiz teikšu – mūsu dalība šajās ļoti intensīvajās mācībās bija liela uzdrīkstēšanās, pat zināmā mērā avantūra. Bet mums bija jākrāj pieredze un jāgūst pilna pārliecība par jaunās tehnikas spējām. Pirmo reizi savā karavīra dienestā piedalījos tik intensīvā un nepārtrauktā mācību praktiskajā kara darbībā – kauja ilga nepārtraukti 7 dienas! Pirms izbraukšanas uz Vāciju bija skeptiķi, daži arī mūsu karavīru vidū – sak', veca tehnika, būs problēmas utt. Mācību gaitā ieguvumi bija nenovērtējami, to veicināja arī šķēršļotais apvidus, visa veida ieroču pielietošana un dažādas specifikas kaujas operācijas. Reāli testējot savu jauno tehniku redzējām tās spējas, arī zināmus ierobežojumus, un tas bija galvenais pozitīvais rezultāts – karavīri ieguva tik nepieciešamo pārliecību. Mūsu rota bija 1. kaujas līnijā, cīnījāmies kopā ar kājniekiem, gan pilnīgi patstāvīgi, tehniku remontējām kaujas laukā, tur arī veicām pārapgādi, karojām ar pretinieka helikopteriem utt.

Pēc mācību "Allied Spirit VI" analīzes Latvijā mēs sākām vairākus nozīmīgus procesus. Mans kolēģis pulkvežleitnants Oskars Kudlis, brigādes 2. mehanizētā kājnieku bataljona komandieris, izmantojot 1. mehanizētā kājnieku bataljona pieredzi, uzsāka jaunās tehnikas integrēšanu vienības struktūrā, kā arī citas nepieciešamās darbības. Savukārt mēs savā vienībā sākām mehanizēt 1. kājnieku rotu. To turpinām darīt arī šogad un sūtam to pa vadiem uz Vāciju trenēties kopā ar citu NATO valstu mehanizētajām vienībām. Pēdējais vads no šī mācību cikla atgriezās mājās 14. decembrī. Šogad NBS mācībās "Namejs–2018" darbojāmies Vecumnieku pusē kopā ar Zemessardzes Studentu bataljonu. Redzēju, kā ir cēlies zemessargu profesionālais līmenis. Veicām pretinieka fiksēšanu, aizkavēšanu, bloķēšanu un organizējām aizsardzības kauju. Vēl šogad pavasarī mūsu 3. mehanizētā rota bija starptautiskajās mācībās "Joint Warrior–2018" Lielbritānijā, kur mēs darbojāmies lielākās Dānijas armijas vienības sastāvā. Arī tā bija vērtīga pieredze. Minēto mācību gaitā gūtā pieredze mums deva iespēju izstrādāt kāpurķēžu mašīnu nepieciešamās taktikas procedūras un citus ar to saistītos dokumentus.

Tagad mehanizācijas projektam aktīvi ir pieslēgušies arī Latvijas ražotāji – tas attiecas tehnikas remonta uzlabošanu lauka apstākļos, 30 mm munīcijas ražošanu, dažāda specifiska aprīkojuma izgatavošanu uz vietas mūsu valstī. Nākošajā gadā plānojam kopīgas mācības smago ieroču iesaisti, kā arī vairākus vingrinājumus bataljona līmenī. Strādāsim kopā ar tikko 11. decembrī atjaunoto NBS Sauszemes spēku mehanizētās brigādes Artilērijas divizionu. Teikšu droši – mūsu vienību mehanizācijas projekts ir veiksmes stāsts!"

2. MEHANIZĒTAIS KĀJNIEKU BATALJONS

Dibināts 2002. gada 7. augustā
Devīze – „Darbi ne vārdi"
Karogs iesvētīts 2006. gada 7. septembrī
Komandieri:
pulkvežleitnants Dzintars Roga, 2002. – 2003. gads
pulkvežleitnants Jānis Avišāns, 2003. – 2005. gads
majors Ilmārs Atis Lejiņš, 2005. – 2007. gads
majors Viesturs Bubucis, 2007. – 2010. gads
majors Vents Lapsenbergs, 2010. – 1013. gads
pulkvežleitnants Māris Gavrilko, 2013. – 2016. gads
pulkvežleitnants Oskars Kudlis, 2016. – 2019. gads
majors Uldis Gūtmanis, no 2019. gada

Bataljona darbības sākumā posmā tā pamatuzdevums tika noteikts ļoti konkrēts – izmantojot Zviedrijas dāvinātos ieročus, tehniku un ekipējumu, sagatavot NBS rezervei karavīrus no obligātā iesaukuma kareivjiem. Situācija krasi izmainījās 2003. gada vidū, kad bataljonam tika uzdots gatavot rotas dalībai miera uzturēšanas misijās. No 2004. gada jūlija līdz 2006. gada jūnijam bataljons ar vienu kājnieku rotu regulāri piedalījās misijā Irākā. Viena kājnieku nodaļa 2006. gadā darbojās Afganistānā.

BATALJONA UZDEVUMI:

- bataljona štāba apmācība un sagatavošana atbilstoši NATO procedūrām
- karavīru apmācība un sagatavošana līdz rotas līmenim
- dalība starptautiskajās mācībās un miera uzturēšanas operācijās
- piedalīšanās dabas katastrofu un to seku likvidēšanā
- organizēt pirmsmisijas apmācību citām NBS vienībām, kuras norīkotas dalībai starptautiskajās operācijās

STRUKTŪRA:

- bataljona štābs
- 1., 2. un 3. kājnieku rota
- štāba un sakaru vads

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Oskars Kudlis 2018. gada decembrī:

"Mana dzimtā puse ir Rēzeknes pilsēta, šeit absolvēju pēc Dānijas projekta izveidoto komercskolu. Ieguvu labas zināšanas angļu valodā, mārketingā un finanšu menedžmentā. Patriotisku jūtu vadīts un vēloties doties jaunos izaicinājumos, 1995. gadā iestājos Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, pēc tās absolvēšanas gadu paliku akadēmijas dienestā. Tomēr vēlējos doties uz vienību un pats pieteicos "Latvijas Bataljonā", kurš tolaik vēl dislocējās Sužos. Kopumā 1. kājnieku bataljonā nodienēju septiņus gadus, biju vada komandieris, virsnieks bataljona štāba operāciju nodaļā, rotas komandieris. Šajā laika periodā četras reizes biju ārvalstu misijās – Bosnijā, Kosovā un divas reizes Afganistānā.

Par 2. mehanizētā kājnieku bataljona komandieri tiku iecelts 2016. gada jūnijā, tobrīd pilnībā bija nokomplektēta viena rota. Bataljona tālākai attīstībai manā rīcībā bija arī zināms skaits instruktoru. Spējīgākos no tiem likām augstākos amatos, pakāpeniski sākām palielināt karavīru skaitu. 2017. gadā tika pieņemts lēmums – sākot ar 2018. gada janvāri bataljons tiek pārveidots par mehanizēto kājnieku vienību. Pats vadīju katras jaunas rotas, kā arī izlūku vada, mīnmetēju vada un prettanku vada izveidi. Šajā darbā izmantojām 1. mehanizētā kājnieku bataljona pieredzi – gan darbā ar jauno tehniku, gan arī strādājot ar jauno doktrīnu un taktiku. Šeit jāpiezīmē viena konkrēta lieta, jo Lielbritānijas armija mūsu nopirktās kāpurķēžu izlūku bruņu mašīnas izmanto konkrētu un, zināmā mērā, šauru taktisku uzdevumu veikšanai. Mēs šo tehniku izmantojam daudzveidīgi, kā arī maksimāli sadarbībā ar citiem spēku veidiem un vienībām. Tātad pilnībā Lielbritānijas armijas taktiku mēs nepielietojam, bez tam, mēs paredzam bataljona organizatoriskajā sistēmā atstāt vieglos kājniekus. Patreiz mehanizēta tiek viena rota no bataljonā esošajām četrām. Daudz strādājam Ādažu poligonā, esam mācību posmā, kad vairāk trenējam tieši sadarbību. Protams, pats arī esmu bijis Lielbritānijā pie mūsu angļu kolēģiem, tomēr tagad tas akcents vairāk tiek likts uz darbu Latvijā. Jāizmanto jau iegūtā pieredze. Ādažu bāzē esošais Kaujas atbalsta un nodrošinājuma mācību centrs pārņem pilnībā jaunās tehnikas speciālistu sagatavošanu – viņi apmāca topošos mašīnu komandierus, vadītājus, mehāniķus, dažādu ieroču speciālistus utt. Veicam karavīru rotāciju starp minēto mācību centru un mūsu bataljonu. Nākošajā gadā plānots pilnībā visu bataljonu izvietot jaunās kazarmās, šobrīd vēl daļa mūsu karavīru dzīvo speciāli aprīkotās teltīs. No savas pieredzes varu teikt, ka vissarežģītākais mehanizētā bataljona izveidē ir uzturēt sistēmu, kura ir spējīga uzturēt un remontēt tehniku ne tikai standarta situācijās, bet arī operāciju laikā uz kaujas lauka."

3. KĀJNIEKU BATALJONS

Bataljona komandieris majors Ēriks Keisters 2019. gada janvārī:

"Vienība tika dibināta 2018. gada 28. augustā, amatā esmu iecelts 2018. gada 13. augustā. Bataljons pēc savas būtības ir unikāls visā NBS sistēmā, jo kopā Sauszemes spēku mehanizētās brigādes vienībā dienēs profesionālā dienesta karavīri, rezerves karavīri un zemessargi. Pēdējo divu kategoriju personālu formēsim no Rīgas pilsētas un tās tuvumā dzīvojošajiem, jo mūsu vienība izvietota NBS Ādažu garnizonā. Bataljonā tiek veidotas piecas rotas – mācību rota un četras kājnieku rotas. Ar laiku šīs kājnieku rotas tiks motorizētas. Uz doto brīdi ir saformēts mācību rotas kodols, kurš uzsācis darbību. Šogad rekrutēsim zemessargus un piestiprināsim bataljonam rezerves karavīrus. Rekrutēšanas aktivitātes koordinējam ar Zemessardzes 13. kājnieku bataljonu, kurš izvietots Rīgā, un šogad tas paredz uzņemt līdz 200 jaunu cilvēku. Tagad strādājam divos virzienos:

1) lai atslogotu Mācību vadības pavēlniecības Instruktoru skolu un Kājnieku skolu, strādāsim ar jaunkareivjiem un topošajiem instruktoriem, kuri dienēs Sauszemes spēku mehanizētās brigādes vienībās. Gatavojamies reizi gadā trenēt visus bataljonā ieskaitītos rezerves karavīrus. Zināma pieredze NBS šajā jomā jau ir, tikai jāizdara attiecīgie secinājumi un jāuzlabo mācību darba izpildījums. Ar minētajām aktivitātēm nodarbosies mācību rota, kura tika nodibināta 2016. gadā un divus gadus pirms 3. kājnieku bataljona dibināšanas strādāja tieši brigādes komandiera pakļautībā. Tās kodols ir saglabājies un tagad plānojam to pastiprināt ar pieredzējušiem karavīriem,

2) šogad sāksim bataljonā uzņemto zemessargu apmācību. Minēto procesu sāksim no "nulles" cikla, nāksies pamatīgi iespringt. Tas ir jauns izaicinājums, bet mums ir pieredzējuši instruktori. Esam kontaktā ar Zemessardzes kolēģiem, viņu ilgstošā pieredze mums lieti noderēs.

Paralēli minētajiem darbiem gatavojam apstiprināšanai bataljona karoga un emblēmas metu, iepazīstamies ar nepieciešamajiem vēsturiskajiem materiāliem."

ARTILĒRIJAS DIVIZIONS

Divizions dibināts 1996. gada 1. septembrī, par tā komandieri tika iecelts kapteinis Mintauts Buks. Diviziona karogu darināja mākslinieces Inta un Aija Brikmanes. Skices autors – kapteinis Pēteris Kiršis. Vienība ir Mobilo strēlnieku mācību centra (brigādes) Artilērijas diviziona tiesību mantiniece. Pēc astoņiem gadiem, 2004. gada 1. septembrī vienību pievienoja Zemessardzes 34. kājnieku bataljonam un pārcēla no Ādažiem uz Daugavpili. Zemessardzes 34. bataljonas tika reorganizēts kā artilērijas vienība. Čehijas Republika 1995. gadā Latvijas Republikai uzdāvināja kopā ar kaujas munīciju 24 100 mm prettanku lielgabalus un 24 120 mm mīnmetējus. NBS štābā pulkveža Pētera Ziemeļa vadībā tika izveidots Artilērijas inspektora dienests, jau 1996. gada 31. maijā Ādažu poligonā tika veikta pirmā kaujas šaušana ar 100 mm lielgabalu. Divizionam tika iedalīts nepieciešamais autotransports – 27 Magirus Deutz Jupiter smagās automašīnas un 33 Chevrolet Pick Up apvidus automašīnas, 1998. gadā vienība saņēma arī četrus 82 mm mīnmetējus. Divizions pirmo lauka nometni mēneša garumā organizēja pie Kadagas ezera 1997. gada jūlijā–augustā, nākošā gada jūlijā tā tika izvērsta atkārtoti. Obligātā dienesta kareivji dienestu vienībā uzsāka 1997. gada novembrī. Pirmās kaujas mācības kopā ar citām vienībām tika veiktas 1997. gada aprīlī Ādažu poligonā, kad mūsu artilēristi ar uguni atbalstīja Mobilo strēlnieku mācību centra štāba rotas darbību. Maijā turpat notika jau augstāka līmeņa kaujas vingrinājums kopā ar visām trim „Baltijas Bataljona" rotām, augustā diviziona karavīri poligonā darbojās kopā ar Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadetiem. Septembrī vienības pieci lielgabali salutēja Rīgā par godu Norvēģijas karalim Haraldam V, 18. novembrī Rīgā pirms NBS parādes diviziona artilēristi salutēja ar sešiem lielgabaliem. Tas atjaunotās Latvijas Republikas laikā notika pirmo reizi, tradīciju NBS karavīri turpina katru gadu līdz mūsdienām. Ražīgais 1998. gads noslēdzās novembra beigās, kad divizions pilnā sastāvā pievienojās „Baltijas Bataljona" lauka nometnei un piedalījās kopīgajās piecu dienu mācībās. Nākošajā gadā vienība aktivizēja kaujas šaušanas nodarbības – no maija līdz septembrim tādas tika veiktas kopā 15. Bez tam tika atstrādāta darbība AS „Latvijas Gāze" Inčukalna gāzes krātuves teritorijā, kad iespējamās krīzes gadījumā, tiešā tēmējumā tika veikts kaujas šaušana ar lielgabalu. Pirmo reizi divizions ar savu smago bruņojumu un autotransportu piedalījās 18. novembra NBS parādē Rīgā. Turpinājās kopīgās kaujas apmācības ar Mobilā strēlnieku mācību centra un „Baltijas Bataljona" Latvijas rotas karavīriem. Vienības 1999. gada vasaras nometnes laikā Ādažu poligonā tika apmācīti Zemessardzes virsnieku un instruktoru artilērijas speciālistu grupa. Latvijas valsts prezidentes Vairas Vīķes–Freibergas vizīti Ādažos 2000. gada 14. martā diviziona karavīri sagaidīja ar salūtu, 7. septembrī vienība svinēja savu 4. jubileju – Ādažu poligonā pie Franču kurgāna tika veikta kaujas šaušana ar diviem 100 mm lielgabaliem un trīs 120 mm mīnmetējiem.

Par dienestu divizionā stāsta 2018. gada vasarā virsseržants Gatis Gorbāns:

„Nāku no Balvu puses, kur esmu dzimis 1978. gadā. Obligātajā dienestā iestājos 1997. gadā brīvprātīgi, pirms tam Cēsu 4. arodvidusskolā bija izmācījies par galdnieku. Ar galdniecību brīvajā laikā nodarbojos joprojām, tā, pēc armijas lietām, ir mans otrais hobijs. Zināms priekšstats par militāro dienestu man bija, jo mans tēvs 3,5 gadus dienēja padomju armijas tehniskajā vienībā. Pēc kareivja pamatkursa apgūšanas Ādažos kapteinis Gunārs Babris man piedāvāja iziet tālāko dienestu Izlūkdesanta bataljonā, jo man bija teicama fiziskā sagatavotība. Nolēmu palikt Ādažos, uz kurieni mani bija norīkojusi Balvu Valsts dienesta pārvalde. Nonācu kopā ar astoņiem sava iesaukuma puišiem 1997. gada novembra nogalē Artilērijas divizionā – par to nekad netiku nožēlojis. Bijām tad pirmie vienības obligātā dienesta kareivji. No šīs grupas virsdienestā paliku es un Jānis Polis. No nākošā iesaukuma uz profesionāļiem pārgāja arī divi karavīri, bet trīs mēnešus pēc viņiem – vēl trīs puiši. Tā lēnām veidojās no labākajiem un motivētākajiem karavīriem diviziona instruktoru kolektīvs. Mani kā uzcītīgu kareivi ievēroja diviziona komandieris Mintauts Buks un pusotru mēnesi pirms obligātā dienesta noslēguma piedāvāja pāriet uz profesionāļiem. Šajā posmā biju kaprālis un lielgabala komandieris. Pēc zināma pārdomu laika un atvaļinājuma izbaudīšanas dzimtajā pusē piekritu komandiera piedāvājumam. Man bija arī laba civilā profesija un Balvos nodrošināts darbs, tomēr nolēmu palikt pie armijas.

Pēc kāda laika mūsu divizions pārņēma no Čehijas Republikas iegūtos trīs T–54 tipa tankus, kuru apbruņojumā bija tieši tādi paši lielgabali kā mūsu vienībai. Kopā ar trim vienības karavīriem un diviem Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadetiem izgājām apmācību kursu, kuru vadīja Čehijas Republikas bruņoto spēku pulkvedis un pulkvežleitnants. Kopā ar biedriem apguvu visus tanka apkalpes pienākumus. Ar savu tanku piedalījos starptautiskajās mācībās Latvijā „Baltic Eagle–2000", mans "metāla zvērs" ar pontonu tad forsēja ezeru. Tobrīd jau tikai Latvijai apbruņojumā bija šāda veida smagā kaujas tehnika. Baltijas stipro vīru sacensībās manu tanku vilka tagadējais Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis.

Ziņa par diviona pievienošanu Zemessardzes 34 . bataljonam un pārcelšanos no Ādažiem uz Daugavpili, mums nāca kā pērkons no skaidrām debesīm. Uz jauno dienesta vietu pārcelās mazāk kā puse no bijušā diviziona personāla, daļa pārgāja uz citām vienībām, citi atvaļinājās. Pēc pusgada Daugavpilī aizgāja prom arī lielākā daļa no palikušajiem, spēcīgais Ādažu divizona karavīru kolektīvs vairāk neeksistēja. Dzīvokļu atbalsta trūkums, dažādās sociālās problēmas, tālākā militārā dienesta neskaidrība darīja savu. Šobrīd esmu vienīgais bijušā diviziona karavīrs, kurš turpina dienestu Daugavpilī.

Par saviem septiņiem dienesta gadiem divizionā īpaši gribu uzsvērt trīs lietas – mūsu vienībā bija ļoti saliedēts un draudzīgs karavīru kolektīvs; dienesta laiks bija aktīvs – saistīts pamatā ar visa veida praktisko darbību,

bieži veicām dažāda veida kaujas šaušanu; mums toreiz īpašs notikums bija vasaras lauka nometnes Ādažu poligonā, tā bija reāla karavīru dzīve."

Artilērijas diviziona komandieris majors Rolands Millers stāsta par vienības atjaunošanu 2018. gada decembrī:

"Mana dzimtā puse ir Sigulda, pēc Krimuldas vidusskolas absolvēšanas, 1996. gadā uzsāku studijas Nacionālajā Aizsardzības akadēmijas Robežsargu fakultātē. Pateicoties labām vācu valodas zināšanām, 3. kursa laikā devos uz mācībām Vācijas Armijas Artilērijas skolā. Pēc tās sekmīgas absolvēšanas 2001. gadā pabeidzu arī mūsu akadēmiju un jūlijā kā leitnants devos dienestā uz Artilērijas divizionu. Pēc tam, kopā ar daļu no bijušā diviziona karavīriem pārcēlos uz Daugavpili, pēc kāda laika atgriezos Rīgā – Zemessardzes štāba Sauszemes spēku pārvaldē. Sāka veidoties Sauszemes brigādes štābs, un sāku tur dienēt kā operāciju plānošanas virsnieks. Šajā laikā 2006. gadā Ādažos atgriezās dienēt grupa no bijušajiem Artilērijas diviziona karavīriem, un mēs uzsākām darbu pie artilērijas bataljona štatu saraksta izveides. Šo dokumentu 2007. gadā apstiprināja Aizsardzības ministrs, tikai pirmo haubiču iegādes projekts Vācijā netika realizēts, Latvijas pusei pietrūka izlēmības. Kopā Sauszemes spēku brigādē dienēju piecus gadus, un pēc tam tiku pārcelts uz Aizsardzības ministriju. No 2015. gada strādāju pie projekta "Netiešā uguns atbalsts NBS", šobrīd esmu projekta virsnieks un veicu vairākus darbus vienlaicīgi. Pēc 14 gadiem Artilērijas divizions atgriezās Ādažos un oficiāli savu darbību atjaunoja 2018. gada 1. septembrī. Simboliski, Artilērijas diviziona karogu saņēmām no bijušā vienības komandiera Mintauta Buka rokām, kurš pirms mums ielika pamatus NBS artilērijai. Diviziona karavīru kodolu veido mani agrākie dienesta biedri–artilēristi. Šeit jāpiebilst, ka Austrijā mūsu 17 artilēristu apmācība tika uzsākta 2017. gada maijā. Tagad šie karavīri apmāca citus jaunos artilēristus Latvijā. Bez mācību aktivitātēm, rūpējos par vienības nokomplektēšanu un štatu saraksta sagatavošanu apstiprināšanai. Bez tam plānoju nākotnes artilērijas spējas citās NBS vienībās, jo Lūznavā veidojamais Zemessardzes 3. Latgales brigādes 36. kaujas atbalsta bataljons saņems sešas pašgājējhaubices. Savukārt Zemessardzes 34. kājnieku bataljons Daugavpilī saglabās savā sastāvā mīnmetēju vienību. Plānoju, kā izmantot 90. gados Čehijas dāvinātos 100 mm prettanku lielgabalus, jo daļa no viņiem vēl ir kaujas ierindā. Sekoju līdzi personāla menedžmenta procesiem starp visām trim vienībām Ādažos, Daugavpilī un Lūznavā. Strādājam arī pie citu netiešās uguns atbalsta sistēmas elementu (sakaru, izlūkošanas, autotransporta, nodrošinājuma un apgādes) iegādei un izvietošanai. Varu piebilst, ka pirmo kaujas šaušanu Latvijā ar 155 mm haubicēm veicām Ādažu poligonā mācību "Namejs–2018" laikā.

Par pašu artilērijas ieroču projektu: Lielbritānijā ražotās un no Austrijas nopirktās 155 mm pašgājējhaubices M109A5Ö uz Latviju tika atgādātas laika periodā no 2017. gada oktobra līdz 2018. gada oktobrim. Kopumā no Austrijas tika nopirkts: 35 pašgājējhaubices, 10 uguns vadības centri un divas vadītāju apmācību platformas. Visi nosauktie tehnikas tipi ražoti uz vienas ritošās platformas. Austrija minēto tehniku mums pārdeva par samazinātām cenām – par katru no 47 vienībām mēs maksājām no 60 000 līdz 140 000 eiro. Bez nosauktajām 47 vienībām, tika nopirkts arī zināms skaits 120 mm mīnmetēju."

Leitnants Jānis Zvirgzds, kurš 2017. gadā izgāja Austrijā minēto apmācības kursu, papildus par 155 mm haubicēm:

"Šai artilērijas sistēmai ir ļoti liels šaušanas ātrums – aptuveni 12 šāvieni minūtē. Bet, kā saka paši austrieši, nepieciešamības gadījumā tas varētu būt arī lielāks. Salīdzinājumā ar citām pašgājējartilērijas sistēmām, konkrētā iekārta ir guvusi novērtējumu kā ļoti viegli operējama un uzticama. Tā var operēt jebkurā diennakts laikā gan uzbrukumā, gan aizsardzībā. Tā spēj strādāt netieši vai tieši pret jebkāda veida mērķiem."

Latvijas NBS artilēristi 1998. gada 4. decembrī pirmo reizi nolēma sekot savu kolēģu piemēram citur pasaulē un atzīmēt artilēristu patroneses Svētās Barbaras dienu. Svēto Barbaru uzskata par traģiskā nāvē mirušo aizgādni, viņa parasti tiek attēlota stāvam pie loga ar palmas zaru vai svētīta ūdens kausu rokā. Par spīti stingrajiem NBS reglamentiem, artilēristu svētkos ir atļauts pavilkt uz zoba komandieri un iznest cauri vienam otru.

Turklāt neatņemama svinību daļa ir kokteilis, ko vainago šķidrumā iemesta sieviešu zīda zeķe. Pirmās Svētās Barbaras dienas svinības mūsu karavīri organizēja pēc norvēģu parauga – ārvalstu viesi un Latvijas NBS augstākie virsnieki tika nostādīti uz munīcijas kastes, lai nosauktu viņu vārdus un titulus. Pēc tam katram svinību dalībniekam bija jānogaršo visai savdabīgs kokteilis, kuru sagatavoja norvēģu pulkvedis Frīds Eks. Vienā katliņā salēja trīs dažādu marku degvīnu, skotu viskiju, šampānieti un Rīgas Melno balzāmu. Dažādie dzērieni raksturoja katras valsts svinību dalībniekus. Šķidruma sajaukšanas gaitā tajā iemeta arī sieviešu zeķi – daiļais dzimums ir karavīru grūtā dienesta vērts! Tai tūlīt sekoja vīrieša zeķe – kā simbols artilēristu sūrajiem dzīves izaicinājumiem. Pirmajās Svētās Barbaras svinībās piedalījās LR Aizsardzības ministrs Ģirts Valdis Kristovskis, NBS komandiera pienākumu izpildītājs pulkvežleitnants Raimonds Graube. Artilērijas diviziona komandierim majoram Mintautam Bukam tika pasniegta simboliska goda virslielgabalnieka goda medaļa, jo 18. novembra salūta laikā Rīgas namu logiem bija izbirušas rūtis. Viņš saņēma arī padoto nopēlumu, jo kādam leitnantam nebija piešķīris 350 latu prēmiju. NBS artilēristi Svētās Barbaras dienu atzīmē katru gadu kā vēsturisku un karavīru kolektīvu vienojošu tradīciju.

1. Artilērijas divizions mācību laikā Ādažu poligonā
2. Diviziona lielgabali Ādažu bāzē
3. Diviziona karoga iesvētīšanas ceremonija Ādažos, centrā pirms karoga – Kaspars Mazitāns /4/

Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes 155 mm haubices mācībās «Namejs–2018» Ādažu poligonā un pēdējā Austrijā iegādāto haubiču partija 2018. gada oktobrī /4/

KAUJAS ATBALSTA BATALJONS

Dibināts 2010. gada 9. decembrī
Devīze – "Mēs atbalstām uzvaru"
Karogs iesvētīts 2013. gada 9. decembrī
Tradīcijas – bataljona dibināšanas diena;
bataljona katra mēneša labākā karavīra apbalvošanas ceremonija
Komandieri:
pulkvežleitnants Gunārs Kauliņš, 2011. – 2014. gads;
pulkvežleitnants Ģirts Savins, 2014. – 2018. gads;
pulkvežleitnants Edmunds Svenčs, no 2018. gada

Bataljona komandieris pulkvežleitnants Ģirts Savins par bataljona dalību starptautiskajās mācībās "Summer Shield XIV", kuras notika no 2017. gada 17. līdz 30. aprīlim Ādažu poligonā:

"Šogad ir iesaistīti gan inženieri ar pārcelšanās spēju pāri upēm, gan tanku manevra vienības kopā ar atbalsta vienībām, gan pirmo reizi uzbrukuma helikopteri, kuri darbojās uz mērķu zonām. Tika iesaistītas arī prettanku vienības. Kopumā vienības ir spējušas sasniegt mācību rezultātus – pirmo reizi bataljona sastāvā tika veidota apvienotā uguns kauja ar īstu munīciju. Tas nozīmē, ka mēs divu dienu laikā izgājām bataljona līmeņa kaujas šaušanu gan ar tankiem, gan ar kājnieku kaujas mašīnām, gan ar artilēriju, mīnmetējiem, gan ar inženieru spridzināšanas spējām, nojaucot šķēršļus un veidojot ejas starp tiem. Latvijas Zemessardze demonstrēja savas ūdens šķērsošanas spējas, kā arī uguns atbalsta spējas ar 120 mm mīnmetējiem. Mācībās piedalījās ne tikai karavīri un zemessargi no 11 valstīm, bet arī obligātā dienesta karavīri no Igaunijas un Lietuvas."

Pulkvežleitnants Edmunds Svenčs 2018. gada maijā:

„Uzaugu pie vecvecākiem, mans vectēvs Viktors Akmentiņš pirms 2. Pasaules kara bija virsleitnants Daugavpilī izvietotajā Latvijas armijas Jātnieku pulkā. Viņš man arī radīja interesi par militārajām lietām, kā saka – senču mantojums. Mācoties Engures vidusskolā aktīvi darbojos Zemessardzes 42. Tukuma bataljona 4. rotā, kuru komandēja virsleitnants Guntis Kleins. Viņš interesentiem no Engures noorganizēja iepazīšanās ekskursiju uz Nacionālo Aizsardzības akadēmiju. Tā rezultātā pēc vidusskolas uzsāku kadeta gaitas, kuras noslēdzot ar leitnanta dienesta pakāpi, kā labākais absolvents arī saņēmu ģenerāļa Mārtiņa Hartmaņa Goda zobenu. Dienestu turpināju divu gadu garumā Aizsardzības akadēmijā – zinātnes centrā un vēlāk atbildēju par augstskolas starptautiskajiem sakariem. Minētais laika posms manā turpmākajā virsnieka karjerā bija ļoti nozīmīgs – tas stiprināja manu noteiktību, angļu valodas prasmes un veicināja plašāku izpratni par daudzām militārajām lietām. Tālāk sekoja kājnieku rotas komandiera kurss ASV Kājnieku skolā Beninga fortā, Džordžijas štatā. Pēc tam – dienests 2. kājnieku bataljonā, divas misijas Irākā kā rotas komandiera vietniekam un pēc sešiem mēnešiem kā rotas komandierim. Reizi biju arī misijā Afganistānā. Bataljonā 2007. gada nogalē notika komandiera maiņa, Ilmāru Lejiņu nomainīja Viesturs Bubucis. Pēc noteiktās kārtības man vajadzēja rotēt. Šajā laikā 1. bataljonā sākās OMLET vienības komplektācija, pieteicos mentoru grupā un izgāju apmācību gada garumā. Katru no mentoriem ar ASV speciālistu atbalstu arī specializēja – kā artilērijas uguns koriģētāju, medicīnas speciālistu, gaisa uguns atbalsta kontrolieri utt. Uz šo pēdējo minēto amatu pēc ASV karavīru piedāvājuma pieteicos un nenožēloju. Vadu šo projektu jau desmito gadu, un šis laiks man ir pagājis gandrīz kā vienā lielā interesantā skrējienā. Galvenā atbalsta valsts bija ASV, Mičiganas štata Nacionālā gvarde. Mācību kursu uzsākām 2008. gada februārī. Amerikas karavīri Latvijā uz vietas rūpīgi sekoja, kā norit mūsu puišu apmācību process. No NBS vadības bija pilns atbalsts un izpratne, praktizējām arī Mičiganas štata poligonā. Tas deva teicamus rezultātus – jau pēc zināma laika es un seržants Voldemārs Anševics kā pirmie NBS karavīri saņēmām NATO gaisa uguns atbalsta kontroliera sertifikātu, eksāmenu kārtojām Mičiganas Greilingas poligonā. Tālāk gājām uz priekšu soli pa solim, un pašreiz esam tālu tikuši. Palīdzam Lietuvas un Igaunijas NBS sagatavot NATO sertifikācijai savus pirmos gaisa uguns atbalsta kon- trolierus. Lielākās Eiropas NATO valstis regulāri aicina mūsu speciālistus kā instruktorus uz dažādām lauka kaujas apmācībām, esam iemantojuši starptautisku cieņu.

Pašreiz mums ir vienīgais gaisa uguns atbalsta kontrolieru stimulators visā Baltijā, esam izveidojuši attiecīgi funkcionējošu speciālistu sagatavošanas sistēmu. Varu piebilst to, ka šādu specifisku karavīru sagatavošana un ekipēšana prasa apjomīgus finanšu līdzekļus. Vienai personai ilgtermiņā gandrīz miljons ASV dolāru – 0,3 miljoni apmācību kurss, 0,5 miljoni – speciālais ekipējums, kā arī dažādi uzturēšanas izdevumi. No savas uguns atbalsta kontroliera pieredzes varu minēt divas galvenās prasmes, kuras perfekti jāzin un jāpraktizē katram šīs specifiskās jomas karavīram – pirmkārt teicama angļu valoda un spēja ātri reaģēt uz katru izmaiņu vai nestandarta situāciju kaujas darbības laikā."

Edmunda Svenča stāstījuma turpinājums 2019. gada janvārī:

"Pildu dienestu bataljonā no tā dibināšanas dienas. Bataljona dislokācijas vieta ir NBS Ādažu bāze. Vienības tapšana saistās ar ekonomiskās krīzes sākumu Latvijā 2008. gada rudenī. Uz to brīdi abos brigādes kājnieku bataljonos bija divas nepilnas kaujas atbalsta rotas. Krīzes ietekmē pieredzējuši karavīri sāka iet prom no dienesta. Bija jārīkojas kardināli un brigādes struktūras reorganizācijas ietvaros tika uzsākta Kaujas atbalsta bataljona veidošana. Sākas brigādes ietvaros nepieciešamo spēku un jaudu apvienošana. Inženiertehniskā rota un militārās izlūkošanas rota mums tika pievienotas 2011. gadā. Process notika lēnām, jo bija krīzes laiks. Tomēr mēs spējām izveidot pieredzējušu karavīru darba kolektīvu, rezultātā pēckrīzes periodā mūsu bataljons bija pat labāk nokomplektēts, salīdzinājumā ar abiem brigādes kājnieku bataljoniem. Arī mūsdienās šo loģisko pieeju attiecībā uz pieredzējušiem karavīriem turpinām realizēt – ar laiku no abiem brigādes mehanizētajiem bataljoniem daļa personāla pārnāk uz Kaujas atbalsta bataljonu, kur viņiem jādien vismaz pieci gadi. Bataljons tuvākajos divos gados būs pārmaiņu procesā. Kā arī agrāk, tā nebūs brigādes manevra vienība, tai būs jāpilda savi konkrētie uzdevumi. Samazināsies rotu skaits. Ja vēl pirms kāda laika bataljonā bija četras rotas (uguns atbalsta rota, prettanku rota, militārās izlūkošanas rota, inženiertehniskā rota), tad 2020. gadā mums būs trīs rotas – militārās izlūkošanas rota, inženiertehniskā rota un pretgaisa aizsardzības rota, kā arī bataljona štāba sakaru vads. Uguns atbalsta rotas, kā arī gaisa atbalsta kontroles vienības uzdevumi un spējas pāriet uz atjaunoto Artilērijas divizionu. Savukārt prettanku rotas četri vadi tiek iekļauti brigādes 1. un 2. mehanizēto kājnieku bataljonu sastāvā. Tātad drīz atvadīsimies no mūsu artilērijas un mīnmetējiem, bet viņu vietā jau plānojam pretgaisa aizsardzības ieroču saņemšanu.

Katru gadu organizējam un vadam brigādes kaujas atbalsta mācības. Strādājam ļoti ciešā kontaktā ar brigādes štāba operāciju daļu, ik pa brīdim brigādes komandieris darbībā iesaista kādu no mūsu bataljona struktūrām. Mans uzdevums ikdienā ir mūsu lielā kolektīva administrēšana, kā arī rūpes par bataljona karavīru apmācīšanu un sagatavošanu. Tagad varam droši sevi saukt par kaujas veterānu vienību, kura atdod savu pieredzi jaunajiem karavīriem. Katru gadu divas reizes stingru ievērojam bataljona tradīciju – veicam 30 km garumā kājnieku maršu. Katru vasaru organizējam vienības sporta dienas. Darbā ar instruktoriem un kareivjiem mans tuvākais palīgs ir bataljona virsseržants Jānis Kreiers, kurš šo amatu pilda no 2017. gada. Dienestu NBS viņš sāka kā zemessargs 1996. gadā 53. Bauskas bataljonā, pēc tam bija obligātajā dienestā Zemessardzes štāba bataljonā, kur palika virsdienestā. No 2002. gada Jānis uzsāka dienestu 2. kājnieku bataljonā Ādažos. Gatavojamies nākošajā gadā svinēt bataljona desmit gadu jubileju"

Bataljona pirmais komandieris pulkvedis Gunārs Kauliņš 2019. gada februārī:

„Vienības vēsture sākas ar NBS komandiera 2010. gada 9. decembrī izdoto pavēli, kad tika apstiprināts Kājnieku brigādes Kaujas atbalsta bataljona materiāltehnisko līdzekļu un personāla saraksts. Tad tika pieņemts lēmums par atlikušos Kājnieku brigādes kaujas atbalsta elementu apvienošanu un nolemts turpmāk attīstīt šo kapacitāti kā NBS vienotās spējas. Tika noteikta bataljona struktūra – štābs, štāba un sakaru vads, militārās izlūkošanas rota, inženiertehniskā rota, uguns atbalsta rota, prettanku rota un gaisa atbalsta kontroles vienība. Bataljona izveides plāns paredzēja pārejas periodu, kura laikā dažādas mazākas vienības pāriet no Kājnieku brigādes, 1. kājnieku bataljona un 2. kājnieku bataljona manā tiešā pakļautībā. Tātad notika visas brigādes reorganizācija. Kaujas atbalsta bataljona izveide bija viena no galvenajām NBS komandiera Raimonda Graubes prioritātēm, tāpēc viņš personīgi uzraudzīja vienības izveides gaitu. Tika uzdots reorganizāciju pabeigt ļoti īsā laikā – līdz 2011. gada februārim. Savukārt brigādes rīcībā esošo materiāltehnisko līdzekļu pārdale bija jāpaveic līdz 2011. gada vidum.

Bataljonam ar 2011. gadu tika noteikti ambiciozi uzdevumi – būt par nosacītu ekselences centru. Mums bija jāgatavojas Kājnieku brigādes ietvaros nodrošināt izlūku un šīs jomas analītiķu, snaiperu, inženieru, prettankistu, mīnmetējnieku, priekšējo novērotāju, tuvā gaisa atbalsta operatoru, improvizēto spridzekļu iznīcināšanas speciālistu, izpletņlēkšanas, izdzīvošanas un tuvcīņas instruktoru apmācību. Pēc nepieciešamības bataljonam bija jāgatavojas nodrošināt minēto apmācību arī citu NBS vienību karavīriem. Vienlaikus mēs sākām gatavot kaujas atbalsta vada elementus starptautiskajām operācijām. Bez tam uzturējām gatavībā kaujas atbalsta spējas, lai varētu atbalstīt Kājnieku brigādi tās pamatuzdevumu izpildē Latvijā. Apmācījām brigādes virsniekus par kaujas atbalsta darbību plānošanas procedūrām.

Jaunā bataljona vadība apzinājās, ka tas ir laikietilpīgs, sarežģīts, grūts un dārgs apmācību process. Īpašu uzmanību būs jāpievērš kājnieku manevra apakšvienību komandieru trenēšanai. Bija jāattīsta viņu izpratne un spējas izmantot piešķirtos kaujas atbalsta elementus.

2011. gada 3. janvārī NBS komandieris parakstīja pavēli par manu iecelšanu bataljona komandiera amatā. Domāju, ka tas bija visumā riskants solis no Raimonda Graubes puses – nozīmēt par jaunveidojamās vienības komandieri virsnieku bez reālas komandēšanas pieredzes. Pirmā mana prioritāte bija nokomplektēt štābu, rotas un vadus, kā arī organizēt materiāltehnisko līdzekļu un infrastruktūras pārņemšanu. Vienlaicīgi uzsāku darbus, lai attīstītu karavīru individuālās iemaņas, tai skaitā fiziskās sagatavotības līmeņa paaugstināšanu. Strādāju ar nepieciešamo ekspertīzi un apmācību bāzes organizēšanas darbiem. Daudz tika darīts, lai celtu motivāciju visu līmeņa karavīriem, lai viņi noticētu bataljona nozīmei visā NBS sistēmā. Pamazām karavīri novērtēja savu izaugsmi un kompetenci. Mūsu sasniegumi kļuva populāri, labo darbu slava izplatījās tālāk. Citu vienību karavīri sāka izrādīt vēlmi dienēt mūsu bataljonā. Ja pirmajā gadā aizpildītas bija aptuveni 60 % no finansētajām štata vietām, tad 2013. gadā tās bija aizpildītas vairāk par 100 %. Bataljona speciālistu paveiktais atspoguļojas skaitļos: pirmajos divos izveides gados tikai izstrādātas 18 speciālistu apmācību programmas un noorganizēti gandrīz 40 apmācību kursi, kuros tika apmācīti vairāk kā 600 karavīri. Bataljons pārņēma ikgadējo starptautisko mācību "Summer Shield" organizāciju un uzņēmās aktīvu lomu vingrinājuma "Sabre Strike" vadīšanā. Mūsu vienības karavīri piedalījās arī misijā Afganistānā.

Lielākais izaicinājums šajos pirmajos bataljona darbības gados bija nepietiekamie pieejamie resursi, jo sākotnēji izmantojām tikai pieejamos Kājnieku brigādes resursus. Īpaši kritiskas jomas bija sakaru līdzekļi, visa veida optika, nakts redzamības ierīces un tēmēšanas sistēmas, ieroči snaiperiem, inženieraprīkojums, kā arī transporta līdzekļi– platformas, kas ir vitāli svarīgi kaujas atbalsta nodrošināšanai un kvalitatīvam apmācību procesam. Bataljona attīstībā svarīgs noteicošs faktors bija arī Ādažu garnizona vienību komandieru savstarpējā sadarbība, sapratne un godaprāts, jo pārdalīt tā jau nepietiekošo nodrošinājumu ar vēl vienu jaunveidotu vienību nebija viegls uzdevums.

Bataljona identitātei un atpazīšanai tika izstrādāta bataljona atšķirības zīmes. Bataljona kokardē redzamie divi pusmēneši simbolizē divus dažādus karavīrus, kas viens otru atbalsta. Bataljona trešajā jubilejā 2013. gada 9. decembrī Valsts prezidents Andris Bērziņš pasniedza bataljona karogu, kuru sponsorēja Ģenerāļu klubs. Rotu standarti tiek izstrādāti un apstiprināti 2014. gadā. Kā vienu no bataljona tradīcijām jāmin arī vienības balle par godu tās dibināšanai.

Bataljons nebūtu spējīgs izpildīt NBS komandiera noteiktos uzdevumus, ja bataljona apakšvienību komandēšana nebūtu uzticēta tā laika labākajiem NBS dažādu jomu ekspertiem: pulkvežleitnantam Edmundam Svenčam, majoriem Mārtiņam Bērziņam, Jurim Bukam, Pēterim Plečkenam un Kasparam Lazdiņam, apakšvienību pirmajiem virsseržantiem: virsseržantiem Aigaram Kūmam, Dainim Stiebriņam, Andrim Subačam, Jānim Rubulim, Andrejam Kareļinam, Jānim Dzerkalim un seržantam Jānim Leicim. Divi "stūrakmeņi" bataljona izveidē bija pulkvežleitnants Juris Āboliņš – pirmais bataljona komandiera vietnieks un Kaujas atbalsta bataljona izveides darba grupas vadītājs 2010. gadā. Nozīmīgs ir pirmā bataljona virsseržanta–štāba virsseržanta Arvja Mucenieka devums vienības noorganizēšanā un nostiprināšanā. Savu artavu bataljona izveidē ir devuši pulkvežleitnants Ģirts Savins un pirmie štāba nodaļu priekšnieki – majori Jana Benete, Aivis Šaicans, Almants Naglis, Uldis Vecrinks un Pjotrs Petrovs, kapteiņi Jānis Krūmiņš un Sarmīte Gailīte, kā arī bataljona simbolikas izstrādātājs kapteinis Pēteris Kiršis.

Nedrīkst nepieminēt arī tā laika brigādes komandierus – pulkvežus Dzintaru Rogu un Mārtiņu Libertu, kā arī Ādažu garnizona vienību komandierus – pulkvežus Valtu Āboliņu un Kasparu Zdanovski, pulkvežleitnantus Māri Gavrilko, Ventu Lapsenbergu, Māri Utinānu, Juri Čudo un Egilu Dēvitu, jo lielā mērā tieši ar viņu ieinteresētību un personīgo atbalstu bija iespējams sasniegt un realizēt šo ambiciozo projektu – izveidot Kaujas atbalsta bataljonu."

1

2

3

1. Mācībās ASV 2008. gadā – no kreisās – kapteinis Edmunds Svenčs, seržants Voldemārs Anševics, dižkareivis Arnis Jagža
2. Kapteinis Dans Jansons un ASV instruktors virsseržants Dž. Lemlijs mācībās Ādažu poligonā 2010. gadā
3. E. Svenčs kopā ar V. Anševicu mācībās ASV, 2008. gadā /50/

Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes Medicīnas rota lauka mācībās 2013. gada 29. aprīlī /4/

Mehanizētās kājnieku brigādes Tehniskā atbalsta un remonta rotas karavīri pie evakuācijas automašīnas Ādažu bāzē, 2017. gada decembrī
1. rindā, 7. no labās – Juris Zvejnieks /4/

KAUJAS NODROŠINĀJUMA BATALJONS

Dibināts 2010. gada 9. decembrī
Devīze – "Bez apgādes nav uzvaras"
Tradīcijas – bataljona dibināšanas diena
Komandieri: Majors Andžejs Zarakovskis, no 2017. gada

Bataljona komandieris majors Andžejs Zarakovskis 2019. gada janvārī:

"Esmu amatā no 2017. gada 29. decembra, pirms tam biju Kaujas nodrošinājuma bataljona komandiera vietnieks. Bataljona pirmsākumi ir meklējami 2006. gada 14. februārī, kad tika apstiprināta Sauszemes spēku brigādes struktūra. No 2010. gada 9. decembra tika ieviesta brigādes jaunā struktūra, kuras sastāvā tika iekļauts arī Kaujas nodrošinājuma bataljons. Tomēr turpmākajos gados bataljons reāli sāka veidoties no tiešā brigādes komandiera pakļautībā esošām dažādām nodrošinājuma un apgādes funkciju pildošām rotām. Skaitliski lielākā no tām bija kaujas nodrošinājuma rota, kuras pirmais komandieris bija kapteinis Druvis Kleins. Minētās rotas emblēmu mēs 2018. gadā ņēmām par pamatu mūsu bataljona emblēmai. Vienības karogs patreiz tiek darināts un pēc dažiem mēnešiem to iesvētīsim.

Bataljons izvietots NBS Ādažu bāzē. Vienības sastāvā šobrīd ir trīs rotas – apgādes un transporta rota, medicīnas rota, tehniskā atbalsta un remonta rota. Iepriekš šīs rotas līdz 2017. gada 29. decembrim bija tiešā brigādes komandiera pakļautībā, tāpēc agrāk bataljona štābs netika veidots. Katras rotas kodolu veido pieredzējuši karavīri, kuriem daudziem ir ārvalstu misiju pieredze. Īpaši tas attiecas uz medicīnas rotas virsniekiem un instruktoriem. Tātad – visi kopā tagad esam jau otro gadu. Šogad turpināsim nostiprināt bataljona štābu. Jāstrādā pie apjomīgā bataljona kolektīva saliedēšanas, jo ilgu laiku rotas viena no otras bija pietiekoši neatkarīgas. Plānojam bataljona sastāvā iekļaut apsardzes rotu, kura nākotnē tiks pilnībā izvērsta."

Par savu dzīves gājumu un militāro dienestu 2019. gada aprīlī stāsta štāba virsseržants Juris Zvejnieks:

"Esmu ar saknēm no Balvu puses, mans tēvs izgāja obligāto dienestu PSRS armijā, vectēvs karoja 2. Pasaules karā, bija kaujā ievainots. Pēc Balvu 9. klašu skolas absolvēšanas man radās interese par tehniku, un es devos uz mācībām Apes profesionāli tehniskajā skolā. To pabeidzu kā plaša profila mehanizators, interesi par tehniku neesmu zaudējis arī mūsdienās. Apes mācību posms manā biogrāfijā bija ļoti svarīgs, jo iemācījos dzīvot patstāvīgi, ļoti labi izpratu, kas ir puišu kolektīvs un, ko nozīmē kopīga darbība. Man tā bija ļoti laba dzīves skola, kas perfekti noderēja dienestā Padomju Savienības kara flotē un vēlāk Latvijas armijā. Tiku 1988. gada novembrī iesaukts obligātajā dienestā, mani nozīmēja uz karakuģiem. Vispirms mācījos pusgadu Kronštatē par atomzemūdeņu turbīnu speciālistu. Pēc tam – dienests Murmanskā, Ziemeļu kara flotē. Mūsu atomzemūdene bija apbruņota ar stratēģiskajām raķetēm, apkalpē 100 jūrnieki, no tiem puse bija virsdienesta karavīri. Kaujas patrulēšanā braucām trīs mēnešus, visu laiku zem ūdens, par zemūdenes maršrutu neko nezinājām. Tikai pēc borta rezervuāru eļļas tvertņu temperatūras varējām spriest par savu atrašanās vietu – esam pie Amerikas krastiem vai Ziemeļu jūrās. Šajos ilgajos braucienos mums deva dzert sauso sarkanvīnu, lai cilvēkiem būtu ēstgriba, jo vidēji dienā ar kājām nogājām labi ja 20 metrus. Šo trīs gadu laikā pasaulē notika lielas izmaiņas, pats tiku ļoti maz informēts. Visā atomzemūdeņu Murmanskas divīzijā biju vienīgais latvietis, Latvijā sākoties Atmodai, uz kuģa baltiešiem aizliedza skatīties televīziju. Tomēr par šo laiku man palikušas pozitīvas atmiņas, jo mans iesaukums bija ļoti saliedēts. PSRS aizsardzības ministrs 1991. gada 1. septembrī izdeva pavēli par visu no Baltijas valstīm iesaukto jauniešu atvaļināšanu, un drīz es ierados mājās.

Atgriezos dzimtajā pusē, Latvijā bija notikušas lielas izmaiņas, mani tas izbrīnīja. Cilvēku attieksme pret daudzām lietām bija jūtami izmainījusies. Sāku strādāt Balvu pusē kā brigadieris koku zāģētavā. Tomēr liktenis man bija lēmis kļūt par Latvijas karavīru – uz to mani aicināja sievas brālis, kurš bija virsdienestā Izlūkdesanta bataljonā Sužos pie Rīgas. Labi pārzināju tehnikas lietas, bija arī ilgāka pieredze neliela kolektīva vadīšanā un organizēšanā, noderēja mana padomju kara flotes vecākā instruktora dienesta pakāpe. Kā seržants 1997. gadā uzsāku dienestu Izlūkdesanta bataljonā, trīs gadu laikā biju trīs amatos – mehāniķis, saimniecības vada seržants, instruktors sakaru vadā. Apgādes un nodrošinājuma jautājumi man vienmēr likās interesanti un saistoši, tāpēc jau vairāk kā 20 gadus esmu šajā sistēmā. No 2000. gada uzsāku dienestu 1. kājnieku bataljona štāba un sakaru rotā. Gāju ar rotas nodaļām visās mācībās un ikdienas aktivitātēs. Pēc tam 2007. gadā tiku iecelts par 1. kājnieku bataljona tehniķi ar dienesta vietu vienības štābā. Tas bija plašs darba apjoms, manā pārziņā bija visa bataljona tehnika, rūpējos par tās remontu, apkopi utt. Absolvēju NBS Instruktoru skolā virsseržanta kursu, un 2008. gadā tiku iecelts par 1. kājnieku bataljona štāba un apgādes rotas virsseržantu. No 2014. gada rūpējos par visas Sauszemes spēku brigādes autotransporta remontu, 2017. gadā vairākus mēnešus dienēju arī Nodrošinājuma pavēlniecības Autotransporta nodrošinājuma centrā Ādažos. Pērn mani uzrunāja Kaujas nodrošinājuma bataljona komandieris, tā es kļuvu par pirmo vienības virsseržantu. Ja iepriekšējos gados nodrošinājuma lietas visā brigādē menedžēja ar trīs atsevišķām rotām pats brigādes komandieris, tad tagad no 2018. gada sākuma to dara brigādes Kaujas nodrošinājuma bataljona komandieris. Viņa rokās ir koncentrēti visi patreizējie pieejamie resursi.

Ko varu teikt par savu patreizējo dienestu un saviem biedriem – cilvēki viens otru pazīst ļoti labi, jo darbojušies kopā jau krietnu laika periodu. Jauno speciālistu mums ir maz, pamatā visi ir pieredzējuši karavīri. Strādājam elastīgi, problēmu vispirms kopā detalizēti izrunājam, atrodam kopīgu reālu risinājumu un tad ejam pie vadības. Tas nostrādā labi, jo tiek ietaupīts laiks un nervu enerģija. Man visā šajā sarežģītajā procesā visvairāk imponē mainīgā un kustībā esošā darbība – gan ar cilvēkiem, gan tehniku. Pats esmu darījis dažādas praktiskas lietas, un tagad varu dot padomus jaunajiem kolēģiem, jo viņiem dažbrīd trūkst patstāvības. Arī, ik pa brīdim uzrodas pa kādam brīvdomātājam, un ar šādiem karavīriem ir īpaši jāstrādā.

Par mūsu bataljona nākotnes izaicinājumiem, pamatā tie ir trīs:

1) personāla skaits ir jāpalielina, jo vienības uzdevumu apjoms pieaug. Jāturpina personāla mijiedarbība/ rotācija ar citām brigādes vienībām. Piemēram – tagad mēs gatavojam tehnikas remonta speciālistus 2. mehanizētā kājnieku bataljona vajadzībām. Savukārt pēc pāris gadiem gaidīsim pieredzējušus karavīrus, kuri no brigādes bataljoniem nāks uz mūsu vienību,

2) gaidam jaudīgākas mašīnas, kura spētu bojāto tehniku no kaujas lauka ātri nogādāt uz mūsu bataljona darbnīcām. Šādu praktisko pieredzi jau esam guvuši kopējās praktiskajās lauka mācībās ar Ādažos izvietotajiem NATO ārvalstu karavīriem. Šajos vingrinājumos visas vienības veido vienotu nodrošinājuma elementu, un problēmas tiek risinātas kopējiem spēkiem,

3) jāturpina darbs pie dažādu operāciju nodrošināšanas aktivitāšu plānošanas un koordinācijas, jo mums ir jābūt gataviem strādāt un veikt vienību pārapgādi plašā teritorijā."

MĀCĪBU VADĪBAS PAVĒLNIECĪBA

Dibināta 2000. gada 1. decembrī
Devīze – „Mācīties, lai uzvarētu"
Karogs iesvētīts 2005. gada 9. decembrī
Tradīcijas – pavēlniecības dibināšanas dienas svinības
Komandieri :

pulkvedis Jānis Hartmanis, 2000. – 2001. gads,
pulkvedis Juris Poļevskis, 2001. – 2002. gads,
flotiles admirālis Andrejs Mežmalis, 2002. – 2006. gads,
pulkvedis Valdis Tālbergs 2006. – 2008.; pulkvedis Igors Rajevs 2008.-2009.,
pulkvedis Andris Kalniņš 2009. – 2011. gads,
pulkvedis Egils Leščinskis, 2011. – 2015. gads,
pulkvežleitnants Georgs Kerlins, 2015. – 2017. gads,
pulkvedis Valts Āboliņš, no 2017. gada

P. S. – laika periodā no 2000. gada decembra līdz 2003. gada oktobrim Mācību vadības pavēlniecību (MVP) komandēja MVP Štāba priekšnieks. Pēc tam tika ieviests pavēlniecības komandiera amats.
Apbalvojumi – Goda zīme „Par nopelniem Mācību vadības pavēlniecības attīstībā", 1., 2. un 3. pakāpe.

Pavēlniecībai 2002. gada novembrī tika pakļautas septiņas dažādas vienības un mācību centri, kuri bija izvietoti visā Latvijas teritorijā:

- Mobilo strēlnieku bataljons, dislocēts Alūksnē,
- Jūras spēku mācību centrs, izvietots Liepājā,
- Mācību centrs Ādažos, Kadagā,
- Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skola un Kaujas inženieru skola ar izvietojumu Ādažos, Kadagā,
- Izlūku mācību centrs, izvietots Dobelē (izformēts 2003. gada 19. septembrī),
- Sakaru mācību centrs, dislocēts Siguldā.

Nacionālā Aizsardzības akadēmija tika nodota Mācību vadības pavēlniecības administratīvajā pakļautībā. Šāda plaša reorganizācija tika veikta ar vienu pamatdomu – maksimāli tuvināt NBS struktūru NATO sistēmā pieņemtajām pamatprasībām. Komandķēde kļuva efektīvāka, mācību process tika sakārtots pēc NATO pamatstandartiem.

No 2004. gada marta Sauszemes spēki pārņēma savā pakļautībā Ādažu mācību centru. Pakāpeniski Mācību vadības pavēlniecības organizācija tika sakārtota, skolas ieguva vienotus nosaukumus. Pavēlniecības komandierim 2007. gadā jau bija pakļautas 8 struktūras – štābs Rīgā, Ezermalas ielā 6/8, Instruktoru skola Cēsīs, Jūras spēku Mācību centrs Liepājā, Kājnieku skola Alūksnē, Kaujas atbalsta mācību centrs Ādažos, Sakaru skola un Valodu skola Rīgā, Rekrutēšanas un atlases centrs Rīgā. Pamatvilcienos šāda struktūra ir saglabājusies līdz mūsdienām.

Pavēlniecības karogu svinīgi tās piecu gadu jubilejā 2005. gada 9. decembrī pasniedza Latvijas Republikas Valsts prezidente Vaira Vīķe–Freiberga. Karogu darināja Rudīte Grasberga un Māra Avotniece, skices autori – pulkvežleitnants Ainārs Ķienis un virsleitnants Imants Ancāns. Tā izgatavošanu sponsorēja jūras kapteinis Andrejs Mežmalis un Egons Goldšmits.

Par laiku pavēlniecības komandiera amatā no 2015. līdz 2017. gadam stāsta pulkvedis Georgs Kerlins:

„Nāku no Kuldīgas, kur esmu dzimis 1973. gadā. Abi mani vectēvi ir cīnījušies 2. Pasaules kara kaujās, tikai pretējās frontēs, militārās lietas mani interesēja jau no bērnības. Mans tēvs to saprata un izturējās pret manu izvēli ar cieņu.
No 16 gadu vecuma vēlējos būt patstāvīgs un sāku mācīties Rīgas speciālajā vidusskolā ar pastiprinātu militāro un krievu valodas apguvi. Ar latvieša spītu un ietiepību, sakožot zobus, šo padomisko mācību iestādi absolvēju 1991. gadā un atteicos no dienesta elitārajā Pleskavas 76. gaisa desanta divīzijā. Sāku strādāt savā dzimtajā pilsētā. Tad uzzināju par Latvijas armijas veidošanos un 1992. gadā 18 gadu vecumā kā brīvprātīgais uzsāku dienestu Rīgā, Štāba bataljonā. Pēc 9 mēnešiem biju jau Aizsardzības akadēmijas kadets, 1995. gada oktobrī saņēmu leitnanta zīmotnes. Mācības pabeidzu ar„sarkano diplomu", izvēlējos tālāk dienēt Zemessardzē. Pēc diviem gadiem pārgāju uz „Baltijas Bataljonu", vēlāk uz 1. kājnieku bataljonu.
Šajās abās vienībās rotas komandiera vietnieka, rotas komandiera, bataljona komandiera vietnieka, štāba priekšnieka un komandiera amatos nodienēju desmit gadus un dažus mēnešus. Sekoja darbs vecākā pasniedzēja amatā Tartu – „Baltijas Aizsardzības koledžā" un 2012. gada augustā atgriezos Aizsardzības akadēmijā prorektora amatā. Biju trīs gadus tuvākais palīgs pavēlniecības komandierim pulkvedim Egilam Leščinskim.

Trīs gadi prorektora amatā man deva ļoti labu iespēju iedziļināties Aizsardzības akadēmijas visos jautājumos, īpaši tas attiecās uz mācību lietām. Kopā ar rektoru veicām vairākas pārmaiņas, lai mūsu karavīru galvenajā mācību iestādē akadēmiskās izglītības jautājumus sabalansētu ar militāri praktiskās apmācības lietām. Tas mums ar Egilu šajā laikā visvairāk izdevās, jo mēs abi vienkāršoti sakot sākām būvēt „jaunu māju". Pamatmotīvs bija ļoti konkrēts – Aizsardzības akadēmijai jāgatavo leitnanti, par kuriem NBS vienību komandieriem ir jāpriecājas! Pārņemot prorektora amatu iepazinos ar Sauszemes spēku brigādes 1. un 2. kājnieku bataljona komandieru dienesta ziņojumu – jaunie leitnanti izvairās no

Centrā – Latvijas Republikas Valsts prezidente Vaira Vīķe–Freiberga, no viņas pa labi – NBS komandieris Gaidis Andrejs Zeibots un otrais no kreisās – pavēlniecības komandieris Andrejs Mežmalis /9/

atbildības, viņiem nav izpratnes par taktiku utt. Arī pats sapratu, ka savu profesiju iemācījos pēc studijām Aizsardzības akadēmijā. Tās vairāku gadu garumā kopumā bija vērtīgas un labas, jaunietim tās radīja plašāku izpratni un „izstaipīja domāšanu", tikai mums nav tik daudz laika un resursu. NBS vienībām ir vajadzīgs leitnants, kas var vadīt un risināt dažāda veida problēmas. Iepriekšējā daudzu gadu prakse balstījās pamatā uz akadēmisku pieeju, katra kadeta kredītpunktu summas veidošanu mācību gaitā. Arī man pašam savā kājnieku vienību komandiera laikā daudz nācās strādāt ar Aizsardzības akadēmijas absolventiem, neliela daļa jauno virsnieku bija teicami un labi sagatavoti, tomēr daudziem pamatā bija vienāda rakstura problēmas. Pulkveža Egila Leščinska vadībā līdz ar to daudz strādājām pie militārās vadības mācību priekšmeta pasniegšanas metodēm un tā proporcijām attiecībā uz citām tēmām visā kadeta kursa laikā. Labus rezultātus deva akcents uz sauszemes, gaisa un jūras spēku kursu vadības stiprināšanu. Ja iesākumā Artis Tirzmalis organizēja kopīgi visus gaisa un jūras spēku kursus, tad pēc laika Ingus Siliņš pārņēma tikai gaisa speciālistu lietas, savukārt Jānis Viļums – kara jūrnieku jautājumus. Jāpiemin arī sauszemes kursu vadītāji šajā laikā – Ilmārs Šķesteris un Juris Višņakovs. Šajā amatā sākām likt virsniekus, kuri iepriekš ārvalstu misijās bija pildījuši rotas komandiera pienākumus. Pilnībā pārkārtojām Zinātņu centra darbu, kuru sāka vadīt Jānis Bērziņš.

To arī es mērķtiecīgi turpināju no 2015. gada jūnija, kad pārņēmu pavēlniecības komandiera un Aizsardzības akadēmijas rektora amatu. Pamatā šajā „divu cepuru" darbā turpināju lietas, kuras kopā ar Egilu iesākām – mācību kvalitātes celšana atbilstoši NBS vajadzībām, praktiskā nodrošinājuma uzlabošana, pasniedzēju kvalifikācijas celšana. Ieviesām „Kaujas izturības kursu", Ādažos izvietoto Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolu pārveidojām par Kaujas atbalsta mācību centru. Ielikām pamatus „Sakaru organizācijas kursa" ieviešanai NBS mācību procesā, ar datoru palīdzību uzsākām angļu valodas apmācību tālmācības sistēmā. Kadetiem izveidojām pilotprojektu par krievu valodas apgūšanu tiem jauniešiem, kuriem nebija attiecīgo priekšzināšanu. Likumdošanā par Aizsardzības akadēmiju pastiprinājām vairākas lietas – šeit nevar būt vispārējā izpratnē t. s. akadēmiskā brīvība, tā attiecas pamatā uz Zinātņu centra darbu un pasniegšanas metožu izvēli; mūsu augstskola ir militāra vienība! Mans laiks vairāk kā divu gadu garumā šajā komandiera amatā sakrita ar NBS attīstību pēc Latvijas ekonomiskās krīzes pārvarēšanas.

Centos visiem līdzekļiem uz pasniedzēju un pavēlniecības vadības amatiem „izvilkt vīrus no ierakumiem", kuriem nāk līdzi pamatīga praktiskā pieredze. Kā piemēru var minēt bijušo bataljona komandieri pulkvežleitnantu Aivaru Krjukovu, kuru par Aizsardzības akadēmijas prorektoru iecēla pēc mana ceturtā dienesta iesnieguma NBS komandierim. Biju ļoti gandarīts, kad 2017. gadā vairāku NBS vienību komandieri atzinīgi novērtēja Aizsardzības akadēmijas jauno absolventu sagatavotības līmeni. Vēlos pieminēt savus tuvākos palīgus laika posmā no 2015. gada līdz 2017. gadam – štāba priekšniekus Viesturu Bubuci un Māri Polencu, prorektoru Valtu Āboliņu, sauszemes spēku kursu vecākos virsniekus Uģi Romanovu un Guntaru Tauriņu, galveno virsseržantu Armandu Loginovu, ar kuru kopā uzsākām kadetu regulāros izbraucienu uz latviešu vēsturisko cīņu vietām. Turpinot pēctecību, pēc manis pavēlniecības komandiera amatu pārņēma pulkvedis Valts Āboliņš, kurš pirms tam bija Aizsardzības akadēmijas prorektors. Šobrīd pildu NBS Apvienotā štāba priekšnieka vietnieka par operacionālajiem jautājumiem pienākumus."

MĀCĪBU VADĪBAS PAVĒLNIECĪBAS ŠTĀBS

Štābs sāka veidoties 2000. gada 3. novembrī Nacionālās Aizsardzības akadēmijas telpās, kad tika atvērtas pirmās finansētās štata vietas.

PERSONĀLS

Finansētās štata vietas dažādos laika posmos:

2010. gads – 369 profesionālā dienesta karavīri, 135 civilie darbinieki

NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA

Dibināta 1992. gada 13. februārī Devīze – „Per aspera ad astra"
Karogs iesvētīts 2012. gada 23. martā
Tradīcijas:

- Melnās kafijas vakars 30. novembrī,
- ģenerāļa Mārtiņa Hartmaņa Goda zobena pasniegšana labākajam absolventam,
- „Baltās nakts" pārbaudījums kadetu kandidātiem,
- Virsnieka zvērests,
- Rektora kauss, sacensības dažādās sporta disciplīnās,
- Taktikas kauss, kadetu militārās sacensības,
- Litenes lauka nometne 12. – 14. jūnijā.

Rektori: pulkvedis Valdis Matīss, 1992. - 1998. gads, pulkvežleitnants Ilmārs Vīksne, 1998. – 2001. gads, pulkvedis Juris Maklakovs, 2001. – 2004. gads, brigādes ģenerālis Kārlis Krēsliņš, 2004. – 2005. gads, pulkvežleitnants Gunārs Upītis, 2005. – 2007. gads, jūras kapteinis Vladimirs Dreimanis, 2007. – 2010. gads, pulkvedis Andris Kalniņš, 2010. – 2011. gads, pulkvedis Egils Leščinskis, 2011. – 2015. gads, pulkvežleitnants Georgs Kerlins, 2015. – 2017. gads, pulkvedis Valts Āboliņš, no 2017. gada

Nacionālā Aizsardzības akadēmija (NAA) ir vienīgā augstākā militārās izglītības iestāde Latvijā. Akadēmija kopš 1993. gada janvāra izvietota Rīgā, Ezermalas ielā 8.

Nacionālā Aizsardzības akadēmija tika dibināta 1992. gada 13. februārī, kad Latvijas Republikas Ministru Padome izdeva attiecīgo rīkojumu. Šajā mēnesī pirmais akadēmijas priekšnieks Valdis Matīss sāka organizēt pirmos nepieciešamos darbus, kuru veikšanai Aizsardzības ministrijas ēkā tika iedalītas divas telpas. Pirmajās nedēļās viņa tuvākie palīgi bija Voldemārs Jaronis, Vilis Raups, Māris Gulbis, Ivars Pampe, Valdis Leflers, Andrejs Kasparovičs un Zigurds Irbe.

Akadēmijas pirmais darbības posms notika Mālpils Robežsargu mācību centrā, kurš savu darbību Viļa Raupa vadībā uzsāka jau 1991. gada septembrī. Tas bija izvietots Valsts Lauksaimniecības tehnikuma telpās kā Latvijas Ministru Padomes Sabiedrības drošības departamenta struktūrā. Tobrīd pirmo jauno virsnieku sagatavošanai tas bija labākais pieejamais pagaidu variants, jo tobrīd Rīgā izvietot NAA nebija reāli. Nācās gaidīt, līdz Krievijas armijas atbrīvos piemērotu objektu Latvijas galvaspilsētā. Par darbu Mālpilī fragmenti no atvaļinātā majora Zigurda Irbes dienasgrāmatas:

„NAA mācības bija jau paredzētas aprīļa sākumā, tāpēc bieži iznāca braukt uz Mālpili. Bija jākomplektē mācību kabineti, jāgādā inventārs. Ar Mālpils tehnikuma vadību panācu vienošanos, ka būs iespējams izmantot viņu sporta bāzes un inventāru ar nosacījumu, ka netiks traucēts viņu darbs. Visu dokumentāciju rakstīja ar roku un pavairoja ar koppapīru. Vienīgā rakstāmmašīna bija mācību daļai, arī tā bija pārslogota.

1992. gada 24. martā izbraucām uz Mālpili uz patstāvīgu dzīvošanu. Atjaunoja PSRS armijā piešķirtās dienesta pakāpes. Dzīvojām trijatā vienā istabā, bez manis vēl majors Vilis Raups – priekšnieks ierindas jautājumos, un majors Jānis Skrinda – taktikas pasniedzējs. Pretendenti sāka ierasties mācīties, uzņēmām tos, kas bija dienējuši PSRS armijā. No viņiem vairāki bija mācījušies kara skolās, tagad, paklausot aicinājumam, ieradās Mālpilī. Uzņemšanu sāka ar veselības pārbaudi, tad izpildīja testēšanas vingrinājumus, eksāmenu latviešu valodā rakstiski, matemātikā, fizikā, kā arī minimālās prasības svešvalodā. Obligāta bija angļu valoda, pēc izvēles – vācu vai franču valoda. Mobilo strēlnieku fakultātes un Robežsargu fakultātes kadetu sastāvs bija nokomplektēts. 1992. gada 6. aprīlī plkst. 11:00 Mālpils tehnikuma sporta laukumā stāvēja NAA virsnieku sastāvs un abu fakultāšu kadeti. V. Matīss ziņoja Aizsardzības ministram T. Jundzim un viņa vietniekam V. Pavlovskim, ka NAA personālsastāvs mācībām gatavs. Pēc valsts himnas notika parāde. Uz atklāšanu bija ieradušies Aizsardzības ministrijas pārstāvji, Latvijas brīvvalsts virsnieki, kadetu piederīgie un Mālpils iedzīvotāji."

Zigurda Irbes atmiņas papildina atvaļinātais pulkvežleitnants Osvalds Arnicāns:

„Ar 1992. gada martu sāku strādāt NAA par kaujas inženiera nodrošinājuma un militārās topogrāfijas pasniedzēju, jo tai laikā arī topogrāfijā nebija pasniedzēja. Bija grūti pasniegt divus priekšmetus, jo nebija literatūras, mācību līdzekļu, pašam bija jāatsvaidzina materiāls – bija pagājis liels laiks, kopš es mācīju karavīriem šos priekšmetus. Lai gan bija grūtības, man bija pacilāts garastāvoklis. Visi NAA mācību spēki dzīvoja Rīgā. Sešas dienas nedēļā strādājām neapkurinātās Mālpils tehnikuma auditorijās un kopmītnēs. Es kopmītnēs dzīvoju vienā istabā ar pulkvedi Jāni Melderi. Izejamā dienā – svētdienā braucām uz mājām Rīgā. Pirmdienās agri no rīta braucām atpakaļ uz Mālpili. Steidzami vajadzēja sastādīt mācību programmas, meklēt mācību literatūru, materiālo nodrošinājumu, gatavoties lekcijām, praktiskām nodarbībām. Nebija izstrādāta vienota latviešu valodas militārā terminoloģija. Latvijas Bruņotajiem spēkiem bija steidzami vajadzīgi virsnieki, tāpēc pirmajai kadetu grupai (87 jaunieši) apmācības laiks bija samazināts līdz sešiem mēnešiem. Kadetiem Mālpilī bija kazarmu režīms ar stingru disciplīnu, kas ne visiem patika. Daudziem arī mācības ne visai veicās, citiem bija pārāk romantisks priekšstats par dienestu armijā un disciplīnu, tāpēc līdz mācību beigām atbira kādi 20 kadeti."

(P. S. – pēc Mālpils kursa absolvēšanas 1. oktobrī 60 karavīri saņēma leitnanta dienesta pakāpes un 12 tika paaugstināti par virsnieka vietniekiem)

Savās atziņās ar mums dalās atvaļinātais pulkvedis Jānis Melderis:

„Kopumā Mālpils periods akadēmijai bija pārbaudes un meklējumu laiks, kolektīva saliedēšanas un savu iespēju izvērtēšanas laiks. Tika radīta materiālā un intelektuālā bāze tālākai nākamo virsnieku plašākai un kvalitatīvākai sagatavošanai. Varu piebilst, ka kadeti bija ļoti atvērti un pretimnākoši, dažreiz laboja piedāvātos, vai pat piedāvāja jaunus militāros terminus, ja bija nepieciešams. Viņi nekautrējās kritizēt un palabot savu pasniedzēju pedagoģisko darbu ar vēlmi atmest visu padomisko. To varēja arī saprast, jo daudzi no viņiem bija dienējuši padomju armijā un izbaudījuši tās „labumus". Priecēja mūsu kadetu patriotiskais noskaņojums un apziņa par tālāko misiju aizsardzības spēku stiprināšanā. Tagad atskatoties atpakaļ, nevar neatzīt pirmā sešu mēnešu kadetu kursa izlaiduma lielo devumu gan aizsardzības spēku, gan robežsardzes vienību izveidē."

Par Mālpils laiku atmiņās dalās rezerves pulkvežleitnants Sandris Brālēns:

„Nāku no Valmieras, kur 1970. gadā esmu dzimis, vienmēr esmu sportojis un turpinu sportot. Pirms obligātā dienesta padomju armijā biju divkārtējais Valmieras rajona čempions GDA daudzcīņā. Pēc demobilizācijas 1990. gada decembrī sāku strādāt Valmieras piena kombinātā, vietējā laikrakstā izlasīju par Latvijas bruņoto spēku izveides uzsākšanu. Šobrīd par savu iestāšanos mūsu armijā droši varu teikt – tas bija liktenis un zināma sagadīšanās. Vienkārši dzīves ceļi tā sakrita – pamatā tā bija gandrīz visiem Mālpils laika kadetiem. Valmieras Valsts dienesta pārvaldē 1991./1992. gada ziemā nokārtoju nepieciešamos dokumentus pie vadītāja Jura Bogdanova. Tas bija tas pats vīrs, kurš mani vēl nesen – pirms pāris gadiem iesauca padomju armijā.

Tagad sešu posmu intensīvo mācību kursu atceros tikai ar pozitīvām jūtām. Mālpils kadeti bija puiši apmēram 22 – 23 gadu vecumā, pēc obligātā dienesta padomju armijā. Visas zinības apguvām ar aizrautību, bija savstarpējā konkurence uz izturību visās jomās. Sarunas par mūsu armijas nākotni mums nevedās, neviens jau tad par nākotni neko nezināja. Patriotisma mācība Mālpilī pusgada laikā bija diezgan primitīvā veidā, to gan ievērojami pastiprināja kopīga latviešu karavīru dziesmu mācīšanās un dziedāšana. Šajā jomā mums daudz palīdzēja vietējais dziedāšanas skolotājs un tehnikuma klavieres. To iesāka pulkvedis Valdis Matīss, sākumā man tas likās nedaudz smieklīgi, bija zināma neizpratne. Tagad to saprotu pilnībā, arī senlatviešu karavīri pirms kaujas visi nāca kopā un dziedāja!

Mūsu pašcieņu pasniedzēji centās uzturēt ar vārdiem:
„Jūs būsiet pirmie Latvijas Armijas virsnieki!"

No vecākajiem virsniekiem/pedagogiem īpaši palikuši atmiņā pulkveži Māris Gulbis un Jānis Melderis, viņu akadēmiskās zināšanas bija izcilas! Par rektoru pulkvedi Valdi Matīsu jāsaka īpaši, jo pēc kursa noslēguma vairākus gadus viņš bija mans komandieris. Trīs gadu dienesta laikā NAA es rektoru kā militāro līderi uztvēru visnopietnāk. To noteica viņa stāja, ārējais izskats, runas veids un arī pulkveža īpašā attieksme pret manu personu. Šeit man jāpiebilst, ka pēc Mālpils kursa pieci labākie jaunie leitnanti tika nozīmēti dienestā NAA. Es tiku šajā „piecniekā" par labākajiem sasniegumiem sportā, Andis Dilāns – kā spēcīgākais militārajā vadībā un taktikas zinībās. Akadēmijā es biju Apkalpes rotas komandieris, minētā vienība komplektējās pamatā no obligātā dienesta puišiem, jaunos kareivjus pats apmācīju visās militārajās jomās. Manus karavīrus dažreiz akadēmijas vadība stādīja kā piemēru kadetiem – skat, kareivji prot soļot daudz brašāk nekā topošie virsnieki! Pulkvedim Valdim Matīsam piemita īpašs vadības stils – viņš daudz prasīja no padotā, raugoties no cita skatu punkta, atsevišķā reizē kāds grēks tika piedots. Man pašam tā iznāca pēc misijas noslēguma Dienvidslāvijā 1995. gadā, kad kopā ar Andri Jankovski bez Latvijas jebkādas atļaujas pāris mēnešus bijām franču leģionā. Tomēr sapratām, ka tas nav domāts mums un atgriezāmies Latvijā. Šo sānsoli varēja traktēt kā dezertēšanu, bet pulkvedis Valdis Matīss man piedeva šo jaunības muļķību. Pēc tam es turpināju dienestu Ādažu garnizonā."

NAA virsnieki un kadeti 1992. gada 22. augustā pulkveža Valda Matīsa vadībā Rīgā piedalījās Latvijas Valsts atjaunošanas 1. gadadienas svinībās. Akadēmijas karavīru kolona no Zemitāna tilta ar dziesmām nosoļoja līdz Brīvības piemineklim. Dziesmas kadetiem iemācīja Mālpils mūzikas skolas direktors. Robežsargu fakultātes kadeti ar Rīgas Brāļu kapos iedegto lāpu pie Brīvības pieminekļa uzsāka stafetes skrējienu, kurš vēlāk tika turpināts gar visu Latvijas robežu.

NAA pirmais izlaidums notika Aizsardzības ministrijas telpās 1992. gada 2. oktobrī, dienesta pakāpes svinīgi saņēma 60 leitnanti un 12 virsniekvietnieki. Jaunie karavīri deva zvērestu ar devīzi „Lai dzīvotu mierā, jāmācās karot". Pēc 26 gadiem dienestu turpina 10 šī vēsturiskā pirmā izlaiduma karavīri:

NBS sastāvā: Andis Dilāns, Ainārs Ozoliņš, Mārtiņš Liberts, Tomass Delvers, Māris Krasinskis, Māris Līcītis un Robežsardzes vienībās: Aivars Uzulnīks, Oskars Mileika, Vladislavs Grudzinskis, Ivars Ruskulis.

Savās atmiņās par pasniedzēja darbu ar mums dalās atvaļinātais majors Gunārs Opmanis:

„1993. gada martā rektors pulkvedis V. Matīss uzaicināja mani strādāt akadēmijā – mācīt aizsardzību no masveida iznīcināšanas ieročiem. Vecākais pēc amata un dzīvē pieredzējušākais pasniedzējs šajā priekšmetā majors G. Veide palīdzēja man ātrāk „atklimatizēties". Tas bija interesants laiks – mainījās valsts ekonomiskā formācija. Ar labiem rezultātiem akadēmijai bija jāsagatavo pirmie virsnieki. Katrs akadēmijas darbinieks savu darbu veica patiešām apzinīgi un radoši, saliedējās vienots kolektīvs. Ir neiespējami atcerēties visus notikumus, kas man, kā pasniedzējam, bija svarīgi. Atmiņā vairāk palicis tas, kas saistās ar kadetu/klausītāju praktisko apmācību. Kadeti mācījās Robežsargu un Mobilo strēlnieku fakultātēs. Man bija jāvada nodarbības nākamajiem mobilo strēlnieku vadu komandieriem. Jūnija sākumā iepazinos ar mācību programmu, kas paredzēta apgūšanai vasaras nometnē. Akedēmijā tolaik bija pozitīva dominējoša gaisotne, kas pasniedzējiem noteiktā intervālā ļāva mainīt mācību procesu un, vēl svarīgāk, palīdzēja to praktiski realizēt. Krievijas Federācijas karaspēks jau masveidīgi pārdislocējās austrumu virzienā, tādejādi sarūpēt nepieciešamo ekipējumu bija diezgan vienkārši. Tā pietika gandrīz desmit gadiem.

Nacionālās Aizsardzības akadēmijas pirmais izlaidums, 1992. gada oktobris /9/

1. NAA kadetu zvērests 1993. gadā, zvērestu paraksta Valdis Jurgelāns
2. Guntars Rezevskis – 1. rindā 1. no kreisās, blakus – Valērijs Kovgers, 2. rindā 1. no labās – Valdis Jurgelāns, aiz viņa Pēteris Lovčinovskis
3. Zvēresta pieņemšana 1995. gadā, pirmais no labās – akadēmijas rektors Valdis Matīss /9/

Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadeti goda sardzē pie Brīvības pieminekļa un tautas veidotā ziedu altāra 1997. gadā /9/

Nacionālās Aizsardzības akadēmijas izlaidums 2002. gada februārī /9/

Nacionālās Aizsardzības akadēmijas izlaidums 2018. gada 15. jūnijā pie VEF Kultūras pils,
vidū – Latvijas Republikas Valsts prezidents Raimonds Vējonis, no viņa pa labi – Aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis un pa kreisi – NBS komandieris Leonīds Kalniņš /9/

Specifiskās tehniskās zināšanas, organizatoriskā un vadītāja pieredze ļāva secināt – ja apmācāmo grupā ir vairāk par 15 dalībniekiem, tad poligonā, kā minimums, jābūt vienam jau iepriekš labi apmācītam palīgam. Pilnvērtīgu mācību procesu nodrošināja obligātā militārā dienesta karavīru mācību apkalpes rota. Tās komandieris, akadēmijas pirmā izlaiduma absolvents leitnants S. Brālēns vienmēr prata par palīgiem ieteikt labākos karavīrus. Kā pirmais bija Gundars Melderis. Viņš ātri apguva nepieciešamās zināšanas un drīz vien jau spēja labi līdzdarboties praktiskajās nodarbībās. Izcilu apķērību karavīrs nodemonstrēja akadēmijas pirmajās taktiskajās mācībās vasaras poligonā, kad ar nelielu daudzumu mācību ķīmisko kaujas vielu atrisināja samilzušu taktisko problēmu. „Pretējai pusei" – pārsteiguma efekts, tā nespēja atrast ekvivalentu pretdarbību.

Visu mācību procesu teicami koordinēja Mācību daļas virsnieki: pulkvežleitnants V. Leflers un majors I. Bīskaps. Viņš prata atrisināt jebkuru pēkšņi gadījušos neplānotu sarežģījumu. Pamatkritērijs bija viens – lai pasniedzējs spētu koncentrēties tikai nodarbību kvalitatīvai norisei. Ieroču veidu kaujas lietošanas katedras vadītājs pulkvežleitnants M. Gulbis palīdzēja metodiski labāk gatavoties, vadīt nodarbības, novērtēt kadetu zināšanas. Kad bija nepieciešams, palīdzēja ikviens.

Pirmās praktiskās nodarbības kadetiem manā mācību priekšmetā notika vasaras poligonā. Nometne atradās pie Kadagas ezera, dažiem kadetiem jau bija attiecīgā pieredze, kas man mācību procesu atviegloja. Šajā laikā galvenais uzdevums bija dot kadetiem daudzpusīgas speciālās zināšanas, lai viņi mācētu jebkurā situācijā tās atbilstoši izmantot. Kadetu attieksme visnotaļ bija apsveicama – neskaitot pāris izņēmumus, visi centās iegūt maksimālo novērtējumu. Lai praktiskās nodarbības maksimāli pietuvinātu realitātei, visus šos gadus, neraugoties uz tā laika ierobežotajām iespējām, akadēmijas vadība spēja apmaksāt augsti kvalificētu civilo speciālistu līdzdalību mācību procesā. Radioizotopu zinātniski pētnieciskā institūta vadošais inženieris Indulis Grūbe, piemēram, iepazīstināja kadetus ar savas darba vietas daudzveidīgo dozimetrisko aparatūru un dažādiem starojuma avotiem. Indulim Grūbem bija speciālā izglītība, milzīga bijušajā PSRS un citās valstīs gūtā praktiskā pieredze. Viņš to izmantoja nodarbībās, vienlaicīgi mācījos arī es.

Apguvām tēmas: individuālie aizsardzības līdzekļi un gāzmaskas, kā tos izvēlēties, pārbaudīt, apkopt. Tēmas noslēgumā notika to pārbaude praksē speciālās teltīs, kur atradās mācību ķīmiskā kaujas viela hlorpirkrīns. Aizsargtērpi – tradicionālie padomju armijas komplekti un gāzmaskas. Kadeti izpildīja dažādus normatīvus, iepazinās ar ekipējuma iespējamajiem plusiem un mīnusiem. Radioloģiskajā izlūkošanā kadeti iepazina dažādus starojuma veidus, noteica to dozas jaudu, praktiski izmantoja individuālos dozimetrus, noteica „imitēto" radioaktīvo piesārņojumu, apguva dezaktivācijas pamatus. Mācību programmā pie ķīmiskajām kaujas vielām iekļāvām arī dažas teorētiskās nodarbības, bet praksē nosacīti piesārņotā apvidū veicām izlūkošanu un degazāciju, izdarījām personālsastāva, ekipējuma, kā arī fortifikācijas būvju daļējo atindēšanu. Praktiskajā apmācībā izmantojām degmaisījumu imitāciju (iebiezinātu dīzeļdegvielu). Kopējais vasaras mācībās pavadītais laiks svārstījās no 5 līdz 6 nedēļām. Mācību programmā „Aizsardzība no masveida iznīcināšanas ieročiem" stundu skaits bija ap 70, pieskaitot vēl pašmācības stundas – vairāk nekā 80. Lai iegūtu nepieciešamās zināšanas, tas bija pietiekami.

Aizsardzības spēki jau 1993. gadā plānoja sākt veidot rotu aizsardzībai no masveida iznīcināšanas ieročiem, kura atrastos Kadagā. Daži rotas karavīri jau piedalījās akadēmijas vasaras mācību nometnē. Diemžēl pēc gada šo rotu izformēja un speciālo tehniku izkomplektēja.

1994. gada ziemā akadēmijā iekārtoja aizsardzības no masveida iznīcināšanas ieročiem mācību klasi, kur kadeti un klausītāji apguva mācību programmas teorētiskās un praktiskās iemaņas. Šajā laikā arī radās ideja par kadetiem (instruktoriem–palīgiem), kas palīdzētu mums vadīt poligonā praktiskās nodarbības. Tad apmācāmo vadus jau varējām sadalīt vairākās nodaļās. Potenciālie instruktori mācījās pašmācības ceļā vai brīvajā laikā.

Šo ideju praktiski realizēja līdz 2005. gadam. Vasaras nometnes organizēja pirmajiem diviem kursiem, tāpēc bija iespējams ievērojami paaugstināt klausītāju praktisko iemaņu līmeni – šo kursu nodarbībās iesaistot instruktorus no vecākajiem kursiem. Savukārt instruktori no vecākajiem kursiem guva tik ļoti nepieciešamās komandiera praktiskās iemaņas darbā ar personālsastāvu. Centos sarežģīt praktiskos uzdevumus, kurus bija jāveic nelielās grupās – no 3 līdz 5 kadetiem. Šie vingrinājumi pilnveidoja tehniskās iemaņas, veicināja izkopt katram komandierim nepieciešamās individuālās īpašības, bet karavīru mini grupai – savstarpējās sadarbības iemaņu attīstību. Pirms sarežģītākajiem uzdevumiem paraugdemonstrējumus vispirms sniedza pasniedzējs, pēc tam instruktors, kas arī līdzdarbojās šajā praktiskajā vingrinājumā. Iespēju robežās centos uzdevumus kombinēt, lai būtu gan interesanti, gan izzinoši. Tas mums īpaši labi izdevās divās pēdējās mācībās vasaras poligonā kopā ar palīgu no mācību apkalpes rotas – kareivi Raimondu Garo. Pēdējās mācības manā vadītajā priekšmetā vasaras poligonā notika 1998. gadā.

Gadsimtu mijā akadēmijā notika pārmaiņas, nolēma mācīt civilo augstskolu absolventus. Akadēmijā sākās pārejas periods – praktiskajām apmācībām mācību programmās atvēlēja niecīgu vietu, ievērojami attiecīgi samazināja stundu skaitu. Tajā pašā laikā profesionālās kvalifikācijas prasības netika izmainītas. Turpmākajos gados kadeti (akadēmijā vēl uzņēma vidusskolu absolventus) tomēr guva atzīstamas praktiskās iemaņas – tieši pateicoties kadetiem instruktoriem, katrā vadā tādu bija aptuveni pieci. Kadetu grupas komplektēja, analizējot iepriekšējās sekmes, lai slinkākajiem zustu cerības, ka kāds ar labākām zināšanām „izvilks" visu grupu. Varu minēt divus izcilākos kadetus instruktorus – Andreju Švecu un Lindu Miezīti. No 2005. gada šāda pieredzējušo kadetu reāla sistemātiska iesaiste mācību procesā vairāk nepastāv."

Par kareivja, kadeta un virsnieka gaitām Aizsardzības akadēmijā stāsta majors Pēteris Rumps:

„Nāku no Preiļu puses, pēc amata iegūšanas strādāju Preiļu pilsētā siltumtīklu saimniecībā. Obligāto dienestu uzsāku 1993. gada oktobrī Aizsardzības akadēmijas apkalpes rotā, kuru komandēja Sandris Brālēns. Pēc obligātā dienesta man bija doma mācīties Policijas akadēmijā, bet nokavēju ar dokumentu iesniegšanu. Pārgāju pāri lielajam ierindas mācības laukumam un iestājos Aizsardzības akadēmijā. Pēc absolvēšanas atgriezos savā bijušajā rotā kā vada komandieris. Sāku mācīties LLU neklātienē, ieguvu maģistra grādu. Tāpēc vēlāk pulkvedis Jānis Skrinda mani paņēma par NAA pasniedzēja asistentu, pēc tam 11 gadus pasniedzu ieroču mācību.

Pieredzēju sešus rektorus, varu arī nedaudz raksturot katru no viņiem kā Aizsardzības akadēmijas vadītāju. Pirmais rektors bija izteikts līderis, viņš izveidoja pirmo akadēmijas pasniedzēju kodolu. Valdim Matīsam prioritāte bija disciplīna – tas bija jūtams visā viņa darbībā un katrā jomā. Ilmāra Vīksnes laikā akadēmija izglītības laukā attīstījās kā augstskola, bet disciplīna, salīdzinoši ar pirmā rektora laiku, bija krietni zemāka. Jura Maklakova laikā tika ieviestas vairākas inovatīvas mācību metodes – sākām ikdienā praktiski izmantot Dānijas dāvināto taktisko trenažieri. Ieviesām tālmācības programmas, uzsākām rotu komandieru kursu. Akadēmija pārgāja uz īsāku leitnantu pamatapmācības laiku. Zināmā mērā to var nosaukt par „juku laiku". Kārļa Krēsliņa laikā akadēmija ļoti veiksmīgi izgāja augstskolas akreditāciju, tika uzsākts starptautiskais jūras spēku virsnieka kurss. Pēc viņa iniciatīvas sākām gatavot NATO ģenerāļu kursu, kurš vēlāk tika sekmīgi realizēts. Žēl, ka Kārļa Krēsliņa laiks rektora amatā bija pārāk īss, viņš gribēja ieviest vēl vairākas jaunas mācību programmas. Gunārs Upītis nāca no Zemessardzes, un pagāja ilgāks laiks, kamēr viņš pilnībā iedziļinājās un izprata visas Aizsardzības akadēmijas vajadzības un problēmas. Viņa laikā NAA darbu izbeidza akadēmiskā līmeņa profesori, tikai daži palika strādāt uz līguma pamata. Tas bija dabiski, jo Aizsardzības akadēmija pamatā pārgāja uz viena gada leitnantu apmācības sistēmu. Vladimira Dreimaņa laikā tika uzlabota kadetu sadzīve visās jomās, viņš kā rektors kadetus aizstāvēja. Tomēr mācību slodze bija pārāk liela, kā rezultātā pazemināja sekmju līmenis.

Pieredzēju arī pirmā rektora Valda Matīsa „vecās gvardes" pakāpenisku aiziešanu pensijā. Viņu vietā nāca pieredzējuši virsnieki no vienībām, pamatā no Ādažiem. Tas protams bija pozitīvi, jo viņi bija praktiķi ar jau rietumniecisku skatījumu un minētais process loģiski sakrita ar NBS attīstību. Varu nosaukt Normundu Aizpuru, Māri Utinānu, Aivaru Leicānu un Edgaru Eiduku. Pats pēc dienesta Aizsardzības akadēmijā pārgāju uz Zemessardzi – 17. pretgaisa aizsardzības bataljonu, pēc tam dienēju Nodrošinājuma pavēlniecībā un NBS Apvienotajā štābā.

No mūsdienu viedokļa skatoties es uzskatu, ka NAA nevajadzēja pakļaut notikušajām ievērojamajām pārmaiņām, tai kā mācību iestādei vajadzēja attīstīties uz akadēmiskās izglītības platformas."

Par Nacionālās Aizsardzības akadēmijas darbības pirmo posmu vēlos dalīties atmiņās kā krājuma sastādītājs – konkrēti, kā tika uzsāktas Zemessardzes vienību komandieru neklātienes studijas:

„1993. gada vasaras pusē tiku iecelts Zemessardzes štābā kā atbildīgais virsnieks mācību organizēšanā. Pirms tam komandēju Zemessardzes 5. brigādi. Viens no pirmajiem maniem darbiem bija dienesta kontaktu izveidošana ar akadēmijas vadību un Zemessardzes neklātienes mācību kursa darbības uzsākšana. Tolaik Zemessardzē bataljonu un rotu komandieru amatos iecelto virsnieku sagatavotība bija ļoti dažāda un nepietiekoša.

Visiem bija padomju armijas dienesta pieredze, tomēr profesionālu virsnieku mūsdienu izpratnē bija maz. Laiks negaidīja, nesen izveidotajos bataljonos zemessargu apmācību darbs bija jāveido ar vienādu taktisko izpratni, militāriem terminiem, standarta mācību plāniem utt. Vienkāršoti sakot – lielo Zemessardzes karaspēku vajadzēja militarizēt pēc vienas sistēmas. Minētos komandierus praktiski nevarēja Rīgā apmācīt klātienes sistēmā, jo tad ilgstoši apstātos darbs vienībās uz vietas visā Latvijas teritorijā. Tāpēc tika izvēlēta daudz elastīgāka apmācību pieeja. Arī akadēmijas vadība bija ļoti ieinteresēta Zemessardzes vienību komandieru apmācībā. To uzreiz atklāti kopējā sapulcē strikti noteica pulkvedis Valdis Matīss. Akadēmijas rektoram nākotnes redzējums bija skaidrs – visiem Latvijas bruņoto spēku komandieriem jāmācās vienā iestādē – Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā! Neskatoties uz dažādo pakļautību, abpusējā sapratne bija pilnīga. Rezultātā 1993. gada rudens pusē skaitliski apjomīga Zemessardzes vienību komandieru grupa uzsāka divu gadu neklātienes kursu, kuru lielākā daļa 1995. gadā arī sekmīgi pabeidza.

Viss jau negāja tik gludi, problēmas darba gaitā bija jārisina. Tobrīd Zemessardzes vienībās praktiskajās nodarbībās sistemātiski tika apgūta Lielbritānijas vieglo kājnieku mazo vienību taktika, latviešu valodā jau bija izdotas vairākas minētās taktikas brošūras. Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā pasniedzēji izmantoja bijušās padomju armijas mācību grāmatas un reglamentus. Rezultātā vairāki termini tika traktēti dažādi, par lielāko daļu spējām vienoties un atrast kopēju valodu, tomēr par angļu vārdu „ambush" nespējām atrast izlīgumu. Akadēmijas pasniedzēji stingri palika pie nosaukuma „slazds", Zemessardzes virsnieki – „slēpnis". Otra problēma bija tīri sadzīviska, to mēs risinājām vienkāršāk bez liekiem asumiem. Aizsardzības spēku un Zemessardzes iekšējās kārtības, kā arī disciplīnas reglamentos tolaik bija zināmas atšķirības. Lielākā daļa Zemessardzes virsnieku katrs jau pāris gadus bija komandējuši bataljonu vai rotu, pret viņiem pilnīgā piemērot tādas pašas prasības kā pret akadēmijas klātienes kadetiem nebūtu pareizi un loģiski. Par to guvām atbalstu no pulkveža Valda Matīsa un nelielie konflikti, pēc attiecīgām pārrunām, saknē tika likvidēti. Mūsdienās daži bijušie akadēmijas pasniedzēji atzīst, ka minētais neklātienes kurss nebija kvalitatīvs. Šādam apgalvojumam nevēlos piekrist, jo nav iespējams salīdzināt situāciju mūsu bruņoto spēku izveides sākumā ar patreizējo stāvokli. Tās ir milzīgas atšķirības, katras mācības ir vērtīgas, tikai jāizdara attiecīgie secinājumi. Pārrunās ar Zemessardzes virsniekiem kopīgi nolēmām, ka akadēmijas pasniedzēju mācīto taktiku uztversim un apgūsim kā mūsu spēku iespējamā pretinieka darbības moduli. Tas arī labi nostrādāja, visi bija apmierināti. Tolaik Zemessardzes neklātienes kurss netieši veicināja mūsu dažādo militāro struktūru vienotu domāšanu, savstarpēju virsnieku un instruktoru rotāciju. Līdz ar to, rezultātā tika sekmēta arī jau krietni iekavētā NBS izveidošanās."

Pēc akadēmijas rektora pulkveža Valda Matīsa iniciatīvas 1994. gada decembrī mācības līdztekus diviem kadetu puišu vadiem uzsāka meiteņu kadetu vads. Savās atmiņās ar mums dalās majore Ruta Mūrniece:

„Doties mācīties uz NAA man ieteica divi pazīstami jaunieši, kuri arī kārtoja NAA iestājeksāmenus, bet neveiksmīgi. Pati jau pusotru gadu biju mācījusies Daugavpils augstskolā. Kopā ar Annu Strodi devāmies uz Ludzas Valsts dienesta pārvaldi un uzsākām savu ceļu uz Latvijas armiju. Mācības mūsu vadā uzsāka 18 meitenes no visiem Latvijas novadiem, rīdzinieces nebija nevienas. Vidējais vecums bija ap 20 līdz 22 gadiem, jau ar zināmu dzīves pieredzi. Kādi motīvi mūs vadīja? Galvenais bija patriotisms, arī vēlme pierādīt, ka meitenes arī var, zināms azarts un iespēja izvirzīties dzīvē uz priekšu. Stimuls arī bija par valsts naudu iegūt labu izglītību, jo pēc akadēmijas absolvēšanas saņēmām tieslietu bakalaura un kājnieku vada komandiera diplomu. Mūs ieskaitīja Robežsardzes fakultātē, kursa priekšnieks bija Valdis Tālbergs, vadu komandēja Sabīne Golubova, vecākā kursa kadete, vada seržante bija Jolanta Armaloviča. Viņas autoritāti nevarēja apstrīdēt, jo Jolanta bija jau darbojusies Zemessardzes 18. Jūrmalas bataljonā un lekusi arī ar izpletni. Mūsu vadam akadēmijas kazarmās 1. stāvā iekārtoja atsevišķu sektoru, dzīvojām visus četrus gadus vienā lielā telpā. Pirmie mēneši bija pagrūti, jo visu laiku kādam bija jāklausa. Teorētiskās zināšanas man padevās labi, smagāk bija ar augstāko matemātiku. Lielu daļu no visa kursa aizņēma juridiskās lietas. Kopumā slodze bija pamatīga, darbojāmies no rīta līdz vakaram. Smags pārbaudījums visām meitenēm bija pirmā vasaras nometne Ādažu poligonā. Tās laikā visas dzīvojām kopā vienā teltī un gulējām divstāvu gultās. Tālāk viss mācību process sekoja raiti un īpaši milzīgu problēmu mums nebija. Salīdzinoši, civilo zinību jomā meitenes apsteidza puišus, savukārt zēni bija spēcīgāki militārajās lietās. Kā meitenēm mums atlaides nedeva, mums izturēt palīdzēja apzinīgums un zināms spīts. Kāds jau bija, kurš teica, ka jums te nav ko darīt... Četru gadu mācību laikā tika divas meitenes aizgāja no kursa.

Nepilnu gadu pirms kursa noslēguma, Robežsardzes brigāde no NBS pārgāja iekšlietu ministrijas pakļaut. No mūsu kursa pamatā visi pārgāja uz Mobilo strēlnieku fakultāti. Tikai daži puiši, kurus jau gaidīja kādā no robežsargu vienībām, palika Robežsargu fakultātē. Iemesli bija vienkārši – mēs jau visu laiku dzīvojām armijas ritmā un sistēmā, prakse robežsargos meitenēm nepatika, jo robežkontroles punktos vajadzēja tikai garlaicīgi pārbaudīt cilvēku pases. Savukārt prakses laikā NBS kādu brīdi biju Štāba bataljona sakaru daļā pie virsnieka Jāņa Vuņģa, labi zināju angļu valodu un rezultātā pēc akadēmijas absolvēšanas mani iecēla par Štāba bataljona sakaru vada komandieri. Manā pakļautībā gan bija tikai daži kareivji, tā kā nosaukums neatbilda īstenībai. Kopā ar mani uz Štāba bataljona sakarniekiem tika nozīmētas arī kursa biedrenes Anda Baraškina un Dzintra Cibuļska.

Kā izcilus militāros līderus un pedagogus atceros rektoru pulkvedi Valdi Matīsu, pulkvežleitnantu Ināru Bīskapu un pulkvežleitnantu Vilni Noveku, kurš mūsu meiteņu vadam ļoti daudz palīdzēja. Viņi ar savu militāro stāju un virsnieka augsto inteliģenci bija paraugs visiem kadetiem. Nevar nepieminēt kultūras daļas priekšnieci Irēnu Bīskapu, kura mums bija labā „krustmāte". Viņa prata vajadzīgā brīdī „galviņu paglaudīt", bet bija arī stingra un prasīga. Gadu pēc mums akadēmijā mācības uzsāka vēl viens meiteņu vads, vēlāk šī tradīcija netika turpināta. Pašreiz dienestu NBS turpina pulkvežleitnante Jolanta Rauza–Armaloviča, majores Anita Brūvere, Arnita Nestro, Aiva Kairiša, Anna Strode, Anita Pizele, Maruta Kruste, kapteines Laima Berģe un Sanita Dižā–Lejniece."

Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas 1997. gada marta ziņojums par kopējo situāciju NAA:

„Finanšu un materiālais nodrošinājums ir uz izdzīvošanas līmeņa. Nepieciešamie krājumi krīzes situācijas gadījumam līdz ar to netiek veidoti. Kopumā akadēmijas kolektīvs ir spējīgs. Kadetiem ir dažāda parauga formas tērpi, nav ziemas lauka nodrošinājuma ekipējuma. Daļai kadetu nav ieroču. Pēc pasniedzēju sniegtās informācijas, mācību procesu plānot uz ilgāku laiku nav iespējams, jo Latvijā nav stingri noteikta valsts militārā koncepcija."

STRUKTŪRA:

No 1993. gada līdz 1998. gadam NAA bija divas fakultātes (Mobilo strēlnieku un Robežsargu), kā arī sešas katedras – Stratēģijas un vispārējās taktikas; Ieroču veidu kaujas lietošana; Bruņojuma un materiāltehniskās apgādes; Fiziskās kultūras un sporta; Humanitāro zinātņu; Svešvalodu katedra. Mācību procesu nodrošināja un atbalstīja Aizsardzības zinātņu centrs, Mācību daļa, Bibliotēka, Kultūras un audzināšanas grupa, Administratīvā nodaļa, Finansu nodaļa, Apgādes dienests, Mācību apkalpes rota.

Pirmā reorganizācija tika veikta 1998. gadā, kad slēdza Robežsargu fakultāti, jo Robežsardzes brigāde no NBS pārgāja Iekšlietu ministrijas pakļautībā. Pēdējie kadeti šo fakultāti absolvēja 2000. gadā. Latvijai gatavojoties iestājai NATO, strauji pieauga nepieciešamība pēc dažādiem kursiem. Esošās fakultātes tika nomainītas ar vairākiem mācību kursiem:

- kājnieku nodaļas komandiera kurss,
- kājnieku vada komandiera kurss,
- kājnieku rotas komandiera kurss,
- neklātienes un speciālais kurss.

Tika uzsākta arī Jūras spēku un Gaisa spēku virsnieku apmācība, bet no 2003. gada – 6 sešu mēnešu Jaunākā štāba virsnieka mācību programmas realizācija, kapteiņa Agra Jermacāna un kapteiņa Valta Āboliņa vadībā. Šajā laikā sākās arī integrētā speciālistu sagatavošana sadarbībā ar Latvijas Jūras akadēmiju (Jūras spēku stūrmaņa un mehāniķa specialitātes) un ar Rīgas Aeronavigācijas institūtu (gaisa satiksmes vadības inženieri). Pēc diviem gadiem Rīgas Tehniskajā universitātē kadeti sāka apgūt elektronikas bakalaura programmu.

Saistībā ar NBS optimizāciju, radušās krīzes rezultātā, 2009. gada nogalē NAA struktūra tika samazināta, administrācijas un nodrošinājuma funkcijas tika nodotas Mācību vadības pavēlniecībai. Fiziskās sagatavotības organizēšanu pārņēma NBS Sporta klubs, bet svešvalodu apmācību – NBS Valodu skola. 1992. gadā reformējot izvedoto NAA Aizsardzības zinātņu centru, tika izveidots Drošības un stratēģisko pētījumu centrs, kurš uzsāka organizēt dažādas starptautiskās konferences, veikt attiecīgos pētījumus, kā arī atbalstīt akadēmijas mācību procesu.

1. Nacionālā Aizsardzības akadēmijas kadeti pirms parādes 1993. gada 11. novembrī /9/
2., 4. Melnās kafijas vakara ceremonijā pie kaujā kritušo kadetu portretiem un piemiņas brīdis akadēmijā /9/
3. Kadetes Aiva Hanzena (Kairiša) un Ruta Kaziniece (Mūrniece) starptautiskajās mācībās Ādažu poligonā 1997. gadā /39/

Mācību process Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā /9/

PERSONĀLS

Finansēto štata vietu skaits dažādos laika posmos:

1998. gads – 162 profesionālā dienesta karavīri (t. sk. – 111 virsnieki) un 30 obligātā dienesta kareivji
2004. gads – 173 profesionālā dienesta karavīri un 34 civilie darbinieki
2009. gads – 209 profesionālā dienesta karavīri, 5 civilie darbinieki
2010. gads – 36 štata vietas.

DARBĪBA MŪSDIENĀS

Par kadetu praksi 2010. gadā stāsta matrozis Kaspars Pollaks:

„Lietains rudens rīts – tā iesākās mana un Viktora Aišpura deviņu mēnešu prakse uz patruļkuģa „Lode". Jau pirmajās stundās sapratām, ka dienesta uz kara kuģa ir kas pavisam cits, nekā atrašanās uz civilā kuģa. Tas ir kaut kas pavisam īpašs, kas tāds, ar ko noteikti var lepoties katrs jūrnieks, kam jebkad ir bijusi iespēja dienēt uz karakuģa un saukt sevi par kara jūrnieku.

Pēc kuģa ieskaišu nokārtošanas un pirms apmācības apgūšanas, man tika piešķirts amats – radiotehniskās komandas stūresvīrs. Lai radītu vēl lielāku priekšstatu par radiotehniskā dienesta darbību un celtu manu kvalifikāciju, pirms navigācijas sezonas tiku nosūtīts uz kursiem Jūas spēku mācību centrā, kur apguvu trīs līmeņu navigācijas stimulatora apmācību.

Ieguvis pietiekošas zināšanas, līdzās ar saviem komandas biedriem sāku pildīt arī dežūrnorīkojuma pienākumus kā kuģa dežurants. Vienā no šādām dežūrām nācās izmantot zināšanas praksē, kad uz viena no eskadras kuģiem tika atklāta sūce. Līdzās ar citiem jūrniekiem avārijas un glābšanas grupas sastāvā sūci likvidējām. Vēlāk arī visi saņēmām Jūras spēku flotiles komandiera apbalvojumus un pateicības.

Prakses laikā radās iespēja apgūt arī kādu citu kara jūrnieka specialitāti – apskates grupas kaujinieks. Apskates grupas sastāvā piedalījāmies starptautiskajās mācībās„Baltops–2010", kur nodrošinājām ASV karakuģa apsardzi."

2012. gadā tika izveidots NAA Drošības un stratēģisko pētījumu centrs.

2013. gada Lāčplēša dienas un 18. novembra NBS parādēs Rīgā Latvijas Armijas karogu nesa NAA Sauszemes spēku nodaļas 4. un 5. kursa kadeti.

2014. gadā notika pirmais starptautiskais apmācību modulis ar ASV un Norvēģijas kadetu iesaisti „Krīzes reaģēšanas operācijas".

2014. gada 20. jūnijā NAA izlaidumā pirmo reizi tika dziedāta akadēmijas himna. Tās autori ir NBS Orķestra mūziķi – seržants Sergejs Austris Universs, mūzika un seržants Jānis Vēbersts, vārdi.

2014. gadā tika modernizēta NAA datortehnika.

2015. gadā Aizsardzības akadēmijā mācības uzsāka 85 kadeti šādās programmās:

30 kadeti – „Sauszemes spēku militārā vadība",
25 kadeti – „NBS komandējošā sastāva kurss",
15 kadeti – „Jūras spēku militārā vadība".
10 kadeti – „Gaisa spēku militārā vadība".
5 kadeti – „Virsnieku speciālistu kurss".

Bet jau 2018. gadā – 120 kadeti – tik ievērojams skaits topošo virsnieku akadēmijā mācījās tikai tās pirmsākumos.

Kadeti 2016. gadā pieredzes apmaiņas ietvaros viesojās ASV Vestpointas Militārajā akadēmijā, piedalījās Gruzijā praktiskajā kalnu kursā, kopā ar Norvēģijas kadetiem apguva krīzes menedžmenta moduli un piedalījās Baltijas valstu militāro akadēmiju konferencē.

JŪRAS SPĒKU MĀCĪBU CENTRS

Dibināts 1991. gada 1. oktobrī
Karogs iesvētīts 1995. gada 1. oktobrī
Komandieri:
Ivars Virga, 1991. – 1992. gads,
komandkapteinis Mārtiņš Zemžāns, 1992. – 1994. gads,
kapteiņleitnants Ivars Vilcāns, 1994. – 1995. gads,
majors Armands Pauris, 1995. – 1999. gads,
jūras spēku kapteinis Rimants Štrimaitis, 2002. – 2004. gads,
komandkapteinis Ainārs Fiļipovičs, 2004. – 2006. gads,
komandleitnants Kaspars Zelčs, 2007. – 2010. gads,
kapteiņleitnants Uldis Zupa, 2010. – 2016. gads,
komandleitnants Artis Guzlēns, no 2016. gada

Latvijai atgūstot neatkarību, Liepājā izvietotais Jūras spēku mācību centrs bija dzimšanas vieta un bāze mūsu atjaunotajiem Jūras spēkiem. Mūsu Kara flotes atjaunošana sākās Liepājā 1991. gada oktobrī, kad Liepājas Jūras koledžā tika izveidots Jūras spēku mācību centrs. Laiks negaidīja, nācās darboties elastīgi un rīkoties nekavējoši. Tobrīd nebija Aizsardzības ministrijas un Aizsardzības spēku komandiera, tāpēc attiecīgās pavēles izdeva Latvijas Republikas Ministru padomes Sabiedrības drošības departamenta direktors Jānis Baškers – 15. oktobrī tika apstiprināts Liepājas mācību centra 24 cilvēku štats, maksimālais apmācāmo skaits – 120. Savukārt 21. oktobrī par minētā mācību centra priekšnieka v. i. tika iecelts Liepājas Jūras koledžas direktors Ivars Virga, par mācību daļas priekšnieka v. i. – Leonīds Kurakins. Koledžas kopmītņu korpusa 2. stāvā mācības 5. novembrī uzsāka 44 Latvijas Republikas jūras sargi, kuri dienestā pieteicās brīvprātīgi.

Mārtiņš Zemžāns, atvaļināts komandkapteinis, par pirmo mūsu kara jūrnieku apmācību Liepājā:

„Pirms dienesta Latvijas Jūras spēkos, 11 gadus braucu uz dažādiem PSRS kara kuģiem. Mūsu valstij atgūstot neatkarību, kā Latvijas patriots ātri demobilizējos kā 3. ranga kapteinis un ierados savā dzimtajā Liepājas pilsētā. Sākumā strādāju Liepājas jūrskolā kā vecākais pasniedzējs. Aktīvi darbojos pilsētas Tautas frontes nodaļā, biju darba grupā kopā ar Ilmāru Lešinski, kura cīnījās par mūsu kara otes atjaunošanu. Maz zināms fakts, bet tolaik arī bija ideja veidot lekšlietu ministrijas sastāvā Krasta apsardzes dienestu, un Jūras spēkus kā tādus neatjaunot. Rīgā Latvijas Republikas Augstākajā padomē un Ministru kabinetā atradām domu biedrus un savu panācām. Pēc tam biju pirmais Liepājas Jūras spēku mācību centra militārais priekšnieks, par manu vietnieku strādāja pieredzējis padomju kara flotes atvaļinātais virsnieks Leonīds Kurakins, arī liepājnieks. Ar latviešu valodu viņam problēmu nebija. Biju šajā amatā līdz 1994. gada augustam, kad pārgāju strādāt Liepājas ostā par loci un atvaļinājos no aktīvā militārā dienesta.

No šodienas skatu punkta droši varu teikt, ka iemesli šādam kardinālam solim bija divi – pats tobrīd atrados ļoti tuvu t. s. „izdegšanas sindromam". Es uzskatīju, ka vadība manu darbu pietiekoši nenovērtēja. Centos pierādīt Mācību centra tālāko attīstību saistībā ar tā neatkarību visā Jūras spēku organizatoriskajā sistēmā. Tomēr šīs idejas neguva atsaucību. Jautājums arī nebija atalgojumā – kā virsnieks mēnesī saņēmu 150 LVL, bet kā Liepājas ostas locis gandrīz tikpat – 155 LVL.

Dienestu Jūras spēku Liepājas mācību centrā uzsāku kā kapteinis. PSRS laikā Liepājā darbojās divas kara flotes skolas – elektromehāniskā un radiotehniskā. Mēs pārņēmām šo abu skolu mācību klases, uzskaiti, metodiskos materiālus. Pārlikām visu uz latviešu tekstu, vēl dažas lietas papildinot un uzlabojot, spējām mūsu jaunos jūrniekus apmācīt dienestam uz kara kuģiem. Ļoti noderīgs mācību centra pasniedzējiem bija trīs nedēļu ilgs kurss par meklēšanas un glābšanas operācijām jūrā 1992. gadā Kārlskrūnā, Zviedrijas krasta apsardzes galvenajā bāzē. Pārorientējām savu domāšanu, īpaši tas attiecas par attieksmi pret padotajiem un kursantiem. Dienēju arī kādus trīs mēnešus Bolderājā pie Rīgas kā Jūras spēku Centrālā rajona komandiera v. i. Šajā vietā nespēju iejusties, un es lūdzu dienestu turpināt Liepājā sev pierastajā mācību centrā. Uzskatu, ka tolaik Liepājā mums lietas gāja uz priekšu. Kā jau jūrnieki mēs meklējām problēmu risināšanā vienkāršākos variantus. Pedagogu kolektīvs mums bija spēcīgs un pieredzējis. Ko pašreiz dara mani bijušie Liepājas laika dienesta biedri: atvaļinātie virsnieki – Ivars Vilcāns, kurš pēc manis vadīja Liepājas mācību centru, strādā Liepājā par kuģu aģentu, Andrejs Zvaigzne ir Latvijas Jūras akadēmijas rektors, Armands Pauris ik pa brīdim piepelnās Zviedrijā kā celtniecības speciālists, Eduards Pēks ir Liepājas ostas vecākais locis, Andris Grīnis agrāk strādāja Liepājas transporta firmā, tagad neesmu saticis, savukārt Ilmārs Lešinskis priekšlaicīgi devies mūžībā. "

Mācību centra 25. gadu jubilejā 2016. gada 1. oktobrī centra komandieris komandleitnants Artis Guzlēns:

„Sākotnēji apmācāmo kvantitāte bija būtiskāka par kvalitāti. Kopš Latvijā ir profesionāla armija, mācību centra uzdevumi ir mainījušies. Arī pašreiz turpinām apmācīt jaunos karavīrus, kuri norīkoti dienestam Jūras spēku flotilē, tomēr ne mazāk būtiski ir kvalifikācijas celšanas kursi un padziļinātu profesionālu iemaņu pilnveidošana jau esošajiem Jūras spēku otiles karavīriem – to skaitā arī virsniekiem un instruktoriem. Kursu saturs ir kļuvis daudz dziļāks un izstrādāts tā, lai sniegtu ļoti specifiskas zināšanas. Mācību centra kursus nosacīti var iedalīt divās daļās. Atsevišķu programmu uzdevums ir uzturēt un atkārtot specifiskas jūrnieku iemaņas, piemēram, cīņu ar ūdeni un uguni uz kuģa vai arī individuālās izdzīvošanas nosacījumus ūdenī. Savukārt specifisko kursu mērķis ir sniegt zināšanas konkrētā specialitātē vai padziļināt jau esošās specifiskās prasmes.

Centrā ir divi mācību virzieni. Ūdenslīdēju mācību daļā sagatavo kuģu ūdenslīdējus, ūdenslīdēju darbu vadītājus un ūdenslīdējus–atmīnētājus. Jūrniecības un taktikas mācību daļā sagatavo karavīrus dienestam uz kuģa – klāja matrožus, stūres vīrus, signālistus un elektriķus.

Vēsturiski būtisks mācību centra straujajā izaugsmē ir „Baltron" projekta pienesums. Lai apmācītu personālsastāvu Baltijas valstu kara kuģu eskadrai, Liepājā mūsu centrā tika izveidotas divas skolas – 2000. gada 1. decembrī „Pretmīnu skola" (tagad Jūrniecības un taktikas mācību daļa) un 2001. gada 5. septembrī – „Baltijas valstu ūdenslīdēju mācību centrs" (tagad Ūdenslīdēju mācību daļa). Pēdējā minētā mācību iestāde tapa ar Norvēģijas atbalstu. Jau sākotnēji tā ieguva starptautisku atpazīstamību, īpaši jāuzsver Ūdenslīdēju mācību daļas vērtīgais mācību saturs, arī angļu valodā, darbs pie augstām un nemainīgām prasībām attiecībā pret fizisko sagatavotību un mācību noslēguma pārbaudījumi. Tagad abas centra mācību daļas ir vienīgās Baltijas valstīs, kas regulāri apmāca Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un dažu ārvalstu bruņoto spēku karavīrus.

Esmu pārliecināts, ka kursi jāvada pieredzējušiem, lietpratīgiem profesionāļiem, ar harizmu apveltītiem, kas aizrauj un pārliecina. Tādēļ rūpējamies, lai pasniedzēji būtu praktiķi, kas spēj un vēlas dalīties ar gadu gaitā uzkrātajām zināšanām un pieredzi. Nākotnē tiks modernizēts navigācijas trenažieris un simulators, kā arī paplašinātas pretmīnu mācību telpu iespējas.

Noslēgumā jāmin, ka Jūras spēku mācību centrs 25. gadu laikā ir sagatavojis 3944 obligātā dienesta karavīrus un 3111 profesionālā dienesta karavīrus."

Par Ūdenslīdēju skolas izveidi komandleitnants Andis Bokums:

„Esmu dzimis Liepājā 1970. gadā, jau kopš bērnības sapņoju kļūt par karavīru. Divus gadus biju padomju armijas obligātajā dienestā. Iestājos 1991. gadā 6. Liepājas robežsargu bataljonā pie Armanda Paura, pēc tam 1993. gada decembrī uzsāku mācības Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. Pēc tās absolvēšanas kā leitnants uzsāku dienestu pie Ilmāra Lešinska Jūras spēku dienvidu rajonā 1997. gadā. No šī brīža, kopā 15 gadus, esmu dienējis ūdenslīdējos. Pirmo speciālo apmācību apguvu Rīgā, pēc tam 1998. un 2000. gadā – Norvēģijā, kā arī ASV – 1999. gadā. Biju Jūras spēku ūdenslīdēju komandas priekšnieks no 1998. līdz 2001. gadam, tad kādu brīdi šī nelielā struktūra visa tika iekļauta Ūdenslīdēju skolā, bet vēlāk atkal kļuva patstāvīga. Ilgāku laiku biju šīs skolas priekšnieks. Mani skolas vadītāja amatā 2009. gada martā nomainīja Jurijs Timofejevs, es pārgāju vecajā amatā par Ūdenslīdēju komandas vadītāju. No 2011. gada mans dienests turpinājās NBS Apvienotajā štābā.

Ūdenslīdēju skola tika izveidota „Baltron" projekta ietvaros ar pamatuzdevumu gatavot Baltijas valstu jūras spēkiem ūdenslīdēju komandas. Vadošā valsts bija Norvēģija, daudz resursus tās izveidē un attīstībā ieguldīja arī Vācija, Zviedrija, Nīderlande un ASV. Ieskaitot mani, skolas pirmsākumos mēs kopā bijām septiņi ūdenslīdēju pasniedzēji – Onils Marcinkuss, Igors Grīns, Sergejs Sorokins, Āris Aizstrauts, Grigorijs Afanasjevs un Kristaps Ginters. Trīs pirmie turpina savu dienestu NBS struktūrā. Nedaudz vēlāk mums pievienojās Jurijs Timofejevs. Lielu organizatorisko un administratīvo darbu skolas tapšanā ieguldīja arī tā laika Jūras spēku komandieri un vecākie virsnieki – Ilmārs Lešinskis, Andrejs Zvaigzne, Vladimirs Dreimanis un Aleksandrs Vaļums. Abas ēkas pie Liepājas Kara ostas kanāla – Atmodas bulvārī 1, būvēja Latvija, kamēr lielāko daļu ekipējuma gādāja nosauktās ārvalstis. Barokameru no Norvēģijas kā dāvanu saņēmām 2001. gada vasarā un tūlīt organizējām tās operatoru apmācību. Barokamera vēlāk ir glābusi dzīvību arī vairākiem civiliem ūdenslīdējiem. Pēc skolas svinīgas atvēršanas 2001. gada 5. septembrī arī sākās pirmais ūdenslīdēju kurss angļu valodā, no 2009. gada šo kursu ir iespējams apgūt arī latviešu valodā. Vienlaikus skolā var mācīties 30 cilvēki. Pirmajos gados skolā kā pasniedzēju asistenti darbojās arī norvēģu un zviedru kolēģi, līdz 2004. gadam – arī padomnieks no Norvēģijas. Šajā laikā uz mūsu skolu brauca daudz dažādu valstu vadītāji, jo tas bija pirmais pilnībā realizētais Baltijas valstu militārais projekts. Savu kvalifikāciju pasniedzēji uzlaboja vairākās mācībās Norvēģijā. Vēlos atzīmēt ūdenslīdēju dienesta specifiku – vispirms karavīrs dienē Jūras spēku ūdenslīdēju komandā, pēc tam viņš savu pieredzi skolā nodod tālāk jaunajiem topošajiem ūdenslīdējiem kā instruktors/pasniedzējs. Kara flotē ir divu veida ūdenslīdēji – kara kuģu un atmīnēšanas darbu speciālisti. Profesija ir reta, ne vienmēr jaunajam ūdenslīdējam ir jābūt no jūrnieku dzimtas. Šādam cilvēkam ir jābūt īpašai interesei par zemūdens pasauli, viņam jāpatīk niršana un peldēšana. Parasti no kursantiem–kandidātiem skaitā 30, mēs kursam atlasījām kādus 4 vai 5 atbilstošus jauniešus. Prasības ir ļoti stingras – dzelzs veselība, teicama peldēšana un skriešana, kā arī labi jāmācās. Papildus arī angļu valodas zināšanas un psiholoģiskā noturība. Saprotams, ne katrs, kas kursu uzsāka, arī to pabeidza."

MĀCĪBU CENTRA PAMATUZDEVUMI

- Jūras spēku personāla individuālā apmācība,
- Organizēt un pārzināt ūdenslīdēju sagatavošanu, kā arī navigācijas simulatora darbību,
- Analizēt un papildināt esošās mācību programmas,
- Sniegt nepieciešamo atbalstu mācību jomā Jūras spēkiem.

MĀCĪBU CENTRA DARBĪBA

Mācību centrs „Kuģa dzīvotspējas kursa" ietvaros sadarbojas ar Vācijas, Igaunijas un Lietuvas bruņoto spēku kolēģiem. Mūsdienās Ūdenslīdēju mācību daļā kursus ir apguvuši arī Igaunijas, Horvātijas, Lietuvas, Azerbaidžānas, Gruzijas un Ķīnas bruņoto spēku karavīri. Mācību centram ūdenslīdēju apmācības jomā ir sadarbība ar ASV, Francijas un Norvēģijas kolēģiem.

NBS Instruktoru skolas jubilejā 2018. gada 1. novembrī ar Aizsardzības ministru Raimondu Bergmani (centrā),
no viņa pa labi – NBS Mācību vadības pavēlniecības komandieris Valts Āboliņš, pa kreisi – skolas komandieris Vasilijs Gračovs /9/

Mācību procesa norise Instruktoru skolā /9/

INSTRUKTORU SKOLA

Dibināta 2000. gada 1. novembrī
Devīze – „Gods. Vienotība. Prasme."
Karogs iesvētīts 2003. gada 6. novembrī
Tradīcijas:
• lāpu gājiens no NBS Instruktoru skolas līdz Cēsu pilij,
• svinīga instruktora solījuma došana,
• instruktora zīmes svinīga pasniegšana.
Apbalvojumi – NBS Instruktoru skolas Krūšu zīme
Komandieri:
kapteinis Ilmārs Lejiņš, 2000. – 2004. gads,
majors Jānis Lakševics, 2004. – 2007.gads,
majors Sandris Gaugers, 2007. – 2012. gads,
pulkvežleitnants Reinis Baško, 2012. – 2017. gads
pulkvežleitnants Vasilijs Gračovs, no 2017. gada

NBS Instruktoru skola tika izveidota uz Zemessardzes Kājnieku mācību centra bāzes Cēsīs, Valmieras ielā 8, kur arī pašreiz tā dislocēta, vienā bāzē kopā ar Zemessardzes 27. kājnieku bataljonu. Savas darbības pirmajos divos gados skola bija pakļauta Zemessardzes 2. brigādes komandierim, sākot ar 2003. gadu – Mācību vadības pavēlniecības komandierim. Skolas vadības un pedagogu kolektīvu darbības sākuma posmā veidoja 17 bijušie Kājnieku mācību centra karavīri un civilie darbinieki, kā arī 11 virsnieki no dažādām NBS vienībām. Pēdējās minētās grupas sastāvā dominēja karavīri ar vērtīgo dienesta pieredzi „Baltijas Bataljona" sastāvā.

Skolai karogu 2003. gada 6. novembrī svinīgi pasniedza Latvijas Republikas Valsts prezidente Vaira Vīķe – Freiberga. Karogu darināja Ausma Apša, tā izgatavošanas sponsori bija „Nordea Banka."

SKOLAS PAMATUZDEVUMI

Veikt NBS instruktoru apmācību, piedalīties NBS mācību programmu izveidē, uzlabošanā, kā arī mācību rezultātu analīzē.

SKOLAS DARBĪBA

Skola realizē desmit mācību programmas:
Augstākā instruktora kurss, Vecākā instruktora kurss, Instruktora kurss un Jaunākā instruktora kurss, Kājnieku nodaļas komandiera kurss, u.c. Pēc nepieciešamības tika organizēti arī dažādi īsāki specifiski kursi, kā piemēram, Nodarbību sagatavošana un vadīšana. No 2004. līdz 2009. gadam skolā tika veikta arī studentu militārā apmācība.

Atvaļināts komandleitnants Aldis Saulesleja 2018. gada decembrī stāsta par savu dienestu un NBS Instruktoru skolu:

"Nāku ar saknēm no Jūrkalnes, mani senči no Krišjāņa Valdemāra laikiem vairākās paaudzēs bija kuģotāji un burinieku īpašnieki, mans radinieks dibināja Jūrkalnes jūrskolu. Esmu dzimis 1960. gadā Liepājā, pabeidzu augstskolu un ātri izveidoju ģimeni. 1991. gada novembrī iestājos Latvijas robežsargos, jo vairāku gadu laikā Kurzemes jūrmalā biju vērojis padomju robežsargu dienestu un tas mani zināmā mērā vilināja, bet tikai zem mūsu valsts karoga. Mani ieskaitīja Vārves mācību centrā, pēc tam tiku pārcelts uz 7. Ventspils robežsargu bataljonu, vēlāko Krasta aizsardzības bataljonu. Šajā vienībā nodienēju krietnu laika sprīdi, sāku kā vada komandieris, tad operatīvais dežurants, noslēgumā – komandpunkta priekšnieks. 1992. gada rudenī pārņēmu no Krievijas robežsargiem labā stāvoklī Labraga rotas lieluma kara pilsētiņu. Vēlāk, kad dienēju Ventspilī, ar "Iltis" džipu apbraucu un izpētīju visu Kurzemes Baltijas jūras piekrasti no Kolkas raga līdz Liepājai. Tas bija jādara, jo 90. gadu otrajā pusē mēs atgājām no padomju robežsargu dienesta organizācijas, kuri, fiziski ar lieliem resursiem, bija faktiski noslēguši visu lielās jūras piekrasti. Mēs izmainījām savas darbības pamatprincipus – gatavojāmies ātri reaģēt ar nelielām operatīvām grupām jebkurā bataljona atbildības vietā. Glābšanas un meklēšanas operācijas trenējām kā otru galveno vienības darbību. Ventspils perioda laikā katru gadu trīs reizes devos uz Liepājas Jūras spēku mācību centru ar obligātā dienesta kareivjiem, kurus vajadzēja apmācīt darbībai piekrastes novērošanas posteņos. Ieguvu labu pieredzi, acīmredzot, to ievēroja NBS vadība un 2003. gada februārī pēc rotas komandiera kursa absolvēšanas Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā tiku iecelts par NBS Instruktoru skolas mācību daļas priekšnieku. Pēc kāda laika mana atbildības sfēra bija Latvijas studentu apmācības organizēšana NBS Instruktoru skolā.

Kopā skolā nodienēju nepilnus četrus gadus – līdz 2006. gada oktobrim, kad pārgāju dienestā uz Nacionālo Aizsardzības akadēmiju. Minētais laika posms skolai bija ļoti nozīmīgs, jo šajos gados tika ielikti pamati mūsu instruktoru korpusam un apmācību sistēmai. Komandierim Ilmāram Lejiņam bija pilns Aizsardzības ministrijas un NBS vadības atbalsts, ar viņu man bija viegli un patīkami kopā strādāt, mūsu viedokļi par instruktoru apmācību sakrita. Mēs viens otru zināmā mērā papildinājām, jo Ilmāram bija laba Zviedrijas armijas Kara skolas izglītība.

Es gados par viņu biju vecāks, mani plusi bija praktiskā pedagoga pieredze un vairāku gadu reālais darbs ar Latvijas jauniešiem. Kopā ar skolas komandieri un kolēģiem izveidojām NBS instruktoru apmācību koncepciju, kuras pamatā bija vienādas prasības pret visiem Sauszemes spēku, Zemessardzes, Jūras spēku un Gaisa spēku kaprāļiem, kā arī seržantu sastāvu. Šajā sistēmā iestrādājām savietojamības principus un katru nākamās pakāpes piešķiršanu stingru saistību ar noteiktiem mācību kursiem. Vēlāk šī sistēma vēl tika pastiprināta ar noteikumiem par dienesta atalgojuma saistību ar piešķirto instruktora pakāpi. Vēlos piebilst, ka mantojumā no 90. gadiem mums bija radīta tāda instruktoru apmācība, kura tomēr balstījās vairāk uz padomju armijas pieredzi. Tās lielākais trūkums bija instruktoru vājās spējas darbā ar personālu. Manā dienesta laikā Cēsīs instruktoru kolektīvs pamatā tika izveidots no bijušajiem "Baltijas Bataljona" karavīriem, starp kuriem izteikti līderi bija Armands Loginovs un Andris Grikevics. Viņiem pievienojās vairāki pieredzējuši karavīri no bijušā Zemessardzes Kājnieku mācību centra – Ieva Karlsberga, Jānis Liepkalns, Dmitrijs Oreškins un Jurijs Kokins.

Izveidojām un ieviesām skolas darbā vairākus kursus, no kuriem lielākā daļa Cēsīs joprojām tiek mācīta – Jaunākā instruktora kurss, Instruktora kurss, Vecākā instruktora kurss, Augstākā instruktora kurss, Kājnieku nodaļas komandiera kurss, Kājnieku vada seržanta kurss. Pēdējie divi tika paredzēti kā speciālistu kursi Sauszemes spēku brigādei, bet iepriekš minētie – kā karjeras kursi visām NBS vienībām. Minētie kursi tika izveidoti ar vienu pamatdomu – tie viens otru secīgi papildināja un bija savstarpēji saistīti. Katra instruktoru dienesta pakāpes piešķiršana tika stingri saistīta ar konkrēta kursa sekmīgu pabeigšanu. Minēto kursu izstrādē izmantojām "Baltijas Bataljona" pieredzi, Lielbritānijas un Dānijas armijas karavīru/instruktoru darbu Cēsīs. Īpaši vēlos atzīmēt dāņu kolēģu devumu, kuri Cēsīs kopā ar mums pavadīja zināmu laiku. Viņi bija lieliski ekipēti un katru nodarbību filmēja. Pēc tam veicām detalizētu mācību stundu analīzi. Dāņi mums noorganizēja divus ļoti vērtīgus kursus – Nodarbību sagatavošanas un vadīšanas un Nodarbību analizēšanas kursu.

Šajā laikā Instruktoru skolā kardināli tika uzlaboti karavīru dienesta apstākļi un vispār – mācību iestādes vizuālais tēls Cēsu pilsētas ainavā. Pakāpeniski mēs no Zemessardzes pārņēmām bijušo vēsturisko Latvijas Armijas 8. Daugavpils kājnieku pulka kazarmas ēku, kura tika praktiski pielāgota skolas mācību procesam. Ieguvām atļauju organizēt taktiskās mācības t. s. Lodes trijstūrī, pie Liepas apmēram 1 x 2 km teritorijā. Tas bija netālu no Cēsīm, varējām ekonomēt laiku un resursus. Šeit varējām pielietot arī mācību munīciju. Turpinājām izmantot arī Galgauskas un Ādažu poligonus, kā arī šautuvi Drabešu pagastā, kuru turpinājām pilnveidot. Virsleitnants Mareks Dombrovskis šajā laikā ar lielu entuziasmu un personīgo ieguldījumu ieviesa tolaik tik populāro tradīciju veikt ar pilnu karavīra uzkabi un apbruņojumu kājnieku maršu vada sastāvā no Galgauskas poligona līdz Cēsu pilsētai. Vēlāk tika veikti arī šādi pārgājieni no Ādažu poligona līdz Cēsīm. Ar savām acīm pieredzēju, kā četru gadu laikā Instruktoru skola veica savā attīstībā kvalitatīvu izrāvienu. Arī mūsdienās skola balstās uz šīm progresīvajām iestrādēm, pamati šajos gados tika ielikti pamatīgi!"

Skolas komandieris pulkvežleitnants Vasilijs Gračovs 2019. gada janvārī:

"Mūsu skola piedāvā desmit instruktoru kursu programmas, tā karavīriem nodrošina sakārtotu mācību vidi un

nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju. Pēc kursu pabeigšanas instruktoram jāspēj patstāvīgi apmācīt personālu un izpildīt dienesta uzdevumus dažādās NBS vienībās. Instruktoru skola ir vienīgā NBS mācību iestāde, kas sagatavo instruktorus mūsu bruņoto spēku vajadzībām pēc vienotiem standartiem, kuri ir savietojami ar NATO instruktoru profesionālās izglītības līmeņiem.

Instruktoru skola veic arī karjeras un kvalifikācijas apmācību, kā arī sagatavo jaunākā līmeņa komandierus starptautiskajām operācijām. Kursi notiek īpaši apmācītu karavīru vadībā.

NBS šobrīd dien aptuveni 2200 profesionālā dienesta instruktoru. Lai pilnveidotu viņu izglītību un apmācību standartus, skola regulāri sadarbojas un veic informācijas apmaiņu ar kolēģiem Lietuvā un Igaunijā. Mūsu Instruktoru skola apmāca arī Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadetus un kadetkandidātus. Katru gadu skola apmāca jaunākā instruktora kursā un kājnieku nodaļas komandiera kursā aptuveni 120 NBS topošos virsniekus.

Sākot ar 2016. gadu skola palīdz Ukrainas bruņotajiem spēkiem instruktoru apmācībā – to mūsu karavīri veic komandējumu laikā Ļvovas apgabala hetmaņa Pjotra Sagaidačnija vārdā nosauktajā 184. mācību centrā, kurš izvietots Javoru poligonā. Latvijas karavīru uzdevums ir palīdzēt Ukrainas kolēģiem veidot profesionālu seržantu korpusu un uzlabot esošo instruktoru kvalitāti. Īpašs uzsvars tiek likts uz nodarbību plānošanu, sagatavošanu un vadīšanu. Vidēji katru gadu šādā veidā tiek sagatavoti 90 instruktori. Parasti vienlaicīgi uz Ukrainu komandējumā dodas četri vai piecu mūsu karavīri. Bez tam tiek organizēti semināri un kursi Ukrainas bruņoto spēku augstākajiem instruktoriem.

Kopā 2018. gada laikā Instruktoru skola ir apmācījusi vairāk kā 200 NBS augstākos, vecākos un jaunākos instruktorus. Kopumā pērn pēc mācībām Instruktoru skolā serti kātus saņēma apmēram 650 NBS karavīru un Jaunsardzes centra instruktoru, kuri sekmīgi bija pabeiguši dažādas apmācību programmas. Mūsu skolu 18 tās darba gados ir absolvējuši vairāk kā 6.700 karavīru un civilpersonu."

KĀJNIEKU SKOLA

Dibināta 1992. gada 11. novembrī ar nosaukumu Mobilo strēlnieku bataljons
Skolas devīze – „Drosme. Disciplīna. Uzvara"
Karogs iesvētīts 2012. gada 20. jūnijā
Tradīcijas – Lāčplēša dienas ceremonija un svinības 11. novembrī
Komandieri :
pulkvedis Ēriks Melnis, 1992. – 1994. gads
pulkvežleitnants Dainis Rengarts, 1994. – 1995. gads
majors Ainārs Ozoliņš, 1995. – 2001. gads
pulkvežleitnants Aivars Vizulis, 2001. – 2005. gads
majors Agris Ozoliņš, 2005. – 2010. gads
pulkvežleitnants Agris Jermacāns, 2010. – 2013. gads
pulkvežleitnants Rinalds Buls, 2013. – 2018. gads
majors Oļegs Dubovs, no 2018. gada
Apbalvojumi – „NBS Kājnieku skolas krūšu zīme"

Bataljons 1995. gada 10. februārī tika iekļauts Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā. Bataljonam 1999. gadā no janvāra līdz martam no Zemessardzes 2. brigādes piekomandēja virsnieku un 6 instruktorus ar uzdevumu palīdzēt apmācīt 420 jauniesauktos obligātā dienesta kareivjus. Vienības nosaukums 1999. gadā tika mainīts, un līdz Kājnieku skolas izveidei, to nosauca par Kājnieku mācību bataljonu. No 2006. gada 1. aprīļa vienībai ir patreizējais nosaukums. Skola no dibināšanas dienas izvietota Alūksnē, Lāčplēša ielā 1, vēsturiskajās Latvijas Armijas 7. Siguldas kājnieku pulka kazarmās. Vienības pamatuzdevumi gadu gaitā tika vairākas reizes izmainīti. Pirmos sešus gadus, kā kājnieku kaujas vienība, tā apmācīja savus karavīrus, organizēja kolektīvās mācības gan bataljona ietvaros, gan kopā ar citām NBS vienībām. No 1998. gada galvenais uzdevums bija visu NBS obligātā militārā dienesta kareivju pamatapmācība, kopumā šo mācību ciklu šeit izgājuši 9806 jauniesauktie.
No 2004.gada vienība veic NBS rekrutēto profesionālā dienesta individuālo kareivju pamatapmācību.
Bet no 2005. gada skolā tiek organizēta arī virsnieku kandidātu pamatapmācība. Praktiskās nodarbības pamatā notiek Alsviķu pagasta„Lāčusila" poligona teritorijā.

Skolai karogu dāvināja Alūksnes pilsētas pašvaldība, to darināja mākslinieces Ausma Apša. Karogu pasniedza Alūksnes novada domes priekšsēdētājs Aivars Fomins un bijušais Kājnieku skolas komandieris majors Agris Ozoliņš. Karogā ir saglabāti 7. Siguldas kājnieku pulka vēsturiskie simboli, skices autori ir 2012. gadā vienībā dienošie virsnieki un instruktori. Karogu iesvētīja Alūksnes luterāņu baznīcā, pēc tam notika vienības parāde un gājiens uz 7. Siguldas kājnieku pulka piemiņas vietu.

Īpaši nozīmīgs bija 2016. gada 21. decembris, kad svinīgi tika atklāta skolas renovētā kazarma, kopējās būvdarbu izmaksas – 1 800 000 eiro. Tik apjomīgi darbi NBS Alūksnes bāzē tika veikti pirmo reizi.

PERSONĀLS

Apstiprinātais bataljona štats 1995. gada 10. februārī – kopā 675 karavīri, no tiem 112 virsdienesta un 563 obligātā dienesta, tomēr vienības darbības gaitā tuvākajos gados nekad šis štats pilnībā nebija aizpildīts. Bataljons 1999. gadā nebija pilnībā nokomplektēts ar virsdienesta karavīriem – ierindā bija 26 virsnieki no 39 štatā paredzētajiem, 39 instruktori no 68 štatā paredzētajiem. Obligātā dienesta karavīru skaits tobrīd gan bija pietiekošs – 4 instruktori un 588 kareivji.

Skolā 2007. gadā dienēja 24 virsnieki, 72 instruktori un kareivji.

PAMATUZDEVUMI

- veikt NBS karavīru individuālo pamatapmācību un tai sekojošo karavīru–speciālistu sagatavošanu,
- piedalīties NBS karavīru individuālo apmācību programmu izstrādē, to uzlabošanā un mācību rezultātu analīzē,
- sniegt atbalstu civilajām struktūrām ārkārtas situāciju gadījumos.

FINANSU NODROŠINĀJMS

Kopējais skolas budžets 2007. gadā – 480 395 LVL. Tā lielāko daļu sastādīja ēku un teritorijas uzturēšanas izdevumi.

DARBĪBA

Par savu dienestu vienībā stāsta majors Nikolajs Smolovins :

„Ierados Mobilo strēlnieku bataljonā 1996. gadā kā jauns virsleitnants. Piecu gadu laikā Alūksnē ieguvu ļoti labu pieredzi, jo kā rotas komandieris strādāju gan ar jauniem leitnantiem un instruktoriem, kā arī ar obligātā dienesta puišiem. Protams, ka viņiem uzmanību vajadzēja pievērst visvairāk. Īpašu lielu problēmu nebija, tomēr no mūsdienu viedokļa vairāki secinājumi ir jāizdara. Šajā laikā obligātā dienesta karavīri pamatā tika iesaukti, brīvprātīgo bija maz. Bataljona pirmsākumos to bija ievērojami vairāk. No pārkāpumiem jāmin kareivju patvaļīgā prombūtne, tā ik pa brīdim notika arī citās NBS vienībās. Tomēr bataljona virssardzne pamatā bija tukša. Centāmies karavīru ikdienas dzīvi dažādot, veidojām ciešu saikni ar Alūksnes pilsētas sabiedrisko dzīvi. Gājām ciemos pie vietējām skolām un bērnudārziem, organizējām dažādus sporta pasākumus. Īpaši populārs bija kājnieku pārgājiens apkārt Alūksnes

Zvēresta ceremonija Kājnieku skolā, 2018. gads /9/

ezeram ar pilnu ekipējumu. Šis pārbaudījums kļuva par vienības tradīciju. Izbūvējām pirmo Latvijā un arī Baltijā pirmo NATO standarta šķēršļu joslu. Mācību gaitā no divām kareivju rotām atlasījām attiecīgos puišus un izveidojām izlūku vadu, kuru trenējām īpaši un pastiprināti. Manā dienesta laikā bataljonā tika izveidots 82 mm mīnmetēju vads. Krievu jauniešiem, kuri slikti zināja valsts valodu, veicām papildus apmācību, lai viņi pilnībā saprastu komandas un rīkojumus. Situācijas jau gadījās dažādas, kā piemēru varu minēt gadījumu ar kareivi, kurš bija baptists un pēc ticības nedrīkstēja rokās ņemt ieroci. Pēc apspriešanās ar kolēģiem iecēlām viņu rotas mantziņa amatā. Rezultātā viņš savus pienākumus veica ar lielu atbildības sajūtu."

Par dienestu bataljonā 1998. gada aprīlī žurnālistes Vinetas Kleinas intervijā stāsta vienības komandieris majors Ainārs Ozoliņš:

„Aināram bērnībā vienmēr paticis spēlēt kariņus. Kopā ar citiem puikām izložņāti Madonas meži, meklētas ložu čaulītes, no koka gatavotas pistoles. Tāpēc loģiska ir turpmākā izvēle – Čeļabinskas automašīnu inženieru karaskola. Sākot veidoties Latvijas Nacionālajiem Bruņotajiem spēkiem, viņš atgriežas Latvijā un 1992. gada 1. oktobrī sāk dienēt Alūksnes Mobilo strēlnieku bataljonā. Sākumā bataljonā trūkst virsnieku, tāpēc vienlaikus vajadzēja pildīt četrus piecus amatus. Nebija viegli, bet viņš izturēja. Šis rūdījums vēlāk ļoti noderēja – kopš 1995. gada 7. februāra Ainārs Ozoliņš ir bataljona komandieris.

Šogad Alūksnes Mobilo strēlnieku bataljonam uzticēts jauns pienākums – jaunkareivju apmācība. Jūnijā būs jāuzņem un jāapmāca 400 obligātā dienesta jaunkareivji. Pašlaik speciālisti intensīvi strādā pie tā, kā to vislabāk veikt. Tiek izstrādātas mācību programmas un plāni, sagatavotas nodarbību vietas. Lai bataljons varētu pildīt mācību centra funkcijas, jānokomplektē personālsastāvs, mācību spēki. Nesen bataljonā dienestu uzsāka astoņi Nacionālās Aizsardzības akadēmiju beigušie virsnieki, nu viņi iecelti vadu komandieru amatos. Ar jauno virsnieku teorētisko sagatavotību Ainārs Ozoliņš ir apmierināts.

Visiem ir labi zināms, ka naudas nav un tuvākajā laikā nebūs, bet kazarmas ir jāizremontē. Tāpēc tiek meklētas dažādas iespējas, kā to izdarīt. Uz ieekonomētās elektrības rēķina pašlaik tiek remontēta daļa kazarmu. Brīvajā laikā remontdarbus veic paši karavīri, kaut gan patiesībā tas viņiem nebūtu jādara.

Atnākot dienēt, puišu fiziskā sagatavotība ir ļoti dažāda. Lielai daļai jaunkareivju dienesta sākumā nav pa spēkam izpildīt paredzētos fiziskos normatīvus. Lai puišus nesalauztu ne fiziski, ne morāli, fiziskā slodze tiek palielināta pakāpeniski. Pēc trim, četriem mēnešiem rezultāti. Kā saka Ainārs Ozoliņš, ir fantastiski. To veicina pareiza dienas sadale, regulāras fiziskās nodarbības, iespēja nodarboties trenažieru zālē.

Katram obligātā dienesta karavīram nepietiek drosmes pieiet pie komandiera, lai uzticētu savu problēmu. Tāpēc no pašu karavīru vidus tiek izraudzītas uzticības personas, kas uztur kontaktus starp apakšvienības vai bataljona komanieri un pārējiem karavīriem. Pateicoties tam, ka bataljonā pastāv šāda kārtība, bieži vien izdevies laikus novērst iespējamās kon fliktsituācijas, izvairīties no tām. Ideāli būtu, ja katrā bataljonā strādātu psihologs vai kapelāns. Bieži vien jaunie karavīri dienestam ir psiholoģiski nesagatavoti. Protams, armija nav pansionāts. Šeit katram jāpastāv par sevi, jāprot sevi aizstāvēt un atrast savu vietu. Savas vietas izcīnīšanai un taisnības pierādīšanai bieži palīgā tiek ņemts spēks, nevis prāts.

Runājot par disciplīnu, Ainārs Ozoliņš saka atklāti – tā varētu būt labāka. Karavīri sakaujas, dažkārt patvaļīgi atstāj daļu vai laikā neatgriežas no atvaļinājuma. Šādos gadījumos ar puišiem tiek runāts, izskaidrots, ka viņa pārkāpuma dēļ tiek apkaunots viss bataljons. Vainīgais saņem sodu. Ir, kas saprot un turpmāk bataljona vadībai galvassāpes nesagādā, bet ir tādi, kurus jāsoda atkārtoti.

Katru piektdienu virsnieku klubā kopā sanāk visi bataljona komandieri, lai kopīgi uzspēlētu bumbu, izsvīstu saunā, atbrīvotos no spriedzes. Pie kamīna neoficiālā atmosfērā tiek pārrunāti sasāpējušie jautājumi un meklēti risinājuma varianti, apspriesti turpmākie plāni un ieceres.

Cilvēks baidās no nezināmā. Aināra Ozoliņa mērķis ir lauzt gadu desmitiem pastāvējušos stereotipus, kliedēt neziņu par armiju, mainīt alūksniešu attieksmi pret savā pilsētā izvietoto armijas daļu. Viņam tas izdodas. Atvērto durvju dienās ikviens interesents var iepazīties ar bataljonu, tā kazarmām, pārliecināties par puišu fizisko sagatavotību, taktiskajām, šaušanas un citām iemaņām. Obligātā dienesta kareivji stāsta gan par savu dienestu, gan par Latvijas armijas vēsturē nozīmīgiem cilvēkiem un notikumiem. Tas vidusskolniekos izraisa uzticību un ieinteresību. Arvien biežāk Alūksnes jaunieši paši brīvprātīgi izvēlas dienēt.

Bataljonam izveidojusies laba sadarbība ar Kuperjanova bataljonu Igaunijā, kas atrodas tikai 60 km attālumā. Apstiprināts sadarbības plāns 1998. gadam, kas paredz bataljona militāro speciālistu kopīgu apmācību. Runājot par iecerēm, majors Ozoliņš savu bataljonu grib redzēt tādu, kāds tas bija 1922. gadā, kad šeit tika izvietots 7. Siguldas kājnieku pulks. Šī ir vienīgā karaspēka daļa Latvijā, kurai ir NATO standartiem atbilstoša šķēršļu josla. Te atrodas viens no vislabāk aprīkotajiem mācību autoparkiem. Ir izveidots bataljona vēstures muzejs. Tam ir sava konditoreja, kur bez baltmaizes un maizītēm tiek ceptas arī tortes. Daugavas Vanagu dāvinātais plašais grāmatu klāsts ir krietni papildinājis bataljona bibliotēkas grāmatu plauktus. Tajā pašā laikā bataljonam nav neviena datora.

Ainārs būtu priecīgs, ja ik pēc trim mēnešiem karavīram varētu izsniegt jaunu formas tērpu un viena zābaku pāra vietā būtu divi pāri, lai jebkuros laika apstākļos būtu iespēja piedalīties taktiskajās mācībās, nebaidoties, ka otrā rītā būs jāvelk kājās tie paši izmirkušie zābaki. Bataljona komandieri nomāc neskaidrība un nestabilitāte, nesakārtotā likumdošana valstī un mērķprogrammas trūkums pašos bruņotajos spēkos. Cilvēkā visaugstāk Ainārs vērtē gudrību, taisnību un pašaizliedzību, bet saniknot viņu var neizdarība un nolaidība."

Turpinot, par obligātā dienesta kareivju sagatavošanu dienestam NBS vienībās 1999. gadā pēc mācību„Marts 99" noslēguma stāsta bataljona komandieris majors Ainārs Ozoliņš:

„Šāda karavīru pārbaude bataljonā notiek jau otro reizi. Arī šoreiz tās mērķis bija novērtēt katra karavīra individuālo sagatavotību darbībai nodaļas sastāvā. Pārbaudē iesaistījās aptuveni 500 karavīru, ieskaitot virsniekus un štāba kareivjus. Atšķirībā no iepriekšējās, tā notikusi trīs fāzēs, jo šajā iesaukumā bija divas reizes vairāk karavīru. Katrai rotai bija jāiziet visas fāzes. Pirmajā fāzē, kas notika bataljona teritorijā, karavīriem bija jārāda savas prasmes un iemaņas praktiskajā šaušanā, ierindas sagatavotībā, taktikā, lauka kaujā. Arī otrās fāzes pārbaudījumi notika bataljona teritorijā. Tajā karavīri rādīja savas zināšanas topogrāfijā, sakaru līdzekļu un izdzīvošanas elementu pielietošanā, kā arī medicīnā. Trešajā fāzē – 27 km garš pārgājiens apkārt Alūksnes ezeram, kura laikā jāveic vairāki uzdevumi – munīcijas piegāde, iefiltrēšanās, ugunspunkta iznīcināšana, ievainoto evakuācija, dabisko šķēršļu pārvarēšana, telts uzcelšana. Šoreiz pārbaudes notika uzlabotā un papildinātā veidā, jo tajās bija ietverti jauni kontrolpunkti un pārbaudījumi, bet iepriekšējie kļuvuši sarežģītāki. Viens no paplašinātajiem pārbaudījumiem bija medicīnā. Bez teorētiskajām zināšanām šoreiz karavīri praktiski rādīja savas iemaņas reanimācijā, pirmās palīdzības sniegšanā, rētu un ievainojumu pārsiešanā. Ar jauniem pārbaudījumiem papildināta arī izdzīvošanas elementu pielietošana. Šoreiz, bez nakšņošanas vietas izveides, jaunkareivjiem bija noteiktā laikā jāparāda, cik pareizi viņiem izdodas visu veidu ugunskuri, un jāsasien dažādi mezgli, kas var noderēt ne tikai jūrniekiem, bet arī kājniekiem šķēršļu pārvarēšanā. Interesantākā karavīru pārbaudes daļa bija pārgājiens, kura norise organizatoriski bija papildināta. Visu vēl grūtāku darīja dziļais sniegs. Šoreiz pārgājienā bija iekļauti septiņi punkti, kuros bija jāierodas konkrētā laikā un jāveic kāds uzdevums. Par kavējumiem un kļūdām nodaļa saņēma soda punktus. Uz pirmo punktu „Cālis" karavīri tika nogādāti pulkstens 9 no rīta. Šeit sākās viņu pārgājiena maršruts, kurš beidzās bataljonā ap 6 vakarā atkarībā no karavīru precizitātes. No „Cāļa" karavīri devās uz nākamo pārbaudījuma vietu – „Rembo". Šajā punktā puišiem bija jāveic munīcijas piegāde zem ienaidnieka uguns, 50 metrus velkot pa sniegu ar patronām un munīciju pildītas dažāda lieluma kastes. Pēc „Rembo" sekoja kāds jaunums – punkts „Klaidonis". Šeit tūlīt pēc munīcijas piegādes bija jāveic 2,5 km orientēšanās maršruts. Tika pārbaudītas iemaņas azimuta izvēlē un iefiltrēšanās prasme. Šo pārbaudi īpaši sarežģīja dziļais sniegs. Tālāk bija nākošais punkts – „Švarcs", kura gaitā bija jāiznīcina ugunspunkts. Šeit tika novērtēta puišu taktiskā sagatavotība. Kā jau kaujā, pēc cīņas rodas ievainotie, kuriem nepieciešama medicīniskā palīdzība. Izmantojot dabā pieejamos materiālus, karavīri savus „cietušos" biedrus nogādāja punktā „Terēze". Nākamajā punktā ar krietnu sarežģītības pakāpi bija jāpārvar Alūksnes upīte, te bija jāpielieto visi pieejamie materiāli. Pārgājiena noslēguma punktā „Ērglis" karavīriem bija jāuzslien telts. Pēc šī pēdējā uzdevuma varēja pamieloties ar lauku virtuvē gatavotu siltu ēdienu. Tā kā pārgājiens prasa daudz enerģijas, karavīriem tika palielināta dienas nauda pārtikai. Tādēļ bez ierastās maltītes, karavīri varēja našķēties ar augļiem un šokolādi.

Dodoties uz jaunajām dienesta vietām, katrs karavīrs saņēma raksturojumu, kurā atspoguļojās viņu zināšanu līmenis, lai nākošajā karaspēka daļā zinātu, kur karavīra apmācībā jāpievērš lielāka uzmanība. Šoreiz kareivju nakšņošana naktī mežā netika organizēta, jo šādai darbībai bataljonā nav attiecīgā ekipējuma. Mācību gaitā Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadeti pildīja vadu komandieru, vadu seržantu, nodaļu un grupu komandieru uzdevumus. Vienā kontrolpunktā karavīru zināšanas ugunspunkta izņīcināšanā pārbaudīja Zemessardzes 24. Alūksnes bataljona zemessargs Aivars Žagariņš. Mācību galvenais plānotājs bija bataljona S–3 nodaļas priekšnieks kapteinis Aivars Ratmanis, kurš arī izdarīja savus secinājumus: „Puiši ir sagatavoti apmierinoši, protams, ir arī kļūdas. Tātad šie nepilnie divi mēneši ir par maz, lai prasītu augstu kvalitāti." Pēc pārbaudījuma noslēguma bataljons sāka gatavoties jaunu iesaucamo kareivju grupas uzņemšanai."

Bijušais vienības komandieris pulkvežleitnants Agris Jermacāns stāsta par savu laiku Alūksnē:

„Esmu dzimis 1973. gadā Alūksnē, mana dzimta Jaunannas pagastā dzīvojusi vismaz trīs paaudzes. Mans vectēvs no mātes puses starpkaru posmā dienēja Latvijas armijā, pēc tam karoja latviešu leģionā. Viņa brālis gāja bojā mežabrāļa gaitās Malienas mežos. Padomju Savienības sabrukšanas laikā mācījos Priekuļu Lauksaimniecības tehnikumā, tāpēc mani armijā neņēma. Tolaik Cēsu pilsētā uz ielas krievu karavīru patruļas pārbaudīja dokumentus mana vecuma puišiem, pats tad biju nodrošināts ar attiecīgiem papīriem. Pēc skolas absolvēšanas strādāju un 1992. gada oktobrī uzsāku obligāto militāro dienestu – pamatapmācību apguvu robežsargu Rēzeknes mācību centrā. Pēc tam turpat apguvu 3 mēnešu instruktoru kursu. No 1993. gada marta līdz 1995. gada augustam mācījos Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. Kā leitnants uzsāku piecu gadu dienestu Zemessardzē, izgāju kājnieku kapteiņa kursu ASV un 2001. gadā 6 mēnešus dienēju 1. kājnieku bataljonā. Tad 2001. gada nogalē devos uz mācībām „Baltijas Aizsardzības koledžā". Pēc tam 2002. gadā kopā ar Valtu Āboliņu strādājām pie „Jaunākā štāba virsnieku kursa" izveides uz Mācību vadības pavēlniecības bāzes, nākošajā gadā organizējām pirmo kursu. Sekoja dienests NBS štābā un pasniedzēja darbs „Baltijas Aizsardzības koledžā", kā arī dienests Sauszemes spēku brigādes štābā. Biju 2009./2010. g. misijā Afganistānā, kur gada nogalē un jaunā gada sākumā aktīvi uzliesmoja kara darbība. Ar šādu dienesta pieredzi ierados 2010. gada septembrī Alūksnē. Ceremonijas laikā karogu saņēmu no kapteiņa Vasilija Koļegova rokām, jo bijušais komandieris Agris Ozoliņš tobrīd jau bija uzsācis dienestu citā vienībā. Var teikt, ka ielecu „ejošā vilcienā", jo mācību process noritēja pilnā sparā. Tūlīt jau sākām 2011. gada mācību cikla plānošanu, vispirms runājām ar Sauszemes spēku brigādes kolēģiem – kādas ir nepieciešamības, ko mācību programmās mainīt, kas ir lieks utt. Tad sākām koriģēt pašas mācību komandas. Mūsu pamatuzdevums tolaik bija dot jaunajiem rekrūšiem karavīra pamatiemaņas un nedaudz vingrināt kājnieku nodaļas līmeni. Pēc nepieciešamības, otrajā ciklā trijos blokos kareivjus specializējām par ložmetējniekiem, mediķiem vai auto vadītājiem. Saskāros ar divām problēmām – mūsu kazarmai trūka ietilpības kapacitātes. Bija jāveic remonti un pārbūves. Tāpēc savā komandiera laikā Aizsardzības ministrijas vadību un NBS komandieri, viņu viesošanās laikā, vienmēr vedu uz veco kazarmu, kur viņus uzturēju maksimāli ilgi. Šāda pieeja ar laiku nostrādāja un tagad karavīriem dzīvošanai Alūksnes garnizona kazarmās tiešām ir labi apstākļi. Otra lielākā problēma bija instruktoru trūkums. Turpināju savu priekšteču iesākto taktiku – seržantu un kaprāļu piekomandēšanu Kājnieku skolai no citām NBS vienībām. Ar to principā problēmu nebija, vissekmīgāk tas izdevās sadarbībā ar Sauszemes spēku brigādi un Militāro policiju. Parasti manā laikā vidēji apmēram 25 % no visa instruktoru kopskaita bija piekomandētie karavīri. Vēl tagad, kad pirms pieciem gadiem noslēdzās manas karavīra gaitas Alūksnē, ar gandarījumu atceros savus dienesta biedrus un saliedēto skolas kolektīvu. Viņi vienmēr bija tendēti uz uzdevuma izpildi. Alūksnieši mūs pieņēma kā Latvijas Armijas 7. Siguldas kājnieku pulka mantiniekus. Tā bija īpaša atbildība, karavīru dienestu turējām augstā līmenī. Daudzi mani tā laika kolēģi tālāk par Alūksni citur gan netika dienējuši, bet to viņiem nevar pārmest – savu pienākumu viņi izpildīja. Mani tuvākie palīgi šajos gados Alūksnē bija štāba priekšnieks Vasilijs Koļegovs, vienības virsseržants Gunārs Deksnis, kursu priekšnieki Valdis Locāns, Oļegs Kodaļevs un Andris Zeps, apmācību daļas priekšnieks Vladimirs Bistrovs, Jānis Ritenis, Dainis Pušpurs, Aldis Jermacāns, Normunds Bondars, mediķi Aelita Baškere un Ilze Strupiņa, ložmetējnieku instruktors Lauris Cīrulis un auto vadītāju instruktors Guntars Lizdiks."

Par dienestu Alūksnē 2018. gada decembrī stāsta majors Guntars Galauskis:

"Esmu uzaudzis Ogrē, vēlmi dienēt mūsu armijā mani saistīja vairāki sižeti Latvijas televīzijā par mūsu karavīriem. Obligātajā dienestā man bija jāiet 1994. gadā, bet to atlika uz vienu gadu. Tolaik iet armijā jauniešu vidū bija prestiži, un es par šo termiņa atlikšanu biju zināmā mērā neapmierināts. Tēvs teica – ej mācīties par virsnieku! Es paklausīju un 1995. gada septembrī–decembrī Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā sekmīgi izgāju kadeta kandidāta kursu. Apmācību šajā ciklā uzsāka 300 jaunieši, pieņemti tika 148. Savukārt mācības 1999. gada 13. februārī pabeidza apmēram 60 jaunie komandieri, no kuriem leitnanta pakāpes saņēma 40 cilvēki. Es biju to 20 vidū, kuriem piešķīra virsnieka vietnieka pakāpi. Iemesls – netikām galā ar kādu no valsts eksāmeniem. Nākošajā gadā pārbaudījumu nokārtoju sekmīgi un saņēmu leitnanta pakāpi.

Pēc izlaiduma 1999. gada februārī saņēmu norīkojumu uz Mobilo strēlnieku bataljonu Alūksnē, tiku iecelts par vada komandiera vietnieku. Tomēr tūlīt sāku pildīt vada komandiera pienākumus, jo mans priekšgājējs tika pārcelts citā amatā. Pēc tam sekoja rotas komandiera vietnieka amats, divus gadus biju rotas komandieris. Kopā Alūksnē nodienēju nepilnus piecus gadus – apmācīju jaunos kareivjus pēc trīs mēnešu programmas. Pirmie trīs mēneši Alūksnē man bija pārsteigumu pilni – pirmo reizi ieraudzīju NBS kājnieku vada taktikas reglamenta grāmatu. Akadēmijā mums mācīja tomēr atšķirīgu taktiku, kas bija pamatā aizgūta no padomju armijas. Arī virkne taktisko terminu man bija jauni un nedzirdēti. Ņēmu rokās šo jauno taktikas grāmatu un sāku mācīties. Šos dažus pirmos mēnešus procesu skatījos no malas un kontrolēju, kā pāris piekomandētie Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadeti apmāca mana vada jaunkareivjus. Kad noslēdzās trīs mēnešu cikls un divas nedēļas bija nosacīta atelpa, tad es pats biju gatavs vadīt taktikas nodarbības. Šeit piebildīšu, ka akadēmijā pašu iegūtās zināšanas šeit koriģējām – kādas ir nepieciešamības, ko mācību programmās mainīt, kas ir lieks utt. Tagad ir jau pagājuši daudz gadu pēc mana dienesta Alūksnē - šeit es reāli kļuvu par kājnieku vienību virsnieku un saņēmu karavīra rūdījumu visai dzīvei."

1., 2. Guntars Galauskis ierindā 1996. gada 9. aprīlī un vasaras nometnē Ādažu poligonā 1996. gadā
3. Vada komandieris G. Galauskis 2001. gadā Strautiņu poligonā instruē karavīrus pirms uzdevuma izpildes
4. 2002.gada 16. jūnijā rotas komandieris G. Galauskis Mobilo strēlnieku bataljona zvēresta pieņemšanas dienā /25/

KAUJAS ATBALSTA UN NODROŠINĀJUMA MĀCĪBU CENTRS

Dibināts 2002. gada 1. aprīlī
Tradīcijas – Skolas dibināšanas svinības 1. aprīlī;
Pavasara laivu brauciens „Gaujas tūre"
Komandieri:
kapteinis Andris Daugulis, 2002. – 2004. gads, 2006. – 2012. gads
pulkvežleitnants Guntis Aizporietis, 2004. gada janvāris – 2004. gada augusts
pulkvežleitnants Mintauts Buks, 2004. gada augusts – 2006. gada novembris
pulkvežleitnants Egils Dēvits, no 2012. gada

Projekts par skolas Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skolas izveidi tika uzsākts 1998. gadā, kad divpusējās sadarbības ietvaros starp Latvijas Republikas NBS un Norvēģijas armiju tika uzsākti attiecīgi sagatavošanās darbi. Procesu vadīja un koordinēja pulkvežleitnants Guntis Aizporietis, kuram kā bijušajam PSRS armijas virsniekam bija ievērojama Afganistānas kauju pieredze tieši sapieru un atmīnētāju darbu jomā. Datorus, speciālos mācību līdzekļus un ekipējumu skolas iekārtošanai dāvināja Norvēģijas bruņotie spēki. Pirmo dāvinājumu 285 000 LVL apjomā NBS saņēma 2000. gadā. Savukārt 1999. un 2000. gadā Norvēģijas speciālisti apmācīja arī pirmos četrus skolas instruktorus, kā arī deva padomus metodiskās bāzes iekārtošanai. Skolas ēkas celtniecība tika uzsākta 2001. gadā, nākošajā gadā tika uzsākta skolas 16 darbinieku finansēšana. Sadarbība ar norvēģu kolēģiem turpinās līdz mūsdienām.

PAMATUZDEVUMI DARBĪBAS PIRMAJĀ POSMĀ

Veikt NBS karavīru individuālo apmācību nesprāgušas munīcijas un improvizēto spridzināšanas ierīču izlūkošanā, kā arī iznīcināšanā. Centrs uztur un atjauno munīcijas datu bāzi, kuru izmanto NBS vienības.

DARBĪBA

Skola 2003. gadā apmācīja pirmos 12 NBS speciālistus nesprāgušas munīcijas iznīcināšanas jomā. Skola tika akreditēta 2005. gada augustā uz 10 gadiem, un tā ieguva tiesības izdod dokumentus par profesionālo izglītību un kvalifikāciju. No 2006. gada skola apmāca arī improvizēto spridzekļu neitralizēšanas speciālistus. Mācību iestādē 2004. gadā dienēja 17 profesionālā dienesta karavīri. Kopā laika posmā no 2003. līdz 2007. gadam mācību kursus skolā ir apguvuši 175 NBS karavīri. Centra infrastruktūru un mācību bāzi izmanto arī Baltijas valstu ūdenslīdēju skola, kas atrodas Liepājā, kursanti. Šeit viņi teorētiski un praktiski apgūst mācību programmas sauszemes fāzi.

Par mācību centru 2018. gada novembrī stāsta tā komandieris pulkvežleitnants Egils Dēvits:

"Mācību centrs šādā statusā tika izveidots uz Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skolas bāzes 2017. gada 31. augustā. Vienība ir neliela, tās struktūras galvenais vienojošais elements ir mācību plānošanas atbalsta daļa. Ikdienā tā cieši kopā strādā ar trim centra daļām, kuras tieši veic apmācību procesu: sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizēšanas mācību daļa, militāro inženieru mācību daļa, mehanizācijas mācību daļa. Šobrīd tapšanas procesā ir vēl trīs jaunas nelielas mācību struktūras – uguns atbalsta mācību daļa, simulatoru atbalsta grupa, nodrošinājuma speciālistu apmācību nodaļa. Pēdējās trīs pakāpeniski mēs pārņemam no Sauszemes spēku mehanizētās kājnieku brigādes.

Attiecīgi, netālu no mācību centra galvenās ēkas tiek būvētas nepieciešamās telpas. Tā kā mūsu galvenie nākotnes izaicinājumi ir celt centra apmācību spējas, piesaistīt nepieciešamo personālu un darboties kompakti Ādažu bāzes un poligona teritorijā.

Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skolā dienu no tās dibināšanas dienas. Esmu piedalījies visos skolas izveides un attīstības procesos. Tagad šī nenovērtējamā pieredze metodiski mums ļoti noder – ejam uz priekšu soli pa solim. Lai piesaistītu pieredzējušus NBS veterānus–speciālistus, ieviešam mācību centra štatā civilos darbiniekus. Plānojam nākotnē centra muzeja izveidi, kuru izmantosim arī mācību procesā.

Mana dzimtā puse ir Saldus rajona Zirņu pagasts. Jaunības gados nolēmu savu dzīvi saistīt ar Latvijas armiju – devos 1995. gada septembrī uz mācībām Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, kuru absolvēju 1999. gadā kā leitnants. Tiku nozīmēts dienestā NBS speciālajā sapieru vienībā, kura bija tieši pakļauta NBS komandierim, mans tiešais komandieris bija Aleksandrs Andrejevs. Tur intensīvā praktiskā darbā visā valsts teritorijā pagāja divi gadi. Pēc tam dienests turpinājās Ādažos – sapieru mācību nodaļā un pēc tam – topošajā Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skolā. Esmu bijis divas reizes arī ārvalstu misijās – Afganistānā un Irākā. Guvu noderīgu pieredzi gan munīcijas neitralizēšanā, gan arī improvizēto spridzekļu atklāšanā un iznīcināšanā."

Par savu armijas dienestu un instruktora darbu centrā 2018. gada decembrī stāsta štāba virsseržants Didzis Šarkovskis:

"Mana dzimtā puse ir Jaunpiebalga. Padomju armijā obligātajā dienestā biju divus gadus līdz 1990. gada decembrim. Dienēju labā kaujas vienībā – Austrumvācijā, Brandenburgā, 1. Gvardes sapieru inženieru brigādē. Šajā laikā apguva vairākas atmīnētājam svarīgas un noderīgas lietas. Iepazinos ar dažāda veida padom- ju armijas ieroču munīciju un vairāku tipu mīnām. Zināmā mērā šie divi gadi noteica arī manu specializāciju un tālāko virzību kā instruktoram mūsu bruņotajos spēkos. Pēc demobilizācijas sāku strādāt Vecpiebalgā par pārtikas saldējamo iekārtu mehāniķi. Tūlīt pēc Zemessardzes nodibināšanas 1991. gada rudenī iestājos 27. Cēsu bataljona Jāņa Ozoliņa komandētajā rotā. Pēc gada pārgāju uz ierindas dienestu Zemessardzes 2. Vidzemes brigādes speciālo uzdevumu vienībā. Veicām dažādas funkcijas, līdzīgi kā citos Zemessardzes bataljonos. Daudz laika un enerģijas prasīja cīņa pret dažāda ranga noziedzniekiem. Pienāca diena, kad mans komandieris vienībai uzdeva jautājumu – kurš ir agrāk strādājis ar kaujas lādiņu neitralizēšanu? Pieteicos un tā sākās mans turpmākais karavīra–atmīnētāja ceļš un profesionāla specializācija šajā bīstamajā darbā. Vēl šodien atceros manu pirmo "upuri" – tas bija 2. Pasaules kara laika Vācijas armijas mīnmetēja lādiņš, tiku ar to veiksmīgi galā. Teikšu atklāti, ka ar savu šodienas pieredzi būtu gan rīkojies savādāk.

Vēl esot 2. Vidzemes brigādes speciālo uzdevumu vienībā 90. gadu sākumā, bez dažādiem atmīnēšanas darbiem, mūsu atbildības teritorijā kopā ar Aizsardzības spēku un ASV karavīriem darbojos arī Zvārdes bijušajā padomju armijas poligonā. Šeit iepazināmies ar dažiem ļoti retiem kaujas munīcijas paraugiem. Pirmo atmīnētāja–speciālista praktisko kursu kā NBS karavīrs apguvu 1995. gadā Ādažos virsleitnanta Aleksandra Mjagkova vadībā. Pirms tam viņš mums Cēsīs vadīja teorētiskās nodarbības. Aleksandram, kurš diemžēl jau vairs nav mūsu vidū, bija laba padomju armijas virsnieka–speciālista pieredze, no viņa varēja mācīties arī dažādus mācību materiāla pasniegšanas veidus. Pēc tam vienu pēc otra apguvu vēl virkni nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas (NMN) kursus – Ādažos, Dānijas speciālistu vadībā un Lietuvā, Lielbritānijas instruktoru vadībā. Pēdējais salīdzinoši bija visspēcīgākais un noderīgākais.

Ar šādu kursu pieredzi uzsāku dienestu Zemessardzes 2. brigādes NMN vienībā, tolaik katrā brigādē bija šāda neliela speciālistu struktūra. Vēlāk šie karavīri izveidoja 54. Inženiertehniskā bataljona NMN rotas kodolu. Šajā laikā aizbraucu savā pirmajā ārvalstu misijā – uz Kosovu, 2000./2001. g. kā militārais policists, darbojāmies Lielbritānijas armijas atbildības teritorijā. Kad Norvēģija Ādažos uzsāka organizēt mūsu NMN skolu, apguvu arī šīs valsts speciālistu vadītos speciālos kursus. Pēc tam sekoja astoņu gadu laikā četras ārvalstu misijas tieši manā specialitātē – divas NMN jomā un divas – improvizēto sprādzienbīstamo priekšmetu neitralizēšanā:

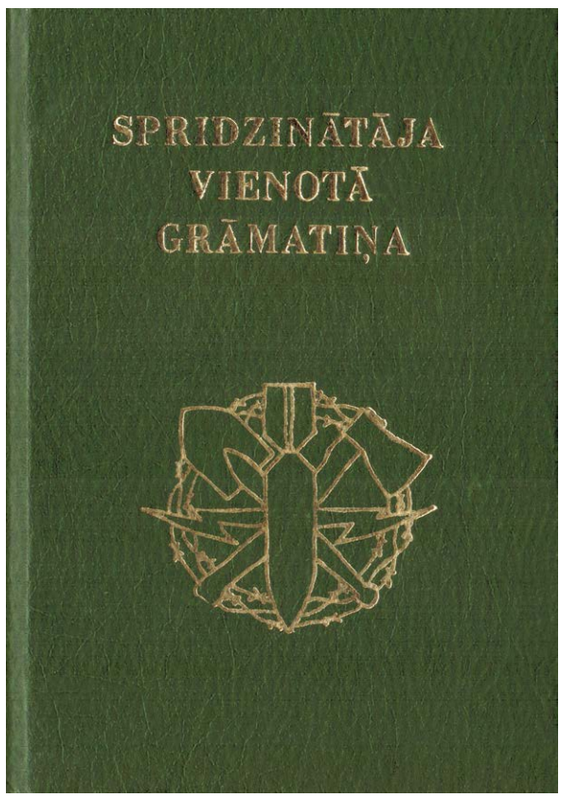
– 2003. gadā sešu karavīru grupas sastāvā, komandiera Andra Rieksta vadībā, strādājām Irākā. Darba apjoms bija milzīgs, jo uzdevums mums tika dots ļoti konkrēts – maksimāli samazināt šajā valstī izvietoto jebkādas munīcijas un sprāgstvielu daudzumu. Nevienam mūsu mazajā kolektīvā nebija nekādas privelēģijas, te mēs bijām visi vienādi – nesām dažāda veida munīciju, rakām zemi, spridzinājām. Vidēji katrs no mums šajā misijā iznīcināja vairāk kā 40 000 sprādzienbīstamus priekšmetus. Manā dienesta laikā nekad vairs neesmu veicis tik lielu darba apjomu,

– trešā misija – Afganistāna, 2005. gads. Sešu karavīru grupas komandieris bija Normunds Staģītis, es pildīju viņa

vietnieka pienākumus. Strādājām divās darba grupās – katrā trīs vīri,

– arī ceturtajā misijā es biju Afganistānā, šeit apmēram 10 karavīru vienību komandēja Ilmārs Apeinis; pēdējā misijā 2008. gadā atkal darbojāmies Afganistānā, šeit veicu mūsu karavīru grupas komandiera pienākumus. Divas pēdējās nosauktās misijas bija ar uzdevumu iznīcināt improvizētos spridzekļus. Trešajā, ceturtajā un piektajā misijā biju kā Zemessardzes 54. Inženiertehniskā bataljona NMN rotas karavīrs. Papildus minētajām ārvalstu misijām, 2006. gadā kopā ar NMN rotas kolēģiem biju komandējumā Kaboverdes Republikā, salu valstī Atlantijas okeānā, zināmā attālumā no Senegālas krastiem. Francijas bruņoto spēku sastāvā gatavojāmies dežūrai ātrās reaģēšanas spēkos. Iznīcinājām tonnām dažāda veida munīciju, arī ievērojamu apjomu aviobumbu krājumus.

Par pilnvērtīgu instruktoru savā tiešajā specialitātē kļuvu pēc trešās misijas Afganistānā, mana pārliecība par varēšanu krājās lēnām vairāku gadu garumā. Daudz esmu pateicīgs NMN rotas "tēvam" Andrim Riekstam un NMN skolas pirmajam komandierim Guntim Aizporietim. Tieši pateicoties Andrim Riekstam, kurš ar savu stingro pārliecību, ka mēs varam to paveikt, tikām misijā uz Kaboverdes Republiku. Guntis Aizporietis, īsts sava aroda fanātiķis labā nozīmē, sekmīgā ciešā sadarbībā ar Norvēģijas armijas kolēģiem izveidoja NMN skolu, kur mācības arī tagad turpina visi Baltijas valstu bruņoto spēku speciālisti. Kāpēc Norvēģija ieguldīja savus resursus skolas izveidē Ādažos? Iemesli būs vairāki, bet, pirmkārt, viņi redzēja, ka mūsu atmīnētājiem 90. gadu nogalē jau bija nopietna pieredze šajā bīstamajā darbā. Divu karu atstātais bīstamais mantojums Latvijas zemē, salīdzinoši, bija krietni apjomīgāks nekā Lietuvā un Igaunijā, arī padomju armijas atstātais mantojums prasīja mūsu karavīriem atrocīt rokas un ķerties pie darba. Latvija ceļā uz iestāju NATO sistēmā meklēja kādu specifisku, nelielu nišu, kur mēs varētu efektīvi parādīt savas spējas. Un tad ar laiku viss nostājās savās vietās. Pašā sākumā par tādu ekipējumu un speciālajiem robotiem, kas tagad ir mūsu rīcībā, varējām tikai sapņot. No maniem kursantiem neviens nav gājis bojā vai arī ticis ievainots, jo sapieris taču kļūdās tikai vienu reizi! Par to esmu lepns un gandarīts. Esmu pateicīgs liktenim par to, ka varu nodot savas gadiem krātās zināšanas jaunajiem karavīriem. Īpašu prieku izraisa fakts, ka tagad mācību procesā esmu kopā ar savu ilggadīgo kolēģi dienestā NMN rotā Normundu Staģīti, kurš nesen atgriezies darbā mūsu centrā kā civilais darbinieks."

NBS sistēmā 90. gadu otrajā pusē ieviestā "Spridzinātāja vienotā grāmatiņa" noteica pamatnostādnes topošajā nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas speciālistu turpmākajā apmācības sistēmā.
Viens no pirmajiem 1995. gadā šo dokumentu saņēma Didzis Šarkovskis.

Didzis Šarkovskis ārvalstu misijās

1. Misijā Irākā, 1. no kreisās – Ilmārs Apeinis, 1. no labās – Didzis Šarkovskis
2. Darba procesā Kaboverdes Republikā, Atlantijas okeāna Zaļā Raga salās
3., 4. Irākā pie bugenvileju krūma un veicot sapiera pienākumus /51/

SAKARU SKOLA

Dibināta 1992. gada 15.maijā
Komandieri:
majors Ivars Redisons,
majore Vivina Netle,
kapteinis Raivis Priednieks,
kapteinis Egils Kupčs,
kapteinis Normunds Kuplums,
majors Mareks Ošiņš
kapteine Inga Britika.

SKOLAS PAMATUZDEVUMI:

• apmācīt NBS personālu atbilstoši jaunākajām informātikas, sakaru un kriptēšanas tehnoloģijām,
• piedalīties NBS mācību programmu izstrādē, to pilnveidošanā, kā arī veikt sakaru speciālistu apmācību analīzi.

Skolas pirmsākumi meklējami 1991. gada decembrī, kad Ivars Redisons sapulcināja kopā Siguldā un tās tuvumā dzīvojošus Latvijas patriotus, sakaru jomas speciālistus. Mērķis bija izveidot Aizsardzības spēku sakarnieku mācību vienību. Kā dislokācijas vieta tika izvēlēts bijušās padomju armijas civilās aizsardzības sakaru centrs Siguldā. Pilsētas apkaime ar savu reljefu bija ļoti piemērota sakaru speciālistu praktiskajai apmācībai. Jau 1992. gada 2. janvārī tika dibināts Aizsardzības spēku Siguldas sakaru bataljons. Savukārt 15. maijā vienībai mainīja nosaukumu – Aizsardzības spēku Robežsargu brigādes Siguldas sakaru mācību centrs.

Par skolas pirmajiem darbības gadiem mācību iestādes 19. gadadienā 2011. gada maijā majors Mareks Ošiņš:

„Sākumā apmācības norisinājās izmantojot krievu radiostacijas. Tagad tās ir apskatāmas stendos Sakaru skolas gaiteņos. Kā sakaru līdzekļus izmantoja ultraīsviļņu radiostacijas „Lini", ko līdz tam lietoja lauksaimniecībā, ultraīsviļņu radiostaciju R–159 un R–111 (mantojums no padomju armijas), īsviņu radiostaciju R–130 un citu novecojušu radiosakaru tehniku. No padomju armijas mantojumā bija palikuši arī divi mobilie komandpunkti. Uz tāda pavisam trūcīga ekipējuma arī balstījās apmācība. Toreiz radiosakaru nodrošināšana bija būtiska, jo gan robežsardzei,
gan bruņotajiem spēkiem bija vajadzīgi radiosakari, lai pildītu savas funkcijas un militāros uzdevumus. Vēlākajos gados sekoja sakaru tehnijas dāvinājumi no Dānijas.

Vēlāk vienība tika pakļauta Mobilo strēlnieku brigādei, bet no 1998. gada – Zemessardzes komandierim. No 2002. gada nogales vienība kopā ar citiem mācību centriem turpināja strādāt Mācību vadības pavēlniecības sistēmā. Skola patreizējo nosaukumu ieguva 2004. gadā, kad tika pārdislocēta no Siguldas uz NBS izvietojumu Rīgā, Ezermalas ielā, Mācību vadības pavēlniecības telpās. Atbilstoši NATO prasībām skola 2005. gadā tika reorganizēta, un tā kļuva par NBS Sakaru skolu, kuras uzdevums bija veikt individuālo apmācību sakaru, informācijas sistēmu un informācijas aizsardzības jomā ar minimālu administratīvo un saimniecisko darbību.

Sakaru skolas attīstību var iedalīt trīs posmos. Pirmais, jau iepriekš aprakstītais – militārie sakari. Otrā posma sākums ir deviņdesmito gadu vidus, kad NBS radās nepieciešamība pēc speciālistiem datu ievadīšanai elektroniskā veidā. Laikā, kad NBS pārkārtoja savu sistēmu, pārejot uz datu apstrādi elektroniskā veidā, vajadzēja apmācīt gan esošo personālu, kas bija vecāka gada gājuma, kā arī jaunos karavīrus. Tika izveidota mācību programma, ietverot teksta un elektronisko tabulu apgūšanu. Ar laiku elektronisko datu apstrādes prasības auga, tāpēc kursus sadalīja pa līmeņiem. Iestājoties NATO, parādījās izteikta nepieciešamība pēc informācijas aizsardzības un aizsākās Sakaru skolas trešais attīstības posms. Ar aktīvu Satversmes aizsardzības biroja atbalstu tagad skola savus kursantus iepazīstina ar klasificētas informācijas apdraudējumiem, aizsardzības principiem un likumdošanu. Tagad maijā jau sāksim augstāka līmeņa šīs jomas kursu, kurš paredzēts informāciju sistēmu pārziņiem un administratoriem. Tiek gatavota mācību programma šifra uzraugiem, kas šobrīd paredzēta Jūras spēku flotilei.

Atbilstoši NATO prasībām, karavīri apgūst militārās sakaru tehnikas lietošanu, sākot ar nodaļas līmeni, līdz spējai organizēt sakaru un informācijas sistēmas bataljona līmeņa vienībai. Sakaru speciālistu sagatavošanu veicam pēc akreditētas profesionālās pilnveides programmas „Radio sakari."

Tā gadu gaitā sakaru skolā ir izveidojušās trīs nodaļas – Sakaru mācību nodaļa kā skolas pamatelements nodarbojas ar militārajiem sakariem. Informātikas mācību nodaļa ir kā atbalsts informācijas sagatavošanai elektroniskā formā. Savukārt Kriptēšanas nodaļa mums ir kā garants informācijas drošībai visā militāro sakaru sistēmā.

Šobrīd skolā tiek apmācīts gan NBS personāls, gan Valsts policijas, Valsts robežsardzes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Augstākās tiesas, Ārlietu ministrijas un citu valsts iestāžu darbinieki. Ik pēc diviem gadiem norisinās "Baltijas valstu sakaru un informācijas sistēmu virsnieku kurss". Iepriekš tas tika organizēts sadarbībā ar Dānijas kolēģiem, bet tagad jau to realizējam patstāvīgi. Kurss norisinās angļu valodā. Tāds notika arī šogad, un tajā mācījās
56 virsnieki no Igaunijas, Lietuvas, Latvijas un Dānijas. Šis ir tieši sakaru virsnieka kurss bataljona līmeņa operācijām."

Par dienestu Siguldas mācību centrā stāsta augstākais virsseržants Edgars Joksts–Bogdanovs:

„Mūsu bruņotajos spēkos brīvprātīgi iestājos 19 gadu vecumā. Esmu dzimis Maltā, dzīvoju tad Kaunatā, biju pabeidzis vidusskolu. Kā brīvprātīgajam man nebija jāiet uz medicīnisko komisiju. Pieņēma mani 1992. gada maijā Rēzeknes Valsts dienesta pārvaldē un nosūtīja mācīties uz Siguldu. Kopā tolaik šeit bija vairāk kā 100 obligātā dienesta kareivji un virsdienesta karavīri. Komandiere bija Vivina Netle, kura vēlāk saņēma majora dienesta pakāpi. Viņas vietnieks bija leitnants Raivis Priednieks. Rotu komandēja kapteinis Zābels, vēlāk virsseržants Edgars Einiks. Rota sastāvēja no četriem vadiem – viens apgādes un trīs kaujas vadi. Sākumā visā mācību centrā bija tikai septiņas AKM tipa trieciensautenes un viens RPK rokas ložmetējs. Vēlāk katrs saņēmām padomju laika ražojuma mašīnpistoli ar atliecamo metāla laidni. Šo sešu mēnešu laikā Siguldā mērķī gan šāvām tikai vienu reizi. Pirmajā mācību posmā trīs mēnešus apguvām sakarnieka pamatapmācību un kareivja pamatiemaņas. Nākošajos trīs mēnešos tikām gatavoti padziļināti kā sakarnieki instruktori. Mācījāmies darboties ar teletaipu, apguvām Morzas ābeci. Paralēli apmācību procesam gājām arī norīkojumos."

Par NBS Sakaru skolas darbu mūsdienās kapteine Inga Britika:

„Esmu dzimusi Liepājā 1976. gadā, no tēva puses vīrieši trīs paaudzēs ir dienējuši armijā. Absolvēju Liepājas Pedagoģisko augstskolu un dažus gadus strādāju par informātikas skolotāju. Tieši tēvs man deva ziņu un motivēja par iespēju apgūt virsnieka amatu tieši pēc manas specialitātes. Pēc sekmīgas Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kursa pabeigšanas kā leitnante 2002. gadā uzsāku dienestu Sakaru skolā. Visu laiku esmu bijusi iesaistīta mācību procesā – sākot kā jaunākā pasniedzēja Informātikas nodaļā, pēc tam jau vecākā pasniedzēja un vēlāk – nodaļas priekšniece. Pabeidzu mūsu akadēmijā „Jaunāko štāba virsnieku kursu". Tagad jau piecus gadus esmu skolas komandiera amatā, un esmu izdarījusi vairākus secinājumus:

1. mūsu skolas kolektīvs ir kā maza ģimene, ļoti saliedēts, katrs ir meistars savā vietā. Varam paļauties viens uz otru, skolas mācību bāzes pilnveidošanas darbs mūs ir saliedējis. Kā piemēru varu minēt praktisko lauka sakarnieku apmācību ekipējumu, arī lodēšanas klases aprīkojumu pa gadiem cītīgi pa daļām vācām kopā. No skolas veteräniem pie mums strādā un tālāk nodod zināšanas jaunajiem kolēģiem zinoši speciālisti Andris Kurzemnieks un Andris Tomaševskis,

2. esam sasnieguši labu līmeni, šogad apjomīgo mācību „Namejs–2018" laikā pirmo reizi viss skolas kolektīvs dosies uz šo lauka vingrinājumu un veiks konkrētus uzdevumus,

3. pirms trim gadiem veiksmīgi esam uzsākuši strādāt ar mūsu tālmācības programmām. Piemēram – Nacionālās

Aizsardzības akadēmijas kadeti informātiku apgūst tieši tālmācībā,

4. esam izveidojuši ciešu saikni ar NBS vienībām, kopīgi uzlabojam mācību programmas, viens otram palīdzam ar specifisku ekipējumu, Sauszemes spēku mehanizētās brigādes un Militārās policijas karavīri nereti pie mums strādā kā vieslektori. Atvaļinātos karavīrus, kuri dienējuši NBS kā informātikas speciālisti, piesaistam skolas darbā ar līgumu kā civilos darbiniekus,

5. pirms Latvijas ekonomiskās krīzes un tās laikā mūsu skolai ļoti palīdzēja Dānijas bruņoto spēku Sakaru skola – kā dāvanu saņēmām specifisku ekipējumu un vienāda fasona mēbeles visai mācību iestādei.

Nākotnes izaicinājumi – tie būtu kopumā trīs: mūsu bruņotajiem spēkiem attīstoties, apmēram par pusi skaitliski palielināsies kursu skaits; mācību programmās mēs sākam integregēt jauno komanvadības sistēmas elementus; apmācību gaitā pastiprināsim informātikas tēmu sadaļu gan apjomā, gan piemērotībā patreizējai situācijai un prasībām."

VALODU SKOLA

Dibināta 2003. gada 1. janvārī
Tradīcijas – Sieviešu dienas izbraukumi skolas pasniedzējām 8. martā
uz kādu no Latvijas vēsturiskajām vietām – tradīcija tika ieviesta 2012. gadā
Komandieri:
Ginta Lauva–Treide, 2003. – 2003. gada novembris
majors Aivars Miruškins, 2003. gada janvāris – 2010. gada novembris
pulkvežleitnants Aivars Caune, 2011. – 2012. gads
kapteinis Eldars Bereza, no 2012. gada

Pirms skolas izveides, svešvalodu apmācības organizācija NBS nebija vienota, mācību klases bija pakļautas dažādu spēku veidu komandieriem. Bija nepieciešama reorganizācija un vienotas sistēmas izveide. To noteica arī NBS gatavošanās iestājai NATO. Vienā skolā tika apvienotas četras Zemessardzes mācību klases, Nacionālās Aizsardzības akadēmijas Svešvalodu katedra, Jūras spēku un Gaisa spēku mācību klases. Rezultātā izveidojās Valodu skola ar sešām nodaļām – Rīgā, Cēsīs, Lielvārdē, Ādažos, Alūksnē un Liepājā. Kopā 2003. gada jūlijā skolā strādāja 35 pasniedzēji, trīs darbinieki – NATO Stanag testu grupā, bet administratīvajā grupā – četri cilvēki.

Pedagoģiskā darba pamatus Valodas skolā ielika mācību nodaļas vadītāja, galvenā pasniedzēja Ginta Lauva–Treide, galvenā pasniedzēja Inga Fārte–Zālīte, vecākās pasniedzējas Rudīte Pļaviņa, Ingūna Romanova, Silvija Sīmane, Vita Valdmane, Ineta Ābola un Selga Goldmane. Nosauktie pasniedzēji, kā arī skolas komandieris majors Aivars Miruškins, 2005. gadā tika apbalvoti ar Aizsardzības Ministrijas piemiņas medaļu „Sekmējot Latvijas dalību NATO". Vēl pirms skolas dibināšanas, jau 2002. gada novembrī topošās skolas darbinieki sāka organizēt tipveida NATO standarta angļu valodas pārbaudes testa pārbaudi mūsu karavīriem.

Skolas izveides procesā lielākais atbalsts un palīdzība tika saņemta NATO programmas „Partnerattiecības mieram" ietvaros no Lielbritānijas Padomes, kā arī no ASV un Kanādas. Ar mācību metodiskajiem materiāliem un skolas pedagogu papildus apmācību daudz ir palīdzējušas arī Vācija un Francija. Akreditāciju NBS Valodu skola saņēma 2006. gada maijā. Pamatā skolā karavīri mācās angļu valodu, papildus ir iespējas apgūt arī franču un darī valodu. Šeit visi NBS karavīri regulāri kārto angļu valodas nepieciešamos testus, lai varētu veikt dienesta pienākumus.

Valodu skolas kursus mūsdienās apmeklē Iekšlietu ministrijas un Tieslietu ministrijas darbinieki, kā arī Azerbaidžānas, Gruzijas un Ukrainas bruņoto spēku karavīri. Skolas pasniedzēji ir augsti kvalificēti pedagogi, kuri papildus Latvijā iegūtajai izglītībai ir mācījušies Lielbritānijā, Kanādā, Slovēnijā un ASV. Skolas īstenotās angļu un darī (farsī) valodu programmas ir akreditētas Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijā. Papildus tiešajiem pienākumiem, skolas pasniedzēji ir vadījuši profesionālās pilnveides kursus citu valstu struktūrvienību angļu valodas pasniedzējiem.

Viens no apjomīgākajiem pedagogu saimes nākotnes izaicinājumiem ir krievu valodas apmācības uzsākšana Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadetiem, kā arī kopumā apmācāmo skaita palielināšana angļu valodas programmu studijās. Skolas sadarbības partneri ārvalstīs – ASV, Bulgārija, Čehija, Horvātija, Igaunija, Lietuva, Slovākija, Slovēnija un Ungārija. Veiksmīgi tiek strādāts arī ar partneriem Latvijā, kuru darbinieki apgūst dažādus svešvalodu kursus NBS Valodu skolā:
Satversmes aizsardzības biroju,
Valsts Robežsardzi,
Valsts policiju,
Drošības policiju,
Valsts ugunsdzēsības un
Glābšanas dienestu.

SKOLAS PAMATUZDEVUMI

- nodrošināt NBS karavīriem iespējas kvalitatīvi apgūt svešvalodu zināšanas,
- izstrādāt mācību programmas un angļu valodas testus,
- īstenot svešvalodu apmācību programmas NBS un NATO sadarbības mērķu izpildei,
- administrēt NATO angļu valodas testa izpildi.

SKOLAS IZVIETOJUMS

Skolas vadība un Rīgas mācību nodaļa atrodas Rīgā, Mācību vadības pavēlniecības teritorijā Ezermalas ielā. Trīs teritoriālās mācību grupas izvietotas Lielvārdē, Gaisa spēku bāzes teritorijā, Alūksnē Kājnieku skolā un Liepājā NBS bāzē.

Mācību procesa norise Sakaru skolā un Valodu skolā /9/

NBS SPORTA KLUBS

Dibināts 1994. gada 8. jūlijs
Priekšnieki:
pulkvedis Ēriks Viķelis, 1994. – 1999.gads
pulkvežleitnants Agris Lībergs, 1999. – 2009. gads
majors Vents Graudiņš, no 2009. gada

Pārņemot 1994. gadā no Krievijas armijas sporta centra bāzi Rīgā, Krusta baznīcas ielā 9, sāka veidoties Aizsardzības spēku Sporta klubs, nosaukums no 1999. gada 1. aprīļa – NBS Sporta klubs.

SPORTA KLUBA UZDEVUMI:

- nodrošināt NBS personālam iespēju attīstīt fizisko sagatavotību,
- plānot un organizēt NBS līmenī sporta pasākumus,
- kontrolēt NBS vienībās sporta darbu un fiziskās sagatavošanas aktivitātes,
- veikt fiziskās sagatavošanas programmu izstrādi, tās pilnveidot un analizēt to norisi NBS vienībās,
- atbalstīt NBS karavīru dalību Latvijas sporta organizāciju rīkotajās sacensībās,
- organizēt NBS sadarbību ar Starptautisko Militāro sporta padomi (CISM).

Par Sporta kluba izveidi un darbību tā pirmajos gados stāsta atvaļinātais pulkvedis Ēriks Viķelis:

„Mana dzimtā puse ir Smiltene, kur 1953. gadā absolvēju vidusskolu. Pēc tam 1957. gadā Rīgā pabeidzu Valsts Fizkultūras Institūtu, kur bija arī militārā katedra, ieguvu leitnanta dienesta pakāpi. Sāku strādāt Rīgā DOSAAF sistēmā, trenēju riteņbraucējus, mans audzēknis ir arī izcilais latviešu riteņbraucējs Ringolds Kalnenieks. No 1969. gada sāku darbu padomju armijas Baltijas kara apgabala štābā – vadīju ziskās kultūras un sporta daļu, pēc desmit gadiem pārgāju darbā Rīgā par DOSAAF tehnisko sporta veidu priekšnieku, tad jau man bija apakšpulkveža dienesta pakāpe. Pēc olimpiskā principa organizējām dažādas sporta federācijas, bieži biju kontaktos ar ar Padomju Latvijas civilajām iestādēm, īpaši ar spēcīgajiem kolhoziem, kuri mums palīdzēja kā sponsori. Kopumā šajos gados panācu, ka daudzi jauni Latvijas sportisti dienēja šeit uz vietas. Maskavā mēs bijām labi ieredzēti ar savām novitātēm un enerģisko darbību, no PSRS centra tāpēc saņēmām labāko tehniku un aprīkojumu, pie Rīgas Krusta baznīcas kazarmām tika uzcelts moderns sporta centrs ar peldbaseinu. Sabrūkot padomju sistēmai, Baltijas valstīs mums bija labākā armijas sporta bāze ar attiecīgo nodrošinājumu, lietuvieši un igauņi latviešus par to apskauda.

No padomju armijas atvaļinājos 1990. gada nogalē, pēc tam strādāju Latvijas Sporta komitejā pie Daumanta Znatnaja. No 1992. gada 5. aprīļa sāku dienestu pēc pulkveža Daiņa Turlaja uzaicinājuma mūsu bruņotajos spēkos. Ļoti veiksmīgi 1994. gadā no Krievijas armijas Rīgā pārņēmām visu Krusta baznīcas armijas sporta kompleksu ar attiecīgo inventāru, nekas netika izlaupīts, viesnīcā istabās pat palika stādājoši ledusskapji. Par to kopā samaksājām 40 000 Latvijas rubļu, Igaunijas un Lietuvas bruņotajiem spēkiem tolaik peldbaseina nebija. Izmantojot padomju laika mantojumu, Aizsardzības spēku sporta klubs varēja uzsākt aktīvu darbību. Mani tuvākie palīgi tolaik bija Tālis Putniņš, Agris Lībergs un Zigurds Irbe.

1995. gada 2. maijā NBS iestājās Starptautiskajā Militārā sporta padomē (CISM), un 1999. gadā ar 75 mūsu karavīriem ļoti veiksmīgi piedalījāmies šīs organizācijas rīkotajās sacensībās Horvātijas galvaspilsētā Zagrebā. Kopā ar mūsu sportistiem tad bija NBS komandieris Raimonds Graube. Savu amatu 1999. gada decembrī nodevu Agrim Lībergam un 68 gadu vecumā atvaļinājos no aktīvā militārā dienesta.

Mūsu bruņoto spēku izveides sākumā ļoti nozīmīga no valstiskā un patriotiskā viedokļa bija stafete 1992. gada augustā gar Latvijas robežu. Tās devīze bija „Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai". Stafete sākās 16. augustā Rīgas Brāļu kapos pie Svētās uguns, kad lāpu aizdedzināja pirmās mūsu valsts robežsargu virsnieks Jānis Birze. Lāpa tika nodota Nacionālās Aizsardzības akadēmijas kadetiem, kuri skrējienā kopā ar zemessargiem pa Rīgas ielām to nogādāja Jūras pasažieru ostā. No turienes Jūras spēku kuģis „Sams" ar lāpu devās uz Salacgrīvu, kur stafeti pārņēma Valmieras bataljona robežsargi.

Šeit notika svinīgs mītiņš, tālāk ar automašīnu lāpu aizvedām uz Ainažiem. Tūkstošiem Latvijas pierobežas iedzīvotāju pirmo reizi ieraudzīja militārās formās tērptus mūsu karavīrus, svinīgi cilvēku mītiņi notika arī Viļakā, Krāslavā, Skaistkalnē un Vaiņodē, kur to vēroja arī Krievijas karavīri. Tā uguns robežsargu un zemessargu rokās apceļoja Latvijas sauszemes robežu – Ventspilī robežsargi lāpu nodeva Jūras spēkiem, kuri to ar kuģi 22. augustā nogādāja Rīgā, uguni līdz Brīvības piemineklim atkal nesa kadeti. Pēc 21 gada šo stafeti mūsu karavīri atjaunoja."

Par pirmo Baltijas valstu karavīru sporta sacensību norisi 2019. gada janvārī stāsta to dalībnieks pulkvežleitnants Juris Skudra:

"Esmu dzimis 1972. gadā Gulbenē, uzaugu Jumpravā, pirms dienesta aktīvi sportoju. 1992. gada 6. jūnijā uzsāku obligāto militāro dienestu Aizsardzības spēku Štāba bataljonā, pirmais manas rotas komandieris bija Dainis Greitāns. Šajā laikā pēc trenera Andra Kļaviņa aicinājuma uzsāku sistemātiskus treniņus volejbolā. Piedalījos pirmajā mūsu bruņoto spēku volejbola čempionātā Ventspilī, kur mūsu bataljona komanda izcīnīja 1. vietu. 1993. gada maija sākumā tiku piekomandēts Izlūkdesanta bataljona rotai, kura divas nedēļas Sužos intensīvi tika gatavota 28. maija Baltijas valstu strēlnieku rotu sacensībām. Šajā laikā pieredzējušie karavīri mani iemācīja pareizi skriet pa smiltīm. Treniņu laikā kāds Sužu bataljona kareivis uzstādīja rekordu AKM trieciensautenes izjaukšanā – to viņš paveica 7 sekundēs, kopā ieroča izjaukšana un salikšana izveicīgajam karavīram prasīja 21 sekundi! Pati sacensību diena 28. augustā bija ļoti karsta, vairākus Lietuvas un Igaunijas kareivjus pēc noģībšanas aizveda uz slimnīcu. Mūsējie izturēja visi, 6 km maršа noslēgumā, zināmā attālumā pirms finiša, pie noteiktā paugura, pirmie skrējēji sagaidīja atpalicējus, un tad visa rota ierindas formācijā ieskrēja finišā kā pirmā ar 4 minūšu handikapu attiecībā pret 2. vietas ieguvējiem lietuviešiem. Šo 6 km distanci mēs paveicām 24 minūtēs. Finišā mūs ar uzslavām sagaidīja Aizsardzības spēku vadība. Kopumā mēs uzvarējām pilnīgi visās disciplīnās. Jāsaka, ka arī igauņiem un lietuviešiem rotas bija apvienotās no dažādām vienībām. Mani ievēroja Aizsardzības spēku Sporta kluba priekšnieks pulkvedis Ēriks Viķelis un vēlāk pēc viņa padoma es uzsāku mācības Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā."

P. S. – Latvijas Republikas bruņoto struktūru virsnieku sapulcē, kur tika izskatītas samilzušās disciplīnas problēmas, 1994. gada 8. septembrī pulkvedis Ēriks Viķelis informēja klātesošos par obligātā dienesta jaunkareivju neapmierinošo fizisko sagatavotību – tikai 63 % jauniešu spēj pievilkties pie stieņa un ātrāk nekā 45 minūtēs veikt 10 km.

Sporta klubam 1997. gadā piešķīra Nacionālās sporta bāzes statusu, 2005. gadā Sporta klubs tika nodots Nodrošinājuma pavēlniecības komandiera pakļautībā. No 2010. gada Sporta klubs veic arī bijušās Nacionālās Aizsardzības akadēmijas Sporta katedras funkcijas. Savukārt 2011. gadā Sporta klubs organizēja visu NBS karavīru ziskās sagatavotības pārbaudi. No 4574 karavīriem to sekmīgi nolika 89 %. Šajā gadā Ādažos notika arī apjomīgākā NBS sporta spartakiāde ar vairāk kā 200 karavīru un zemessargu piedalīšanos 10 sporta veidos, kopā bija 13 komandas.

Starptautiskajā mērogā izcili panākumi tika gūti 2011. gada CISM pasaules sporta spēlēs Brazīlijā – orientēšanās distancē sievietēm 1. vietu izcīnīja Zemessardzes 27. kājnieku bataljona vecākā zemessardze Aija Skrastiņa, bronzas medaļu modernajā pieccīņā sievietēm izcīnīja Sporta kluba kaprāle Jeļena Rubļevska.

2011. gadā savu darbu uzsāka NBS peldbaseins Rīgā, Krusta baznīcas ielā 9, kuru remontēja no 2006. gada.

NBS karavīri regulāri piedalās arī CISM Eiropas reģionālajās sacensībās, kā arī Baltijas karavīru ik gadus sporta spēlēs.

PERSONĀLS

Sporta klubā 1995. gadā dienēja 31 profesionālā dienesta karavīrs un strādāja 24 civilie darbinieki.

NBS Sporta kluba organizētās aktivitātes /9/

REKRUTĒŠANAS UN ATLASES CENTRS

Par Rekrutēšanas un atlases centru datus 2018. gada decembrī ir apkopojis ilggadējais tā virsseržants Ģirts Ledžus:

"Latvijas ceļā uz NATO 2001. gada 19. janvārī ar Aizsardzības ministrijas pavēli tika dibināts Rekrutēšanas un atlases centrs (RAC). Tā veidošanā tika izmantota vairāku NATO valstu pieredze, kuru NBS virsnieki ieguva komandējumu laikā ārvalstīs. Pirmais centra priekšnieks bija pulkvedis Juris Vectirāns, kurš tolaik pildīja arī Rīgas garnizona komandanta pienākumus. Sākuma gados RAC dienēja 10 karavīri, centrs bija pakļauts NBS komandierim. No 2004. līdz 2009. gadam RAC priekšnieks bija pulkvežleitnants Valerians Supe, no kura amatu pārņēma pulkvedis Jānis Hartmanis. RAC atšķirības zīmes NBS komandieris apstiprināja 2008. gada 11. aprīlī. Centra darbība 2010. gadā tika sašaurināta, rekrutēšanas funkcijas pārņēma Aizsardzības ministrija. Mainījās nosaukums – RAC kļuva par Atlases un rezerves personāla uzskaites centru (ARPUC) ar pakļautību NBS Mācību vadības pavēlniecības komandierim. 2010. gadā par ARPUC priekšnieku tika iecelts majors Māris Bluks, 2011. gadā amatā viņu nomainīja majore Laila Plātere. Šajā laikā centrā tika iekļauta psihodiagnostikas daļa (sākumā – Psihologu daļa) un rezerves personāla uzskaites struktūra. Savukārt rekrutēšanas speciālistus pārcēla uz Aizsardzības ministrijas Rekrutēšanas un jaunsardzes centru. Tomēr veiktā bijušā RAC sadalīšana divās atsevišķās daļās praktiskajā darbībā strādāja ar zināmām grūtībām. Tāpēc 2015. gadā tika atjaunota vienota RAC darbība NBS sastāvā, struktūra tika iekļauta Apvienotā štāba Mobilizācijas pārvaldē. No 2015. gada līdz 2018. gada septembrim centra priekšnieks bija majors Dmitrijs Nemeņonoks. RAC izvietots Rīgā, Krusta baznīcas ielā 9.

Uz NBS atnācu 2001. gadā, man jau bija militārā dienesta pieredze – no 1987. līdz 1989. gadam dienēju Ukrainā aviācijas vienībā. Dienestu RAC uzsāku 2003. gadā kā kaprālis. Par RAC virsseržantu tiku iecelts 2006. gadā, pieredzēju visas pārmaiņas un reorganizācijas. Dažādos rekrutēšanas pasākumos esmu bijis daudzos Latvijas novados un skolās. Bija sāpīgi ar savām acīm redzēt, kā pirms desmit gadiem RAC tika sagrauts. Pieredzējušo RAC speciālistu viedokļus tad Aizsardzības ministrijas vadība pat neuzklausīja. Tomēr ar gadiem atkal viss nostājās savās vietās un tagad RAC funkcionē kā vienots mehānisms. Tā rezultāts ir redzams – šogad līdz 1. decembrim esam rekrutējuši dienestam NBS 631 karavīru (60 no tiem atgriežas armijā un, pēc kāda laika – civilajā dzīvē) – tas ir RAC rekords visā tā visā pastāvēšanas laikā. RAC kolektīvs ir neliels – 15 karavīri. Katru gadu atzīmējam centra dibināšanu, pavasara un rudens talku laikā apkopjam 1. Pasaules kritušo latviešu strēlnieku nu krievu karavīru Brāļu kapus Jūdažos. Šobrīd RAC priekšnieka amatu pilda kapteinis Rihards Rozenbaums.

Kas izmainījies RAC darbā 15 gadu laikā:

– tagad jebkurš interesents var pieteikties dienestam arī elektroniski, agrāk obligāti bija jābrauc uz Rīgu,

– par kandidāta medicīnas apskati, kā arī papildus izmeklēšanām maksā NBS, dzīvošanu un ēdināšanu noslēguma apskatē Rīgā divu dienu garumā nodrošina pilnībā NBS,

– krietnu daļu no rekrutēšanas darba Zemessardzes bataljoni tagad veic uz vietām visā Latvijas teritorijā.

Mani divi novērojumi par pēdējiem pieciem gadiem – sākoties karam Austrumukrainā 2014. gadā, ir pieaudzis jauniešu skaits, kuri izvēlas profesionālo militāro dienestu. Diemžēl kandidātu fiziskā kondīcija lēnām pasliktinās, to mēs novērojam jau ilgstoši visā Latvijā."

Par savu dienestu RAC 2018. gada decembrī stāsta Rekrutēšanas un atlases daļas galvenais speciālists Mārtiņš Andže:

"Darba ikdiena – zvanam skolas vadībai vai karjeras konsultantiem, piedāvājam atbraukt ciemos ar lekciju par bruņotajiem spēkiem. Akcentu liekam uz vidusskolēniem un viņu spējām studēt Latvijas Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā. Slodze ir liela, piemēram, nesen mēneša laikā viesojāmies septiņās Nodarbinātības valsts aģentūras filiālēs. Mācību gada laikā noteikti ierodamies caurmērā divās vai trīs skolās nedēļā. Mēdz būt mēneši ar 19 – 20 pasākumiem visā Latvijā. Kopā esam četri rekrutētāji, man tik liela braukāšana mūžā nekad nav bijusi. Dzīve paiet uz riteņiem, ēdot ātrās uzkodas. Toties gada beigās izjūtam gandarījumu, redzot dienestā pieņemto skaitu.

Skolās tagad ir vērojama lielāka interese par mūsu piedāvājumu. Nodarbinātības valsts aģentūras aktivitātēs reizēm nākas sastapt jauniešus ar tādu kā bezcerības un nolemtības izteiksmi acīs. Taču ir arī daudz tādu, kuri vēlas mainīt savu dzīvi uz labo pusi un rīkojas. Interesi reizēm izrāda arī vecāki, kuri grib sakārtot savu atvašu dzīvi.

Saņemam visdažādākos jautājumus. Mums vaicā ne tikai par dienestu. Prasa par fizisko sagatavotību, to, kā gatavoties testiem. Iesakām būt ne pārāk pašpārliecinātiem, bet vispirms izmēģināt savus spēkus. Ir arī daudz stereotipu – ir jaunieši, kas saklausījušies no vecākiem, kā bijis armijā padomju laikā, un tad nu mums nākas lauzt šos nepareizos priekšstatus."

Par šiem minētajiem stereotipiem 2018. gada decembrī piebilst kapteinis Rihards Rozenbaums:

"Sabiedrība vēl pilnībā nav informēta, ka mums ir profesionālais militārais dienests un, ko tas nozīmē. Pat daļa jauniešu uzskata, ka Latvijā ir kaut kas līdzīgs obligātajam militārajam dienestam piecu gadu garumā. Piemēram, jautā, vai es tikšu mājās, vai man maksās algu. Domā, ka visus piecus gadus dzīvos kazarmās un mājās tiks labākā gadījumā reizi mēnesī. Mēģinām pārliecināt – tevi ne tikai neturēs pastāvīgā armijas režīmā, bet arī maksās atalgojumu, tev pienāksies sociālās garantijas un darba laiks būs caurmērā tāds pats kā citiem. Daudzi ir pārsteigti, ka mācoties Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, valsts gan apmaksā augstāko izglītību, gan maksā karavīram algu."

NBS rekrutēšanas un atlases centra emblēma

NODROŠINĀJUMA PAVĒLNIECĪBA

Dibināta 2001. gada 1. februārī
Devīze – „Mēs nodrošinām uzvaru"
Karogs iesvētīts 2016. gada 4. februārī
Tradīcijas – pavēlniecības un reģionālo centru jubilejas
Komandieri:

pulkvežleitnants Imants Cīrulis, 2001. gada februāris – decembris
jūras kapteinis Aleksandrs Vaļums, 2001. – 2005. gads
pulkvežleitnants Sandris Brālēns, 2006. – 2009. gads
jūras kapteinis Ingus Vizulis, 2009. – 2011. gads
pulkvežleitnants Ivo Mūrmanis, 2012. – 2016. gads
pulkvedis Kaspars Zdanovskis, no 2016. gada

Apbalvojumi – Nodrošinājuma pavēlniecības komandiera apbalvojums „Goda Zīme", 1., 2. un 3. pakāpe

NODROŠINĀJUMA PAVĒLNIECĪBAS VĒSTURE

Nodrošinājuma pavēlniecības izveides apjomīgais projekts NBS tika realizēts paralēli Mācību vadības pavēlniecības nodibināšanai. Tas bija „mājas darbs", lai Latvijas Republika tiktu uzņemta NATO. Projektu kopā ar ASV padomnieku grupu vadīja pulkvedis Imants Cīrulis. Sākotnēji no 2001. gada spēka veida nosaukums bija NBS Nodrošinājuma centrs, 2004. gada 1. jūlijā struktūra ieguva patreizējo nosaukumu. Šajā laikā tika veikta arī pavēlniecības reorganizācija. Organizācija kļuva kompaktāka, saīsinājās komandķēde. Zināmu laiku pavēlniecības pakļautībā bija NBS orķestru pārvalde (no 2004. gada līdz 2009. gada septembrim, kad to slēdza NBS optimizācijas plāna ietvaros), kā arī Sakaru un informācijas sistēmu atbalsta centrs – no 2008. līdz 2010. gadam.

Sākotnēji Nodrošinājuma centra štābs atradās Rīgā, Vagonu ielā 38, kur bija izvietota arī materiālu bāze. Struktūras pakļautībā 2002. gada sākumā, bez jau minētās materiālās bāzes, vēl bija Autotransporta bataljons (Rīgā, Skanstes ielā 8), automašīnu „Iltis" remontdarbnīca (Rīgā, Slokas ielā 37a). Septembrī pavēlniecība pārņēma Olaines novadā objektu „Rīti", bet novembrī/decembrī bijušo Zemessardzes štāba bataljona bāzi Rīgā, Vienības gatvē 56. Centra vadība 2002. gada jūnijā:

- štāba priekšnieks – majors Igors Kalnačs,
- noliktavu priekšnieks – leitnants Ilze Megne,
- Autotransporta bataljona komandieris – Anatolijs Aksjučičs,
- ieroču remonta darbnīcas priekšnieks – Uldis Krastiņš,
- bruņojuma noliktavas priekšnieks – Eduards Zakževskis,
- apģērbu un ekipējuma noliktavas priekšnieks – Irēna Bražūne,
- auto rezerves daļu noliktavas priekšnieks – Jānis Vigulis,
- starpvalstu sūtījumu noliktavas priekšnieks – Vilhelmīne Fogele,
- apģērbu intendants – Andrejs Feldmanis.

No 2003. gada sākuma pavēlniecībai tika pakļautas divas struktūras ārpus Rīgas – 1. Aizsardzības novada atbalsta bāze Lielvārdē, kura nodrošināja Gaisa spēku darbību un 4. Aizsardzības novada atbalsta bāze Liepājā, kura nodrošināja Jūras spēku darbību. Izmantojot Zviedrijas piegādātās iekārtas, 2003. gada februārī Ādažos uzsāka organizēt 1. Aizsardzības novada automašīnu remonta darbnīcu. Šajā gadā Nodrošinājuma centra struktūrā tika iekļauts arī Militārās medicīnas centrs, kuru vadīja pulkvežleitnants Jānis Mičāns, kā arī objekts „Kaugurmuiža" pie Valmieras.

Rezerves pulkvežleitnants Sandris Brālēns:

„No 2003. gada jūnija dienēju Irākā kā atbildīgais virsnieks par NBS kājnieku rotas apgādi un nodrošinājumu, kuru līmeni misijas sākumā jāvērtē kā sliktu. Bijām Polijas brigādes sastāvā, kurai pašai bija nopietnas apgādes problēmas. Nācās improvizēt, piemēram – man uz rokas bija 10 000 USD, uz vietas pirku un gādāju visu, ko varēja dabūt. Ar diviem latviešu virsniekiem rakstījām attiecīgos finansu aktus. Neskatoties uz visa veida pūliņiem zināms skaits mūsu rotas karavīru Latvijā atgriezās ar dažādām veselības problēmām, kāds arī ārstējās slimnīcā. Tas bija laiks, kad par Aizsardzības ministru sāka strādāt Atis Slakteris. Braucot vizītē uz Irāku viņš mani kā NBS Štāba Nodrošinājuma departamenta virsnieku ņēma līdzi kā konsultantu. Irākā atradās jau trešā mūsu karavīru rotācijas vienība. Nodrošinājuma un apgādes lietas joprojām nebija atrisinātas. Tobrīd šajā valstī vietējie iedzīvotāji uz ASV karavīriem pamatā bija negatīvi noskaņoti, bet mūsu puiši vizuāli viņiem bija ļoti līdzīgi tas pats autotransports, ieroči, lauka forma. Amerikāņu zaudējumi Irākā pieauga, mums steidzīgi bija jāuzsāk darboties. Visas šīs lietas un problēmas stāstīju ministram, kurš nolēma straujos tempos izveidot Latvijas NBS karavīra lauka formas tērpa mūsu kamuflāžas auduma rakstu, kā arī uzsākt modernu kājnieku ieroču iegādi. Latvijas valdības līmenī apjomīgie finanšu līdzekļi tika atrasti. Ministrs man uzdeva tiešu jautājumu: „Vai Tu vari to izdarīt?" Atbildēju apstiprinoši un no 2006. līdz 2009. gadam kā Nodrošinājuma pavēlniecības komandieris pamatā nodarbojos ar šo divu lielo projektu realizāciju.

Pats sākums abu projektu startēšanai bija oriģināls un nestandarta. NBS parasti tolaik šādas lietas uzsāka ar darba grupas izveidi un tad lēnām birokrātiski process viļņveidīgi attīstījās, vai arī nogrima. Mums nebija laika,

man četru mēnešu laikā bija jāizstrādā normatīvā bāze un jāuzraksta specifikāciju pakete. Pēc sešiem mēnešiem jau bija gatavs pirmais formas tērpa un uzkabes komplekta prototips! Organizatoriski, augstākajā valsts līmenī tas notika ļoti operatīvi un ātri – apejot dažādas saskaņošanas barjeras vairākos līmeņos es devu dokumentus tieši rokās Aizsardzības ministram Atim Slakterim, kurš tos tālāk tieši nodeva Latvijas premjerministram Aigaram Kalvītim. Tas strādāja ļoti efektīvi un ātri. Protams, ka no Aizsardzības ministrijas un NBS vadības bija pretestība, tomēr es pildīju paša ministra tieši dotos uzdevumus. NBS komandieris par šādu kārtību zināja, iepriekš ar ministru tas bija detalizēti izrunāts. Par dažādām detaļām saņēmu ātru un operatīvu palīdzību no SUV un Ādažu brigādes karavīriem, lauka formas tērpus nolēmām šūt Latvijā uz vietas. Par jauno NBS karavīra formas un uzkabes sistēmu ziņoju slēgtajā Latvijas Ministru kabineta sēdē 45 minūtes, projekts guva pilnīgu atbalstu. Process iegāja sliedēs, arī jauno šauteņu projekts tika akceptēts sešu mēnešu laikā. Kā piemēru minēšu Norvēģiju – viņi tieši šāda apjoma lietas savā armijā pētīja un gatavoja ieviešanai septiņus gadus līdz procesa startēšanai.

Pārdomājot abu apjomīgo NBS projektu realizāciju no mūsdienu skatu punkta, jāsecina, ka viss notika īstajā laikā un metodes bija ļoti efektīvas. Ja mēs tad ietu parasto iestrādāto ceļu, tiktu zaudēts tik dārgais laiks. Uzskatu, ka vēl joprojām Latvijā valsts sistēmā pastāv problēma – kas tad tomēr ir galvenais un prioritārais:
• pēc reglamenta virsniekam jāveic visi pasākumi un darbības, lai karavīrs būtu gatavs kaujai un Latvijas aizsardzībai,
• savukārt Latvijas likumdošanas daudzas normas to ievērojami kavē un bremzē."

Par Nodrošinājuma pavēlniecību 2018. gada decembrī stāsta tās komandieris pulkvedis Kaspars Zdanovskis:

"Pirms 2016. gadā tiku iecelts par Nodrošinājuma pavēlniecības komandieri, dienestā NBS biju ieguvis plaša apjoma virsnieka pieredzi. Zināju, kas kurā brīdī ir nepieciešams karavīram, ar savām acīm redzēju, kā lēnām attīstās mūsu bruņotie spēki. Esot Izlūkdesanta bataljona rotas komandiera amatā piedalījos starptautiskās mācībās Polijā. Vēlāk dienēju 1. kājnieku bataljonā, divas reizes esmu bijis ārvalstu misijā, sākumā Bosnijā–Hercogovinā un pēc tam Afganistānā, kur guvu visvērtīgāko pieredzi. Absolvēju Baltijas Aizsardzības koledžu Tartu pilsētā. Ilgu laika periodu dienēju Ādažu bāzē – vispirms Mobilo strēlnieku mācību centrā kā plānošanas virsnieks. Biju klāt visos procesos, kad ceļā uz NATO NBS notika lielās reformas un tika izveidota Nodrošinājuma pavēlniecība (NP). Paralēli tika realizēts Sauszemes spēku brigādes projekts. Sākumā NP projekts tika iecerēts kā ļoti grandiozs – tā sistēmā bija domāts iekļaut pilnīgi visas NBS spēku veidu bāzes, tomēr tik plašā apjomā tolaik to nerealizēja. Nākošajā sava dienesta posmā Ādažu bāzē biju reģionālajā nodrošinājuma centra štāba priekšnieks un komandieris. Šajā laikā Ādažos izstrādājām un praksē ieviesām savstarpējās sadarbības procedūras starp Aizsardzības ministrijas struktūrām, Nodrošinājuma pavēlniecības un Sauszemes spēku brigādes vienībām. Šo noteikumu pamatā bija skaidra un konkrēta doma – jāstrādā kopā! Pamatvilcienos šīs instrukcijas izmantojam arī tagad, korekcijas ir veiktas nelielas. Šo vērtīgo un dzīvē pārbaudīto pieredzi plaši izmantoju Nodrošinājuma pavēlniecības patreizējā darbā.

Par mūsdienām – situāciju Nodrošinājumu pavēlniecībā ir grūti salīdzināt ar laiku pirms 10 – 12 gadiem. Tagad mēs ejam un gatavojamies visās savās darbības jomās strādāt krīzes/kara darbības situācijā. Tas sevī ietver visas attiecīgās procedūras, atbalsta sniegšanu NBS vienībām un nodrošināt Latvijas kā uzņemošās valsts funkcijas attiecībā pret mūsu sabiedroto NATO valstu armiju vienībām. Pēdējos gados ir iepirkts liels apjoms tehnikas, ieroču un munīcijas. Viss šis materiālu kopums ir jāpieņem, jāizvieto, jāsadala, jāorganizē tā apkope un pēc nepieciešamības arī remonts. Paši procesa laikā gatavojam savus iepirkuma speciālistus, jo šādus speciālistus nevienā skolā nemāca. Kopumā patreiz Nodrošinājuma pavēlniecībā ir 11 lielākas un mazākas struktūras. Štābs ir izvietots Rīgā, Vienības gatvē 56, tā priekšnieks ir pulkvežleitnants Reinis Baško. Trim reģionālajiem centriem (RNC) katram ir sava specifika. Liepājā izvietotais 1. RNC komandkapteiņa Kaspara Zelča vadībā pamatā atbalsta mūsu Jūras spēku darbību, savukārt 2. RNC orientēts uz Gaisa spēku nodrošināšanu. Lielāko Nodrošinājuma pavēlniecības struktūru, Ādažos izvietoto 3. RNC, vada pulkvežleitnants Armands Veters. Ādažu bāzē turpinās intensīva celtniecība, un kara pilsētiņa ir nepārtrauktā attīstības procesā. Top jaunas modernas kazarmas karavīriem, ēkas tehnikas izvietošanai un remontam utt. Ceturtā lielākā NP struktūra ir Transporta nodrošinājuma centrs, kurš drīz jau sasniegs 3. RNC apjomus, iespējams – pat tos pārsniegs. Arī transporta remonta nodrošinājuma centrs tuvākajos gados attīstīsies straujāk – centralizācijas gaitā NP sistēmā iekļausies trīs filiāles: Ādažu, Kuldīgas un Preiļu remonta darbnīcas. Ādažos izvietotais bruņojuma remonta centrs ir pastāvīgā attīstībā, mēs turpinām jaunu ieroču iegādes. Darbu vadību no centra dibinātāja Andreja Janova pakāpeniski pārņem pieredzējis virsnieks Juris Onzuls. Medicīnas nodrošinājuma centrs ir NBS karavīru veselības aprūpes mugurkauls. Tas veic gan ikdienas ārstēšanu, gan arī regulārās medicīnas pārbaudes. Centram ir četras medicīnas vienības – Rīgā, Ādažos, Lielvārdē un Liepājā. Psihodiagnostikas centrs tika iekļauts NP sistēmā pēc NBS struktūras reorganizācijas. Tā nav klasiska bruņoto spēku nodrošinājuma vienība, centrā strādā civilie speciālisti ar konkrētiem, specifiskiem uzdevumiem. Nodrošinājuma pavēlniecības struktūrā ir arī Apgādes un pakalpojumu centrs, kā arī Pārvietošanas koordinācijas centrs. Abas vienības izvietotas Rīgā."

PERSONĀLS

2005. gadā kopā – 1046 cilvēki, t. sk. 300 civilie un līguma darbinieki

2007. gadā kopā – 893 cilvēki, t. sk.180 civilie darbinieki

2009. gada decembrī kopā – 555 profesionālā dienesta karavīri, 64 civilie darbinieki
(2009. gada laikā NBS personāla optimizācijas plāna ietvaros karavīru skaits tika samazināts par 178 štata vietām)

2010. gadā kopā – 456 profesionālā dienesta karavīri, 82 civilie darbinieki

2012. gadā kopā 518 štata vietas, no tām 358 paredzētas karavīriem

PAMATUZDEVUMI

Pavēlniecība veic NBS vienību centralizētu un tiešu nodrošināšanu ar nepieciešamajiem materiāli tehniskajiem līdzekļiem, kā arī visa veida pakalpojumiem. Tās uzdevums ir arī NATO uzņemošās valsts atbalsta sistēmas izveide un attīstība.

STRUKTŪRA

Pavēlniecības komandierim 2011. gadā bija pakļautas 8 vienības:

- Štābs ar izvietojumu Rīgā, Vienības gatvē 56,
- 1. reģionālais nodrošinājuma centrs, Liepāja, Roņu ielā 2,
- 2. reģionālais nodrošinājuma centrs, Lielvārdes novada Rembates pagastā,
- 3. reģionālais nodrošinājuma centrs, Ādažu novada Kadagā,
- Autotransporta nodrošinājuma centrs, Rīgā, Skanstes ielā 8,
- Medicīnas nodrošinājuma centrs, Rīgā, Ezermalas ielā 6,
- Apgādes un pakalpojumu centrs, Rīgā, Vagonu ielā 38,
- Pārvietošanas kontroles centrs, Rīgā, Vagonu ielā 38.

Kaprālis Oskars Liepa stāsta par dienestu Nodrošinājuma pavēlniecībā 2019. gada martā:

"Dienēju policijā un 2007. gadā uzsāku neklātienes mācības augstskolā, mans studiju biedrs bija karavīrs. Viņš mani aicināja pāriet dienestā uz NBS, un tā es kļuvu par instruktoru Nodrošinājuma pavēlniecībā. Strādāju ar apjomīgiem projektiem – jauni ieroči, munīcijas iepirkšana utt. Darba fronte ir plaša – visa Latvijas teritorija. Šādu procesu menedžēšana prasa ļoti detalizētu iedziļināšanos detaļās, tas ir arī ilgstošs darbs laika ziņā. Tas aizrauj, un gandrīz katru dienu es iemācos ko jaunu. Vērtīgu pieredzi guvu 2018. gadā, kad sešus mēnešus biju ārvalstu misijā Āfrikā, Mali Republikā. Strādāju 22 Eiropas valstu armiju apvienotajā mācību komandā, kurā kopā bija 500 cilvēku. Mūsu uzdevums bija sagatavot jaunos Mali valdības karaspēka karavīrus, šajā valstī armija ir profesionāla. Tās apbruņojumā pamatā ir bijušās Padomju Savienības un Ķīnas ražojuma ieroči. Mūsu internacionālā pasniedzēju/instruktoru lielā komanda bija ļoti draudzīga un saliedēta. Mans uzdevums bija mācīt viņu armijas kaprāļiem un seržantiem apgādes pamatlietas, kā arī rūpēties par munīcijas organizēšanu praktisko mācību laikā. Par godu Baltijas valstu simtgades jubilejai, kopā ar Igaunijas un Lietuvas kolēģiem noorganizējām attiecīgu izstādi. Apmeklējām arī vietējo bērnu dārzu, kur pasniedzām vietējiem dažādas dāvanas un saldumus. Smagie dzīves apstākļi, karstums, sausums, nabadzība un zemais izglītības līmenis šajā Āfrikas valstī izraisa smagas pārdomas. Atgriežoties Latvijā es daudz pozitīvāk un savādāk novērtēju to, ko esam šajos gados sasnieguši."

Nodrošinājuma pavēlniecības karoga iesvētīšanas ceremonija Rīgā, 2016. gada 4. februārī
Karogu pasniedz Latvijas Republikas Valsts prezidents Andris Bērziņš /8/

1. REĢIONĀLAIS NODROŠINĀJUMA CENTRS

Vienība izvietota Liepājā, Roņu ielā 2. Tās pamatuzdevums ir tiešā atbalsta sniegšana Jūras spēku flotilei. Centrs organizē iepirkumu procesu, veic dažādas apgādes funkcijas, strādā ar mobilizācijas rezervēm, kā arī veic transportēšanu un remontus. Vienība piedalās uzņemošās valsts atbalsta nodrošināšanā un veic karavīru medicīnisko aprūpi.

Vienības pirmsākumi meklējami 1999. gadā, kad NBS sāka reorganizēt savu apgādes un nodrošinājuma sistēmu iestājai NATO. Bija jāveido jauns spēku veids ar savu struktūru visā Latvijas teritorijā. Tādejādi apgādes un nodrošinājuma funkcija no vienību komandieru pleciem pārietu pēc NATO pamatprincipiem uz Nodrošinājuma pavēlniecību. Tāpēc 1999. gada 1. jūlijā Liepājā tika dibināta Jūras spēku atbalsta bāze, 2004. gada 1. jūlijā to nosauca par 1.reģionālo nodrošinājuma centru.

Vienība netika veidota tukšā vietā – tika izmantoti resursi no Jūras spēku Dienvidu rajona un Centrālā rajona. Līdz 2003. gada pavasarim, kad tika veikta reorganizācija, atbalsta bāze nodrošināja visus Jūras spēkus. Neilgu laiku vienības darbojās ar nosaukumu „NBS 4. aizsardzības novada Atbalsta bāze." Centru 20 gadu laikā komandējuši seši virsnieki: komandkapteinis Aleksandrs Vaļums (1999. – 2003. gads), komandkapteinis Ansis Adrickis (2004. – 2006. gads), komandleitnants Raivo Žukovskis (2006. – 2008. gads), jūras kapteinis Ingus Vizulis (2008. – 2009. gads), pulkvežleitnants Harijs Blaums (2009. – 2010. gads), komandleitnants Edgars Bramanis (2010. – 2014. gads). No 2014. gada jūlija vienību komandē komandkapteinis Kaspars Zelčs, 2019. gadā centra komandieris ir komandkapteinis Magnus Līcis.

Par savu trīs gadu posmu stāsta komandkapteinis Raivo Žukovskis:

„Šajā amatā tiku iecelts pēc kārtējās Jūras spēku reorganizācijas, pirms tam Liepājā komandēju patruļkuģu divizionu un biju Jūras spēku štābā operatīvās daļas priekšnieks.

Salīdzinoši, iepriekšējā darbā viss bija vienkārši. Operatīvā daļa ir tā vieta, kur notiek tā saucamā kariņa spēlēšana – izstrādā taktiku, liec kuģīšus, plāno mācības, gatavo apkalpes un mācību procesu. Tur dzīve tev rit visapkārt. Jāsaka, ka šajā jaunajā amatā man pietrūka tieši šīs kustības un asuma. Šeit nodrošinājuma centrā kariņu redzēju tikai norēķinos un maksājuma izdevumos. Paskatos un redzu – mana bijušā kuģa komandieris paņēmis degvielu un pārtiku tik dienām – tātad ies tur un tur. Kariņi nu man bija no aizmugures. Laikam tiem, kuri ir gājuši jūrā, vajadzība pēc tās ir diagnoze. Kā zirgs vienmēr skatīsies uz mājām, tā jūrnieks uz jūru. Un vienalga, kur viņu noliks, apgādes vienībā vai ministrijā. Par nozīmēšanu šajā amatā tomēr domāju pozitīvi, jo bija novērtētas manas zināšanas un iepriekšējais dienests. Sākot darbu šajā amatā nācu kā vīrs, kurš sakārto un uzlabo esošo sistēmu. Es nebiju reformators.

Trīs gadu periods kopumā bija attīstošs, interesants un radošs, jo sākās darbi pie mīnu traleru iegādes no Nīderlandes, kā arī priekšdarbi jauno patruļkuģu būvei Latvijā. Gatavojām tikko nopirkto mīnu iznīcinātāju „Namejs" dalībai starptautiskajās operācijās. Tie bija apjomīgie jaunie mūsdienu Jūras spēku projekti pēc iestājas NATO sistēmā. Daudz strādājām pie dokumentiem un dažāda veida izpētes. Man gadījās tieši tas posms, kad NBS beidzās obligātais militārais dienests. Centrā reāli trūka karavīru, uz posteņiem sardzē un dežūrās gāja pat pavāri un lietveži. Manā pakļautībā esošā Jūras spēku orķestra personāls apguva arī militārās specialitātes – sakarniekus. Ar kolēģiem izveidojām sadarbības procedūru noteikumus starp 1. reģionālo nodrošinājuma centru un Jūras spēkiem. Daudz enerģijas tika veltīts, lai mūsu noliktavās kārtība atbilstu NATO prasībām."

2. REĢIONĀLAIS NODROŠINĀJUMA CENTRS

Centrs ar nosaukumu „Gaisa spēku atbalsta bāze" dibināts 1993. gada 2. februārī Spilvē, kur tolaik atradās mūsu lidaparāti. Vienība savu darbību patreizējā dislokācijas vietā uzsāka 1994. gada augustā, kad mūsu Gaisa spēki pārņēma no Krievijas armijas Lielvārdes lidlauka bāzi. Laika posmā no 2003. līdz 2004. gadam vienības nosaukums bija „NBS Nodrošinājuma centra 1. aizsardzības novada Atbalsta bāze". No 2004. gada 1. jūlija centram ir patreizējais nosaukums. Vienības komandieri 25 gadu ilgajā posmā bijuši kopā pieci: pulkvedis Jānis Liepiņš, pulkvežleitnants Jurijs Pļaviņš, pulkvežleitnants Māris Jurdžs, pulkvežleitnants Vilis Bauska. No 2015. gada centra komandieris ir pulkvežleitnants Aivars Valeniks. 2019. gadā centra komandieris ir pulkvežleitnants Janeks Drinks.

Mūsdienās 2. nodrošinājuma centra komandiera pakļautībā ir štābs un trīs vienības – Kaugurmuižā pie Valmieras, Rēzeknē un Lielvārdē. Vienības pamatuzdevums ir sniegt materiāltehnisko nodrošinājumus Aviācijas bāzei, kā arī Vidzemē un Latgalē izvietotajām Zemessardzes vienībām.

Atvaļinātais pulkvežleitnants Aivars Valeniks 2019. gada martā:

"Dienēju 2. reģionālā nodrošinājuma centra komandiera amatā no 2015. gada 15. jūnija līdz 2018. gada 19. oktobrim. Centra galvenais uzdevums ir sniegt tiešo atbalstu Gaisa spēkiem nodrošinājuma jomā, kā arī pildīt kopējos Nodrošinājuma pavēlniecības uzdevumus. Par galvenajām darbības prioritātēm šajā laika periodā: Lielvārdes garnizona un šeit dislocēto sabiedroto karavīru ēdināšanas sistēmas izveide un tās attīstība; centra noliktavu sistēmas pilnveidošana, kā galveno uzsvaru liekot uz karavīru individuālā ekipējuma, bruņojuma un aviācijas degvielas noliktavām; Lielvārdes garnizona karavīru medicīniskās aprūpes uzlabošana un medicīnas centra attīstība; efektīvas finanšu plānošanas un grāmatvedības sistēmas uzturēšana."

3. REĢIONĀLAIS NODROŠINĀJUMA CENTRS

Vienība ar bagātu un sarežģītu vēsturi, daudzo gadu ritumā tā pieredzējusi dažādu pakļautību un vairākas reorganizācijas. Zināmā mērā tas ir saistīts ar to, ka tā izvietota lielākajā mūsu bruņoto spēku bāzē Ādažu novada Kadagā. Šeit tika realizēti vairāki jauni ļoti nozīmīgi NBS projekti un astoņus gadus stacionēja „Baltijas Bataljona" štābs, kā arī vairākas tā apakšvienības. Ādažu bāzē un tās apjomīgajā poligonā vienmēr notikušas Latvijā lielākās starptautiskās, kā arī NBS līmeņa kaujas apmācības. Šeit mūsu karavīriem sāka veidoties pirmie kontakti gan ar Igaunijas un Lietuvas kolēģiem, kā arī ar citu ārvalstu bruņoto spēku pārstāvjiem. Vairāk kā ceturdaļgadsimta garumā Ādažu bāzē dienējuši tūkstošiem karavīru, nenoliedzami to var nosaukt par mūsu regulārā karaspēka galveno mājvietu.

Nodrošinājuma centrs ir mantojis to mūsu bruņoto spēku vienību tradīcijas, kuras agrāk šeit veica savus pienākumus NBS pirmajos darbības gados. Bijušās Mobilo strēlnieku brigādes karogs, kurš tika iesvētīts 1996. gada 11. novembrī, tagad ir vienības galvenais simbols. Mūsdienās centra pamatuzdevums ir tiešā atbalsta sniegšana Kājnieku mehanizētajai brigādei. Šo plašo darbu spektrs sevī ietver iepirkumu veikšanu, dažādu pakalpojumu organizēšanu, kā arī nodrošināšanas, uzturēšanas un remonta darbu izpildi.

Vienības pirmsākumi meklējami 1991. gada 2. septembrī, kad darbu Mālpilī uzsāka Latvijas Republikas Ministru padomes Sabiedrības Drošības departamenta Valsts dienesta mācību centrs, par tā priekšnieku 1991. gada 26. augustā tika iecelts Vilis Raups. Šajā gadā centrā tika sagatavoti pirmie Latvijas valsts militārā dienesta pārvalžu priekšnieki, kā arī 172 Robežsardzes virsdienesta instruktori un obligātā dienesta kareivji. Centrs 1991. gada novembrī tika pakļauts Aizsardzības ministrijai un 1992. gada 13. februārī tas tika nosaukts par Aizsardzības spēku Mālpils mācību centru ar 60 štata vietām. Vēlāk nesen izveidoto vienību 1993. gada martā no Mālpils pārcēla uz Carnikavas pagasta Lilasti, attiecīgi tika mainīts nosaukums – Aizsardzības spēku Mācību centrs. Savukārt 1994. gada augustā Krievijas karaspēks pilnībā atstāja Ādažu bāzi, kur tūlīt no Lilastes pārcēlās mūsu karavīri. Pieņemšanas akti tika parakstīti 13. augustā, Latvija pārņēma savā īpašumā 149 bijušās padomju armijas ēkas, t. s. – 19 objektus „Mazajos Ādažos". Kā viens no galvenajiem pirmajiem darbiem bija jāveic garnizona

un poligona sagatavošana topošā „Baltijas Bataljona" darbības nodrošināšanai nākošajā gadā. Kopā 1994. gada laikā Ādažu garnizona ēku remonta darbi tika veikti 215 000 LVL apjomā.

Atvaļinātais kapteinis Normunds Stafeckis par savu dienestu un Ādažu bāzi 90. gados:

„Esmu dzimis 1968. gadā Madonā, mana dzimta ir ar saknēm no Varakļāniem, mans vectēvs starpkaru posmā dienēja Latvijas armijā. Padomju armijā obligātajā dienestā biju no 1987. līdz 1989. gadam. Atsaucos aicinājumam stāties mūsu bruņotajos spēkos un 1991. gada septembrī iestājos robežsargos. Dienēju Mālpils mācību centrā, pēc mācībām 1992. gada aprīlī saņēmu leitnanta dienesta pakāpi un tiku iecelts par vada komandieri. No Mālpils 1992. gada vasarā mācību centru pārcēlām uz Lilasti. Viens pulkvedis, seši leitnanti, visa vienības iedzīve un ieroči ar trīs automašīnām tika pārvesta uz šo bijušo padomu armijas bāzi. Lilastē ilgāku laiku dzīvojām vienā kara pilsētiņā kopā ar Krievijas karavīriem. Starpgadījumu nebija, teritorijas abpusēji strikti tika nodalītas, šī noteiktā kārtība tika ievērota. Uz Ādažu bāzi no Lilastes pārcēlāmies 1994. gada vasaras nogalē. Diemžēl ēkas iepriekš tika postītas un izlaupītas, dažviet pat bija izņemts koka grīdu segums. Pirmajā ziemā centralizētā apkure Ādažu bāzē nefunkcionēja. Pašu kara pilsētiņu mēs pārņēmām bez dzīvojamā fonda, daudzstāvu ēkas ar virsdienesta karavīru dzīvokļiem tika nodotas vietējai pašvaldībai. Apjomīgo Ādažu poligonu NBS nodeva tikai 1996. gadā, kad tas jau bija pilnībā izlaupīts. Tolaik apskaudām Lietuvas bruņoto spēku kolēģus, kuri līdzīgu poligonu Pabradē pie Viļņas pārņēma ar visiem mehāniski paceļamajiem mērķiem, attiecīgajiem kabeļiem un vadības pultīm. Mums tas gāja secen, arī visas dzelzceļa sliedes no Ādažu poligona teritorijas tika nozagtas. Ienākot bijušajā Krievijas armijas bāzē 1994. gada vasarā, uzreiz izlikām 11 sardzes posteņus, bet tad nāca komanda viņus noņemt. Loģiski, ka pēc tam metāla un kabeļu zagļi varēja rīkoties netraucēti.

Latvijai minētā nesaimnieciskā un nepārdomātā rīcība turpmākajos gados prasīja apjomīgus naudas izdevumus. Mums bija jāpilda arī savas starptautiskās saistības, jo Ādažu bāzē formējās „Baltijas Bataljona" štābs un Latvijas rota, dažādi vienības atbalsta elementi utt. Situāciju mūsu bruņotajos spēkos 90. gadu vidū un patreiz nevar salīdzināt – tas ir kā diena pret nakti. Piemēram – laikā, kad Ādažos 1996. gada jūlijā notika Latvijā pirmās starptautiskās mācības „Baltic Challenge–1996", pie mums viesu dienā ieradās Valsts prezidents Guntis Ulmanis. Lai pienācīgi viņam sagatavotu telpu tasei kafijas, pats atnesu no sava dzīvokļa grīdas paklāju. Telpās, kur notika ziņojums par mācību norisi, kareivji uz grīdas bija novietojuši vairākus spaiņus, jo no bojātajiem jumtiem tecēja ūdens. Šķiroties, mācību pēdējā dienā, ASV armijas pulkvedis, kurš bija vingrinājuma komandiera vietnieks, ar smaidu izteica cerību: „Kad atkal te būšu nākošajā reizē, ceru, ka Ādažu bāzē būs siltais ūdens."

Tolaik Ādažu bāzei bija divi galvenie izaicinājumi – obligātā dienesta kareivju pamatapmācības organizēšana (parasti divas reizes gadā pie mums ieradās pa 400 jauniesaukto) un „Baltijas Bataljona" aktivitāšu nodrošināšana. Abas šīs lietas tika risinātas ar lielām grūtībām, jo NBS tolaik nebija īstas izpratnes par modernu apgādes un nodrošinājuma sistēmu. Īpaša problēma bija attiecīga finansējuma trūkums."

TĀLĀKĀS VIENĪBAS NOSAUKUMA UN PAKĻAUTĪBAS MAIŅAS

- Mobilo strēlnieku brigāde no 1995. gada 9. janvāra, pakļauta NBS komandierim,
- Mobilo strēlnieku mācību centrs (brigāde) no 1999. gada 1. jūlija, pakļautība NBS komandierim, no 2001. gada 27. augusta – Zemessardzes komandierim, no 2003. gada 1. janvāra – Mācību vadības pavēlniecības komandierim, no 2004. gada marta līdz 16. jūnijam, kad mācību centru pārveidoja par Nodrošinājuma pavēlniecības 3. reģionālo nodrošinājuma centru – Sauszemes spēku komandierim. Mūsdienās centrs ir pakļauts NBS Nodrošinājuma pavēlniecības komandierim.

Vienību tās ilgajā vēsturē komandējuši deviņi virsnieki:

pulkvedis Andris Paukšins (1992. – 1995. gads),
kapteinis Juris Bezzubovs (1995. – 1996. gads),
pulkvedis Ēriks Melnis (1996. – 1997. gads),
majors Normunds Aizpurs (1997. – 2001. gads),
majors Ainārs Ozoliņš (2001. – 2004. gads),
pulkvežleitnants Andris Čakārnis (2004. – 2006. gads),
pulkvežleitnants Jurija Bartušs (2006. – 2010. gads),
pulkvežleitnants Kaspars Zdanovskis (2010. – 2013. gads),
majors Juris Čudo (2013. – 2015. gads).
No 2015. gada 3. reģionālā nodrošinājuma centra komandieris ir pulkvežleitnants Ziedonis Indričs.
2019. gadā centra komandieris ir pulkvežleitnants Armands Veters.

MOBILO STRĒLNIEKU BRIGĀDES, MOBILO STRĒLNIEKU MĀCĪBU CENTRA (BRIGĀDE) DARBĪBA NO 1995. LĪDZ 2004. GADAM

Brigādes struktūra 1995. gada februārī – štābs, štāba un apgādes bataljons, mācību bataljons, Mobilo strēlnieku bataljons Alūksnē.

VIENĪBAS KARAVĪRU KOPSKAITS UN NODROŠINĀJUMS DAŽĀDOS LAIKA POSMOS

1996. gada novembris – 607 karavīri, no tiem 464 obligātā dienesta karavīri; nokomplektējums – 18,4 % Mācību bataljonā, 21,8 % Atbalsta bataljonā, 37,6 % Mobilo strēlnieku bataljonā Alūksnē.

2000. gada aprīlis – 208 karavīri (26 virsnieki, 82 virsdienesta instruktori un kareivji, 100 obligātā dienesta karavīri), komunālās saimniecības 33 civilpersonas.

2001. gadā centrā un padotajās vienībās kopā tika finansētas 238 virsdienesta karavīru un civilo darbinieku štata vietas: 126 Mobilo strēlnieku mācību centrā, 23 Artilērijas divizionā, 9 Kājnieku bataljonā un 42 komunālajā saimniecībā. Faktiski 2001. gada janvārī Mobilo strēlnieku mācību centrā dienēja 46 virsnieki, 53 virsdienesta instruktori, 14 virsdienesta un 125 obligātā dienesta kareivji.

2003. gada janvārī – 486 karavīri, t. sk. – 335 obligātā dienesta kareivji.

2004. gada vasaras sākumā – 391 apmaksāta karavīra štata vieta, t. sk. – 119 obligātā dienesta kareivja.

Brigādes apbruņojums 1996. gada novembrī - 24 prettanku 100 mm lielgabali; 24 mīnmetēji (120 mm); 4 mīnmetēji (82 mm); 3 dažādu sistēmu ložmetēji; 1079 trieciensautenes; 71 pistole; 7 prettanku granātmetēji.

Autotransporta nodrošinājums 1996. gada novembrī: 82 automašīna, no kurām darba kārtībā bija 42 %.

Vienības sastāvā no 1995. gada 10. februāra bija Mobilo strēlnieku bataljons Alūksnē, Inženiersapieru bataljons, kurš tika nodibināts 1992. gada 17. novembrī un no 1993. gada oktobra dislocējās Salaspilī. Bataljona pirmais komandieris no 1993. gada 24. marta bija virsleitnants Valters Kurmis, kurš pirms tam dienēja Zemessardzes 54. bataljonā. Šajā gadā vienības karavīri Zvārdes poligonā iznīcināja 383 sprādzienbīstamus priekšmetus, no tiem 66 aviobumbas. No Cekules bijušās padomju armijas noliktavām bataljona speciālisti 1994. gada vasarā bīstamo novecojušo munīciju veda uz Ādažu poligonu, kur to iznīcināja. Šie darbi noslēdzās 1996. gada oktobrī. Bataljona komandiera maiņa notika 1994. gada 16. decembrī – majora Valtera Kurmja vietā stājās virsleitnants Guntis Aizporietis, kurš pirms tam bija vienības štāba priekšnieks. No 1995. gada februāra bataljons tika iekļauts Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā, tobrīd bataljonā bija finansētas 156 štata vietas, t. sk. – 78 obligātā dienesta kareivju. Bataljons tika izformēts 1995. gada 1. martā, materiālās vērtības tika nodotas Mobilo strēlnieku brigādei.

Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā neilgu laiku bija Atsevišķā ķīmiskās aizsardzības rota, kura sāka formēties 1993. gada jūnijā Lilastē. No 1993. gada 23. jūlija tā tika paļauta Mobilo strēlnieku brigādes komandierim, decembrī tās sastāvā bija 18 karavīri. Rota no 1994. gada augusta tika izvietota Ādažu bāzē un par tās komandieri šajā mēnesī iecēla kapteini Vladimiru Fleitmani, 1995. gada 10. februārī to iekļāva Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā. Tobrīd rotā bija nansētas 54 štata vietas, t. sk. – 42 obligātā dienesta kareivju. Par dienestu šajā rotā stāsta virsseržants Aivars Grjunthals:

„Esmu dzimis Ogrē 1975. gadā, mans tēvs ir igaunis. Dzīvoju Latgalē, Preiļos un pēc skolas pabeigšanas nebija iespējams atrast darbu. Tāpēc 18 gadu vecumā 1994. gada augustā brīvprātīgi pieteicos mūsu armijas obligātajā dienestā, tiku iedalīts Atsevišķajā ķīmiskās aizsardzības rotā Ādažos. Turpat izgāju jaunā kareivja kursu, man bija labs rokraksts, tāpēc 1,5 gadu nodienēju kā rotas rakstvedis. Rotu komandēja kapteinis Vladimirs Fleitmanis, viņa vietnieks bija virsleitnants Aivars Caune. Mana obligātā dienesta posma noslēgumā rotas komandieris atvaļinājās,

viņa pienākumus pārņēma virsseržants Viktors Žukovs, mūsdienās viņš turpina dienestu NBS kā majors.

Mans obligātais dienests Ādažu bāzē pagāja spartāniskos apstākļos – pusgadu silto ēdienu gatavoja kazarmu tuvumā ārpusē ar pārvietojamajām lauku virtuvēm, kuras kareivji kurināja ar malku. Reizi nedēļā mūs veda mazgāties uz Lilasti, jo siltā ūdens uz vietas nebija. Pirmajā ziemā kazarmas ēkā centrālā apkure nefunkcionēja, tāpēc mēs improvizējām – visu diennakti dienestnieks ar malku kurināja divas telpas apsildīšanai pielāgotas metāla mucas. Mūsu rotā karavīru kopējais skaits nekad nepārsniedza 60 cilvēku, parasti viss personāls bija apmēram vada lielumā. Speciālās apmācības veicām pamaz, pamatā laiks aizgāja veicot tipveida dienesta pienākumus, es gāju arī norīkojumos un sardzē. Pēc obligātā dienesta noslēguma, kuru pabeidzu kā dižkareivis, piekritu palikt Ādažos virsdienestā. No maniem tā laika rotas biedriem mūsdienās dienestu NBS turpina virsseržants Edgars Enkurs, kurš nāca no Bauskas puses. Atsevišķā ķīmiskās aizsardzības rota tika izformēta 1995. gada jūlijā."

P. S. – bijušās rotas speciālā tehnika un ekipējums pēc tās izformēšanas tika nodota Mobilo strēlnieku mācību centram: divas UAZ 469 un divas ZIL 131 automašīnas, 4000 gāzmaskas, 13 Zviedrijā ražotie dozimetri, 40 komplekti PSRS ražoto gumijas ķīmiskās aizsardzības karavīru kombinezonu, 67 mucas ar dažādām ķīmiskajām vielām u. c.

Par brigādi pēc NBS izveidošanas stāsta atvaļināts pulkvedis Juris Bezzubovs:

„Pirmo pieredzi militārajā jomā ieguvu obligātā dienesta laikā padomju armijā – speciālo uzdevumu karaspēkā, vairāku komandējumu un mācību laikā iepazinos ar daudziem Padomju Savienības reģioniem, arī ar Vidusāziju. Demobilizējos kā seržants, divu gadu laikā iegūtā pieredze man vēlāk krietni noderēja. Zemessardzē no paša sākuma iestājos kā brīvprātīgais Birzgales vienībā, vēlāk biju rotas komandieris un 54. Ogres bataljona komandieris.

Pozitīvas izmaiņas Ādažos 1995. gada laikā bija viena no galvenajām nesen ieceltā NBS komandiera pulkveža Jura Dalbiņa prioritātēm. Tobrīd galvenajā mūsu armijas bāzē attiecīgi sagatavotu virsdienesta karavīru trūkuma dēļ nebija iespējams veikt jauniesaukto obligātā dienesta kareivju pamatapmācību. Principiāli tika nolemts šo atbildību uzticēt Zemessardzei. No visiem bataljoniem Latvijā tika izvēlēti labākie instruktori, tapa attiecīga pavēle par trīs mēnešu apvienotā mācību bataljona izveidi uz esošās brigādes bāzes. Tiku 1995. gada pavasarī izsaukts uz Rīgu, kur Zemessardzes komandieris pulkvedis Juris Eihmanis mani iepazīstināja ar pavēli – uzņemties mācību bataljona komandiera amatu. Tiku pakļauts tieši NBS štāba priekšniekam pulkvedim Jurim Arnesam. Turpat iepazinos ar saviem tuvākajiem kolēģiem nākošajos mēnešos, kuri bija ieradušies Rīgā no visiem Latvijas novadiem. Tie visi bija izcili apmācību darba virsnieki–praktiķi. Tobrīd Zemessardzes vienībās jau bija labi iestrādāta Lielbritānijas armijas vieglo kājnieku mazo vienību taktika ar attiecīgo metodiku. To tad arī likām lietā, un vīri ar lielu entuazismu ķērās pie darba. NBS štāba priekšnieks man lika pieņemt Aizsardzības spēku karavīra zvērestu, Zemessardzē 1991. gada nogalē. Jau vienreiz biju zvērējis uzticību Latvijai, un es kategoriski atteicos to darīt. Mani tuvākie palīgi šajā laikā bija virsnieki Jānis Kauķis, Juris Zeibārts, Sergejs Čevers un Ilmārs Džeņevs. Pēc dažiem mēnešiem tieši šādu pašu mācību bataljonu Zemessardzes virsnieki izveidoja Ventspils tuvumā, Vārvē. Brigādes komandiera pulkveža Andra Paukšina attieksme pret mācību bataljona darbību bija īpatnēja, viņš mūs uztvēra rezignēti un ar smīnu, tiešas pretdarbības gan nebija. Tuvojoties trīs mēnešu cikla noslēgumam tiku iecelts par brigādes komandieri, un pulkvedis Andris Paukšins tika atvaļināts.

Apmēram gada garumā man sākās smags dienesta periods, jo atrados starp diviem dzirnakmeņiem – Zemessardzi un NBS štābu. No Mobilo strēlnieku brigādes bija tikai nosaukums, vienības nenokomplektētas, karavīri gāja tikai norīkojumos, veica saimnieciskos darbus, lika sardzi arī Cekules noliktavās. Blakus esošais poligons netika izmantots, praktiskais kaujas apmācību process nenotika. Tas viss ļoti atgādināja attālu armijas garnizonu padomju laiku sistēmā. NBS gan bija izveidoti gandrīz pirms pusgada, bet reālas vienotības un kopīgas mērķa izjūtas starp regulāro vienību un Zemessardzes karavīriem nebija. Ādažos, kas bija lielākā un nozīmīgākā NBS bāze visā Latvijā, šī klusā cīņa izpaudās visasāk. NBS štābs tobrīd skaitliski pamatā bija noformēts no latviešu virsniekiem, kas agrāk bija dienējuši padomju armijā. Jaunais NBS komandieris ilgāku laiku atradās mācībās ārvalstīs, viņa funkciju pārņēma pulkvedis Juris Arness. Viņa vadītais NBS štābs tā vietā, lai sniegtu atbalstu visās jomās, uzsāktu veidot profesionālu Instruktoru skolu un Militāro policiju, uzņēmās „galvenā soģa" lomu. Tika veiktas vairākas īpašas darbības, lai pierādītu manas vadītās komandas nespēju uzturēt kārtību Ādažu bāzē. No bijušajiem brigādes komandiera virsniekiem toreiz man ļoti palīdzēja štāba priekšnieks Dainis Rengards, kurš bija godavīrs. Pārējie klusām darbojās pret vai arī no malas uz visu tikai noskatījās. Fiktīvo it kā notikušo ieroču zādzību ātri atklāja kā safabricētu izdomājumu jurists, pulkvedis Ivars Grava. Pagājis krietns laiks pēc šiem notikumiem, ar savu mūsdienu pieredzi droši varu teikt par galvenajiem iemesliem, kāpēc pamatvilcienos Zemessardzes vīri un bijušie padomju armijas virsnieki nespēja saprasties.
Kā galvenos iemeslus minēšu četrus:

– Zemessardzes virsnieki visu darīja pa jaunam, savādāk,

– attieksme pret kareivjiem abām virsnieku grupām bija pilnīgi atšķirīga, par obligātā dienesta puišiem bija jādomā visas 24 stundas diennaktī, nevis tikai līdz plkst. 17:00, kā tas Ādažos bija agrāk, kad virsnieki mierīgi devās mājās,

P. S. – bijušās rotas speciālā tehnika un ekipējums pēc tās izformēšanas tika nodota Mobilo strēlnieku

– ļoti grūti virsniekiem ar padomju pieredzi bija pieņemt britu kājnieku taktiku, kura tomēr ievērojami atšķīrās no bijušās PSRS armijas darbības paņēmieniem,

– Zemessardze strikti orientājās uz NATO sistēmu, bet tā daudziem bijušajiem padomju virsniekiem bija kā bullim „sarkanā lupata".

Gada laikā, kad komandēju Ādažu brigādi, sākām apgūt poligonu, sniedzām visa veida atbalstu „Baltijas Bataljonam", kurš šeit uzsāka savu formēšanos, nostādījām uz normāliem pamatiem kareivju apmācību procesu. Paši sagatavojām no spēcīgāko obligātā dienesta karavīru vidus instruktorus. Lai izskaustu ārpusreglamenta attiecības starp dažāda dienesta ilguma kareivjiem, mēs Ādažu bāzē rotas veidojām katru no viena iesaukuma puišiem. Man par to pārmeta, ka tādā veidā tiek pazemināta vienību kaujas gatavība. Praktiski pēc tam pierādījām, ka šajā gadījumā lielajiem kritiķiem nav taisnība. Biju īpaši gandarīts, jo vairāki jauni virsnieki, kā Gunārs Babris un Ilmārs Lejiņš, saprata manas revolucionārās idejas un vēlāk kļuva par spējīgiem vienību komandieriem. Mana doma par brigādes pārveidošanu mācību centra stausā tika realizēta 1997. gadā. Savu amatu 1996. gada nogalē nodevu pulkvedim Ērikam Melnim, kurš tikko Vācijā bija pabeidzis Ģenerālštāba akadēmiju. Diemžēl viņš pusgada laikā sagrāva visu, ko savā laikā es ar kolēģiem biju izveidojis. Ēriks Melnis pēc tam pārgāja dienestā par pasniedzēju uz Policijas akadēmiju. Pēc maniem novērojumiem viņš bija spēcīgs teorijā, ko nevar teikt par praktiskajām lietām. Mans dienests tālāk turpinājās „Baltijas Bataljonā", kur es ieguvu starptautisko misiju pieredzi."

1995. gada 1. septembrī Mobilo strēlnieku brigādes sastāvā iekļāva Robežsargu brigādes Vārves mācību centru, bet 1997. gada 2. janvārī – Izlūkdesanta bataljonu un Siguldas sakaru mācību centru.

1996. gadā Ādažu bāzē sāka organizēties pirmā NBS artilērijas vienība – 31. maijā poligonā tika veikta pirmā kaujas šaušana ar Čehoslovākijā ražotajiem 100 mm prettanku lielgabaliem. Šos ieročus, kopskaitā 24, Mobilo strēlnieku brigāde pieņēma apbruņojumā 1996. gada novembrī.

1997. gada 19. martā uz Mobilo strēlnieku brigādes bāzes tika izveidots Mobilo strēlnieku mācību centrs (brigādes darbība tika „iesaldēta" jau 1995. gada martā). Tobrīd apstiprinātā vienības struktūra:

– štābs ar sešām nodaļām, tieši komandierim bija pakļauta starptautiskās sadarbības nodaļa, kā arī sešas rotas
– štāba, transporta un apgādes, kaujas atbalsta mācību rota, inženieru–sapieru mācību rota, instruktoru mācību rota, strēlnieku mācību rota. Struktūrā kopā bija 1083 štata vietas.

1997. gada 22. un 23. augustā vienības 400 karavīri, štāba priekšnieka kapteiņa Imanta Ziediņa vadībā, dzēsa ugunsgrēku Ādažu poligonā karavīri, izdega ap 300 ha liela teritorija. Pilnīgā ugunsgrēks tika likvidēts 3. septembrī.

Kopā 1997. gada laikā vienībā kājnieku kareivja pamatapmācību apguva 810 obligātā dienesta karavīri. Izmēģinājuma veidā pēc nepieciešamības minētās kategorijas karavīru grupai tika mācīta arī valsts valoda.

1998. gadā atbildība par NBS obligātā dienesta kareivju pamatapmācību pilnībā tika nodota Alūksnē izvietotajam Mobilo strēlnieku bataljonam. Galvenais iemesls – Ādažos trīs gadu laikā neizdevās izveidot nepieciešamo virsnieku un instruktoru apmācītāju komandu. Praktiski apmācību šajā laikā divu mēnešu ciklā Ādažos veica piekomandētie dažādu NBS vienību, pamatā Zemessardzes, virsdienesta karavīri. Pamatprincipos šāda kārtība tika ievērota arī vēlāk, tikai Alūksnē obligātā dienesta kareivju vietā tika apmācīti profesionālā dienesta karavīri.

1998. gadā Mobilo strēlnieku mācību centrs kopā ar „Baltijas Bataljona" apmācību grupas instruktoriem no Lielbritānijas un Nīderlandes uzsāka „Baltijas Bataljona" Latvijas kontingenta personāla komplektēšanai. Tika organizēti divi kursi, katrā noteikto mācību programmu apguva 30 karavīri.

Latvijas Republikas Ministru kabinets 1999. gada 10. martā apstiprināja Aizsardzības ministrijas īpašumā Ādažu poligona teritoriju 7925 ha platībā.

1999. gada 1. jūlijā tika izdarīti precizējumi vienības struktūrā, jo tās padotībā tika nodots Artilērijas divizions, nesen izveidotais kājnieku mācību bataljons, „Baltijas Bataljona" Latvijas kontingents. Jaunais vienības nosaukums – Mobilo strēlnieku mācību centrs (brigāde).

1999. gada septembrī mācību centrā un poligonā tika sagatavoti starptautiskajai misijai Kosovā nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas NBS speciālistu grupa.

Mobilo strēlnieku mācību centra struktūra 2000. gadā: štābs, kājnieku mācību bataljons, Artilērijas divizions, štāba rota, poligona rota, mācību daļa, nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas mācību nodaļa, Ādažu garnizona komunālā saimniecība, medicīnas vads; centra administratīvajā pakļautībā atradās „Baltijas Bataljona" Latvijas kontingents.

2000. gadā centrā tika uzsākta kājnieku vienību speciālistu sagatavošana šādās jomās – kājnieku nodaļas komandieris, izlūks, snaiperis, ložmetējnieks, granātšāvējs. Šo darbu nodrošināja un organizēja nesen izveidotā mācību daļa. Darbā ar obligātā dienesta karavīriem vienība šajā laika posmā vēl veica šādus uzdevumus: apmācīja artilērijas un mīnmetēju speciālistus, nodrošināja Ādažu garnizona objektu apsardzi un kaujas šaušanas vingrinājumus poligonā. Bez tam šajā gadā Ādažos NBS karavīri sāka apgūt Zviedrijas dāvinātos bezatsitiena prettanku lielgabalus M1110.

Ādažu poligona noslogotība ar dažāda veida praktiskajām apmācībām trīs mēnešu laikā no 2000. gada janvāra līdz aprīlim: 48 dienas – „Baltijas Bataljons", 28 dienas – NBS Štāba bataljons, 26 dienas – NBS Speciālo uzdevumu vienība, 22 dienas – Mobilo strēlnieku mācību centrs (brigāde), 14 dienas – Izlūkdesanta bataljons/Latvijas bataljons.

2000. gada 14. martā vienībā darba vizītē ieradās Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe–Freiberga.

Mobilo strēlnieku mācību centra uzdevumi 2001. gadā: Ādažu bāzes un poligona infrastruktūras uzturēšana, izmantošanas koordinēšana un attīstības plānošana; NBS karavīru apmācība; atbalsta sniegšana Ādažu garnizonā izvietotajām NBS un ārvalstu vienībām.

2003. gada aprīlī tika noteikts Mobilo strēlnieku mācību centra (brigādes) statuss – centrs ir miera laika nodrošinājuma vienība, kurai nav kara laika uzdevumu. Vienības struktūra tobrīd – štābs ar trīs daļām un grāmatvedību, kā arī atbalsta rota un medicīnas vads. Administratīvi centram tika pakļautas Ādažu garnizonā izvietotās vienības – 1. Kājnieku bataljons un 2. Kājnieku bataljons, Artilērijas divizions, Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skola, Valodas skolas Ādažu nodaļa, Inženieru skola (sapieru mācību nodaļa), „Baltijas Bataljona" apakšvienības, Nodrošinājuma centra remontdarbnīca.

2003. gada decembrī tika nodota ekspluatācijā Kadagas garnizona jaunā ēdnīca un Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas skolas ēka.

Pēdējos gados Ādažu bāzē notiek intensīva celtniecība – notiek šeit izvietoto NBS vienību attīstība un centra teritorijā dislocējas ievērojams skaits NATO ārvalstu karavīru. Uzceltas 4 kopmītņu tipa ēkas, un 2019. gada pavasarī tiks pabeigta 2 kazarmu būve. Vēl – Ādažu bāzē tiks būvētas 2 jaunas kazarmas.

PĀRVIETOŠANAS KONTROLES CENTRS

Par savu dienestu, centra izveidi un darbību mūsdienās 2018. gada rudenī stāsta majors Didzis Veidenbaums:

„Esmu dzimis Rīgā 1968. gadā, mans vectēvs Alfrēds Bokmanis starpkaru posmā bija mūsu armijas dienestā, pēc tam viņš strādāja par mežsargu. Pats padomju armijā dienēju stratēģisko raķešu karaspēka seržantu skolā pie Penzas, demobilizējos ar staršinas dienesta pakāpi. Atmodas laikā strādāju Ādažu kolhozā, biju 1991. gadā Rīgā uz barikādēm. Mans krusttēvs Viesturs Bokmanis Zemessardzē iestājās pašā sākumā, pēc viņa aicinājuma 1992. gadā, arī es devu zemessarga zvērestu un mani ieskaitīja 19. bataljona Garkalnes vadā. Ārrindā biju sešus gadus, sāku kā zemessargs, tad – operatīvās grupas komandieris, noslēgumā – vada komandiera vietnieks Mālpils rotā. Mans rotas komandieris Tālivaldis Ģēvele, sasniedzot maksimālo vecumu 1998. gada janvārī, devās pensijā, un es pārņēmu viņa amatu. Tūlīt uzsāku mācības Nacionālās Aizsardzības akadēmijas neklātienē, pēc tās absolvēšanas tiku paaugstināts par leitnantu. Tolaik Zemessardzē 19. bataljons Roberta Millera vadībā bija viens no aktīvākajiem dažādu objektu apsardzībā, iegūtā nauda tika ieguldīta vienības attīstībā. Komandieris mani ievēroja, un 2002. gadā tiku iecelts par nodrošinājuma nodaļas (S–4) priekšnieku. Tiku nosūtīts uz 8 mēnešu intensīvajiem angļu valodas kursiem, pēc tam apguvu ASV transportēšanas virsnieka pamatkursu 4 mēnešu garumā. Tiku nozīmēts par 1. Rīgas brigādes S–4 priekšnieku. Šajā laikā notika Zemessardzes samazināšana, izformēja 1. Rīgas brigādi. Mani 2004. gadā pārcēla uz 2. Kājnieku bataljonu. Nākošajā gadā uzsāku dienestu NBS Apvienotajā štāba J–4 departamentā kā transportēšanas virsnieks. 2007. gadā ASV apguvu sešu mēnešu transportēšanas kapteiņa kursu. Mūsu karavīri 2009. gadā bija misijā Afganistānā, un Latvijā valdīja ekonomiskā krīze. Mūsu vadība sāka meklēt veidu, kā varētu šajā situācijā nopelnīt naudu un dot savu pienesumu NATO. Latvija pieteicās kā vadošā valsts kravu transportam uz Afganistānu. Šajā projektā bez Aizsardzības ministrijas iesaistījās arī Satiksmes ministrija un Valsts kanceleja. Atradām firmas, kas to praktiski veica un kravas caur Krievijas teritoriju sāka plūst uz Afganistānu. Bet radās viena problēma – kādam šo visu procesu vajadzēja koordinēt. Es ieteicu radīt pilnīgi jaunu struktūru, kura ar to profesionāli nodarbotos. Pirms tam NBS sistēmā šo specifisko darbību veicēji atradās dažādos štābos un vienībās. Rezultātā 2010. gada 1. aprīlī tika nodibināts Nodrošinājuma pavēlniecības sastāvā Pārvietošanas kontroles centrs, un par tā pirmo komandieri tika iecelts majors Edgars Cauņa.

Turpināju dienestu NBS Apvienotajā štābā kā atbildīgais virsnieks transporta pārvietošanas jomā. 2010. gada decembrī devos sešu mēnešu misijā uz Afganistānas galvaspilsētu muitas virsnieka amatā. Atgriežoties Latvijā tiku iecelts par Pārvietošanas centra plānošanas virsnieku. Edgaram Cauņam pārejot civilā darbā, no 2012. gada tiku iecelts par centra komandieri.

CENTRA UZDEVUMI:

- *NBS karavīru transportēšanas organizēšana abos virzienos uz misijām un mācībām ārvalstīs,*
- *plānot un koordinēt ārvalstu karavīru transportēšanu Latvijas teritorijā,*
- *Ādažu garnizonā izvietotās NATO kaujas grupas vienību pārvietošanās koordinācija un kontrole Latvijā,*
- *atbalsts citām Latvijas struktūrām augstu valsts amatpersonu ārvalstu vizīšu organizēšanā.*

Centra darbības sākumā tā personāls bija neliels – 15 karavīri, uz doto brīdi tas ir vairāk kā 25 cilvēki. Iemesls – salīdzinot ar 2014. gadu, šogad pieprasījumu skaits ārvalstu karavīriem iebraukt Latvijā pieaudzis četras reizes! Darbs ir ļoti interesants, un maniem kolēģiem jāprot risināt jebkuras problēmas nekavējoties, tas prasa nestandarta domāšanu un spēju kontaktēties ar jebkuru personu. Mūsu darba lauks ir ļoti plašs – ja mums nav pieejams transports NBS karavīru pārvietošanai, tad fraktējam lidmašīnas, slēdzam līgumus, veicam misiju rajonos mūsu vienību pārapgādi. Sadarbojamies ar Rīgas, Ventspils un Liepājas ostām, Rīgas lidostu, Latvijas muitu, kā arī ar lielajām transporta firmām. Strādājam cieši kopā ar Lietuvas un Igaunijas bruņoto spēku kolēģiem, viens otru saprotam bez vārdiem. Centra karavīriem nav svētku dienu, kā arī sestdienu un svētdienu, transporta kustība ir nepārtraukta. Neliels piemērs par darba intensitāti – 2017. gadā Latvijā tika atmuitotas vairāk kā 80 miljonu preču, kas tika ievestas mūsu valstī izvietoto bruņoto spēku vajadzībām. Centra karavīri ir pirmie, kas ārvalstīs apskata un pārbauda NBS iegādāto tehniku un ieročus. Eiropā šobrīd vislabākie un efektīvākie transportēšanas speciālisti ir Dānijas un Norvēģijas armijās, tur šajā jomā ir vismazāk birokrātijas. Mēs vairākās lietās mācamies šo viņu pieeju un pārņemam viņu darbības stilu."

Didzis Veidenbaums dod nepieciešamos norādījumus un Transporta pārvietošanas centra karavīri darbībā /54/

PIEMIŅA

NBS ārvalstu misijās kritušo karavīru pieminekļa atklāšana Ādažu bāzē 2016. gadā 11. novembrī

virsleitnants Olafs Baumanis, kritis 2004. gada 8. jūnijā Irākā
dižkareivis Gints Bleija, kritis 2006. gada 27. decembrī Irākā
dižkareivis Vitālijs Vasiļjevs, kritis 2006. gada 27. decembrī Irākā
dižkareivis Edgars Ozoliņš, kritis 2008. gada 11. augustā Afganistānā
dižkareivis Andrejs Merkuševs, kritis 2009. gada 1. maijā Afganistānā
seržants Voldemārs Anševics, kritis 2009. gada 1. maijā Afganistānā
kaprālis Dāvis Baltābols, miris 2009. gada 5. augustā Vācijā, pēc 25. jūlija kaujas Afganistānā
kaprālis Jānis Voitkevičs, miris 2012. gada 1. augustā Gruzijā pirmsmisijas sagatavošanās apmācības laikā /4/

NBS Speciālo uzdevumu vienības dienesta laikā bojā gājušo karavīru goda vieta NBS SUV bāzē Rīgā, Buļļu salā /10/

I BALTIJAS VALSTU MILITĀRAIS POTENCIĀLS PIRMS OKUPĀCIJAS 1940. GADA JŪNIJĀ

	LATVIJA	IGAUNIJA	LIETUVA
Lielgabali	646	695	491
Mīnmetēji	64	34	100
Balsta ložmetēji	975	2368	828
Rokas ložmetēji	3005	2431	3750
Šautenes, karabīnes	180 285	166 186	128 406
Tanki un tankenes	24	12	44
Bruņumašīnas	6	24	4
Lidmašīnas	128	42	120
Kara kuģi	6	10	1

Izmantotie avoti:
– K. Dambītis „Latvijas armijas artilērijas 1919. – 1940. g. vieta bruņotajos spēkos, struktūra un uzdevumi", (Rīga, 2015. gads)
– „Latvija – PSRS karabāze" (Rīga, 2006. gads)
– V. Bērziņš, A. Bambals „Latvijas Armija" (Rīga, 1991. gads)
– Krievijas Valsts Kara arhīvs, fonds 37848
– Latvijas Valsts vēstures arhīvs, fonds 1469
– Igaunijas Valsts arhīvs, fonds 498

II LATVIJAS, LIETUVAS UN IGAUNIJAS BRUŅOTO SPĒKU SALĪDZINĀJUMS 2001. GADA MAIJĀ

Baltijas valstīm pēc būtības ir ļoti līdzīgs ģeopolitiskais izvietojums, līdzīga vēsturiskā pieredze, aizsardzības sistēmas izveide uzsākta 1991. gadā utt. Tomēr draudu analīzes rezultātā visas trīs Baltijas valstis ir izvēlējušās atšķirīgu pieeju savas valsts aizsardzības sistēmas izveidei

1. Igaunijas aizsardzības doktrīna tiek balstīta uz krīzes pārvarēšanas spēju attīstību – lai bruņotie spēki varētu atvairīt ierobežota apjoma ārējā militārā spēka neitralizēšanu, piemēram – motorizētas strēlnieku brigādes iebrukumu. Uzmanība pamatā tiek fokusēta uz iekšējās krīzes neitralizēšanu valstī. Igaunija neparedz tuvākā un vidējā termiņā liela pārspēka militāru agresiju. Principā to neredz arī tālākā nākotnē, jo tuvāko 10 vai 15 gadu laikā Igaunija tiks uzņemta Eiropas Savienībā un NATO. Tā arī tiek veidota militārās aizsardzības sistēma ar diviem galvenajiem komponentiem:
– ātrās reaģēšanas spēki – divi kājnieku bataljoni, jūras spēki un gaisa spēki,
– teritoriālie aizsardzības spēki jeb Zemessardze (Kaitseliit), kura sagrupēta trīs reģionos.

Attiecīgi ir izveidota vienību struktūra, vadības un kontroles komponenti, mācību sistēma. Igaunija plānveidīgi attīsta noteiktās nepieciešamās aizsardzības spējas un pragmātiski ir izvērtējusi reālo draudu varbūtību. Valsts bruņotie spēki būs spējīgi aktīvi piedalīties ārvalstīs starptautiskajās miera atbalsta operācijās.

2. Lietuvas bruņoto spēku izveides pamatā ir to savietojamība ar NATO. Valsts veiktā draudu analīze uzskata par maz ticamu liela mēroga militāru agresiju tieši pret Lietuvu Ja tāda tiešām notiktu, tad tā vispirms tiktu vērsta pret Latviju vai Igauniju. Tātad Lietuvai būs pietiekoši daudz laika veikt sagatavošanās darbus, kā arī virkni preventīvos pasākumus. Tāpēc desmit gadu laikā Lietuvai jākļūst par NATO dalībvalsti. Tiek veidota ātrās reaģēšanas mobilo strēlnieku brigāde ar pilnu uguns un pretgaisa aizsardzības atbalstu. Brigādes izmantošana paredzēta gan NATO spēku sastāvā, kā arī Lietuvas teritorijas aizsardzībai. Jūras spēkiem un gaisa spēkiem ir uzdota uzdevumu izpilde miera laikā – glābšana, meklēšana, gaisa telpas un teritoriālo ūdeņu kontrole, kā arī nodrošināt starptautisko operāciju atbalstu. Teritoriālās vienības jeb Zemessardze veido trīs aizsardzības reģionus, to uzdevums ir rezervistu piesaiste un apmācību organizēšana.

3. Latvijas aizsardzības sistēmas pamatmērķis ir pašaizsardzības spēju attīstīšana. Valsts veiktā draudu analīze balstās uz negatīvāko iespējamo agresijas variantu – pilna apjoma militārs uzbrukums tikai Latvijai. Piebilde – valstij nebūs ārējs militārs atbalsts. Tāpēc uzsvars tiek likts uz rezerves vienību veidošanu un to uzturēšanu gatavībā. Bruņoto spēku sistēma balstās uz teritoriālās aizsardzības pamatprincipiem, tiek piesaistīti un izmantoti visi pieejamie civilie resursi. Nelielas vienības paredzētas miera laika uzdevumu veikšanai – gaisa un jūras telpas kontrolei, glābšanai un meklēšanai, mobilizācijas rezervju gatavības uzturēšanai.

PERSONĀLS	Latvija	Lietuva	Igaunija
Kopskaits	19 800	22 000	12 300
Virsnieki, instruktori	5 630	6 300	1 650
OMD karavīri	1 650	3 300	2 650
Zemessargi	15 600	11 000	7 200
APBRUŅOJUMS	Latvija	Lietuva	Igaunija
Tanki	3	-	-
Bruņumašīnas	2	163	38
Lielgabali	141	124	66
Mīnmetēji	41	37	66
Prettanku granātmetēji	588	440	200
Ložmetēji	163	2 500	1 500
Rokas ložmetēji	459	nav datu	200
Snaiperšautenes	15	nav datu	150
Trieciensautenes	14 000	nav datu	11 000
Šautenes, karabīnes	12 100	10 000	40 500
JŪRAS SPĒKI	Latvija	Lietuva	Igaunija
Kuģi	19	7	11
GAISA SPĒKI	Latvija	Lietuva	Igaunija
Lidmašīnas	7	33	4
Helikopteri	4	7	-
AIZSARDZĪBAS BUDŽETS	Latvija	Lietuva	Igaunija
2001. gads	60 milj. Ls	135 milj. Ls	57 milj. Ls

Ziņojumu 2001. gada 23. maijā sagatavoja pulkvežleitnants Normunds Aleksis

III NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU DALĪBA STARPTAUTISKAJĀS OPERĀCIJĀS

1. NATO vadīto miera nodrošināšanas spēku IFOR un SFOR operācijā Dānijas bruņoto spēku bataljona sastāvā bijušās Dienvidslāvijas teritorijā no 1996. gada līdz 2003. gadam kopā piedalījās 612 karavīri. Tās laikā tika veikta dažāda veida patrulēšana, eskortēšana, objektu un instalāciju apsardze, kā arī novērošanas darbības. Zviedrijas bruņoto spēku bataljona sastāvā šajā operācijā mūsu valsti pārstāvēja arī „Baltijas Bataljona" Latvijas rota. Vēlāk Ziemeļeiropas un Polijas kaujas grupā arī 1. Kājnieku bataljona karavīri.

Par mūsu pirmās vienības darbību šajā operācijā stāsta tās komandieris, atvaļināts pulkvežleitnants Aigars Liepiņš:

„Mūsu bruņotajos spēkos iestājos virsdienestā jau ar padomju armijas obligātā dienesta pieredzi – dienēju sakaru vienībā Kaļiņingradā. Absolvēju 1992. gada vasarā Rīgas Tehnisko universitāti, tiku ieskaitīs Aizsardzības spēku mācību centrā Lilastē, 1993. gadā uzsāku neklātienes studijas Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā, biju vada komandieris, pēc tam vadīju mācību centra atbalsta dienestu. Ļoti vērtīgu pieredzi ieguvu Kanādas bruņotajos spēkos, kur 1994. gada otrajā pusē apguvu trīs mēnešu intensīvu kursu. Turpināju dienestu Ādažu mācību centrā un pieteicos uz ārvalstu misiju Bosnijā. Dānijas bruņoto spēku virsnieki Latvijā 1996. gada jūnijā veica atlasi, arī medicīnisko, tolaik šajā jomā viņi mums neuzticējās. Tiku iekļauts Latvijas NBS karavīru vadā kā instruktors, tobrīd biju virsnieka vietnieka dienesta pakāpē. Šajā mēnesī devāmies visi uz Dāniju, kur notika apmācības un gatavošanās misijai. Taču 1995. gada septembrī Bosnijā sākās karš starp serbiem un musulmaņiem, tas izjauca visus plānus. Devāmies atpakaļ uz Latviju, gada nogalē pabeidzu neklātienes kursu un tiku paaugstināts par leitnantu. Nokomplektētais Latvijas NBS vads Dānijā atgriezās 1996. gada janvārī, karavīru sastāvs par 90 % saglabājās. Tiku nozīmēts par vada komandieri, nomainīju kapteini Andreju Brici, kurš tika iecelts par „Baltijas Bataljona" Latvijas apmācību rotas komandieri. Dānijā turpinājām mācības un gatavošanos misijai dānu bataljona astāvā. Visi karavīri, kuri iepriekšējā gadā apguva dāņu kājnieku kaujas mašīnu vadīšanu, palika savos amatos. Saņēmām modernākus ieročus – trieciensautenes G3 vietā mums izsniedza Kanādā ražotās trieciensautenes C7. Arī karavīra individuālais ekipējums jūtami tika uzlabots, mums izdeva kevulāra kaskas un bruņu vestes. Praktiskajos vingrinājumos atstrādājām sadarbību ar tanku rotu. Kopā mūsu vadā bija 33 virsdienesta karavīri, no tiem 23 nāca no dažādām Zemessardzes vienībām. Manā komandētajā vadā liels bija virsnieku īpatsvars – 11 pieredzējuši vīri. Vada seržanta pienākumus pildīja leitnants Nikolajs Boldašēvičs, 1. nodaļu komandēja virsleitnants Sandris Brālēns, 2. nodaļu – virsleitnants Aivars Tārauds, 3. nodaļu – kapteinis Andris Čakārnis. Kopā ar vadu uz misijas rajonu devās arī kapteinis Ivars Auziņš, kurš bija nozīmēts kā Latvijas NBS sakaru virsnieks Dānijas bataljona štābā. Misiju Bosnijā viņš nepabeidza, jo par smagu disciplīnas pārkāpumu tās nogalē tika atsaukts uz Latviju. Sešu mēnešu laikā, kad atradāmies Bosnijā, varu teikt tikai labāko par mūsu vada karavīriem. Katram gadījumam tika sagatavota arī vada rezerve – virsseržants, divi seržanti un divi kaprāļi.

Izlidojām 1996. gada 4. aprīlī no Dānijas uz Budapeštu, tālāk uz Bosniju. Mūsu vads tika izvietots Dānijas bataljona bāzē pie Dobojas pilsētas. Dāņu rotai, kuras sastāvā mēs dienējām, bija piekomandēts viņu tanku vads un amerikāņu artilēristi ar 155 mm haubicēm, kuras bija aprīkotas ar radaru. Bez tam rota tika papildināta ar vienu izlūkošanas un vienu operāciju virsnieku. Sākās rutīnas darbs – vads kopā nekad nedarbojās, strādājām atsevišķi, pamatā pēc rotācijas principa pa nodaļām. Uz vienu nedēļu kāda nodaļa no mūsu vada devās multinacionālās brigādes štāba radiolokācijas stacijas apsardzes dienestā, objekts atradās 700 m augstā kalnā. Salīdzinoši tas bija garlaicīgākais un vienmuļākais uzdevums. Pārējām divām nodaļām uzdevumi mainījās bieži, reti bija gadījumi, kad viņas abas darbojās kopā. Pamatā veicām teritorijas patrulēšanu ar kājnieku kaujas mašīnām un kājām, darbojāmies kontrolposteņos, apsargājām tiltu pār Bosnas upi, meklējām un konfiscējām ieročus, organizējām novērošanu. Kad Bosnijā notika vēlēšanas, mums pirms tām divu dienu laikā bija jāpārbauda 15 vēlēšanu iecirkņi. Tātad darba diapazons bija daudzpusīgs. Ar apgādi un nodrošinājumu problēmu nebija, produkti pamatā tika piegādāti no Ungārijas. Pirms pašiem Jāņiem ieradāmies ar Lietuvas NBS lidmašīnu Latvijā atvaļinājumā.

Problēmu nebija daudz, kā lielāko jānosauc labu un precīzu karšu trūkums, kā arī detalizētu mīnu lauku plāni. Mīnas šeit haotiski lika abas karojošās puses, dažviet tās bija izvietotas vairākos slāņos. Dažreiz no lielāka attāluma mūsu bruņu transportieri patruļas laikā tika apšaudīti ar kājnieku ieročiem – fiksējām atgriežoties bāzē uz kājnieku kaujas mašīnu korpusiem ložu atstātās pēdas. Centos vada karavīrus pasargāt no iegrimšanas dziļā rutīnā – sadarbībā ar dāņu rotas komandieri nekad vairāk par dienu neļāvu vienas nodaļas karavīriem strādāt pie aizsardzības nocietināšanas darbiem.

Mājās atgriezāmies 1996. gada oktobrī, vērtīgo pieredzi nodevām mūsu NBS kolēģiem. Īpaši tā noderēja „Baltijas Bataljona" Latvijas rotas karavīriem, kuri vēlāk kapteiņa Anda Dilāna vadībā Zviedrijas bataljona sastāvā devās misijā uz Bosniju. Pats turpināju dienestu Ādažos – Mobilo strēlnieku brigādes Atbalsta bataljonā izlūkošanas nodaļas priekšnieka amatā. Vairāki mana vēsturiskā Bosnijas vada karavīri vēlāk NBS sasniedza augstas dienesta pakāpes – bez manis par pulkvežleitnantiem kļuva Gvido Brenneris, Sandris Brālēns un Andris Čakārnis, par majoriem – Aldis Grudinskis, Andris Misiņš un Aivars Tārauds."

Seržante Kaiva Citkovska kā pēdējais Latvijas karavīrs misiju Bosnijas pilsētā Dobojā pabeidza 2003. gada februārī. Kā viņa atceras šo laiku pirms 15 gadiem:

„Esmu dzimusi 1967. gadā Rīgā, mans vectēvs starpkaru posmā bija Aizsargu organizācijā, par ko tika deportēts uz attāliem PSRS apgabaliem. Par karavīru kļuvu 2000. gadā pēc desmit gadu darba kādā privātfirmā. Satikos nejauši Rīgā pie Brīvības pieminekļa ar savu klases biedru Raimondu Rublovski. Tobrīd Drošības dienestā bija nepieciešami cilvēki ar labām angļu valodas zināšanām un civilo augstāko izglītību. Piekritu viņa piedāvājumam, un to nenožēloju. Padomju laika nogalē, skolā apgūstot militārās pamatiemaņas, biju diezgan aktīva, man pat uzticēja komandēt ierindas mācības nodarbības. Mūsu armijā izgāju visus seržanta dienesta posmus no pašas apakšas, tas man ļoti palīdzēja izprast militāro sistēmu. Sāku kā apsardzes kareivis un tad lēnām uz augšu. Pieteicos uz misiju Bosnijā, jo dažus amatus Latvijas rotas komandieris Georgs Kerlins nekomplektēja. Sākumā bija paredzēta kā šīs rotas kasiere, bet pēc pirmsmisijas apmācības Dānijā tiku iecelta augstākā amatā kā seržante kapteiņa amatā. Man bija jāpārzin Ziemeļeiropas un Polijas kaujas grupas naudas lietas. Mūsu štābs atradās Dobojas pilsētā, man bija jāstrādā ar sešu valstu karavīriem – Dānijas, Zviedrijas, Polijas, Lietuvas, Igaunijas un Latvijas. Biju pakļauta Nodrošinājuma koordinācijas grupas budžeta un finanšu daļas priekšniekam. Darbības notika tikai ar skaidru naudu – eiro, ASV dolāriem, Horvātijas kunām un Bosnijas markām. Tolaik Bosnijā tāda lieta kā naudas pārvedumi mūsdienu izpratnē vēl nefunkcionēja. Laikā no 2002. gada jūlija līdz 2003. gada februāra nogalei caur manām rokām izgāja desmitiem miljonu dažādu naudas zīmju, netiku saglabājusi līdz mūsdienām precīzu uzskaiti. Parasti ikdienā man seifā bija nauda apmēram 2 miljoni eiro vērtībā. Par šo naudu apmaksāju elektrības, visa veida telefonu un patērētā ūdens rēķinus, izmaksāju vietējam bosniešu personālam algas utt. Tīru naudu izsniedzu Dobojas nometnē izvietotajām vienībām – bāzes personālam, Militārās policijas rotai, Latvijas rotai, izlūku vienībai, sabiedrisko attiecību speciālistiem. Reizi mēnesī veicu šo vienību naudas dokumentu revīziju. Operēju ar diviem banku rēķiniem – Sarajevā un Pečas pilsētā Ungārijā. Tur nereti braucu pēc naudas ar Polijas vai Dānijas militārās policijas eskortu. Nedrīkstēja kļūdīties, jo katru dienu valūtas kurss mainījās, ar konvertēšanu bija ļoti jāuzmanās. Šajās specifiskajās darbībās izmantoju speciālu naudas skaitīšanas mašīnu. Katru dienu rakstīju debeta atskaites, mans tiešais priekšnieks ik pa brīdim seifā veica revīziju. Ikdienas rutīnas veikšanai man bija pakļauts arī grāmatvedis. Vietējiem cilvēkiem pret mūsu bāzes karavīriem bija kopumā pozitīva attieksme, angliski viņi nerunāja, es izlīdzējos ar savām krievu valodas zināšanām.

Dobojas bāzi atstāju kā pēdējā, mūsu rota uz Latviju aizbrauca krietni agrāk – 2003. gada janvārī. Slēdzu savus atvērtos rēķinus Sarajevas un Pečas bankās, strādāju vēl vairākas nedēļas, lai dokumentus un materiālās vērtības nodotu Portugāles armijas karavīriem, kuri februāra beigās bāzi pārņēma savā rīcībā. Kā piemiņu no šiem sešiem mēnešiem esmu saglabājusi Latvijas Republikas karogu, kuru uz atvadām man svinīgi pasniedza."

Aigars Liepiņš un viņa komandētā vada karavīri Bosnijā 1996. gadā /37/

2. NATO vadītā humānās palīdzības misija Albānijā (AFOR) 1999. gadā. Tās uzdevums bija sniegt atbalstu bēgļu radītās humānās krīzes pārvarēšanā sadarbībā ar ANO. Beļģijas bruņoto spēku bataljona sastāvā Latvijas NBS mobilās medicīnas vienības karavīri veica primāro nepieciešamo medicīnas aprūpi bēgļiem no Kosovas Albānijas bēgļu nometnēs. Kopā operācijā piedalījās astoņi mūsu karavīri.

Par darba specifiku Albānijā stāsta fragments no NBS mediķu vienības komandiera kapteiņa Jāņa Turka dienasgrāmatas:

„10. maijs. Atgriežamies no pirmās misijas Mjedes pilsētā, kas atrodas 120 km uz ziemeļiem no bāzes nometnes Duresā. Tā ir neliela dzelzceļa stacija apmēram 20 km no Skroderas. Šeit nonāk bēgļi, ko ar beļģu, itāļu, holandiešu, dāņu un albāņu konvojiem nogādā no vienīgā darbojošās robežas punkta – Kukešas. Nedēļas laikā caur šo staciju izgāja apmēram 2000 bēgļu. Palīdzība tika sniegta apmēram 150 cilvēkiem. Galvenās problēmas bija ķermeņa ilgstoša pārsalšana, gremošanas traucējumi no ilgas neēšanas, veciem cilvēkiem – paaugstināts asinsspiediens un organisma novājināšanās, kā arī stress pēc pārdzīvotā Kosovā. Īpaša problēmu kategorija saistās ar bērniem. Daudzi zīdaiņi ilgi nav ēduši normāli, jo mātes piena nepietiek, un citu ēdienu dabūt nav iespējams. Arī bērnu āda bieži ir kritiskā stāvoklī. Cilvēki klaiņojuši pa kalniem pat divus mēnešus. Bieži braukuši bez pārtraukuma ar mašīnām un traktoriem 8 – 10 diennaktis, bez ēdiena, pa 15 – 20 vienā kravas mašīnā. Īpaši tas ir ar albāņu konvojiem, jo tie ir bez jebkādas medicīniskās aprūpes.

Vienības personālsastāva veselības stāvoklis ir labs, esam paēduši un varam strādāt. Pagaidām pietiek ar līdzpaņemto materiālu. Neesam padomājuši vienīgi par zīdaiņu pārtiku un autiņbiksītēm, kas bēgļiem ir ļoti nepieciešamas lietas. Problēmas ir tikai ar pārlieku karsto laiku, jo dienas vidū temperatūra sasniedz pat 35 grādus.

Sadarbība ar beļģu kolēģiem normāla. Viņi iespēju robežās atbalsta mūs un seko mūsu vajadzībām. Viņus nedaudz pārsteidz mūsu gatavība un spēja tikt galā ar veicamajiem pienākumiem. Jau rīt paredzēts nākamais uzdevums. Dosimies uz jaunizveidoto bēgļu nometni apmēram 5 km no Duresas. Tur pagaidām nav nekādas medicīniskās palīdzības un mūsu vienībai būs jādarbojas patstāvīgi. Šoreiz jau bez beļģu kolēģu atbalsta. Šī bēgļu nometne ir arī tranzīta nometne, un darbs šeit paredzēts apmēram nedēļu. Nometnē pašreiz atrodas ap 1200 bēgļu. Viņu veselības stāvoklis gan nav īpaši slikts, taču medicīniskā palīdzība ir ļoti nepieciešama."

3. Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) vadītajā starptautisko novērotāju misijā bijušās Dienvidslāvijas provincē Kosovā 1999. gadā piedalījās seši NBS virsnieki.

Virsleitnanta Jura Āboliņa atziņas tūlīt pēc atgriešanās Latvijā no misijas Kosovā:

„Strādāju kā novērotājs Kosovas Mitrovices reģionā no 1999. gada februāra kopā ar diviem latviešu virsniekiem. Iepriekš Somijā biju beidzis novērotāju kursus. Līgums par darbību Kosovā tika noslēgts uz sešiem mēnešiem. Mans uzdevums bija kontrolēt, kā tiek ievēroti noslēgtie līgumi un vienošanās starp Serbijas vai Dienvidslāvijas valdību un EDSO. Darba bija samērā daudz. Vispirms jau katru dienu patrulējām, lai demonstrētu, ka esam un tādejādi apliecinātu savu klātbūtni. Tas iedzīvotājiem vien ļāva justies daudz drošāk. Viņi vienmēr centās izmantot mūsu oranžo mašīnu, vai nu atrodoties kādus 200 m aiz mums, vai arī nedaudz priekšā. Viņi bija droši, ka tad neviens necentīsies viņiem neko sliktu darīt. Otrkārt, vācām informāciju par stāvokli ciematos, par to, kas nepieciešams iedzīvotājiem. Ziņas tika nodotas mūsu štābam, lai to varētu izmantot nevalstiskās organizācijas un palīdzēt cilvēkiem. Treškārt, skatījāmies, ko dara serbi, kā notiek pārvietošanās, kādas darbības viņi veic ar tehniku, kā arī izbraucām pārbaudēs, ja tika ziņots par apšaudi ciematā.

Iespējas atpūsties nebija, jo nebija kur. Ja nestrādājām, bija garlaicīgi. Jo vairāk darba, jo laiks ātrāk skrien. Sākumā bija brīvāks, bet pēdējās divas nedēļas strādājām gandrīz bez atpūtas. Par iedzīvotāju attieksmi jāsaka, ka mums latviešiem paveicās, jo mēs bijām it kā starp albāņiem un serbiem. Albāņiem bija labāka attieksme pret amerikāņiem, jo viņi redzēja, ka tie ir viņu aizstāvji. Serbiem atkal tāda pati nostāja bija pret krieviem. Mēs nebijām krievi, bet pratām runāt krieviski un varējām strādāt gan vienā, gan otrā pusē. Ar iedzīvotājiem ir tā, ka viņi šobrīd atrodas pa vidu. Viņi nav konflikta puse. Bet viņiem iznāk ciest visvairāk. Konfliktē Dienvidslāvijas valdība un vietējā atbrīvošanas armija, kā viņi sevi dēvē.

Šajā misijā bijām bez ieročiem, mūsu uzdevums bija novērot, ievākt informāciju. Bijām nevis formā, bet ģērbušies civilās drēbēs. Iebraucām ciemā, iegājām kādā mājā, dzērām turku kafiju un iedzīvotāji stāstīja, kas noticis. Man kafija īpaši negaršoja, bet jādzer bija, lai kaut ko uzzinātu. Atteikties būtu bijis nepieklājīgi.

Pēc divu mēnešu aktīva novērotāju darba Mitrovices reģionā, atsākās aktīva kara darbība, mūs jau laicīgi evakuēja uz Maķedoniju, no kurienes atgriezos 1999. gada aprīlī Latvijā."

4. Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) vadītājā starptautisko novērotāju misijā Gruzijā no 2000. gada līdz 2008. gadam kopā piedalījās 19 NBS karavīri. Atvaļināta kapteiņa Andra Silkāna atmiņas par darbību uz Gruzijas un Čečenijas robežas Kaukāza kalnos:

„Esmu dzimis Rīgā 1963. gadā, padomju armijas obligātajā dienestā biju Gruzijā no 1981. gada līdz 1982. gadam kā autovadītājs pamatā kalpoju Aizkaukāza kara apgabala aviācijas komandierim. Šajā laikā guvu jau zināmu pieredzi un skaidrību par vietējiem apstākļiem šajā apvidū. Armijas dienests, kā jebkuru latviešu puisi tolaik, nesajūsmināja, bet Gruzijas daba bija fascinējoša, arī vietējo cilvēku attieksme man palika atmiņā kā ļoti labvēlīga. Protams, manai misijai šī pieredze nebija pietiekama. Tomēr nostaļģija pēc divu gadu dienesta šajā kalnu zemē bija, un tas pozitīvi ietekmēja manu lēmumu piekrist misijai uz Gruziju.

Pirms došanās uz Gruziju dienēju Zemessardzes 54. bataljonā un NBS štābā. Kopā kā novērotājs uz Gruzijas–Čečenijas robežas biju trīs misijās, katra ilga sešus mēnešus. Uz pēdējo reizi man vairs nebija vēlme braukt, bet oficiāla Austrijas bruņoto spēku ģenerāļa vēstule Latvijas NBS vadībai izdarīja savu. Minētais ģenerālis augstākajā līmenī EDSO sistēmā vadīja šo operāciju. Pirms Gruzijas biju pāris mēnešus līdzīgā misijā Kosovā, sākoties aktīvai kara darbībai no Kosovas visi novērotāji tika evakuēti uz Maķedoniju.

EDSO vadībā 90. gadu nogalē valdīja uztraukums – par iespēju kara darbībai no Čečenijas pāriet uz Gruziju. Bez tam Krievija vairākas reizes oficiāli iesniedza sūdzības par čečeņu nemiernieku uzņemšanu un atbalstīšanu Gruzijā. Tāpēc tika nolemts veikt nemilitāru Gruzijas–Čečenijas robežas novērošanu.

Gruzijas–Čečenijas robeža ir apmēram 100 km garumā, mūsu darbība kā novērotājiem notika Kaukāza kalnos augstumā virs 2 km. Visa robeža bija sadalīta 4 sektoros, tie nebija visi pilnīgi vienādi, to izmērus noteica vadoties no kalnu reljefa. Katrā šajā posmā vairāki virsnieki no dažādām valstīm darbojās divas nedēļas. Šajā misijā dienēja arī Krievijas un Gruzijas bruņoto spēku virsnieki. Pēc divām nedēļām notika maiņa un varēja nedēļu Tbilisi pilsētā atpūsties. Tad es varēju mierīgi apskatīt savas pazīstamās dienesta vietas no padomju armijas laikiem. Latvijas NBS virsnieki vienmēr darbojās katrs atsevišķi un kopā ar citu valstu kolēģiem. To noteica visas misijas koordinators–vecākais virsnieks. Atpūtas laikā pilsētas tirgū arī iegādājāmies pārtiku visām nākošajām 14 dienām. Katram sektoram bija sava bāze, tur bija kāds EDSO konteiners, dažas ēkas īrējām no vietējiem iedzīvotājiem. Elektrības un parastie telefona sakari bāzēs nebija, darbinājām ģeneratorus. Uz trim no šīm bāzēm mūs veda Ukrainas armijas helikopteri, kuri arī darbojās EDSO misijas uzdevumā. Uz vienu bāzi braucām pa kalnu ceļu. Sakarus ar speciāliem mobilajiem telefoniem ar satelītu palīdzību uzturējām divas reizes dienā. Parasti aktīvajā darbības laikā no bāzes patruļā gājām vai slēpojām uz dienu 30 km garumā, novērotāji nebija apbruņoti. Mūs pavadīja trīs Gruzijas armijas obligātā dienesta kareivji ar Kalašņikova trieciensautenēm. Augstāk par 3,2 km kalnos nekāpām, jo tur un augstāk bija mūžīgais sasalums arī vasarā. Speciālo ekipējumu, arī slēpes, mums nodrošināja EDSO. Pielietojām speciālos alpīnistu apavus, jo bez tiem šķērsot sasalušo šļūdoņu rajonus nebija iespējams. Slēpošanu gruzīnu puišiem mums vajadzēja pacietīgi iemācīt, viņiem tas bija jaunums. Dažreiz veicām ar Ukrainas helikopteriem teritoriju apsekošanu no gaisa.

Vietējie iedzīvotāji lielākā daļa pret mums izturējās draudzīgi, jo nācām ar miera misiju. Bez tam mūsu darbība dažam labam kalnietim deva papildus ienākumus – varēja šo to pārdot, izremontēt vai arī izīrēt. Neliela daļa gruzīnu, kam bija sadarbība ar čečeņu kaujiniekiem, uz mums skatījās tā savādi, tomēr viņi nekādu agresiju neizrādīja. Darbībai kalnos eiropiešiem vajadzēja atklimatizēties apmēram nedēļu, bija jāpierod pie skābekļa trūkuma. Arī pēc vairākiem mēnešiem atrodoties misijā, mēs nevarējām izturībā mēroties ar vietējiem. Nošķirtajos no civilizācijas kalnu ciematos novēroju specifisku parādību – cilvēki gadiem dzīvoja kopā kā viena ģimene, radinieki precējās savā starpā, notika t. s. „asins sajaukšanās". Doties pie ārsta vasarā ar kādu veselības problēmu bija vesals piedzīvojums – jāiet ar kājām turp un atpakaļ četras dienas! Arī man vienreiz kalnu bāzē bija jādzīvo no vietas pilns mēnesis, jo slikto laika apstākļu dēļ

helikopters nelidoja. Nauda jau bija pietiekoši – gāju pie vietējiem un pirku svaigu gaļu. Vienalga atgriežoties pēc ilgāka laika Tbilisi citi kolēģi brīnījās – tu gan tāds plāniņš esi palicis!

Visu trīs misiju laikā aci pret aci man neizņāca saskarties ar Gruzijas–Čečenijas robežas šķērsotājiem. Liecības par cilvēku grupu iešanu no Gruzijas pāri kalniem uz ziemeļiem gan atradām – atpūtas un īslaicīgo apmetņu vietās zemē mētājās narkotisko vielu šļirces. Acīmredzot fiziski grūtajā kāpienā pāri kalniem nepieredzējušiem cilvēkiem vajadzēja stipru dopingu. Skaidrs, ka aktivitātes pār robežu notika, tur bija iesaistīta liela nauda. Tika izmantotas dažādas metodes, piemēram – īpaši trenēti ēzeļi darbojās kā „pasta baloži". No Čečenijas viņus ieveda Gruzijā pa kalnu takām, pēc tam viņi ar kravu pa šo maršrutu vieni paši atgriezās Čečenijā. Novērojām arī Krievijas armijas gaisa triecienus pa čečeņu partizānu pozīcijām un vienībām. Krievijas robežsargi arī patrulēja šo robežas posmu no ziemeļu puses."

5. NATO vadītā starptautisko miera uzturēšanas spēku Kosovā (KFOR) humānā operācija „Joint Guardian". Tās uzdevums bija novērst atkārtotus vardarbības uzliesmojumus, izveidot un atbalstīt Kosovā drošu vidi, nodrošināt sabiedrisko kārtību, demilitarizēt Kosovas Atbrīvošanas armiju un aizsargāt civiliedzīvotājus, kā arī sekot līdzi, lai tiktu ievērotas vienošanās. No 2000. līdz 2009. gadam operācijā kopā piedalījās 457 NBS karavīri – Dānijas bataljona sastāvā mūsu karavīru rota, Norvēģijas vienības sastāvā Latvijas nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas speciālisti, Lielbritānijas kontingenta sastāvā NBS Militārās policijas vienība un savukārt Beļģijas kontingenta sastāvā – mūsu militārie mediķi.

6. Eiropas Savienības militārā operācija Maķedonijā „Concordia". Tā notika pēc Maķedonijas valdības lūguma ar mērķi nodrošināt stabilu un drošu vidi, lai varētu realizēt Ohridas līguma izpildi.
Kopā operācijā 2003. gadā piedalījās 4 NBS karavīri.

7. ASV vadītā koalīcijas spēku miera nodrošināšanas operācija Irākā (OIF) no 2003. gada līdz 2008. gadam. Tās uzdevums bija Irākas atjaunošana un demokrātijas veicināšana, stabilitātes nodrošināšana un cīņa pret terorismu. To 2003. gada martā Kirkūkā uzsāka NBS nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas speciālisti, kā arī apgādes un nodrošinājuma vienības karavīri. Sākot ar 2003. gada rudeni Polijas vadītās daudznacionālās stabilizācijas spēku divīzijas sastāvā dienestu uzsāka NBS Sauszemes spēku kājnieku rotas, Militārās policijas vienība un nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas speciālisti. Mūsu karavīri veica konvoju eskortēšanu, dienas un nakts patrulēšanu, bāzes nometnes, štāba un svarīgu tiltu diennakts apsardzi, kā arī iznīcināja nesprāgušu munīciju. Operācijas laikā Irākā gāja bojā trīs Latvijas karavīri – virsleitnants Olafs Baumanis, dižkareivis Gints Bleija un dižkareivis Vitālijs Vasiļjevs. Kopā šajā operācijā piedalījās 1168 NBS karavīri.

Atmiņas par dalību misijā Irākā 2004. gadā stāsta majors Andris Džiguns:

„Kā kapteinis bez atvaļinājuma dienestā šajā nemierīgajā zemē pavadīju sešus mēnešus. Pēc tam jau mūsu karavīri te atradās četru mēnešu ilgā misijā. Biju militārās apgādes priekšnieks vairāk kā 1000 karavīru lielam kaujas grupējumam, bez 170 Latvijas karavīriem, šajā apvienotajā karaspēkā vēl bija četru armiju pārstāvji. Visu grupējumu komandēja Polijas vecākie virsnieki. Šo četru valstu karavīri darbojās plašā teritorijā Babilonijas provincē ar bāzi Al Hillas pilsētā.

Atceros specifisko atklimatizāciju – mierīga diena vienmēr bija piektdiena, jo tā musulmaņiem ir brīvdiena. Savukārt sestdienas un svētdienas nereti bija saspringtas, tikām apšaudīti vai notika arī citi sarežģījumi. Visvairāk man darba bija ar konvoju organizēšanu un vadību. Parasti vienā konvojā bija ap 30 līdz 50 smagās kravas automašīnas ar attiecīgu apsardzi un helikopteru gaisa piesegumu. Brauciens no Al Hillas bāzes uz Basru un atpakaļ parasti bija no vienas nedēļas līdz desmit dienu garumā, kopējais ceļa garums turp un atpakaļ – 660 km. Basrā atradās lidlauks, visas militāri nepieciešamās lietas šeit atveda ar lidmašīnām un tad mēs ar konvojiem tās nogādājām savā bāzē. Pirms katra konvoja tika veikta plaša apjoma izlūkošana, pats vienmēr braucu līdzi kādā no automašīnām. Ja tikām apšaudīti, konvojs apstājās uz īsāku vai garāku laiku. Dažreiz šādas dikstāves bija garas, jo nemierniekus ar uguni vajadzēja iznīcināt vai arī padzīt tālāk no transporta maģistrāles. Šajās darbībās visefektīvākie bija ASV armijas helikopteri. Savu vadīto konvoju laikā apšaudēs mums bija materiālie zaudējumi, taču neviens karavīrs nekrita un arī netika ievainots. Vismaz trīs mēnešu garumā bijām pamatīgā stresā, jo piebraucot un apstājoties pie Al Hillas bāzes kontrolposteņa vienmēr tikām apšaudīti, arī no mīnmetējiem. Sapratām – mūsu bāzē ir nodevējs. Kad to atradām un idenficējām kā mūsu algoto tulku no vietējiem iedzīvotājiem, apšaudes pie Al Hillas bāzes izbeidzās.

Manos uzdevumos bija uzskaitīt un arī izlemt, ko darīt ar konfiscētajiem nemiernieku ieročiem un sprāgstvielām. Īpaši daudz bija Ķīnas ražojuma Kalašņikova trieciensauteņu, tās uz vietas iznīcinājām. Konfiscējām arī ievērojamos apjomos dažādu sprāgstvielu. Tās nodevām atmīnētājiem iznīcināšanai.

Nenoliedzami Irākas pieredze bija attīstoša un profesionāli ļoti noderīga. Redzēju praktiski, kā strādā visos līmeņos nodrošinājuma dienesti modernā armijā. Daudz ieguvu šajā pusgadā mācoties sadarboties un komunicēties ar dažādu valstu virsniekiem, arī tādu, kuras nebija NATO sastāvā. Piemēram – Ukrainas vienība mūsu konvojus apsargāja ar saviem BTR-80 bruņutranspostieriem. Labu pieredzi guvu redzot Polijas nodrošinājuma rotas darbību. Sapratu virsnieku godīgas vienošanās lielo nozīmi – ar uzticību, cieņu un respektu varēja risināt daudzas problēmas bez finansiālā seguma."

8. Eiropas Savienības militārā operācija Bosnijā un Hercogovinā „Althea" no 2004. gada līdz 2009. gadam. Tās uzdevums bija nodrošināt stabilitāti un drošību šajā bijušajā Dienvidslāvijas reģionā, kā arī sniegt atbalstu Bosnijas un Hercogovinas bruņoto spēku attīstībā un apmācību organizēšanā. Kopā šajā operācijā piedalījās 23 Latvijas karavīri.

9. Dalība NATO vadīto starptautisko drošības atbalsta spēku operācijā Afganistānā (ISAF) no 2004. līdz 2014. gadam. Tās uzdevums bija atbalsta sniegšana Afganistānas Nacionālajai armijai un Afganistānas Nacionālās policijai attīstības plānošanas un apmācību jomā. Kā pirmie šeit ieradās Latvijas militārie mediķi, kuri tika ieklauti Vācijas bruņoto spēku hospitāļa sastāvā, pēc tam Norvēģijas kontingenta sastāvā darbību uzsāka mūsu nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas speciālisti. Latvija 2005. gadā pieņēma lēmumu piedalīties Norvēģijas vadītajā Provinču atjaunošanas vienībā Farjābas provinces pilsētā Meimenā, un mūsu kontingents tika pārvietots uz Ziemeļu reģionālās pavēlniecības atbildības teritoriju. Meimenā mūsu karavīri pildīja pienākumus štābā, apgādes vienībā, šeit bija dislocēts NBS kājnieku vads, Militārās novērošanas vienība un Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas grupa. Latvijas karavīru pienākumos ietilpa pārrunu organizēšana ar vietējo pašpārvaldes vadītājiem, bāzes un lidostas apsardze, patrulēšana un novērošana, vidēji nedēļā mūsu speciālisti iznīcināja ap 1000 sprādzienbīstamu priekšmetu. No 2008. gada Latvijas karavīri kopā ar ASV kolēģiem Nangarhāras provincē apmācīja Afganistānas Nacionālās armijas vienības, 2011. gadā Meimenā mūsu Apsardzes un eskorta rotu nomainīja NBS Manevra vienība, kuras uzdevums bija nodrošināt padomdevēju darbu – viņu sadarbību ar Afganistānas Nacionālās armijas bataljoniem. Mūsu karavīri iesaistījas arī Lietuvas vadītajā Gaisa spēku apmācības grupā, turpinot helikopteru ekipāžu un zemes nodrošinājuma personāla apmācību. Operācijas laikā gāja bojā četri NBS karavīri – seržants Voldemārs Anševics, kaprālis Dāvis Baltābols, dižkareivis Andrejs Merkuševs un dižkareivis Edgars Ozoliņš. Kopā šajā operācijā piedalījās 2433 Latvijas karavīru.

Par savu misiju Afganistānā stāsta majors Sandis Stepiņš:

"Absolvēju 1999. gadā Latvijas Medicīnas akadēmiju un 2002. gadā Paula Stradiņa universitāti un sāku strādāt NBS bāzē Lielvārdē kā civilpersona. Karavīra zvērestu pieņēmu 2003. gada 17. septembrī, Nacionālajā Aizsardzības akadēmijā apguvu virsnieka speciālista kursu. Pirms misijas Afganistānā dienēju kā kapteinis ārsta amatā Nodrošinājuma pavēlniecības 2. reģionālajā centrā Lielvārdē. Izgāju pirms misijas nepieciešamo apmācību, medicīnas jomā visvērtīgāko pieredzi ieguvu no majora Inta Zariņa, kuram bija pamatīga ārsta darba pieredze Afganistānā. Kopumā biju misijai pamatā sagatavots, par to biju arī apmierināts pēc tās noslēguma.

Dienests Afganistānā man sākās 2008. gada decembrī ar pamatnovietojumu Meimenas bāzē, kur bija izvietota Norvēģijas vadītā kaujas grupa. Norvēģijas vienības sastāvā bija Latvijas NBS provinču atjaunošanas grupas personāls, kājnieku rota un atsevišķas izlūku grupas. Kopumā manā aprūpē bija ap 130 Latvijas karavīru un vietējie afgāņi, kuri kā civilie darbinieki strādāja pie bāzes apsaimniekošanas un apgādes darbiem. Norvēģu kontingenta ārsts manā laikā divas reizes brauca atvaļinājumā, tad man viņš bija jāizvieto, un darba lauks tad bija apjomīgāks. Dažreiz devos arī komandējumos – apmācīju Džalalabadā mūsu izlūkus, biju arī Kabulā un Bagramā. Dažās šādās reizēs palīdzēju arī vietējiem afgāņu zemniekiem, kuri bija cietuši no improvizēto spridzekļu eksplozijām. Misijas laikā man tieši nevajadzēja sniegt palīdzību mūsu karavīriem, kuri būtu ievainoti kara darbības rezultātā. Diemžēl šajā periodā viens norvēģu karavīrs gāja bojā improvizētā spridzekļa eksplozijā.

Ivars Pauliņš (sarkanā vējjakā) uz Gruzijas–Čečenijas robežas 2001. gadā /44/

1. Andris Džiguns starptautiskās mācībās ASV 1995. gadā
2. A. Džiguns vada komandiera kursā Dānijā 1995. gadā,1. rindā 2. no labās
3. A. Džiguns atgriežoties no misijas Irākā ar dēlu Armandu 2004. gadā /24/

Sauszemes spēku brigādes 1. kājnieku bataljona karavīri Afganistānā, apakšā pa labi - Juris Krievāns /33/

Sandis Stepiņš un NBS mediķi misijā Afganistānā 2009. gadā /49/

Sauszemes spēku Kājnieku brigādes karavīri Afganistānā 2010. gadā Meimanas bāzē /4/

1. Kontingenta komandieris Didzis Nestro,1. no kreisās tiekas ar pašvaldību vadītājiem
2., 3. Sauszemes spēku brigādes karavīri Afganistānā 2010. gadā
4. D. Nestro dāvanu pasniegšanā Baluči meiteņu skolā /40/

Andrejs Kausts vada nodarbības Eiropas Savienības mācību misijā Mali Republikā 2018. gadā, grupas foto – 4. no kreisās /31/

Bija jāārstē dažādas veselības problēmas. Sāku savu misiju ziemā – tad vairāk bija saaukstēšanās un vīrusu izraisītu saslimšanas gadījumu. Pāri puišu vēlējās pirms došanās uz Latviju iegūt vienmērīgu iedegumu lielā karstumā, viņiem tas beidzās ar pirmās pakāpes ādas apdegumiem. Bija arī citas ādas saslimšanas gadījumi – krasās temperatūras izmaiņas panāca savu, arī nereti gadījās karavīriem klasiskie pēdu norīvējumi un uztūkumi. Jāmin problēmas ar mugurām un viens ceļa traumas gadījums, kad karavīrs kāpjot no novērošanas torņa krita un ieguva sarežģītu kaula plīsumu. Mācību kaujas šaušanas laikā viens kareivis guva ievainojumu kājā no lodes šķembām. Šeit bija vainīga brāķa patrona, kura eksplodēja tiešā karavīra tuvumā. Veiksmīgi atrisināju nestandarta problēmu ar vienu strutojošu zobu, šeit man ar padomiem no Latvijas krietni palīdzēja man pazīstami kolēģi. Traumas, kas saistītas ar autoavārijām, par laimi nebija smagas – vienu reizi mūsu automašīna apmeta kūleni un karavīri tika cauri ar sasitumiem. Sarežģītāko lietu es risināju tiešām ļoti smagā situācijā, kad norvēģu ārsts atradās atvaļinājumā. Veicot izlūkošanu, norvēģu karavīrs kāpjot lejā no kalna izmantoja šļūkšanas metodi. Rezultātā kailajā kājas ikra daļā iekoda skorpions. Atgriežoties bāzē sāpes cietušajam pakāpeniski pieauga, sākās krampji. Rīkojām ātro ārstu konsīliju – ko darīt tālāk? Parasti šādos gadījumos pēc diennakts sāpes pārgāja, bet mūsu karavīrs mocījās trīs dienas. Nācās viņu mākslīgā komā man transportēt uz kara hospitāli Mazašarīfā un nodot vācu ārstu aprūpē. Pēc kāda laika norvēģu karavīrs atlaba un viņš tika nosūtīts atpakaļ uz Norvēģiju. Esmu lepns, jo manas misijas laikā neviens Latvijas karavīrs medicīnas problēmu dēļ mājup nedevās.

Sešu mēnešu ilgās misijas pieredze bija nenovērtējama. Pateicoties Latvijas karavīru ļoti saliedētajam kolektīvam, saprotošajiem ārvalstu kolēģiem no Norvēģijas un Maķedonijas, kā arī modernajam un vispusīgi aprīkotajam Meimenas bāzes medicīnas centram, apguvu teicamas iemaņas dažādu traumu seku novēršanā un ārstēšanā. Šajā pusgada laikā bāzes karavīri mani iesauca par "doctor reality". Kopā mums bija ar norvēģu medicīnas rotu un divām latviešu medmāsām pēc vajadzības pat četras traumu darba grupas. Latvijā atgriezos ar gandarījumu. Ja man toreiz piedāvātu – es pēc mēneša atvaļinājuma mājās atkal atgrieztos uz pusgadu Afganistānā."

Seržanta Reiņa Melioranska atmiņas par misiju Afganistānā 2013. gadā:

"Esmu rīdzinieks, 2002. gadā brīvprātīgi gāju obligātajā militārajā dienestā, pēc kareivja trīs mēnešu pamatkursa Alūksnē tiku nozīmēts uz 2. kājnieku bataljonu Ādažos. Šajā vienībā paliku virsdienestā, no sākuma kā speciālists personāla nodaļā, tad pārkvalificējos uz informātikas/sakaru jomu. Dienot kā kaprālim NBS štāba bataljona Sakaru atbalsta centrā, es uzzināju par iespēju doties deviņu mēnešu misijā uz Afganistānu. Piekritu un pildīju no 2013. gada februāra līdz oktobra sākumam NBS vienības sakaru priekšnieka amatu, mūsu bāze bija izvietota Mazašarīfā. Mūsu vadības grupa komandiera Tāļa Majora vadībā un kājnieku rota bija integrēta lielākas Norvēģijas armijas vienības sastāvā. Bāzē ierados vairākus mēnešus pirms mūsu karaviriem, jo no ASV sakarniekiem bija jāpieņem viss NBS karavīru darbībai nepieciešamais sakaru jomas ekipējuma apjoms, to skaitā arī remonta komplekti. Katru rāciju kopā ar ASV kolēģiem pirms pieņemšanas pārbaudījām. Pēc tam šīs rācijas misijas laikā katru pārbaudīju divas reizes nedēļā. Sākuma periodā otrs lielākais darba apjoms bija datoru darba vietu iekārtošana kopā ar norvēģu kolēģiem bāzes konteineros, lai tās ērti varētu lietot mūsu karavīri. Viss bija jāsaslēdz kopā ar norvēģu datu tīklu, uzstādīju nepieciešamās satelīta antenas. Strādāju arī ar rācijām, kuras tika ievietotas mūsu karavīru autotransportā.

Misijai ieejot rutīnas fāzē, vairāk uzmanības bija jāpievērš rāciju remontam, jo tās nolietojās, tika bojātas ne tikai īpašo dabas apstākļu ietekmē, bet dažreiz tās cieta arī no sasitumiem. Kad netiku sarežģītākos gadījumos galā, tad tās vedu remontēt uz Kabulu vai Bagramu. Dzīvoju norvēģu karavīru teltī, kas bija sadalīta blokos, apstākļi – izteikti spartāniski, mana dzīves telpa bija 5 kvadrātmetri ar gaisa kondicionieri. Fiziski problēmu nebija, bet ilgas pēc Latvijas un mājām gan dažbrīd uznāca. Bija mums jārisina problēmas sakaru jomā, kuras izraisīja plūdi un lietus. Tas ļoti noderēja, jo šādas darbības mūs attālināja no ikdienas rutīnas. Atvaļinājuma laikā kļuvu par ģimenes cilvēku – apprecējos.

Iegūtā Afganistānas pieredze man ļoti noder joprojām. Pirmos mēnešus 2013. gadā daudzas lietas iemācījos no sakaru speciālista Kristapa Kancāna, bet ap Jāņiem viņš atgriezās Latvijā. Tad es paliku viens līdz misijas beigām, visas problēmas bija jārisina pašam uz vietas, jo no Latvijas ko dabūt bija grūti. Iemācījos strādāt ar augsta līmeņa ASV armijas skaru tehniku, kuru redzēju pirmo reizi. Bez citu palīdzības apguvu arī detaļas darbā ar satelīta sakariem. Ja tagad man piedāvātu doties atkal misijā uz Afganistānu, būtu gatavs, bet tikai ne vienmuļam rutīnas darbam."

Par misiju Afganistānā stāsta majors Gatis Muižnieks:

„Devos uz šo zemi 2012. gada septembrī, tobrīd dienēju kapteiņa dienesta pakāpē Zemessardzes 54. Inženiertehniskā bataljona Nesprāgušas munīcijas neitralizēšanas rotas vadības grupā. Iepriekš Afganistānā jau ilgāku laiku bija strādājuši mani rotas kolēģi, biju pietiekoši labi informēts par apstākļiem šajā bargajā valstī. Mans uzdevums bija strādāt starptautiskā karaspēka grupējuma Ziemeļu štābā Marmalas pilsētā un pārzināt lietas, kuras ir saistītas ar nemiernieku izmantotajām improvizētajām spridzināšanas ierīcēm. Katru dienu man pienāca ziņojumi, tos apkopoju, analizēju, veidoju datu bāzi, veidoju attiecīgo incidentu sarakstu un uzturēju mājas lapu. Dažreiz gatavoju arī prezentācijas. Bāzē kopā ar mani dienēja vēl divi latviešu karavīri – Jānis Āboliņš un Gints Štasulis. Bez tam pildīju arī koordinējošā virsnieka pienākumus attiecībā uz minēto spridzekļu problēmām saistībā ar Afganistānas valdības armijas Inženieru brigādi, kura no mūsu štāba bija izvietota vairāku desmitu kilometru attālumā. Lai tur nokļūtu, vajadzēja organizēt vācu karavīru pavadīšanas eskortu un afgāņu valodas tulku. Speciālo ekipējumu afgāņu karavīriem pamatā piegādāja ASV, rūpējos par šo lietu nonākšanu pareizajās rokās, organizēju arī nepieciešamās apmācības. Kontakti kopumā ar vietējiem karavīriem bija labi, no viņiem pretī saņēmām arī praktisku informāciju par dažādu tehnisko ierīču darbību un efektivitāti.

Mana misija Afganistānā sekmīgi noslēdzās 2013.gada martā. Pusgada laikā mans karavīra redzesloks un pieredze kļuva krietni plašāka. Redzēju, kā praktiski strādā citu valstu nesprāgušās munīcijas neitralizētāji. Apguvu dažādu jaunu specifisko ekipējumu, bez tam man izveidojās profesionāli kontakti ar vairāku NATO valstu kolēģiem ārvalstīs."

10. Eiropas Savienības Jūras spēku pretpirātisma operācijā „Atalanta" Latvija piedalās no 2011. gada. Tā ir pirmā Eiropas Savienības militārā operācija jūrā, to uzsāka 2008. gadā, kad pieaugot pirātu aktivitātēm radās nepieciešamība aizsargsargāt kuģus Somālijas piekrastē un Āfrikas raga akvatorijā. Latvijas Jūras spēku virsnieki savus pienākumus pildīja „Atalantas" operacionālajā štābā Lielbritānijas pilsētā Nortvudā un Indijas okeānā uz štāba kuģa. Kopā operācijā ir piedalījušies 28 NBS jūrnieki. Mūsu karavīri 2019. gadā dalību šajā operācijā pabeidza.

11. Eiropas Savienības apmācības misija Mali „EUTM Mali". Tās uzdevums ir atbalstīt un veicināt Mali bruņoto spēku apmācību, kā arī reorganizāciju. Misijā nozīmētie karavīri netiek iesaistīti kaujas darbībā, konkrēti Latvijas speciālisti veica Mali armijas kaujas atbalsta vienību apmācību. No 2013. gada misijā ir piedalījušies 57 NBS karavīri.

12. Eiropas Savienības militārā operācijā Centrālāfrikas Republikā (EUFOR RCA) no 2014. gada jūnija līdz novembra beigām piedalījās 39 Latvijas karavīri. Operācijas uzdevums bija novērst krīzi Centrālāfrikas Republikā, aizsargāt iedzīvotājus un nodrošināt humānās palīdzības piegādes. Mūsu karavīri apsargāja valsts galvaspilsētas Bangi lidostu, nodrošināja humānās palīdzības kravu pārvadāšanu, kā arī veica patrulēšanu.

13. Eiropas Savienības Jūras spēku militārā operācijas „Sophia" uzdevums ir cīņa ar nelegālo migrāciju Vidusjūrā ar mērķi sagraut cilvēku kontrabandas un tirdzniecības tīklu. Operācija ir daļa no visaptverošu pasākumu kopuma, lai glābtu cilvēku dzīvības, risinātu ārkārtas situācijas un novērstu nelikumīgās migrācijas pamatcēloņus. NBS Jūras spēku virsnieks rotācijas kārtībā pilda pienākumus galvenajā štābā Romā, no 2015. gada šajā operācijā piedalījušies 8 Latvijas karavīri.

14. NATO vadītā apmācību un atbalsta misija Afganistānā (RSM) no 2015. gada. Tās uzdevums ir nodrošināt turpmāku palīdzību Afganistānas drošības spēkiem, citām valsts institūcijām apmācību un konsultāciju jomā. Operācijas gaitā NATO valstu karavīri netiek iesaistīti kaujas darbībā. Latvijas kontingenta karavīri misijas gaitā veic ļoti plaša spektra uzdevumus – viņi pilda padomdevēju, štāba virsnieku, militārās policijas karavīru, gaisa atbalsta kontrolieru, mediķu un instruktoru uzdevumus. Mūsu karavīri veic Afganistānas drošības spēku personāla apmācības. Operācijā piedalījušies 267 Latvijas karavīri.

15. Apvienoto Nāciju Organizācijas vadītā visaptverošā stabilizācijas misija (MINUSMA) Mali tika uzsākta 2016. gadā. Tās uzdevums ir nosargāt civiliedzīvotāju aizsardzību un personīgo drošību, atbalstīt samierināšanas procesu, sniegt palīdzību valsts iestādēm, nodrošināt godīgas un mierīgas vēlēšanas. Misijā piedalās rotācijas kārtībā viens NBS virsnieks, kurš ir integrēts Nīderlandes vadītajā Informācijas apstrādes štābā. Kopā operācijā piedalījušies 38 NBS karavīri.

16. Pret teroristisko organizāciju „Daesh" vērstā starptautiskās koalīcijas Apvienoto spēku militārā operācija „Inherent Resolve" Irākā. Latvija operācijai pievienojās 2016.gadā. Mūsu karavīri ir integrēti Dānijas kontingenta sastāvā, viņi apmāca Irākas drošības spēku vienības. Operācijā piedalījušies 42 NBS karavīri.

IV NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU UN IEKŠLIETU MINISTRIJAS BRUŅOTO FORMĒJUMU PARĀDE PAR GODU LATVIJAS REPUBLIKAS SIMTGADEI 2018. GADA 18. NOVEMBRĪ

Parādes komandieris, brigādes ģenerālis Ainārs Ozoliņš 2019. gada decembrī:

"Nozīmīgajai parādei sākām gatavoties jau krietni savlaicīgi – trīs mēnešus iepriekš. Gadu iepriekš biju plānots kā 2017. gada 18. novembra parādes rezerves komandieris, tāpēc veicu visus nepieciešamos darbus. Šī pieredze man tagad lieti noderēja. Tomēr simtgades parādei bija viena nozīmīga atšķirība saistībā ar iepriekšējām ceremonijām Daugavmalā 18. novembrī. Ievērojami tika palielināts parādē soļojošo karavīru skaits, jo katrs NBS bataljons un Iekšlietu ministrijas struktūra, kā arī Jaunsardze deleģēja pa vienam vadam. Bez tam vēl soļoja 17 atsevišķās karogu grupas un trīs militārie orķestri: NBS orķestris, Zemessardzes orķestris un ASV Eiropas vadības pavēlniecības orķestris no Vācijas. Šo trīs kolektīvu darbību mēs praktiski saskaņojām un sinhronizējām. Tātad kopā parādē bija 77 vadi un karogu grupas. Parādē piedalījās 1700 karavīri, tas bija apmēram trīs reizes vairāk kā agrākajās 18. novembra parādēs. Ceremoniju nodrošināja vēl 300 karavīri. Pēc mana ierosinājuma parādes priekšgalā tika novietoti studentu korporāciju pārstāvji ar saviem karogiem. Tā bija saikne ar mūsu bruņoto spēku pirmsākumiem. Atbrīvošanas kara laikā studenti vieni no pirmajiem izveidoja savu rotu Kalpaka bataljona sastāvā drīz pēc Latvijas Republikas neatkarības pasludināšanas. Vēsturisko akcentu un saikni ar mūsu senčiem–karotājiem vēl pastiprināja NBS štāba bataljona karavīru vads 1919. gada mūsu armijas formās un bruņoti ar Mosina sistēmas šautenēm.

Ievērojamais parādes dalībnieku skaitliskais apjoms mums lika pārplānot vienību novietojumu, pēc vairāku variantu izpētes nolēmām visas vienības izvietot starp abiem tiltiem 550 metru līnijā paralēli Daugavai. Rīgas Dome Daugavmalā veica autotransporta stāvlaukuma norobežojošo barjeru demontāžu, tas izmaksāja 6000 eiro, bet tika iegūta tik nepieciešamā teritorija karavīru izvietošanai. Daudz laika un enerģijas prasīja 17 ārvalstu karakuģu novietošanas Daugavā. Iespaidīgākā bija Dānijas fregate "Peter Willemoes". Mani tuvākie palīgi parādes norisē bija pulkvežleitnants Sandris Gaugers un pulkvežleitnants Raivis Melnis, kurš atbildēja par militārās tehnikas darbībām. Arī viņam tas bija īpašs izaicinājums, jo parādē tika iesaistīts maksimāls skaits Anglijā iegādāto NBS Mehanizētās kājnieku brigādes kāpurķēžu izlūku bruņu mašīnu, kā arī nesen no Austrijas iegūtās 155 mm pašgājējhaubices. Tehnikas piederība un daudzveidība bija ļoti plaša – Ādažos dislocētie Spānijas tanki "Leopard" un Kanādas bruņutransportieri, ASV tālās darbības pretgaisa aizsardzības sistēma "Patriot", jaunie NBS taktiskie transporta līdzekļi un kvadracikli, kā arī tuvās darbības pretgaisa aizsardzības sistēmas "Stinger" u. c. tehnika.

Par gaisa kuģiem – parādē piedalījās visi NBS helikopteri, vēsturiskais AN-2 tipa divplāksnis, Iekšlietu ministrijas helikopteri, kā arī NATO valstu iznīcinātāji no Šauļu un Emari aviācijas bāzēm. Vizuāli īpašu uzmanību saistīja jaunā "Air Baltic" lidmašīna, kura par godu Latvijas simtgadei bija krāsota mūsu valsts karoga krāsās.

Gatavošanās parādei notika divos etapos – vispirms karavīri trenējās savos garnizonos. Zemessardzes bataljonos uz vienu parādes dalībnieku bija vairāki kandidāti, tāpēc tika rīkots konkurss. Galvenais mēģinājums notika 17. novembra vakarā Daugavmalā. Soļojām četras reizes, pirmā bija neveiksmīga, jo pie Akmens tilta izveidojās sastrēgums. Veicām korekcijas, un pēc tam nākošie trīs mēģinājumi bija sekmīgi. Īpašu atzinību parādes vadība un daudzie skatītāji izteica Itālijas fanfāru muzikantu vadam, kuri visu distanci sinhronizēti noskrēja savā specifiskajā solī. Cilvēki aplaudēja un bija sajūsmināti.

Laika apstākļi 18. novembrī mums visiem bija labvēlīgi, laikam augstāki spēki mums nāca palīgā. Parādes sagatavošanā tika ieguldīts pamatīgs darbs, tas deva savu rezultātu. Karavīru attieksme un morāle bija augstākajā līmenī, mūsu ārvalstu armiju kolēģi centās, katrs saprata šīs parādes vienreizību un neatkārtojamību. Pārdomājot pēc zināma laika Latvijas simtgades parādes norisi, man un tuvākajiem kolēģiem ir gandarījums par teicami padarītu darbu."

Nacionālā bruņoto spēku parāde 2018. gada 18. novembrī par godu Latvijas Republikas simtgadei

1. Latvijas Republikas Valsts prezidents Raimonds Vējonis un parādes komandieris Ainārs Ozoliņš
2. Latvijas studentu koorperāciju pārstāvji
3. NBS štāba bataljona karavīri vēsturiskajās Latvijas armijas formās
4. Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes karavīri /1/

1. NBS štāba bataljons
2. Jūras spēki
3. Gaisa spēki
4. Zemessardzes 35. kājnieku bataljons /1/

KRĀJUMA SASTĀDĪTĀJA PĒCVĀRDS

Par mūsu bruņoto spēku atjaunošanu, izveidi un attīstību stāsta cilvēki, kuri ar savu nenogurstošo darbu šo procesu paveica un turpina arī šodien stāvēt Latvijas sardzē. Krājuma tapšanas gaitā tika pārskatīti tūkstošiem dažādu dokumentu – pavēles, rīkojumi, atskaites, ziņojumi, plāni, projekti, kā arī virkne grāmatu, raksti periodikā un attiecīgie pētījumi. Minētā konkrētā iegūtā informācija, kurā dominē skaitļi un daudzie uzvārdi, tekstuāli pastiprina, kā arī konkretizē cilvēku atziņas, pārdomas un atmiņas.

Darbs pie krājuma sastādīšanas tika uzsākts 2017. gada agrā pavasarī. Nacionālo bruņoto spēku komandiera ģenerālleitnanta Leonīda Kalniņa norādījums bija lakonisks – sagaidot mūsu armijas simtgadi, ir jābūt sabiedrībai saprotamā veidā uzrakstītai mūsdienu Latvijas armijas vēsturei. Laika posms konkrēts – no NBS dibināšanas 1994. gada nogalē līdz 2019. gada sākumam. Krājuma sākumā ir jāizskaidro pirmo Latvijas Republikas bruņoto vienību izveide un darbība. Informācija jāpasniedz atklāti un objektīvi, reāli atspoguļojot mūsu karavīru darbu šajā laika posmā. Grāmata nav zinātnisks pētījums, pamatā krājums ir aculiecinieku retrospektīvs skatījums ar zināmu analīzes piedevu par aizgājušiem gadiem Nacionālo bruņoto spēku izveidē un attīstībā.

Informācija krājumā lasītājam tiek piedāvāta pēc kalendārā principa. Katrs patreizējais Nacionālo bruņoto spēku veids un atsevišķā vienība tiek apskatīta konkrētā nodaļā. Grāmatas sākuma sadaļā vairākas nozīmīgas tēmas ir izskaidrotas atsevišķi un detalizēti. Īpaši tiek pieminēti paši pirmie karavīri un zemessargi, kuri lika pamatus mūsu bruņotajiem spēkiem un nebaidījās ne no kādiem izaicinājumiem.

Grāmatas tapšanā piedalījās ievērojams cilvēku skaits, visiem milzīgs paldies par kopīgi paveikto darbu. Īpaša pateicība visai projekta darba grupai, kuru vadīja Māris Deģis. Vienmēr laipnu atbalstu sniedza Aizsardzības ministrijas arhīva darbinieces Līga Svaža un Anete Aģe, NBS Apvienotā štāba arhīva pārzine Helēna Adahovska. Lielāko daļu atmiņu stāstījumu pierakstīju personīgi, izmantoju arī kolēģu iepriekš paveikto darbu. Tāpēc īpaši esmu pateicīgs periodiskā izdevuma „Tēvijas Sargs" redaktoriem Līgai Lakučai un Gaitim Grūtupam, viņu kolēģiem Līgai Bērziņai, Džoannai Eglītei, Ievai Karlsbergai, Jānim Podiņam, Diānai Seleckai, Ivetai Skurstenei, Taivo Tramam par veiktajām reportāžām daudzu gadu garumā. Nacionālās Aizsardzības akadēmijas bibliotēkas vadītāja Laila Tīģere deva iespēju iepazīties ar visiem laikraksta/žurnāla „Tēvijas Sargs" izdevumiem. Regulāri divu gadu laikā pie krājuma maketa veidošanas strādāja kartogrāfijas inženieris Agris Bērziņš, kurš atlasīja un sagatavoja publicēšanai simtiem fotogrāfiju.

Darbs pie Latvijas NBS vēstures izpētes un apzināšanas turpināsies. Esam tikai ceļa sākumā, mūsu bruņotie spēki attīstās un karavīru paveiktais ir jādara zināms sabiedrībai.

Jānis Hartmanis
atvaļināts pulkvedis

IZMANTOTIE DOKUMENTI UN IZDEVUMI

DOKUMENTI

1991. gada 23. augusta likums „Par Latvijas Republikas Zemessardzi"

1991. gada 10. septembra LR likums „Par Latvijas Republikas obligāto valsts dienestu"

1991. gada 1. oktobra LR likums „Par grozījumiem un papildinājumiem Latvijas Republikas 1990. gada 20. decembra likumā „Par Latvijas Republikas valsts robežu""

Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991. gada lēmumi

Latvijas Republikas Augstākās Padomes prezidija 1991. gada lēmumi

1992. gada 4. novembra LR likums „Par valsts aizsardzību"

1992. gada 4. novembra LR likums „Par Aizsardzības spēkiem"

1993. gada 6. aprīļa LR likums „Par Latvijas Republikas Zemessardzi"

1993. gada 27. aprīļa LR likums „Par obligāto valsts dienestu"

1995. gada 22. maijā apstiprinātā „Latvijas Republikas aizsardzības koncepcija"

1999. gada 24. novembrī pieņemtais LR likums „Nacionālo bruņoto spēku likums"

2016. gada 16. jūnijā apstiprinātā „Valsts aizsardzības koncepcija"

LR Zemessardzes priekšnieka 1991. – 1993. gada pavēles

Latvijas Republikas Aizsardzības ministra 1992. – 1993. gada pavēles vispārējos jautājumus

Latvijas Republikas Iekšlietu ministra 1991. gada pavēles

Latvijas Republikas Aizsardzības spēku vēstures žurnāls (Rīga, 1994)

1991. gada LR Augstākās Padomes Apsardzes dienesta priekšnieka pavēles

Aizsardzības spēku komandiera 1992. – 1994. gada pavēles

Nacionālo bruņoto spēku komandiera 1994. – 2019. gada pavēles

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija „Ziņojums Saeimai par valsts aizsardzības politiku un Nacionālo bruņoto spēku attīstību 1999. – 2000. gadā" (Rīga, 1999. gads)

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija „Pārskats par valsts aizsardzības politiku un Nacionālo bruņoto spēku attīstību" (Rīga, 2004. gads)

Aizsardzības ministra ziņojums Saeimai par valsts aizsardzības politiku un Nacionālo bruņoto spēku attīstību 2006. gadā

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas „2006. gada publiskais pārskats"

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas 2007. gada publiskais pārskats

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas 2008. gada publiskais pārskats

Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas 2009. gada publiskais pārskats

Aizsardzības ministrijas 2016. gada publiskais pārskats

„Latvijas Republikas Aizsardzības spēku attīstības plāns – 2000. gadam" (NBS štābs, 1995. gada februāris)

1991. – 1992. gada ZS štāba 9. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 11. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 12. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 13. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1995. gada ZS 14. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1993. gada ZS 15. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 16. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 18. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1994. gada ZS 21. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 22. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 23. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 24. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 25. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1993. gada ZS 26. bataljona pavēles

1991. – 1993. gada ZS 27. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 31. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 32. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1999. gada ZS 33. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 34. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 35. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1999. gada ZS 36. bataljona komandiera pavēles

1991. – 2001. gada ZS 41. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1999. gada ZS 42. bataljona komandiera pavēles

1991. – 2001. gada ZS 43. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 44. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 45. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 46. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 51. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 52. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1993. gada ZS 53. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1999. gada ZS 54. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 55. bataljona komandiera pavēles

1991. – 1992. gada ZS 56. bataljona komandiera pavēles

1992. gada Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvaldes rīkojumi

1992. – 1994. gada Aizsardzības spēku Štāba priekšnieka rīkojumi

1992. gada ZS Štāba priekšnieka pavēles

1992. gada 15. maija LR Aizsardzības ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Zemessardzes štāba, Drošības dienesta, Finansu ministrijas Muitas departamenta pavēle „Par savstarpēju informācijas apmaiņu un kopīgi veicamajiem pasākumiem"

1992. gada 1. jūnija LR Aizsardzības ministra vēstule ZS štāba priekšniekam par robežkontroles punktu pārņemšanu Robežsardzes brigādes pārziņā

1992. gada 14. jūlija pulkveža Viktora Svikļa ziņojums Robežsargu brigādes komandierim par pārbaudi 1. Valmieras robežsargu bataljonā

1992. gada 9. oktobra AM vēstule ZS štāba priekšniekam Ģirtam Kristovskim par rēķina apmaksu jautājumā par 2000 trieciensauteņu piegādi no Rumānijas

1992. gada 28. oktobra Robežsargu brigādes komandiera vēstule ZS štāba priekšniekam ar lūgumu atbalstīt robežsargu darbu Ziemeļvidzemē un Latgalē

1993. gada Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvaldes rīkojumi

1993. gada Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvaldes sarakste pamatdarbības jautājumos

1993. gada 1. marta Zemessardzes štāba apkopojums par personāla skaitu vienībās

1993. gada 30. jūnijā Aizsardzības spēku komandiera pulkveža Daiņa Turlaja apstiprinātais no Vācijas saņemto autotransporta līdzekļu sadales saraksts

1993. gada 16. augusta AM ziņojums Ministru prezidentam Valdim Birkavam par saņemto no ārvalstīm humāno palīdzību

1993. gada 18. augusta ziņojums Aizsardzības ministram par pārbaudi 3. Ludzas robežsargu bataljonā

1992. gada 13. septembra – 1993. gada 21. septembra LR Aizsardzības ministrijas Valsts aizsardzības plānošanas pārvaldes Ekspertu un inspekcijas daļas ziņojumi

1992. gada un 1993. gada Zemessardzes 2., 3., 4. un 5. brigādes ziņojumi Zemessardzes štābam par bataljonu darbību uz Latvijas robežas

1993. gada 26. augusta Aizsardzības ministra Valda V.Pavlovska rīkojums par NBS štāba izveidi

1993. un 1994. gada Inženiersapieru bataljona komandiera pavēles

1993. gada 7. Ventspils robežsargu bataljona operatīvie ziņojumi

1993. gada 17. jūnija AM akts par pārbaudi 7. Ventspils robežsargu bataljonā

1993. gada 21. decembra pulkveža Daiņa Turlaja ziņojums par 1993. gada mācībām Aizsardzības spēkos

1993. – 2002. gada Zemessardzes 47. bataljona komandiera pavēles

1994. gada Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvaldes rīkojumi

1994. gada Aizsardzības ministrijas bruņojuma un apgādes pārvaldes sarakste pamatdarbības jautājumos

1994. gada LR Drošības dienesta pavēles

1994. gada Jūras spēku komandiera pavēles

1994. gada Vārves robežsargu mācību centra sevišķā lietvedība „Operatīvie ziņojumi"

1994. gada 10. janvārī LR Nacionālās drošības padomes akceptētā pret Latviju vērsto militāro draudu analīze

1994. gada 10. marta Latvijas Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa rīkojums par SUV iekļaušanu Aizsardzības spēku sastāvā

1994. gada 28. novembra LR Ministru Kabineta prezidenta Māra Gaiļa vēstule Aizsardzības ministram Jānim Arvedam Trapānam

1994. gada 7. decembra SUV komandiera pulkvežleitnanta Jāņa Kušķa ziņojums LR Aizsardzības ministram Jānim Arvedam Trapānam par situāciju vienības apgādē

1994. gada 22. decembra AM Valsts sekretāra rīkojums par „Baltijas Bataljona" ēku remontu organizēšanu un apmaksu

1994. – 1999. gada Jūras spēku Krasta apsardzes bataljona operatīvie ziņojumi

1995. gada Aizsardzības ministrijas Bruņojuma un apgādes pārvaldes sarakste pamatdarbības jautājumos

1995. gada LR Zemessardzes konferences materiāli

1995. gada Jūras spēku komandiera pavēles

1995. gada Mobilo strēlnieku brigādes štāba operatīvie ziņojumi

1995. gada 20. janvāra Robežsargu brigādes komandiera pulkvežleitnanta Ivara Redisona ziņojums Aizsardzības ministram Valdim Pavlovskim

1995. gada 22. marta vienošanās protokols starp NBS un Zemessardzes štābu par NBS personāla pāreju uz Zemessardzes 1994. gada parauga lauka formu

1995. gada Robežsargu brigādes Štāba ziņojumi NBS Štābam

1995. gada 27. septembra AM Valsts dienesta pārvaldes ziņojums par rezerves karavīru skaitu NBS štāba Personāla pārvaldei

1995. gada Jūras spēku Štāba ziņojumi NBS komandierim, NBS Štābam

1995. gada 13. novembra AM Valsts sekretāra Jāņa Davidoviča vēstule LR Ārlietu ministrijas Daudzpusējo attiecību departamenta direktoram I. Gravam

1995. gada 27. novembra LR AM līgums ar Slovākijas Republikas firmu „Katrim Stella" (ar pielikumiem Nr.1 un Nr.2)

1996. gads – Aizsardzības ministrija, Inspekcijas nodaļa

1996. gada NBS Štāba ik mēneša operatīvie ziņojumi Latvijas Valsts prezidentam Guntim Ulmanim

1996. gada Jūras spēku komandiera pavēles

1996. gada Jūras spēku Štāba ziņojumi NBS komandierim un NBS Štābam

1996. gada Mobilo strēlnieku brigādes štāba operatīvie ziņojumi

1996. gada Mobilo strēlnieku bataljona ziņojumi Mobilo strēlnieku brigādei

1996. gada Ventspils mācību centra nosūtītie dokumenti

1996. gada 6. marta LR vēstnieka Dānijā Gvido Zemribo ziņojums LR Ministru prezidentam Andrim Šķēlem

1996. gada 22. marta LR NBS un Iekšlietu ministrijas militāro formējumu virsnieku sanāksme par militārās disciplīnas problēmām (protokols)

1996. gada 10. jūlija ZS ziņojums AM par bruņojuma un munīcijas stāvokli

1996. gada 4. septembra Aizsardzības ministra Andreja Krastiņa ziņojums LR Ministru prezidentam Andrim Šķēlem par valdības garantiju atcelšanu firmai „Katrim Stella"

1996. gada 28. novembra akts par Mobilo strēlnieku brigādes komandiera lietu un amata nodošanu/pieņemšanu

1997. gada Jūras spēku Štāba ziņojumi NBS komandierim, NBS Štābam

1997. gada 3. janvāra AM vēstule ASV vēstniekam LR Larry C.Napper

1997. gada Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcija

1997. gada 30. janvāra pārskats par NBS 1996. gada galveno pasākumu plāna izpildi

1997. gada 28. februāra akts Nr. 1 „Par Robežapsardzības spēku štatu, materiāltehniskās bāzes, bruņojuma, ekipējuma un parastās lietvedības dokumentācijas nodošanu Iekšlietu ministrijai"

1997. gada 3. marta NBS komandiera ziņojums „NBS attīstības plāns 1997. – 2001." LR Aizsardzības ministram

1997. gada 27. marta LR Valsts kontroles ziņojums par revīziju NBS Mobilo strēlnieku brigādē

1997. gada 3. jūlija majora Normunda Aizpura ziņojums NBS komandierim par Ādažu kara pilsētiņas pārņemšanu

1997. – 2000. gada Artilērijas diviziona (Lielgabalu diviziona) komandiera pavēles pamatdarbības jautājumos

1998. gads – Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcija

1998. gads – Nacionālo bruņoto spēku attīstības koncepcija

1998. gada Jūras spēku Štāba ziņojumi AM, NBS komandierim, NBS Štābam

1998. gada 19. janvāra majora Normunda Aizpura ziņojums NBS štāba J-3 pārvaldei par Mobilo strēlnieku mācību centru

1998. gada 19. jūnija majora Normunda Aizpura ziņojums LR AM Nodrošinājuma departamentam par objekta „Mazie Ādaži" bilances vērtību

1998. gada Izlūkdesanta/Latvijas miera uzturēšanas spēku bataljona komandiera pavēles

1999. gada Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas dokumenti pamatdarbības jautājumos

2000. gada 12. septembris Latvijas Valsts prezidentes Vairas Vīķes–Freibergas vēstule LR Aizsardzības ministram

Ģirtam Valdim Kristovskim

2000. gada Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas dokumenti pamatdarbības jautājumos

2000. gada 10. novembra AM ģenerālinspektora Jāņa Aivara Baškera ziņojums Aizsardzības ministram Ģirtam Valdim Kristovskim par ZS 5. brigādes mācībām „Beladonna–2000"

2000. gada 27. aprīļa Mobilo strēlnieku mācību centra (brigādes) informatīvais materiāls

2000. gada 29. decembra MP ziņojums „Par kriminogēnajām problēmām NBS" pulkvedim Kārlism Krēsliņam, NBS štāba priekšniekam

2001. gads – AM sarakste ar NBS pamatdarbības jautājumos

2001. gada Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas dokumenti pamatdarbības jautājumos

2001. gada 10. janvāra Militārās policijas ziņojums NBS komandierim par NBS personāla disciplīnas stāvokli 2000. gadā

2001. gada 31. janvāra LR Ministru kabineta rīkojums „Par Nacionālo bruņoto spēku vienību izvietojumu miera laikam"

2001. gada 19. februāra pulkveža Jāņa Hofmaņa ziņojums „Par BALTPERS projektu" Aizsardzības ministrijai

2001. gada 8. marta virsleitnanta A.Nalbandjana ziņojums GS komandierim

2001. gada 21. maija NBS MPD ziņojums AM „Situācija NBS apakšvienībās, kur dien OMD karavīri, 2001. gada maijs"

2001. gada Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona (Latbat) komandiera pavēles

2001. gada Jūras spēku Radiotehniskā bataljona operatīvie ziņojumi

2002. gada Zemessardzes informatīvais biļetens Nr. 1 (Zemessardzes štābs, Rīga, 2002. gads)

2002. gada 18. marta NBS štāba Operatīvās plānošanas departamenta priekšnieka p. i. ziņojums „Par ZS 26. bataljona izvietošanu" NBS štāba J–4 departamenta priekšniekam

2002. gada 13. jūnija ZS 47. bataljona kapteiņa Ivara Helmšteina ziņojums par NBS vingrinājumu „Krasts–2002"

2002. gada 17. jūnija NAA Taktikas katedras pasniedzēja virsleitnanta R.Meļņa atskaite par mācībām „Krasts–2000"

2002. gada 19. jūnija NBS štāba priekšnieka p.i. ziņojums „ZS reformas ieviešanas grafiks" Aizsardzības ministrijas Valsts sekretāram

2002. gada 6. augusta ZS komandiera v. i. ziņojums „Par karabīņu SKS atpirkšanu" Aizsardzības ministram un NBS komandierim

2002. gada 9. augusta NBS štāba priekšnieka ziņojums „Par „Katrim Stella" ieroču izmantošanu" Aizsardzības ministrijas Valsts sekretāram

2002. gada 7. oktobra Aizsardzības ministra pavēle par NBS vingrinājumu „Austrumi–2002"

2002. gada 4. novembra AM Valsts sekretāra Edgara Rinkeviča ziņojums LR Aizsardzības ministram Ģirtam Valdim Kristovskim

2002. gads – Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas pamatdarbības dokumenti

2002. gada Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona (Latbat) nosūtītie dokumenti Zemessardzes komandierim un štāba priekšniekam

2002. gads/2004. gads – NBS Nodrošinājuma centra komandiera pavēles

2003. gads – Aizsardzības ministrijas sarakste ar NBS pamatdarbības jautājumos

2003. gada 29. janvāra Aizsardzības ministra pavēle „Par NBS NC, MMC, JS AB un GS AB reorganizāciju"

2003. gads – Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas pamatdarbības dokumenti

2004. gads – Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas pamatdarbības dokumenti

2005. gada 8. jūnija LR Ministru kabineta rīkojums Nr. 381 „Par NBS vidējā termiņa attīstības plānu 2005. – 2008.gadam"

2005. gads – Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas pamatdarbības dokumenti

2006. gads – Aizsardzības ministrijas Revīzijas nodaļa

2006. gads. Jūras spēku štābs. Jūras spēku daļu ziņojumi pamatdarbības jautājumos

2007. gads – Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspekcijas pamatdarbības dokumenti

GRĀMATAS UN DATU APKOPOJUMI

Guntis Ulmanis „Nacionālie bruņotie spēki šodien un rīt Latvijas drošības kontekstā" (Rīga, 1998. gads)

Māris Gailis „Varas tehnoloģija" (Rīga, 1997. gads)

Tālavs Jundzis „Latvijas drošība un aizsardzība" (Rīga, 1995. gads)

„Dzīve ir sacensība. Jāņa Āboltiņa mantojums" (Rīga, 2011. gads)

Kārlis Krēsliņš „Gods kalpot Latvijai" (Rīga, 2012. gads)

„Latvijas valsts atjaunošana 1986. – 1993." (Rīga, 1998. gads)

„ASV Aizsardzības departamenta vērtējums par Latvijas aizsardzības sistēmu" (Rīga, 1998. gads)

„Tautas un Nacionālo Bruņoto spēku kopība. Latvijas nacionālā drošība Eiropas Savienībā un NATO drošības sistēmā"; Latvijas inteliģences 2002. gada 15. februāra 46.konferences materiāli (Rīga, 2002. gads)

„Latvija – PSRS karabāze" (Rīga, 2006. gads)

„Nacionālo bruņoto spēku 20 gadu vēstures konferences 2014.gada 27.novembrī referātu krājums" (Rīga, 2015. gads)

„Latvija, kur tavi dēli…" (Rīga, 2007. gads, krājuma sastādītājs Jānis Aivars Baškers)

USEUCOM Assistence Team Latvian Defence orces Staff/Force Structure review (1994. gada 15. februāris)

International defence advisory board to the Baltic states report for 1995/1996

Latvijas aizsardzības darba grupa – ASV. Pārskats par 1996. gadu

„The Baltic Institute", 1997. un 1998. gada preses ziņojumi (ASV)

„Latvija, tu zeme svēta, tevi sargāt mūsu gods" (Latvijas robežsardze, Rīga, 2006. gads)

„Latvijas Nacionālā Aizsardzības akadēmija. Pirmie 25 gadi" (Rīga, 2017. gads)

„Latvijas Republikas Saeimas un Valsts prezidenta Drošības dienests" (Rīga, 2000. gads)

„53. Bauskas zemessardzes bataljons 1991. – 2002." (materiālu 2015. gadā apkopojis pulkvežleitnants A. Ķienis – bijušais bataljona komandieris)

„Militārā policija" (Rīga, 2007. gads)

„Latvijas Republikas Zemessardze" (Rīga, 1993. gada jūlijs)

„Zemessardzei – 15" (Rīga, 2006. gads)

„Valsts aizsardzības koncepcija" (Rīga, 2008. gads)

„Zemessardzes patruļa 1993 – 2012" (Rīga, 2012. gads)

„Latvijas jūrniecības gadagrāmata 93" (Rīga, 1994. gads)

Edīte Sondoviča „Gaidi mani, Gaidi…" (Rīga, 2011. gads)

Margarita Voiciša „Latvijas sargu sirdspuksti" (Rēzekne, 2016. gads)

„Latvijas Armijas komandieri" (Rīga, 2018. gads)

"Apprenticeship partnership, membership:
Twenty years of decence development in the Baltic States" (Tallinn, 2018)

„NATO's nations. Getting ready for NATO : The Baltic states" (Beļģija, 1999. gads)

„NATO,S nations. Latvia in NATO. From vision to action" (Beļģija, 2001. gads)

„DANCON/SFOR HOLD 14" (Dānijas bruņoto spēku izdevums, 2003. gads)

„PRT XV Meymaneh" (Norvēģijas bruņoto spēku izdevums, 2010. gads)

PERIODISKIE IZDEVUMI

„Tēvijas Sargs" 1992. – 2018. gads

„Militārais Apskats" 1996. – 2003. gads

„Kadets" 2004.gads – 2018. gads

„Vīri" 1994. gada decembris; 1995. gads, Nr. 2, Nr. 3

„Latvija Amerikā" 1996. gada 16. novembris; 1998. gada 14. februāris

„Latvijas Zemessargs" 1991.gads, Nr. 1; 1992. gads, Nr.2

„Latvijas Vēstnesis", 1994. gads, Nr. 145; 2003. gads, Nr. 20

„Valdības Vēstnesis", 1998. gads, Nr. 243

„Jūrnieks", 2007. gads, Nr. 10, 6. – 7. lpp.

„Kurzemes Vārds", 1993. gads, Nr. 249

„Latvietis", 2011. gads, Nr. 145

„Lauku Avīze", 1993. gada 23. jūlijs; 1994. gada 29. aprīlis

„Northern Star", 2017. gada decembris / 2018. gada janvāris

GRĀMATĀ IZMANTOTO VALSTS IESTĀŽU, NBS STRUKTŪRU UN PRIVĀTO KRĀJUMU FOTOGRĀFIJAS

Aizsardzības ministrijas foto arhīvs 1
Valsts robežsardzes koledžas foto arhīvs 2
NBS Apvienotā štāba foto arhīvs 3
Sauszemes spēku Mehanizētās kājnieku brigādes foto arhīvs 4
Zemessardzes foto arhīvs 5
Jūras spēku foto arhīvs 6
Gaisa spēku foto arhīvs 7
Nodrošinājuma pavēlniecības foto arhīvs 8
Mācību vadības pavēlniecības foto arhīvs 9
Speciālo operāciju pavēlniecības foto arhīvs 10
NBS štāba bataljona foto arhīvs 11
1. Policijas bataljona biedrības arhīvs 12
Ančs Gunārs 13
Āboliņš Aivars 14
Bahmanis Jānis 15
Baumanis Ilgvars 16
Bērziņš Arnis 17
Birzenbergs Mārtiņš 18
Bokums Andis 19
Bulderis Mārtiņš 20
Čerņavskis Vilnis 21
Dilāns Andis 22
Druvaskalns Kaspars 23
Džiguns Andris 24
Galauskis Guntars 25
Graube Raimonds 26
Hartmanis Jānis 27
Helmšteins Ivars 28
Joksts–Bogdanovs Edgars 29
Jurgelāns Valdis 30
Kausts Andrejs 31
Kononovs Jānis 32
Krievāns Juris 33
Kursītis Raimonds 34
Kušķis Jānis 35
Lagunovskis Aivars 36
Liepiņš Aigars 37
Maklakovs Juris 38
Mūrniece Ruta 39
Nestro Didzis 40
Ozoliņš Maigurs 41
Pauliņš Ivars 42
Priednieks Raivis 43
Puķīte Dzintars 44
Rozenštoks Andris 45
Saulesleja Aldis 46
Slaidiņš Jānis 47
Skuja Vilis 48
Stepiņš Sandis 49
Svenčs Edmunds 50
Šarkovskis Didzis 51
Turlais Dainis 52
Valeniks Aivars 53
Veidenbaums Didzis 54
Vuškāns Dainis 55
Zariņš Atis 56
Zeibots Gaidis Andrejs 57
Ziediņš Imants 58
Zorģis Harijs 59

PERSONU RĀDĪTĀJS

Abramāns Andris 114
Adreika Laimonis 95
Adrickis Ansis 264
Aibergs Agris 140
Aišpurs Viktors 242
Aivars Ivars 140
Aizporietis Guntis 110, 252, 253, 265
Aizpurs Normunds 189, 191, 238, 265
Aizstrauts Āris 243
Afanasjevs Grigorijs 243
Akmens Māris 104
Akmentiņš Viktors 223
Aksjučičs Anatolijs 261
Albiņš Uldis 94, 121
Aldermane Eiženija 141
Aleksis Normunds 47, 62, 96, 127, 153, 154, 272
Allers Edgars 44
Aluts Ilgars 61, 133
Aļeksejevs Viktors 55
Amatnieks Kaspars 55
Ambarovs Ainis121, 124
Ancāns Didzis 76
Ancāns Imants 229
Ančs Gunārs 71, 96, 105, 113
Andersons Egils 103
Andersons Jānis 55
Andersons Jānis (51. ZSB) 138
Andreicēns Pēteris 103
Andrejevs Aleksandrs 252
Andronovs Broņislavs 105
Andrušāns Oskars 139
Andže Mārtiņš 260
Ansbergs Andris 55
Ansons Alberts 62
Anspoks Jānis 120
Anss Dzintars 138
Anševics Voldemārs 223, 225, 270, 276
Apeinis Ilmārs 110, 111, 253, 254
Aperāns Māris 106
Apinis Miks 50
Apsalons Vilnis 161
Apsītis – Ozoliņš Kārlis 136
Apša Ausma 114, 219, 246, 247
Arājs Dainis 61, 85
Arbidāns Ainārs 55
Arbidāns Juris 55
Armoloviča Jolanta 89, 239
Armalovičs Imants 89
Arness Juris 20, 27, 43, 144, 266
Arnicāns Antons 16
Arnicāns Harijs 55, 143, 147
Arnicāns Osvalds 232
Atis Voldemārs 16, 20
Atvars Zigmārs 52, 53
Atvase Ervīns 55
Augstkalne Lolita 55
Augšpolis Ainārs 55
Augulis Uldis 139
Augustovs Aivars 120
Aumeisters Zigurds 55
Aurītis Edmunds 55
Auseklis Gunārs 105
Austriņš Gunārs 138
Auzāns Jānis 113, 114
Auziņa Ruta 192
Auziņš Auseklis 55
Auziņš Ivars 273
Avišāns Jānis 218
Avotniece Māra 229
Azacis Ainārs 38, 99, 101, 104
Ābele Ainārs 132
Ābelīts Andis 153
Ābola Ineta 256
Āboliņš Aivars 23, 25
Āboliņš Andris 23, 25
Āboliņš Gunārs 103
Āboliņš Jānis 23, 25
Āboliņš Juris 207, 224, 275
Āboliņš Valts 206, 207, 224, 229, 231, 244
Ābols Gundars 34, 62, 105, 106
Ābols Juris 27, 29, 68, 98
Ādamsons Jānis 20, 144, 147, 157
Ādamsons Varis 101
Āls Ziedonis 136
Āriņš Harijs 16
Āzens Vilnis 55
Babra Didzis 55
Babris Gunārs 87, 93, 219, 266
Bahmane Sigita 104
Bahmanis Arnolds 104
Bahmanis Brendens 104
Bahmanis Jānis (27. ZSB) 81, 104
Bahmanis Lauris 104
Baikovs Amoss 93
Baikovs Ilmārs 83,93
Balinskis Sandris 135
Balodis Sarmis 55
Balodis Zigurds 43
Baltābols Dāvis 270, 276
Balts Sigurds 85
Bandzers Alfrēds 94
Bangevičs Arnolds 95
Baranovs Normunds 100
Baraškina Anda 239
Baris Valdis 29
Barkāns Vilhelms 117
Barons Artūrs 132
Barons Kārlis 132
Barons Krišjānis 132
Barons Viktors 106
Bartušs Jurijs 265
Baškere Aelita 250
Baško Reinis 128, 207, 208, 246, 262
Baškers Jānis Aivars 16, 17, 20, 31, 62, 64, 242
Bašķis Ainārs 61
Bašmakovs Vasilijs 105
Batņa Viktors 139
Baumanis Ilgvars 72, 81, 82, 85, 86, 94, 202
Baumanis Ilmārs 55
Baumanis Ivars 162
Baumanis Olafs 270, 276
Baumgarts Ivo 49
Bauska Anatolijs 17
Bauska Vilis 47, 49, 212, 215, 264
Bāliņš Ainārs 197
Bārtulis Dainis 55
Bedre Guntis 55
Beikmanis Verners 55
Beks Armands 55
Beķeris Haralds 128
Beķis Renārs 161
Beļakovs Aivis 136
Beļskis Normunds 24
Benete Jana 224
Bereza Eldars 256
Bergmanis Raimonds 53, 65, 219, 237, 244
Bergs Mārtiņš 197
Berģe Laima 239
Berķis Mārtiņš 61, 96, 101, 104, 146
Bertāns Imants 105
Beverts Vilnis 61
Bezzubovs Juris 69, 71, 72, 73, 96, 105, 106, 265, 266
Bērziņa Anita 43, 50
Bērziņš Agris 110, 287
Bērziņš Andris 80, 82, 263
Bērziņš Arnis 39
Bērziņš Jānis 121
Bērziņš Mareks 215
Bērziņš Mārtiņš 224
Bērziņš Valdis 105
Bērziņš Vilnis 114
Biete Madis 154
Bilāns Ilmārs 64
Binders Ilgvars 55
Birkavs Valdis 30, 31
Birnbaums Aldis 55
Birniks Juris 55
Birzenbergs Mārtiņš 134, 135
Birznieks Aivars 100
Bisenieks Juris 94
Bistrovs Vladimirs 250
Bišers Ilmārs 64
Bite Ringolds 138
Bitenieks Jānis 47
Bīskape Irēna 239
Bīskaps Inārs 238, 239
Blaums Harijs 264
Blaus Jēkabs 61, 96, 98, 101
Bleija Ainis 106
Bleija Gints 270, 276
Bluķis Raimonds 16, 189
Blumbergs Sandris 81
Blusiņš Valērijs 16
Blūmfelds Tālis 72
Boča Laura 72
Bogdanovs Juris 232
Bogdāns Jevgēnijs 16, 20, 22, 47, 64
Bokmanis Alfrēds 267
Bokmanis Viesturs 267
Bokums Andis168, 169, 243
Boldašēvičs Nikolajs 273
Boldencovs Edgars 114
Bondars Normunds 250
Bovens Eduards 140
Bozovičs Juris 141
Boževnieks Armands 215
Bračulis Valdis 55
Brafogelis Egons 136

Brakše Irma 29
Bramanis Aivars Jānis 98, 106, 141
Bramanis Edgars 264
Brants Ivo 55
Brasliņš Augusts 85
Brauna Arta 135
Brazauskas Ēvalds 55
Bražūne Irēna 261
Brālēns Sandris 49, 111, 205, 232, 238, 261, 273
Brenneris Gvido 99, 205, 273
Bricis Andrejs 211, 273
Briedis Andris 85
Brikovs Konstantins 55
Britika Inga 255
Brizga Arnis 55
Broka Janīna 94
Broks Haralds 52
Broks Modris 95
Bruklins Artis 162
Brūklene Uģis 52, 53
Bruņinieks Haralds 103
Brūniņš Dainis 55
Brūvere Anita 239
Brūveris Māris 162
Brūveris Pēteris 47
Bubucis Viesturs 38, 154, 218, 223, 231
Bude Imants 94
Bučelis Aleksandrs 55
Bukovskis Andris 106, 121, 123, 143
Bukovskis Evars 104
Buks Juris 224
Buks Mintauts 219, 220, 252
Bukšs Aldis 55
Bulderis Kārlis 189
Bulderis Mārtiņš 18, 189
Bulders Ansis 105
Bulis Jānis 117
Bulīga Māris 95
Bulle Andrejs 95
Buls Alfrēds 49, 61, 120
Burnevics Artis 55
Burvis Imants 61, 94
Butāns Valērijs 127
Caune Aivars 256, 265
Caune Oskars 85
Caunītis Gundars 55
Cauņa Antons 82, 117
Cauņa Edgars 267
Cāls Konstantīns 16
Ceilerts Jānis 90
Ceirulis Dainis 215
Celmiņš Normunds 52
Celmiņš Uldis 17
Celms Kaspars 55
Ceplis Atis 61, 77, 78
Cers Elvis 162
Cers Jānis 215
Cibulis Aivars 104
Cibuļska Dzintra 239
Ciganovs Juris 34, 141
Cirsis Mareks 128, 132
Citkovska Kaiva 273
Cīrulis Imants 261
Cīrulis Jānis 55
Cīrulis Lauris 250
Čakārnis Andris 265, 273
Čāmāns Kaspars 124, 127
Čeičinieks Andris 93
Černovs Hermanis 167
Čerņavskis Vilnis 61, 133, 134
Čevers Pēteris 136
Čevers Sergejs 141, 266
Čevers Ziedonis 64, 138
Čiekurs Jānis 127
Čigāns Voldemārs 99, 113
Čudo Juris 90, 224, 265
Dadzis Aigars 89, 212
Daibe Dzintars 55
Dakteris Andris 147
Dalbiņš Juris (pulkvedis) 7, 8, 10, 15, 27, 30, 31, 32, 34, 72, 94, 207, 211, 266
Dalbiņš Juris (ierindnieks) 55
Dambergs Ilmārs 29, 205
Danne Andris 136
Darguzis Haralds 40, 149
Daugerts Imants 17, 23, 24
Daugulis Andris 121, 252
Davidovičs Jānis 19
Davidovs Uldis 51
Deksnis Gunārs 250
Delvers Tomas 104, 232
Delvers Vilhelms 93
Derjugins Anatolijs 117, 118
Dēvits Egils 224, 252
Dēbelis Gatis 161
Dilāns Andis 13, 35, 38, 39, 44, 47, 205, 207, 211, 212, 213, 215, 232, 273
Diļavka Gunārs 55, 207
Dinga Jānis 99
Dižā–Lejniece Sanita 239
Dižkača Otīlija Paulīne 85
Dižkačs Alfrēds Vilhelms Artūrs 85
Dolotovs Valdis 17
Dombrovskis Mareks 98, 246
Doniks Aivis 167
Doniks Aleksandrs 17
Doniņš Rinalds 215
Dortāns Staņislavs 20
Drebeiniks Aigars 55
Dreimanis Laimonis 62, 99
Dreimanis Vladimirs 229, 231, 238, 243
Drēviņš Andris 162
Driņķis Ilgonis 147
Dripe Andrejs 34
Drupa Viesturs 29
Druvaskalns Andris 55
Druvaskalns Kaspars 208, 209
Dubovs Oļegs 247
Dubovs Tālivaldis 124
Duksis Hugo 49
Dukulis Staņislavs 114
Dzelzgalvis Valdis 136
Dzene Lidija 50
Dzenis Artūrs 55
Dzenis Vilnis 127
Dzerkalis Jānis 224
Dzerkalns Ainārs 55
Dzērvītis Uldis 17
Dzintars Raimonds 146
Džeņevs Ilmārs 77, 93, 140, 266
Džiguns Andris 207, 210, 276, 278
Eglīte Kārlis 17
Eglītis Einārs 121
Eicens Imants 29
Eidiņa-Mežsēta Ingrīda 49
Eidmane Irēna 138
Eiduks Edgars 238
Eihenbaums Voldemārs 61, 62, 77, 105
Eihmanis Juris 8, 11, 31, 32, 61, 62, 65, 68, 93, 144, 266
Einiks Edgars 49, 133, 255
Einselns Aleksanders 29
Ekberts Imants 141
Ekmanis Mārtiņš 50
Eldridge Veve 29
Elksnis Nils 54, 55
Elksnis Vairis 146, 177
Elksnis Vladislavs 17
Erčums Ivars 81, 215
Everets Tims 65
Ezeriņš Māris 100
Ezernieks Ilmārs 34
Ežmalis Edvīns 61, 94
Fabijāns Jānis 99
Fārte-Zālīte Inga 256
Feldmanis Aivars 140
Fiļipovičs Ainārs 242
Freimanis Artis 90
Fridrihsons Armands 140, 143, 149
Gabduļins Valērijs 100
Gackis Harijs 99
Gaisiņš Antons 113
Gailis Jānis (ierindnieks) 55
Gailis Jānis (pulkvedis) 127
Gailis Māris (ministrs) 30, 118
Gailis Māris (kapteinis) 55, 56
Gailīte Sarmīte 224
Galauskis Guntars 250, 251
Ganiņš Romāns 24, 164
Garais Raimonds 238
Garoziņš Andris 138
Gaugers Sandris 83, 202, 215, 246, 285
Gavars Roberts 99
Gavrilko Māris 218, 224
Gedrovics Guntars 197
Geislers Juris 93
Genkina Gaļina 104
Gicēvičs Juris 201
Gilis Juris 55
Ginters Kristaps 243
Godiņš Juris 85
Goldmane Selga 256
Godmanis Ivars 16, 30, 62, 64, 158
Goldšmits Egons 29, 229
Golts Arvīds 132
Golubova Sabīne 239
Gončarova Viktorija 55
Gorbāns Gatis 219
Gorbunovs Anatolijs 9, 56, 61, 62, 63, 64, 105
Goris Aivars 55
Gorņevs Arnis 55
Goršanovs Igors 55
Gračovs Vasīlijs 212, 244, 246
Grasberga Rudīte 229
Graube Raimonds 8, 14, 39, 51, 61, 62, 82, 83, 96, 147, 154, 205, 220, 223, 224, 258
Graudiņš Aivars 154

Graudiņš Gatis 81
Graudiņš Vents 258
Grebežs Armands 172
Greitāns Dainis 17, 90, 189, 258
Gribača Vera 158
Grigulis Mārtiņš 61, 105
Grikevics Andris 158, 212, 215, 246
Grīgs Oskars 31
Grīnbergs Ainārs 55
Grīnbergs Guntis 89
Grīnbergs Jānis 136
Grīnbergs Mairis 55
Grīnbergs Raivo 111
Grīngofs Ivars 154
Grīnis Andris 243
Grīns Igors 243
Grīnvalds Agris 87
Grjunthals Aivars 265
Grotāns Edgars 215
Grudinskis Aldis 273
Grundšteins Edgars 86
Grūbe Indulis 238
Grūtups Gaitis 55, 143, 288
Gulbis Jānis 17
Gulbis Māris 231, 232, 238
Guzlēns Artis 242, 243
Gūtmanis Uldis 217, 218
Ģēģeris Ludvigs 93
Ģēvele Tālivaldis 267
Ģipslis Andris 101
Hartmanis Jānis 29, 39, 61, 62, 64, 105, 106, 113, 120, 137, 229, 238, 260, 288
Hartmanis Mārtiņš 39, 173, 223, 231
Heidemanis Juris 93
Helmšteins Ivars 128
Helmšteins Kārlis 128
Hildebrands Guntis 132
Hiršsons Leo 85
Hofmanis Jānis 43, 49
Hofmanis Vilnis 162
Holmanovs Aleksandrs 49, 50
Homka Raimonds 103
Igaunis Jānis 106
Ignāts Bierants 85
Indrašis Harijs 55
Indričs Ziedonis 265
Indzers Andrejs 87
Inkēns Edvīns 144
Innus Agris 94
Irbe Zigurds 17, 231, 258
Ivanovs Ēriks 17
Ivanovs Gvido 189, 191, 192
Ivanovs Ojārs 177
Ivbulis Viktors 95
Jakobsons Gundars 55
Jakovļevs Jevgēnijs 123
Jakubovskis Jānis 55, 100
Janovs Andrejs 55, 146, 147, 262
Jansons Aivars 55
Jansons Artis 55
Jansons Askolds 55
Jansons Jānis 89
Jansons Sandris 60
Jaškovskis Guntars 55
Jaronis Voldemārs 16, 17, 32, 62, 231
Jasens Ildefons 61, 140
Jaudzems Jānis 94
Jaunbērziņš Aivars 20
Jaunbērziņš Andris 64
Jaunbērziņš Dainis 106
Jākabsons Pauls 47
Jātnieks Ģirts 29
Jātnieks Nauris 206
Jegorovs Artūrs 24
Jeļcins Boriss 54
Jēcis Aivars 55
Jēgers Agris 55
Jēkabsons Leons 17, 189
Jēkulis Jānis 85
Joksts–Bogdanovs Edgars 24, 212, 213, 215, 255
Jefremovs Juris 72
Jemašovs Oļegs 23
Jermacāns Agris 69, 239, 247, 250
Jermacāns Aldis 250
Jermacāns Elmārs 104
Jēgermanis Albīns 127
Jērcēns Andris 104
Jonins Edvīns 179
Jundzis Tālavs 16, 17, 19, 20, 30, 144, 189, 210
Junkurs Ainārs 105
Jurāns Jānis 55
Jurdžs Māris 49, 106, 264
Jurevičs Haralds 55
Jurgelāns Valdis 40, 234
Jurkāns Jānis 17
Justs Francis 17
Juškovskis Edvīns 89
Jušvajevs Batirs 55, 59
Kairiša Aiva 239, 240
Kairovs Gunārs 93
Kaktavičs Marguts 55
Kaldavs Māris 104
Kalējs Andrejs 93
Kalnačs Igors 49, 261
Kalnbērziņš Udo 55
Kalnenieks Ringolds 258
Kalniņš Andris 44, 54, 56, 58, 59, 229, 231
Kalniņš Džeralds 124
Kalniņš Gints 89
Kalniņš Gustavs 23, 106
Kalniņš Indriķis 93
Kalniņš Kārlis (vecākais) 61, 136, 137
Kalniņš Kārlis (jaunākais) 136, 138
Kalniņš Leonīds 6, 7, 8, 46, 53, 61, 82, 237, 288
Kalniņš Māris 138
Kalniņš Raitis 17
Kalpaks Oskars 19, 133, 197, 201
Kalvītis Aigars 262
Kalve Oskars 128, 141
Kalveitis Aivars 55
Kaminskis Jānis 61, 117
Kampiņš Ēriks 138
Kandis Gunārs 94
Kaparkalējs Imants 189
Karale Liene 56
Karelis Andis 81, 197
Kareļins Andrejs 224
Kareckis Viktors128
Karlsberga Ieva 246, 288
Karņickis Guntars 55
Karps Jānis 29
Kasparāns Ainārs 154
Kasparovičs Andrejs 40, 61, 231
Kašs Normunds 55
Kaufmanis Pēteris 29
Kaukulis I. 23
Kauķis Jānis 94, 266
Kauliņš Gunārs 47, 223
Kauliņš Uldis 49, 77, 105, 106
Kaupužs Aivars 55
Kazmins Valērijs Ēriks 139
Kazradzis Reinis 17
Kažociņš Jānis 27, 28, 32
Kāposts Ēriks 55
Kāposts Romāns 94
Kārkliņš Aldis 94
Kārkliņš Dailonis 197
Kārkliņš Gunārs 55
Kārkliņš Jānis 17
Kārkliņš Sandis 72
Keisters Ēriks 212, 219
Kerlins Georgs 69, 207, 211, 229, 231
Kevaskis Ivars 17, 20
Kiršis Pēteris 219, 224
Kiseļovs Anatolijs 55
Kitajevs Georgs 17, 22, 23
Kiukucāns Juris 35, 36, 43, 61, 106
Kivenārs Henrijs 43, 48, 50, 69, 164, 179
Kivlenieks Andris 45
Kivlenieks Boļeslavs 61, 120
Kīns Kārlis 20, 177, 178
Kīscnics Normunds 141
Klagišs Valfrīds 77
Klaģis Uldis 55
Kleina Vineta 249
Kleins Ādolfs 139
Kleins Druvis 94, 205, 228
Kleins Guntis 139, 223
Klovāns Jānis 17, 20, 189
Kļaders Andris 212
Kļaviņš Igors 189, 215
Kļaviņš Jānis 105
Kļaviņš Juris 61, 105
Kļaviņš Laimonis 105
Kļaviņš Vilnis 93
Kļimanovs Vitālijs 161, 165
Kniploks Andris 96, 127, 136, 140
Knops Mārtiņš 17
Kociņš Normunds 55
Kodaļevs Oļegs 250
Kodors Vents 124, 126
Kokarītis Andris 55
Kokins Jurijs 100, 246
Kolbasenko Sergejs 55
Koļegovs Vasilijs 105, 250
Koļesņikovs Artūrs 55
Kondrāts Jānis 61
Kononovs Jānis 61, 113, 114, 115, 120
Konovalovs Andris 106
Konevejs Džons 65
Kopeika Ervīns 90, 113
Kopelis Egils 135
Korns Helmuts 165
Korotkijs Jānis 139
Korsakovs Oskars 127
Kosorotovs Sergejs 23

Kostanda Odisejs 30, 31, 94
Kostenko Aleksandrs 55
Kotke Armands 146
Kovaļovs Sandis 215
Kovtuņenko Rolands 76
Kozlovskis Viktors 123, 124
Kozlovs Oļģerts 55
Krams Uldis 217
Krasinskis Māris 232
Krasinskis Raimonds 52, 53
Krastiņš Andrejs 10, 30
Krastiņš Uldis 261
Krasts Ilmārs 29
Krasts Māris 19, 46, 205
Krauja Oļegs 24, 47, 166
Krauze Gunārs 61
Kravalis Ilmārs 52
Kravcovs Ervīns 55
Kreiers Jānis 223
Krēsliņš Andis 105
Krēsliņš Jānis 61, 113, 121
Krēsliņš Kārlis 35, 44, 210, 231, 238
Krievāns Juris 217, 279
Krims Gunārs 89
Kristāls Dainis 110
Kristensens Jans 44
Kristovskis Ģirts Valdis 9, 30, 31, 61, 62, 64, 65, 69, 83, 105, 114, 139, 141, 147, 153, 154, 179, 205, 208, 220
Krišjanovs Gints 55
Krīgers Lauris 215
Krjukovs Aivars 83, 87, 212, 231
Kromans Juris 136
Kronbergs Rolands 17
Kronītis Ivars 19, 29
Kronkaitis Jons 29
Kruste Maruta 239
Krutko Armanda 95
Krūmiņš Agris 17
Krūmiņš Jānis 224
Krūmiņš Kaspars 55
Krūmiņš Lenijs 89
Krūmiņš Normunds 199, 201
Krūms Intars 90
Krūskops Aigars 208
Krūze Arnis 55
Kučāns Gunārs 105, 106, 110
Kudlis Oskars 218
Kuģenieks Aivars 93, 255
Kukainis Vilmārs 29, 146
Kukulis Oskars 55
Kukulis Pēteris 151
Kulakovs Juris 139
Kulovs Edvīns 55
Kumačevs Guntis 199, 201
Kupčs Egils 49, 189, 192, 255
Kupčs Mārtiņš 215
Kupčus Guntis 55
Kupliņš Arnis 29
Kuplums Normunds 87, 255
Kupšis Vilmārs 138
Kurakins Leonīds 157, 242
Kurcišs Andris 177
Kurgans Guntis 55
Kurkēns Dainis 93
Kurmis Valters 265
Kurpnieks Ivars 55, 147
Kursevs Māris 140
Kursītis Eižens 17
Kursītis Raimonds 67, 154
Kurtiša Marija 55
Kušķis Jānis 56, 143, 144, 147, 148, 149
Kušners Intars 90
Kūms Aigars 215, 224
Ķeizars Andrejs 90, 165
Ķienis Ainārs 83, 94, 229
Ķimenis Visvaldis 29
Ķiploks Juris 81
Ķīselis Mārtiņš 61, 94
Lagunovskis Aivars 38, 88, 89
Lagzdiņš Normunds 61, 133
Lakševics Jānis 133, 246
Lakuča Līga 56, 288
Lamberts Juris 83, 87, 153
Lapiņš Aldis 55
Lapsenbergs Vents 218, 224
Lasmanis Gvido 138
Lašinskis Ainārs 55
Latkovskis Aivars 23, 63, 17
Laureckis Dainis 121
Lauva – Treide Ginta 256
Lauva Gintars 55
Lazbergs Vilis 101
Lazdiņš Kaspars 224
Lazdiņš Viesturs 81, 196, 197, 200
Lācis Normunds 55
Lācis Raimonds 62
Lācis Valerijs 143, 147
Lediņa Ausma 192
Ledžus Ģirts 260
Leflers Valdis 17, 208, 231, 238
Legzdiņš Hugo 157
Leicāns Aivars 113, 238
Leicis Jānis 224
Leiers Guntars 138
Leilands Agris 138
Leilands Ingus 139
Leimanis Harijs 94
Leitis Juris 61, 140
Leja Dzintars 132
Lejiņš Ilmārs Atis 39, 202, 206, 211, 215, 217, 218, 223, 246, 266
Lejnieks Jānis 87
Lejnieks Oskars 87, 110
Lelis Juris 117
Lembergs Sandris 87, 94
Leonovičs Ēriks 111
Lešinskis Ilmārs 156, 157, 158, 159, 160, 163, 164, 165, 243
Leščinskis Egils 38, 61, 229, 231
Leščinskis Juris 96
Levandovskis Ivars 138, 139
Lēvics Ainis 55
Liberts Jānis 105
Liberts Mārtiņš 38, 135, 165, 189, 202, 205, 224, 232
Liedeskalniņš Ojārs 103
Lieljuris Zigurds 29
Liepa Oskars 262
Liepiņa Valda 29
Liepiņš Aigars 83, 132, 273, 274
Liepiņš Dainis 55
Liepiņš Jānis 177, 264
Liepiņš Vitālijs 17, 47
Liepkalne Tatjana 46
Liepkalns Jānis 246
Lilientāls Ārvaldis Līgonis 17, 20, 64
Lindbergs Kaspars 111, 120
Linde Herberts 9, 144
Lindemanis Aivars 55
Liniņš Jānis 50
Lipsnis Jānis 215
Lisinskis Edgars 55
Litaunieks Viktors 105
Litke Aigars 55, 59
Lizdiks Guntars 250
Lībergs Agris 158
Līcis Andrejs 69
Līcis Druvvaldis 83, 89, 94
Līcītis Edgars 100
Līcītis Ģirts 89
Līcītis Māris 232
Līne Sarma 61, 62
Locāns Valdis 250
Locenieks Uldis 199, 201
Lociks Valdis 118
Locs Raimonds 51
Ločmelis Imants 136
Ločs Juris 105
Loginovs Armands 158, 212, 215, 231, 246
Lokotko Aleksejs 60
Lozbergs Jānis 104
Lubejs Andris 215
Ludboržs Artūrs 60
Lucāns Osvalds 93
Lukass Juris 55
Lurāns Edgars 17
Lūsis Māris 89
Lūsis Oļģerts 61, 66, 89
Lūsis Rolands 55
Ļaksa Pēteris 179
Ļaudups Gvido 46, 172
Ļebeds Igors 55
Macpāns Guntis 95
Mačs Arnolds 100
Mačs Leons 93
Mačulis Māris 61, 94
Mačuļskis Broņislavs 121, 124
Majors Tālis 54, 59
Maklakovs Juris 8, 13, 39, 51, 177, 231, 238
Maksis Artūrs 77
Maļinovskis Jānis 124
Maļinovskis Kristaps 124
Mamuškins Andrejs 207
Manfelds Ingus 121, 123
Marcinkevičs Ints 140
Marcinkuss Onils 243
Markelovs Leons 96, 154
Markēvičs Ruslans 52
Markovs Nauris 55
Markuss Voldemārs 94
Martinelli Rolands 55
Martinkens Kazimirs 95
Martukāns Jānis 123
Maslovs Nikolajs 117
Matīss Valdis 40, 101, 217, 231, 232, 234, 238, 239
Mauriņš Juris 85
Mazitāns Kaspars 94, 221

Mazkalniņš Jānis 55
Mālnieks Aivars 105
Mednis Alfons 29, 144
Mednis Sandis 208
Megne Ilze 261
Meiers Didzis 153
Meiers Gundars 128
Meija Ainārs 55
Meikališs Andris 17
Meinards Agris 24
Meisone Dace 65
Mekšs Jānis 55
Melbārdis Andris 103
Melderis Gundars 238
Melderis Jānis 232
Melderis Normunds 55
Melioranskis Reinis 284
Mellums Vilnis 201
Melnis Ēriks 247, 265, 266
Melnis Gunārs 156, 157
Melnis Raivis 207, 217, 285
Meļņikovs Vladislavs 208
Mendriks Dainis 215
Mentelis Oļģerts 76
Merkuševs Andrejs 270, 276
Mešķis Augusts 138
Metuzāls Andris 99
Mežaka Dita 50
Mežavilks Jānis 133
Mežgailis Visvaldis 17
Mežmalis Andrejs 27, 29, 205, 229, 230
Mežors Aivars 177, 180, 184, 188
Mētra Ingars 89
Midzenis Uģis 127
Miezīte Linda 238
Miezītis Kaspars 49, 136
Mihalovičs Raimonds 55
Mihalovskis Vitauts 47, 106
Mihelsons Aldis 55
Miķelsons Artis 138
Miķelsons Jānis 50
Miķis Jānis 149
Milaševics Aivars 55
Mileika Oskars 232
Millers Arvis 55
Millers Bruno 61, 64
Millers Roberts 61, 83, 87, 90, 91, 267
Millers Rolands 220
Miltiņš Aigars 55
Minčenko Ināra 55
Miruškins Aivars 99, 256
Misiņš Andris 273
Misiņš Leo 140
Miškins Juris 94
Mitenbergs Ilmārs 87
Mīlbergs Roberts 31
Mīlenbergs Gunārs 147, 148
Mjagkovs Aleksandrs 252
Mogiļnijs Ivo 40, 49
Moļņiks Normunds 153
Moļņiks Rolands 55, 101, 104, 105
Morozs Aleksandrs 127
Morozs Valērijs 85, 87
Morziks Jānis 139
Mucenieks Arvis 215, 224
Mucenieks Herberts 94, 95
Muižnieks Dainis 128
Muižnieks Gatis 111, 284
Mūrmanis Ivo 261
Mūrniece Ruta 239, 240
Mūrnieks Drosmis 93
Nabags Žanis 215
Naglis Alberts 114
Naglis Almants 224
Naglis Ēriks 24, 38, 47, 207, 212, 214, 215
Neifelds Ziedonis 63, 124
Nalbandjans Arturs 167, 183
Neimanis Ēriks 139
Neļga Andrejs 207
Nemmiks Atis 72
Nestro Andrejs 96, 101, 103
Nestro Arnita 239
Nestro Didzis 46, 47, 96, 97, 101, 103, 282
Netle Vivina 255
Niedrītis Juris 61, 63, 124, 125
Niklass Māris 101, 103
Nitišs Raimonds 55
Nīlenders Egils 62, 69
Norberts Normunds 72, 111
Norenbergs Andris 17
Norenbergs Valdis 77
Novarenskis Francis 94
Noveks Vilnis 23, 239
Nukša Kaspars 212
Omuļs Andrejs 113, 121
Omuļs Oskars 117, 121
Onckulis Ernests 85
Onzuls Juris 146, 147, 262
Opmanis Gunārs 76, 232
Orba Bruno 128, 141
Orbe Pauls 61
Oreškins Dmitrijs 99, 246
Osis Juris 17
Osītis Edgars 55
Osnačs Andrejs 55
Ostrovskis Aigars 85
Ošacs Juris 55
Ošenieks Gaidis 61, 127, 128
Ošiņš Jānis 96
Ošs Arnis 93
Otikovs Aigars 55
Ovsjankovs Jānis 165
Ozoliņa Agnija 51
Ozoliņš Agris 247, 250
Ozoliņš Aigars (virsnieks) 148, 207
Ozoliņš Aigars (seržants) 55
Ozoliņš Ainārs 39, 49, 61, 73, 82, 232, 247, 249, 265, 285, 286
Ozoliņš Aleksejs 62, 83
Ozoliņš Andrejs 104
Ozoliņš Dainis 44, 202
Ozoliņš Edgars 270, 276
Ozoliņš Ivars 156, 160, 161
Ozoliņš Jānis 252
Ozoliņš Maigurs 128, 141
Ozoliņš Mareks(pulkvedis) 43, 96, 98, 135, 189
Ozoliņš Mareks(seržants) 159, 161
Ozols Aigars 207
Ozols Zigrīds 89
Ožehs Roberts 55
Palmers Riks 144
Pampe Ivars 231
Paozols Aigars 94
Paramonovs Artēmijs 117
Parolis Voldemārs 147
Pastars Normunds 127
Paškevics Vladimirs 121, 123
Paškevičs Jevgēnijs 113, 114
Paškovskis Normunds 55
Paukšins Andris 265, 266
Paukšte Verners 117, 118
Pauliņš Aivars 104
Pauliņš Ivars 44, 51, 207, 208, 210, 277
Pauls Raimonds 139, 196, 197
Pauris Armands 23, 47, 242, 243
Pavlovičs Vilnis 215
Pavlovskis Valdis 9, 29, 30, 31, 232
Pavlovičs Aleksandrs 156
Peika Inga 196
Peinberga Aija 55
Pelīte Jānis 136
Pendriks Sandis 162
Perhurovičs Andris 55
Petrovs Pjotrs 224
Pēks Eduards 156, 243
Pēterfelds Ivars 55
Pētersone Evita 60
Pētersons Aivars 98
Pētersons Artūrs 23
Pētersons Armands 128
Pētersons Bruno Hugo 17
Pētersons Jānis 55, 59
Pētersons Valdis 43
Pētersons Viesturs 104
Pielis Imants 99
Pilverts Jānis 138
Piļka Rihards 123
Pimanovs Leons 191
Pintāns Ģirts 100
Pirogovs Nikolajs 55
Pirtnieks Normunds 55
Pitkevičs Jānis 113
Pizele Arnita 239
Pladers Ralfs 85
Planics Ziedonis 55
Platais Jevgenijs 55
Plato Artis 29
Platonovs Jurijs 205
Plaudis Otomārs 94
Plāts Uldis 136
Plečkens Ēriks 49, 77, 78
Plečkens Pēteris 224
Plūme Arnolds 106
Pļaviņa Rudīte 256
Pļaviņš Auseklis 16, 17, 62, 148
Pļaviņš Elmārs 51, 52, 53
Pļaviņš Jurijs 184, 264
Pļavnieks Raimonds 140
Pļuščevskis Juris 23
Podavilniks Ēriks 55
Podiņš Jānis 51, 211, 288
Poga Pēteris 104
Pogrebņaks Andrejs 17, 23
Poikāns Guntis 162
Polencs Māris159, 231
Policāne Zoja 114

Polis Gints 52, 55
Polis Raitis 17
Pollaks Kaspars 173, 242
Poļevskis Juris 43, 83, 106, 153, 229
Popakuls Elmārs 94, 95
Porietis Guntis 96
Poriņš Agris 165
Pošeiko Harijs 55
Potapovs Aleksandrs 61
Požarskis Raimonds 132, 135
Prāvs Jānis 127
Priediens Arnis 55
Priedītis Ēriks 29
Priednieks Ilmārs 60
Priednieks Raivis 21, 255
Priekulis Dzintars 55
Prikulis Arvīds 23
Prikulis Ivars 136
Princis Romāns 55
Pučko Egons 177
Pudāns Antons 207
Pudāns Reinis 207
Puisītis Māris 55
Puķe Ģirts 159
Puķe Silvestrs 55
Puķīte Dzintars 99
Puķīte Kārlis 61, 99
Pumpišs Anrijs 55
Pumpišs Haralds 55
Pumpura Estere 52
Pumpuriņš Uldis 55, 56, 72
Punāns Ilmārs 55
Purmalis Andris 99
Purmalis Boļeslavs 118
Purmalis Oskars 118
Purs Laimonis 34
Purviņš Agris 83, 105
Purviņš Māris 55
Pustovalovs Vladimirs 207, 209
Pušpurs Dainis 250
Putnieks Edijs 61, 140
Putniņš Pēteris 85
Putniņš Tālis 258
Putreņš Raimonds 55
Puzo Andris 120
Puzulis Alvis 99
Pūce Aigars 111
Raciņš Jānis 179
Rainis Ingus 50
Rajevs Igors 189, 202, 205, 207, 208, 210
Raļļa Imants 61, 133
Ramanis Jānis 83
Rambahs Edgars 61, 121
Ramlovs Adrians 55
Rancāns Otto 140
Rasa Raivo 147
Rasimjonoks Genādijs 55
Raštiķis Rimants 55
Ratkevičs Aivars 17, 20
Rauda Modris 95
Raugulis Ansis 101
Raups Vilis 17, 20, 21, 231, 232
Rauza Ainārs 101, 105, 147
Rediņš Hermanis 29
Redisons Agris 55
Redisons Ivars 22, 192, 255
Reiniks Artūrs 138, 139
Remerts Valdis 105
Rengards Dainis 140, 247, 266
Reņģis Raivo 158
Rezebergs Imants 62
Riekstiņš Edgars 135
Rieksts Andris 110, 111, 127, 132, 252, 253
Rigasts Oskars 94
Rikveilis Airis 51
Rimša Aloīzijs 120
Rinkevičs Edgars 180
Rinkulis Vilis 20
Rinkužs Kārlis 93
Ritenis Jānis 104, 105, 113, 117, 250
Robežnieks Andris 127
Robežnieks Māris 83
Rocēns Aldis 55
Rocēns Valdis 55
Roga Dzintars 202, 205, 209, 218, 224
Romanova Ingūna 256
Romanovs Uģis 207, 231
Romancevičs Margonis 136
Ronis Armands 172
Rosnis Gints 106
Rovičs Jānis 89
Rozdovskis Guntis 105
Roze Juris 154, 164
Rozenbaums Ēriks 44
Rozenbaums Rihards 260
Rozenbergs Arnis 55
Rozenbergs Maldonis 103
Rozenštoks Andris 212, 214
Rubenis Roberts 165
Rubiks Alfrēds 56
Rubīns Edgars 55
Rubīns Pēteris 55
Rublovskis Raimonds 54, 55, 59, 273
Rubļevska Jeļena 258
Rubulis Jānis 224
Rudmiezis Haralds 55
Rudmieris Kaspars 60
Ruduss Roberts 62, 100
Rudzinskis Andrejs 111
Rudzītis Lauris 140
Rudzītis Pēteris 141, 196, 197, 201
Rudzuroga Rūdolfs 55, 96, 127, 143, 153
Ruicēns Uldis 154, 202
Rumba Krišjānis 90
Rumba Mārtiņš 162
Rumba Uldis 90
Rumps Pēteris 238
Runtulis Normunds 87
Ruperts Arnolds 29
Rusiņš Gunārs 54, 56
Rusiņš Valdis 95
Ruskulis Ivars 232
Ruskulis Valdis 118
Ruslanovs Anatolijs 56
Rutka Vitālijs 94
Rutkovskis Jānis 87
Sadauskas Leonards 29
Saide Jānis 179
Saltups Armands 49, 177, 183, 184, 188
Sarkans Arvīds 105
Sarma Mārtiņš 86
Saulesleja Aldis 40, 166, 246
Saulītis Jānis 121
Savins Ģirts 223, 224
Sārts Jānis 46
Selecka Diāna 141, 288
Semerikovs Jānis 154
Sergejevs Juris 153
Sēlis Valdis 56
Sietiņš Raimonds 56
Siksna Aldis 56
Silapēteris Valdis 113, 117, 118
Siliņš Ingus 231
Silkāns Andris 275
Simsons Māris 104, 113
Sitņiks Andris 85
Sīmane Silvija 256
Sīpols Laimonis 105
Sjomins Pāvels 56
Skrastiņa Aija 258
Skrējāns Guntars 34, 132
Skribāns Jurijs 56
Skribis Andris 167, 172
Skrinda Jānis 232
Skrodelis Jānis 189
Skucas Donatas 29
Skuja Vilis 62, 153, 154, 155
Skulte Jānis 85, 94
Slaidiņš Jānis 56, 58, 76, 94
Slaidiņš Voldemārs 76
Slakteris Atis 36, 179, 180, 217, 261
Slava Valdis 106
Slavinskis Jānis 140
Smagars 85
Smalcis Rolands 93
Smiltnieks Normunds 158, 161
Smočs Andris 56
Smolovins Nikolajs 247
Sondors Armands 215
Sondoviča Edīte 191
Sorokins Sergejs 243
Sparāns Ilmārs 120
Spricis Vents 56
Spriedējs Aivars 128
Sprincis Alfrēds 197
Sproģis Andris 136
Sproģis Gunārs 50
Sprukulis Ivars 105
Stafeckis Normunds 51, 265
Staģītis Normunds 252, 253
Stambergs Paulis 85
Stamps Gordons 11, 65
Stankeviča Anita 30
Staņislavs Imants 17
Staris Andris 144
Staškevics Jānis 90, 93
Stārasts Aivars 56
Stefans Gunārs 76
Stefans Ojārs 76
Stepanovs Aleksandrs 43, 177, 179
Stepanovs Dmitrijs 23
Stepe Andris 105
Stepe Dainis 128
Stepermanis Viktors 62, 93
Stepiņš Sandis 276, 280
Steselis Normunds 111

Stiebriņš Dainis 224
Stiprais Georgs 16, 17, 62
Stiprais Rinalds 86
Strautmanis Ingus 56
Strautmanis Uldis 138
Strautnieks Aivars 56
Strazdiņš Ansis 136
Strazdiņš Jānis 173
Streistermanis Viesturs 138
Strēlis Agris 94, 95
Strēlis Andris 62, 89
Strode Anna 239
Strods Aleksandrs 17
Stroganovs Uldis 136
Strupiņa Ilze 250
Students Alvils 154
Stumburs Leonīds 128
Subačs Andris 224
Subbota Pēteris 173
Sudrabiņš Aivars 69
Sudrabs Indulis 162
Supe Andris 208
Supe Valerians 76, 83, 85, 260
Susla Gunārs 153
Suveizda Pēteris 83, 86, 215
Sūngailis Agris 50
Svarinskis Arvīds 20
Svarinskis Igors 184
Svencis Andris 215
Svenčs Edmunds 223, 224, 225
Sviklis Viktors 17, 20, 23, 24
Sviķis Valdis 96, 98, 101
Svirskis Aleksandrs 17, 47
Šacšneiders Imants 56
Šaicans Aivis 224
Šakals Andrejs 128
Šamarins Anatolijs 207
Šarkovskis Didzis 90, 252, 253, 254
Šauers Ivars 94
Šepko Ilmārs 93
Šepko Tekla 93
Šestakovskis Olafs 56
Šeškena Inese 50
Šicāns Jānis 99
Šikors Dmitrijs 128
Šimaitis Imants 56
Šķesteris Ilmārs 231
Šķirus Raimonds 89
Šķute Andis 136
Šleija Juris 56
Šmarovs Andris 51
Šmits Ainis 189
Šmits Tālivaldis 29
Špakovskis Francis 121
Špelis Vilnis 94, 95
Špēlis Valentīns 106
Špons Arnis 103
Šrāders Guntis 29
Štemers H. 103
Šterns Dāvids 52, 53
Štrimaitis Rimants 43, 156, 242
Štubis Uldis 56
Šukšins Aleksandrs 23
Šulcs Arnis 127
Šulcs Verners 69
Šumskojs Aldis 99
Šusts Māris 89
Šutelis Juris 110
Šūmanis Ainārs 56
Švecs Andrejs 238
Šveņķis Jānis 56
Švēde Ivars 138
Tamme Māris 56
Tapiņš Arvils 56
Tasse Kārlis 56
Taube Ziedonis 56
Tauriņš Guntars 231
Tālbergs Valdis 229
Tārauds Aivars 273
Teikmane Zigrīda 62
Teikmanis Raimonds 118
Teilāns Juris 105
Tenbergs Mārtiņš 89
Tepers Andis 56
Ternovskis Andris 17
Tēviņš Jānis 56
Tihomirova Jeļena 56
Tihovskis Ainārs 114, 115, 117
Tilaks Gunārs 94
Tilāns Māris 56
Tilgalis Dainis 85
Timermanis Kristaps 184
Timofejevs Jurijs 167, 168, 243
Tirzmalis Artis 231
Tirša Jānis 127
Tisļonoks Aleksandrs 177
Tiškovs Staņislavs 56
Toleiķis Valentīns 90, 93
Tolēns Arvīds 138
Tomaševskis Andris 255
Tomelis Aivars 56
Tomsons Andris 56
Tone Uldis 138
Trams Taivo 288
Trapāns Jānis Arveds 30, 144
Treiguts Aldis 56
Treimanis Aivars 89
Trops Broņislavs 106
Trops Jānis 100
Trops Jēkabs 100
Tumiņš Aloizs 154
Turks Jānis 257
Turlais Dainis 8, 9, 11, 17, 30, 31, 32, 101, 144, 147, 159, 258
Turonaks Francis 105
Tūtins Māris 99
Ulmanis Arnolds 56
Ulmanis Guntis 10, 20, 32, 35, 138, 144, 207, 265
Universs Sergejs Austris 242
Upītis Gunārs 40, 113, 231, 238
Upītis Uģis 56
Urbanovičs Kārlis 87
Ušackis Aivars 158, 159, 161
Ušackis Juris 143, 154
Utināns Māris 224, 238
Uzulnīks Aivars 23, 232
Ūbelis Arnolds 65, 93
Ūdrēns Ikars 95
Vabiščevičs Aleksandrs 94
Vadness Gregorijs 65
Vadonis Uldis 17, 189, 191
Vagre Dzidra 86
Vagris Jānis 86
Vaickovskis Atis 19
Vaitovskis Ivars 56
Vaivads Normunds 49
Valainis Aloizs 136
Valainis Donats 120
Valainis Ilgonis120
Valainis Jānis 120
Valainis Jāzeps 120
Valainis Raitis 189
Valainis Viktors 62
Valdemārs Krišjānis 246
Valdmane Vita 256
Valeniks Aivars 113, 114, 116, 120, 205, 264
Valge Madis 29
Valters Ēvalds 51, 135, 158, 191
Valters Raits 51, 89
Vaļums Aleksandrs 243, 261, 264
Vanags Jānis Oskars 50
Vanags Juris 124
Vanags Uldis 62, 128, 132
Vangovskis Livars 128
Vasilāns Artūrs 114
Vasiļevskis Jānis 136
Vasiļevskis Nikolajs 56
Vasiļjevs Vitālijs 270, 276
Vaznis Aloizs 16
Vācers Aivis 136, 139
Vācietis Ojārs 93
Vācietis Žanis 93
Vārpiņš Andris 56
Vecbērzs Vilnis136
Vecelis Jānis 87
Vecels Dainis 161, 165
Vecrinks Uldis 224
Vectirāns Juris 54, 56, 64, 143, 260
Vectirāns Valērijs 124
Vecvagaris Vilmārs 128, 132
Veide Gunārs 17, 189, 232
Veide Ilmārs 208
Veidelis Oskars 20
Veidenbaums Didzis 267, 268
Veinšteins Laimonis 56
Veliks Ivars 62, 117
Veliks Madars 56, 58
Velkers Kārlis 103
Veremejs Andrejs 207
Veters Armands 90, 262, 265
Vēbersts Jānis 242
Vējiņš Jānis 29, 65, 123, 141
Vējonis Raimonds 53, 237, 286
Vērdiņš Mārtiņš 89
Vērzemnieks Arnolds 17
Vicups Jānis 128
Viesiņš Vitālijs 177, 178
Vigulis Jānis 261
Viķelis Ēriks 20, 258
Vilcāns Ivars 242, 243
Vilčinskis Valdis 56
Vildbergs Ģirts 137, 138
Vilguts Guntars 133
Villerušs Ojārs 17
Vilmanis Edgars 189
Viļums Jānis 231

Vindelis Viktors 90
Vinogradovs Rolands 94
Virga Ivars 157, 242
Virkštis Jonas 17
Virkutis Arvīds 56
Virsis Jānis 23
Virsis Mārtiņš 30
Višņakovs Juris 231
Vizulis Aivars 43, 247
Vizulis Gunārs 117, 118
Vizulis Ingus 172, 261, 264
Vīksne Ilmārs 231, 238
Vīķe–Freiberga Vaira 12, 13, 56, 87, 117, 219, 229, 230, 246, 267
Vīnbergs V. 156
Vītiņš Jānis 120
Vītols Māris 31
Voitkevičs Jānis 270
Volkovska Rasma 44
Volodkins Andrejs 56
Vorkalis Aleksandrs 114
Vucāns Aivars 124
Vuņģis Jānis 49
Vuškāns Dainis 196, 197, 198, 200, 201
Vuškāns Vitolds 17
Zaburdajevs Andrejs 143, 148
Zagorskis Andris 56
Zaharāns Inārs 56
Zakževskis Eduards 261
Zaķis Andris 106
Zaķis Edgars 141
Zaķis Ēriks 105
Zaķis Gunārs 85, 94
Zaķis Vigo 105
Zaļkalns Ziedonis 99
Zandbergs Aleksandrs 56
Zapoļskis Elmārs 17
Zarakovskis Andžejs 228
Zariņš Aleksandrs 118
Zariņš Atis 122, 123
Zariņš Kārlis 85
Zariņš Mārcis 136
Zatlers Valdis 180
Zaviļeiskis Normunds 181
Zābelis Valdis 62, 104
Zālīte Indulis 96
Zālītis Ivars 23
Zdanovskis Kaspars 207, 212, 224, 261, 262, 265, 266
Zeibārts Juris 39, 61, 72, 83, 96, 127
Zeibots Gaidis Andrejs 8, 12, 20, 34, 36, 51, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 179, 205, 230
Zelčs Kaspars 176, 242, 262
Zelčs Raimonds 121
Zeltīte Anita 56
Zemītis Raivo 215
Zemžāns Mārtiņš 157, 242
Zeps Andris 250
Ziediņš Imants 25, 40, 47
Ziediņš Normunds 56
Ziemelis Pēteris 219
Ziemiņa Evija 99
Ziemiņa Laine 99
Zilberts Mārtiņš 89
Ziņģis Ainārs 56
Zīle Arvis 136, 140
Znatnajs Daumants 139, 258
Znatnajs Aivars 62
Znotiņš Henrihs 93
Zoldners Valdis 62, 96, 106, 153, 154
Zorgenfreijs Ervīns 54, 56, 59
Zorģis Harijs 77
Zuitiņš Juris 208
Zupa Uldis 158, 168, 242
Zvaigzne Andrejs 44, 162, 263, 264, 243
Zvaigzne Vilnis 16, 17, 20
Zvanbergs Arkādijs 136
Zvejnieks Andrejs 140
Zvejnieks Juris 227, 228
Zvejnieks Pēteris 62, 120
Zviedrāns Kaspars 20
Zviedris Jānis 95
Zvirgzdiņš Ivars 149
Zvirgzds Jānis 220
Žagare Renāte 62
Žagata Jānis 62, 113
Žalubovskis Raimonds 34, 207, 209
Žibeiks Paulis 95
Žilde Agris 124
Žilde Ilze 43
Žilinskis Aivars 9, 20, 207, 208
Žilinskis Guntars 94
Žiļčenko Igors 158
Žīgurs Kārlis 101
Žukovskis Jānis 56
Žukovskis Raivo 170, 264
Žukovskis Žanis 117
Žukovs Nikolajs 105
Žukovs Viktors 266
Žuks Jānis 56

KRĀJUMĀ MINĒTO BIJUŠO LATVIJAS REPUBLIKAS BRUŅOTO SPĒKU DAŽĀDU VIENĪBU (BRIGĀŽU, PULKU, BATALJONU, ATSEVIŠĶO ROTU, CENTRU, KOMANDANTŪRU) SARAKSTS

Aizsardzības spēku štābs
Atsevišķā Studentu rota
Augstākās Padomes Apsardzes dienests
Aviācijas bāze
Aviācijas un pretgaisa aizsardzības štābs
Drošības dienests
Jūras spēku Centrālais rajons
Jūras spēku Dienvidu rajons
Inženiersapieru bataljons
Izlūkdesanta bataljons
Izlūku mācību centrs (Dobele)
Kājnieku mācību bataljons
Kājnieku mācību centrs
Krasta apsardzes bataljons
Ķīmiskās aizsardzības rota
Liepājas garnizona komandantūra
Liepājas jūras spēku divizions
Liepājas jūras spēku mācību centrs
Mālpils robežsargu mācību centrs
Mobilo strēlnieku bataljons
Mobilo strēlnieku brigāde
Mobilo strēlnieku mācību centrs
NBS štābs
Ogres Sakaru mācību centrs
Rēzeknes robežsargu mācību centrs
Rīgas garnizona komandantūra
Rīgas robežkontroles punkts
Rīgas robežsargu mācību centrs
Saeimas un Valsts prezidenta Apsardzes dienests
Sakaru mācību centrs (Siguldā)
Speciālo uzdevumu bataljons
Speciālo uzdevumu vienība „Vanags"
Vārves robežsargu mācību centrs
Zemessardzes aviācija
Zemessardzes štāba bataljons
Zemessardzes 5. Zemgales brigāde
1. Atsevišķais policijas bataljons
1. Valmieras robežsargu bataljons
1. (10.) Rīgas apriņķa Zemessardzes pulks
2. Viļakas robežsargu bataljons
3. Ludzas robežsargu bataljons
4. Daugavpils robežsargu bataljons
5. Jelgavas robežsargu bataljons
6. Liepājas robežsargu bataljons

7. Ventspils robežsargu bataljons
8. Sēlijas robežsargu bataljons
9. Zemessardzes bataljons
11. Rīgas centra rajona Zemessardzes bataljons
12. Rīgas Ziemeļu rajona Zemessardzes bataljons
14. Rīgas Latgales rajona Zemessardzes bataljons
15. Rīgas Zemgales rajona Zemessardzes bataljons
16. Rīgas Kurzemes rajona Zemessardzes bataljons
18. Jūrmalas Zemessardzes bataljons
21. Limbažu Zemessardzes bataljons
23. Valkas Zemessardzes bataljons
24. Alūksnes Zemessardzes bataljons
26. Madonas Zemessardzes bataljons
33. Krāslavas Zemessardzes bataljons
36. Rēzeknes Zemessardzes bataljons
41. Talsu Zemessardzes bataljons
42. Tukuma Zemessardzes bataljons
43. Saldus Zemessardzes bataljons
46. Liepājas rajona Zemessardzes bataljons
61. Zemessardzes atsevišķā pasniedzēju–instruktoru rota
62. Zemessardzes štāba Padomnieku rota
64. Zemessardzes rota
65. Zemessardzes Atsevišķā Studentu rota
66. Zemessardzes Radioamatieru rota

NBS UN STARPTAUTISKO MILITĀRO MĀCĪBU RĀDĪTĀJS

Allied Spirit–2017
Amber Hope–2001
Amber Sea–1996
Amber Sea–2001
Amber Sea–2007
Amberworkshop–2004
Arona–2016
Atalanta–2010
Atlantic Resolve–2016
Austrumi–2002
Balex Delta 2014
Baltic Bikini–2008
Baltic Bikini–2011
Baltic Bikini–2018
Baltic Challenge–1996
Baltic Challenge–1997
Baltic Challenge–1998
Baltic Cooperation–1997
Baltic Eye–1997
Baltic Eye–2001
Baltic Fortress–2016
Baltic Guard–1997
Baltic Hope–1996
Baltic Operation–1993
Baltic Operation–1996
Baltic Trial II, 1997
Baltic Venture–1999
Baltic Zenith–2004
Baltic Zenith–2007
Baltop–1994
Baltop–1995
Baltop –1996
Beladonna–2000
Centrs–2003
Cold Response–2006
Cold Response–2007
Combined Endeavor–1996
Centrazbat–1997
Cooperative Aura–1999
Cooperative Baltic Eye–1999
Cooperative Banner–1997
Cooperative Bear–1999
Cooperative Best Effort–1997
Cooperative Guard–1999
Cooperative Jaguar–1995
Cooperative Jaguar–1998
Cooperative Key–1999
Cooperative Venture–1997
Cooperative Zenith–1999
Detonators–2017
Detonators–2018
Elite–2007
Eunavfor–2015
Flaming Sword–2014
Gaisa Dūre–2007
Gaisa Dūre–16
Jackal Stone–2012
Joint Warrior–2018
Kadagas Akacis–2011
Krasts–2001
Krasts–2002
Līcis–2003
Marts–99
Mazais Vidzemes zobens–2011
Mcoplat–1998
Mcoplat–1999
Mcoplat–2003
Mcoplat–2006
Namejs–2014
Namejs–2018
Norden Coast–2017
Northern Strike–2018
Northern Viking–2007
Open Spirit–1996
Open Spirit–1997
Open Spirit–2008
Open Spirit–2011
Open Spirit–2016
Open Spirit–2017
Orkaan 4
Orkaan 7
Orkaan 8
Orkaan 9
Otrais solis–2004
Passex–2003
Pavasara Vējš–1998
Peacefull Air–1999
Rietumu Vējš – 1998
Rušonica–2016
Sabre Strike–2018
Saldējums–1995
Saule–97
Signāls–2003
Siil–2018
Silver Arrow/Zobens–2013
Silver Arrow–2017
Smooth Road–1998
Steadfast Indicator–2007
Steadfast Javelin II–2014
Strong Resolve–2002
Summer Shield–2016
Summer Shield XV
Swift Response–2018
Tundra–2008
Vidzeme–2003
Vidzemes rudens–2011
Wenden 14
Wenden 15
Wenden 16
Zobens–2007

SAĪSINĀJUMI

AK (AKM, AKSU, AK-74) – Padomju Savienībā un Varšavas bloka valstīs ražota Kalašņikova sistēmas trieciensautene un tās modifikācijas
AM – Aizsardzības ministrija
AN – Aizsardzības novads
ASV – Amerikas Savienotās Valstis
AZC – Aizsardzības zinātņu centrs
Baltbat – Baltijas miera spēku uzturēšanas bataljons
Baltnet – Baltijas gaisa telpas novērošanas un kontroles sistēma
Baltdefcol – Baltijas Aizsardzības koledža
Baltpers – personāla datorizētās uzskaites sistēmas programma
Baltron – Baltijas valstu jūras spēku eskadra
BRDM – Padomju Savienībā ražots bruņutransportieris
BTR – Padomju Savienībā ražots bruņutransportieris
CISM – Starptautiskā Militāro sportu padome
DOSAAF – Padomju Savienības brīvprātīgā armijas, aviācijas un flotes veicināšanas biedrība
EUR – eiro
GAZ 53, GAZ 66 – PSRS ražotās smagās automašīnas
GDA – „Gatavs darbam un aizsardzībai", Padomju Savienības jauniešu fiziskās kultūras komplekss
GS – Gaisa spēki
HES – hidroelektrostacija
IDB – izlūkdesanta bataljons
IKP – valsts iekšzemes kopprodukts
ISAF – NATO vadītā starptautiskā drošības spēku operācija Afganistānā
ITNB – inženiertehniskais bataljons
JS – Jūras spēki
KA – Krasta apsardze
KB – kājnieku bataljons
km – kilometri
Latbat – Latvijas miera spēku uzturēšanas bataljons
LC – politiskā partija „Latvijas Ceļš"
LNNK – politiskā partija „Latvijas Nacionālā neatkarības kustība"
LR – Latvijas Republika
ls – Latvijas Republikas lati
mm – milimetri
MCM – Margoļina sistēmas mazkalibra pistole
MK – Ministru kabinets
MMC – Militārās medicīnas centrs
MVP – Mācību vadības pavēlniecība
NAA – Nacionālā Aizsardzības akadēmija
NATO – Ziemeļatlantijas līguma organizācija (Eiropas un Ziemeļamerikas valstu militārā savienība)
NBS – Nacionālie Bruņotie Spēki
MCM – Padomju Savienībā ražotā mazkalibra sporta pistole
MPD – Militārās pretizlūkošanas dienests
NC – Nodrošinājuma centrs
OMLET – Izlūkošanas vienība darbībai Afganistānā
PAD – Pretgaisa aizsardzības divizions
PM – Makarova sistēmas pistole
PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība
PTS – Padomju Savienībā ražota armijas amfībija
RAF – Latvijā ražotais mikroautobuss „Latvija"
RPG – Varšavas bloka valstī ražots prettanku granātmetējs
RS – Robežsardze
SAC – Sakaru atbalsta centrs
SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SKS – Padomju Savienībā ražota Simonova sistēmas karabīne
Stanag – NATO standarta angļu valodas pārbaudes tests
SUB – Speciālo uzdevumu bataljons
SUV – Speciālo uzdevumu vienība
SWAT – Divkorpusa patruļkuģis
UAZ – Padomju Savienībā ražota apvidus automašīna
usd – Amerikas Savienoto Valstu dolāri
USEUCOM – Amerikas Savienoto Valstu bruņoto spēku pavēlniecība Eiropā
VDK – Padomju Savienības Valsts drošības komiteja
VEF – Valsts elektrotehniskā fabrika
ZIL – PSRS ražotā smagā automašīna
ZSB – Zemessardzes bataljons
ZS – Zemessardze

SATURS

LATVIJAS REPUBLIKAS AIZSARDZĪBAS MINISTRS ARTIS PABRIKS 5
NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU KOMANDIERIS ĢENERĀLLEITNANTS LEONĪDS KALNIŅŠ 6
LATVIAN NATIONAL ARMED FORCES 1991 – 1994 – 2019 7
GALVENO NOTIKUMU HRONOLOĢIJA 15
LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU PADOMES SABIEDRĪBAS DROŠĪBAS DEPARTAMENTS 16
ROBEŽSARDZES IZVEIDE UN DARBĪBA 16
RIEMTUMVALSTU ARMIJĀS DIENĒJUŠO LATVIEŠU VIRSNIEKU DEVUMS NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU IZVEIDES SĀKUMA POSMĀ 27
SITUĀCIJA PIRMS NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU NODIBINĀŠANAS 30
PIRMIE DARBI NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU IZVEIDĒ 32
NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU APVIENOTAIS ŠTĀBS 35
PERSONĀLA DEPARTAMENTS (J-1) 43
IZLŪKOŠANAS DEPARTAMENTS (J–2) 44
OPERĀCIJU UN PLĀNOŠANAS DEPARTAMENTS (J–3) 44
NODROŠINĀJUMA DEPARTAMENTS (J–4) 47
SAKARU DEPARTAMENTS (J–6) 49
FINANŠU UN BUDŽETA PLĀNOŠANAS DEPARTAMENTS (J–8) 50
PRESES DIENESTS 51
KAPELĀNU DIENESTS 51
MILITĀRĀ POLICIJA 54
ZEMESSARDZE 61
1. RĪGAS ZEMESSARDZES BRIGĀDE 83
STUDENTU KĀJNIEKU BATALJONS 83
17. KAUJAS ATBALSTA BATALJONS 87
19. NODROŠINĀJUMA BATALJONS 90
13. KĀJNIEKU BATALJONS 94
53 . KĀJNIEKU BATALJONS 94
2. VIDZEMES ZEMESSARDZES BRIGĀDE 96
22. NODROŠINĀJUMA BATALJONS 99
25. KĀJNIEKU BATALJONS 100
27. KĀJNIEKU BATALJONS 101
31. KĀJNIEKU BATALJONS 104
54. INŽENIERTEHNISKAIS BATALJONS 105
3. LATGALES ZEMESSARDZES BRIGĀDE 113
32. KĀJNIEKU BATALJONS 113
34. KĀJNIEKU BATALJONS 117
35. KĀJNIEKU BATALJONS 120
36. KAUJAS ATBALSTA BATALJONS 121
55. KĀJNIEKU BATALJONS 121
56. NODROŠINĀJUMA BATALJONS 124
4. KURZEMES BRIGĀDE 127
44. KĀJNIEKU BATALJONS 128
45. NODROŠINĀJUMA BATALJONS 132
46. KĀJNIEKU BATALJONS 133
51. KĀJNIEKU BATALJONS 136
52. KAUJAS ATBALSTA BATALJONS 140
JAUNSARDZE 141
NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU SPECIĀLO OPERĀCIJU PAVĒLNIECĪBA 143
JŪRAS SPĒKI 156
GAISA SPĒKI 177
NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU ŠTĀBA BATALJONS 189
NBS ORĶESTRIS 196
JŪRAS SPĒKU ORĶESTRIS 197
SAUSZEMES SPĒKU ORĶESTRIS 201
SAUSZEMES SPĒKU MEHANIZĒTĀ KĀJNIEKU BRIGĀDE 202
1. MEHANIZĒTAIS KĀJNIEKU BATALJONS 207
2. MEHANIZĒTAIS KĀJNIEKU BATALJONS 218
3. KĀJNIEKU BATALJONS 219
ARTILĒRIJAS DIVIZIONS 219
KAUJAS ATBALSTA BATALJONS 223
KAUJAS NODROŠINĀJUMA BATALJONS 228
MĀCĪBU VADĪBAS PAVĒLNIECĪBA 229
NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA 231
JŪRAS SPĒKU MĀCĪBU CENTRS 242
INSTRUKTORU SKOLA 246
KĀJNIEKU SKOLA 247
KAUJAS ATBALSTA UN NODROŠINĀJUMA MĀCĪBU CENTRS 252
SAKARU SKOLA 255
VALODU SKOLA 256
NBS SPORTA KLUBS 258
REKRUTĒŠANAS UN ATLASES CENTRS 260
NODROŠINĀJUMA PAVĒLNIECĪBA 261
1. REĢIONĀLAIS NODROŠINĀJUMA CENTRS 264
2. REĢIONĀLAIS NODROŠINĀJUMA CENTRS 264
3. REĢIONĀLAIS NODROŠINĀJUMA CENTRS 264
PĀRVIETOŠANAS KONTROLES CENTRS 267
PIEMIŅA 269
I BALTIJAS VALSTU MILITĀRAIS POTENCIĀLS PIRMS OKUPĀCIJAS 1940. GADA JŪNIJĀ 272
II LATVIJAS, LIETUVAS UN IGAUNIJAS BRUŅOTO SPĒKU SALĪDZINĀJUMS 2001. GADA MAIJĀ 272
III NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU DALĪBA STARPTAUTISKAJĀS OPERĀCIJĀS 273
IV NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU UN IEKŠLIETU MINISTRIJAS BRUŅOTO FORMĒJUMU PARĀDE PAR GODU LATVIJAS REPUBLIKAS SIMTGADEI 2018. GADA 18. NOVEMBRĪ 285
KRĀJUMA SASTĀDĪTĀJA PĒCVĀRDS 288
IZMANTOTIE DOKUMENTI UN IZDEVUMI 289
GRĀMATĀ IZMANTOTO VALSTS IESTĀŽU, NBS STRUKTŪRU UN PRIVĀTO KRĀJUMU FOTOGRĀFIJAS 292
PERSONU RĀDĪTĀJS 293
KRĀJUMĀ MINĒTO BIJUŠO LATVIJAS REPUBLIKAS BRUŅOTO SPĒKU DAŽĀDU VIENĪBU (BRIGĀŽU, PULKU, BATALJONU, ATSEVIŠĶO ROTU, CENTRU, KOMANDANTŪRU) SARAKSTS 300
NBS UN STARPTAUTISKO MILITĀRO MĀCĪBU RĀDĪTĀJS 301
SAĪSINĀJUMI 302

Krājums tapis pēc Nacionālo Bruņoto spēku komandiera
ģenerālleitnanta **Leonīda Kalniņa** pavēles
© NBS

Krājuma sastādītājs - **Jānis Hartmanis**
Zinātniskais redaktors - **Juris Ciganovs**
Dizaina izstrāde un datorsalikums - **Dita Šiklova**
Fotogrāfiju atlase un sagatavošana - **Arnis Bērziņš**
Korektūra - **Anete Dzene**
Projekta vadītājs - **Māris Deģis**
Vāka noformējumā izmantota Toma Grīnberga foto © LU

Projekta sagatavošana un poligrāfiskais nodrošinājums
Apgāds Mantojums un **PNB Print**